DE
SANCTISSIMI PONTIFICIS
PAVLI IV.
INCVLPATA VITA,
DISQVISITIONES
HISTORICÆ,

A P. D. FRANCISCO-MARIA MAGIO

CLERICO REGVLARI PANORMITANO,

CLARORVM SCRIPTORVM
E SOCIETATE IESV
TESTIMONIIS AC ELOGIIS EXPLICATÆ.

TOMVS PRIMVS.
SIVE
IOANNES-PETRVS CARAFA,

I. Theatinus Episcopus *par. I.*
II. Vnà cum S. Caietano Clericorum Regularium Institutor *par. II. III. IV. & V.*
III. S. R. E. Cardinalis *par. VI.*

VIRGINI DEI MATRI MARIÆ
IMMACVLATE CONCEPTÆ.

Ex Libris Sanctæ Mariæ in Campitello

NEAPOLI, Typis Nouelli de Bonis Typog. Archiep. MDCLXXII.

SVPERIORVM FACVLTATE.

Digitized by Google

VOTVM
ET IVRAMENTVM

Pro Immaculata Conceptione Beatiſs. V. Dei Matris Mariæ
Emiſſum à ſingulis PP. Clericis Regularibus Panormi
An. 1666. & Neapoli in Domo Receſsus An. 1671.

TAM voueo, quàm iuro mori, aut tormenta ſubire
Omnia, ne admittam in Virgine Crimen Adæ.
Nec loquar ad populum, illam quin ſine labe ſalutem,
Hiſpanõ vt ſtatuunt edere more Patres.
Si quod Opus ſcribam, voueo laudare Mariam,
Labis Adæ immunem, vt claudat & ornet Opus.
Quaslibet immò Theſes, laude hac præeunte, tuebor.
Ducere cum hac cunctos, claudere & apto, dies.
Corde hanc, ô vtinam: noctuque diuque deinceps,
Æger, & incolumis, ſemper in ore geram.
Tùm Scapulare feram Conceptæ Virginis, orans,
Numine vt, Inferni liber abigne, fruar.

BEATISSIMAE

DEIPARÆ MARIÆ VIRGINI,

SANCTISSIMI D. N.

IESV CHRISTI MATRI,

INTAMINATAE, ILLIBATAE,

IMMACVLATE CONCEPTAE,

Quæ Clericorum Regularium, & Theatinarum Sanctimonialium es Patrona,

Humillimè Author volumen suum & se ipsum D. D. D.

QVicquid in hoc Opere elaboraui, quicquid meo calamo vel edidi, vel excripsi; quicquid typis impressi: & vt paucis expediam, ac cuncta verbo complectar; quicquid habeo, quicquid valeo, quicquid sum ingenium, animum, mentem, cor, facultates, vires, & corpus; per Te, Sanctissimi Domini mei Iesu Christi Genitrix, Vni Deo, ac Venerabili Eucharistiæ Sacramento, cuius solius Gloriam & Honorem cupio & quæro, dicatum & sacrum esto. Neque enim quicquam me vnquam vis Dei Gloria impulit ad scribendum, ad conandum excitauit, ac vehementer incendit, vt in Ioannis Petri Caraffæ vitam sedulò excutiendam & explicandam incumberem. Nam supra quam verbis exprimi queat, ipsum colo, veneror, & honoro, ac fero quidem in oculis & in corde; quòd cum S. Caietano Clericorum Ordinem primus omnium excitauit: & quod plenus fide ac fiducia in Deum, nouum & admirabile vitæ genus veluti deportauit è Cælo, ac in terris edocuit; instituitque sodales suos, vt Mundi opibus spretis, censibus, redditibus, prædijs ablegatis, nihil omninò quærant, nihil emendicent, nihil curent: sed vni Dei Prouidentiæ, ac Tibi, quæ es Prouidentiæ Domina, abiectis cogitationibus ac sollicitudinibus manibus, innitantur. Quod equidem institutum ipse amo, & amplector, & constitutione expressum exosculor, & ad dies felicius traducendos mire modo conducere sic experior, vt nihil propemodùm in hac vita mihi carius, nil iucundius, nil antiquius sit, quàm nihil possidere, nihil quærere, nihil cupere, nihil à quoquã velle; & omnia mihi tamen adeò abundè subministrari & affluere, vt nemo vitæ meæ rationes, & hoc secessui destinatum, in quo versor, Ascete-

rium

rium nouerit, qui Dei Prouidentiam, & Tuũ, ò Domina, mirificè Patrocinium non agnoscat. Quod ne dum in hac domo recentiùs instituta, sed & inter Turcas, & Arabes, Persas, Armenios, Iberes, Colchos, & Tataros, cùm in Missione versarer, plures annos expertus sum. Deindè tàm Carafæ quàm Thienæo quàmmaximè debeo; quòd Ordinem ipsi suum Apostolica Paupertate condecorauerint: & quòd in prima hac Clericorum Congregatione pro virili conati fuerint (cùm impij Nouatores Sacramenta & Cærimonias abrogarent) Venerabilis Eucharistiæ Sacramenti Ministros sic instituere & efformare, vt eius cura & cultus, Templorum nitor, Diuinorum Mysteriorum frequentia, & Rituum sacrorum peritia vbiuis locorum ac gentium augeretur. Carafæ item vehementissimè obstrictus sũ, quòd Tui Cultus peregregiè studiosus, ac Tuæ Immaculatæ Cõceptionis assertor, cùm iussu Pontificis Romanum Breuiarium emendaret, primus illi omnium Officium Conceptionis inseruit. Quin Congregationis Concilij, vt continuò Pontifici à consilijs esset, in ipsa Vrbe Præfectus pluries Tridentum ad Patres literas dedit, & ab se elucubratos cõmentarios misit; vt ne Te Deiparã Virginem sub communi Regula peccati originalis enumerarent, sed ab ea prorsus excluderent: eò quòd Angelorum Domina, & Dei Mater futura, singulari prouidentia & gratia præseruata, omninò pura & immaculata concepta fueris. Quod egregiè præstitit & obtinuit; cùm Lutherus, per summam blasphemiam, impiè testari nõ erubesceret, se nihil magis odisse, quàm festum Christi Corporis, Tuæq; illibatæ Cõceptionis. Age ergo Sãctissima Dei Mater immaculata, Domina mea Puritatis & Prouidẽtiæ, per Ioannis-Petri Carafæ tàm studiosi Clientis Tui virtutes & merita, me & hanc Domum meam, Venerabili Eucharistiæ Sacramẽto, & purissimo Tuo Cõceptui sacrã, tuere, protege, & foue, vt quotquot hìc Tui Obsequio addicti sumus, labes eluere, virtutes adipisci, ac ita religiosè viuere, & Te nobis adstãte mori possimus, vt æternùm decantemus omnes in Cælis:

LAVDETVR SANCTISSIMVM EVCHARISTIÆ SACRAMENTVM; ET SIT BENEDICTA SEMPER AB OMNIBVS B. MARIÆ VIRGINIS PROVIDENTIA, PVRITAS, ET IMMACVLATA CONCEPTIO.

✠

EMINEN-

EMINENTISS. AC REVERENDISS. PRINCIPI

D. PASCHALI ANTONIO ARAGONIO S. R. E. CARDINALI,

ARCHIEPISCOPO TOLETANO &c.

Clerici Regulares Neapoli Commorantes Felicitatem.

EMINENTISSIME PRINCEPS.

EXcellētissimus Prorex, Segorbiæ & Cardonæ Dux, frater tuus verè germanus, Heros huius seculi præstantissimus, his diebus à nobis, tanto omniū mœrore ac dolore discessit, vt nemo Nostrum abeuntem illum verè non fleuerit; nemo hodiè non deprædicet eius Gesta. Quippè vniuersum Regnum ita communiuit, ita cōdecorauit & auxit; nostrāq; Vrbem Neapolitanam tot monimētis insignibus illustrauit, vt facilè diligenterque omnia à nobis enumerari minimè queant: cùm Præsidia, Armamentaria, Nosocomia, Pauperum Hospitia, Puerorum Collegia, Balnea, Religiosorum Virorum ac Sanctimonialium Gynæcea, Asceteria Virginum, & Dei Ecclesias excitauerit. Statuas & Fontes erexit: Vias & Areas explicauit, ornauitque ad delicias: construxitque mirificè maris sinum, in quo Naues atque Triremes tutiùs ac securiùs fido veluti in littore conquiescerent. Ad hæc, vt causas expediant, ac iustiùs sententiam ferant, annua stipendia, quæ Iudicibus anteà deerant, assignauit. Neapolitanæ Vrbis ac Regni, & multa alia longè dissita Propugnacula restauraut. Militiam & Nobilium Seminarium, vt multò plures milites ad Regni custodiam excubarent, & pauperes nobiles alerentur, annuis prouentibus auxit. S. Ianuarij thecam, vbi eius venerandum Caput & Sanguis diligētiùs asseruatur, ostijs ac seris argenteis; ac Templa omnia, ad quæ fideles ex toto terrarū Orbe peregrinationes instituunt, facilioribus vijs, & amplissimis muneribus munificentiùs exornauit: & ad multa alia vel prægrandes lampades ex argento, vel altarium vestes ex auro textili, vel insigne aliud donariū misit. Sed & præsertim Domum Lauretanam cupiebat inuisere: & cùm per Regni regimen non liceret, ad eam huiusce Operis Auctorem suum ipse Confessarium ac Theologum allegauit, prægrandem globum lapideum afferentem, vbi innumeri smaragdi supra 127. enati conspiciuntur,

quos

quos nullus adhuc ritè gemmarius æstimauerit. Sed & nostro præsertim Clericorum Regularium Ordini multa & illustria beneficia sanè contulit, quæ referre singula longum esset, & admodùm difficile enumerare. Nam præsertim Eremum Theatinam fundauit; opus sanè & admirabile & arduum, & quod multi veluti supra humanas vires ac impossibile etiã viri prudentes arbitrabantur. Verùm ipse indole generosior omnem difficultatem euicit; à Venerabili Matre Nostra, vt eius vitæ compendium innuit, veluti digito præmonstratus. Tùm Domum duodecim Sacerdotũ, pro Patrum Theatinorum & omnium Recessu, suo fauore constituit, à Sanctissimo P. N. Clemente X. Diplomate comprobatam; apud quem vehementissimè institit, vt primo loco nostri Ordinis Conditorem Caietanum in Sanctorum album ritè referret; ac Conceptæ Virginis Scapularium, quod nostra Mater diuinitùs olim acceperat, approbaret: & illud nostri homines, vbiuis locorum ac gentium, vtriusque sexus Christi fidelibus, Religiosis ac sæcularibus, benedicere atque distribuere possent. Neque parum nobis omnibus honorificum fuit, quòd sibi, vt dixi, è nostro Ordine Confessarium, omninò delegerit, quem libenter audiret atq; consuleret; & cuius, pauperibus & egenis, aut suasu, aut rogatu, multa cõferret. Quo tamen Sacerdote, cùm ipse abscedere debuit, & si per carum haberet, in hac Vrbe dimisso, ne à recens instituto Recessu cupidũ quietis abstraheret, nec Sãctimonialibus Eremicolis acceptissimum ministrũ auferret; nullo prorsus instante, rogante nemine, germanum eius fratrẽ D. Hieronymum Magium, egregium Oratorem, & in Scholasticis disciplinis explicãdis præsertim sacra Theologia celeberrimũ, adscitũ in Cõfessariũ & Theologũ, secum in Hispaniam deportauit. Nos verò singulos tot Gratijs Fauoribus atque Beneficijs identidem honestauit, vt nobiscum agre visus fuerit, non vt Princeps ac Prorex, sed vt amantissimus Pater, atque Religiosissimus Theatinorum Hominum & Theatinarũ Virginum Rector ac Moderator. Quæ omnia, Princeps Eminentissime, summatim enumerauimus, cùm tibi plurimùm accepta referri debeant: qui huius Regni olim Prorex, antequàm hinc abires, Toletanæ Ecclesiæ amplissimo Sacerdotio adauctus, & grauissimis muneribus isthic in Hispanijs exornatus, vt Theatinum Ordinem foueret atq; protegeret, & Theatinã Eremũ nostrã, in qua multa aureorum millia flagrantissimè impenderas, numeris omnibus vt absolueret, ipsum fratrem tuum modis omnibus incendisti. Quocirca cùm hæ Disquisitiones Historicę, pro more suo ab Auctore Diuæ Virgini nuncupatæ, communi Ordinis sumptu, ac nostrũ omnium instantia impressæ essent, tuo Nomini inscribendas esse decreuimus, qui Ioannis-Petri Carafæ, vt Animi Dotes habes & Purpuram, ita Virtutes omnes atque præsertim Innocentiam ac Sapientiam imitaris: vt perpetuò apud omnes extarent, erga Te & Fratrem tuum humillimi & gratissimi Theatinorum amoris, studij, & obsequij monimentum.

ILLV-

Digitized by Google

ILLVSTRISSIMIS AC REVERENDISS.
E CARAFÆO GENERE
ARCHIEPISCOPIS
ET EPISCOPIS,
CLERICORVM REGVLARIVM EX ORDINE ASSVMPTIS,

Qui cum laude hodie in vtraque Sicilia præsunt, & Ecclesias administrant.

Postquàm Venerabili Eucharistiæ Sacramẽto, & immaculatè Conceptæ Virgini Deiparæ Volumen hoc obtuli, & humillimè consecraui; conuertor ad vos, & vnà omnes in hoc Operis vestibulo veneror, Antistites illustrissimi: qui ex ipso sanctissimi Pauli IV. siue Ioãnis-Petri Caraffæ Genere exorti, & in nostro Theatino eius Ordine à pueris educati, ac Virtutibus & disciplinis exculti, mirum in modum, vtramque Siciliam, vestro hodiè Virtutum fulgore, condecoratis. Ecce hìc, ob omnium oculos, egregium exemplar exponimus, quod vos insigniter hactenus expressistis: aut quo Antesignano, vel Duce, ad Virtutem, Famam, ac Gloriam, atq; Beatitatem, tutò incedere ac percurrere ualeatis. Scilicet, in Ioannis-Petri Caraffæ Gestis, potestis, si lubet, velut in lucidissimo speculo, aut quales sitis, aut quales saltem esse debeatis inspicere, ac penè oculis intueri. Vester enim in quocunque statu Ioannes-Petrus is fuit, vt eius vnius imitatio, aut secularis, aut Clerici, Episcopi etiam, & Religiosi Ordinis Conditoris, aut iterum ad animarum curam extracti, ac infulis exornati, & ad summam dignitatem assumpti, ad omnem quidem perfectionem facilè vos euehere ac perducere possit. Quod, si minùs mihi fidem habetis, Veneta illa ac florentissima Academia, in præfatione de Epistolis Clarorum Virorum, in lucem editis Anno 1559. *luculenter attestatur his verbis:* Si quis, *inquit,* vniuersæ Vitæ cursum Pauli Quarti, Põtificis omnium Maximi, atque Optimi, animo percurrerit, ita multa reperiet, atq; ita præclara, in omni genere laudis ab eo gesta, vt inde omnium Virtutum egregia capi documenta facilè possint. Quo mirandum non est, si eum omnes boni rectèque intelligentes admirantur, colunt, amplissimis laudibus exornant. Nec dubium est, quin omnes homines, quicunque in omni ætate futuri sunt, non modò Merita illius erga Genus Humanum propè innumerabilia prædicent, atque extollant: verùm etiam pijs & Christianis honoribus afficiant, qui conferri solent in eos, quorum consilijs atq; institutis, patefacta in Cælum via est, veræque ac solidæ felicitatis ratio demonstrata. *Sic illa. Quàm verò in Vobis ipsa eius Virtutum lineamenta propè resplendeant, paucis ex ordine, ad omnium documentum, hìc indicabo.*

Digitized by Google

I.

ILLVSTRISSIMO ET REVERENDISSIMO D.

D. SIMEONI CARAFAE
ARCHIEPISCOPO MESSANENSI.

SPlendidiſſimos habuiſti natales tuos, ornatiſſime Antiſtes, Roccellæ Principis filius, ac Simeonis Cardinalis Aragonij Nepos, cuius nomen geris, & indolem, ac virtutem: nunc Eminentiſſimi Caroli Cardinalis Carafæ patruus, rebus vbique præclarè geſtis eximij ac præſtantiſſimi: cuius apud te habes germanum fratrem D. Fortunatum Carafam, Vicarias curas egregiè ſubeuntem. Noſtroque olim in Ordine, in flore ipſo adoleſcentiæ initiatus, atque cum ingenij laude ſtudia emenſus; ſolita Congregationis munia haud ſegniter obiuiſti, tyrociniis deindè temperandis, regendiſque domibus haud ſemel admotus. Tùm Theatinam Venerabilis noſtræ Matris Vrſulæ Congregationem recens in Ordinem adoptatam ea ſedulitate ac vigilantia adminiſtraſti, vt eius Aſceterij Virgines virtutum tuarum recordatione vel hodie plurimùm oblectentur. Ea ergo prudentia, grauitateque morum, quàm æuo maturior effulgebas, vt ſummo etiam Magiſtratui tacita quadam Ordinis conſenſione deſtinareris. Sed cùm regulari diſciplinæ ſtrenuè inſiſteres, Philippi III. Hiſpaniarum Regis nutu, te Acheruntinæ & Materanæ Eccleſiæ Infulæ rapuere. Vbi narrat diſertè Sylos *in hiſt. par. 3. lib. 5. fol. 166.* quanta fueris cum Ciuium lætitia, & honore ſuſceptus. Inde poſt decemnium Meſſanam, Nobiliſſimam planè Vrbem translatus, ab anno huius ſeculi ſeptimo & quadrageſimo, Sacerdotio iſto ritè ac dignè perfungeris. Quod noſtro Meſſanenſi Cœnobio percommodum accidit. Nam veluti beneficum quoddam Sidus, vt Sylos inquit, viſus es Vrbi vniuerſæ, ac Theatinæ rei potiſſimùm illuxiſſe: honeſtare inſtitutum omni genere officiorum: in Eccleſiæ curis Noſtratum eruditione ac opera vti: ſtatis in menſem eleemoſynis alijſque extra ordinem beneficentiæ argumentis, fouere inopiam: inſigne Templum à fundamentis exſtruere: ſacra inſtruere ſupellectili: ampliorem Domũ pari munificentia exædificare. Et ecce rerũ exitu cernimus ampliſsimè cõprobatũ, quod Venerabilis Vir è Noſtris Iacobus è Stephano, Iberiæ Orientalis Apoſtolus à Scriptoribus appellatus, olim fore omninò prædixerat. Vix enim eius Oſſa Meſſanam, Goride, ex Iberia ac Colchide, per mille ego maris terræque pericula deportaueram: Vix illi Senatus Mamertinus ac Proceres, pyra exſtructa ac ſacra æde vndique carminibus ac Elogijs exornata, tùm à Carmelita Excalceato diſertè habita oratione, cum lectiſſimorum muſicorum concentu honorificè parentarunt, cùm tui ſtatim acceſſu Noſtrorum Domus extulit caput: & omnem vetuſtatem ſenſim exuta cunctam penè Ciuitatẽ ſui ſplendore magnificentiaque nobilitauit. Quod hìc innuo, cùm *to. 2. de ſacris Cærimonijs opuſc. 1. diſquiſ. 36. fol.* 140. paulò fuſiùs enarrauerim. Cæterùm tibi debeo, quòd ad me D. Scipionem Aliſiam, iſtius florentiſſimæ Vrbis & Eccleſiæ Patritium & Canonicũ, tua demum epiſtola deſtinaueris, ab illuſtriſſimo iſto Senatu ad Excellentiſſimum hunc Proregem Ducem Segorbiæ, D. Petrum Antonium Aragonium allegatum: cui cùm illi honorificè à te ſcripta referrem, mirificè gratum fuit, adeò inſignem virum magnis virtutibus, doctrina, & fama ſummæ probitatis illuſtrem, etiam de facie noſcere, ac ſuis fauoribus honeſtare. P. D. Dominicus Caſtelli, vir è noſtris eruditiſſimus, mihi eius geſta & merita denarrauerat.

IL-

Digitized by Google

II.

ILLVSTRISSIMO ET REVERENDIMO D.

D. GREGORIO CARAFAE,

OLIM CLERICORVM REGVLARIVM PRAEPOSITO Generali, deindè Episcopo Cassanensi, nunc Salernitano Archiepiscopo.

PRimus ipse omniũ nostrorũ Antistitũ, hodie, è Carafęa Gẽte superstitũ, iuxtà Ordinis seriẽ, agmen ducis, Illustriss. ac Nobilissime Præsul: quĩ vt tuũ Carafææ Arboris ramum fuisse primum ac principem eius stirpis non immeritò gloriaris, ita multis planè nominibus prænobilem familiam tuam, & nostram admodùm Theatinam Congregationem illustras. Etenim in te certant Generis claritas & Prudentia: vita honestissimè religiosissimèque traducta, & excultum ingenium omnibus disciplinis. Ideò cathedris ac suggestis, & (quod perrarò accidit) Domibus etiam regendis admotus, te vtrique muneri parem & insigniter idoneum ostendisti. Nam Philosophiam plures annos in Diui Pauli Domo professus, sacram ibidem Theologiam sexennium explicasti, cùm interim sacræ etiam eloquentiæ operareris: ineratq; porrò dicenti (vt de te in nostri Ordinis Scriptorũ Catalogo testatus est Sylos) ardens quædam atque dictionis efficax vis. Cùm autem, præter ingenij facultatem, præclara tibi esset in agendo solertia, ac par communi rei administrandæ sedulitas: admotusque Ordinis Præfecturis, vt dixi, Diui Pauli Cœnobium cum insigni laude rexisses, ad vniuersæ Theatinæ rei procurationem, communi Patrum suffragio euectus, in Romanis Comitijs, renuntiatus fuisti Præpositus Generalis. Quo in munere, vt magis magisque Ordinem promoueres & exornares, olor otij, virtutisque ac Dei Gloriæ cupidissimus, cunctos exstimulabas & incendebas, vt in studia incumberent, & ad præclara facinora neruos intenderent ac animos excitarent. Et quanta meherculè beneuolentia, benignitateque me, pro tua singulari humanitate, prosequebaris. Si quid verò typis excuderem, quàm vultu hilari percurrebas, quantisque me stimulis solebas incendere, vt pro ingenioli mei facultate, semper nouum aliquid lucubrarem. Sed eo iam munere absolutus, cùm rursus Paulinã Domum moderareris, à Philippo Hispaniarum Rege Quarto, Cassanensis Ecclesiæ infulas accepisti: & nunc Salernitanam planè condecoras, vbique præclarè gestis, egregiè in tuam spartam intentus. Interim verò nostras sæpe Domos inuisere, præsertim Paulinam, non prætermittis; ac gaudes inter nostrates plures habere Gẽtiles tuos, & P. D. Antonium Oriliam ex Sorore Nepotem, Domui Diuæ Virginis Lauretanæ Præpositum tuas virtutes, ac præsertim in agendo solertiam & prudentiam imitantem. Nosque tui egregijs ingenij monumentis, quę quandoque euoluimus, oblectamur. Quę sunt, vt Iosephus Sylos citato in loco percẽset: *I. In primam secundæ Diui Thomæ comment. Neapoli apud Octauium Beltranum 1628. in fol. II. Opusc. Philosophiæ de Concursu Causæ primæ cum secundis Neapoli apud Franciscum Sauium 1632. in 4. III. Opuscula Isagogica de nouissimo Vesuuij incendio ibidem typis Aegidij Longi 1632. in 4. IV. De Monomachia seu Duello commentar. Romæ typis Mascardi 1647. in fol.*

Digitized by Google

III.

ILLVSTRISSIMO ET REVERENDISSMO D.

D. VINCENTIO CARAFAE,

EPISCOPO CALVENSI.

VEneror te, illustrissime Antistes, ac plurimùm tibi debeo, nõ solùm quòd in nostra Congregatione educatus, ac insigniter imbutus literis & disciplinis, ad eam nominis celebritatem euaseris, vt te Verbi Dei Præconem eximium illustriores Italiæ Vrbes expeterent, ac instanter efflagitarent; tùm ad tuas disertissimas conciones audiendas ita confluerẽt, vt frequentissimè omnes in tui laudem & admirationem adducere videreris: sed & præsertim, quòd Ioannis-Petri Carafæ Gentilis tui, nostri Ordinis Confundatoris memoriam, tanta pietate prosequeris, tanto studio colis ac veneraris, vt me eius Gestis discutiendis & deprædicandis addictum, non modò plurimùm ames, sed (vt mihi metipsi testatus es) iam diù de facie noscere concupiueris. Videoque tantum studium & amorem, atque eximiam pietatem in Ordinem, & in Ioannem-Petrum Carafam tuum, S. Caietanum è nostris quem mirificè colis, tibi graui ægritudine decumbenti, impetrata semel & iterum valetudine, rependisse. Quod & illi liberalissimè beneficium insigni donario compensasti. Macte igitur animo præclarissime Antistes: ac perge, vt facis, Ioannis-Petri Gẽtilis tui virtutes excolere ac imitari: & eximiam eius fidem ac pietatem in Deum, odium in vitia, flagitia, & hæreses, & studium in disciplinas omnes exprimere: vt tui aliorumque omnium Antistitum Carafæorum exemplo, qui per Ioannis-Petri callem incedunt, ac eius omninò vestigia consectantur, ita Respublica Christiana resplendeat, vt populi certatim ad Dei Cultum, & veram Beatitatem consequendam alliciantur.

IL-

Digitized by Google

I V.

ILLVSTRISSIMO AC REVERENDISSIMO D.

D. PETRO-ALOYSIO CARAFAE,

EPISCOPO TRICARICENSI.

INgentium meritorum laus, illustrissime ac præstantissime Antistes, ac virtutum planè omnium fama longè hodie latèque diffusa, qua omnium ore ac calamo commendaris, non modò plurimùm nostram Congregationem exornat, è qua ad dignitatem istam euectus es; sed & Neapolitanam Vrbem, ac Regnum vniuersum condecorat, vbi, cum præcelsa indole ac mente, clarissimum genus, ac natalium lucem, & amplissimas Infulas accepisti. Neque enim adeò præstas, quòd illustri domo natus ex Ansæ Marchionibus fueris, Principis Beluederij germanus frater, Petri-Aloysij Cardinalis Carafæ, & Tyberij Principis Bisinianorum ex fratre Nepos. Sed quòd communis Gentis Carafææ claritudinem magnis adeò virtutibus exornasti, vt ferè nemini de te loquar; qui, si nouerit, vel tuam pietatem in Deum, vel prudentiam ac dexteritatem in rebus omnibus, vel eruditionem, vel eximiam liberalitatem, & tuam animi magnitudinem egregiè non extollat. Verèque diceris ac videris, non tãtùm Nepos, sed expressa ad vnguem imago Magnæ illius Animæ, Petri-Aloysij Cardinalis, quem dixi, futuris planè seculis non tacendi. Qui sanctissimi Pauli Papæ Quarti memoriam tanto studio ac veneratione prosequebatur, vt quicquid de eo tunc Latinè vel Italicè scripserat, ferè quotidie non sine voluptate animi lectitaret: adeòque me vel eo nomine diligebat, vt ex Vrbe discedere non permiserit: velletque nisi modis omnibus obstitissem, vt aliqua dignitate honestarer. Quin mirum in modum oblectabatur, me, cùm viri docti quidem adessent, simulato odio in Paulum, cuius insculptam animo egregiam sanctitatẽ ferebat, studiosè de illis interrogare, quæ summæ eius virtuti olim Hæretici atque perditi homines, vel decepti eorundem libellis aliquot Scriptores obiecerant. Et iucundissimum spectaculum erat, ijs qui aderant in exedra vel adstabant, eximium Cardinalem inspicere, quanta oris alacritate lætitiaque me audiret, elata voce, ac totius penè corporis gestu, Pauli Sanctitudinem, contra impiorum hominum inuidiam efferentem. Illius ergò Patrui tui, ne dum meritissimè nomen geris, & Infulas induisti, sed & lineamenta prope corporis, doteſque animi refers, virtuteſque omnes & mores, qui sacrum Principem & Antistitem deceãt, expressisti. Et vtinam illi diutiùs viuere cõtigisset: renũtiatus enim fortè fuisset omniũ cõsensu & suffragatione Pontifex Maximus: vt ipse tibi ingenuè fassus est Alexander Septimus, qui successerat, cùm eius pedes osculareris. Et qualem tunc (Deus bone!) Respublica Christiana experta fuisset, illum sanè Pontificem, & te intimum in regendis Orbis Fascibus administrum. Cetertim non excribam quicquid de te disertissimè Sylos edidit in historijs suis. Nam *in 19. 2. libro duodecimo* laudat sacram in primis eloquentiam, & dictionis dignitatem ac cultum, qua vultu gestuque ad grauitatem composito, in præcipuis Italiæ Vrbibus, Venetijs, Mediolani, Bononiæ, Parmæ, Neapoli, nonnisi cum plausu ac fructu ad populum agere videbaris. Commendatque insigniter innocentiam, & inculpatam morum integritatem, ac profusam liberalitatem in pauperes, cùm præsertim Regnum turbæ vndique exagitarent

rent atque diuellerent. Tunc enim adeò pauperum fouebas inopiam, ac aurum affatim erogabas, vt cùm labori ac tuæ met annonæ non parceres, emotæ plebis impetus, mira constantia, vi linguæ, solertia & contentione perfregeris. Quam eximiam fidem Catholicus Rex Philippus suis magnificè literis commendauit. Teque Ioannes Austriacus, vt susceptos pro Regia Dignitate labores curasque non exiguas aliquo munere compensaret, dignum putauit, quem aut Syracusanæ aut Montis Regalis in Sicilia Insulæ cohonestarent: deditque ea de re literas in Hispaniam; quæ successu tamen caruere, cùm ea splendida Sacerdotia alijs iam destinata repererint. Ad hæc laudat Sylos in Ecclesia quà instauranda quà expolienda à te operam positam non vulgarem: Canonicorum numerum ad eius ordinis Clerique dignitatem amplificandam adauctum: cui omne instrumentum curæ esset, annuo censu Thesaurarium institutum: suis pluteis & armarijs prægrandibus ac splendidis instructum sacrarium: adauctam ex oloserico auroque Ecclesiæ supellectilem: & Deiparæ Puritatis vnà cum S. Caietano & B. Andrea dedicatum Sacellum. Sed *in to. 3. lib. 8.* cùm tuas iterum laudes excurreret, in Tricaricensis Diœcesis pestilitate calamum stitit. Tunc enim non vt plerique citò ac longiùs facessere statuisti; sed qui te Pastorem non mercenarium noueras, perstare, & collato veluti cominùs pede, pugnare teterrimo cum hoste, commendataque tibi oues omni ope, ac per summam animi contentionem tueri. Itaque curasti primùm præclaris præceptionibus monitisque ne malo pateret aditus: at ubi hæc minùs processere, grassanti pestilentiæ nullis non officijs occurristi. Functis vita Curionibus, quòd deessent, qui morientiũ conscientias, ac sacra procurarent, operarios numeratis à te stipendijs conduxisti. Missæ deinde sacrificia nec pauca ea quidem celebranda curabas, quæ defunctorum animas expiarent. In ipsa verò Vrbe Tricaricensi, vbi geminum tuo sumptu Nosocomium excitaueras; instituto dierum, vti moris est, omninò quadraginta ad publicam incolumitatem secessu, magnam eius temporis partem Ciues fermè omnes tuis ipse sumptibus aluisti; collato quicquid pecuniarum apud te haberes; argẽteaque item supellectili oppignorata. Et vt exemplo esses, facemque alijs præluceres, visus sæpius in Nosocomijs Confessiones excipere; vel adhortando monendoque singulari beneficentia impigrè Ciuitatem excurrere. Quam insignem solertiam cùm populares in te cernerent, collatis vna votis, id decreuere, vt Ciuitatem profanis etiam in rebus administrares. Quod Castrilij Comes Regni Prorex vt inaudiuit, suis te literis appellauit: quas, & duos excitatos tibi lapides, à Canonicis & Ciuibus præclaro testimonio inscriptos in citatis Iosephi Sylos historijs est videre.

V.

ILLVSTRISSIMO ET REVERENDISSMO D.

D. ANTONIO CARAFAE,

EPISCOPO VXENTINO.

POst peragratas Hispanias, vbi præstantis ingenij documenta non vulgaria dederas in omnibus disciplinis, cùm in S. Mariæ Angelorũ Cœnobio sacram Theologiam non sine laude omnium explicares, ac tuo aureo illi Operi de Genio secundam manum imponeres, Censorem te habui, à P. D. Angelo Pistachio tunc Generali Præposito, viroque sanè laudatissimo designatum, vt vnà cum P. D. Hieronymo Carafa, nunc Episcopo Cotronensi, hoc Volumen excuteres, à me tunc temporis absolutum: vt tua relatione constaret, an dignum esset quod typis imprimeretur.

Idque

Idque tàm sedulò eaque voluptate animi præstitisti, vt nullum finem faceres huiusce Operis vbique deprædicandi. Quod ergo manuscriptum tanto olim studio lectitabas, ac laude prosequebaris; nunc typis impressum, ac multis testimonijs & elogijs auctum non dedignaberis subseciuis horis rursus inspicere,& Gentilis tui, nostriq; Ordinis Cõditoris præclarè Gesta ac Merita recognoscere. Interim tibi verò ex animo gratulor, quòd isthic tanta cum sedulitate Pastorem agas,ac tuo muneri incumbas,vt Dei cultũ promouere,extirpare vitia, serere bonos mores, ac gregi tuo strenuè inuigilare non prætermittas. Sed quia laudes tuas erubescis, & ægrè illas admittis, te silentio veneror,ac diuturnam tibi vitam ex animo & incolumitatem exoro.

VI.

ILLVSTRISSIMO ET REVERENDISSIMO D.

D. HIERONYMO CARAFAE

EPISCOPO COTRONENSI.

ET tu quoque,illustrissime & amplissime Præsul, Ieltij Ducis frater, ac Neapolitani olim Antistitis,Decij Cardinalis Carafę Nepos, prænobilem stirpem tuã magnis virtutibus atque promeritis exornasti. Noui ego te iuuenis vix Sacerdotio initiatum Panormi in Ecclesia Sancti Ioseph: audiuique Dominicis festisque diebus,nõ sine omnium admiratione qui aderant, magna vi memoriæ ac facundia differentem.Quin habui te socium & collegam, imò Moderatorem ac Ducem ab Vrbano VIII. ad expeditionem Ibericã destinatus,vt narrat Sylos suis in historijs *par.2.lib.13.pag.633*.Sed mutato deindè consilio,mihi in Orientalem Iberiam,tibi in Hispaniam,hoc est, Iberiam planè Occidentalem eundum fuit. Quis satis verò exprimere queat,quid in Neapolitanæ Vrbis clade, ac pestilitate generosè præstiteris? Quippè cùm locum illum, lue infectis deputatum, administrares,quicquid animis perpurgandis, sanandisque corporibus opus erat,tanta industria ac diligentia procurabas,vt & omnium ore commendareris,& quamplurimi acceptam tibi vitam & sanitatem referrent. Eandemque postmodùm assiduè spartam agere ex caritate solebas, domi erga Religiosos fratres aut ægrotos aut imbecilles;foriisque,in hac vicinia Hispanorum,erga milites & pauperes ægros. Et ego ipse vnus fui qui penè à Medicis desperatus adeò à te quotidie & assiduè recreabar, vt tua sensim industria ac caritate pristinam sanitatem recuperarim. Quod Proregi relatum, testatum multorum oculis,ac Neapoli peruulgatum,eam tibi laudem promeruit,existimationemq;cõciliauit,vt multi exornari cõcupiuerint Infula tuũ nobile ac meritissimũ caput.Cùm iam multò ante Octauianus Carafa,tuus germanus frater inter Præsules Romanos adscitus magni illius Petri-Aloysij Cardinalis Carafæ ædes,& legatos ab eo cẽsus adeptus esset,Maximi Pontificis Alexandri VII.Vices-gerens.Nunc verò omni studio in tuam Diœcesin inuigilas, vt pro viribus Dei Cultus adaugeatur. Idcòque magnificè Templum extruis ac exornas:cũctisque animi neruis adniteris,vt in illud Theatinam disciplinam inducas.Pauperes foues,egenos subleuas,cunctisque opem præstas; & vt verè Pater ac Pastor omnium, quemque amplecti non dedignaris. Nec interim

præ-

Digitized by Google

prætermittis noſtro Clericorum Regularium Ordini, tuæque Diuæ Mariæ Angelorum Domui, quam inſigniter amas, varias ſubindè eleemoſynas, cunctorum memor, & omnibus officioſus atque beneuolus, elargiri.

VII.

ILLVSTRISSIMO ET REVERENDISSIMO D.

D. PLACIDO CARAFAE

ACERRARVM EPISCOPO.

VErba mihi pro dignitate non ſuppetunt, illuſtriſſime Antiſtes, ut ſatis virtutem tuam exprimam & extollam. Nam luce generis, ingenij præſtantia, eloquentiæ laude, alijſque dotibus animi ſic excellis, vt porrò te commendare niſi tui ſimilis erubeſcat. Cùm ergo ad eam celebritatem ac famam ritè peruaſeris, vt te prope omnes in ore, & in oculis ferant; hìc tuum abundè conſignaſſe nomen ſufficiet, vt quiſquis illud legat aut audiat, ſtatim is in tui laudem & ampliſſimam commendationē erumpat: præſertim cùm de te in altero tomo Diſquiſitionum de Pauli Geſtis, multa ſim Societatis Ieſu, cui percarus es, Scriptorum Elogia exhibiturus. Ne tamen tibi Præſuli adeò præcellenti ſolùm exteri plaudant, & virtutum merita canant, dabo hìc quicquid è noſtris Ioſeph Sylos *to. 3. hiſtoriarum lib. 12. pag. 635.* conſignauit his verbis: *Placidus Carafa*, inquit, *Neapolitanus, à pueritia enatauerat vix, cùm dedit Religioni nomen, vouitque in Neapolitana Diui Pauli Domo die 6. Iunij 1632. &c. Ab ipſis ſtudiorum rudimentis, viuida erectaque quadam mentis indole ſpem doctrinæ excitauit non vulgarem: neque cōceptam flos ille aui opinionem fefellit. Eò namque eruditionis peruenit, vt grauiores poſteà diſciplinas profeſſus inſigni cum laude fuerit: docuitque ſacram Theologiam Romæ quinquennium. Quo in genere ſtudiorum cùm præſtare videretur; potiorem ſibi nihilominùs locum vindicauit publica eloquentia: à qua cenſeri inter prima Oratorum Nomina iurè meritòque debet. Dictionem certè quà verborum delectu, quà peregrina quadam elocutione, quà ſententiarum formis, tropis, ſplendore, acumine, neſcio an aliquis facilè exæquauerit. Attemperata deinde ſtylo pronuntiatio, vt concentu quodam alter alteri reſpondeat: iuuantque ſeſe mutuò actionis concinnitas & cultus orationis. Quod verò in eo planè mirum; id eſt in tanto eloquentiæ apparatu ac pompa, frugiferum dicendi genus; vt flores fructus parturiant; conformatis excitandæ pietati atque inſtituendis moribus mundicijs ipſis ac elegantijs. Nulla fermè in Italia præcipua Vrbs eſt, quæ non illum cum plauſu audiuerit. Meſſanæ anno voluentis ſeculi ſeptimo & quadrageſimo in primario Vrbis Templo, eo quidem omnium ordinum aſſenſu declamauit, vt euolutis non dùm Quadrageſimæ feriis, obſignato perhonorificè decreto, alterum illi Quadrageſimæ curriculum Senatus deſtinauerit. Extra Italiam Eleonora Gonzaga Viennam Auſtriæ literis officij pleniſſimis euocauit: dixitque is in Cæſarum ſacello eximia cum Aulæ totius admurmuratione: Eleonoræ præſertim, quæ non abſque regiæ munificentiæ ſignificatione abire Carafam voluit. Iam quòd Neapoli in Regio ſæpius Sacello peroraſſet, nimium eſt, in quam ſui admirationem Neapolitanos Proreges traxerit: qui quidem vt tanto eloquentiæ ſplendori accederet etiam à dignitate nitor, id in Hiſpanica Aula curarunt, vt bis à Catholico Rege Epiſcopus deſignaretur: ſemel Motulenſis: quam ille Eccleſiam, quòd hærere in Ordine apud animum ſuum ſtatuerat, permodeſtè recuſauit. Verùm Regis iterum munificentia ac iudicio pulſatus, ne leſiſſe tanti Principis beneuolentiam, ac Diuini etiam Numinis voluntati obluctari videretur; acceptare coactus eſt Acerrarum ſedem, propediem inaugurandus. Præcipuas etiam*

Con-

Digitized by Google

Congregationis Præfecturas administrauit. Nam Neapoli Regni inspectionem obiuit; & in Dini Pauli Cœnobio præfuit. Quod ad lucubrationes attinet paratum prælo habet Orationum volumen, ac tum Quadragesimæ (hoc Anno typis impressas) *tùm alias per annum habitas conciones, quæ si lucem aspicient, non minimùm profectò accedet Italicæ facundiæ existimationis ac pretij. Sunt verò in manibus.*

Oratio de laudibus D. Virginis, *fortunandis Catholici Regis armis in Mediolanensi D. Celsi templo dicta, cui titulus:* Fortuna armorum Regum Hispaniarum. *Mediolani apud Ioannem-Petrum Cardium 1652. in 4.*

Oratio ad Messanenses dicta de Mariana Epistola, *quæ principe apud ipsos studio colitur, cui titulus:* Epistola gratiarum actionis, gratulationis, & exhibitionis. *Messanæ apud Hæredes Petri Breæ 1647. in 4.*

Oratio de laudibus D. Casimiri, Poloniæ Regis. *Romæ apud Manelfium 1650. in 4.*

Oratio de S. Ignatio Loyola, *Neapoli habita in Professorum Soc. Iesu templo. Neapoli apud Fuscum 1662. in 4.*

VIII.

ILLVSTRISS. ET REVERENDISS. D.

D. PAVLO CARAFAE

EPISCOPO AVERSANO,

OLIM GENERALIBVS IN COMITIIS,

Totius Ordinis Clericorum Regularium Præsidi.

PRæter Domus tuę claritatem, hoc est Ditiones, Titulos, Purpuras, quę te omni ex parte abūdè condecorāt; nullus in nostro Ordine gradus ac penè dignitas fuit, Amplissime ac Nobilissime Præsul, quē licet immaturus ætate, prudētia ac iudicio grauis ac senex, cū laude nō occupaueris. Nec solū in Vrbe Roma, ac Neapoli, Panormi, & Messanę, vbi Patruum, quem laudaui primò omnium, Antistitem habes; sed & in Hispania, tuæ virtutis adeò radios effudisti, vt suffragatione omnium in Capitulo Generali renuntiatus fueris Præses: eodemque consensu supremam Ordinis Præfecturam adeptus esses, nisi te Insulæ à nobis, post germani & inclyti fratris tui Caroli Cardinalis Carafæ Purpuram, abstraxissent. Nunc verò in Diœcesi, quam administras, ea populis exhibes uirtutum omnium documenta & exempla, vt nemo tuam animi pietatem & prudentiam non extollat: quam præsertim insigniter ostendisti, cùm intra sacram ædem festo ac solemni die scelestissimi ac perditi quidam homines, ferro igne ac robore armati, nullaque Numinis reuerentia tacti in hostes suos irruerunt. Vel cùm argenteam Pyxidem, in qua sacrosanctum Iesu Christi Corpus asseruabatur, fures impios ac sacrilegos audiuisti, ciborio effracto surripuisse. Tunc enim supplicationibus institutis, & squalido cultu ac luctu cunctis indicto, vt impium adeò facinus comploratione omniū compensares, & magis magisque populos ad atrocis adeò criminis detestationem incēderes, te cum familia tua lugubri habitu penitùs amictum exhibuisti. Cæterùm cùm tua omnia præclarè gesta percurrere longum esset, & extra finem mihi propositum euagari; hanc Domum, in qua versor, Recessui destinatam tibi plurimùm debere profiteor. Quippè cùm me olim ad eam inhabitandam, rogatus à Comite de Pignoranda Prorege D. Augustinus Bozomus, Generalis Præpositus allegasset; tu qui nostrarum Sanctimonialium Ordinarij munere fungebaris, dùm multæ graueſque difficultates obijce-

Digitized by Google

rentur,& aliquot tàm viri quàm mulieres eandem domum penitùs deſerere nollẽt; tua ſtatim authoritate,& inſigni dexteritate qua polles,ſingulos expuliſti: ac me,& ſociũ, huc incluſos, tanta quotidie humanitate proſequebaris, vt identidem amanter inuiſeres,& quæ deerant mira ſolicitudine procurares. Immò quòd primariæ ac præſtantiores Eccleſiæ me quandoque ad declamandum inuitare ac rogare non dedignentur; & populi ac proceres è ſuperiori loco diſſerentem ad me confluere,qui tot annorum vitæ meæ ſpatio tacui, quòd nec parem muneri vocem habere nec memoriam arbitrabar; ſanè id,præter Conceptæ immaculatè Virginis opem,tuis ſuaſionibus atque cohortationibus adſcribendum,quibus olim me compuliſti, vt Dominicis feſtiſque diebus ſermonem ad Theatinas Virgines,quibus eras ipſe Ordinarius,inſtituerem.Et quidem eodem vel hodie zelo flagras,ut quotquot populos habes,uel à te, uel à diſertiſſimis oratoribus atque concionatoribus inſtruantur. Quo ardore animi imbutus Sacerdotibus Eccleſiarum beneficia & curas minimè confers,niſi ſumma priùs diligentia tibi conſtet eorundem dignitas & præſtantia.Præter has uerò uirtutes,quæ te ſummoperè decorãt & exornant;eã noſtro Ordini gratitudinem & obſeruantiam prçſtas, ut inter noſtrates ſæpe uideri,noſtriſque domibus adeſſe;preſertim Paulinæ,ubi olim religioſa uota conceperas,preſentia,conſilio,eleemoſynis,& omni ope non prętermittas. Meque tibi deuinctiſſimum tanta beneuolẽtia foues,et honore complecteris,ut quotquot in hac domo eremitica uitam ducimus,Deum Optimum Maximum, et B. Virginem exoremus, vt uitam tibi diuturnam et incolumen largiatur.

I X.

ILLVSTRISS. ET REVERENDISS. D.

D. THOMAE AQVINO-

C A R A F AE,

EPISCOPO SVESSANO.

QVòd in ætatis flore,Illuſtriſſime Antiſtes,uirtutibus quàm euo maturior, ad Dignitatem iſtam perueneris, ſummoperè tibi ac mihimetipſi gratulor.Expertus,quippè olim indolem tuam,cùm te Romæ iuuenem inſtituerem, id futurum concepi, et in meis de Menſa Diſquiſitionibus edidi,quod et rei probauit euentus, et tua deindè Virtus apertiſſimè omnibus indicauit.Cũ uerò nõ modò Paternũ Genus,lõga rectaq;ſerie ex ipſo S.Thomæ Aquinatis Genitore deducas, uetuſtate ac nobilitate Clariſſimum, ſed et Materna etiam Carafæorum Proſapia te condecoret,Carafęis Preſulibus addidi Nomen tuum,ut et tu quoque noſtri Ordinis Antiſtiti ac Conditori pompam faceres, et Diſquiſitiones haſce Hiſtoricas illuſtrares.

IN

Digitized by Google

IMPRIMENDI OPERIS FACVLTAS.

IN Congregatione habita coram Eminentiſsimo Domino Cardinali Caracciolo Archiepiſcopo Neapolitano hab. ſub die 20. Octobris 1670. fuit dictũ quòd Reu. Canonicus Cãpanilis reuideat, & in ſcriptis referat eidem Congregationi.

Metellus Talpa Vic. Gen.

Franciſcus Guarinus Soc. Ieſu Congreg. Indicis Secret.

EMINENTISS. PRINCEPS.

NON fucato ſtylo, non ementitis verbis, enarrat hiſtoriam Vitæ religioſiſſimę, & ſanctiſſimę memoriæ PAVLI IV. Summi Pontificis, eruditiſſimus P.D. Franciſcus-Maria Magius Clericus Regularis ex Ill. Ordine PP. Theatinorum; ſed ſincerè, & fideliter, ex ſelectis, atque excerptis ſententijs grauiſſimorum, & celeberrimorum Virorum Societatis Ieſu: quapropter admiratus ſuam lucubrationem miro ordine, & concinnè contextam, ex altè, & longè effoſſis ſententijs Aliorum, ad tuendam Integritatem, Pietatem, & ardentem Zelum huius Supremi Prę ſulis Confundatoris ſanctiſſimi, & pijſſimi Inſtituti Ordinis Clericorum Regularium; autumo ad conticenda ora obtrectantium, quam primùm typis cõmitti poſsè, vt ſit in Amuletum. Neapoli hac die 12. Nouembris 1670.

Tobias Carolus Campanilis Can. Dep. Sac. Theol. Collegialis.

IN Congregatione habita coram Eminentiſſimo Domino Cardinali Caracciolo Archiepiſcopo Neapolitano ſub die 14. Nouembris 1670. fuit dictum, quòd ſtante relatione ſupradicti Memorialis imprimatur.

Metellus Talpa Vic. Gen.

Franciſcus Guarinus Soc. Ieſu Congreg. Indicis Secret.

Digitized by Google

IMPRIMENDI OPERIS FACVLTAS.

ILLVSTRISSIMO ED ECCELLENTISSIMO SIGN.

NOuello de Bonis Stampatore in queſta Fedeliſſima Città di Napoli, fupplicando fà intendere à V. E. come deſidera ſtampare la ſeguẽte Opera intitolata *Diſquiſitiones Hiſtoricæ &c.* del P.D. Franceſco Maria Maggio Cherico Regolare. Per tanto ſupplica l'Eccellenza Sua reſti ſeruita ordinare gli ſiano concedue le ſolite Regie licenze, che l'haurà a grazia, vt Deus, &c.

Magnif. Doct. Laurentius Craſſus videat, & in ſcriptis Suæ Excell. referat.

Galeota R. Carrillus R. Capiblancus R. Ortiz Cortes R. Valero R.

Prouiſum per Suam Excellentiam Neap. die 2. Septembris 1671.

Sebaſtianus.

IVſſu Excellentiæ Veſtræ legi Diſquiſitiones Hiſtoricas de Sanctiſſimi Pauli Papæ Quarti inculpata Vita Reu. P. D. Franciſci-Mariæ Maggio Clerici Reg. Viri Clariſſimi: & in hiſce Operibus non ſolum nihil inueni quod Regiæ Iuriſdictioni aduerſetur, ſed quicquid inueniri poteſt in Ordine veræ Religionis magna admiratione obſeruaui, vndè pro Reipublicæ Chriſtianæ bono imprimi poſſe cenſeo Neap. 1. Februarij 1672.

Excell. Veſtræ.

Deditiſſimus Seruus
Laurentius Craſsus.

Viſa retroſcripta Relatione imprimatur, & in publicatione ſeruetur Regia Pragmatica

Galeota R. Carrillo R. Capiblancus R. Ortiz Cortes R. Valero R.

Prouiſum per Suam Excell. Neap. die 10. Februarij 1672.

Sebaſtianus.

Facul-

Digitized by Google

IMPRIMENDI OPERIS FACVLTAS.

Facultas Adm. R. P. Præpoſiti Generalis.

OPus inſcriptum, De PP. Theatinorum Origine & incrementis &c. Diſquiſitiones Hiſtoricæ, à P. D. Franciſco-Maria Maggio noſtri Ordinis Sacerdote compoſitum, & ab aliquot Theologis quibus id commiſimus approbatum, vt typis mandetur, quoad nos ſpectat, facultatem cõcedimus. In quorum fidem præſentes dedimus, manu propria ſubſcriptas, & ſolito noſtræ Congregationis ſigillo munitas. Romæ &c.

D. Franciſcus Carafa Congregationis Clericorum Reg. Præpoſitus Generalis.

PP. Theologorum Approbatio.

NOS infraſcripti has Diſquiſitiones Hiſtoricas de Patrum Theatinorum Origine & incrementis à P. D. Franciſco-Maria Maggio noſtri Ordinis viro Eruditiſſimo peregregiè lucubratas, tanta cum animi voluptate & admiratione perlegimus, vt ſummis laudibus Auctorem & Opus digniſſimum arbitrati, quantocyùs in lucem edi vehementiſſimè cupiamus. Neapoli in ædibus S. Mariæ Angelorum &c.

D. Hieronymus Carafa S. Th. Prof. *nunc Epiſc. Cotronenſis.*
D. Antonius Carafa S. Th. Prof. *nunc Epiſc. Vxentinus.*

Noua PP. Theologorum Cenſura.

EX commiſsione Adm. R. P. Generalis perlegimus Vitam ſanctiſſimi Pontificis Pauli IV. Congregationis Noſtræ vnà cum S. Caietano Inſtitutoris, teſtimonijs Clariſſimorum Scriptorum, opera ac ſtudio P. D. Franciſci-Mariæ Maggio contextam. Et mirati ſumus laborioſiſſimũ & ingenioſiſſimum Opus, longa temporis diuturnitate, & librorum lectione infatigabili varietateque confectum, ac Eruditiſſimi Auctoris laudabilem induſtriam in ſcribendo, vt tanti Pontificis innocentia ac vitæ ſanctitas omni procul dubietate perſpecta fieret. Quapropter ne dum ad eiuſdem Sanctiſſimi Pontificis noſtræque Congregationis Gloriam, ſed ad totius Chriſtianæ Reipublicæ conſolationem vt typis mandetur digniſſimum exiſtimamus. Datum Neap. die XIII. Decẽbris MDCLXX.

D. Carolus de Palma C. R. S. Theol. Profeſsor.
D. Franciſcus-Maria Carafa C. R. S. Theol. Profeſsor.

Facultas Adm. R. P. Præp. Gen. D. Petri Pauli Nobilionis.

OPus inſcriptum, de Sanctiſſimi Pauli Papæ IV. inculpata vita &c. vt typis mandetur quoad nos ſpectat facultatẽ concedimus &c.

D. Petrus Paulus Nobilion. Congr. C. R. Præp. Gen.
D. Antonius Maria Riuanus C. R. Secr.

INDEX

Digitized by Google

INDEX
PARTIVM ET DISQVISITIONVM
HVIVS PRIMI TOMI.

PARS PRIMA.

Qualis fuerit Ioannes-Petrus Carafa, antequam, vnà cum S.Patriarcha CAIETANO, Clericorum Regularium Ordinem instituerat. *fol.* 1.

DISQVISITIO PRIMA.

Carafæa Gens, ante Pauli Pontificatum, obscura ne fuerat, & humili loco nata; an cuncta ferè Italia Nobilissima? Vndè nàm illi Claritas, & Initium obtigit? fol. 2.

DISQVISITIO SECVNDA.

Illustriores Antistes, & S.R.E. Cardinales, Comites, Marchiones, Duces, ac Principes eius familiæ numerentur. fol. 4.

DISQVISITIO TERTIA.

Quis nàm fuit Pauli Auus, & quæ nàm eius, ac suæ Gentis, erga Reges suos fidelitas, ac præclarissimè Gesta? fol. 22.

DISQVISITIO QVARTA.

Quam in Paulo Genituram Astrologi olim obseruarunt? Quid de eo Eremita futurum Matri prænuntiauit? Quis illi germanus Frater, & quæ nam Sorores fuere? fol. 26.

DISQVISITIO QVINTA.

Quomodò sine dolore ac nixu vllo Matris editus fuit? Quæ nam illi Indoles, Virtus, Educatio, ac complurium Linguarum peritia? fol. 28.

DISQVISITIO SEXTA.

Cùm Patrum Prædicatorum Ordinem iniisset, quomodò extractus est? Verène Dominicanum Habitum induit ac gestauit? Verène Casinensium Monachorum Cœnobio nomen dedit? Semper eius vitæ puritas ac pietas qualis fuit? Quæ illi eruditio literarum? fol. 29.

DISQVI-

Digitized by Google

INDEX PARTIVM ET DISQVISITIONVM.

DISQVISITIO SEPTIMA.

Quis fuit Oliuerius Cardinalis Caraſa eius Patruus, à quo ebibit à puero Paulus Eccleſiaſticam diſciplinam? fol. 33.

DISQVISITIO OCTAVA.

Quæ in Io. Petro puero ac iuuene Virtutes emicuere? Oblatum ne ſibi Epiſcopatum ſtatim arripuit, an alij conferendum curauit? Quo ipſe primùm munere functus eſt? Aut quomodò inauguratus Antiſtes Theatina in cura ſe geſſit? fol. 35.

DISQVISITIO NONA.

Quas ipſe in Angliam & Hiſpaniam Lagationes obiuit? Promeruit ſummi ne ergà ſe Pontificis ac Regum amorem? Quomodò ab eiſdem, & à Margarita Auſtriaca in Belgio exceptus eſt? 37.

DISQVISITIO DECIMA.

Cur ipſum Pontifex, accerſitum Romam, in Vaticanas ædes honorificè admiſit? Et quod nam in itinere ſopiuit incendium? Antonij Cardinalis Caraſæ eius Nepotis Virtus iterum ac fuſiùs explicetur. fol. 39.

DISQVISITIO VNDECIMA.

Quibus Io. Petrus ſe ſe infulis abdicauit? An quòd Sacerdotia recuſauerit, ignauiæ tribuendum? fol. 55.

DISQVISITIO DVODECIMA.

Quæ Diuini Amoris Sodalitas Romæ tunc erat, ex qua Clericorum Regularium Inſtitutores, Chriſtiani Orbis beneficio, prodiere? Hi ne primi omnium è Clero fuerunt, qui Religioſum Ordinem excitarent? Quod in eo condendo propoſitum aut diuinam impulſionem & inſpirationem habebant? Sylloge omnium, quæ diximus, exponatur. fol. 58.

PARS SECVNDA.

Qualis fuerit IO. PETRVS in condendo ORDINE CLERICORVM REGVLARIVM. *fol.* 61.

DISQVISITIO PRIMA.

Quæ conditi cuiuſque recens Ordinis cauſæ cenſeri debent? fol. 62.

DISQVISITIO SECVNDA.

Clericorum Regularium Ordo num primò omnium ab Apoſtolis originem ac initiũ duxit? fol. 65.

DISQVI-

Digitized by Google

INDEX PARTIVM ET DISQVISITIONVM.

DISQVISITIO TERTIA.

Qualem ergo Paulus Ordinem & Congregationem instituit? Quoue digniùs titulo, ob eam institutionem, est honestandus? fol.66.

DISQVISITIO QVARTA.

Excitauit Io. Petrus solus ipse ne Ordinem, an cum alijs? & quod, illi eius Ordini, est nomen? fol.66.

DISQVISITIO QVINTA.

Quomodò fundata hæc à Paulo & S. Caietano Religio dici debet? Illi ne Thienæus, an Thienæo se Carafa socium addidit? fol.67.

DISQVISITIO SEXTA.

Si Theatinæ Congregationis vnum Institutorem dicere velim, quis nominandus? aut quomodò cum eo cæteri iurè ac meritò appellabuntur? fol.71.

DISQVISITIO SEPTIMA.

Cur verò in hac Theatina Congregatione, præter aliorum Ordinum morem, nõ unus omninò Fundator, sed ex quatuor, duo præsertim insigniores ac præcipui nominãtur? Quomodò id dici potest? fol.72.

DISQVISITIO OCTAVA.

Constat ex dictis, Caietanum Thienæum, & Ioannem-Petrum Carafam, vel Cõfundatores (vti P. Ioannes Rhò vocat) vel Coinstitutores Theatini Ordinis appellari. Ne insolens ac mirum id videatur; de quo nam exemplum haberi potuit, hac in re, quod Nostrates imitarentur? fol.77.

DISQVISITIO NONA.

Quale fuit quatuor illis Viris in condenda Congregatione propositum? Quæue nomina, Cognomina, & Patriæ ipsorum? fol.77.

DISQVISITIO DECIMA.

Quonam in loco, & priuato ne, an solemni & celeberrimo cultu, prima hæc Clericorũ Regularium Congregatio est instituta? fol.78.

DISQVISITIO VNDECIMA.

Ioanni-Petro Clemens VII. in Ordinis Fundatione, quam facultatem indulsit? Qui post eius Ordinem sunt sequuti, quomodò ab illo discriminantur? Num ex Priuilegio acceptum, vt Theatinus Ordo, Clericorum Regularium Congregatio diceretur? S. Ignatius cur Societatem Iesu, suum ipse amplissimum Ordinem nuncupauit? fol.79.

DISQVI-

Digitized by Google

INDEX PARTIVM ET DISQVISITIONVM.

DISQVISITIO DVODECIMA.

Clericorum Regularium Ordinum series, ab Apostolorum æuo deducta, vsq; ad Carafæ, & Thienæi tempus, qui Apostolicum institutum restituêre, iterum ac prolixiùs explicetur. fol. 81.

PARS TERTIA.

Qualis fuerit Io. Petrus, in THEATINA, quam à vulgo habuit, Agnominatione; & in Stemmate, Schemateue Habitus, quod assumpsit. *fol. 96.*

DISQVISITIO PRIMA.

Num præter Clericorum Regularium Nomen, ab Sede Apostolica ex priuilegio acceptum, Nomen aliud huic Ioannis-Petri Ordini inhæsit? fol. 96.

DISQVISITIO SECVNDA.

Si, ex S. Sedis facultate, Ioannis-Petri Religiosi dicti sunt Clerici Regulares; seu alio Nomine nuncupantur? fol. 97.

DISQVISITIO TERTIA.

Pauca illa Clericorum Regularium capita, quæ tunc Romæ (vti nonnulli putant) Pinciano in Monte latebant, obscura ne erant, an adeò in luce laudeque omnium, vt Theatinum ipsorum Nomen etiam alijs Religiosis Viris adhæserit, qui numero multitudineque longè præstabant? Quomodò id Romæ fieri potuit, vbi clarissimè discrimina hominum & Ordinum à cunctis agnoscebantur? fol. 97.

DISQVISITIO QVARTA.

Sed si Theatini Romæ tunc erant, aut Venetijs, aut Neapoli, & iam fines Italiæ nõ excesserant; tanta ne erat ipsorum laus, vt Theatinum ipsorum Nomen, uel extrà Italiam, vbi adhuc ipsi visi non fuerant, audiretur? fol. 98.

DISQVISITIO QVINTA.

In Hispania solùm Patres Societatis Theatini sunt dicti, an etiam in alijs Regionibus? fol. 98.

DISQVISITIO SEXTA.

In paucis aliquot locis, an in multis etiam contigit, Theatinos, Societatis Iesu homines appellari? fol. 99.

Digitized by Google

INDEX PARTIVM ET DISQVISITIONVM.

DISQVISITIO SEPTIMA.

Quanuis ergo aliter se se ipsi appellari dicerent, Theatinũ tamen hoc Nomen passim Societatis Patres à rudibus & pertinacibus populis audiebant: at id in propinquisne solùm Italiæ Regionibus accidit, an etiam in longè remotis? Quomodò fieri potuit, vt tantilli Ordinis Nomen, qui pauca, vti iam innui, solùm capita numerabat, tot Sociorum millibus, hic indè dispersis in tot Mundi Partibus, inhæreret? fol. 99.

DISQVISITIO OCTAVA.

Forsitan huius Nominis causa, non tàm populi deceptio fuit, qui dedoceri à multis & à Societate ipsa facillimè potuisset: quàm vulgi vsus, ob Theatini scilicet Episcopi eiusq; Ordinis sanctitatem, Quemlibet castigatiùs soueriùsque viuentem, vt dictum est, non aliter appellandi quàm Theatinum? Hæsitas? At qui Mysteria diuina frequentant, quomodò vel hodie, sine vlla deceptione, à populo alicubi nuncupantur? fol. 100.

DISQVISITIO NONA.

Theatina hæc agnominatio, Caraffæ Ordini, in gloriam num in probrum euasit? Et quid nàm illa significat? fol. 101.

DISQVISITIO DECIMA.

Si tale obtigit Clericorum Regularium Ordini vel à vulgo inditum fortunatissimũ Nomen, an etiam aliquod ipsi Stemma auspicatissimum assumpserunt. Pro sigillo ac tessera Theatinorum Ordo quid habet? fol. 102.

DISQVISITIO VNDECIMA.

Præter Vestium Colorem, de quo nos infra par. 4. disqu. 2. *ex Societatis homine disputabimus: & Barbam, quam Dominus Iesus Christus (vti Theatinorum mos est,* Non admodùm longam*) teste Nicephoro, ex P. Vincentio Bruno è Iesu Societate, gestabat: Christi Habitus in latioribus manicis, & in tunica non aperta; cui nàm similior & conformior Ordini, dici posset? Quid accidit hac de re fortasse dignum, quod à nobis hìc audiatur?* fol. 102.

DISQVISITIO DVODECIMA.

Theatinas Leges, à B. Caietano et Ioanne-Petro institutas, humanone ductui, an diuino, adscribere ac referre debemus? Et num verè dicendi sumus habere nos Regulam approbatam? fol. 104.

PARS

Digitized by Google

INDEX PARTIVM ET DISQVISITIONVM.

PARS QVARTA.

Qualis fuerit Io. Petrus in præcipuis aliquot institutis, quæ vnà cum S. Patriarcha Caietano Clericorum Regularium Congregationi præscripsit. *fol.* 108.

DISQVISITIO PRIMA.

Cur sodalium paucitatem Io. Petrus Ordini suo tantopere commendauit? Et cur præsertim instituit, vnumquemque Christi Domini Euangelia apud se habere, ac ea quotidiè meditari? fol. 109.

DISQVISITIO SECVNDA.

Cur sancitum in nostro Ordine, vt nigris vestibus vtcremur; quo vel hodie colore, à Venerabili M. N. D. Vrsula Benincasa institutæ, Virgines Theatinæ Congregationis operiuntur. fol. 112.

DISQVISITIO TERTIA.

Cur in nostra Congregatione statutum fuerit, vt Sacerdos Domni Prænomine honestaretur. Eandemque cur titulum, Theatinis hodiè Virginibus, ac Eremitis Sanctimonialibus, impertimur? fol. 114.

DISQVISITIO QVARTA.

Facilè ne an difficile est iudicare, qui nam Religiosis Ordinibus magis congruus ac vtilis sit, supremus Magistratus (qualis est in Soc. Iesu) perpetuus, an temporarius qualis est Patrum Theatinorum? Num in vno ac in altero aliquid semper incommodi sustinendum? Cur tertio quoque Anno in Theatino Ordine Generalia Comitia celebrantur? Quis illis inchoandis indictus locus ac dies? fol. 116.

DISQVISITIO QVINTA.

Cur diurnæ nocturnæque Psalmodiæ pensum Clericorum Regularium Ordinis Conditores instituêre? Apostoli Psalmorum Cantum an præscripserunt? Quæ in Religionibus instituti Cantus est causa? fol. 117.

DISQVISITIO SEXTA.

Simplex cantio, qua nos Theatini vtimur in Odeo, num Societatis Patribus est in vsu? Scilicet, in Ecclesijs, cùm aliquando psallunt, an ipsi Theatinum morem sectantur? fol. 121.

DISQVISITIO SEPTIMA.

Vbi nàm fructuosiùs mente orare debemus: seorsim in cubiculis, num omnes simul in Templo? Cellula ne, an Templum, ardorem animi, precandi studium, ac vo-

Digitized by Google

INDEX PARTIVM ET DISQVISITIONVM.

luntatis affectum, aeuent nobis & excitabunt? fol. 128.

DISQVISITIO OCTAVA.

Cur præscriptum nostro Ordini Ieiunium in Christi Domni Aduentu? Cur vt quarta semper abstinemus à carnibus, & sexta feria ieiunemus? fol. 130.

DISQVISITIO NONA.

Erga fidelium defunctorum Animas, quæ purgatorio igne torquentur, Clerici Regulares quid opis, multis in locis, insigni pietate procurant? fol. 137.

DISQVISITIO DECIMA.

Quale hodie Clericorum Regulariũ Ordo IMMACVLATÆ CONCEPTIONIS CÆRVLEVM SCAPVLARIVM habeat, ac toto planè terrarum Orbe ritè distribuat, ex gratia & facultate à sanctissimo Patre CLEMENTE X. eisdem Theatinis Patribus attributa. fol. 138.

DISQVISITIO VNDECIMA.

Clerici Regulares num aliquod Priuilegium habent? Recitentur si quæ à summis Pontificibus acceperunt? Ipso fundatæ Congregationis initio Diuini Verbi prædicationi, & Sacræ Theologiæ ac Canonum studijs incumbebant? Cur Palla illa particulari pro Hostia in Missæ sacrificio vtuntur? fol. 157.

DISQVISITIO DVODECIMA.

Cur ab Diuo Caietano & Ioanne-Petro, Theatinis, iniunctum Apostolicum institutum: nimirum vt censibus prædijsque proscriptis, nihil à quoquam emendicarent? An verè ijs, si Regnum Dei primùm quærant, omnia adijcientur? Sacrarum Scripturarum Loca illustrentur, & insigniora aliquot recitentur exempla, quæ promptam Dei Prouidentiam cuilibet homini loco & tempori ac facilè repræsentent. fol. 162.

PARS QVINTA.

Qualis fuerit Ioannes-Petrus, quidue præclarè gesserit, ipsis duodecim annis, quos Theatino in Ordine ac Habitu vixit. *fol.* 188.

DISQVISITIO PRIMA.

Ioannes-Petrus Capucini Ordinis Fundationem anuuit, atque prædixit? Cùm uterque Theatinus & Capucinus Ordo conditus est, quot Hæretici ac Perduelles Dei Ecclesiam vndique diuexabant? fol. 188.

DISQVI-

Digitized by Google

INDEX PARTIVM ET DISQVISITIONVM.

DISQVISITIO SECVNDA.

Num inter Camaldulenſes adſcribi petijt Epiſcopus Theatinus? Quonàm conſilio Ioannes-Petrus & Caietanus Domum aliquam Eremiticam exoptarunt? vt perpetuòne in ſolitudine vitam agerent; num vt ſuauiùs aliquando ſpiritualis vitæ exercitijs, ac diuinæ commentationi vacarent? An id demùm in Ordine ex noſtrorum Fundatorum conſilio, & Matris N. D. Vrſulæ Benincaſæ inſtitutione, peractum eſt? fol. 193.

DISQVISITIO TERTIA.

Epiſcopus Theatinus vnà cum ſocijs in Borbonici Exercitus irruptione, & captæ Vrbis clade quid paſſus eſt? Tanta ne eius ſanctimoniæ fama & conſtãtia erat, vt nefarij illi milites ad genua accideret, & is ſibi ſupplices obiurgaret? fol. 199.

DISQVISITIO QVARTA.

Quomodò Epiſcopus Theatinus vnà cum ſocijs à Venetæ Claſſis Præfecto ſuſceptus eſt? Venetijs quem locum accepit? Quam in ſuo Ordine vitæ rationem ſeruabat? Cur Diœceſim Veronenſem inuiſu? fol. 203.

DISQVISITIO QVINTA.

Somaſchenſis Congregationis Fundationem Epiſcopus Theatinus an iuuit? Hieronymo Æmiliano eius Conditori, Viro & nobilitate generis, & vitæ ſanctitate clariſſimo, num à Confeſſionibus fuit? Populorum frequentiam an Venetijs ad ſe traxit? An morum Reformationem induxit? Quid in eo Æmilianus admirabatur? aut quomodò ex eius nutu omninò pendebat? fol. 207.

DISQVISITIO SEXTA.

Num S. Caietanus aliquando Venetijs Inſanabilium Xenodochium excitauit? Num agris in eo S. Franciſcus Xauerius inſeruiuit? Epiſcopus Theatinus Eremiticam ne vitam ducebat, an multorum ſaluti, vt diximus, in magna omnium exiſtimatione, proſpicere videbatur? Xenodochium illud annoſtri Ordinis Authores, Conditores agnoſcit? Quàm bene id ipſum Hieronymus Æmilianus adminiſtrauit? fol. 211.

DISQVISITIO SEPTIMA.

Cur S. Ignatius Venetijs Theatinos Patres eſt alloquutus? Num ab ijs fortaſſis hoſpitio exceptus fuit? Cum Epiſcopo Theatino an familiariter egit? Quæ animi Dotes ac Dei Dona eundem Epiſcopum honeſtarunt? fol. 213.

DISQVISITIO OCTAVA.

Epiſcopus Theatinus quam vitæ rationem ducebat, voluptuoſam an aſperã? Quid ipſe aliud Venetijs per ea tempora præſtitit? S. Ignatius qui Prophetiæ certè dono

non

Digitized by Google

non caruit, quid de nostro Ordine prædicere potuisset? fol. 216.

DISQVISITIO NONA.

Num sacris administrãdis, ac Verbi Dei Prædicationi Episc. Theatinus ex instituto vacabat? Eius Ordinem Neapolitana Ciuitas quomodò exoptauit ac petijt? S. Mariæ Sapientiæ Moniales, à Maria Caraffa institutæ, acceptis ab Theatino Episcopo legibus, an fuere primæ omnium Neapoli, quæ vultum velarent? fol. 219.

DISQVISITIO DECIMA.

Quomodò Theatinus Episcopus ac S. Caietanus à Pontifice Clemente non sine animo præsagiente iussi fuere, vt Neapolim socios allegarent; & non vnum sed plura etiam domicilia figerent in hac Vrbe? fol. 222.

DISQVISITIO VNDECIMA.

S. Caietanus, à Theatino Episcopo missus, qua nàm animi demissione se gessit? Quomodò Neapoli exceptus est? Qualem se Io. Antonio Caracciolo, Oppidano Comiti, opum & reddituum contemptorem ac osorem ostendit? In hac præclara Vrbe quid gessit? Capucinarum Monialium, quarum institutionem suaserat, an Confessiones audiuit? Conciones an ipse ad populum habuit? fol. 224.

DISQVISITIO DVODECIMA.

Quantæ fuit Episcopus Theatinus auctoritatis apud S. P. N. Caietanum, qui eũ per literas assiduè consulebat? Aliquot aliæ eius Epistolæ recitentur. fol. 232.

PARS SEXTA.

Qualis fuerit Ioannes-Petrus Carafa in S. R. E. Cardinalium Collegium cooptatus. *fol.* 263.

DISQVISITIO PRIMA.

Num Io. Petrus Caraffa vnquam ad Dignitatem Cardinalitiã aspirauit? Quomodò se gessit euocatus à Paulo Tertio Romam? Statim iter arripuit, an ire recusauit? Præcepto num perrexit à Pontifice adactus? fol. 265.

DISQVISITIO SECVNDA.

Quomodò Io. Petrus Caraffa post collatã ei Dignitatem est appellatus? Quas ipse laudes ab omnibus, & quales à sũmis uiris ex animo gratulationes accepit? fol. 268.

DISQVISITIO TERTIA.

Quo Authore S. Inquisitionis Tribunal à Paulo III. est institutum? Caraffa ne hodie celebratur, quòd supremum hoc de Hæresibus iudicium instituerit Cardinalis, & firmauerit Pontifex? Quomodo ob illud est appellandus? fol. 274.

DISQVISITIO QVARTA.

A quonam Cardinalis Caraffa Archiep. Neapolitanus creatus fuit? Neapolitanæ Ecclesiæ à Carolo V. Cæsare an possessum humanissimè obtinuit? Num Iulij Tertij Summi Pontificis testimonio, constitit esse fabulas, quæ illi maleuoli ac summæ eius integritatis osores obijciebant? fol. 276.

DISQVISITIO QVINTA.

Post Tribunal sãctæ Inquisitionis erectum, supremus ipse Quæsitor quos habuit Cardina-

Digitized by Google

dinales Collegas? Eius Iudicij domum ac carcerem ipse primùm ædificauit, ac quibus opus erat instruxit? In Ecclesia Neapolitana quid præstitit? Quomodò ipsis Pontificibus summis, si quid minùs rectè fieri vellent, mira constantia, sed cum debita reuerẽtia, resistebat? Quomodò se gerere in Conclaui solitus erat? fol. 280.

DISQVISITIO SEXTA.

S. Ignatius Io. Petrũ Carafam Venetijs an cognouerat? Idemq; Carafa Cardinalis, benenolo animo, Societatẽ an iuuit? Num idem Theatinus S. Franciscũ Borgiã, Cardinalem fieri cupiebat? Hæreticũ, qui subdolis artibus in Collegiũ se Romanũ intruserat, S. Ignatius Cardinali Theatino detectũ an consignauit? Romanũ ipsũ Societatis Iesu Collegium quonam deindè in loco constructum? num in ædibus, quas idem Cardinalis Theatinus inhabitauerat? fol. 283.

DISQVISITIO SEPTIMA.

Num Cardinalis Theatinus hominem decumbentem, voceque ac sensibus destitutum, & morti proximũ, mirũ in modũ, orans integræ restituit sanitati; reduxitq; deceptũ ab Hæreticis ad Catholicam Fidem? Cui nam ille sua statim oratione tantum beneficium contulit? fol. 285.

DISQVISITIO OCTAVA.

An Ordinis Patrum Prædicatorum, tùm Eremitarũ S. Hieronymi, atq; Germaniæ, Cardinalis Theatinus Protector fuit? Vrbis an visitator? Vngariæ ne Regnum, ac Frisingensem Episcopatum defendit? An Præfectus fuit sacræ Pœnitentiariæ & Congregationis Concilij? Præclarè ab eo gesta si quæ sunt alia referantur fol. 288.

DISQVISITIO NONA.

Quanta fuit Cardinalis Carafæ authoritas apud omnes? Narretur iterum quod Veronæ cũ illius Vrbis Rectore ac Episcopo Giberto patrauerat. Oratorẽ in Consistorio quomodò olim ac disertissimè confutauit? An meruit sudorem vt Pontifex propria illi manu detergeret? fol. 294.

DISQVISITIO DECIMA.

Num Cardinalis Carafa Hieronymum Æmilianũ, Venerabilem Somascheni Ordinis Fundatorẽ, Romã euocauit, vt Orphanorum & puellarũ domiciliũ instituerẽt? Somaschenam deindè Congregationem cur & quomodò cũ Theatina coniũxit? Datæ ab eo literæ recitentur. fol. 297.

DISQVISITIO VNDECIMA.

Ad Bernardinum Ochinum Cardinalis Carafa num epistolam scripsit, vt ad saniorem mentem, Romanamq; Fidem, à qua desciuerat, mulcendo ac deterrendo reduceret? An demum Ochinus errores suos cierauit, & in odium fidei interfectus fuit ab Hæreticis? fol. 300.

DISQVISITIO DVODECIMA.

Nũ Io. Petrus Card. Car. prædictus fuit futurus esse Pontifex Sũmus? Nũ fore ipse se Pontificẽ Romanum prædixit? S. Malachiæ Vaticinia, ac de Pontifice Angelico, & duodecim Apostolicis Viris, Vrsulæ Beincasæ, ac Catharinæ Palmeriæ, Theatinarũ Virginũ Oracula recitentur. Et nũ Theatinæ Sanctimoniales aptiori nomine Regulares Clericæ dici debeant? AD

Digitized by Google

AD LECTOREM.

Ecce tibi, benigne Lector, exhibeo Ioannem-Petrum Carafam, Episcopum, vnà cum S. Caietano Clericorum Regularium Ordinis Conditorem, & S.R.E. Cardinalem, non meo sanè calamo, sed à Venerabilis Societatis Iesu Scriptoribus ita affabrè delineatum, ita diligenter expressum, ita ad viuũ multorum penicillo & stylo repræsentatũ, vt qui cordatus es, neque nodum in scirpo quæris, facilè veritatem possis agnoscere, eius virtutum exempla, gesta, & merita confiteri; summa præditum innocentia, ac zelo fidei & sanctitudine insignem, omni quidem honore ac laude ducere dignum; & iniustè ac impiè contumelia vel ab Hæreticis, & Hebræis, vel à perditis aut deceptis hominibus aliquando affectum procul dubio existimare. Quicquid de eo Patres Societatis edidere olim in lucem, rotundo charactere describo. Quicquid de meo addo, quicquid ex alijs Scriptoribus affero, diuersa typorum forma subijcio, vel vt obscuris ac dubijs lucem feram, vel vt Patrum Societatis dicta confirmem. Nec disquisitionem instituo, quin primùm grauis alicuius Scriptoris verba præponam: vnde disquisitionis occasio haberi possit, non nisi Patrum è Societate Iesu testimonijs explicanda: quæ plerunque sine ordine ac fasciatim adduco, vt clariùs rei veritas eluceſcat. Sed inter Patrum Societatis Elogia, vt iam dixi, typis impressa, nonnullius epistolam affero manuscriptam, qua me vel de Conceptæ Virginis Scapulario, vel de Vaticinio quodam interrogauit. Et quoniam par est vt responsio petitioni omninò consentiat; quicquid illi rescriptum, rotundis etiam typis impressum est. Quam etiam duxi rationem habendam esse, in aliquot ipsius Ioannis-Petri Carafæ Epistolis, aut Breuibus & Pontificijs Literis euulgandis, quæ bis solùm illis adijcio, quæ à Societatis Patribus, vel ab ijs citatis Scriptoribus afferuntur. Forma etiam eadem in lucem edidi, si quid nonnunquam Patres Societatis aut citant, aut ex parte describunt. Iisdemque demum Patribus Societatis attribuo, quicquid ab alijs primò editum, ab ijs iterum est typis impressum. In citandis verò Codicibus, ne dum caput & librum, sed & folium, & quandoque lineam signo, nisi illud ipsum Opus pluries ac diuersimodè impressum extet. Quæ idcò diligenter aduerto, ne quispiam obijciat, fidem me Operis initio pollicitam perfectè nõ soluere. De Pauli IV. Pontificatu Disquisitiones adnectere cupiebam, iam mea manu descriptas, ritèque cum laude omnes à Censoribus approbatas. Sed qui sumptum suppeditauit, pro earundem impressione popoſcit inducias. Ceterùm, alias meas excusationes, Societatis Iesu Theologi verbis subijcio, qui sic habet:

P. Franciſcus Pellizzarius è Soc. Iesu in præfat. lect. Manualis Regul. ſub finem.

Quæcunque affero, Romanæ Ecclesiæ iudicio lubens subiicio: nec detrecto doctiorum Virorum censuram, paratus ab ijs corrigi, imò & scripta ipsa retractare, si quid fortè in ijs occurrerit alienum à veritate: homo quippè sum, & hominis est errare. Lector syncero animo causam agat: sine contentionis studio legat, euoluat, corrigat, at vbique memor humanitatis. Meminerit se, quanuis aliàs virum ingenio, doctrina, & rerum experientia præstantem, hominem tamen esse, qui cùm aliena errata corrigit, aliorum scripta coarguens, facilè possit decipi ac errare: alioquì corrosor esse conuincetur, nõ corrector, quia mordere quàm emendare maluit, vt loquar cum S. Bernardo *epist.* 78. Non dubito quin plura pluribus in hoc nostro *Volumine de Ioanne-Petro* displiceant: sed dapes omnes quantumuis exquisitæ, & apprimè conditæ ac præparatæ omnium saporibus minimè satisfaciunt: quæ enim tibi videtur iucundissima, alteri erit insipidissima. Si quid ergo tibi in hoc Opere displicuerit, fortè alijs mirabiliter placebit: Certè si quid tibi in eo placuerit, Deo Optimo Maximo tribuas velim. Vale.

DISQVI-

Digitized by Google

PROTESTATIO AVCTORIS.

CVM Sanctissimus D.N.Vrbanus Papa VIII. die 13. Martij anno 1625. Decretum ediderit, idemq; confirmauerit die 5. Iulij 1634. quo inhibuit imprimi libros hominum, qui sãctitatis seu Martirij fama celebres è vita migrauerint, gesta, miracula, vel reuelationes, seu quæcunque beneficia, tanquam eorum intercessionibus à Deo accepta, continentes, sine recognitione, atque approbatione Ordinarij, & quæ hactenus sine ea impressa sũt, nullo modo vult censeri approbata. Idem autem Sanctissimus die 5. Iunij 1631. ita explicauerit, vt nimirum non admittantur Elogia Sancti vel Beati absolutè, & quæ cadunt super personam, bene tamen ea quæ cadunt supra mores & opinionem; cum protestatione in principio, quod ijs nulla adsit auctoritas ab Ecclesia Romana, sed fides tantùm sit penes Auctorem. Huic Decreto, eiusque confirmationi & declarationi, obseruantia & reuerentia qua par est insistendo, profiteor me haud alio sensu quicquid in hisce Disquisitionibus refero accipere, & accipi ab vllo velle, quàm quo ea solent, quæ humana dumtaxat auctoritate non autem diuina Catholicæ Romanæ Ecclesiæ, aut S. Sedis Apostolicæ nituntur: ijs tantummodò exceptis, quos eadem S. Sedes Sanctorum, Beatorum, aut Martyrum Catalogo adscripsit.

Digitized by Google

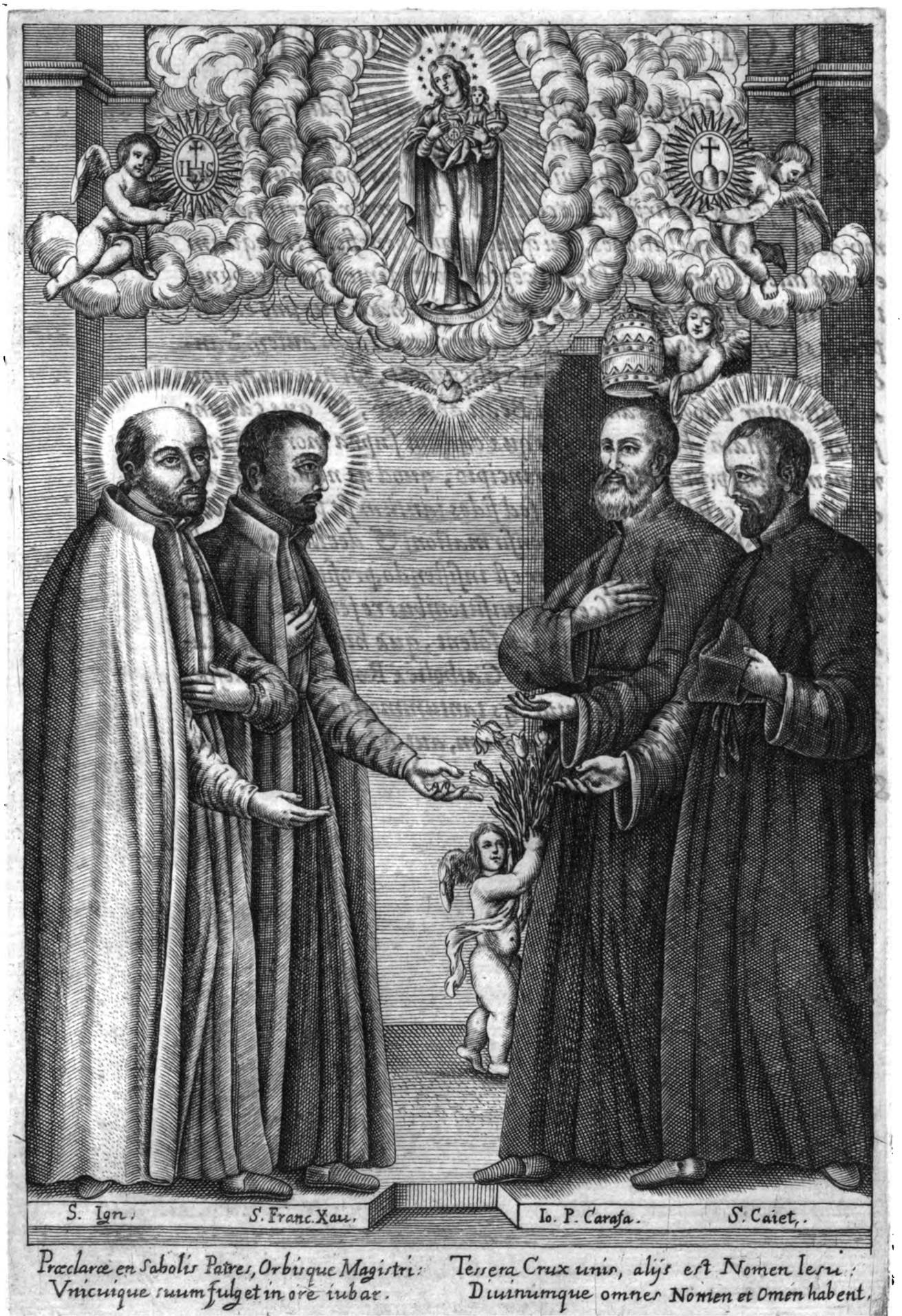

Præclarœ en Sobolis Patres, Orbisque Magistri:
Vnicuique suum fulget in ore iubar.

Tessera Crux unis, aliis est Nomen Iesu:
Diuinumque omnes Nomen et Omen habent.

Digitized by Google

DISQVISITIONVM HISTORICARVM DE SANCTISSIMI PAVLI PAPAE IV. INCVLPATA VITA,

CLARORVM SCRIPTORVM E SOCIETATE IESV TESTIMONIIS AC ELOGIIS EXPLICATA,

AVCTORE D. FRANCISCO MARIA MAGGIO C.R.

PARS PRIMA.

SIVE

Qualis fuerit Ioannes-Petrus Carafa, antequam, vnà cum S.Patriarcha CAIETANO, Clericorum Regularium Ordinem institueret.

Antiquissimam iuxtà, ac nobilissimam Caraffarum familiam, quæ nunc in Regno Neapolitano primaria est, stemma (nobilitatis videlicet insigne) ex Hungaria, originem verò suam ex Russia accepisse, certum est. Cum enim Hungariæ Regnum pro stemmate habeat quatuor flumina in campis rubentibus: apparet progenitores Caraffarum antiquitùs adeò de eo Regno bene meritos extitisse, & ad ipsâ Regiæ dignitatis maiestatem euectos fuisse, vt posteritas illorum, & secundùm dignitatis gradum post Reges ipsos, & insignia etiam Regni, meritò sit consequuta. Quod verò stemma hoc trium fluminum Caraffæ nomine appelletur ab Italis, á Polonis verò & Russis Korczak, ea ratio est. Quoniam Duces de Bybel antiquissimi in Russia, & opulentissimi, priusquàm Regni Hungariæ splendorem adepti essent, pro stemmate Familiæ, vas ligneum, quo gens Russorum hactenus in potu vtitur, gestarent: insigne nimirum hospitalitatis, & munificentiæ argumentum; cùm Sarmatæ antiquitùs, & nunc Roxolani, haud mediocrem virtutem arbitrentur, vtpote viris strenuis, & bellicosis dignam, & quasi meritò in illâ Regni, & soli abundantia exercendam, hospitalitatem. Familia itaque illa, à Polonis Korczak, ab Italis Caraffa nuncupata, vtroque nomine hoc idem genus vasis sonat, quod scyphum, seù poculum Latini dicunt. Græci κύπελλα hoc genus poculi appellant, quòd per ansam, siue aurem, capiatur. Antiquos quoque Romanos tali poculo vsos fuisse, cùm liberaliùs potare vellent, ex Horatio con-

stat.

Digitized by Google

ſtat. Nec verò ſcyphum ſolum pro ſtemmate Caraffæ illi Sarmatæ portabant, verùm etiam Canem in medio ſcyphi. Qui quidem fidei in ſuos Principes, ſagacitatis, induſtriæ, laboris, vigilantiæ, prudentiæ, & in re militari dexteritatis, documentum erat ampliſsimum. Magnæ verò partis Montis Carpati, qui Pannoniã à Sarmatia diuidit, illi poſſeſſores etiamnum ferè ſunt, & optimam partem Ruſsiæ meridionalis, quæ Rubra modò dicitur, occuparant: ita vt de familia Korczakorũ, ipſi Duces Bybelenſes viginti milliaria Germanica protenſiuè, quæ centum Italorũ ſunt, poſſederint anteà. Ruſsia enim, quæ Sarmatia eſt antiquis, ab incolis Sauromatis, id eſt audacibus, & bellicoſis, quòd oculos quaſi viperinos haberent, latiſsima eſt: multoſque non Ducatus ſolùm, ſed & Regna ſub ſe habuit, cuiuſque pars vniuerſa Moſcouia eſt, & Lituanos tributarios anteá habuerit. Incolæ ipſius à Græcis Scythæ, Sarmatæ dicti ſunt. Lingua vernacula Ruſſi appellari conſueuerunt, quòd per vniuerſam illam terrarum amplitudinem, in multos Principatus, Ducatus, Regna, diſperſi, & quaſi diſſeminati eſſent. Licet antiquitùs ab vno Principe regerentur. Inter alios fuerunt Duces de Bybel, qui eam oram vniuerſam inter Sanum fluuiũ, & montes Carpatios, quibus Sarmatia Pannoniam Tranſiluaniam attingit, incluſo etiam magna ex parte fluuio Dneſter, à Ptolomeo Tyras dicto, obtinebant. Nàm Ruſſia ab Oriente duobus fluuijs nobiliſsimis, Boriſthene, & Tanai, clauditur, illiſque latiſsimis & planiſsimis campis, qui etiam ab Herodoto in expeditione Darij memorantur &c. Simon Bircouius Leopolit. lib. cui tit. Korczak in Regno Ruſſiæ &c. fol. 9.

DISQVISITIO PRIMA.

Carafæa Gens, ante Pauli Pontificatum, obſcura ne fuerat, & humili loco nata? an cuncta ferè Italia Nobiliſsima? Vndè nàm illi Claritas, & Initium obtigit?

P. Silueſter Petraſancta è Societ. Ieſu de Symbolis Heroicis in Elog. Gent. Car. fol. XVII.

1 VEtus fama, & à priſcis Auis tradita, Originem Carafæorum refert in ſtrenuum quendam Ducem; qui ex prælio victor ad Cæſarem, quem pugnando ſeruauerat, ſuo ac hoſtium ſanguine conſperſus venit: meruitquè, vt idem Cæſar in ipſo familiæ decore, ſimul ore, ſimul manu æternaret; dùm ore videlicet laudans CARAM FIDEM, cognomentum CARA FE' compoſuit; & manu, ſeu exſertis eius ternis maioribus digitis, cruorem extergens, in thoracis chalybe teſſeram illius gẽtilitiam delineauit. Quod ſi ita eſt, tunc primùm inſignia Carafæorum, nempè albentes lemniſci tres, in puniceo madore ſplenduerunt; lineæ profectò, quæ, ſi tabula, & colores conſiderentur, indicant, non Apellem aliquem, ſed Achillem fuiſſe inclytæ huius familiæ Conditorem. Sunt, qui huius fami-

Digitized by Google

familiæ Caput credunt fuisse potiùs Magnatem alium Stirpis Regiæ in Polonia ex Prosapia KORCZAC; quæ ibi vox idem sonat, atque in Italico Idiomate CARAFA; hoc est guttum ex vitro, seu crystallo. Ex qua familia, quoniam vnus aliquando Pannoniæ Regnum obtinuit, conijciunt euenire potuisse, vt Carafæorum Gens insignia Regni Pannoniæ ideò habuerit, quasi Maiestatis Regiæ monumentum. Attamen, & si non deest, qui affirmet, prorsus ea & Carafæorum insignia congruere, discrimen facit alba tæniola, quæ vel vni parmulæ tesserarię additur, vel alteri subtrahitur. Ludere par impar quidem videtur inferius Maiestate; si certare tamen sit necesse de numeri gloria, suffragabitur tesseræ Carafæorum vetus Poetæ Oraculum:

Numero Deus impare gaudet.

2 Alij Scriptores virum Principem ex Germania in Italiam venisse arbitrantur, nomine Sigismundum, & Pisis olim, potenti Etruriæ Vrbe, fuisse supremum Cæsaris Vicarium, atque adeò fixisse ibi larem, & liberos procreasse, appellatos ex ipsius nomine Sigismundos. Posteà aiũt, Stephanum ex eius stirpe, virum planè militarem, immigrasse aliò, & peruenisse ad Regni fastigium. Cùm enim Insulam Sardiniæ à Saracenis liberasset, meruit in Comitijs Rex acclamari; Regnumque non administrauit modò, sed contulit Riccardo filio. Huic moderatio, aut felicitas Parentis defuit: quo circa Regno exutus Neapolim concessit: vbi Henricus Cæsar subitis & magnis honoribus eum prosecutus est; & ea res consilium dedit familiam fundandi, compotem posteà maximorum decorum, Regum affinem, & Reginarum consanguineam. Demum, neque illud omiserim, fuisse aliquos ea persuasione, vt existimarent, vnam Gentem eandemque stirpem esse Neapoli, CARAFAS, & CARACCIOLOS; cùm exstent ibi nonnulli sepulchrales lapides, vtroque eo cognomento inscripti, vti mox referam. Id si esset, cumulus ingens nouæ glorię, nouæque amplitudinis, ex hoc mutuo nexu generis, vtrisque ex æquo accederet: quia de Caracciolis mentio est in tabulis signatis, dùm imperaret Constantinopoli Basilius Macedo, vertente nimirum à partu Virginis sæculo IX. & fermè ad eam ætatem pertineat, quòd Eugenius IV. Pontifex Archiepiscopo Neapolitano mandauerit discussionem Controuersiæ *de Iure Patronatus*, vt vocant, fundato annis ante quingentis à Petro Caracciolo. At hæc duo præcipua Regni Parthenopæi lumina cogere ad vnum quasi iubar, necessarium non videtur: sed potuerunt Carafæ, orti à Sigismundis Pisanis, vti connubia inierant cùm Caracciolis, Magnatibus illius Regni, maternum cognomentum ibi honoratissimum, quoniam erant externi, paterno suo anteferre, ad promerendum Vrbis ac Regni amorem; donec propria ipsorum familia, atque successio, stabiliretur. Certè ipse PAVLVS IV. & ante illum Oliuerius Cardinalis, putarunt,

tarunt,esse magis ad Annalium fidem,si Carafæorum genus duceretur à Sigismundis:quia hi perindè iconem tesseratam rubram habuerunt triplici versu argenteo exaratam.Imò,ex ijsdem Sigismundis oriundos Caracciolos rubros,quos vocant, credidit idem PAVLVS IV. nàm neque horum signa gentilitia discrepant,nisi quòd sit variatio in capite scutario,ex Regis Roberti dono: qui tesseræ suæ colorem cyaneum eis concessit; & hi soli fortasse vnum habuerunt cum Carafis genus,atq; vtramque appellationem ipsis pepererunt.

Quòd si existimare velimus,Familiæ huius exordia ignorari, tanquam Nili fluuiorum maximi:saltem, quia quæ nota sunt illius tempora, magnitudine nunquam caruerunt,transferre mihi liceat ad ipsius Proceres hanc Horatiani Carminis imitationem *lib.3.Ode 6.*

Damnosa vos non imminuet dies,
Ætas Parentum, Maior Auis, tulit
Vos fortiores; mox daturos
Progeniem generosiorem.

Paulus IV.Nobilissimi Sanguinis tot ipse Gentiles Proceres habebat,vt planè nesciam,num alia in Italia Gens,ac Prosapia, Ditionibus, Honoribus,virisque amplior, quàm Carafia videatur. Scipio Ammiratus in Cornel. Tacit. lib. 3. disc.1.

DISQVISITIO SECVNDA.

Illustriores Antistites, & S.R.E. Cardinales,Comites,Marchiones,Duces, ac Principes eius familiæ numerentur.

Idem P. Siluester Petrasancta è Societate Iesu ibid.in Epist.dedicat. ad Aloys. Carafam Episc. Tricaricensem postea X. Cardinalem, fol.V. VI. & VII.

3 SCio Carafæ Genti à Scriptore egregio primas deferri, inter familias eorum Nobilium,quos Campanus ager,Orbis terrarum pulcherrimus, non frugibus magis quàm delicijs, alit ac nutrit. Sed enim dùm eiusdem Gentis stemmata consido, egredi fines vnius Regni, veluti angustos, debeo; atque disquirere in Italia vniuersa, num Prosapia nobilis alia sit, quæ me adeò in enumerandis decorum, & magnæ fortunæ titulis fatiget.Vt ad Tritauos, vel superiorum ætatum Maiores non eam, inter quos ipsa Maiestas Regia non defuit; sola horum posteritas dabit in censu (præter Episcopos plurimos, Archiepiscopos, Patriarchas,& Apostolicos Legatos) VIII.Archiepiscopos Neapolitanos, S.R.E. Cardinales IX. (*addidit Decimum Petrum Aloysium Innocẽtius,*

Caro-

Digitized by Google

Carolum Vndecimum Alexander) & I. Pontificem Maximum: ex Proceribus alijs, Comites LXX. Marchiones XXXII. Duces XLIV. ac Principes XIV. vt tacitus pręteream Proreges, Ductores maximorum Exercituum, Equitum Magistros, Supremos Militarium Ordinum Præsides, Hispaniæ Magnates, Aurei Velleris Equites, & S.R. Imperij Principes, quibus ætas ista non caruit.

Tùm vt Stirpem vniuersam percenseat, simulacro Arboris, vti fit, à fol. XXII. & XXIII. *per surculos, seù ramalia eius ita disponit.*

1 Scriptus in hac arbore primus esto Philippus Caracciolus, appellatus Carafa : qui videlicet , susceptis liberis ex illustris prosapiæ Vxore Caracciola, dederit eisdem generis materni appellationem. Ab hoc autem sumere initium libuit, quia temporis nota in eius obitu reperta congruit cum ætate filiorum, & nepotum. Obijt verò anno biscentesimo vigesimo post millesimum. Nec extrà gloriam fuerit, à Philippo exordiri stirpem vnius Gentis, ex qua expectare sit plurimos Alexandros.

2 Bartholomæus I. Carac. Carafa, Baro Ripæ longæ, filius Philippi.

3 Philippus II. Caracciolus Carafa, filius Bartholomæi.

4 Thomas Caracciolus Carafa, filius Philippi II. de quo tumulus hic Neapoli supereſt in Æde S. Dominici: *Hic iacet corpus quondam Nobilis Viri, Dom. Thomasij Caraccioli, dicti Carafa de Neap. qui obijt Anno Dom.* 1332.

5 Bartholomæus II. Caracciolus Carafa, Thomæ filius; cuius hic alter tumulus Neapoli munia eius honorifica etiam refert: *Hic requiescit corpus Domini Bartholomæi Caraccioli, dicti Carafæ de Neapoli, Militis magnæ Regiæ, Reginalisque Curiæ Magistri Rationalis; qui obijt anno Domini* 1362.

6 Ioannellius Caracciolus Carafa Bartholomæi II. filius.

7 Gurellus Caracciolus Carafa filius primogenitus Ioannelli; percarus Regi Vladislao, & magnus eius militiæ Magister. Cuius Præfecturæ ab eo gestæ fit mentio in hoc Epitaphio: *Hic iacet Nobilis, & strenuus Miles, Dominus Gurellus Caracciolus, dictus Carafa de Neapoli, Regni Siciliæ Marescallus; qui obijt anno Domini* 1402.

8 Antonius Carafa Ioannelli alter filius, & in quo primùm intermitti cognomentum Caraccioli animaduerto: fortasse quia vocabulum proprium habuit, cùm ob acre consilium, & excogitatissimam prudẽtiã, Malitia passim appellaretur. Sæpenumerò enim summas, & excessui finitimas virtutes, exprimimus vitiorum appellatione: & fortissimos Viros, audaces; timidos eos, qui sunt maximè circumspecti, interdum nominamus. Ego sanè dùm attentiùs Viri præstantiam intueor, ab expugnata, & delecta miraculo veræ prudentiæ malitia, eum sic appellatum iudico; fermè glo-

Digitized by Google

-mè glorioſiùs,quàm olim Heroës alios, vel Africanos,vel Numantinos, ab expugnata deletaque Africa,vel Numantia: quoniam minùs illuſtris Victoria eſt,Vrbes expugnare,quàm vitia.Hic Antonius cõſtitutus Orator Reginæ Ioannæ II.cui ſemper ab intimis conſilijs fuerat, Martinum V.Pontificem Florentiæ conuenit, venerans, vt opitularetur Reginæ, obſeſſæ à Sfortia Magno : qui Duci Andegauenſi Regnum vi, & armis quærebat.Tametſi autem Legatio auribus perparum ſecundis acciperetur, moribus Reginæ haud omninò dignis Eccleſiæ Romanæ eiuſque Antiſtitis ſupremi ope,ac patrocinio ; captans nihilominùs prudentiſſimè momenta idonei temporis, quo ſciebat Pontificem interminari Cæleſtium execrationes Alphõſo Aragonum Regi,ſi premeret diutiùs claſſe infeſta Corſicam Inſulam, Beneficiariam Eccleſiæ Romanæ (Genuẽſibus enim eam eripere meditabatur) conſilio ſuo rem eò adduxit, vt Alphonſus Rex Pontifici obſequens fuerit, Reginæque (cui placatus eſt ſimul Pontifex) auxilia promiſerit,dederitque;adoptionem viciſſim ac ſucceſſionem,& dùm Regina viueret, Principatum Calabriæ arceſq; Regni omnes inſtar præmij habiturus. Itaque his amplis pollicitationibus,etiam refragante Regio Senatu,Regi Alphonſo perſuaſit,vt Regno Europæ locupletiſſimo florentiſſimoque (quod ipſe aiebat) vnum vtiq; Maris ſcopulum poſtputaret. Digna verò res fuit æternis monumentis, & inſcripta ideò eſt in eius ſepulchro ad Sancti Dominici hoc Tetraſticho:

Auſpice me, Latias Alphonſus venit in oras,
Rex pius,vt Pacem redderet Auſoniæ.
Natorum hæc pietas ſtruxit mihi ſola ſepulchrum:
Carafæ dedit hæc munera Malitiæ.

Liberos habuit,qui perindè ac ſinguli eſſent Primogeniti, excepto vno cælibe,& magno Equite Ieroſolymitano, propriam ſucceſſionem cum opibus,ac titulis propagarunt: nàm ex primogenito Andriæ Duces, ex altero Duces Adriani, ex tertio Stiliani Principes, ex quarto Nuceriæ Duces,ex ſexto Duces Matalunij nati ſunt; & hi Trutinæ teſſera omnes gloriantur.

9 Bartholomæus Carafa alter filius Philippi II. ducit agmen aliud Carafæorum à Spina. Is cùm à Conſilijs fuiſſet Caroli II. Regis, præfuit inſuper Regiæ domui,dùm regnaret Robertus Rex, Romæque Orator Ioannę I.Reginæ apud Pontificem fuit.

10 Andreas Carafa filius Bartholomæi à Spina Præfectus cubiculo Reginæ Ioannæ I.& Ductor vnius alæ Equitum eius;Foroliuij,ac pluriũ oppidorum in Regno Dominus,ac Baro.

11 Philippus Carafa alter eiuſdem Bartholomæi filius Archiepiſcopus Bononienſis,S.R.E.Cardinalis,& Æmiliæ Legatus.

12 Bar-

Digitized by Google

12 Bartholomæus Carafa item Bartholomæi filius, Barij Archiepiſc.

13 Iacobus Carafa Bartholomæi perindè filius, Epiſcopus Auerſæ.

Qui omnes tres Andreæ fratres germani, euecti ad Eccleſiaſticas dignitates, confirmant me magis in illa ſententia, vt credam, rectè ſumi originem Carafæorum à Sigiſmundis Piſanis. Nàm fit mihi veroſimile, Vrbanum VI. Pontificem, vti Philippum Carafam inter Auguſtos Patres cooptauit, decorauitque eum Æmiliæ Legatione, ita dediſſe, tùm Bartholomæo Carafæ Barij Archiepiſcopatum (nàm ex hoc ille, cùm Cardinalis nondum eſſet, appellatus eſt ad ſummum Eccleſiæ Principatum) tùm Iacobo Carafæ ſacram cidarim, & lituum Epiſcopatus Auerſæ. Hac verò beneficentiæ plurima ſignificatione vſus fuerit ideireò, vt Carafæos ex Patria ſua oriundos, & ibi olim Magnates, primis ijs honoribus cõdecoraret. Siquidem Vrbanus VI. natus quidem Neapoli eſt ex Neapolitana Matre; ſed Pater eius fuerat Piſanus. Quin etiam, vt ad honores varios, & ad faſtigium Romani Pontificatus ex humili loco peruenirent, profuiſſe illi potuit, quòd Carafæos habuiſſet Patronos ac Mæcenates. Iam ſingulatim Antonij & Andreæ ſubnectam inclytam poſteritatem; & eos ambos mihi videor appellare poſſe cognomento Magnos, tàm multos Heroës certatim in annos conſequentes procrearunt.

I.

1 Franciſcus Carafa Antonij Magni primogenitus, opibus & liberis felix, morum innocentia & ſanctimonia clarus, ex prima Vxore Maria Orillia, quam ei Regina Ioanna II. nuptum dederat, Carolum, Oliueriũ, Alexandrum; ex altera coniuge Romana, proſapiæ Comitum nobiliſſimæ, Hectorem & Fabritium ſuſcepit. Diues admodùm fuit, & Baro aliquot oppidorum; ſed ditior theſauro virtutum maximarum, quas coluit religioſè adeò, vt ſenium in Clauſtro exegerit. Ordini enim Sancti Franciſci ſanctioris ac ſeuerioris diſciplinæ, quarto lapide ab vrbe Neapolitana, domiciliũ exædificarat; vt ibi ſolo habitu abſimilis, cetera ex æquo innocens ac pius, viueret: atque ibidem tranquilliſſimè defecit.

2 Carolus Carafa Franciſci filius, Airolæ Cõmes, Marilliani & Mõtis Sarcij Baro.

3 Ioannes Vincentius Carafa filius Caroli Airolæ Comes, & Montis Sarcij Marchio. Is omnibus naturæ, indolis, educationis elegantijs excultus, & ideò ſingulariter charus Ferdinando, dùm erat Princeps Capuæ, eidem poſteà Regi charior fuit. Deindè quoque Regis Federici animum ſibi tam vehementer conciliauit, vt coniugem accipere ab eo veluti Paranympho meruerit, Cuellam de Ieuara neptem conſanguineã Reginæ Iſabellę, coniugis eiuſdem Regis Federici, cum dote prædiuite ex materna illius hereditate. Item à Rege Federico creatus eſt Marchio: ſed non ita multò pòſt exutus omnibus ditionibus fuit. Etenim ſequi ſtudia

dia Partium, dum armis de Regno Cæsar & Galli decernerent, aliquibus ad præmium, secùs verò ad patrimonij ruinam ipsi cessit.

4 Oliuerius Carafa &c. *De quo nos in 6. disquisitione dicemus.*

5 Alexander Carafa Francisci tertius filius, Neapolitanus Archiepiscopus, in quem trãscripsit eam dignitatem Oliuerius Cardinalis eius germanus frater.

6 Hector Carafa Francisci quartus filius, & ab eodem Cardinali Oliuerio fratre scriptus Comes Rubrorum. Hic Præfectus Cubiculo simul & Castris Alphonsi Regis II. alter Hector in re bellica fuit, tantiq; nominis mensuram rebus gestis egregiè impleuit. Fouit quoque mirum in modum ingenia ætatis suæ, & Neapoli Gymnasium publicum grandi ædificiorum accessione ampliauit. Quas omnes laudes in eo pietas, quæ comes est veræ nobilitatis, cumulauit. Vt verò eiusdem pietatis exstaret monumentum, sacellum elegans exstruxit ac dicauit Incunabulis Nati Dei. Ibidem habet tumulum cum hoc Epitaphio: *Hector Francisci filius Carafa, Rubrorum Comes, qui Alphonsi II. Neapolitanorum Regis cubiculo exercituique præfuit; cui perpetua fide obsecutus est domi foriſque; Christi Incunabula Virgini Matri dedicauit, & monumentum hoc viuus sibi fecit.* Vixerat cælebs, soliusque gloriæ complexum amauerat: ideò Fratrem natu quidem minimum, sed successione ac primæ lineæ Carafæorum honore maximum, Comitem Rubrorum, ac patrimonij heredem dixit.

7 Fabritius I. Carafa, Francisci vltimus filius, Rubrorum Comes, Valentiani, Santerami, Turris Græcæ Dominus ac Baro.

8 Antonius I. Carafa, Fabritij primi filius, Comes Rubrorum, Marignanellæ ac Turris Græcæ Dominus, & Baro.

9 Fabritius II. Carafa, Antonij primi filius, Comes Rubrorum, atq; Andriæ Dux, qui hanc Ciuitatem sibi & posteris coemit, vt primus familię surculus in ętates consequentes maiore quàm sola Comitis gloria propagaretur.

10 Ant. II. Car. Fabritij II. filius, Comes Rubr. Dux Andriæ.

11 Fabr. III. Car. Ant. II. filius, Comes Rubr. & Dux Andriæ.

12 Ant. III. Car. Fabr. III. filius, Comes Rubr. & Dux Andriæ.

13 Fabr. IV. Car. Ant. III. filius, Comes Rubr. & Dux Andriæ.

14 Ant. IV. Car. Fabritij IV. filius, Comes Rubr. & Dux Andriæ.

15 Ioannes Vincentius Carafa, alter Fabritij I. filius, Archiepiscopus Neapolitanus, & S.R.E. Cardinalis, electus à Clemente VII. ipso initio Pontificatus, hoc est, quando censetur prima laus noui Principis, optimos eligere.

16 Ioann. Thomas Car. Ant. Primi alter filius, Marchio Santerami.

17 Ioann. Franc. Carafa, Ioannis Thomæ filius, Marchio Sãterami.

18 Carolus Car. Ioannis Thomæ alter filius, & Marchio.

19 Franc.

Digitized by Google

19 Franc.Car.Antonij primi tertius filius,Archiepisc.Neap.
20 Franc.Car.alter filius Fabritij II.Marchio Bitetti.
21 Antonius Carafa,Franciſci filius,Marchio Bitetti.
22 Fabritius Carafa,Franciſci alter filius,Epiſcopus Bitonti.
23 Vincentius Carafa,tertius Fabritij II.filius, Eques Ieroſolymitanus,& in eius militiæ illuſtri Ordine magnus Prior Hungariæ,& Prior item Capuæ.Fuit quoque Chiliarcha Philippi II.in bello Luſitanico,famamque ſtrenui militis ſibi comparauerat tum ob defenſam aduerſus Thraces eorumque claſſem Melitenſium Inſulam, tum ob felices alias expeditiones aduerſus eoſdem Thraces terra marique.Fuit inſuper primus in ſupremo Regis Conſilio, & tandem Ciurliani Comes obijt.

II.

1 Thomas I.Carafa ſecundogenitus Antonij Magni.
2 Malitia Carafa,primogenitus Thomæ primi.
3 Thomas II.Carafa,Malitiæ primogenitus,Præfectus rei tormentariæ regnante Ferdinando Iuniore.
4 Ioannes Bernardinus Carafa,Thomæ II.primogenitus.
5 Ioannes Baptiſta Carafa,Ioannis Bernardini filius.
6 Iulius Cæſar Carafa,Ioannis Baptiſtæ filius,Epiſc.Oſtuni.
7 Antonius I.Carafa,Thomæ II.alter filius,Epiſc.Venafri.
8 Rinaldus I.Carafa,Malitiæ ſecundogenitus, armorum vſu & militari gloria inclytus; quod vulnera accepta corpore aduerſo teſtabantur.Is in bello Neapolitano,cùm terni-deni ex Italis,totidem ex Gallis equeſtri prælio certarunt,inter commilites ſuos primus, impetu facto, aduerſarium ſtrauit,præbentemque ſupplices manus perduxit victor in caſtra:hoc egerunt pariter alij, ex virtutis eius æmulatione, atque ad ſuos,parta celebri victoria,inter plauſus iucundiſſimos,remearunt.Sed non erat promptior manu quàm conſilio Rinaldus;cuius vtique fide, prudentiaque,& ſagaci animo,vſi ſemper ſunt Ferdinãdus & Federicus Aragonij Reges,in capiendis deliberationibus iuxtà & in eis exequendis:cùm nimirùm eſſet is qui auderet agere, quæcunque agenda ſuaderet.Ideò Ferdinandus Rex ei præmij loco dedit in Calabria oppidum S.Catharinæ cum prouentibus non contemnendis.
9 Hieronymus I.Carafa,filius Rinaldi I.
10 Rinaldus II.Car.Hieronymi I.filius,Marchio Montis-nigri.
11 Hieronymus II.Carafa, Rinaldi II. filius, Marchio Montis-nigri,S.R.I.Princeps,ac Generalis Dux exercitus Regis Catholici: de cuius militari gloria,tum recens fama,tum noſtri huius æui Scriptores tam multa referunt,vt ea velle in compendium cogere, ſit Viri præſtantiam premere iniurioſiùs, quàm ea glorioſiùs ad Poſteritatis inſtructionem exprimere. Ideò erit ſatius de ipſo fateri, rebus ab eo præclarè geſtis

Digitized by Google

peræquè Scriptorum induſtriam,& Lectorum auiditatem certatim,cum voluptate tamen perpetua,fatigari.

12 Antonius II.Carafa, Rinaldi I. filius,non ſine futuræ magnitudinis præſagio,natus ipſo die ſalutatæ à ſidereo Internuntio Virginis; nam anno pòſt trigeſimo à Pio V.in eiuſdem diei peruigilio ſcriptus inter Auguſtos Patres,& creatus S.R.E. Cardinalis fuit. Hunc honorem deſtinauerat ei pridem Paulus IV. Pontifex gentilis eius : cui Pontifici annum agens ſextum ac decimum Antonius, non à ſecretioribus modò miniſterijs,ſed etiam à potione fuerat.Certè inter arcana chirographa morientis eiuſdem Pontificis nomen Antonij repertum eſt, inſertum nominibus aliorum, quos euehere ille ad Purpuram ſtatuerat : & hoc præmium merebatur iam tum indoles, optimis quà moribus, quà litteris,ſeu Latinis ſeu Græcis,exculta,Magiſtrq Gulielmo Sirleto, qui pariter in Cardinales cooptatus eſt.Sed cùm ab obitu Pauli IV. coorta eſſet ingens tempeſtas aduerſus Carafæos;lares paternos Antonius repetés, otium,non fugam,arripere viſus eſt;agenſque animo Alcedonia, vel inter eas ipſas procellas, euoluere ſacros codices, itemque aliorum lucubrationes ex Graio idiomate reddere Latinè, ſtatim cœpit. Vt proindè huic eius erudito ſeceſſui debeamus tranſlatos Commentarios Theodoreti in Dauidis Pſalmos, explanationeſque aliorum in Moyſis Pentateuchum.Tum verò accidit,vt cùm igne fortuito ad lacunaria & tectum vſque pars ædium Marchionis Montis-nigri, apud quem Fratris filium degebat,conflagraret,ipſe Antonij Magni Anachoretæ haud ſe immeritò geſtare nomen, ſed flammis dominari iuſto fermè miraculo patefecerit.Quippe ſcalis tectum conſcendens,ad vndantem incendij vaporé venit:ac de genu implorans diuinam opem,iconem ceream ſacri Agni, quam habebat ſuſpenſam à pectore, in flammam demiſit, atque incendium omne momento extinxit. Sed & pium pignus dein omninò intactum inter fumantes adhuc cineres reperit; quod ideò Dyanaſtæ Montiſ-nigri ſeruant adhuc,& venerantur,ob rei admirandę recordationem. Quin imò alterius ignis,qui animos vrit,à ſe imperium haberi, oſtendit iuuenis caſtiſſimus: quando annos agens duos ac vicenos, legenſque in lecto mane pium codicem,lucente lychno, feminam non pulchram minùs quàm procacem,pudicitiæ ſuæ inſidiantem, clamore primùm (ſi famulos potuiſſet ianua per fraudem occluſa peſſulo admittere) mox deſperatis auxilijs,ad normam D.Thomæ Aquinatis, quem ſemper coluerat,batillo prunis ardentibus referto, & in eius vultum ac ſinum coniecto,gloriosè ab ſe,pudicitia incolumi, abire coegit. Dignus enimuerò, cuius natalem diem,feliciùs quouis albo calculo,ipſa Virginalia Magnę Deiparę ſignauerint;& quem,congruè ad teſſeram Familię,quodammodò impreſſerint alia teſſera,pariter rubenti candidaque Pudoris & Caſtita-

ſtitatis. Cum his itaque virtutibus conſcriptus inter Cardinales Diaconos S.R.E. à Pio V. ſanctiſſimo Pontifice, in omnibus Europæ prouincijs audiuit bonarum quarumuis & ſacrarum Litterarum Cuſtos; Litteratorum verò Patronus, ac Mæcenas. Præfuit Bibliothecæ Vaticanæ: illamque auxit, tum libris vndique conquiſitis, tum nouis Commentarijs, nouiſque Operibus. Ea fuerunt Caſſiani ſcripta, expurgata atque illuſtrata; Epiſtolæ Summorum Pontificum, ſanctorumque Patrum Concilia à mendis vindicata; atque adeò Biblia ſacra, exacta ad fidem Codicum veruſtiſſimorum. His deditus occupationibus, quaſcunque temporis fallendi artes oderat tantoperè, vt diceret ſubindè, Magnos Viros, præſertim Eccleſiaſticos, ijs animum amittere, non remittere. Ceterùm ipſe horum ſtudiorum laborumque fructum percipiebat prorſus diſſimilem; nempe ſanam conſcientiam, & ægram valetudinem: ex qua maturiùs deceſſit, hoc eſt anno ætatis tertio & quinquageſimo. Vti verò maximè obſequens pauperibus fuerat; memorabili exemplo Alumnos Collegij Maronitarum, quorum fuerat Patronus, ſcripſit facultatum ſuarum heredes: vt ijs auxilijs reduces in Patriam ibi Religionem Catholicam certiùs propagarent; poſtquam in Vrbe Roma ſimul eruditionem, ſimul veram pietatem, didiciſſent.

13 Troilus Carafa, tertius filius Malitiæ, Epiſc. Rauelli.

14 Baordus I. Carafa, Thomæ I. ſecundogenitus, Comes Troiæ.

15 Ioannes Aloyſius Carafa, Baordi I. filius, Troiæ Comes.

16 Baordus II. Carafa, Ioannis Aloyſij filius, Moliſij Comes.

17 Albericus I. Carafa, Thomæ I. filius, tertiogenitus, ab intimis conſilijs Ferdinandi I. Regis, Comes Marilliani, atque Ariani Dux: quẽ Ducis titùlum primus adeptus eſt è ſtirpe Carafæorum.

18 Ioannes Franciſcus Carafa, primogenitus Alberici I. Marilliani Comes, Arianique Dux.

19 Albericus II. Carafa, primogenitus Ioannis Franciſci Marilliani, atque Ariani Dux.

20 Franciſcus Car. Alber. II. filius, Comes Marill. atq; Ariani Dux.

21 Bernardinus Carafa, alter filius Alberici I. Theati Epiſcopus, & Patriarcha Alexandrinus.

22 Alphonſus Carafa, filius item Alberici I. Epiſcopus Nuceriæ, atque Antiochenus Patriarcha.

23 Sigiſmundus I. Car. etiã ipſe filius Alber. I. Comes Mõtis Calui.

24 Ioannes Franc. Car. filius Sigiſmundi I. Comes Montis Calui.

25 Sigiſmundus II. Car. filius Ioann. Franc. Comes Montis Calui.

26 Ioannes Baptiſta I. Carafa, alter filius Ioannis Franciſci & Mõtis Calui Comes.

27 Ioann. Franc. II. Car. filius Ioann. Bapt. I. Comes Montis Calui.

Digitized by Google

28 Ioann.Bapt.II.Car.filius Ioann.Franc.II. Comes Montis Calui.

29 Hieronymus Carafa, alter filius Ioannis Baptiſtæ I. ac Sepini Dominus,& Baro.

30 Franc.II.Car.Hyeron.I. filius,Sepini Princ.ac Binetti Marchio.

31 Fabius I.Car.filius Ioann.Franc.II.Comitis Montis Calui.

32 Franc.Car.Fabij I.filius,Dux Campi læti.

33 Fabius II.Car.filius Franciſci,Dux Campi læti.

34 Carolus Car.tertius filius Ioann.Franc.Epiſc.Boiani.

35 Ioannes Baptiſta Carafa,vltimus filius Alberici I.Ordinis Melitenſis Eques,& ſupremus Thalaſſiarcha,functuſque etiam Legatione Ordinis ſui ad Cæſarem.

36 Vinc.Car.alter filius Ioann.Franc.I.Ducis Ariani.

37 Hieronymus II.Car.filius Vincentij.

38 Diomedes I. Car. Hieronymi II. filius, Dux Gerſæ Maioris, & Regni Quæſtor ſupremus.

39 Hieronymus III.Carafa,Diomedis I.filius,Gerſæ Maioris Dux, & Regni ſupremus Quæſtor.

40 Diomedes II. Carafa, filius Ioannis Franciſci I. Ducis Ariani, Epiſcopus Ariani, S.R.E. Cardinalis,ea fama integritatis ac virtutum maximarum,vt Populus Romanus,dùm proturbaret in tumultu omnia monumenta Carafæorum,eaque vbique comminueret,ipſius ſolius inſignia,ſtatuamque ſeruauerit; vſque adeò ſæpenumerò fit, vt non Virtus modò, ſed ſimulacra Virtutis etiam amorem promereantur. Summam animi moderationem profeſſus eſt Symbolo ſtateræ,cum ea Epigraphe, *Moderata durant.* Sepultus verò in Eccleſia ſanctorum Silueſtri & Martini,cuius titulum habuerat,& quam ære ſuo ornauerat,hoc ibi Epitaphio decoratur:

Cùm pietas,cùm vera fides,cúm conſcia recti
Mens, cùm Religio, cura, timorque Dei,
Cæleſtem poſſint animis promittere vitam;
Hanc Superos inter nunc Diomedes habet.

Meruit præterea in eodem templo à Patribus Carmelitis, inſcriptum hoc nobile,ſeu grati animi eorum,ſeu liberalitatis proprię,monumentũ. *Diomedi Carafio Presb. Cardin. Arianenſi, tt.huius Eccleſiæ, Viro moribus, virtute,doctrina ac ſanctimonia exculto, ſacrarum Aedium reſtauratori religioſiſſimo,qui hoc Templum deformatum,in meliorem faciem,quàm dudum fuerat, reduxit; Fratres Carmelitæ ex Eliſei ſchola oriundi, ob inſtauratam ſui Cænobij partem infimo horto contiguam,nec non ob ſarta detrimenta,quæ illis ex teſtamento donauit,ad nominis perpetuitatem, ad integritatis & honoris virtutiſque fidem, eius illuſtrium Carafiæ & Vrſinæ Familiæ inſignia, & hunc inſculptum lapidẽ, plurimis effuſis lacrymis,conſtituerunt: atque vt indè poſteri Carmelitæ,dum agnoue-*

rint

Digitized by Google

uerint quàm de instituto Carmelitico optimus ille Pater fuerit benemeritus, non obliuiſcantur quæ debent; debent autem ſingula (ita loquuntur) ſeptimana Miſsã funebrem, & quotannis prid. Id. Auguſti, ſupremi illius diei exequias repetere ac iterare. M.D.LXI. die XIV. Octobris.

III.

1 Antonius I.Carafa, filius tertiogenitus Antonij Magni, Ferdinãdo I.Regi teſtatus fidem ſuam, domi foriſque, partim ex Virtutis huius merito, partim ex pretij repręſentatione ſibi poſteriſque adeptus eſt Arcem Montis Draconis, cùm ea priuatus fuiſſet Princeps Roſſani, reus perduellionis.

2 Aloyſius I.Carafa, filius Antonij I. Comes Aliani, Montis Draconis Dominus ac Baro.

3 Antonius II.Carafa, primogenitus Aloyſij primi, carus Regi Federico, & ab eo primùm Comes Montis Draconis appellatus. Cùm verò ditiones alias acquirens, eſſet inſuper Aliani Comes ex materna hereditate, obtinuit à Cæſare titulum Ducis Montis Draconis. Sed & biẽnio pòſt, ne deberet Duci Ariani cedere in certamine honoris, nuncupatus eſt Princeps Stiliani, quod oppidum continebatur in Aliani Comitatu.

4 Aloyſius II.Carafa, Antonij II. primogenitus, Princeps Stiliani, Montis Draconis Dux; Aliani, Theani, & Carinolæ Comes; Vir omni apparatu magnæ fortunæ proximus Regibus, & Carolo V. Cæſari apprimè gratus. Cuius auguſtæ inaugurationi interfuit Bononiæ ſummo cum familiæ ſplendore. In prælijs deinde pro eodem Carolo V. Cæſare, & pro Philippo II. Catholico Rege, ſtrenuè aliquoties dimicauit.

5 Antonius III.Carafa, Aloyſij II. filius, Stiliani Princeps, Dux Mõtis Draconis, Comes Aliani, Comes Theani, Comes Fundi, Comes Carinolæ, &c.

6 Aloyſius III. Carafa, filius Antonij III. Princeps Stiliani, Dux Montis Draconis, Dux Sabionetæ, Dux Traiecti, Comes Aliani, Comes Fundi, Comes Carinolæ, &c. Eques Velleris Aurei, vnus ex Magnatibus Hiſpaniæ, & S.R.I. Princeps.

7 Antonius IV. Carafa, filius Aloyſij III. Princeps Stiliani, Dux Montis Draconis, Dux Sabionetæ, Dux Traiecti, Comes Aliani, Fundi, Carinolæ, &c. ex Magnatibus Hiſpaniæ, & S.R.I. Princeps.

8 Ioſephus Carafa, Antonij IV. filius, Stiliani Princeps, Montis Draconis, Sabionetæ, Traiecti Dux; Aliani, Fundi, Carinolæ Comes, &c. vnuſque ex S.R.I. Principibus, & ex Magnatibus Hiſpaniæ; qui excedens è viuis, cùm nondùm exceſſiſſet è pueris, Annæ ſorori dotem maximè opulentam, hoc eſt, enumeratas eas amplas ditiones, ad primas Italiæ nuptias reliquit.

9 Ioan-

Digitized by Google

9 Ioannes Vincentius Carafa,alter filius Aloysij I.

10 Octauianus Car. filius Ioan. Vincentij,ac Baro Gersæ Minoris.

11 Eligius Car.filius Octauiani,ac Baro Gersæ Minoris.

12 Ioannes Bapt.Car.Eligij filius,ac Minoris Gersæ Dux.

13 Decius Carafa,Octauiani alter filius,primùm Damascenus,posteà Neapolitanus Archiepiscopus,Sedis Apostolicæ Legatus ad Hispanum Regem,S.R.E.Cardinalis,& Vir morum Grauitate, Pietate, Religione,Constantiaque in defendenda immunitate ac iurisdictione Ecclesiastica paucis secundus.

14 Federicus I.Carafa,vnus ex filijs Aloysij I.Marchio sancti Lucidi,oppidorumque aliorum Dominus ac Baro.

15 Ferdinandus I.Car.filius Federici I.Marchio sancti Lucidi.

16 Federicus II.Car. Ferdinandi I.filius,sancti Lucidi Marchio.

17 Ferdinandus II.Car.filius Federici II.Marchio sancti Lucidi.

18 Marius Carafa,Federici I.alter filius, Archiepiscopus Neapolitanus,Vir honesti perstudiosus,& grauitatis retinentissimus.

19 Fabius I.Carafa,Antonij II.filius,Dux Matalunij ex dote vxoris Hieronymæ Carafæ,quæ erat illius ditionis heres.

20 Lælius Car.primog.Fabij I.Arentij Marchio.

21 Martius I.Carafa,Fabij I.alter filius,ex Hieronymæ Carafæ matris hereditate Dux Matalunij, ex Lelij fratris verò altera hereditate Marchio Arentij,& Cerreti Comes.

22 Diomedes I.Carafa,Martij I.filius, Dux Matalunij,Arentij Marchio,Cerreti Comes.

23 Martius II. Carafa, Diomedis I. filius, Dux Matalunij, Arentij Marchio, Cerreti Comes.

24 Diomedes II. Carafa, Martij II.filius, Dux Matalunij, Marchio Arentij.Comes Cerreti.

25 Fabius II.Carafa,Diomedis I.alter filius, Colobraræ Princeps, ex vxore Hieronyma Carafa.

26 Hieronymus I. Carafa, Antonij II. perindè filius, Castri sancti Laurentij & Castri Noui Dominus ac Baro.

27 Ioannes Antonius Carafa,Hieronymi I.filius,Dux Laurini.

28 Hieronymus II. Car.filius Ioannis Antonij,ac Laurini Dux.

29 Iulius Carafa,Antonij II.pariter filius.

30 Franc.Car.Iulij filius, Marchio Pulignàni.

31 Antonius III.Car.filius Franc.& Pulignani Marchio.

32 Scipio Car.filius postremus Antonij II.Morconi Comes.

33 Antonius IV.Carafa,Scipionis filius,Quaratæ Marchio.

Digitized by Google

IV. V.

1 Gurellus I.Carafa,quartus Antonij Magni filius,plurium in Calabria oppidorum Baro.

2 Ioannes Baptiſta Carafa, quintus Antonij Magni filius, inter Equites Ieroſolymitanos Vir illuſtris.

3 Galeottus Carafa,primogenitus Gurelli I.ea ornatus generis & morum elegantia,vt ſponſam obtinuerit,connubio felici, Victoriam Cãtelmam,duarum Reginarum conſanguinitate, & in arcto quidem gradu, inclytam Heroinam. Conſobrina enim erat Iſabellæ, nuptæ Federico Regi,ac ſimul neptis alterius Iſabellæ, quæ nupſerat Regi Ferdinando. Ideò Rex Federicus, qui Primores Regni cõpellabat ſolùm titulo *Magnifici*de Galeotto Carafa in diplomate Regio, quod exſtat hodieque ita loquitur:*Federicus Dei Gratia,Rex Siciliæ, Ieruſalem, &c. Cùm Illuſtris Eques Galeottus Carafa de Neapoli, Sereniſſimæ Reginæ Conſortis noſtræ cariſſimæ Cognatus Conſobrinus,& noſter amantiſſimus Camerarius,& Conſiliarius fidelis dilectiſſimus,ab ineunte ætate Sereniſſimo Domino noſtro ita integrè,conſtanter,fideliter ſeruiuerit,vt nec fides maior,ſtudium,integritas,conſtantia,nec ſedulitas in agendo, nec vlla alia virtus in eo ſeruitio deſiderari aut optari potuerit: idẽ ſuperioribus annis,ſuperato Regno noſtro Siciliæ à Gallorum Rege,vt fidem ſuam oſtentaret,quam ſemper inconcuſſam Sereniſſimæ Domui noſtræ præſtiterat,perditis pro ea ſeruanda ſtatibus ſuis,ac omnibus facultatibus,&c.*Proſequitur dein Rex alia Galeotti merita; & propterea quòd ditiones patrimonij proprij vendiderat ſponte, vt ei ſuppeditaret neruum belli, dum Carolus Octauus ex Gallia copias militares per viſcera Italiæ in Campaniam traduceret,cõtulit ipſi ac poſteris magnum & pulcherrimum Terræ nouæ Comitatum. Superſunt quoque aliquot Epiſtolæ, exaratæ chirographo Iſabellæ Reginæ ad Victoriam Cantelmam,coniugem Galeotti, in quibus *illuſtrem,excellentiſſimam, & cumprimis caram atq; dilectam ſororem* eam vocat. Haud diu tamen Galeottus Terræ-nouæ Comes fuit. Nam Federicus mox pulſus eſt Regno;& ideò ea ditio,vti præmium rei benè geſtæ,conceſſa eſt Conſaluo Magno Duci. Proinde obijt fidei conſtantia erga Regem affinem,quàm gloria patrimonij clarior; niſi quòd ingens gloria fuerit,ita patrimonium perdidiſſe.

4 Berlingerius Carafa,Gurelli I.alter filius, adeò ſibi demeruerat animum Regis Federici, vt ab eo creatus ſit Præfectus ſupremus Aulæ; etſi erat ſuperſtes Comes Potentiæ,qui Aulam trium Regum anteceſſorum rexerat:fuit aliquot oppidorum Dominus ac Baro, ſed liberis maſculis omnino caruit.

5 Gurellus II.Carafa,Galeotti primogenitus, ex matris Victoriæ Cantelmæ præſtantia,vel in re anguſta parentis,educatus tamquam in opulenta & propemodùm Regia Domo, etſi Comes Terræ-nouæ non fuit,

fuit, quam ditionem à Conſaluo Magno Duce Catholicus Rex noluit repetere; Suriani Comes ſaltem appellatus ab eodem Rege, ob famam in primis atque Virtutem Victoriæ Cantelmæ fuit: quam vtique neptẽ Iſabella Regina, Ferdinandi I. Regis vidua, Regi Catholico fratri ſuo admodùm impensè commendarat.

6 Tiberius I. Carafa, Galeotti alter filius, obeunte ſine liberis Gurello II. Suriani Comes, ac inſuper Dux Catanzaræ; poſteaque, reſciſſo huius vrbis emptæ à Carolo V. Cæſare contractu, Dux Nuceriæ: quem Titulum ab Imperatore, propter fida in eum obſequia, promeruit.

7 Ferdinandus I. Car. Tiberij filius, Suriani Comes Dux Nuceriæ.

8 Alphonſus Car. filius Ferdinãdi I. Comes Suriani, Dux Nucerię.

9 Ferdinandus II. Carafa, Alphonſi filius, Comes Suriani, Dux Nuceriæ; qui cum ſplendore familiæ propemodum Regiæ Neapoli vixit; ita vt Viri plurimi ex prima Nobilitate limen ædium eius frequentarent, egreſſibus adhæreſcerent, ac ſtiparent ſemper latus eius; eſſent verò inter illius Ephebos honorarios ingenui nobileſque Adoleſcentes, & ex ijs nonnulli Crucibus militarium Ordinum inſigniti. Quæ res prouocare inuidiam potuiſſet, niſi eam ille fortunis, opibus, potentiaque, & in primis magnitudine animi ſuperaſſet. Fuit quoque Litteratorum hominum Patronus ac Mæcenas, & aliquos eorum magni nominis perquã liberaliter domi aluit.

10 Franciſcus Maria Carafa, Ferdinandi II. filius, Suriani Comes, Dux Nuceriæ, Vir omnibus elegantijs morum excultus, qui in prima iuuentute Prouincias Europæ omnes peregrinabundus luſtrauit, ac ſicuti Homerus de Vlyſſe ſcripſit,

Qui mores hominum multorum vidit & Vrbes:

vt nimirum ſummam prudentiam vndique ſibi compararet, diuerſque artibus animi, ita rediret; quò deinde Militiæ dans nomen (in qua iam Regi Catholico meret Supremus Magiſter Equitum) conſilio Vlyſſes, manu Aiax aut Achilles appareret. Religio etiam defenſa vſque ad vulnera & ſanguinem ab eo fuit; dum Argentinæ pro ea ſtricto gladio aduerſus ſectarios plurimos, armatos haſtis oblongis & hæreſi pertinaci, ſtetit non ſine quodam miraculo fortitudinis, atque auitam fidem vulnerum cruore conſignauit.

11 Franciſcus Carafa, Franciſci Mariæ filius, Suriani Comes, Dux Nuceriæ, qui pulcherrimè in Parentis veſtigia ſtimulis gloriæ magnis, tum à virtute, tum à natiua indole, incitatur.

12 Pompeius Carafa, alter Alphonſi filius, Noyæ Dux.

13 Ioannes Carafa, filius Pompeij, & Dux Noyæ.

14 Tiberius Carafa, Ferdinandi I. alter filius, Paulo IV. Pontifici affini ſuo percharus fuit, & ad Purpuram ab eo deſignabatur, quam indoles

Digitized by Google

doles & grauitas morum,& dexteritas ſpectata in negotijs pluribus,merebantur;niſi maluiſſet eius Aulæ nuntium remittere, ne videretur particeps conſiliorum,quibus ab eo Pontifice indicebatur bellum Philippo Regi.Rex ideò muneraturus nobilem eius fidem,Potentiæ primùm, ac dein Caſſani Antiſtitem eum creauit.

15 Petrus Aloyſius Carafa,Galeotti tertius filius, Magnus Præſes Equitum ſancti Lazari,quæ nunc dignitas eſt penes Allobrogum Duces.

16 Diomedes Carafa,quartus Galeotti filius,Eques Ordinis ſancti Iacobi, & ex ingenij elegantiſſimi commendatione charus in paucis Carolo V.Cæſari;cui & Philippo Regi aliquoties,conſcripto ſuis ſtipendijs milite,dimicauit: ſed & in ludis atque ſpectaculis, omni apparatu pompæ,ac vibrandæ haſtæ ſeu feriundi Saraceni arte primos ſemper plauſus & prima præmia referebat. Ipſe Carolus Cæſar cum eo interdum ludis publicis lancea vel acinace decertauit:accidit verò aliquando lepidè,vt debilitata manu,dum ſe armis ambo repercuterent,Cæſar ex eo laxamẽti genere ad ſeria Imperij negotia redierit,& vt non ita multò pòſt Diomedes reſcriptum gratiæ ab eo petierit.Qui tamen excuſauit ioco manũ in certamine ab ipſo aduerſario læſam,quaſi ſtringere ſtylum nequiret, cauſa obſignandi quod petebatur. Nimirum has Nobilium artes coluerat in omni ætate,ſpectaculaque & munera ludorum exhibuerat impenſis magnis Neapoli; dum ibi duæ Reginæ, altera Regis Ferdinandi Senioris coniux,altera huius filia,& coniux Ferdinandi Iunioris, cum ipſa Mediolanenſi Duce morabantur. His enim Regijs Matronis certatim Proceres Regni, modò dramatum oblectamenta, modò ſimulacra præliorum, modò concentus muſicos offerebant. Cùm eſſet prætereà Diomedes prudentia & conſilio maximus, bello Neapolitano peracto miſſus eſt Orator ad Regem, & tunc Patriæ fidem ſuam, dotibus alijs præſtantis animi conſentaneam,ſatis affatim patefecit.Quinque habuit liberos:primum quidem Cæſarem Carafam, qui vnicam filiam ex coniuge ſuſcepit,nuptam deinde Comiti ſanctæ Seuerinæ,Gentili ſuo. Neapoli Venetias conceſſit,& Chiliarcha,diu Reipublicæ ſtipendia fecit, poſtmodum ſeceſſit Muranum, & ibi vixit in re tranquilla: eaque fuit exiſtimatio de ipſius ſingulari & antiqua prudentia, vt Senatores plurimi, etſi externis viris rarò arcana communicant,intribus ipſum adirent,cõſulerentque,veluti Oraculum Politicæ gubernationis. Eadem exiſtimatio fuit de illo apud Hiſpaniarum Regem,& apud Regem Poloniæ,qui datis amicis litteris ſuum Affinem in eis ipſum appellabat. Horum ideò Regum,ac pariter Magni Ducis Hetruriæ, Duciſque Mantuani Oratores iubebantur cum ipſo,de rebus quibuſque arduis,cõſultare,priuſquã de eiſdem in Senatu Veneto agerent. Quin imò ipſe Aquileenſis Patriarcha, Vir ea ætatæ primæ ſapientiæ, Venerabileſque alij Antiſtites

Digitized by Google

Ecclesiæ, cum eo idemtidem conferebant. Nam religioso simul animo erat, atque idcircò introduxit Venetias S. Franciſci de Paula Familiam; quam item magna ex parte facultatum suarum heredem scripsit. Diomedis alter filius fuit Franciſcus Carafa, qui cælebs vixit, & fuit Quæstor supremus Regni. Tertius Diomedis filius fuit Ferdinandus Carafa, etiã ipse cælebs, & castitatis amantissimus, sicut & disciplinarum pulcherrimarum; quas vnicè coluit. Idem in negotijs publicis fidem domi, foris verò strenuam operam Patriæ ac Religioni nauauit. Interfuit Classi Catholicæ ad Naupactum, & apprehenso vtraque manu ingenti gladio, in vnam hostium Triremem, grandi bellicæ virtutis exemplo, insilijt; eaque potitus, cùm prædam omnem aliam sectarentur auidè commilitones, qui ipso Duce atque auspice vicerant, pro se nihil sepositit aut reportauit, præter Codices nonnullos, Turcico idiomate exaratos; dignus enim uerò Mineruæ Alumnus, pacisque & belli artibus ex æquo inclytus; atque hi Codices seruantur adhuc in familia, vti clarum ac certum huius geminæ virtutis eius monumentum. Quartus filius Diomedis fuit Fabius Carafa; qui in ætatis flore ac robore obijt, cùm dedicasset Clero atque Ecclesiæ mores suos, & sancti Angeli sæcularis Abbas esset.

17 Octauius I. Carafa, quintus inter Diomedis filios, sed felicitate & successione nulli eorum postremus. Adoptatus enim ab amita filius atque heres, & compos patrimonij admodùm copiosi, aliquot oppida coemit. Philippus II. autem Rex Catholicus, ne ijsdem oppidis absque tituli honore potiretur, ob Diomedis Parentis merita, eum Antij Marchionem salutauit. Vxorem habuit stirpis Carafææ, ex Comitibus Polycastri; tantæque fuit auctoritatis Neapoli, vt Nobilibus iuxtà & Plebi apprimè charus esset. Notabile illud visum est, cùm oborto ingenti tumultu populus ædes Nobilium diriperet, popularetque, patuisse nihilominùs vestibulum ædium eius, nec ciues prædabundos, atque ad iniuriã pronos, quidquam intulisse damni, tametsi valuas ædium aliarum cæco furore perfringerent: tam fida custodia fuit, quam ei amor & beneuolẽtia publica posuerunt.

18 Franciſcus Carafa, Octauij I. primogenitus, Antij Marchio, & Dux Cerciæ, Vir tum Neapoli tum Romæ splendore familiæ, & sui generis gloria sumptuosus; simulq; comis & ad promerendũ amorẽ factus.

19 Octauius II. Carafa, Franciſci filius, Antij Marchio, & ex æquo heres opum ac laudum paternarum.

20 Carolus Carafa, Octauij II. filius, Antij Marchio, perindè suorum Auorum gloriam æmulaturus.

21 Diomedes Carafa, Octauij I. alter filius, Episcopus Tricaricensis, Vir ingenij cultissimi, ac singulariter pius; qui dum prima ei decora & munia simul Virtus depoſceret, simul Pontifex destinaret, obijt Romæ,

Digitized by Google

mæ, correptus morbo, cùm veniſſet ad Apoſtolorum limina, mortemque adijt otium animæ, ac limen æternitatis. Vt paratas verò & ſitas apud ianuam cæli exuuias corporis haberet, in ſacra æde Virginis Deiparæ, cui à Montibus eſt cognomentum, & quam obſequentiſſimè coluerat, voluit ſepeliri. Huic verò fratri, & in Epiſcopatu anteceſſori, Petrus Aloyſius Carafa, Epiſcopus Tricaricenſis, dum erat in Apoſtolica Legatione, nuſquam abſens à pietate erga ſuos, tumulum poſuit.

22 Tiberius Carafa, item filius Octauij I. ex gemino & felici ab omni parte connubio, ſi ſola fecunditas adfuiſſet, primùm Biſiniani, mox etiam Scyllæ Princeps, Dux ſancti Marci, Comes Clarimontis, Altimontis, Tricarici, Sinopolis, & Nicoteræ, Velleris aurei Eques, & vnus ex Magnatibus Hiſpaniæ. Moribus eſt nobiliſſimis; eſt pietate & comitate ſingulari. Præſtitit verò Hiſpano Regi, in difficillimis temporibus, obſequia Neapoli maxima; eaque licuit alijs, etiam typis publicis, abſque inuidiæ metu (qua ipſe maior & excelſior eſt) commemorare. Dicerē, qua ſit Neapoli gratia & auctoritate apud omnium ordinum homines: nec ſilerem etiam, quam de ſe Madriti Regia vrbe, Romæ verò in ea Nationum & Orbis Chriſtiani Curia, excitauerit admirationem, tum ſplendore atque apparatu familiæ, tum præcipuè ſuimet ac ſuarum virtutum pompa. Sed cùm hæc prolixiorem narrationem iure ſuo flagitent; mihi volupe interim erit compendio ſaltem vti, & inſtar laudum multarū, familiæ vniuerſę decus, ac Regni totius delicias, iteratò eū nominare.

23 Petrus Aloyſius Carafa, Octauij primi perindè filius, Philoſophiæ ac ſacræ Theologiæ, Humani Diuinique Iuris Laurea inornatus, ſancti Andreæ Abbas. Hic tribus Summis Pontificibus fidem ac præſtantiam animi ſui patefecit obſequijs non tacendis: etenim Paulo V. ſexennium, in ditione Ferrarienſi Prolegatus, Gregorio XV. & Vrbano VIII. fermè biennium, in præfectura Firmani Principatus, & iam ſoli Vrbano VIII. decennium, in Legatione ad tractum Rheni, & ad Prouincias inferioris Germaniæ ſeruiuit, Epiſcopus Eccleſiæ Tricaricenſis ab eodem creatus. Colonię primùm, Vrbe celebri, ab originis gloria, & à fama inſuper ſanctitatis, dein Leodij, ciuitate inſigni à Cleri ſplendore, & à Religionis Romanæ conſtanti profeſſione, ita vixit, vt perennitas famæ ſimul atque amoris conſecutura ſit abitum eius. Neque mirum id videatur, quia Vir eſt integerrimus, commodiſſimis moribus, & maximè pius; meritorum verò quàm honorū ſtudioſiſſimus, & qui, dum conſcientiæ ſoli placet, vel ideò ſemper omnibus placuit. *Huic S. R. E. Cardinali, nos, in Vrbe, Immaculatæ Conceptionis Scapularium impoſuimus.*

24 Carolus Carafa, pariter Octauij I. filius, in Religioſiſſimam ſancti Dominici familiam tranſcriptus, ac Thomas appellatus, ad huius nominis Angelici præſtantiam, ingenti memoria, ingenio acerrimo, & ſacræ Eloquentiæ miraculo acceſſit admodùm: & tamen in ætatis flore

obijt, breue suorum decus pariter ac diuturnum eorum desiderium.

Pauli IV. ramus hìc sequitur, quem in sequenti Disquisitione afferemus.

VII. VIII. IX.

1 Carolus Carafa, primogenitus Andreæ Magni, agmen alterum ducens Carafæorum à Spina, fuit Dominus Foroliuij, & Baro prætereà plurium aliorum oppidorum, quibus donatus est tum à Carolo III. Rege, tum ab eius filio Rege Vladislao: nam vtrique Regi ab intimis obsequijs fuerat.

2 Adrianus I. Carafa, Caroli filius, & Foroliuij Baro.

3 Bartholomæus I. Car. filius Adriani primi, & Foroliuij Baro.

4 Adrianus II. Car. filius Bartholomæi primi, & Foroliuij Baro.

5 Ioannes Ant. I. Car. filius Adriani secundi, & Foroliuij Baro.

6 Ioan. Ant. II. Car. alterius cognominis filius, ac Dux Foroliuij.

7 Adrianus III. Car. Ioan. Ant. II. filius, Dux Foroliuij.

8 Bartholomæus Carafa, alter filius Andreæ Magni, Eques Ierosolymitanus, & eius Militiæ Magnus Prior in Vrbe Roma; atque adeò eiusdem Vrbis Romæ Senator; quæ tunc dignitas plerumque Regibus concedebatur.

9 Iacobus I. Carafa, filius quòque Andreæ Magni, Rupellæ, aliorumque oppidorum Dominus, & Baro.

10 Onuphrius Car. Iacobi I. filius, Rupellæ Dom. ac Baro.

11 Iacobus II. Carafa, filius Onuphrij, Baro Rupellæ, ac Generalis Dux Regis Ferdinandi.

12 Vincentius Carafa, Iacobi II. filius, Comes Grotteriæ, Rupellæ Dominus ac Baro.

13 Ioannes Bapt. Car. Vincentij filius, Marchio Castelli Veteris, Comes Grotteriæ, Baro Rupellæ.

14 Hieronymus I. Car. Ioãnis Baptistæ filius, Marchio Castelli Veteris, Grotteriæ Comes, Rupellæ Baro.

15 Fabritius I. Carafa, Hieronymi I. filius, Princeps Rupellæ, Rapolæ Dux, Marchio Castelli Veteris, Eques Velleris aurei, & S. R. I. Princeps.

16 Hieronymus II. Carafa, Fabritij I. filius, Rupellæ Princeps, & Castelli Veteris Marchio.

17 Fabritius II. Carafa, Hieronymi II. filius, Rupellæ Princeps, Marchio Castelli Veteris.

18 Carolus Carafa, Fabritij I. alter filius, Vir nobilissimis moribus, Episcopus Auersæ, & duorum Summorum Pontificum, Gregorij XV. ac Vrbani VIII. ad Ferdinandum II. Cæsarem, cum potestate Legati à Latere, Nuntius.

19 Vincent. Car. Fabritij I. perindè filius, Dux Borcellani.

20 Ioan-

Digitized by Google

20 Ioannes Carafa, Iacobi II. Rupellæ Baronis filius: is prudentia singulari præditus, & gnarus rei bellicæ, vti erat propterea in æstimatione præcipua apud Regem Ferdinandum II. ita electus ab eodem Rege fuit, vt dum vrgebat belli extrema necessitas, duceret Classem Venetorum. Hæc verò sociorum auxilia ita prouidè administrauit, vt fateri Rex debuerit, se ipsius opera in primis recuperasse Regnum, quo exutus à Carolo VIII. Rege Gallarum fuerat. Itaque ob rem benè gestam meruit à Rege, cum appellatione Comitis, vrbem Polycastrum. Eumdem Ioannem Federicus alter Rex Oratorem in Pannoniam, ad illius Regni Proceres, misit. Denique Carolus V. Cæsar, cui erat ab intimis Consilijs, prouentus maiores pendi eidem quotannis, de ipso Regi ærario, mandauit.

21 Petrus Antonius I. Carafa, Ioannis filius, Comes Polycastri, Vir fuit magni etiam ipse consilij; vnusque è secretiori Regis ac Regni Senatu, prudentiæ suæ aliquoties oracula in eo dispensauit.

22 Ioannes Bapt. Car. Petri Antonij I. filius, Comes Polycastri.

23 Petrus Antonius II. Carafa, Ioannis Baptistæ primogenitus, Comes Polycastri.

24 Federicus Carafa, Ioannis Baptistæ secundogenitus, &, ex Petri Antonij fratris obitu sine liberis, Comes Polycastri.

25 Lælius Carafa, filius Federici primogenitus Comes, Polycastri.

26 Fabritius Carafa, filius secundogenitus Federici, cùm ex Lælij obitu sola supereſſet Iulia Carafa, eius filia atque heres, accepta venia connubij à Sede Apostolica, eam fratris filiam duxit, ac fuit pariter Comes Polycastri.

27 Galeottus I. Car. filius item Andreæ Magni.

28 Andreas II. Carafa, Galeotti I. filius, & Vir pari virtutis, ac generis claritate.

29 Galeottus II. Carafa, filius Andreæ II. cuius fidem fortitudinemque erga proprios Reges domi forisque, post eius vtriusque virtutis specimen varium in omni ætate, demum hic tumulus, inuidiam non metuens, posteris refert: *Galeotto Carafæ domi ac militiæ clarissimo, qui pro Regibus Aragoneis multa fortiter gessit, vltimoque Ferdinandi Regis I. bello, correptus morbo in Ferentanis iam septuagenarius diem obijt, & Rosatæ Petramalæ mulieri præstantissimæ Andreas Carafa, sanctæ Seuerinæ Comes, Parentibus optimis posuit anno M. D. XIII.*

30 Andreas III. Carafa Galeotti II. filius, Ferdinando I. & successoribus Regibus, in bello præsertim, tam fidus, vt Federicus Rex ei, cum Comitis titulo, dederit Ciuitatem sanctæ Seuerinæ. Prudentia quoque singulari excelluit; atque adeò, quamdiu Neapoli abfuit Carolus Lanoius Prorex, Gubernacula totius Regni administrauit: quam Præfecturam eidem confirmauit Carolus V. Cæsar. Is iuxta vrbem Neapolim, in Colle maxi-

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

maximarum amœnitatum, exſtruxit propemodùm expẽſis Regijs ſuburbanam domum; & ſparſit in fundamenta eius trecenta numiſmata icone ſui percuſſa: quaſi ex ære domum eamdem fundaret. Ita verò inſcripſit veſtibulum eius: *Andreas Carafa, ſanctæ Seuerinæ Comes, Lucullum imitatus, par illi animo, licet opibus impar, Villam hanc à fundamentis erexit, atque ita ſanxit: ſenes emeriti ea fruuntor, delicati iuuenes & inglorij ab ea arcentor: qui ſecùs faxit, exheres eſto, proximiorque ſuccedito.* Sapienter enimuerò æſtimauit, deliciarum vſum ætati curis & laboribus fractæ parari, vt inter eas demum reſpiret: at ſuum iuuentuti florem eſſe, ſuumque robur; nec debere iuuenes otij honeſti citiùs quàm præclari negotij fructũ carpere inter ignobiles (ſi præproperæ fuerint) Villarum amœnitates.

31 Nicolaus Car. Galeotti II. alter filius.

32 Galeottus III. Car. Nicolai filius, & Andreæ Patrui, qui ſine liberis obijt, heres, ſanctæ Seuerinæ Comes.

33 Andreas IV. Car. filius Galeotti III. Comes ſanctæ Seuerinæ.

34 Veſpaſianus Car. Andreæ IV. filius, & ſanctæ Seuerinæ Comes.

E clariſſima Proſapia, illuſtrium Hæroum, ac fortium Virorum parente, prodijt Paulus IV. Anonymus in eius Vita.

DISQVISITIO TERTIA.

Quis nàm fuerit Pauli Auus, & quæ nàm eius, ac ſuæ Gentis, erga Reges ſuos fidelitas, ac præclariſsimè Geſta?

Idem P. Silueſter Petraſancta è Societate Ieſu, ibidem fol. LXV.

5 DIomedes Carafa, filius quidem Antonij Magni natu minimus, ſed ſi opes, ſi gloriam rectè factorum, ſi Regum amorem ſpectes, fratribus alijs omnibus anteferendus. Is Alphonſum Regem, in omnium rerum eius inclinatione, quando nimirum reuocauerat adoptionẽ Regina Ioanna, ſecutus eſt ſemper fide conſtanti. Poſt Reginæ obitum, eidem Regi Neapolim oppugnanti, victoriam, ac Regnum dedit: cum valida enim militum ſtrenuiſſimorum manu, per aquæ-ductum clam peruadens in ipſam Vrbem, propugnatores muri obtruncauit, fixitque ibi Regis Aragonei vexillum; & Ciuitatis territæ, atque à ſe primùm victæ valuas exercitui patefecit. Itaq; ſi Antonius parens conſilio ſuo Regnum cõparauit Alphõſo Regi, id ipsũ Regnũ Diomedes, filius, manu, & virtute ſua, ei redonauit. Ob hæc ingentia merita, creatus eſt Matalunij, ac Cerreti Comes: ſed & auxit ipſius decora Ferdinandus Rex, Alphonſi filius.

Ex

Ex huius ſanctiore Senatu cùm eſſet Diomedes, nunquam Neapoli aberat,quin per literas ſaltem rogaretur ſententiam: tantum verò tribuebat conſilijs eius idem Rex Ferdinandus, vt poſtquam ille in extremo ſenio Aulæ nuncium remiſerat,cõueneriteum Matalunij, de re grauiſſimi momenti cum ipſo conſultaturus. Supremam Regiæ militiæ præfecturam mereri maluit,quàm adminiſtrare,gnarus fortunam nonnunquam in bellis malè ludere, fortiſſimoſque Duces, euentu, virtuti eorum conſentaneo,fraudare.Saltem emeritus ipſe inſtruxit alios,nec tyrones quoſque, aut gregarios,ſed ipſoſmet Duces,& Reges.Certè Alphõſus iunior,dùm Calabriæ Princeps erat,imperatas à Rege parente bellicas expeditiones nunquam auſpicatus eſt,niſi Diomede priùs belli Magiſtro vteretur. Exſtant hodieque Opuſcula eius,Duci Calabriæ inſcripta, quæ veteranum quemque poſſint inſtruere.Obijt dignus hoc elogio, quod legitur in tumulo eius:*Huic Virtus Gloriam,Gloria immortalitatem comparauit.*

2 Ioannes Thomas I.Carafa,Diomedis primogenitus, poſt variũ ſpecimen virtutis militaris, præſertim aduerſus Thraces, in bello Hydruntino, Præfectus fuit vniuerſis caſtris à Ferdinando Rege Iuniore, dum Carolus VIII. Campanum Regnum inuaderet. Et tum ſuperatus quidem in prælio fuit,ſed nihil deceſſit exiſtimationi eius,tam apud Regem Ferdinandum, qui bellorum eſſe ancipitem aleam ſatis intelligebat, quàm apud ipſum Carolum VIII. à quo eſt creatus Eques ſancti Michaelis.Manſit verò ei paternus Titulus Comitis Matalunij,& Comitis Cerreti.

3 Diomedes II. Carafa, filius Ioannis Thomæ I. Comes Matalunij,& Comes Cerreti,qui ſectatus pacis atque otij honeſti pulcherrimas artes,militiæ omnia munia domeſticæ tranquillitati poſtputauit.

4 Ioannes Thomas II. Carafa, Diomedis II. filius, & Auo ſimilior quàm Patrí. Is belli peritia & armorum exercitatione clarus, in Regno Neapolitano,in Belgio,& in Inſubria fuit. Peculiariter in monomachia tam pedeſtri quã equeſtri,proſtrato aliquoties aduerſario,famã indeptus fuerat bellatoris naui ſtrenuique: quo tempore nondum ſacræ pariter atque humanæ leges armauerant ſe contra damnatum eum atque abominatum morem;quemadmodum deinde factum eſt in Prouincijs ac Regnis Europæ,ſummo generis humani bono.Diomedes II.Parens, vt generoſam indolem in filio,ad glorioſam Auorum æmulationem excitaret exſtimularetq; hunc eumdem Ioannem Thomam proficiſci ad Carolum V.Cæſarem in Belgium voluit,deditque illi, præter familiæ comitatum, aſſeclas honoratiſſimos,quibus vtique ſtipatus,ſumptuſque magnos diſpenſans,in ludis & publicis ſpectaculis, non rarò vni impar Cæſari, ceteris verò maior apparuit.Quin & in ludicra certaminis ſpecie cum ipſo interdum Cæſare concurrere meruit;glorioſus nimirum futurus,ſeu vinceret

Digitized by Google

ceret in eiuſmodi pugna,ſeu (quod videri optabilius poterat) vincere-tur.Tandem cùm ex Belgio ad bellum Inſubricum veniſſet,orta ſingulari rixa,oſtendit claro admodùm exemplo,eos,qui monomachiam ſectantur,ſeriùs citiùs,vti victimas Martis cadere. Etenim dum eques concurrit cum aduerſario, nec alijs armis quàm terno, vti præſcripſerant Duces,acinace,ad manum,ad baltheum,& ad ephippium;implicatis & ſurrectis primo congreſſu equis, diductiſque imi thoracis & femorum ex chalybe iuncturis,locum vulneri aperuit,quod ei vitam cum ſanguine hauſit.Comes erat Cerreti,ſuperſtite adhuc parente Comite Matalunij.

5 Diomedes III.Carafa,Ioannis Thomæ II. filius, in vtramque laudem,armorum ac litterarum,educatus, Philippo II.militauit contra Paulum IV. etſi Auum habuerat Diomedem II. eiuſdem Pontificis Patruelem.Quæ ipſius fides, oblita quodammodò generis tam propinqui, Catholico Regi placuit tantoperè,vt eum Matalunij Ducem crearit:ſed quia prole caruit, ſoror eius Hieronyma Carafa, Fabio Carafæ nuptui data, in Principum Stiliani propaginem tranſtulit titulum Ducis Matalunij,& ditionem eius.

6 Robertus Car.Ioannis Thomæ I.ſecundogen.

7 Ioann.Bapt.Car.Roberti filius.

8 Aſcanius Car.filius Ioann.Bapt.

9 Carolus Carafa,filius Aſcanij,Princeps Colubrarę:cui abſque liberis decedenti,ſucceſſit fratris filia,Hieronyma Carafa;& cum dote eiuſdem Principatus, nupſit Fabio Carafæ, ſecundogenito Diomedis Ducis Matalunij,ex proſapia Principum Stiliani.

10 Ioannes Antonius Car.Diomedis I.alter filius,ex vxoris dote, quæ erat Victoria Camponeſca,fuit Montorij Comes.

11 Ioannes Alphonſus Carafa,Ioannis Antonij primogenitus,Comes Montorij.

12 Ioannes Petrus Carafa Io. Antonij ſecundo genitus, fuit vnius magni Ordinis Clericorum Fundator; quod facit ad famam ſanctitatis &c. *De eo nobis in cuncto hoc Volumine agendum eſt.*

13 Ferdinandus Carafa, primogenitus Ioannis Alphonſi, & Montorij Comes.

14 Ioannes Carafa,Ioannis Alphonſi alter filius,Comes Montorij, ac Dux Paliani.

15 Diomedes Car. Ioann.filius,Comes Montorij.

16 Carolus Carafa, Ioannis Alphonſi filius,S.R.E. Cardinalis,Bononiæ Legatus, & functus inſuper Legatione ad Henricum II. Galliarũ Regem, atque ad Philippum II. Regem Hiſpaniarum. Hic & Ioannes Dux primùm à Paulo IV. priuati adminiſtratione Principatus,deinde à Pio IV. tamquam Maieſtatis rei vita exuti fuerunt in Mole Adriani; &

Caro-

Digitized by Google

Carolo quidem Cardinali intra conclaue ibidem fauces interpreſſæ atque eliſæ, Ioanni verò Duci fractæ ſunt ceruices. Sic in eis vidit Roma luctuoſum exitum tragœdiæ; qualem habent ſæpenumerò nonnulli, quibus nocumento vel infortunio debere adſcribi videtur, quòd aliquando fuerint potentes aut felices. Attamen vtrique Pius V. cauſa iterum diſcuſſa, demum famam & honorem reſtituit: quod integerrimi & ſanctiſſimi Pontificis decretum perſuaſit multis, magis tempora quàm crimina dediſſe conſilium, tum animaduerſionis adeò ſeueræ, tum exempli extremæ calamitatis; quam ambo animo infracto & prorſus Chriſtiano, poſt magnam potentiam magnamque fortunam, ſubiuerunt: facti ſpectaculũ grande ijs, qui extra Aulæ ſunt aleam; exemplum verò alijs, qui nihilominùs ludere in ea non reformidant.

17 Antonius Carafa, Ioannis Alphonſi perindè filius, Marchio Mõtis belli.

18 Ioannes Car. Antonij filius, Marchio Mirabellæ.

19 Alphonſus Carafa, Antonij alter filius, Archiepiſcopus Neapolitanus, & S. R. E. Cardinalis, adoleſcens innocentiſſimis & caſtiſſimis moribus, quem Paulus IV. ſolùm ob eas laudes retinuit penes ſe, diſpulſis ex Vrbe atque Aula fratrum alijs filijs ac nepotibus. Obijt Neapoli, cùm eſſet ei ætas annorum XXV. flos ipſe. Pius V. verò, qui in ipſo amauerat dotes animi tam inſignes, ſepulchrum Neapoli eidem poſuit ornatum ſectis & verſicoloribus lapidibus, cum hac inſcriptione: *Alphonſo Carafæ, S. R. E. Cardinali, Archiepiſcopo Neapolitano, adoleſcenti non minùs virtute ſua quàm maiorum ſplendore claro, Patrui Pauli IV. Pont. Max. religionem integritatemque referenti, ſea ſapientia prædito, vt in ſecundis rebus ſummam eius temperantiam, in aduerſis miram conſtantiam, omnes laudauerint, Pius V. Pont. Max. poſuit. Vixit annis XXV. diebus XV. obijt M. D. LXV. Kalendis Septembris.*

Hactenus ex Petra ſacta de Carafijs, Ioãnis-Petri gẽtilibus, ac propinquis. Cãponeſcorum verò maternũ Genus, vt multi tradunt, è Romanis Imperatoribus originem traxit. Quod Antonius Caracciolus verò ſimillimum arbitratur. Siquidem, nulli dubium eſt, Fridericus II. cùm auxit circumcinxitque moenibus Amiternum, in quo ij ſemper primates, ac Domini floruere, quin reliquerit ibi quamplures, tùm Germaniæ, tùm aliarum Nationum præclariſsimos viros, à quibus Vrbs illa Cæſarea incoleretur, & celeberrima euaderet. Ita Cyrill. in hiſt. Aquilæ lib. 1. *Camponeſcorum tamen familiam vetuſtiorem in ea Vrbe, ac Prouincia originem, ac ſedem agnoſcere, conſtat ex ipſo Cyril.* fol. 3. *& Caſella* lib. de Aboriginibus, & Ianigenis fol. 46. *Ex quibus Auctoribus ſatis compertum habemus, Caſtrum Camponeſcum, iuxtà Aquilam ſitum, non huic Familiæ impertiſſe, ſed tuliſſe ab ea cognomentum. Cæterùm, aut Germani, aut Longobardi, aut Brutij extiterint, perpetuò in ea Prouincia celebres at primates Neapolitano in Regno fuere. Vide Paulum Merulam* lib. 4. Coſmograph. *Pontanum* de Bello Neapolit.

Digitized by Google

lib.1.*Iulium Cæsarem de Sol.*lib.de origine Vrbium Italiæ,fol.75.*Platinam* in vita Innocentij VIII.*Iulium Roscium* in Elogijs militaribus fol. 17. *Petrum Vincenti* in hist. de Familia Cantelma fol.39.& 61.*Abrahamum Bzouium* sub Ann.1524.n.XXXVII.*Ludouicum Donium* in loc.cit. *Et Sylum; qui* par.1.hist.lib.1.fol. 11. *de Ioanne-Petro demum hæc ait: Quamuis gemino veluti in sole Generis ex æquo ipse apricaretur; & vterque Parens, præter maiorum gloriam, pari etiam morum indole, ac prudentia præditus esset: tamen Bernardino Cyrillo suæ Domus præfecto persæpe posteà dicere solitus erat, de Matris se magis, quàm de Patre, eiusque stemmate gloriari: quòd nempè illa è Vestino Camponescorum sanguine esset orta; quibus in oris nunquam post hominum memoriam, aut natam hæresim, aut eò alicunde inuectam, grassatam constat. Planè illibato ab eo Cælo oriundum se meritò iactabat Carafa, qui prauas Nouatorum opiniones, tàm acri eoque implacabili bello insectabatur, quippè qui pugnacissimus impietatis hostis futurus olim erat, debuit ab ea Regione Maternum Genus ducere, vbi extiterit semper Religionis candor illæsus. Vide Antonium Caracciolum* in Vita lib.1. cap.1.*fusè de his, ex multorum testimonio, differentem.*

Puero geminum Ioannis-Petri Nomen inditum, quòd intra Octauam S. Ioannis-Baptistæ, atque in Beatissimi Petri peruigilio lucem hanc primùm aspexisset. Cùmque Mater eundem aluo gestans, vt erat moribus sanctissimis, templum in monte, qui Virginis dicitur, equo uecta, religionis causa, præcipiti via conscenderet, monita est à Religioso quodam Viro illic habitante, vt pedetentim pergeret, atque ab vtero suo præcaueret; Fore enim is asserebat, vt ex eo Vir Diuinæ Virtutis, quique Summus in Ecclesia Dei Pastor ac Princeps futurus esset, nasceretur. Ludouicus Donius D'Attichy, Episcopus Æduensis, in flor. histor. S. Colleg. S.R.E.Cardd.to.3.An.C.1536.fol.129.n.11.

DISQVISITIO QVARTA.

Quam in Paulo Genituram Astrologi olim obseruarunt? Quid de eo Eremita futurum Matri prænuntiauit? Quis illi germanus Frater, & quænam Sorores fuere?

P. Alexander de Angelis è Societate Iesu in Astrologos Coniectores lib.4. cap. 46. fol. 265.

3 IN Themate Pauli IV. tres fecerunt periti Honorum Significatores: Solem peregrinum in Cancro, & domo succedente; Lunam in Aquario, domo cadente; Saturnum Dominum medij Cæli in suo detrimento. *De eo mox, ab Eremita editum, Vaticinium audiamus.*

P. Au-

Digitized by Google

P. Augustinus Oldoinus è Societate Iesu in Vitis ac Gestis Rom. Pontif. lo. cit.

Ioannes Petrus Carafa, Neapolitanus, vel IV. Kal. Iulij Anni 1476. ex Victorello (*item ex Caracciolo in Vita M. S. lib. 1. cap. 3. & Castaldo cap. 1.*) ex alijs verò 1466. Nobilibus Parentibus, propè Beneuentanam Vrbem, natus est. Pater ei Ioannes-Antonius notæ spectatæque Virtutis, Diomedis Carafę Matalunę Comitis filius. Mater Victoria Camponesca: quę Viro suo genere haud impar fuit. Puero geminum Ioannis-Petri Nomen inditum, quòd intra Octauam S. Ioannis-Baptistæ, atque in Beatissimi Petri peruigilio, lucem hanc primùm aspexisset. Cùmque Mater eundem aluo gestans (vt erat moribus sanctissimis) Templum in Monte, qui Virginis dicitur, equo vecta religionis causa, præcipiti via conscenderet, monita est à Religioso quodam Viro ibi habitante, vt pedetentim pergeret, atque ab vtero suo præcaueret: fore asserens, vt ex eo Vir Diuinæ Virtutis, quique summus in Ecclesia Dei Pastor ac Princeps futurus, nasceretur. *Iosephus Sylos* in histor. par. 1. lib. 8. fol. 320. *dixit summæ Virtutis Virum, ex Victoriæ Matris vtero, edendum esse, Cyno Auxima teste* in tract. de laudibus Pauli IV. *qui (vti narrant Oldoinus, & Donius) Eremitam inducit, cùm moribus & ætate iam grauem, tùm aspectu & incessu, Matronam nobilissimam admonentem, vt ventrem maximè ab offensione atque ab iniurijs vindicaret. Fore enim asserebat, vt ex eo Diuinæ Virtutis Vir nasceretur &c. Quamobrē Victoria ipsa, vt Cardinalis Antonius* in sua Apolog. *& nonnulli alij narrant, sanctis Matrona moribus, dicere solebat, suum filium fore summum Pontificem. Insigniora tamen verba Eremita ille pronuntiasse à Bzouio scribitur; quem in altera Pauli vita afferemus, Patrum Prædicatorum testimonijs explicata. Pergit Oldoinus, & similiter Donius:* Fratrem vnicum & maiorem se natu Ioannem-Alphonsum habuit: Sorores quinque, Mariam scilicet, quæ Christo Regi æterno nupta Sapientiæ Cœnobium Neapoli fundauit, rexitque sanctissimè; Beatricem, Dianam, Elisabetham, Ioannam: quę Nobilibus Viris in Matrimonium datæ, in Leonissam, Carboniam, Tolphiam, & Cantelmiã, illustres Domos migrauere. *Quod & tradit Caracciolus* in Collectaneis histor. fol. 3.

Fœtura tantùm facilis fuit, quantùm narrat idem ipse Ioannes-Petrus in literis, quas ad Sororem dedit nona die Mensis Ianuarij An. 1547. (*extant* in 1. to. fol. 192. *hunc in modum: Vos bené scitis, ipse inquit, eò me Matrem meam eiecisse, veluti illud rei nihil ad ipsam pertineret. Tùm solita erat dicere benedicta Anima Matris meæ, non licuisse sibi per tempus, vt Obstetricem opperiretur.* Antonius Caracciolus in Vita Pauli IV. lib. 1. cap. 3.

Digitized by Google

DISQVISITIO QVINTA.

Quomodò ſine dolore ac nixu vllo Matris editus fuit? Quæ illi Indoles, Virtus, Educatio, ac complurium Linguarum peritia?

Idem P. Auguſtinus Oldoinus è Societate Ieſu ibidem to.3.col.823.

4 TErtiò Kal. Iulij reparati Orbis non ſexageſimo ſexto, ſed ſeptuageſimo ſexto ſupra milleſimum quadringenteſimum, regnante Neapoli Ferdinando primo Aragonenſi, Sixti IV. Pontificis Maximi anno quinto, ſumma luce, natus eſt Ioannes-Petrus, non quidem in Oppido S. Angeli de Scala, vt ait Panuinius: neque in ſcala, Vico S. Angeli, vt ſupra ſcripſit Auctor Vitæ, ſed in Oppido Capriliæ, qui Vicus eſt in Hirpinis prope Furcas Caudinas, Romanorum clade celeberrimas. Ita vetus fama eſt, conſtanſque apud Capriliæ Ciues, qui cunabulis hiſce nobilitati domicilium inibi in Toparchæ domo oſtentant. Ioannis-Petri ortus cõtigit, illuceſcente aurora, inquit Bzouius: quem Mater Victoria magis effudiſſe, quàm peperiſſe viſa eſt, nempè nullum ferè dolorem (*aut Nixum, ut ille addit*) perpeſſa; ita vt priùs infantem ediderit, quàm potuerit Obſtetrix ad leuandum puerum accurriſſe. [*De hoc miro Ioannis-Petri ortu, ſine Matris nixu ac dolore, Ioſephus Sylos minimè loquitur. Neque enim in ſuis hiſtorijs hæc minuta ſtudiosè perſequebatur, grauioribus dumtaxat intentus. At nobis, qui Pauli vitam adornamus, & cuncta eius Geſta inſigniora diſquirimus, illud ipſum prætermittere penè piaculum eſſet: cùm Caracciolus, ac Bzouius, & ex eo Oldoinus minimè prætermiſerint: præſertim cùm ipſe idem Carafa in ſua epiſtola id apertiſſimè fateatur; quam nos in Mariæ ſororis vita* fol.265. *tranſcribere non omiſimus. Pergit deindè Oldoinus:*] Fratrem habuit natu maiorem Ioannem Alphonſum, paternæ virtutis opumque hęredem: Sorores omnino quinque; quæ illuſtribus præcipuè è Neapolitana Nobilitate Viris in matrimonium datę, præter vnam natu maximam, Mariam nomine: quæ mortales nuptias ac thalamos deprecata conſecratam ſe ritè Deo Sponſo voluit: ac in Monaſterio Sapiẽtiæ, quod ipſa Neapoli fundauit, vixit, obijtque ſanctiſſimè, dierum ac meritorum plena. Educatus ea cura puer, qua ſolent Nobiles atque optimi parentes. Illuxere ſtatim in ipſa ingenuæ frontis oriſque ſuprà puerum grauitate, magnæ cuiuſdam mentis crepuſcula: facilitas illi, ac vigor ingenij, & memoriæ vis ingens: vultum egregiè honeſtabat formabatque germanis velut lineamentis modeſtia. Poſtremò ea moribus inerat verbiſque feſtinata maturitas, vt nihil vnquã excíderit nobili puero inelegans aut indecorum. Quæ cùm Pater inſpiceret, vt ingenti quidem naturæ accederet par induſtria, ea confeſtim

præ-

Digitized by Google

præsidia atque adiumenta parare studuit, quibus in illa quæ pollicebatur incrementa virtutum, eximia se se indoles explicaret. At enimuerò optimis præceptoribus cùm imbuendum puerum tradidisset Pater, præcipuam tamen ille morum Magistram Mariam Sororem habuit: quæ cũ sortitum egregiam animam illum animaduertisset, ceu sibi potissimùm demandata eius institutionis cura esset; eò animum adiecit, vt ad omnem virtutem fratrem fingeret, pulchramque instillaret illi mentem.

Natus vnà cum lacte pietatem ebibisse monstrauit. Puerulus enim Dominicanorum Ecclesiam frequentabat: & Religionis S. Dominici sitientissimus, duodecim annos natus Habitum postulauit; quod ætas tenera à discreta Patrum illorum repulsa obtinere non potuit. Similiter anno quartodecimo, S. Dominici Habitum induere proposuerat. Sed Diuina sic Prouidentia disponente, & ad alium finem illum destinante, vi Parentum, à Claustro, ad quod confugerat, raptus, domum euocatus est: & sub optimis Præceptoribus, artibus Theologiæ, vtroque Iure, literisque Græcis, Latinis, Hebraicis, vsque ad miraculum eruditus, S. Thomæ Doctrinæ fuit studiosissimus. M.F. Dominicus Grauina in Voce Turt. par. 2. cap. 29. 1. edit. Neapol. fol. 302.

DISQVISITIO SEXTA.

Cùm Patrum Prædicatorum Ordinem inijsset, quomodò extractus est? Verè-ne Dominicanum Habitum induit ac gestauit? Verè-ne Casinensium Monachorum Cœnobio nomen dedit? Semper eius vitæ puritas ac pietas qualis fuit? Quæ illi eruditio literarum?

P. Sfortia Palauicinus è Societ. Iesu deinde S.R.E. Card. in Histor. Conc. Trid. par. 2. lib. 14. cap. 9. num. 5. fol. 127.

5 FVit (*Ioannes-Petrus*) Magnæ Religionis Princeps, illi in Claustro ineundæ iam à puero studiosus. Vnde quindecim annos natus, Cœnobium Fratrum Prædicatorum ingressus, studio institutum illud capessendi, vi à gentilibus raptus fuit. *Et tamet si iterum id tentauerit, voti compos fieri non permissus. Vnde ergo F. Abrahamus Bzouius hausit, Carafam Dominicanum Habitum induisse? Compendiosa vnde Chronica Generalium Magistrorum, Constitutionibus Patrum Prædicatorum adiuncta, non quidem vetera, sed recentissimè iterum in lucem impressa Anno 1650. tradunt Ioannem-Petrum in adolescentia sua Dominicani Ordinis Habitum gessisse aliquot menses? Cur id Veteres ignorarunt? Cur breuibus hisce Chronicis, non id primùm ab Authore, sed postremis hisce temporibus in hac noua editione Constitutionum insertum? Quis id nisi vnus Bzouius adinuenit? Qui nullum tamen Auctorem citat. Ex Bzouio autem*

tem nuper accepit,ac luci tradidit,F.Dominicus Maria Marcheſius in ſuo Diario to.1.fol.290.*qui Ioſephum Sylos impugnat hoc per quàm modeſtè reijciente. Cur id Alphonſus Ciacconius,aut Cabrera,ex Dominicano Ordine,prætermiſit? Cur Dominicus Grauina* in voce Turturis par.2. cap.29. fol. 302. *oppoſitum innuit? Cur Cardinalis Sfortia è Societate non dixit? Sed nec illud dicere poterat,quod á Veneto Oratore Nauagero non hauſit. Nos Bzouium & Marcheſium* in Vita Mariæ Carafæ,Fundatricis Sapientiæ Monialium,*confutauimus: idque alibi diligentiſſimè excutiemus. Sed hìc,qui Vitas & Geſta Romanorum Pontificum iterum adauxit,ac luci dedit,eſt audiendus.*

P. Auguſtinus Oldoninus è Soc.Ieſu in addit.ad Ciacconium in Paulo III.loc.cit.

Adoleſcentulus cùm pietatem cum ipſo penè Nutricis lacte exuſſiſſet, Dominicano Ordini nomen dare voluit. *At quòd re vera dederit non adiungit. Immò id conſtantiſſimé pernegat. Audiamus.*

Idem P.Auguſtinus Oldoinus è Soc.Ieſu in addit.ad Ciacconium in Paulo IV.

Hiſce Sororis adhortamentis pietati animum vſque adeò addixiſse viſus eſt puer, vt nihil omnino illi gratius aut iucundius eſſet, quàm templis immorari,Sacrorũ cultu ac fũctionibus oblectari, Religioſos pioſq; viros colere; ſanctiſſimis Patrum Dominicanorum, quibuſcum aſſiduè & cum voluptate verſabatur, eratque illorum ob paternarum ædium propinquitatem propè contubernalis,moribus illectus eius inſtituti capeſſendi conſilium inijt. Nunquam tamen, vt ſcripſit Bzouius alijque, nullo veritatis fundamento innixi,ſacrum illum Habitum reuera induit. Neque veritati conſonum, quod Conſtantinus Caietanus Siculus è Caſinẽſibus Monachis Abbas refert, Ioannem ſcilicet Petrum Carafam, abdicatis Theatinis infulis Caſinenſi inſtituto in Monaſterio Neapolitano S.Seuerini nomen dediſſe. Contra Caietanum eſt Arnoldus Vuion, accuratus admodùm,& Caſinenſis Scriptor: qui dum ſui Ordinis Pontifices adnumerat,in Conſaluum Illeſcam,hominem Hiſpanum, hiſtoriæ Pontificalis, huiuſque ſententiæ auctorem, in hæc verba inſurgit: Sed quàm longè aberret à veritate Illeſcas, omnibus eſt manifeſtum: cùm nec vnquam Ioannes-Petrus Carafa Monaſterium S. Seuerini vt Monachus fieret,intrauit,nec etiam in matriculis noſtræ Congregationis Caſinẽſis vt talis inſcriptus reperiatur. *Similiter vana ſunt, & à veritate longè diſtantia,ac nulli vel teſtimonio,vel traditioni prorſus innixa,quæ Abbas Conſtãtinus de religioſa S. Ignatij per Benedictinos inſtitutione* fol. 24. *ſine vlla hæſitatione ceu veriſſima tradit. Quòd nimirum Theatini non minimùm debere ſe fatebuntur (ſunt eius verba) pro Paulo Quarto Pontifice Maximo,ac B. Caietano, Fundatoribus ſuis, aliſque eiuſdem Religionis Patribus primis à Benedictinis in Monaſterijs,præſertim Sacri Caſini Montis,S.Seuerini Neapoli,S.Pauli Romæ, ac S.Georgij Venetiarum,eruditis: vt non ſolùm Scriptores pro teſtimonio dicunt, verùm etiam eorundemmet Theatinorum Patrum per manus ducta traditio confirmat.*

Digitized by Google

firmat. Hactenus Constantinus. De ea inquam eruditione vel traditione, quam dicit, ne quidem verbum vel legi, vel vidi, vel audiui vnquam. Quod autem in scholijs ad Galasij Papæ uitam adiecit, à Sylos habes, & á Castaldo, disertissimè confutata. Neque enim operæ pretium esset hìc immorari. Pergit deinde Ioannis-Petri Carafæ ingenuam probitatem & admirabiles facultates exprimere

Card. Sfortia Palauicinus è Soc. Iesu in histor. Concil. Trid. lo. cit. primæ edit. pag. 127.

In omni vita nunquam aut animi candorem commaculare, aut in deuotione tepescere, aut humanis respectibus libertatis Apostolicæ zelum postponere visus est. Habuit in literis eminentiam: cùm Græcas propè iuxta calluerit ac Latinas: versatissimus in Diuinis Scripturis: doctus in Theologia: vltra modum peritus in libris illius scientiæ Principis, ex cuius Patria fuit: & à natura accepit admirabilem eloquentiam. *Hæc Cardinalis Palauicinus.*

Maiorum splendore clarus (Oliuerius) vt propria virtute nobilior fieret, à pueritia literarum studio, ac legalis præsertim facultatis operam nauauit, eoque excellens I. Consultus euasit, ac doctoream infulam promeruit: ac summæ literarum eruditioni, vitæ quoque integritatem virtute ac religione plenam adiunxit. Quamobrē dignitatum atque honorum culmen ascendere meruit. Etenim Canonicus priùs fuit Neapolitanæ Ecclesiæ: dein Neap. Archiep. à Pio II. R. Pont. 18. Nouēb. A. 1458. creatus est.----A Ferdinando verò Aragoneo Neapolitanorum Rege (à quo, ob eximias eius, ac singulares animi dotes, atque virtutes, vnicé diligebatur, ac in primis carus habebatur) S. Regij Consilij Præsidens creatur: & quamuis Archiepiscopus esset, multos tamen per annos Præsidis supremum Magistratum summa cum laude exercuit, in suo Palatio Archiep. vbi per id temporis S. Consilij tribunal ab eo regebatur.----Fuit quoque Oliuerius S. Cardinalium Collegio á Paulo II. adscriptus Die Veneris 18. Septemb. An. 1467. Idem Oliu. An. 1471. à Sixto IV. ad eūdem Ferd. Regem à Latere Legatus missus est Regni Siciliæ citra & vltra Farum. Cùmque idem Pontifex aduersus Turcas animum conuertisset, magnam contra eos Classem expediens, Oliuerium Legatum maritimæ Classi contra Turcas, Ducemque illi præfecit A. 1472. Fuit autem expeditio hæc maximi momenti, in qua centum millia aureorum per Pontificem expensa sunt, & sub Oliuerio nonaginta octo triremes militarunt: quarum 24. Pontificis, totidem Ferdinandi Neapolitanorum Regis, 50. Venetorum communibus auspicijs militarunt. At quantis honoribus idem Pontifex, atque Cardinalium Collegium, Oliuerium ex Vrbe cum Classe soluentem complexi & comitati sint, Iacobus Piccolomineus Card. Papiensis in epist. sub dat. Romæ die 29. Maij 1472. ad Cardinalem S. Marci singillatim recenset, hunc in modum: Heri, magnis honoribus nostris, summo dolore meo, emisimus Legatum Classis, die quidem solemni Corporis Domini. Mane astante Pontifice, & Patribus, in Basilica Petri operatus est sacris. Vexilla inde triremium ex more benedicta, in magna

„ magna frequentia hominum, de manu Pontificis sumpsit, & pransus est apud eum.
„ Ad horam 20. nouo exemplo idem Pontifex, comitante Senatu, & Curia, Legatũ
„ duxit ad Classem, quæ paulò infra Basilicam Petri, in medio Tyberi subsederat.
„ Ascendit prætoriam, & à puppi ex loco edito benedixit item triremibus, & Lega-
„ to, & familiæ, & omni nauticæ turbæ. Quibus siue in prælio, siue casu alio vita mi-
„ grantibus, plenam peccatorum remissionem indulsit. Complexus inde Legatum in triremi, eum dimisit: & ad Vaticanum, occidente in Solc, reuersus est. Neapolim verò cùm venisset cum Classe aduersus Turcas proficiscens, magna exceptus est beneuolentia tùm à Rege, tùm à populo, Oliuerij pastoris studiosissimo &c. A. 1473. Mense Iunio idem Oliuerius in Vrbe residens Herculi Estensi Ferrariæ Duci Romam venienti ad suscipiendam Leonoram Aragoneam Ferdinandi Regis filiam nuper sibi nuptam, & per Procuratorem desponsatam, illamque Ferrariam ducendam, obuiam iuit, simul cum Austa de Spuig, patria Valentino, Cardinali Montis Regalis, multisque Episcopis ac Prælatis, vt tradit Bernardin. Corius lib. 6. Hist. Mediol. Anno item 1476. Neapolim à latere Legatus à Pontifice directus est, vt Beatricem Aragoneam, eius Ferdinandi Regis filiam, ac Mathiæ Coruini Vngariæ Regis Vxorem, ad Virum tum profecturam, Vngariæ Regni diademate coronaret. Quod Oliuerius magna pompa effecit die 15. Septemb. 1476. in templo S. Mariæ coronatæ, vt Iulianus Passer Neapol. in suis Diarijs testatur. Cùmque an. 1482. maximi momenti dissidia, ac dissensiones, inter Sixtum IV. Rom. Pont. & eũdem Ferdinandum Regem essent exortæ, ex quibus bellum inter eos exortum est, & Alphonsus Calabriæ Dux, Ferdinandi Regis filius, exercitum in fines Regni, ac prope Oppida ditionis Romanæ Ecclesiæ aduersus eum Pontificem duxerat, ex quibus acerrima bella, & Italiæ totius exagitatio, procul dubio oriri poterant, is Oliuerius, maxima animi dexteritate, ac summis exantlatis laboribus, motus cõposuit, & maximam Aragoneæ Domus, & ipsiusmet Pontificis, adeptus est beneuolentiã: & ex ea pace fœdus tunc, inter totius Italiæ Principes, est secutum. Extat adhuc eius pacis encomium, siue Oratio in Senatu habita ad eundem Oliuerium Cardinalem. an. 1482. Pontificatus Sixti IV. an. 12. ea die, qua pax concessa est. Quæ quidem Oratio in gratiam Pauli IV. Pont. eiusdem Oliuerij Consobrini Nepotis, in lucẽ denuo edita est Bononiæ An. 1557. In ea Oliuerius maximè collaudatur, eò quòd ipsius sensu ac sententia, ac summis laboribus, summaque controuersia, ea pax inita sit. Quod Oliuerij prudentiæ dumtaxat eius Pacis authori, ex qua totius Italiæ Pax orta est, tribuendum testatur.---Dein (vt habet Siluester Guarinus Auersanus in suis Diarijs M.S.) Oliuerius A. 1478. Neapolim venit, vt Patriam inuiseret, é qua per viginti annos abfuerat: eaque pompa ac solemnitate exceptus est, vt vix maior potuisset Romano Pontifici exhiberi. Neapolim enim triremibus vectus cùm peruenisset die 27. Aprilis 1498. in Castrum Oui se recepit: eoque Federicus Rex, ac tota feré Ciuitas tot eum honoribus affecerunt, vt calamo exprimi nullo pacto queant. Et die 28. eiusdem mensis Neapolim ingressus est, maximis triumphis ac trophæis, superboque apparatu, ac summo Ciuiũ gaudio: Rege præsertim ipso Domiũ

vsque

vsque suam, in Palatium nempe Archiepiscopale comitante. Nullusque repertus est, seu é Magistratuũ Ordine, seu è Baronibus, Nobilibus, atque Ciuibus, qui ipsum quoque non comitarentur: tanta erat omnium in Oliuerium beneuolentia, qua eum, ob raras eius virtutes, & sanctitatis odorem, quem omnibus per vniuersum terrarum Orbem redolebat, prosequebantur.----Io. Petro Carafæ eius Consobrino Nepoti prima principia ad summum Pontificatum ascendendi Oliuerius dedit. Is enim cùm Io. Petrum conspiceret virum eruditissimum, & sanctissimæ vitæ eum esse expertus esset, in domum suam illum excepit: eiusque Oliuerij cessione, Theatinæ Ecclesiæ Episcopus creatus est die 30. Iulij 1505. à Iulio II. Papa: atque Oliuerij opera Io. Petrus Summis Pontificibus, & Romanæ Curiæ notissimus euasit, & grauibus muneribus est coheonestatus. Bartholomæus Chioccarellus in Catalogo Antistit. Neap. Eccl. à fol. 286.

DISQVISITIO SEPTIMA.

Quis fuit Oliuerius Cardinalis Carafa eius Patruus, á quo edibit à puero
PAVLVS Ecclesiasticam disciplinam?

Card. Sfortia Palauicinus è Societ. Iesu in Hist. Conc. Trid. par. 2. lib. 14. cap. 9. num. 7. fol. 129.

2 CArdinalis Oliuerius Magnum Romæ Ornamentum. *Sed eius laudes hìc audiamus fusiùs enarrantem.*

P. Siluester Petrasancta è Societate Iesu §. 1. n. 4. fol. XXX. & XXXI.

3 Oliuerius Carafa, Francisci alter filius, & virdoctrina, honoribus, opibus, famaque & rebus gestis in sua ætate maximus, annos tricenos non excesserat, cùm iam erat supremus Præses in sanctiori Senatu Alphonsi Regis. In Romana dein aula Archiepiscopatum Neapolitanum, S. R. E. Purpuram, & Episcopatus Albanum, Sabinum, atque Ostiensem, vtpotè Sacri Collegij demum Decanus, indeptus est. Pontificatu etiam non caruisset in Comitijs Sixti IV. Innocentij VIII. & Alexãdri VI. nisi Ferdinandus I. Rex, metuens ex ea exaltatione nimiam Carafæorum potentiam, interceßisset electioni eius. Cæteroquì ea ipsius erãt merita erga Regiam Aragonensium Domum, vt ex grati animi significatione, vel dum existeret in Purpura, ab ijsdem appellatus sit Comes Rubrorum. Legatus à Latere in maritimam expeditionem contra Ethnicos & Barbaros Asiæ, confœderatis Sixto IV. Rege Ferdinando, ac Republica Venetorum, ex ea redijt Victor, & catenam immanem, reuulsam ex Portu Smyrnensi, retulit in Vrbem Romam; glorioßor ex hac ferri præda, quàm olim ex auri torque Manlius. Pendet verò catena eadem hodieque in Basilicæ Vaticanæ sacrario, Victoriæ illius monumentum. Functus insuper Legationibus alijs, semper succeßu magno, auctor fuit

præcipuus tùm Pacis inter Sixtum IV.ac Rempublicam Venetam, tùm reconciliationis Alexandri VI.cum Vrſinis,Romanis Proceribus, quorum idem Patronus audiuit. Munificentia propemodùm Regia, Ædes varias Diuorum tàm Romæ quàm Neapoli,aut exſtruxit, aut ornauit. Romæ quidem in templo S.Laurentij laquearia cyaneo lumine illuſa,& auro lita,quod adhuc indicant inſignia eius,ſumptuosè parauit: & Cœnobium Canonicorum Regularium S. Auguſtini fundauit, ad Diuam Virginem Pacis tutelarem: vt ſileam reſtauratum magna ex parte Templum Arę Cæli,& alterum Templum SS.Silueſtri & Martini,atquę adeò Muſicum Organum in S.Petri ad Vincula, & Sacellum S.Thomæ Aquinatis in B.Virginis ſupra Mineruam Æde; monumenta item eius Eccleſiaſticæ liberalitatis.Ad hæc, dotes inopum puellarum perpetuas, quas ipſe Summus Pontifex in eadem ſacra Æde D.Mariæ ſupra Mineruam diſtribuit quotannis ritu ſolenni,plurimas fundauit; grande vtique præſidium pudicitiæ,quam egeſtas ſæpenumerò proſtituit. At Neapoli,ſub Ara Principe Maioris Templi,Cellam D.Ianuarij Epiſcopi, Martyris & Patroni,ex coloratis & ſectis marmoribus, cum eleganti concameratione,quam fulciunt nobiles columnę cum ſignis & cum teſſellati operis tabulis,conſtruxit ſumptuosè adeò, vt inter ſtructuras Italiæ admirandas cenſeatur. Eius certè operis elegantia famaque inductus eſt Alexander VI.Pontifex,vt ſacra D.Ianuarij Lipſana,ex Montis Virginis Cœnobio, in Cellam eam ornatiſſimam (*à Neapolitano Archiepiſcopo,Alexandro Caraſa,Oliuerij fratre,ac Pauli patruo*) permiſerit transferri. Vixit Oliuerius in Purpura annis ſex & quadraginta,ſemper integra,imò verò aucta exiſtimatione apud externos etiam Reges ac Principes;ac potiſſimùm apud Regem Catholicum.Habuit in cenſu annuo, è ſolis prouentibus Eccleſiaſticis,aureorum ſeptuaginta millia, quæ olim opes propemodùm patrimonia Regum æquabant;felix,quoniam eas obtinuerit;felicior, quoniam eaſdem ſapientiſſimè diſpenſauerit.Obijt anno milleſimo quingẽteſimo vndecimo:& vltimo biennio, vixiſſe fertur maximè ex ſorbili auro;nec alio cibo nutriri decuit eum,qui ſemper habuerat animam aureã. Sepulchrum denique ibi meruit,vbi ædificauerat D.Ianuario triumphũ. *De exſtructis,ac exornatis ab Oliuerio Templis ac Monaſterijs, vide Hieronymũ Garimbertum* in 1. parte de vitis ac geſtis memorabilibus aliquot Põtificum & Cardinalium lib.1.cap.11.*Onuphrium Panuinium* in vita Sixti IV. *Gabrielem Pennottum* in hiſtor. Can.Reg.lib.3.cap.33.*Georgium Vaſarium Aretinum* in par.2. Vit.Pictor. *Et Bartholomæum Chioccarellum* de Archiepiſcopis Neapol.in Oliuerio.*vbi demum hæc ait: Et ſi pluries Oliuerius proximus fuiſſet Pontificatui, illumque minimè adeptus eſſet; attamen tantæ ſemper fuit authoritatis apud Reges & totius Mundi Principes, vt vix Pontificia corona ei deeſſet.Sed conſtans fama tunc erat,quòd ſi Iulio II.ſuperuixiſſet, ad Pontificatũ facil-*

facillimè & procul dubio assumeretur. Audita verò eius morte Iulius, quem dolorẽ concepisset, hoc Diplomate expressit. Dilecto filio N. Leonardo tit. S. Susannæ Presb. Cardinali Agennensi in alma Vrbe N. Legato, & secundùm carnem Nepoti, & V. fratri Iesue Episcopo Asculano eiusdem almæ Vrbis Gubernatori. Dilecte fili, & Venerabilis frater, grauem animi dolorem accepimus audito obitu beatæ memoriæ Oliverij Episcopi Ostiensis, Cardinalis Neapolitani nuncupati. Erat enim firmissima Sanctæ Apostolicæ Sedis Columna: cuius consilio, vtpotè sapientis & optimi Viri, libenter in grauibus rebus vtebamur &c. Datum in Arce Mirandulæ Reginensis Diœcesis sub annulo piscatoris die 24. Ianuarij 1511. Pontificatus nostri A. VIII. Ceterùm, occasio cur Ioannes-Petrus Romam, domum Oliverij se receperit, iter fuit, ab Alexandro Carafa Neapolitano Archiepiscopo, eius Patruo, & Oliverij Cardinalis germano fratre susceptum: quem Rex Alphonsus II. Aragonius Oratorem ad Alexandrum VI. Pontificem Romanum legauit; vti nos fusiùs in altera Pauli Vita *narrabimus.*

---

1 *Io. Petrus adhuc puer, pubertatisq; annos vix ingressus, trium principum linguarum Hebraicæ, Græcæ, & Latinæ latices hausit: ac vitæ integritatem sacrarum literarum cognitioni coniungens, ab Oliverio Card. Carafa, Patruo suo, cuius in epistolis Cardinalis Papiensis frequens & honorifica fit mentio, amplum habuit Sacerdotium: & in Iulij II. Rom. Pontificis gratiam eò vsq; inductus, vt in arduis Reip. Christianæ rebus ab hoc ferè neminem audiret.* Ludouicus Donius in flor. histor. S. Colleg. S. R. E. Cardinal. to. 3. an. 1536. fol. 130.

DISQVISITIO OCTAVA.

Quæ in Io. Petro puero ac iuuene Virtutes emicuere? Oblatũ ne sibi Episcopatum statim arripuit, an alij conferendum curauit? Quo ipse primùm munere functus est? Aut quomodò inauguratus Antistes Theatina in cura se gessit?

P. Iulius Nigronus è Societ. Iesu in Histor. Disput. fol. 19. lin. 18.

2 EST qui funebrem eius orationem habuit Ioannes-Paulus Flauianus--qui (*in Collect. Ant. Caracc. fol.* 118.) Veritatem benè notat. Ioannes-Petrus Carafa, inquit, puer à Patre, Viro Clarissimo tàm diligenter, tàm piè fuit educatus; vt vix credi possit, quanta præter egregiam indolem, ac prope incredibilem ingenij celeritatem in puero eximiæ virtutis significatio apparuerit. Nullum vnquam is verbum insolens effudit: Nihil vnquam nobili puero indignum egit. In omni actione castè & continenter, vti ferè in perpetua vita, se gessit. Etenim

quantoperè is fuerit optimarum artium ſtudioſus, nihil attinet recenſere. Sed illud vnum non præterierim; Quòd dum operam daret nunquam ſatis laudato Cardinali Oliuerio Carafæ, cuius domus ſemper doctiſſimis viris referta erat (quod Cato admodùm ſenex in Senatu, & Cleanthes in ſeruitute conſtitutus factitarunt) quàm ſæpiſſimè in angulis libellum aliquem raptim furtimuè inſpiciebat adoleſcens. Vt qui intelligebat, vel exiguum in adoleſcentia laborem, vberrimos afferre fructus in ſenecta. Quid item illud? Quòd perbenignè ſibi à ſuis oblatum Epiſcopatum, tantùm abeſt vt prænſarit; vt non modò apertè recuſarit, verùm etiam (quod in maxima laude ducendum eſt) ſuo Præceptori, non ſine magna quadam caritate, conferendum curarit. Is præterea dignus habitus eſt, qui adoleſcens Catholicum Regem, Summi Pontificis nomine ac iuſſu, exciperet, in Neapolitanum Regnum aduentantem. Ad Epiſcopatus autem gradum cùm aſcendiſſet, ita ſe præbuit, vt nihil vnquam (ſicuti verum Epiſcopum decet) in eo deprehenſum ſit, quod reprehẽdi poſſe videretur. *Hæc ille; quæ iterum, vt Io. Petri Carafæ virtus clariùs pateat, inferiùs explicanda.*

---

1 *A Iulio primùm Theatinus Antiſtes creatus eſt: tùm in Angliã ad colligendũ, quod vocant, S. Petri denarium, ſeu vectigal miſſus: deinde ad Ferdinandum Hiſpaniarum Regem, apud eum ipſiuſque hæredem Carolum diu manſit. Cui etiam ita gratus euaſit, vt inter eos, qui à ſecretioribus conſilijs ipſi erant, illum cooptarit, & Regio Sacello Præfecti ſeu Archicapellani munus eidem detulerit. Quo ſub Carolo Hiſpaniarum Rege, ac poſteà Imperatore, vſque ad Hadriani Papæ VI. tempora, functus eſt. A quo etiam Pontifice denuò Romam accerſitus, ad corrigendos hominum mores, & reſtituendam, quæ collapſa in primis videbatur, Cleri diſciplinam, incredibili apud eundem Hadrianum gratia floruit, quocum ei ob morum ſtudiorumque ſimilitudinem intima conſuetudo, dum in Hiſpanijs ſimul degerent, coaluerat. Fuit autem potiſſimùm Ferdinando Regi Catholico notus, atque percarus. Ad quem Iulij II. Pontificis Maximi nomine ſalutandum, Neapolim adijt. Vbi poſtmodùm narrabat Carafa, ſe tùm primùm Pontificale munus publicè exercuiſſe: cùm ſcilicet, vniuerſo Clero præeunte, ſolemni apparatu Regem excepit: de cuius Regis eximia pietate ac prudentia plurima ſolebat exempla referre. Qui & Carafæ vicißim adeò fuit ſtudioſus, vt ſuarum Ditionum Adminiſtris, ac Ciuitatum Rectoribus, per quas eidem in Angliam ituro tranſeundum erat, diſtrictè iuſſerit, vt illum ſplendidè acciperent hoſpitio: quod & egregiè præſtiterunt. Vnde fortaſſis ortum eſt Margaretæ Auſtriacæ Belgij ſupremæ Gubernatricis Carafæ apud ſe habendi deſiderium vehemens; cui ille paruit non inuitus: à qua & multa honoris teſtimonia reportauit. Quemadmodùm & ab Henrico VIII. Anglorum Rege: apud quem triennium commoratus eſt: & de quo narrabat Carafa, quàm præclara in eo*

vir-

Digitized by Google

virtutum omnium agnouisset semina; quantùmque idem sibi rebusque suis semper fauisset. Fuit sané præclaris animi dotibus præditus Henricus; literatosque, qualis erat ipse, summo in pretio habuit: cùm & edito aduersus Lutherum libro, Defensoris Fidei titulum, Leonis X. Diplomate, consequi meruit: vt est apud Historiæ Ecclesiasticæ Scriptores, ac è nostratibus Gallis Florimundum Ræmundum Senatorẽ Burdegalensem, in opere de ortu, progressu, & interitu Hæreseos nostri temporis lib. 6. cap. 4. & 5. *nosque ipsi in Cardinali Fischero supra vidimus. Sed posuit illa tres maculas in gloria sua, crudelitatis nimirum, rapacitatis, atque lasciuiæ: depravatoque eius per mulierem corde, cecidit de Cælo lucifer, qui mane oriebatur; & filius Sion, ideſt Ecclesiæ, cùm esset inclytus, & amictus auro primo, repentè ex Electionis vase reputatus est in vas testeum, opus manuum figuli.* Ludouicus Donius lo. cit. fol. 130.

DISQVISITIO NONA.

Quas ipse in Angliam & Hispaniam Legationes obiuit? Promeruit summi ne erga se Pontificis ac Regum amorem? Quomodò ab eisdem, & à Margherita Austriaca in Belgio exceptus est?

P. Augustinus Oldoinus è Societate Iesu lo. cit. in Vitis & Gestis Rom. Pontif. to. 3.

2 TRium Principum linguarum, Hebraicæ, Græcæ, & Latinæ, bonarumque omnium disciplinarum, sacrarum literarum in primis latices hausit. Romam adiens, ab Oliuerio Carafa virtute & existimatione celebri Cardinali perhumanitet exceptus est, & Iulio II. commendatus, à quo Theatinam Ecclesiam accepit. Tum in Angliam ad colligendum sancti Petri denarium, seu vectigal: deinde ad Ferdinandum Hispaniarum Regem Neapolim missus, vt illum ex Hispanijs illuc accedẽtem dignis honoribus, Pontificis nomine, exciperet: apud quem, ipsiusque successorem Carolum, diu mansit. Cui etiam ita gratus euasit, vt inter eos, qui à secretioribus consilijs ipsi erant, illum cooptarit, & Regio Sacello Præfecti munus eidem detulerit: quo sub Carolo Hispaniarum Rege ac posteà Imperatore, vsque ad Hadriani Papæ VI. tempora, functus est.

P. Siluester Petrasancta in Elog. ac Stemm. num. 12. fol. LXIX.

3 Ioannes-Petrus Carafa, Ioannis-Antonij secundogenitus---fuit Episcopus Theatinus, Archiepiscopus primùm Brundusinus ac deinde Neapolitanus; præterea Legatus Apostolicus ad Ferdinandum Regem Castellæ, & ad Henricum VIII. Regem Britanniæ. *Sed Neapolitanam insulam, post conditum Ordinem, ac S. R. E. Cardinalis, accepit.*

P. Ioan-

Digitized by Google

P.Ioannes Rhò è Societate Iesu in Apolog.interrog.fol.268.lin.28.

4 Audiatur & Hieronymi Magij de eodem Carafa teſtimonium. Ioannes-Petrus Caraphus,inquit,vir Neapolitanus,cuius familia in omni Italia cùm vetuſtate,tùm illuſtrium virtutum ſplendore ac opibus, clariſſima ſemper fuit, Græcis, Latinis, atque Hebraicis literis egregiè inſtitutus,pubertatis annos vix ingreſſus,ab Oliuerio Carapho, Patruo, qui Cardinalis erat,eſt Sacerdotio auctus ampliſſimo.Is autem cùm à natura adiumenta haberet rerum gerendarum,natuſque ad hoc potiùs,quã ad Sacerdotium videretur,Patruo vix ægrèque obtemperauit. Ille huic perſuadebat,non defuturas ei occaſiones & campum, in quo vires ingenij ſui atque induſtriæ poſſet exerere:atque ita eum breuì induxit in Põtificis Maximi gratiam, vt ille & cariſſimũ Io. Petrũ haberet, & in rebus arduis Chriſtianæ Reip.neminem præter hunc ferè audiret. Factũq; eſt, vt deindè eum ad Angliæ Regem Internuncium miſerit. Inde verò ad Ferdinandum Catholicum Regem Caraphus migrans, apud eum eiuſq; hæredem Carolum,diu manſit.Cui Carolo ita gratus euaſit,vt in ſuorum qui à conſilijs erant,cooptarit;eumque Sacerdotio optimo donarit.

P.Iulius Nigronus è Soc.Ieſu in Hiſtor.Diſput.fol.19.lin.18.

5 Anton.Carafa Card. eius Conſanguineus veritatem benè notat. A Margarita Auſtriaca, inquit, quæ à Maximiliano Cæſare, Belgio ſumma cum poteſtate præfecta fuerat,requiſitus, vt ad eam venire ne grauaretur,libenter adijt.Id accidit,poſtquàm triennium tranſegiſſet in Britannia apud Henricum Regem,cui fuit cariſſimus;narrabatque viciſſim de eo Rege Carafa,egregia virtutum ſemina,& quanta ſibi is rebuſque ſuis ſemper fauerit. Carus admodùm fuit & Ferdinando Catholico Regi,quem Neapoli nouit,cùm ad illum Iulij II. Pont.Max. nomine excipiendum,Neapolim adijſſet. Dicebat poſtmodùm Carafa, ſe tùm primùm Pontificale publicum munus exercuiſſe, cùm ſcilicet toto Clero præeunte,celebri pompa,Regem excepit. Eximia de eius Regis pietate ac prudentia narrare ſolebat exempla.Ipſius verò adeò Rex fuit ſtudioſus,vt vltrò ſcripſerit ſuis adminiſtris,Rectoribus Ciuitatum, per quas Carafæ in Angliam ituro tranſeundum erat,illum ſplendidè exciperent hoſpitio.Quod ij profectò præſtiterunt egregiè.Inde etiam orta eſt Margaritæ Auſtriacæ habendi apud ſe Carafæ,ſtudium,& petitio.

P.Sfortia Palauicinus S.R.E.Card.è Soc.Ieſu in hiſtor.Concil.Trid.p.2.lib.13. cap. 14.fol.59. dicit

6 Paulum in Aula Ferdinandi Regis Catholici magno in pretio habitum,ob probitatem atque doctrinam---tametſi Carolus ſucceſſor,qui eum

Digitized by Google

eum ad Brunduſinum Archiepiſcopatum nominauit, magis illi ſemper æſtimationem, quàm confidentiam exhibuerit.

---

1 *Occaſione Concilij Lateranenſis, quod Leo X. recens creatus abſoluere inſtituit, ſe contulit Romam die 2. menſis Februarij An. 1513. Verùm in itinere Populonio tranſiens nactus eſt opportunitatem & cauſam Fidei firmitudinem oſtendẽdi, quam Sacris ipſe rebus haberet. Ingens quippe ignis caſu illic excitatus, ſe ſeque latè diffundens, Oppido exitium minabatur: nullaque hominum multitudine vel induſtria extingui poterat. Tùm Deo fidens Epiſcopus, ac nihil pauitans, ſcalas ſibi afferri imperauit: quas parieti incendio propiori admotas conſcendens, ceream Diuini Agni effigiem, quam collo ſuſpenſam ad ſui tutelam ferebat, Fideiplenus in voraces flammas coniecit: quæ momento ſua ipſæ ſponte repreſſæ prorſus euanuerunt &c.* Antonius Caracciolus in Vita lib. 1. cap. 7. & ex eo Io. Baptiſta Caſtaldus in vita cap. 1.

DISQVISITIO DECIMA.

Cur ipſum Pontifex, accerſitum Romam, in Vaticanas ædes honorificè admiſit? Et quod nam in itinere ſopiuit incendium? Antonij Cardinalis Carafæ eius Nepotis Virtus iterum ac fuſiùs explicetur.

P. Sfortia Palauicinus S.R.E. Card. è Societ. Ieſu in Hiſtor. Concil. Trid. par. 1. lib. 2. cap. 4. num. 1. fol. 196.

2 AD inducendam Reformationem, duos Viros Hadrianus in Vaticanas Ædes accerſiuit ex ijs, qui tùm viuerent in his partibus, & maiori in pretio ob probitatem ſtudioſamque prudentiam habebantur: ideſt, Ioannem-Petrum Carafam, Archiepiſcopum Theatinum, Nuncium à Leone in Hiſpaniam & Angliam miſsũ, vt fœdus cõtra Turcam curaret: & Marcellum Caietanum; non Caietanum Thienæum, qui prædictorum Clericorum Regularium alter eſt Inſtitutor. *Tunc in itinere præclarum facinus accidit, nequaquam prætereundum: de quo loquitur hunc in modum*

P. Auguſtinus Oldoinus è Societate Ieſu in Paulo III. lo. cit.

3 A quo Pontifice denuò Romam accerſitus, ad corrigendum hominum mores, & reſtituendam, quæ collapſa in primis videbatur, Cleri diſciplinam, incredibili apud eundem Hadrianum gratia floruit. Apud Margharitam Auſtriacam Belgij ſupremam Gubernatricem aliquando commoratus eſt. Romam item cùm pergeret, Populonij incendium planè ingens offendit, quod toti Oppido exitium minabatur. Tunc Ioannes-Pe-

Digitized by Google

nes-Petrus ſcalas afferri,& ad imminentem incendio parietem admoueri iuſſit.Quas cùm ipſe nihil veritus aſcendiſſet,fusa primùm ad Deum prece, ceream Cæleſtis Agni effigiem cum Crucis ſigno in ignem coniecit: qui ſtatim cum ingenti omnium admiratione eſt extinctus: hodieque ſacra illa cera,integra prorſus & illibata inter prunas inuenta ad rei memoriam ſeruatur.Vt refert Mutius Cranza in deſcriptione ſamnij, & Antonius Cardinalis Carafa in Apologia.*At Ioſephus Sylos,inquis,in Clericorum Regularium Hiſtorijs* par.1.lib.1.pag.21.*de ea Oppidi conflagratione, & mira ignium extinctione,planè non meminit. Num qui veritati ſua ſcriptione litabat,id omninò commẽtum exiſtimauerit? Sanè ego amicè Virum, poſt euulgatũ elegantiſſimum Opus interrogaui,cur ſilentio egregium adeò facinus obuoluiſſet? Et quòd id ipſum* in Petraſancta *de Antonio Cardinali Carafa legerat; ſe ingenuè putaſſe reſpondit, per errorem Iaanni-Petro à noſtris Scriptoribus attributum,quod vni tantùm (vt ipſe credidit) Antonio Nepoti contigerat. Laudaui ego probi hominis,ingenuique Scriptoris, ſinceram quidem mentem ac fidem. Sed quòd Antonium Caracciolum, pientiſſimum ac eruditiſſimum illum ſenem, à quo de Paulo quicquid ipſe luci dedit acceperat,tàm ſupini erroris argueret,laudare nequaquã potui. Itaque vt hiſtoriæ veritatem,& virtutem Ioãnis-Petri noſtri Ordinis Conditoris oſtenderem,illum citatum ad Mutium amandaui; alioſque ſubiunxi, qui hoc ipſum diſertiſſimè narrant: & extare etiam vùm ceream illam icunculam atteſtantur.An prudenti Viro ambigendi locus ſupererat, vt ſine noſtri Ordinis hiſtoriarum iniuria,quicquid ea de re tabulis alij conſignarunt, de medio ipſe tolleret, deleretque? An non ſatis eſt quamplurium Scriptorum authoritas, & Oppidorum diſcrimen,vt vtriuſque rei geſtæ diuerſitas ſine errore deprehendatur? His auditis, ſummoperè illi diſplicuit,doluitque,ſuæ ſe Hiſtoriæ,ac Pauli Vitæ,non aſpernabilem gemmam eripuiſſe.Quod tamen Auctoris integritati,qui non vulgare ſuo ipſe Operi pretium fecerit,animi ſtylique candore,quo Deo vinit ac ſcribit,eſt condonandũ. Ne quem verò eius ſilentium & authoritas quicquam moueat,vt omnes illos Scriptores erraſſe putet,qui rem,quam dixi,vni tantùm Antonio non adſcribunt; diſertiſſimi hominis ex Societate Ieſu teſtimonium afferam: quo apertiſſimè demonſtrabo,illud ideò mirum facinus ab Antonio patratum, & incendium extinctum fuiſſe;quòd à Paulo factum cùm illi in mentem veniſſet; mirificè ipſius animum ad idem in re ſimili opportunè gerendum, & ſpem fidemque in Deum ritè concipiendam incendit.Inſignis planè Orator,quem huc ſubijcimus, audiatur. Neque enim quenquam pigebit alias Antonij laudes à tanto Viro prolixiùs enarrari: qui etiam Pauli IV. mentionem ac laudem in orationem ſuam haud ſemel iniecit.*

P.Franciſcus Bencius è Soc.Ieſu in orat.& carm.in Orat.21. in funere Antonij Caraſæ Cardinalis fol. 338.

4 Multa enim huic viro ſupra communem morem, & conſuetudinem,diuinitùs obtigerunt: vt veniat mihi interdum in mentem vereri, ne or-

Digitized by Google

nc ornandi causa fingere videamur: cùm contra futurum sit, vt qui Antonij vitam & mores perspectos habent, multa à nobis prætermissa, vbi peroratum fuerit, iustissimè conquerantur. Hoc certè, quod paulò ante eram aggressus, relinquendum non est. Oro vos, Auditores, quoniam nõnihil pertinet ad comprobandos ritus Catholicæ religionis, vt facitis, diligenter attendite. Ego rem ipsam breuiter, & simpliciter explicabo. Septimodecimo Calendas Quintiles, qui dies Vito est & Modesto & Crescentiæ sacer, qua tempestate permagni æstus esse solent, in quamdam ædium partem Dynastæ Montis-Nigri, apud quem eo tempore versabatur Antonius, improuiso casu adhæsit ignis, tanta vi, atq; impetu, vt cũ iam corripuisset lacunar cubiculi, materiam ad exardescendum aptam, & proxima quæq; populando, anteiret remedia velocitate mali, timendum esset, ne deflagraret domus, & vno incendio concideret vniuersa. Hic, quod in eiusmodi rebus fieri amat, cùm consilium darent omnes, periculum sibi sumeret nemo, magno animo, sed maiore in Deum fiducia, Antonius (CVM REDISSET IN MEMORIAM PAVLI QVARTI, A QVO TALE ALIQVID ALIQVANDO FACTVM ACCEPIMVS) scalas miræ longitudinis in parietem poscit: & omnibus mirantibus, veroque vultu, & trepido pectore, tantum ne facinus auderet, neue se in apertum discrimen conijceret, magno opere dissuadentibus, contento cursu, supremos gradus arduo superat ascensu, in tectum peruolat: hic vero, cum miraculo audaciæ obstupefacti viri pauidi stetissent, & exanimatæ metu mulieres duplicarent vota, & nihilo secius baccharetur ignis, nec longiùs abesset ab Antonio, flexit ille supplici ter genua ad Deum preces effudens: quas veluti sensisset auditas, diuini plenus ardoris exsurgit; sacramq; cælestis agni effigiem, quam habebat ad collum, impresso crucis signo, omnibus inspectãtibus, in medios ignes iacit. Mirum dictu, sed verum: quę indomita dudum furebat, omniaq; sẽ hausturum minitabatur flamma, resedit repente, suaq; sponte sopita primùm, mox etiam extincta est. Auxit religionem Antonius, qui virginali quadam modestia, Dei virtutem extollens, cùm fieri negaret posse, vt sacra plaguncula fuisset igni obnoxia, sedulòq; perueſtigasset, illam illibatam omnino inter medias prunas, atque integram prorsus offendit: quæ etiam nunc, ad rei memoriam, ab eodem Dynasta sanctè pièq; seruata venerationem habet. Breue factu, Auditores, idemq; breuius dictu, sed quod & inter faciendum, plures habuit admirationis, & nunc etiam inter narrandum, si paulò inspiciatur attentiùs, non pauciores habere possit laudationis gradus. Fortuito igni absumuntur tecta, flammam ac terrorem latè spargentia, quid terribilius? cunctantibus cunctis, aut dissimulantibus, in præsens periculum per præcipites scalas celeriter contendit Antonius, euadit in summum, quid audacius? proximè accedit in-

Digitized by Google

cendium,prouolutus in genua intentis Deum oculis, & immoto corpore orat,quid animi ſecurioris?coniecta cerula,quæ alioquì primo ſtatim afflatu colliquefieri poſset,peſtem abſterret validè dominantem, quod maius argumentum pietatis? ex ardentibus adhuc reliquijs, & fauillis parum fideliter extinctis,recipit ſacroſanctum pignus, quaſi depoſitum commiſiſset,quæ clariora indicia conſtantis religionis?Et quidem in re deſperata illud cogitare,Chriſtianæ fuit prudentiæ:audere velle, fortitudinis:nihil timere,conſcientiæ: perficere,ſanctitatis: puram ceram ne tactam igni,ac ne leui quidem fuligine reſperſam ex incendio tollere, cognitæ Deo acceptæque virtutis. Vt tantæ rei narratio ademptura ſit alteri admirationem,quam tamen breuiter curſimque perſtringam: tùm quoniam Dei enuntiare opera,& confiteri,valde decorum eſt, tùm etiã, ne qui propter egregiam voluntatem & amorẽ diuinorum myſteriorum, res eiuſmodi ſitientibus auribus,& libentibus animis accipiunt, debita voluptate fraudentur.Eo igitur tempore,quo inuicta Antonij virtus in cæcis tenebris eluxit,per illos ſemper honoratos,& acerbos dies,quibus anniuerſario ritu ſalutis noſtræ auctoris mortui ac ſepulti memoria renouatur, in quoddam Cœnobium religioſæ familiæ, vt excluſis ceteris, Deo meliùs vacaret,ac ſibi,Antonius diuerterat.Exornauerat magnificè, atq;inſtruxerat,ea ſcilicet arte,quam didicerat per puerilem oblectationem,textili ſtragulo,conchyliatiſq;peripetaſmatis,multo item argento, honorarium monumentum:in quo condita cùm eſſet ſacroſancta Euchariſtia,plurima face collucens,& cuſtos,de more qui excubaret, relictus, ſera iam nocte,cum reliquis diſceſſit in interiorem domum.Hìc cùm modica cœnula,cibo potuque tenuiſſimo,procurarent corpora, ſurgit confeſtim è menſa Antonius, aliquid animo præſagiente: &, Imus hinc, inquit,in templum; vereor ne ſepulcri ornamenta corripuerit ignis, dormiente cuſtode.Nec fruſtra erat diuinitùs iniecta præſagitio: ſopitus iacebat excubitor,audacior flamma volitabat,magno quidem damno, ſed periculo maiore,niſi Antonio ad tempus occurrente, & hic fuiſſet excitatus, & illa compreſſa. Ex quo patuit apertè, hunc ab eo atque illum ignẽ, non ſine ope Diuini Numinis extinctum. Equidem cùm de vtroq; facto cogito,ſimulq;amorem incredibilem pulcherrimæ pudicitiæ, quo Antonius ſemper exarſit,conſtituo mihi ante oculos, Dei prorſus beneficio factum videtur, eius vt corpus inuiolatum eſſet ignibus, cùm animus inuictum ſe præſtitiſſet ſemper ab omni flamma impuræ libidinis.

5 Declaratũ id maximè,ijſdẽ ferè annis,vno atq;altero,quę proximè ſubijcientur,exemplis:facit enim veſtra nobilitas, vt iſtam auram benignitatis, quæ iamdudum impleuit vela noſtræ orationis, conſtantem ac perpetuam,dum ex alto inuehar in portum,ſperem futuram: cùm præcipuè nemo libentiùs audiat laudes aliorum, quàm illi, qui ipſi quoque

lauda-

Digitized by Google

laudabilia fecerunt. Erat iam Antonius annorum circiter duorum & viginti, eadem ſemper naturæ bonitate, voluntate, & inſtituta ratione vitæ, vt quanta ad ætatem, tanta etiam ad probitatem atque doctrinam fieret acceſſio. Factum eſt, vt hyemali quodam die, cùm multo mane focum famuli accendiſſent, ad aliaque negotia digreſſi eſſent, attentè legens librum, quem cum lumine popoſcerat, ſe teneret in lecto. Hìc oblata, an captata occaſione, mulier, quam ſuæ pulchritudinis non pœnitebat, inſtigante diabolo, hortante libidine, per pſeudothyrum in cubiculum clam omnibus ingreditur, & nullum ſtrepitum pede faciente, peſſulum oſtio obdit: furem diceres theſauro inhiantem: & ſanè ita erat: ad lectulum obrepſit propiùs, quàm neceſſe erat probæ: iamq; adhibebat illecebras prænuntias flagitij, iamq; tendebat impuriſſimas manus. Quod vbi animaduertit pudentiſſimus adoleſcens, indigniſſimè ferens impudentiſſimam mulierculæ audaciam, recordatus, quid olim in ſimili periculo feciſſet Bernardus peradoleſcens, quam poteſt maxima voce famulos inclamat. Vaſtum erat cubiculum, & clauſum: nemo accurrebat, nemo reſpondebat, exaudiebat nemo: ſolus erat ipſe, nulla extrinſecùs ſpes auxilij; intẽtabat furia teterrimas faces, & rurſum diabolus ſolita arte per præſtigias mulieris ſolicitabat Antonium. Quid faceret oppreſſus, & obſeſſus, cùm ageretur ſumma rei cariſſimæ, neque, in tantis difficultatibus, conſilij vllius exitum inueniret, & celeritas periculi cogitandi ſpatium auferret? Excitauit memoriam (nec dubium quin admonitus à Deo) ad cogitationem Thomæ Aquinatis, quem miro ſemper honore coluit: eumque tacitè veneratus, pulcherrimum ipſius facinus in re preſenti ſtuduit imitari. Cùm enim eſſet camino proximus luculento, repentino impetu, batillum, quem habebat ad manum, implet prunis ardentibus, eaſque omnes, vt ignem igni reſtingueret, in vultum ac ſinum venificæ violentus effundit: quæ fauilla ac cinere oppleta, non tam dolens ſuo damno, quã mœrens non expugnata pudicitia aliena, protinus aufugit: dicerem pudore perfuſam, niſi iam illum vel in cogitato ſcelere perdidiſſet. Taceat nunc prodiga laudis vetuſtas: exaggerari non poteſt huius facti gloria, cùm verba non occurrant niſi re ipſa minora. Video locum, in quo ſimilibus exemplis, & contrarijs, afferendis & conferendis, excurreret atque exultaret ſpecioſa cuiuslibet eloquentia: ſed quoniam ita res magna eſt, atque ampla, vt dici pro dignitate non queat, eam in admiratione veſtra, Auditores, relinquo, eòque libentiùs prætereo, quòd ad alterum, & par in eodem genere Antonij factum, feſtinat oratio: quod ſi item verbis æquare non potero, oro vos atq; obteſtor, ipſum vt potiùs à ſua magnitudine, quàm à noſtra tenuitate, exiſtimandum arbitremini: ex quo etiam à me nihil augeri, ſed exponi tantùm omnia ſimpliciter, intelligere debetis.

Digitized by Google

6 Victus erat priore prœlio dæmon, neque tamen defatigatus, aut fractus: alteram admouit machinam ad arcem demoliendam: credo etiã plures, sed victorias ſtudiosè occultabat modeſtus adoleſcens, qui ſuarũ rerum teſtem atque arbitrum Deum volebat eſſe, non homines, præclaraque fretus conſcientia, non inani gloriæ laborabat, ſed ſolidæ virtuti. Et hæc duo, vti ſe habuerunt, cognita, non ex ipſius narratione, ſed ex aliorum prædicatione, habemus. Vt igitur paucis expediam. Cùm aliquando ſe in bibliothecam abdidiſſet, vir quidam cum coniuge perhoneſta facie ac liberali, ad famulos accedit, ad dominum aditum orans: &, quoniam neminem vmquam à congreſſu neq; ianitor neq; negotium abſterruit, & erat in miſeria multorum perfugium miſericordiæ, admiſsus cùm eſset, orationem habet demiſsam ac ſupplicem: ſuam exponit inopiam, vt ſubueniatur orat: atque, vt eſt interdum paupertas peccandi magiſtra, vxorem præſentem offert, qua ipſius conceſsu ad ſuum arbitrium abutatur. Olutum, ò tenebræ, ò ſordes. Tu ne coniugem tuam, cuius tibi pudicitia, quàm vtriuſq; vita carior eſse debuit, quaſi venalem habuiſti? Tu ne, hominum nequiſſime, caſtiſſimas adoleſcentis aures, tam acerbo conuicio vulnerare non horruiſti? Et grauius quidem, Auditores, hoc cõuicium Antonio viſum, quàm vt patiens ipſius aures ferre poſsent: vſq; adeò commotus eſt, vt malè acceptum verbis hominem vltimum ſupplicium illi minitans, ſi reuerti cum tali prœmio auderet, extemplò dimiſerit: quamquam poſteà, ne videretur pecuniæ magis, quàm pudicitiæ peperciſse, per fidelem virum, ac prudentem, miſit aureos aliquot nummos, cum ſeueriſſimo interdicto, ſi non hominis cauſa, at certè humanitatis. Hoc erat robore animi, hac indole virtutis & continentiæ, Antonius. Quod ſi fluuius fuit quiſpiam, aut eſse creditur, qui mari acceptus, non receptus, per ſalſas aquas, dulces vndas, & ſuas dumtaxat perpetuo trahens, olei modo ſupernatet, aut animal, quod medios ignes peruolitet impune, hoc ipſe profectò fuit: qui quibus temporibus inuictus à calamitate, de rebus ſuis aduerſis, ijſdem etiam integer à libidine, de vitijs egit triumphum: vt qui attentè hoc conſiderarent, non ſperarent ſolùm, ſed planè confiderent, procreatorem mundi Deum, qui ex turbido tranquillum facit, non permiſsurum diutiùs, vt tanta lux deliteſceret in angulo, quæ illuſtris etiam poſset eſse, in hac luce Romana. Accedebat mater pleniſſima pietatis, quæ quotidianis illis, vti diximus, precationibus, pro filio vota faciebat. Quamquam & ipſa quoque inter orandum audire vocem viſa eſt clariorem humana, qua & nominatim compellata, & benè ſperare de filio iuſſa eſt: neque verò aut huius ſpes, aut illorum fides, ludibrio fuit. Conuerſus enim eſt orbis Chriſtianæ reipublicæ, atq; ad eius gubernacula admotus, commemorabili vir pietate, & nulli Pontificum ſecundus, Pius Quintus magnus auunculus tuus, Alexandrine Cardina-

Digitized by Google

dinalis: qui, cùm olim Antonio familiariter fuisset vsus, eumque propter admirabiles ipsius virtutes amaret plurimùm, eum ad sese per litteras accersit, eiusq; causam, cui rectissimè confidebat, voluit de iure cognosci, ac diligenter diiudicari: quo experimento singularis Antonij integritas atque innocentia clariùs apparuit: vt non tantũ inuidiæ collegerit olim promiscuè delatus, quantùm nunc meruerit laudis seorsum absolutus. O rerum omnium præpotens, immortalis Dei Fili, Patris veritas, & sapientia, Deus etiam ipse, Christe Maxime, qui, humana natura assumpta, inter mortales vnus è mortalium numero esse voluisti: vt sunt verba omnia tua effata, sapientiaque dicta! Tu, cùm homines pietatem doceres, atq; ad cęlestem vitam instituere, admonere solebas, vt quærerent præ cæteris rebus regnum Dei: facilè enim reliqua omnia in cumulum accessura. Oraculum magistri, tùm alij persæpè multi, tùm etiam Antonius ipse comprobauit: qui cùm restitutus esset in pristinam dignitatem, cohortemq; Pontificis, suis rectè factis, quæ omnes virtutis numeros continerent, breuì confecutus est, vt summam omnium opinionem, quæ erat de ipsius virtute, admiratio superaret: & superior ille discessus optandus fuisse & expetendus videretur, quo carior videlicet omnibus atq; expectatior rediret. Cùm igitur iàm videretur locus virtutibus patefactus, excellensque gloria sua luce depulisset omnem vmbram inuidiæ, maximus idem & sanctissimus Pontifex Pius, qui acerrimo semper fuit iudicio, in deligendis viris, & decernendis honoribus, Antonium virum religiosissimum, prudentissimum, optimum, singulari virtute ac modestia præditum, amplissimo vestro cœtu & concilio, Cardinales illustrissimi, dignum esse iudicauit; cùm ferè eo ipso die expleret annum, quo inuentor veritatis & magister vitæ Christus Deus incœpit dare hominibus præcepta viuẽdi. Et intellexit ille tanto honore auctus, quantum oneris impositum sustineret: quàm ob rem totum animum, omnem curam, operam, diligentiamq; ponendam sibi putabat in amplificatione honoris & glorię, Christianæ religionis: quod nisi ab illis fiat quorum humeris innixa est, altissimum istum gradum honoris summo proximum, plus inuidiæ, quàm dignitatis afferre: hocquè ipsum, quòd Deo auctore cupiebat, eodem adiutore adeò præstitit, vt cogitatis, dictis, factisque omnibus, formam expreserit veri ac perfecti Cardinalis. Iàm verò, quoniam nos, dùm summa rerum fastigia persequimur, eum in locum narrationis ordo deduxit, vndè emergere proprijs viribus nullo pacto possumus: vt poetæ, cùm maius opus mouentes non reperiunt quemadmodùm expediant exitum instituti poëmatis, confugiunt ad Musas, multò veriùs, & iustiùs, in hac magnitudine rerum, & copia, tuum ego sancte Spiritus præsidium, tuam opem, tuum numen appello: tu tibi deditissimum Antonij Cardinalis animum puræ religionis veræq; laudis cupiditate incendisti: tu illum ab omnibus alijs

cogi-

Digitized by Google

cogitationibus ad propagationem Christiani imperij contulisti:tu ab illo exoratus in multis tenebris ac tempestatibus clarissimum lumen eius menti prætulisti:vt laudandis ipsius virtutibus,tua etiam beneficia,atq; adeò te ipsum laudare videamur.Vos quæsò,Patres amplissimi,dùm quę per tres & viginti annos,tot enim Antonius Cardinalis egit exemplum illud virtutis,&,quod est summum in rebus humanis,innocentiæ,summa cùm laude gessit,cursim delibo,mecum breuiter recognoscite:dabo operam,quantum in me erit,vt hæc ipsa nec sine ratione prolata, nec sine causa commemorata esse videantur.Ac primùm,pono illud,quod verissimum esse oportet,vestram,Cardinales,dignitatem,vbi à summa discessū est,esse altissimam,atque amplissimam:vt existimare debeatis rempublicam Christianam,cuius vos estis ornamenta dignitatis,& præsidia stabilitatis,in vestram fidem ac tutelam,esse collatam:esse vos, duces quosdā & quasi signiferos populi,esse veluti socios laborum,& administros Pōtifici datos,vt & illi profitis consilio,& omnibus gentibus, quarum non solùm animis,sed etiam oculis seruire debetis,præluceatis exemplo. Vidit hoc Antonius Carafa Cardinalis,eamque ob causam tot annos ita vixit,vt maximè semper Dei gloriam intueretur,ad eamq;vnam, & ad proximorum vtilitatem,quæ non est ab illa seiuncta,omnia dirigeret,ab eoque studio nulla nec difficultate rerum,nec voluptate corporis, nec hominum iniuria demoueretur.Ita factum, vt quò excelsiore erat loco, eò magis eius virtus emineret.Nàm quid dicam de pietate, procreatrice & quasi parente reliquarum virtutum,quæ non nisi à Deo dari potest?cum qua homines viuere studeant,pro qua mori concupiscunt? quantam in illo fuisse dicendum est,quæ cum eo,& creuit ab infantia, & ab vtero est matris egressa?Nàm si talem taciti admirati estis,pueri,atque adolescentis,cùm erat teneritas quædam, qualem in viro fuisse creditis, firmata stirpe virtutis? id præcipuè temporis, quo cui plus datum erat, plus ab eo exigebatur?Quamquam enim est illa de earum genere virtutum,quæ magis conscientia,quàm fama lætantur, vt de ea plura suspicari mente, quàm consequi oratione possimus,& Antonius omnem plausum fugiēs popularem,sibi tantùm canebat,& Deo:ex ipsis tamen oculis, ore,vultu, tacita illa imagine mentis,conijciebatur, quàm suauis esset concentus omnium actionum,quàmq; dissimiles & diuersos motus animi & corporis vna regeret conuersio diuinæ voluntatis.Prætermitto,statis quotidiè precationibus,Deum orandi,explorandi animi,atq; excolendi, corporis castigandi voluntarijs verberibus,& cilicio interiore per ternos dies singulis hebdomadis,diligentiam:sileatur moderata illa, & non à quærendi,sed à studio placendi Deo profecta in victu vestituq;parsimonia: non dicatur,ne illud quidem,è mensa, immò verò ex ipsis epulis, quibus vescebatur,semper missam partem ad pauperes,quos etiam largiore pecu-

nia

Digitized by Google

nia ſuſtentabat: vt nullus eſset dies, quem amiſsum iurè cõqueri poſset: horum atq; talium facilè patior fieri iacturam. quæ etſi in alijs meritò admiramur, tamen propter facientis perſonam, quæ in eam conſuetudinẽ erat adducta, magna quidem fatemur fuiſse, ſed non ita admirabilia videntur: natura enim comparatum eſt, vt nouitas potiùs rei, quàm magnitudo ſit cauſa admirationis. Ita enim ſe in rebus omnibus gerebat Cardinalis, vt nec ipſi maleuoli, qui curioſiùs ſingula ſcrutantur, inuenirent quid in eo reprehenderent; quæ certè laus à viro Principe abeſse non debet. Sic enim cogitate cum animis veſtris, Auditores. Priuato quidem homini ſatis eſt, erraſse non videri, malè agitur cùm eo, qui alijs præſidet, ſi aliqua quamuis leuis errati ſuſpicione perſtringitur. In rudi panno, craſsoque vitro, macula etiam magna vix apparet: purpuræ pulchritudinem, & ſplẽdorem gemmæ, vel labecula inquinat & infuſcat. Si qua peccantur à priuato, eorum pœna culpaque in auctorem redit: ſi quid aduerſum leges committitur ab ijs, quorum lucem accendit Deus, vt luceat hominibus, illud & ipſis turpe eſt, & alijs pernicioſum. Neque enim tàm facilè vaporis vitium concipit proximus aër, mox etiam transfundit in animantes, vndè origo peſtis, quàm corruptis moribus Principum inficiuntur populi, qui ad eorum exempla ſe fingunt. Neque tamen ignoro etiam ipſos homines eſse: ſed illud etiam ſcio, geri ab illis vicem, atque imaginem Dei: vt cùm externa ſpecie ſint ſimiles alijs hominibus, internis animi bonis, & ſanctimonia, Deum ſtudeant æmulari: nec minùs dignitate ceteris quàm virtutibus antecellant. Proponant ſibi ſtellarum ſimilitudinem, quæ vocantur errantes (ſunt enim & ipſi ſtellæ) vt, quemadmodum illæ, etſi eadem cæli conuerſione cum reliquis mouentur, ſua tamen natura, ijſdem ſpatijs curſibuſque, diuerſum omninò & contrarium motum tenent, ſic etiam ipſi, etſi communem agere videantur vitam, ſint tamen à vulgò, & nobilitate morum, & viuendi ratione ſeiuncti. Addam vnum, Auditores, quod ipſum quoq; mihi aſsentiamini neceſsè eſt: Principum benefacta, & virtutes, minùs ſuſpiciuntur, quia debita putantur: vbi vel tantulum declinarunt ipſi ab officij religione, per magnam inurunt ſibi ignominiæ notam. Sic Solem illuminantem terras quotidiè vix attendimus, deficiẽtem interdum defixis oculis intuemur. Neq; eſt, quod cuiquam imponat ſpes latendi, in impunita libertate peccandi. Pronuntiatum eſt Veritatis. Nihil opertum eſt, quod non reueletur, neq; abſconditum, quod non ſciatur. Prætereo angorem animi, ſtrepitumque conſcientiæ, qui ſi non auditur à pleriſque, ſentitur tamen: interpretes conſiliorum, & conſcij, vt exprobratores aſpiciuntur: ipſimet, quaſi augeatur lætitia, ſi communicetur cum pluribus, narrare geſtiunt ſimilibus ſui: fumat intereà domus, multaque redolent indicia turpitudinis, & quo premuntur magis, erumpunt tetriora: cæca denique nox aperit flagitia, mu-

ti pa-

Digitized by Google

ti parietes loquuntur. Quantò Carafa ſapientiùs, in cuius domum omnibus patentem, non pedes modo quilibet egenus, ſi vellet, ſed curioſus etiam oculos (quod Liuius Druſus optaſſe dicitur) inferre poſſet? Quoniam enim nihil agebat in occulto, quod fieri non poſſet in oculis multitudinis, nullius timuit importunum interuentum, qui arcana domeſtica introſpiceret: ad eamdemque laudem, ſuos omnes familiares, & inuitabat imperio, & incitabat exemplo. Quod, ſiquis, quantumuis diligens & ad domeſticos vſus neceſsarius, durioré ſe præberet, aut minùs audientē, malebat carere eius vtilitatibus, quàm, ne vnius vitio corrumperetur familia, in periculum venire. Didicerat nempè, eamq; ſententiam crebro ſermone celebrabat, patrifamilias eſse totius domus non ſolùm facta omnia, ſed etiam dicta præſtanda: nec ſatis eſse, ſi ipſe ſit integer, niſi etiã velit, vt ne ſui cuiquam re aut verbo noceant, omni ratione prouidere: propterea quòd ſicuti à domino peccãte influit cõtagio in domũ, ſic etiã à peccato domus infamia in dominũ redundat. Ita in eius ædibus nihil vidiſses niſi pium, niſi pudicum, niſi ex optimo more, ac ſanctiſſima diſciplina. Ipſum autem numquam offendiſses domi, non dico tempus terentem alea, aut pila: nàm huiuſmodi luſionibus dicebat Cardinales animũ amittere, non remittere: non languori deditum ac deſidiæ: ſed aut colloquentem cum viris doctis & pijs, qui eum vt parentem beneficum venerabantur: aut cum ijs, quibus commiſsa cura rerum publicarum, de negotijs grauiſſimis agentem: aut legentem auctores, qui res diuinas humanis litteris tradidere: aut ea ſcribentem, quæ commendarentur immortalitati: numquam denique otioſum aut vacuum reperiſses. Is præfectus libellis ſupplicibus, quibus quod conceditur, apponitur gratiæ: obſignandis, vigeſimum ferè annum: quàm integer rectuſq; fuerit in eo munere, propterea minùs arbitror à me dicendum, quia quod laudari debet ab omnibus, non eſt permittendum vniùs tantùm laudationi. Illud profectò, omnium ſermone celebratum eſt, nullum ab eo vmquam, ne leue quidem, munuſculum acceptum: vt à corruptæ fidei iudicijque non tantùm crimine, ſed etiam ſuſpicione abeſset. Is laborauit omnium maximè (cũ apud ipſum eſset ius de quibuslibet rebus referendi) in clariſſimo virorum cœtu, qui decreta Tridentini Concilij, ſiqua videntur difficilia, & controuerſa, & feliciter expediunt, & fideliter interpretantur: qua in prouincia ita modeſtè ſe geſſit, atq; prudenter, vt nec quicquam detraxerit moderatio animi de exiſtimatione ſcientiæ, nec minorem fecerit moderationem animi ſcientia quæſtionum difficillimarum. Vt de quo viro, ſacrorum Antiſtites, vel è remotis regionibus (erat enim celebritate famæ, quæ vires plerumq; capit ex longinquitate locorum, etiam abſentibus notus) mirificam præcepiſſent opinionem, in eo, cùm ad vrbem ratione ſui officij accederent, maiorem prædicatione virtutem ſe inueniſſe dice-

dicerent:& cognitione expectatio,aures ab oculis vincerentur.Is præſes fuit & cuſtos bibliothecæ Vaticanæ, qui honos non niſi Cardinali eruditiſſimo ac ſapientiſſimo tribui ſolet: quem ipſum honorem ita honeſtè atque vtiliter obtinuit,vt & bibliothecam auxerit libris vndiq; conquiſitis (huc enim transferendum putabat,quicquid vſquam eſset egregiũ) & ornauerit præclaris commentarijs,quibus ipſe, magnas ingenij vires negotiorum mole non onerante,edendis,omniq;cura & ſtudio elucubrãdis,non interfuit ſolùm,ſed etiam præfuit. Huc enim ſummorum epiſtolas Pontificum.Huc Caſſiani opera emendata,& notis illuſtrata.Huc publica Patrum concilia,quæ generatim ad omnes pertinent, in priſtinam formam redacta.Huc Tridentinum explicatum. Huc ſacroſancta biblia Græcè,ex fide vetuſtiſſimorum codicum correcta (& ſi nondum omnibus hiſce operibus extrema manus impoſita) è Pontificum auctoritate, vt inferrentur,curauit.Quæ cùm omnia ſint à ſuis, & à ſe plurimùm elaborata (totos enim dies atque noctes,apud eum , atque etiam ab eo, legebatur,ſcribebatur,ſumma contentione & induſtria) nemo eſt quin intelligat Carafæ domum domicilium fuiſse doctrinæ, officinamque virtutum.Hinc non ita frequens per Vrbem:cùm domi ſapientię ſtudijs attineretur:cùm ſuſciperet negotium pro otio,& intermiſſionis loco arbitraretur eſſe mutationem laboris.Quod ſi interdum vrbanam commorationem Tuſculano rure diſtingueret,modicus ille receſſus,& rarus,homini non ſatis firma valetudine,ſolatio videbatur eſſe,non voluptati.Neque verò,inter tàm multa agenda,& conſultanda,ipſe,atq;ipſius beneficia omnibus non patebant:aut quiſquam erat, qui eius congreſſum, aut facilitatem ſermonis deſideraret:quin etiam,cùm perſæpe præſtandi celeritate occuparet tempus optandi, egregiamque erga omnes voluntatẽ declararet opere,non oſtentaret promiſſis,vt vir demerendis hominibus genitus,vtilitati multis,omnibus admirationi erat.Nulla ferè fuit religioſorum virorum,aut virginum familia,quæ non eum vt patrem agnouerit: nullus locus pijs operibus deſtinatus, quin eius beneficio ſit plurimùm vſus:vir penè nullus, non Romæ ſolùm,aut in Italia, ſed in toto ferè orbe Chriſtiano,litterarum ſcientia & doctrina excellens,aut diſcendi cupidus adoleſcens,in quem non ſint officia profecta à Cardinale tàm multa,vt meritò ipſe non pietate modò ac litteris excultus,ſed piorum quoque & litteratorum bonus parens,& fidelis tutor eſſe videretur. Video, Auditores, quam in me attentè audiendo conſeruatis benignitatem: & eò modeſtiùs vti debeo,quò maiorem experior.Sed tamen,veſtram non vereor aut ſatietatem in ijs audiendis,quæ libenter auditis,aut defatigationem in rebus recordandis,quibus ille, diuturno licet labore, faciendis non eſt defatigatus.Neque enim ita ſanctè ac laudabiliter viuere incœpit,ſed non perſeuerauit: neque perſeuerauit quidem, ſed non vicit

 factis

Digitized by Google

factis sequentibus priora: neque vicit quidem priora sequentibus, sed humanam gloriam expetijt: virtute fuit pro laude contentus, & cùm se abderet in benefactis, ipsa etiam benefacta abdere cupiebat. Quo magis æquum est, vt, quoniam vox, & memoria superstitum, est via mortuorum, & ego hac qualicumque oratione, & vos iucunda commemoratione, quę etiam eat in posteros, tantam virtutum magnitudinem ab hominum silẽtio, & obliuione, id est, ab interitu, vindicemus. Et certè cùm mors immineat omnibus necessitate naturæ, hoc inter improborum exitum, ac proborum, non ignoramus esse discrimen. Quod eorum fama cum corpore celeriter interit, horum autem æterna est, eòque maior atque illustrior, quòd & dies auget desiderium virtutis, & mors vmbram gloriæ, inuidiã extinguit. Sed vt, vndè digressi sumus, eò reuertamur. Apud Antonium, domi nihil audires quod non laudares, nihil videres quod reprehensum velles: admirareris tamen eius & moderationem in priuatis rebus, & in publicis splendorem: illæ, etsi fuere minùs in scena, tamen cùm sunt prolatæ laudantur: hæ verò, cùm Romam habeant theatrum, incurrunt in omnium oculos, magnoque visentium plausu, & gratulatione, celebrantur. Quis enim est, qui religione locoque inclytam beatorum Ioannis & Pauli ædem, in Cælio Monte, sibi adeundam putet, quin ipso in aditu vestibuloque, magnificentiam suspiciat Carafæ Cardinalis? qui, cùm eius templi titulum obtineret, expolitum illud, & ornatum, ac pænè redditum pristinæ dignitati, egregijs picturis, non ijs modò, quas euanescentes vetustate, ijsdem coloribus, quibus fuerant, renouauit, sed alijs etiam additis eiusdem artificij, locupletandum locauit. Quod & in alijs templis, quorum tutela ac patrocinium ad eum pertinuit, curauit ita diligenter, vt cùm ipsis gratulatus esses, gratias ageres ipsorũ patrono. Quamquam præclaram hanc voluntatem, etiam antequam illa indole virtutum, & benefactorum gradibus ascenderet ad fastigium Cardinalis, declarauit Antonius. Simulacrum sanctissimæ Virginis Dei Matris, filij corpus è cruce depositum in sinu gremioque habentis, præclarè factum è marmore, excellentissimi manu artificis, qui, & si sua semper opera fastidiosè probauit, vt manum ferè nesciret tollere, hoc ita delectatus est, vt nomen suum minutis litterulis in eo inscribendum existimarit. Hoc igitur simulacrum, quod mirando non satiamur, in templo Vaticano positum esse scimus omnes: erat aliquot ante annis, in eiusdem templi loco obscuriore: in hanc porrò lucem, vbi nunc est, Antonius, cùm adhuc esset ex amplissimo eorum ordine, quorum debito officio ac diligenti cultu sacrorum cærimoniæ celebrantur, transferendum curauit. Ex quo videtis perpetuam fuisse in viro optimo, rerum agendarum ex virtute constantiam.

Ad

Digitized by Google

Ad quam enim pietatem erat natura factus,voluntate exercitus,consuetudine firmatus,eam,ad religionem diuinam,quoad fieri posset,illustrãdam & propagandam,libentissimè conferebat. Sed hæc properãtes percurrimus,quasi minora:maiora videamus.Quid ni enim appellem maiora, quæ eius religioni ac diligentiæ committebantur certatim à Principibus Christianis,à Catholico Rege,ab ipsis etiam Pontificibus,qui maiora quædam negotia aut per illum explicabãt, aut certè non sine illo? Erat videlicet in Antonio acerrima visquędam animi,& ingenium pręstantissimum: ita,cùm magnis magna mandentur, grauiora plerumq; ad eius fidem ac prudentiam deferebantur.Et ego,de Antonio cùm cogito, magni quidem facio eximiam eis prudentiam, sed multò pluris singularem religionem.Nàm etsi talis erat ipse, vt de rebus futuris, quantùm consequi humana ratio potest,optimè conijceret, nihil tamen aggressus est vmquam,quin se ante suppliciter commendaret Deo,& piorum precibus apud Deum.Nouerat quippè rerum omnium initia, quæ benè homines euenire vellent, à bonorum auctore omnium duci oportere: hoc qui faceret,ei nihil contra vtilitatem accidere dicebat,etiam si quid accideret præter opinionem.Addebat idem,vt in re suscipienda æquitatẽ, & prudentiam,ita etiam in perficienda requiri constantiam, & fidem. Hinc egregia illi libertas,& magnitudo animi,non ignota vobis, Patres amplissimi, in dicenda sententia, in consessu vestro plenissimo sanctitatis,& consilij,in illa arce Regum omniũ, & perfugio Nationum. Non ignorabat,in eo qui suscipit aliquam deliberationẽ,hæc in primis requiri:vt cognoscat quid opus sit facto:vt explicare dicendo possit:vt sit studiosus reipublicæ:denique,vt ne priuati vllius commodi spe,aut incommodi timore ducatur.Qui enim acri est iudicio,& quæ recta sunt nouit, neque explicat tamen oratione,perindè est,atque si nõ nosset: hac enim in re infans à non intelligente nihil differt.Qui vtrumque præstare commodè potest,& est non amantissimus reipublicæ,nihil suadere videbitur, quod in commune sit vtile:multò minùs,siquis metuit alicuius offensam, aut omnium vtilitatem non anteponit suæ.Ipse igitur, qui hanc certam optimi consiliarij normam existimauit esse, perfectamq; rationem, nec quicquam dixit vmquam,quod tacere,nec tacuit,quod dicere præstitisset:ex quo factum est,vt quod sentiret animo,id vultu promptum haberet,& lingua:æquum scilicet ratus,vt,vbi sentire,quæ velles, ibi etiam quæ sentires,dicere liceret.Ita non tantùm bonum virum illum esse crederes,sed etiam magnum.In comitijs autem Pontificijs, vbi maximè declaratur vestra,Cardinales illustrissimi,voluntas,& potestas, quibus ipse quaternis interfuit,quid nisi prudenter,grauiter, religiosè, fortiter gessit?quam rem aliam propositam in illis habuit, nisi gloriam diuini nominis, & vtilitatem populi Christiani? Iàm de eius spectata in multis ma-

Digitized by Google

gniſq;rebus integritate,admirabiliq;iuſtitia (qua interdum etiamſi alioquì offenderentur,eos prædicebat futuros poſteà amiciores) & longum eſt vobis commemorare,aliquem exitum expectantibus, & non neceſſarium ſcientibus,plura reperiri in eo,quæ tacui,nulla ex ijs deeſſe,quæ dixi.Quid dicam de contemptis rebus humanis, quas aut periculum afferre docebat poſſidentibus,aut onus?de honorum cupiditate neglecta,quã quidam ſolam dixerunt eſſe ſenectutis expertem?Semper ille quidem, ſed præcipuè extremis hiſce temporibus, quibus grauium laborum ſuorum maximus fructus erat bona conſcientia,& mala valetudo, de rebus cæleſtibus,& de proxima ad illas via ianuaque, id eſt, de morte cogitabat. Sed quid me flentes aſpicitis Maronitæ, qui me vultu appellatis? Etiam,ne tacitos vos relinquam,vereminí?non ero ita impius.Rectè clariorem gemitum extuliſtis.Parentem amiſiſtis. Carafa Cardinalis,veſter defenſor,propugnator,tutor,cuſtos,patronus,parens fuit.Ille vos à Gregorio Tertiodecimo (iucundam cuius Pontificis memoriam Quartuſdecimus eius cognominis repræſentat) ſibi commendatos, quo non beneuolentiæ ac liberalitatis genere proſecutus eſt?ille vt inſtitueretur Collegium,vbi optimis imbueremini litteris,ac moribus,effecit. Ille in vobis ſuſtentandis,alendis,ornãdis,nullum ſtudij aut officij genus reliquit, vnum illud omnibus opibus viribuſque videbatur elaborare, vt & veſtrum adiuuaret cœtum, qui Romæ informatur ad Romanam diſciplinam,& veſtram Nationem Catholicæ ſemper ſtudioſam religionis, Romanoque ſubiectam Pontifici,quo duce errari nullo pacto poteſt, in officio retineret. Itaq; ea ſemel atque iterum, ipſius ope rogatuque, per Nuntios Apoſtolicos obita,confirmataque eſt:eademque opera, ſacra veſte ac ſupellectili inſtructa templa,eruditi Sacerdotes, larga pecunia adiuti pauperes,typus deniq;conflatus Chaldaicis litteris,libriq; editi, quorum lectio Catholica addiſcentibus myſteria neceſsaria eſſet. Quid plura? non ita mater vidua dilexit vnicum ſuum, vt vos ille amauit vniuerſos.Veſtro ille, vbi per negotia licuiſset, delectabatur alloquio, recreabatur aſpectu:in veſtra ſpe requieſcebat: quin etiam nouos in dies excogitabat beneficiorum gradus,quaſi inconſtantem putaret amorem, qui non accipit incrementa.Nàm illud, quod vltimo teſtamento, quod eſt index cuiuſq;voluntatis, bonorum ſuorum vos heredes inſtituit,non explicari verbis,ne capi quidem mente,aut cogitatione poteſt.Ergo hoc litteris poſteritatique tradetur, hoc celebrabitur per omnes ætates, ac regiones,hoc nulla lingua conticeſcet:Virum fuiſſe genere,doctrina, integritate,grauitate,virtute,fide,dignitate præſtantem,qui religionis cõſeruandæ cupidus ac propagandæ, longinquorum iuuenum & alienigenarum cœtui, certis deuincto legibus, ſuam non mediocrem reliquerit hereditatem,perpetuò hoc in animis ſenſibuſque penitùs affixum manebit,

Digitized by Google

bit,& inſitum:& dùm Maronitarum genus,dùm Vrbis Romę nomen extabit,Antonij Carafæ Cardinalis incredibilis erga vos beneficentia nominabitur.Præceſſerit anteà deflagratio cæli,atq;terrarum,quàm extinguatur tàm inſignis facti memoria,aut obliuione deleatur.Conſeruate vos gratum iſtum animum,& excitate veſtram diligentiam ad Catholicæ fidei,in veſtris terris propagationem:neq; vobis in omni vita tàm ſit res vlla propoſita,quàm vt tanti Viri iudicium laudetur à poſteris: & ipſe, qui de cælo vos ſpectat,& intereſt veſtris actionibus, ſe de vobis optimè meritum eſse lætetur.Et ille quidem in cælo eſse,tùm vita integrè caſtèque acta,tùm mors ſanctè & religiosè obita,perſuadet.Cauete enim exiſtimetis,Auditores,Carafæ Cardinali,quamquam non ita ſenex eſt mortuus,parum enim aberat, quin expleret tertium & quinquageſimum annum,quicquam mali contigiſſe. Neque enim mors aut immatura homini,aut inopinata Chriſtiano poteſt accidere, aut pio miſeranda. Homo quippè,vt natus eſt,à primo ſtatim exortu morti debetur: vir nomine animoque Chriſtianus, meditatus ſemper ac paratus eſſe debet ad tempus ſupremum: at piusquilibet & purus à ſcelere, non finit vitam, ſed mortalitatem,cùm excedit è vita.Neque ego te dicam mortuum, Antoni, quem placidiſſimo ſcimus ſopitum eſſe ſomno:itaque abiſſe, vt è valle lacrymarum in locum lætitię & exultationis,ab exilio in patriam profecturum te eſſe indicareș.Iàm diù videtis, Auditores, tàm copioſo laudationis argumento,multa à nobis potiùs detrahi,quàm quicquam affingi.Id etiam ex hoc perſpiciatis velim, quòd ſileo nonnulla,quæ præcurriſſe eius mortem,atque etiam prænuntiaſſe,dicuntur:non,quòd vera eſſe non potuerint,ſed ne quæ iaciuntur poſt factum,vt dicta faciliùs,& ficta impuniùs,congeſſiſſe videamur.Hæc igitur ſileo.Ipſe enim, ipſe, inquam,Antonius, cùm affectum corpus morbo haberet, & ſentiret defectionem virium,præſenſit ſibi diſceſſum imminentem. Ergo paucis ante obitum diebus,res ſuas omnes ordinauit:teſtamentum condidit:pręſcripſit modicam,& perexiguam funeris pompam. Erga familiares omnes,è quibus multi antè erant eius benignitatem experti, itemque erga illa Cælitum templa, & piorum Cœnobia,quæ curæ illius aliquando fuere commiſſa,largum ſeſe præbuit ac liberalem. Cùmque ingraueſceret vis morbi,quæ eum in lecto iacere nõ permittebat, ſacroſanctum viaticum Chriſtiano inſtituto, & conſuetudine popoſcit: quod cùm attuliſſet Sacerdos,magno vir animo,& conſtanti in Deum fide, multis audientibus viris grauiſſimis,qui aderant,vt hunc illi honorem haberẽt,& lacrymas non tenentibus,teſtificatus eſt,ei ſeſe Deo, quem animo magis videret, quàm cerneret oculis,totum dedere:orare vt abſtergeret maculas, quas fragilitas humana contraxerat: in eius manibus animam ſuam poſitam & conſecratam eſse velle. Vt hac etiam in re, admirabile illud Thomæ

Aqui-

Digitized by Google

Aquinatis renouarit exemplum. Quòd ipsum fecit, cùm oratione adhuc & mente consisteret. Iàm corpus hominem, iàm vires, nondùm pietas deserebat: cùmque ceteris ex partibus oppressa mens esset, cælum prospectans, & ad Deum euolare cupiens, extremum sensum ad memoriam diuinæ clementiæ, & vocem, ad opem implorandam Dei Matris, quæ adest illo modo morientibus, reseruabat. Compressis deindè faucibus, cũ ægrè traheret spiritum, sedens (sedens enim illum efflauit) se paulisper somno dedit, quem cum morte coniunxit: quamquam non sum locutus eo modo quo debui: non est mortuus Antonius, sed dormit. Et animæ quidem Deus virtutum præmia persoluit: corpus autem tempore excitabitur suo, vt, cum quo labores olim & discrimina, cum eodem honores & munera communicentur. Quæ cùm ita sint, Auditores, quoniam Antonius gauisus in vita tàm excellentibus suis bonis, fruitur in præsens, frueturque in perpetuum, inter mortales fama, inter cæleſtes gloria, fructu illo virtutum suarum: lætandum est immortali eius bono: ad vos autem non consolatio, sed gratulatio potiùs adhibenda est. Quippè, habuistis Cardinalem in vestro concilio, Patres amplissimi, qui cuiuslibet viri gloriam vel æquarit, vel anteceſserit. Carafarum gens illustrissima laudare potest è suo genere Principem, in quo sic virtus cum nobilitate certauit, vt nemo posset, vtrum nobilior, an melior esset, iudicare. Roma denique, & Christiana respublica, huius nomine, quem & præsentis habuit æui decus, & superiorum exemplum, gloriabitur. Superest illud vnũ, Auditores, vt quem viuum admirati estis, mortuum veneramini, ille vos incitet imitãdi cupiditate, & inflammet exemplis. Is enim fuit, vt ad præclara eius studia atq; instituta quilibet impelli debeat. At te, auctor vitæ, ac vita ipsa, Christe Optime, si fidelem administrum tuum, quod es olim pollicitus, ad tua gaudia iàm admisisti, nouaq; addita luce cælum auxisti: si Antonium Carafam Cardinalem, pro vita, quam ducere studuit similẽ Cælitibus, in eorum numerum transtulisti: obsecramus atq; obtestamur, vt vtamur auxilio eius: vt nostram agat apud te causam, defensoris adductus officio, seù certè amici: neque enim illos negliget in cælo, quos in terris fouebat: vt adiuuet Christianam rempublicam, nunc vt maximè laborantem. Rege tu, ab illo, & à nobis exoratus, maxime Põtifex, & ęterne, in hac difficultate rerum ac temporum, consilia & actiones Gregorij Quartidecimi Pontificis optimi, & sanctissimi, cuius nutum veretur orbis Christianus. Da illi vires oneri ac menti pares: conserua mentẽ, quã dedisti. Vt, quemadmodùm verum esse intelligimus, quod à te dictum est, benè agi cum eorum animis, qui in corporibus cùm essent, sequuti sunt præcepta benè beatèq; viuendi, ipsorum quoq; precibus adductum tribuere beneficia hominibus, verissimum esse reperiamus. DIXI.

Is cùm

Digitized by Google

1 *Is cùm à publica ac temporali Regnorum administratione, quamuis Ecclesiæ rebus ex officio consulens, ac sub colore Episcopatus tanquam alter S. Gregorius Magnus ad sæculum reductum se videns, & lugens, cogitaret se non nisi ægré Deo & animæ saluti vacare posse, continuisque laboribus ac periculis esse obnoxium, & negotiorum fluctibus expositum, ad ea, quæ Dei sunt, vix posse mentẽ erigere: memor item oraculi Dominici, quo Mariæ orãtis & feriatæ sortem, Marthæ circa multa satagentis & occupatæ ministerio feliciorem iudicauit: posthabitis ciuilibus ac sæcularibus curis, statuit deinceps in Ecclesiæ sibi commissæ tantùm regimen incumbere. Ideòque Theatem perrexit, ad Gregis custodiam: ad quod fortasse tempus referendum est, quod scribit V. Andreas Victorellus, interfuisse Anno Domini 1513. sessioni 6. & 7. Concilij Lateranensis sub Leone X. Sed cùm ne illic quidem interna pace & quiete gauderet---Plebiumque ac Principum mores homini solùm Deum præ oculis habenti æquè displicerent: simul & animo voluens, ne forté Patruus suus, Cardinalis ille Oliuerius, humano potiùs affectu, quàm diuina motione impulsus, eum ad Episcopale onus ac dignitatem euehi curasset; se quoque, qua erat animi demissione, minùs aptum existimans ad Ecclesiæ illius gubernacula tractanda; re priùs benè consulta, atque perpensa, primùm se ab Aulæ hominumque frequentia subtraxit. Tùm quæcunque habebat Sacerdotia, ac Brunduſinum ipsum Archiepiscopatum, sibi à Cæsare tunc delatum dimisit; annuente qui tunc Ecclesiæ Clauum tenebat Clemente VII. Summo Pontifice. Quin etiam facultates suas omnes in egenos distribuit: sicque nudus ad sacrum otium confugit. Et hanc esse ratus veram philosophandi rationem, si quis ad Dei cognitionem & amorem, non nisi terrenis omnibus impedimentis liber ac solutus assurgeret; priuatis in ædibus, procul ab hominum conspectu, in regione Montis Pincij, aliquando consedit.* Ludouicus Donius d'Attichy Episcopus Æduensis loc. cit. fol. 130. & 131.

DISQVISITIO VNDECIMA.

Quibus Io. Petrus se se insulis abdicauit? An quod Sacerdotia recusauerit, ignauiæ tribuendum?

P. Augustinus Oldoinus è Societate Iesu in Paulo III. lo. cit.

2 BRunduſinum Sacerdotium suo ditius oblatum recusauit. Immò suo (non abnuente Pontifice Clemente) dimisso, ac facultatibus omnibus in egenos distributis, apud Collem Pincium, à mundanis segregatus curis, Deo se totum dedidit: Religiosumq; instituit Ordinem, & in Vaticana Basilica, ante aram principem, cum sodalibus, solemnium votorum nexu se obstrinxit. *Vis plura?*

P. Ioan-

Digitized by Google

P. Ioannes Rhò è Societate Iesu in interr. apolog. inter. 15. fol. 267.

3 Marij Matteſilani verba, ex libro quem de Guelphis & Gibellinis conſcripſit, quem teſtem grauem eſſe oportet, in medium adducantur. Igitus Ioannes-Petrus Carafa, vt exactiùs quod animo agitauerat, re ipſa perficeret, nullaque cogitationum aut dignitatum humanarum procella poſſet deinceps mentem ſubuertere, Theatino Epiſcopatu ſe liberè abdicauit: atque adſcitis aliquot Viris, eiuſdem ſancti propoſiti Socijs, ad Contemplationis arborem extendit manum: indeque ſuaues illos excerpſit fructus, qui vltrò ſe ſe ingerunt ijs, qui mundanis ſoluti ſolicitudinibus, cupiunt eiuſmodi delitijs ſaturari. Teſtantur id, perpetuòque teſtabuntur, remota à rumoribus loca, ac proindè exercēdæ perfectæ Contemplationi valdè idonea, quæ Vir ille & Veronæ & Venetijs incoluit: quibus adeò clarum Religioſæ vitæ morumque ſpecimen dedit, vt inde quiſque liquidò noſſe poterit, nihil terrenum quicquam habuiſſe virium ad Carafam ab optimo eo inſtituto, quod ſemel cœperat, dimouendum. *Hæc Marius Matteſ. par. 2. fol. 42. Romanæ editionis. Sed ſi receſſus cauſas fuſiùs enarrari cupias, & num id ex ignauia Carafa præſtiterit, intelligere; P. Rhò iterum adeundus, qui* ibid. fol. 268. num. 31. *ſic habet:*

4 Audiatur & Hieronymi Magij de eodem Carafa teſtimonium. Quibus rebus cùm diù multùmque Io. Petrus præfuiſſet, atque in publica adminiſtratione verſatus eſſet, ſentiretque ſe in occupata popularique vita cōtinuò prolapſionibus & periculis eſſe expoſitum: quin etiā ſæpè ex ea mente, quæ ad Deum, hoc eſt ad primum ſummumque bonum deuecta eſſet, in medio ipſo curſu, negotiorum fluctibus deiectū iri ac obrutum: memor item reſponſi eius, quod tanquam decretum ex ipſius Domini ore prolatum eſt, dijudicantis pacatam vitam præſtantiorem, ſibique omninò gratiorem eſſe, quàm quæ curis ciuilibus occuparetur; cogitationem omnem, conſiliumque conuertens ad ea onera, quibus grauiter premebatur, ſtatuit commiſſos ſuæ fidei populos cura & diligentia pro ſua virili gubernare, cetera omnia omittere. Itaque contulit ſe Theatam: vbi cùm multos annos laboraſſet, vt ſalutaribus conſilijs curationibuſque ægrotos de grege ſuo in ſalutem reuocaret, idque non ſine ſumma cùm dexteritate tùm patientia ageret, multa ſibi----obiecta ſentiebat, quò minùs fungi debito ſuo munere poſſet. Quare grauiter, vt par erat, commotus nihil non tentatum reliquit, vt ſi qua ratione fieri poſſet, iura ſua integra & illæſa ſeruaret. At tandem cùm nequidquam, neque ſummi Pontificis authoritate----neque ſuo ipſius ingenio ac gratia proficeret, populorum etiam atque Principum mores ſtomachans quodammodò, ſimulque animo voluens, Patruum ſuum iam pridem non certo iudicio, ſed amore potiùs, atque humano animi affectu impulſum,

ei Epi-

Digitized by Google

ei Episcopatum tradidisse, seque iam (quæ eius animi erat demissio) vel propter imbecillitatem ætatis, vel propter exiguum rerum vsum minùs aptum existimans ad illius gubernationem, re priùs bene consulta, ac diligenter considerata, primùm se ab Aula, hominumque frequentia amouit, deindè quæcunque habebat Sacerdotia repudiauit, atque vt trãquillitatem securitatemque assequi omni ex parte posset, omnia etiam bona sua, partem in propinquos egenos, partem in pauperes ciues erogauit: ita vt nudus penè ad otium perfugerit; existimans vitam beatam non alia in re positam, collocatamque esse, quàm in veri summique Dei cognitione; ad quam si quis peruenire vellet, omni animi perturbatione vacandum esse, tùm cupiditate & metu, tùm ægritudine & voluptate dicebat. Quo peracto, in eadem ipsa Vrbe Roma vbi tunc erat, se in conclusum & secretum locum contulit, in quo vitam tranquillè cum paucis degebat, Deo vnà in pace silentioque deseruiens.——Quo sanè excellẽti mirabilique facto, vt quisquis optimus erat, ita maximè permouebatur, excelsamque viri huius virtutem, ingentemque animi magnitudinẽ laudabat. Porrò quòd hoc temerè non fecisset, vita sanctissimè acta, ætas iam firma, rerum vsus, varia multiplexque doctrina, diligens ac diuturna præparatiõ, fidorumque amicorum amantissima consilia satis demõstrabant. Quòd verò non ambitione motus hoc vitæ genus petierit, familiæ nobilitas, diuitiæ, omnium ferè gentium erga ipsum fauor & studia, summa hominis eloquentia, constansque in omni tempore vita, facilè indicabat. Quòd autem non ob naturæ timiditatem aut ignauiam, lucem atq; homines fugerit, multa inditio erant, plurima scilicet & propè infinita pro Republica Christiana, apud vniuersos ferè Orbis Principes, feliciter acta: & (quod caput est) rerum omnium humanarum despicientia, quæ quidem facilè eius insignem animi fortitudinem arguebat. *Hactenus Magius: qui (vt in Collect. fol. 6. Antonius Caracciolus ait) scripsit erudita illa Miscellanea Critica, & de aculeo & tintinnabulis libellos posthumos, Francofurti haud pridem editos. Porrò cùm iam ætate & eruditione esset prouectior, & in Clade Cypria, Venetorum Architectus bellicus egregiam pro Christianis nauasset operam, á Turcis captus, & Constantinopolim abstractus, in carcere strangulatus est: vti Arnoldus Manlius in Catalogo testium refert. Hanc verò narratiunculam scripsisse videtur eo tempore, quo varia (Vti Onuphrius narrat) de Carafa vulgus iactabat. Quod autem hic Caraphus habet, non Carafa, id Magius more suo facit: is enim ipse lib. 2. Miscellaneorum cap. vlt. eadem terminatione nobile hoc cognomentum enunciat.*

---

1 *Sodalitium, quod sæpe memoraumus, faustè à Diuino Amore nuncupatum, certis quibusdam legibus fundarunt ea mente, vt excitatis ab ea flamma exem-*

ploque igniculis, rediuiua pietas, cultusque religionis penè conclamatus, Romæ renasceretur, & mox per reliquas Italiæ Vrbes propagaretur. Sodalium numerus statim ad sexaginta quà insulis, quà virtutis commendatione, magni nominis ad vnum omnes.---Agnoscimus in hoc Diuini Amoris sodalitio Theatinæ Congregationis primordia: nec à vero ibimus, affirmantes, æternam Numinis Sapientiam, cùm egregios eos Viros consociauit, conflauitque Clericorum sæcularium Societatem, maiori cuidam Instituto, hoc est, Clericorum Regularium Congregationi præiuisse. Enimuerò proludere ingentibus rebus, cœptisque, ac rudimenta priùs ponere magni cuiusque Operis solet Deus. Ioſ. Sylos inhiſt. par. 1. lib. 1. pag. 30.

DISQVISITIO DVODECIMA.

Quæ Diuini Amoris Sodalitas Romæ tunc erat, ex qua Clericorum Regularium Institutores, Christiani Orbis beneficio, prodiere? Hi ne primi omnium è Clero fuerunt, qui Religiosum Ordinem excitarent? Quod in eo condendo propositum aut diuinam impulsionem & inspirationem habebant? Sylloge omnium, quæ diximus, exponatur.

P. Ioannes Rhò è Soc. Iesu de variis Virt. histor. lib. 1. cap. 1. n. XX. fol. 10.

2 FVit superiori ineunte seculo in Vrbe, quamquam non dùm planè instaurata pietatis libertate, virorum piorum ad S. Dorotheæ, Sodalitium; cuius sanctissimas fuisse leges atque opera, tùm quòd ex illo Theatinorum Auctores, tanto cum Ecclesiæ bono, prodierunt, tùm præclarum ipsum Amoris Diuini, quod optauerunt, nomen abundè testatur.

P. Petrus-Antonius Spinellus è Soc. Iesu de Virg. Deip. laud. cap. 40. n. 11. fol. 587.

3 Romæ quædam Sodalitas inter reliquas extitit in Templo S. Dorotheæ, quæ à Diuino Amore, cui sodales præcipuè studere satagebant, appellationem acceperat: ad quam complures tùm Ecclesiastici tùm laici, & in his Prælati, alijque Viri Nobiles conueniebant; spiritualibus operibus vacabant; in meditationibus & exhortationibus exercebantur; ad Sacramenta percipienda crebriùs, quàm alij eo tempore facere consueuerant, accedere studebant. Ex qua complures, tùm vitæ sanctimonia, tùm doctrina illustres prodiere: inter quos meritò numerantur quatuor illi, qui religiosissimi Ordinis Clericorum Regularium, quos Theatinos vulgò vocant, Auctores, & Fundatores extitere, Anno Domini 1524. die 14. Septembris, omnes Natione Itali, generis Nobilitate & vitæ sanctitate præstantes; qui OMNIVM PRIMI, hac tempestate, Clericorũ Regularium Ordinem excitarunt, VT SVO EXEMPLO ATQVE OPERA CLERVM SÆCVLAREM AD SANCTIOREM VIVENDI RATIONEM, IVXTA SACRORVM CANONVM NORMAM, EXCITARENT. P. Sfor-

Digitized by Google

P. Sforti a Palauicinus S.R.E.Card. è Societ. Iesu in Histor. Concil. Trid. par. 2. lib. 24. cap. 10. num. 17. fol. 1043.

4 Adiungere volo vnum Lusitanum, non minùs doctum ac authoritate præditum virum, Dydacum Payuam, Regis Sebastiani Theologum, varijs in locis laudatum à nobis, ac magis à pretio suorum Operum. Magnæ quidam auctoritatis viri, *inquit in explic. Orthodox. lib. 1. cap. 1.* pietatis ardore accensi, in seperatun. quendam & à vulgi consuetudine secretum locum vnà conuenire frequenter solebant, vt precationibus, Sacramentorum frequentationi, pietatis charitatisque officijs sedulò vacarent. Quæ ideò Diuini Amoris Sodalitas dicebatur (*Hæc autem non sub Clemẽte VII. vt loquitur, sed sub Leone X. est instituta*) Quorum exemplo Paulus IV. Pont. Max. qui tùm Ioannes-Petrus Carapha dicebatur, excitatus, eorum se numero aggregauit (*is inter prima illius Sodalitij capita numeratur*) Cùm verò se aliquandiù in illis præclaris operibus cum reliquis exercuisset, ex pijs illis ac religiosis viris quatuor--- peculiari nescio qua Spiritus sancti impulsione incitati, cælestis amoris singulari ardore inflammati, magnoque & iusto dolore commoti, quòd facer hic noster Clericorum Ordo à primæua sinceritate ac puritate tàm turpiter degenerasset, ac magno Ecclesiæ detrimento obsolescceret, egregiam quãdam rationẽ inierunt, qua illius antiquum splendorem, aliqua ex parte reuocare ac conseruare possent. Omnium namque bonis in communem vsum sepositis, vt pro cuiusque necessitate in singulos dispertirentur, rerumque omnium humanarum curis abiectis, se totos diuinis laudibus concinẽdis, rerumque cęlestium meditationi tradiderunt; illamque in rebus omnibus viuendi rationem sunt ingressi, quam antiquæ puritati similliman esse iudicarunt. Quare Presbyteri Regulares appellati sunt. At quoniam Paulus IV. Pont. Max. relicto tunc Episcopatu Theatino, hanc viuendi rationem, MAGNA CVM OMNIVM ADMIRATIONE fuscepit, vulgò Theatini omnes dicti sunt. Is tamen inter eos sicut Episcopali dignitate, ita auctoritate, vt par erat, plurimùm semper excelluit, estque vitæ illud Institutum religiosissimum. *Hactenus ex Payuua. Cui, vt omnium quæ diximus Sylloge adijciatur, Bartholomæus Chioccarellus sub an. 1549. ex cathalogo Neapolitanæ Ecclesiæ Antistitum, audiendus. Ioannes-Petrus, inquit, ex illustri Carafia familia Neapolitana ortus, Io. Ant. Montorij Comitis filius, à tenera ætate bonis & ingenuis artibus, sacræ religioseque vitæ institutis se tradidit. Cùmq; acris esset ingenij, magna omniũ admiratione, doctissimus euasit in omnibus ferè disciplinis, & præsertim sacrarũ literarum, linguarũ Latinæ, Græcæ, & Hebraicæ. Cùmque animum suum non minùs humanis literis, ac grauibus studijs, quàm bonis moribus imbuisset, Canonicatum in maiori Ecclesia Neapolitana obtinuit sub Alexandro Carafa Archiepiscopo: vt comperimus in eius Ecclesiæ & Capituli monu-*

» mentis; in quibus is Io. Petrus An. 1500. maioris Neap. Eccl. Canonicus ac Primi-
» cerius appellatur; & An. 1503. Canonicus pariter eius Ecclesiæ, & Rector Eccle-
» siæ S. Mariæ ad secula nuncupatur. Romam verò profectus in Oliverij Caraffæ S.
» R. E. Card. & Archiep. Neapol. sacrique tunc Collegij Decani Consanguinei sui do-
» mum se recepit: qui per id tempus in Romana Curia, & apud cæteros Mundi Prin-
» cipes summo loco habebatur. Vbi virtutum ac doctrinæ radijs magis ac magis illu-
» strior, à Iulio II. in primordio sui Pontificatus Theatinus Episcopus die 30. Iulij
» 1505. creatus est, ex resignatione Cardinalis Oliverij. Paulò post ab eodem Pontifi-
» ce A. 1506. Neapolim missus est, vt Ferdinandum Regem Catholicum, ex Hispa-
» nijs illuc accedentem, dignis honoribus, Pontificis nomine, exciperet. Dein Lateranẽsi
» Concilio sub Leone X. An. 1513. interfuit; in quo inter cæteros excellens habitus est,
» ac emicuit. Ab eodem Leone Pontifice Nuncius Sedis Apostolicæ in Angliam ad
» colligendum S. Petri vectigal, ex more, missus est. Qui tribus ibi annis expletis, ad
» Ferdinandi Catholici Regis Aulam profectus, ad Consilium Regis adscitus est, &
» Regij Capellani Maioris V. creatus: quod munus etiam sub Carolo Rege eius Ne-
» pote, qui postea Carolus V. Imperator fuit, functus est. Dein ab Adriano VI. qui Io.
» Petrum in Hispanijs optimè nouerat, quocum ob literarum morumque similitudinẽ
» arctam contraxerat familiaritatem, vnà cum Marcello Gazella è Caieta Romã
» euocatur: vt eius consilio in Christianæ Reipublicæ Reformatione vteretur---- At cũ
» Carolus V. Brundusino Archiepiscopatu Io. Petrum exornare enixè exoptaret, suo
» longè opulentiore; Io. Petrus magna animi demissione, ne dum illo abstinuit, verùm
» etiam & Theatinum renuntiauit, & summa modestia in Clementis VII. manibus resignauit; atque in Montem Pincium se contulit, longè ab hominum conspectu,
» vt humili casa ac seueriori victu vitam ageret solitariam, ac liberiùs Dei seruitio
» vacare posset: quod exequi diutiùs nequiuit. Paucos enim post annos, cùm religiosã
» vitam inibi ageret, immani illa Vrbis direptione ac depopulatione discedere coactus
» Veronam, atque indè Venetias petijt: vbi Clericorum Regularium Religionem insti-
» tuit, quos de Nomine Ecclesiæ, quam is priùs obtinuerat, Theatinos vocauit. Hæc
Chioccarellus; qui tamen in Theatino cognomento ab ipsomet Caraffa nostro Ordini attributo plurimùm errat: vt in sequenti Parte discutiemus.

Laudetur Sanctissimum SACRAMENTVM; & benedicta sit semper ab omnibus B. MARIÆ Virginis PVRITAS, & immaculata CONCEPTIO.

DISQVI-

Digitized by Google

DISQVISITIONVM HISTORICARVM DE SANCTISSIMI PAVLI PAPAE IV. INCVLPATA VITA,

CLARORVM SCRIPTORVM E SOCIETATE IESV TESTIMONIIS AC ELOGIIS EXPLICATA,

AVCTORE D. FRANCISCO MARIA MAGGIO C. R.

PARS ALTERA.

SIVE

Qualis fuerit IO. PETRVS in condendo ORDINE CLERICORVM REGVLARIVM.

---

1. *Theatinorum Patrum Congregatio Anno Christiani Orbis 1524. erecta Institutores habuit quatuor: quorum ea maximè intentio & mens fuit. I. Vt exemplo morum Clerum, qui virtutis æuique inclinatione pessim ibat, emendarent. At visa profectò, & in dies cernitur, restitui passim, ac reflorere Clericorum disciplina vbi Regulares Clerici degunt. Exemploque Theatini Ordinis institutæ subindè aliæ Clericorum Regularium familiæ, eidem operi ac fini peregregiè insudantes. II. Eam paupertatem excolere, quam Apostoli ipsi inuexere, sanctéque obseruarunt: quibus nec patrimonia, nec communes census erant: nec stipe emendicata, sed spontanea fidelium pietate victitabant. III. Vt Sacramentorum vsum, primitiuorum Clericorum ritu, postliminiò reuocarent: vt Lutheri ac Sacramentariorum impietatem, qui in abrogandis sacris, sacrorumque cultu vsuque, neruos omnes tùm maximè contendebant, infringerent: exploratumque abundè est, Theatinos esse, quibus maximè frequentem mysteriorum vsuram acceptam referre debet hæc ætas. IV. Vt Clerici concionandi munus, obsoletum eo sæculo, restituerent: cùm hoc Clericorum proprium sit, populos instituere. Et quidem florere iam apud Clericos Verbi Dei disseminandi studium, omnes norunt. V. Vt supremo spiritu laborantibus opem ferrent, darentque piissimo in hoc opere Curionibus auxiliarem manum nullo prorsus hominum statu graduque excluso. Fuere posteà é Religiosis Viris eximiæ huiusce pietatis præclara quidem exemplo sectatores. VI. Non modò vt ita morien-*

morientes pijs adhortationibus erigerent; verùm illos etiam, quos publicum ſupplicium mulctaret. Illamque proindè Albatorum Sodalitatem, quæ Neapoli hoc opus curat, ordinarunt. Quocirca fuere ſemper in eo Linteatorum ſodalium cenſu noſtri homines: quibus & ea potiſſimùm cura erat, vt ſocietatem ſucceſſiuè ineuntes inſtruerent &c. Ioannes Capycius Galeota apud Syl. par. 1. fol. 62.

DISQVISITIO PRIMA.

Quæ conditi cuiuſque recens Ordinis cauſæ cenſeri debent?

P. Nicolaus Orlandinus in Hiſtor. Soc. Ieſu p. 1. lib. 1. n. 2.

2 QVoniam nouæ Religionis origo deſcribenda proponitur, iurè quærere in hac ipſa velut operis proluſione quis poſſit, cur in tanta Religioſorum Ordinum copia, varietate, nobilitate, quibus & tanquã adminiculis ſuſtentatur, & tanquam luminibus decoratur Eccleſia; Maieſtas tamen illa, cuius ſpiritu totum Eccleſię corpus adminiſtratur & regitur, nouas in ea familias, nouos Ordines ſuſcitet: & tanquam non contenta veteribus, alia ei præſidia comparet, alios denuò ſplendores accerſat. Ac mihi quidem, præter arcana eius ſapientiæ conſilia, quæ rationum omnium momentis longè præponderant, cauſæ omninò quatuor in mentẽ veniunt, indicandæ perpaucis. Quarum ea Princeps eſt, vt nouæ Satanæ machinationes ac technæ, nouis item ſuæ Maieſtatis inuentis, nouis artibus eludantur. Excogitarat inuidiſſimus hoſtis ad extinguendum omnem cultum ſacræ Religionis, perdendamque innumerabilem vim animorum, vt vnum aliquem è Monachorum numero blandè ſeduceret, terrimumque ei ſuum ſpiritum inhalaret, per quem toto terrarum Orbe ſua venena diffundens, tantò certiora ſuæ nequitiæ iacula figeret, quantò nequiorem ſatellitem nactus eſſet: tantò exploratiùs de religione, de cęrimonijs, de cœnobitica ac Religioſa vita actum iri confideret, quantò venenata eius proles, & longo vſu cœnobij, & ſingulari oſtentatione doctrinæ ad perniciem inferendam videbatur inſtructior. Nec deerant, vt modò ſignificaui, pernobiles in Orbe Chriſtiano familiæ, ſeù Catholicæ doctrinæ præſidijs, ſeù ſanctitatis ſplendore coruſcæ, quæ ad eam peſtem auertendam magno vſui, vti ſunt, Eccleſiæ Catholicæ eſſe poſſent. Sed, ne verſutiſſimi draconis aſtutia Dei Sapientia videretur inferior, opponendæ fuere viciſſim nouis impiorum cateruis, nouæ piorum acies; nouis Diaboli ſatellitibus, noui Chriſti Ieſu miniſtri. Quorum ex ſocietate, tàm præter opinionem, tàmque opportunè conflata Religio, ſatis indi-

cat

cat & vnde,& quorsum ea edita ac procreata sit. Proxima verò nouas cõdẽdi familias causa est, vt veterum familiarum studia, quæ interdum aliquid de primis initiorum ardoribus ipsa temporis diuturnitate remittunt, nouarum acuantur exemplis. Sæpè enim, quæ latebat inclusa virtus, æmulationibus lacessita, se prodit; & quæ nullos nacta est æmulos obsolescit. Vt enim, cùm ex quatuor rerum initijs pugna & certamen exarsit, tùm maximè ad diuturnitatem viget incolumitas mundi; sic inter dicatas Deo familias, vbi pia exarserit æmulatio, purissimus Dei cultus & vera sanctitas efflorescit.----Accedit, quòd ex ijs, quæ oriuntur familijs, aliæ alias ad excolendam Domini vineam facultates & vires afferunt: nec recens oritur disciplina, quæ non singulari aliquo officij munere Apostolicæ famuletur Ecclesiæ: vt nullam temerè ac fortuitò, sed summa omnes prouidentia ac consilio institutas ac procreatas intelligas, si cuiusque vires atque functiones, & quibus quæque sit instructa & ornata muneribus, animaduertas. Cõsentanea quippè destinatis vsibus Deus, velut sua dote singulas locupletat & ornat: singularumque operam ad suæ vineæ culturam pro tributis cuique muneribus & donis adhibet, ideòque certis ætatibus ac temporibus nouas creat.----Verùm ad id ipsũ docendum, ne illa quidem minùs efficax ratio est, quòd augendis Religionum Ordinibus, ipsa quoque in Ecclesia varietas, quæ fons est pulchritudinis omnis, amplificatur & crescit. Nàm vt in condendo mundo fabricator tanti operis, vt suæ in eo vestigia pulchritudinis adumbraret, & de thesauris suis ex illo immensitatis Oceano suppeditaret aliquid, infinitarum eum rerum varietate distinxit: vt ea de causa Græci κόσμον, Latini lucentem, seù mundum nominarint: sic in Ecclesiæ corpore, quã quotidiè sibi velut vnicam sponsam exquisitiùs adornat, & nouis quodammodò splendoribus ad elegantiam expolit, spectabilem quandam ex omni Ordinum ac familiarum genere varietatem admiscet. Quæ tanta, tàmque admiranda in omni statũ ac natura varietas, non tàm quia spectabilis ac decora, quàm quia peropportuna & sæpè necessaria probatur, ab summo illo ac sapienti opifice videtur inuenta. Quorsum enim ad capiendos humani corporis sensus tàm multiplex est reperta varietas? cur pascendis singulis singula rerum inuenta sunt genera, colorum, sonorum, saporum, odorationum, atque tactionum? Quorsum tot animantium species? tot locorum ac regionum, tot oppidorum tanta descriptio? Quorsum tanta in his notis vsitatisque naturis formarum generumque dissimilitudo? Num ad vniuersi dumtaxat ornatum ac voluptatem, an etiam ad multiplicem hominum vsum atque opportunitatem, quorum gratia eam, quam dixi, varietatem excogitauit diuina solertia? Nimirum naturæ hominum variæ, volũtatesquẽ, tàm multa, tàmque inter se distantia ac dissimilia rerum genera requirebant, vt qui re aliqua minùs capi-

tur

tur & afficitur,ei nunquam in tanta varietate deesset, quod eius mulceret sensum,& velut arrideret palato. Par in disciplinarum multitudine varietatis est ratio, quam idcircò Prouidentia Dei sua in Ecclesia tàm est machinata solerter,vt varijs hominum voluntatibus & ingenijs, moribus ac naturis, constitutionibus corporum, atque viribus indulgeret; nec in tanta familiarum copia deesset vnquam, quæ cuique præ cæteris probari posset, & quò suus quemque nutus ac voluntas impelleret. Argumento est,quòd multi,qui se ad certam aliquam disciplinam appulerunt,nunquam se ad aliam forsitan inclinarent, nisi congruentem illã cum suis moribus inuenirent. Quàm multi autem in hac noua minimaque familia societatem iniere nobiscum,qui,nisi ea edita in lucem esset, in suis adhuc tenebris permanerent, nec vllum de Religine consilium mentemque susciperent. Nouarum igitur familiarum ortus,in fructu diuinæ ponendus est Sapiẽtiæ,quæ & cuiusq; priuati moribus sensibusque, & vniuersæ Ecclesiæ decori ac pulchritudini, & cæterarum disciplinarum bono atque commodo, & præsenti temporum necessitati opportunitatique voluit esse prospectum.

---

1 Clericorum Ordines porrò ex Apostolis originem suam traxisse censentur. Vetus enim institutum fuit,vt Clerici bonis,si aliqua haberent,paternis cederent,nihilque suum possiderent,& hanc esse causam, scribit Hieronymus, vt refertur in *cap. Duo.* 12. *quæst.* 1. cur ab ipso Ecclesiæ initio Clericorum capita radi cœperint,vt significaretur, ait ille, temporalium rerum abdicatio, quia victu & vestitu contenti nihil proprium habere debent, sed omnia communia. Et testatur Prosper, vt refertur *cap. Expedit.* 12. *quæst.* 1. Expedire facultates Ecclesiæ communiter possideri,& proprię perfectionis studio & amore contemni; & ideò quisquis omnibus,quæ habuit,dimissis aut diuenditis,fit rei suæ contemptor,cùm Præpositus factus fuerit Ecclesiæ, omnium quæ ipse habet efficitur dispensator. Refert deindè exemplum Paulini & Hilarij, quorum vterque paterna prædia diuendita in pauperum vsus erogauerunt. *P. Ioannes Azorius è Societate Iesu in par. 1. Instit. Moral. lib. 13. cap. 11. fol. 1663.*

DISQVI-

Digitized by Google

DISQVISITIO SECVNDA.

Clericorum Regularium Ordo num primò omnium ab APOSTOLIS originem ac initium duxit?

P. Franciscus Suarez 2 Soc. Iesu to. 4. de Relig. tr. 9. lib. 1. cap. 7. fol. 326.

2 MEritò dicere possumus, PRIMAM RELIGIONEM CLERICORVM, AB IPSO CHRISTO FVISSE ET INSTITVTAM ET CONGREGATAM, ac probatam. Satisque verisimile est, Religionem illam non perijsse cum Apostolis, sed continua successione fuisse in eorum successoribus ac discipulis conseruatam. Quod significauit Vrbanus Papa in cap. *scimus* 12. *quæst.* 1. vbi ait, vitam communem inter Christianos vsque ad sua tempora viguisse, præsertim inter eos, qui in sortem Domini sunt electi, ideſt, Clericos. Et idem colligitur ex cap. *duo sunt.* cap. *quia.* cap. *dilectissimis.* cum alijs eadem causa & quæstione; vbi inter alia Clemens I. *Epistola* 5. sic inquit: Communis vita omnibus necessaria est, & maximè his, qui Deo irreprehensibiliter militare cupiunt, & vitam Apostolorum, eorumque discipulorum imitari volunt. Vndè, in vita Augustini refert Possid. *cap.* 5. factum Presbyterum intra Ecclesiam mox instituisse monasterium, & cum Dei seruis viuere cœpisse secundùm modum & regulam sub sanctis Apostolis constitutam. *Et tr.* 10. *cap.* 5. *tradit*, Religionem Clericorum Regularium per se esse Religionem Clericorum, quia directè ordinatur ad eas actiones, quæ in diuinis mysterijs perficiuntur: de qua Religione licet communiter censeatur à Diuo Augustino incœpisse, multi tamen existimant, Augustinum potiùs fuisse Restauratorem & Reformatorem illius, quæ iam anteà erat ab Apostolis deriuata; quod sentit Vincentius *in spec. histor.* & Nauclerus *in Chronographia.*

---

1 *Primus Religionis Patrum Theatinorum Fundator & Princeps, imò primus Cleri Reformator, vt dicit Sebastianus Verronius* in Chron. *seu primus Apostolici Ordinis Restitutor, vt dicit Ricordatus in Hist. Monast. die* 2. *pag.* 219. *Quẽ tanquam Ducem Regularis Cleri insecuti sunt alij Ordines Regularium Clericorum, Societatis Iesu, Barnabitæ, Somaschi, Ministri infirmorum, Clerici Minores, Ioannes-Petrus ex illustrissima, antiquissima, Heroum insignium splendore, ac opibus, titulis, ac prærogatiuis ad summum cumulatissima &c.* P. M. F. Dominicus Grauina in voce Turt. lo. cit. fol. 301. & 302.

DISQVISITIO TERTIA.

Qualem ergo Paulus Ordinem & Congregationem instituit? Quoue digniùs titulo, ob eam institutionem, est honestandus?

P. Siluester Petrasancta de Symb. Her. in Elog. §. 6. num. 12. fol. LXIX.

2 IOannes-Petrus Carafa fuit VNIVS MAGNI ORDINIS CLERICORVM FVNDATOR &c. PRIMVS APOSTOLICI CLERICORVM ORDINIS RESTITVTOR.

---

1 *Succeſſere deindè aliæ Clericorum familiæ. Sed hi, quòd primi, Clerici Regulares peculiari quadam nuncupatione appellantur: Diuinæ in primis Prouidentiæ Aſſertores; quòd nec cenſus poſſideant, nec oſtiatim quæritent; ſed præſtolentur cũ ſilentio ſaluare Dei, fiducia quidem miraculo proxima.* Laur. Beyerlinc. loc. cit.

DISQVISITIO QVARTA.

Excitauit Io. Petrus ſolus ipſe ne Ordinem, an cum alijs? & quod, illi eius Ordini, eſt nomen?

P. Nicolaus Orlandinus in Hiſtor. Soc. lib. 1. num. 122. Rom. edit. fol. 34. Antuerp. fol. 26. col. 2.

2 IOannes-Petrus Caraffa, cui poſteà Eccleſiæ Catholicæ gubernacula diuina detulit Prouidentia & Paulus IV. eſt appellatus—& NOBILITATE GENERIS, ET LITTERARVM ERVDITIONE, ET ALIIS DEI MVNERIBVS SPECTATISSIMVS, Theatino Archiepiſcopatu relicto, cum alijs tribus æquè pijs ac nobilibus Viris, Clericorũ Regularium Ordinem, quos ab Archiepiſcopo cæteris clariore Theatinos nominant, recens condiderat.

---

1 *Porrò moliri hoc ipſe ſecum ardentiſſimé eo tempore cœpit Carafa, quo id ipſum Caietanus animo peruolutabat; collimabantque impulſore Deo in idem ſimul inſtitutum ambo: cùmque neuter alterius mentem ſenſumque cognoſceret; modum vterque excogitabat, quo res bene cederet. Intereà temporis euulgare egregium conſilium cœpit Thienæus: ſtatimque ſparſus rumor in Epiſcopi Theatini aures inſurrauit, illum de abdicanda Aula cogitare, & condendi noui Clericorum Ordinis*

men-

Digitized by Google

mentem cum Bonifacio communicasse. Resciuit id vix Carafa: cùm admotis veluti stimulis, ac vehementer incensus, Caietanum ingenti quodam spiritu conuenit. Et, molitum se, ait, iam diù opus: Eandemque Clericorum Regularium Ideam, & concepisse pridem animo, ac tùm quidem de ea cogitare, nec vlli adhuc mortalium mentem aperuisse. Nunc verò quando ipse priùs ea de re sermonem habuerat, admitti se magni conatus socium prolixè rogabat, ad omnem certè Paupertatis asperitatem, suique contemptum, vires atque animos suffecturus. Ios. Sylos in histor. par. 1. lib. 2. pag. 33.

DISQVISITIO QVINTA.

Quomodò fundata hæc à Paulo & S. Caietano Religio dici debet? Illi ne Thienæus, an Thienæo se Carafa socium addidit?

P. Nicolaus Lancicius in 1. Opusc. de rectè trad. adol. n. 258. fol. 86. col. 2.

2 CONgregatio Clericorum, quos Theatinos vocant, sic à---Fundatore Episcopo Theatino, & posteà Romano Pontifice Paulo IV. appellata, cum B. Caietano Thienæo, alijsque socijs vitæ sanctitate illustribus instituta, VALDE ECCLESIÆ VTILIS, ET IN ITALIÆ PRÆCIPVIS VRBIBVS FLORENS, REBVS VBIQVE PRÆCLARE GESTIS, ET MAGNAM DEI GLORIAM PROMOVENTIBVS ILLVSTRISSIMA. *Ita Lancicius. Sed quis ipsorum Fundator? quis alter alterius sodalis, & verè socius fuit?*

P. Petrus Ribadineira in Vita P. Ignatij Loyolæ lib. 2. cap. 6. fol. 134.

3 QVI (*Ioannes-Petrus*) EPISCOPATV THEATINO RELICTO----AD CAIETANVM VICENTINVM SE SOCIVM ADIVNXERAT. *Ita Ribadineira. At id vellem, inquis, inspicere vestri Ordinis Historijs annotatum, non quidem recens in lucem editis, sed multò ante typis impressis, quàm Thienæus Beatorum Syllabo adscriptus esset. Id vbinàm legitur?*

P. Ioannes Rhò è Societ. Iesu in Apolog. interrog. pag. 198.

4 Legitur apud Caracciolum Collectaneorum *pag. 190. quæ Coloniæ Vbiorum excusa sunt An. 1612. cùm de Caietani caussa (hoc est, Apotheosi) Romæ agitanda non dùm vlli quidquam in mentem venerat. Et hunc plenè Scriptorem P. Rhò pag. 269.* disertissimè *loqui dicit; & pag. 47.* diligentissimum Antiquitatis *appellat. Tùm pag. 106.* minutissima diligentia omnia rimatum fuisse video, *inquit*, & laudo clari Viri studium laboremque: neque enim aurum colligentes, quamuis diuite in vena, vel ipsa ramenta negligere conuenit: opera namque maiorum & virtutum exempla, quamuis aliquã-

do in tenui sit labor, quolibet Peruano auro pretiosiora qui colligit, ingens profectò operæ pretium facit. *Sed ante illum Ioannes-Antonius Pratus, S. Caietani Nouitius, quem P. Rhò pag. 46.* Optimum Senem *vocat, idem tabulis consignauit. Quo circa* Caracciolus (*vtidem P. Rhò loquitur in fol. 47.*) qui eas tabulas vidit, quique sibi Caietani Vitam, opus difficili rerum inquisitione, quæ illum diù tenuit, planè laboriosum fuisse testatur, *factum ita describit.* Caietanus igitur ea, *inquit*, quæ secum aliquantisper, molitore Deo, agitauerat, cum Bonifacio à Colle Viro integerrimo amicè communicat. Probat ille, & sancto correptus Spiritu se tàm præclaro facinori socium offert. Hanc rem non multò pòst olfecit Ioannes Petrus Carafa, Episcopus Theatinus, is videlicet, cuius iàm gesta retulimus: & qui diù cupiuerat è mundi fluctibus in portum aliquem emergere, vbi primùm percepit instituendi Ordinis rationem atque scopum, exarsit illicò vehementi desiderio ineundi Instituti, quod Monasticæ simul & Clericalis vitæ munera laudesque coniungeret. Itaq; vt nunquam ferè non erat ad virtutum ardua capessenda optimè animatus, Caietanum liberè conuenit, & maiorem in modum ab eo petijt, vt se eiusdem voti compotem faceret. Esse sibi si nō meritum, certè studium par atque ceteris, & similē propemodùm sacri Sodalitij imaginem se concepisse animo, quam non fuerit ausus cuiquam patefacere. Proindè sibi & amico, & Episcopo, & auidè cupienti, non esse saltem postremum in eo optimo facinore locū denegandum. Ille admiratus viri animos & nulli præclaro operi angusta pectora, gratias primùm agere, quòd tantus Antistes pauperum Clericorum vitam adeò cupidè vellet amplecti. Deindè verò (vt Carafæ impetum ardoremque reprimeret) excusare se multis modis, atque difficultates, quæ multæ & grauissimæ certè inerant, opponere; scilicet per sacros Canones, quos Carafa ipse probè nosset, non licere Episcopo, deserto suo & Christi grege, ad Claustra secedere. Videret tempora fortiū exemplorum valdè indiga. Proindè ne se intra muros absconderet, qui oppositus esset à Deo murus pro Domo Israel aduersus huius temporis Philisthæos. Pergeret potiùs cum alijs Episcopis ductare Christianas acies, se verò aliosque priuatos homines sineret sub signis contineri inter gregarios milites. His alijsque eiusmodi dùm Carafam Caietanus dehortari nititur, ille, vt erat ingenio præferuidus, & recti consilij, quod semel apprehendisset, tenacissimus, nihilùm his dimoueri difficultatibus, imò magis magisque inardescere. Denique multis verbis vltrò citròque habitis, Carafæ ardor eò processit, vt fixis repente humi genibus, vultu subirato ac propemodùm minaci protestatus fuerit Caietano, se in die Iudicij de sua anima ab eo rationem coram Christo Iudice reposciturum, nisi protinus se è sæculi turbis ad quietam Religiosæ vitæ stationem admitteret. Tùm Caietanus obstupescens Viri constantiam,

Digitized by Google

ſtantiam,facundiam,grauitatem,procubuit & ipſe in genua,eumque cõplexus amantiſſimè;Ego te, inquit, mi Domine nunquam deſeram. Iunctis itaque animis viribuſque ſedulò veſtigant,quanam ratione, maturè cum Deo id,quod propoſuerant, perficerent: mutuiſque cohortationibus ſeſe inuicem accendunt. Antequam autem ad rem aggrederentur, Quartum adſciſcunt Socium,Paulum videlicet Conſiliarium, fidum Carafæ amicum, & antiqua ſtirpe ac probitate conſpicuum. His quatuor veluti baſibus ædificium omne noſtri Ordinis ſuperſtructum eſt. Atque adeò has quatuor Roſas inter medias humanorum pectorum hyemes,B. Dorothea vt Cæſareæ quondam, tunc Romæ iterum protulit. Cæteri, qui ad triginta octo fuiſſe referuntur, & ſi ad primum noui inſtituti nũcium incaluerant,& ſe quiſq; Socium ineũdo Clericorum Ordini promptè obtulerant, difficultate tamen rei, & arctiſſimæ Paupertatis voto quod ij quatuor conceperant perterrefacti,refrixerunt. Igitur anno redempti Orbis M.D.XXIV.feſto die Inuentæ Crucis à quatuor iam dictis Viris res cœpta eſt apud Clementem VII.Pont.Max.ſedulò agitari. Magnis primùm difficultatibus impediebatur, pleriſque Romanæ Aulæ Proceribus nouum id fore pronunciantibus,Clericos à Monachis,habitu,nuncupatione,nonnullo etiam inſtituto diſtinctos,ad inſtar nihilominùs Monachorum, ſeptis Clauſtri rigidè contineri, & ſolennibus Chriſto nuncupatis votis obligatam vitam ducere.Prætereà,non videri, poſſe eos ſeſe tolerare, niſi aut ſtipem emendicatò quærerent, quod fermè inuſitatum Clericis, aut certos cenſus prouentuſque ſibi compararent, quod nullo modo ſibi Patres perſuaderi patiebantur. Apoſtolicam verò illam rationem viuendi ex vltroneis oblationibus, haud proſperè his tẽporibus ſucceſſuram,in queis virtutum cultus & charitas potiſſimùm,in egenos,adeò refrixiſſe cernitur, vnoquoque propemodùm quæ ſua ſunt quærente,non quæ Ieſu Chriſti:Neque etiam facilè impetratu fuit à Sũmo Pontifice, ut Carafæ liceret, relicto Epiſcopali munere,ad priuatam vitam emigrare. Nouerat enim Pontifex quantum præſidij in eo Viro reperire poſſet Reſpub. Chriſtiana;ijs maximè temporibus, quibus præſtantes virtute,conſilio, pietate homines operæ pretium eſſet ad gubernacula adhibere,non autem in Clauſtra aut in ſolitudines ablegare.His itaque res implicata nodis vix vnquam fuiſſet expedita, niſi Caietanus in primis,& ſocij etiam alij ſtrenuè reſpondiſſent: Nihil,ſe, nihil poſteros,modò Chriſto fiderent,Deique Regnum ſedulò quærerent,de victu cultuque corporis vnquam fore ſolicitos. Illud vnum agerent: cætera Chriſto ſponſore adijcienda neutiquam ſe ambigere. Apoſtolos,primoſque Euangelij Sectatores longè infeſtius pietati, ac Charitati ſeculum incurriſſe: neminem tamen eorum aut fame aut algore conſumptum,niſi ſiquando perſecutorum rabies ijſce modis diuites ſimul & inopes cruciauit.

Digitized by Google

ciauit. Census prouentusq; perpetuos quòd plerique alij Ordines retineant,se quidem nequaquàm improbare;at inficiari non posse,illud esse perfectius institutum,quod Euangelicam paupertatem impẽsiùs seruat. Diuitias sæpe esse seminarium litium,& perniciem libertatis. Itaque rogare se Purpuratos Patres Sanctissimumque Pontificem, vt faueret instaurationi Clericalis Instituti,quod Apostoli dedicassent,viriq;Apostolici longa serie suo exemplo firmasent.De Theatino Episcopo,sperare se non minus illum Reipuq.Christianæ fore vtilem Clericorum Ordinis parentem,quàm Theatinæ Ecclesiæ præsul extitisset.Neque illum tuendæ Christianæ causæ sese reddere ineptum, quòd Religiosum iniret institutum:sed ipsummet qui anteà in acie dimicauerat Primipilus, postmodùm veluti de sacra quadam Turri, memorando posteris exemplo, vnà cum socijs,propugnaturum.His alijsque rationibus ea quæ obiecta fuerant diluebant Patres:quibus magnum profectò robur addidit Matthæus Gibertus, celeberrimus ille Veronæ Episcopus, qui quòd apud Clementem gratia,apud Cardinales plurimùm auctoritate valebat,Nostros magnoperè iuuit. Et quidem eò diligentiùs incubuit Gibertus expediẽdę rei,quòd percuperet se ijs aggregare,adeòque ea ratione ex Aulæ se subducere strepitu,atque turbinibus. Verùm sui is laboris fructu votoque potiri non potuit.Abnuerunt enim Patres tantùm Præsulem sibi socium adiungere, quocum Pontificiæ rectionis curas Clementem partiri probè nosent:atque adeò nunquam illum permisurum, vt se destituto rebusque publicis, ad alia se conferret vel optima studia. Ex Episcoporum numero satis sibi fore Carafam,cuius auctoritate, consilio,ope iuuaretur.Itaque cùm Inuentæ Crucis festo die res agitari cœpta esset,in Crucis itidem exaltatæ solenni luce faustè confecta est:vt proindè non immeritò Crucis insigne nobis assumpsisse videamur.Erit autem fortassis pretium operæ,si quo modo Quatuor ij Viri ad B.Petri in Vaticano colle Deo sese votis obstrinxerint, breuiter hoc loco narrauero. Clemens VII.cuius iam sæpè meminimus è Medicea Stirpe Pont. Max. vt renascentem Clericorum Regularium Ordinem Apostolica protectione foueret,& sibi, hoc est, Christi Vicario proximè subijceret, iussit Ioanni Baptistæ Bonzianio Casertæ Episcopo,& Apostolico Datario,vt Pontificio nomine iam dictorum quatuor virorum solennia Vota exciperet,atque Apostolica auctoritate roboraret.Acceserunt:itaque eo festo die Nostri Patres,vnà cum Bonziano ad Ædem augustissimam Vaticanam,vniuerso Clero, ac maxima omnium Ordinum multitudine prosequente;& celebrato à Casertano Episcopo ad Altare Sancti Andreæ solenni sacrificio, ac cœlesti pane professuris Patribus ritè porrecto, Aram Sancti Petri, quæ eius Templi est primaria ac sacratissima, bini adeunt:ibiq;Clementis VII.Diplomate per Notarium clara voce recitato, pri-

to, primus Ioannes-Petrus, tùm Caietanus, deindè alij duo solennia Religionis vota Summo Numini deuotissimè nuncuparunt: quorum formulas singulis autographis descriptas Bonzianius Summi Pontificis nomine recepit, probauitque. Post hæc, quoniam iam dicto Diplomate concedebatur ipsis, vt Præpositum sibi quem vellent eligerent, idcircò, secedentes ij Quatuor Viri parumper ab adstantium cœtu, cùm de ea re inter se aliquantisper deliberassent, in Ioannem Petrum cunctorum suffragia conuenerunt. Ipsum igitur iam designatum electumque primum Clericorum Regularium Præpositum, Casertanus Episcopus, qua pollebat potestate, roborauit atque firmauit.

---

1 *Qui (Clericorum Regularium Ordinem) condiderint, quatuor Viri fuere, excellenti virtute, atque insigni Romana in aula existimatione: nempè B. Caietanus Thienæus, Vicentinus, Protonotarius vt aiunt Apostolicus, ex his, quos participantes vocant: Ioannes-Petrus Carafa Neapol. Episc. Theatinus, Paulus Consiliarius Rom. & Bonifacius à Colle Alexandrinus. Ex his præcipui Thienæus & Carafa: & ille quidem in eam deindè Sanctimoniæ laudem euasit, vt celebrari publicis honoribus meruerit ab Vrbano Pont. VIII. Beatorum (à Clemente verò X. Sanctorum) numero adscriptus: floretque hodieque insigni miraculorum fama cũ Neapoli, vbi sacri eius cineres quiescunt, tùm alibi possim; adeò vt nihil iam per Italiam frequentiùs imploretur, quàm Caietani tutela & nomen: indicantque collata ab eo beneficia, infinita propemodùm ad tumulum donaria, ac votiuæ vbique pro parietibus tabulæ.* Laur. Beyerl. in Th. V. Religio fol. 259. & 260.

DISQVISITIO SEXTA.

Si Theatinæ Congregationis vnum Institutorem dicere velim, quis nominandus? aut quomodò cum eo cæteri iurè ac meritò appellabuntur?

P. Nicolaus Lancicius in 1. Opusc. cap. 19. n. 258. fol. 83.

2 B. CAIETANVS THIENÆVS FVNDATOR ORDINIS CLERICORVM REGVLARIVM, & (*cæteri*) EIVS SOCII.

---

1 *Quod ad institutionis negotium, ac præcipuum Fundatoris nomen, re tùm ad Veterum Patrum sensum, tùm ad historiarum fidem maturiùs examinata, par est, vt illibata Episcopi Theatini laude, suum etiam B. Caietano decus asseratur.*

Nàm

Digitized by Google

Nàm & si Carafa feruentiore quidem ſtudio atque opera id negotij adgubernaſſet, curaſſetque impenſiùs ſurgentis Religionis momenta; tamen qui Apoſtolico huic Operi inſiſtere, præclarumque conſilium primus aperire, atque euulgare, ac Socios adſciſcere cæperit, Thienæus fuit: quem & ipſemet conuenit Epiſcopus Theatinus, ea magni pectoris celſitudine, generoſique animi demiſſione, quam ipſi enarrauimus: omniſque ætas, ac gentium linguæ loquentur. Itaque hac de re breuiter ſtatuendum ſic cenſeo: vt inter quatuor eos Viros, Thienæus & Carafa, quippè qui luce Generis, Infuliſque, ac celebriori virtute inſigniores erant, primarij Conditores fuerint: enimuerò é duobus alijs, vt Bonifacius Caietano, ita Conſiliarius adhæſit Carafæ: ac propterèà & ſi in eo opere prouehendo vnà cum alijs ſummo quidem ardore animi incaluerint, ac ſimul vota nuncupauerint, proindèque Fundatoris laudem, nomenque demeruerint: tamen illi, præclari nominis, virtutiſque prærogatiua, præcipui. Inter hos verò, cùm eandem, vti monuimus, vterque mentem conceperit, ac egregiè pro virili quiſque parte in ea prouincia inſudauerit, nullus profectò alter alteri videtur anteferendus. Nàm ſi inſularum ac nominis ſplendorem, primamque Ordinis Præfecturam, atque egregios in explicandis difficultatibus conatus ſpectemus, præcipuum huiuſce Clericorum Reipublicæ Caput Patremque, Carafam dicemus. Si ſparſam euulgatamque inter Romanos Proceres eam excitandæ Sodalitatis mentem; primus Familiæ Auctor Thienæus fuit: ita vt hic quidem, quòd Ideam operis propoſuit; ille quòd opus ipſum inſigni conatu molitus fuerit, velut æquales ac compares præcipuam quiſque laudem, ac principem ſibi locum vendicet. Ioſ. Sylos in hiſt. par. 1. lib. 3. fol. 69. & 70.

DISQVISITIO SEPTIMA.

Cur verò in hac Theatina Congregatione, præter aliorum Ordinum morem, non vnus omninò Fundator, ſed ex quatuor, duo præſertim inſigniores ac præcipui nominantur? Quomodò id dici poteſt?

P. Iulius Nigronus è Soc. Ieſu in Diſput. Hiſtor. n. 32. fol. 60.

2 RAtione diuerſa. CAIETANVS FVNDATOR DICITVR, QVIA PRIMVS DE RELIGIONE REFORMATORVM CLERICORVM CONDENDA COGITAVIT: PRIMVS SOCIOS QVÆSIVIT, ET COGERE COEPIT. CARAFA VERO, QVIA SODALIBVS PRIMIS, DIGNITATE, SCIENTIA, ÆTATE, ATQVE AVCTORITATE ANTEIBAT. Quam ob cauſam, Pontifex, in Literis, & Breuibus, primo loco Carafam nominat: in Profeſſione facienda, primus ſolennia Vota nuncupat: poſt Profeſſionem, primus à cæteris in præpoſitum eligitur. *Hactenus P. Iulius Nigronus. Id ipſum*

verò

Digitized by Google

verò quod disertissimus Sylos edidit, multò ante alij docuere. Legantur Vitæ ac Gesta Romanorum Pontificum denuò typis impressa à R.P. Augustino Oldoino é Soc. Iesu in Paulo IV. & in addit. Andreæ Victorelli, vbi ait:

3 Quidam Ioannem-Petrum Carafam, quidam Caietanum Thienæum, Ordinis Clericorum Regularium Institutorem agnoscunt: alij ab his, à Bonifacio à Colle, & à Paulo Consiliario Ordinem institutum fatentur. Ego cum ijs sentio, qui duos illos institutores, hos autem Socios appellant. *Et optimam rationem assignat:* Nàm Clemens VII. Literas, quibus eundem Ordinem firmauit, ad Ioannem-Petrum Episcopum Theatinum, ad Caietanum Vicentinum Presbyterum, & ad Socios eorum dedit. *Hæc ille. Literæ autẽ, vel Diplomata, quæ Victorellus, & P. Iulius Nigronius citat, plura fuere. Ego vnum & alterum huc subijciam. Et primum quidem, quo Clemens VII. Ordinem comprobauit, hoc fuit.*

Venerabili Fratri, Io. Petrõ, Episcopo Theatino, & dilecto filio Caietano Presbytero Vicentino, ac eorum Socijs & Successoribus.

CLEMENS PAPA SEPTIMVS.

Venerabilis Frater, & dilecti Filij salutem & Apostolicam benedictionem. Exponi Nobis nuper feciſtis, quòd Vos, & nonnulli alij, eiusdem propositi Socij vestri, diuina, vt creditur, inspiratione ducti cupientes, cum maiori animi quiete Deo seruire, & illi magis pro desiderio cohærere posse, tria substantialia religiosæ vitæ, Paupertatis scilicet, Castitatis, & Obedientiæ vota emittere, & sub solito, & communi habitu Clericali in vnum habitantes, & communi ac de communi viuentes, ac Deo humiliter, & deuotè, quantum ipse dederit, seruientes, sub nostra, & Apostolicæ Sedis humili, & immediata subiectione, & speciali protectione, Clericalem vitam ducere decreuiſtis, supplicareque nobis feciſtis, vt de nostræ, atque huius Sanctæ Sedis plenitudine potestatis, solitaque clementia in præmissis benignè annuentes, de ijs, quę ad huius vitę propositum conducere, aut quomodolibet expedire videntur, Vobis, socijs, & successoribus vestris prouidere dignarèmur. Nos qui omnium Christi fidelium pijs, & honestis desiderijs libenter annuimus, vestrum in hac parte laudabile desiderium plurimùm in Domino commendantes, vestrisque huiusmodi supplicationibus inclinati, Vobis, & cuilibet vestrum, vt quandocumque visum fuerit, positis tria substantialia religiosæ vitæ, vt petitis, Paupertatis, Castitatis, & Obedientiæ vota publicè emittere, & in manibus cuiusque Presbyteri secularis, vel cuiusque Ordinis regularis solemniter profiteri, ac sub solito, & communi habitu Clericali, subq; nomine, ac nuncupatione Clericorum Regularium in communi viuentes, in locis religiosis aut secularibus, prout vobis ab il-

Digitized by Google

lis,quorum loca ipsa concessum fuerit, seu expedire videbitur, sub Nostra,& Sanctæ huius Sedis Apostolicæ immediata subiectione,& speciali protectione in vnum habitare,atque ex vobis, inter vos singulis annis Superiorem eligere,Præpositum nuncupandum,qui vsque ad triẽnium, & non vltra confirmari possit,alioſque quoscumque Seculares Clericos, quauis dignitate fulgentes,seu Laicos,qui Deo inspirante, ad huiusmodi vitæ propositum,& communem viuendi modum se conferre voluerit, recipere, & post annuam probationem ad talem trium votorum professionem,in manibus Superioris,seu Præpositi emittendam,ad huiusmodi communem viuendi modum admittere:nec non statuta quæcumque,ordinationes,& Constitutiones de omnibus,& singulis,quæ ad huiusmodi vitæ propositum conducere,moresque,& institutum honestè, & deuotè clericaliter viuendi concernere videbuntur: de Missis præcipuè, & de alijs diuinis Officijs,siue Horis Canonicis,prout vobis melius videbitur, celebrandis,& recitandis,licita tamen,& honesta, rationabilia, & bonis moribus,& sacris Canonibus non contraria,facere,edere, & pro tempore facta edere,corrigere,reformare,& in parte,vel in totum immutare, ac de nouo alia,prout vobis expedire videbitur,instituere,& ordinare, & iuxtà illa viuere;quæ postquam à vobis condita,& reformata, instituta,aut immutata,& ordinata,ac Nobis, seu Successoribus nostris exhibita fuerint,Apostolica auctoritate confirmata,& approbata sint,& esse censeantur:& vt omnibus,& singulis priuilegijs,exemptionibus, immunitatibus, indulgentijs, facultatibus, libertatibus, auctoritatibus, indultis,fauoribus,concessionibus,& gratijs spiritualibus,& temporalibus, quibus,potiuntur, & gaudent, aut in futurum potientur, & gaudebunt Canonici Regulares Lateranenses,Congregationes,personæ,& loca eorum,Vos,& loca vestra vti,potiri, & gaudere possitis, quorum tenores præsentibus pro sufficienter expressis,ac de verbo ad verbum insertis haberi volumus;ita vt litteræ Apostolicæ super eisdẽ priuilegijs, exemptionibus;immunitatibus,concessionibus,& gratijs eisdem concessis,vel pro tempore concedendis,mutatis dumtaxat nominibus,cognominibus, inuocationibus,& diebus,ad libitum expediri possint; perinde ac si illa omnia,& singula,non solùm per clausulas generales, sed per eorum tenorem,de verbo ad verbum expressionem, & insertionem fuissent vobis per has nostras litteras,sub hac ipsa die expressa,& specialiter concessa, tenore præsentium ex certa nostra scientia, & ex Apostolicæ plenitudine potestatis,Vobis,ac socijs,& successoribus vestris in perpetuum concedimus,pariter & indulgemus,& ad præmissa omnia,& singula,quibuscumque impedimentis,& contradicentibus amotis,liberam,plenamque auctoritatem,& facultatem elargimur,non obstantibus nomine,dignitate, & officio Episcopali, quæ Ioanni Petro supradicto per alias nostras

litte-

litteras reſeruauimus, Apoſtoliciſque, & generalibus, aut ſpecialibus conſtitutionibus, ordinationibus, etiam iuramento, aut quauis alia firmitate roboratis, etiam ſi qua ſpecialiter, ſeu de verbo ad verbum exprimenda eſſent, quæ pro expreſſis haberi, & quibus quoad effectum præſentium dumtaxat ſpecialiter, & expreſsè derogamus, alijſque contrarijs non obſtantibus quibuſcumque. Datum Romæ apud Sanctum Petrum ſub Annulo Piſcatoris die vigeſimaquarta Iulij M.D.XXXIV.

Iacobus Sadoletus.

4 *Alterum fuit, quo Pontifex emendandi Breuiarij & Miſsalis libri facultatem indulſit noſtris Patribus, hunc in modum.*

CLEMENS PAPA SEPTIMVS.

Venerabili Fratri Io. Petro Epiſcopo Theatino, & dilectiſſimis Filijs, Caietano Presbytero Vicentino, ac eorum Socis, & Succeſſoribus, Clericis Regularibus nuncupatis.

Venerabilis Frater, & Dilecti filij ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem. Exponi nobis nuper feciſtis, quòd poſtquam aliàs vobis Clericalem, & exemplarem vitam, ſub emiſſione trium votorum ſubſtantialium in habitu Clericali ducere, ac in communi, & de communi viuere cupientibus id inter cætera, nec non aliquas ſuper Miſſis, & alijs diuinis Officijs celebrãdis ordinationes, & conſtitutiones, dummodò licitas, honeſtas, & rationabiles, ac bonis moribus, & Sacris Canonibus nõ contrarias faciendi, & ſecundùm illas eaſdẽ Miſsas, & Officia recitandi, & celebrandi cõceſſimus; prout in alijs noſtris ſub Annulo Piſcatoris litteris deſuper ſub die 24. Iunij, Pontificatus noſtri anno primo confectis, pleniùs continetur; vos Religionis, & diuini cultus honore, ac feruore ſuccenſi, Miſſas, & diuina Officia, quibus nunc Sancta Romana Eccleſia vtitur, ad certum modum, vt quidem vobis videtur, decentiorem, ſanctorumque Patrum, ac ſacrorum Canonum ſtatutis conuenientiorem, magiſque aptum profectui celebrantium, & deuotioni audientium excogitaſtis, quem componere deſideratis, Nobis, & Sedi Apoſtolicæ poſteà offerendum, vt ex illius inſpectione, an publico Eccleſiarum vſui tradendus ſit, decernere poſſimus. Verùm, ſicut eadem veſtra expoſitio ſubiungebat, quia non facilè ad compoſitionis huiuſmodi effectum, & complementum deuenire poſſe ſperatis, niſi per ipſiuſmodi continuam per aliquod tempus tractationem, & Officiorum à vobis compoſitorum recitatione, ex qua & vſu ipſo multa à vobis videri, & animaduerti, & animaduerſa corrigi, & mutari poſſent, cupitis propterea, vt experientiam ducem, ac magiſtram habeatis, Miſsas, & alia diuina Officia huiuſmodi iuxtà modum à vobis repertum, & in choris, & in Eccleſijs veſtris celebrare, & recitare. Quarè pro parte veſtra Nobis fuit humiliter ſupplicatum, vt vobis id faciendi licentiam ad annum concedere, voſque interim

Digitized by Google

sic recitantes,& celebrantes à celebratione,& recitatione Missarum, & Officiorum diuinorum iuxtà cõsuetum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ morẽ facienda,ac à recitatione Officij B. Virginis etiam per vos composita, attenta occupatione vestra,& longiori Officio,interim à vobis celebrãdo,absoluere, aliasque desuper vobis opportunè prouidere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur in te præcipuè, frater Episcope,sperantes,& confidentes, quòd pro tua doctrina,prudentia, & pietate nihil nisi pium,& Canonicum,laudeque, & Professione vestra dignũ in hoc ages,agique à tuis fines;vobis omnibus,& singulis vestrum dumtaxat,vt Missas,& diuina Officia iuxtà modum nouum,per vos excogitatum,& componendum,in choro,& in Ecclesijs vestris per annum dumtaxat à data præsentium computandum celebrare, & recitare ad Dei laudem liberè,& licitè valeatis;interim ad celebrationem,recitationemque Missarum, ac Officiorum huiusmodi iuxtà consuetum Romanæ Ecclesiæ morem faciendam minimè teneamini:nec Officium B. Mariæ,etiã per vos compositum per dictum annum recitare ex præcepto obligemini;sed ab omni alio more aliter celebrandarum Missarum, & recitandorum Officiorum per dictum annum tãtùm prorsùs exempti, liberi, & absoluti esse censeamini,auctoritate Apostolica,tenore præsentium concedimus, & indulgemus, ac vobiscum super quouis voto, obligatione, & professione,per vos factis, ad effectum præsentium dispensamus. Volumus autem,vobisque in virtute Sanctæ Obedientiæ inhibemus,ne dictũ modum,per vos componendum alicui alteri vtendum, & legendum tradatis,antequam ille per vos ad Nos missus, & à nobis, & ab hac Sancta Sede fuerit canonicè approbatus. Non obstantibus præmissis, ac constitutionibus,& ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrarijs quibuscumque.Datum Romæ apud Sanctum Petrum sub annulo Piscatoris die 21.Ianuarij 1529.Pontificatus nostri anno sexto.

Blosius.

---

1 *Aptari in ipsos (Thienæum & Carafam) iurè poterit, quod de celeberrimo quodam Oratore,eiusque in dictionis præstantia principatu dictum à Tullio olim fuit: Demosthenes,inquit,tibi præripuit,ne esses primus Orator; Tu illi,ne solus. Ita vt Thienæus &) Carafa primam sibi in condendo Ordine palmam vicissim præripuerint.* Ios.Sylos par.1.hist.lo.cit.

DISQVI-

DISQVISITIO OCTAVA.

Constat ex dictis, Caietanum Thienæum, & Ioannem-Petrum Carafam, vel Confundatores (vti P. Ioannes Rhò vocat) vel Coinstitutores Theatini Ordinis appellari. Ne insolens ac mirum id videatur; de quo nam exemplum haberi potuit, hac in re, quod Nostrates imitarentur?

P. Henricus Sommalius è Soc. Iesu in vita Thomæ à Kempis cap. 8.

2 DE Gerardo Magno, COINSTITVTORE CLERICORVM REGVLARIVM.

---

1 *Planè id Naturæ ingenium, atque indoles est, vt adnotauit Plinius, vt propè venenatas herbas, salutares plerumque ferat, quò simul & enatum malum, & ipsam prona manu antidotum propinasse intelligeremus. Id quod eiusdem Naturæ moderator, & auctor Deus, cùm in grauissimis Christianæ Religionis momentis, tùm in huiusce præsertim Ordinis institutione fecisse cernitur. Etenim eodem hoc isto anno institutam confirmatamque ipsam voluit, cùm Martinus Lutherus, impius Augustiniani Ordinis, Fideique desertor & transfuga, postquam modestiam omnem speciemque probitatis exuerat, Religiosum habitum personamque dimisit, vt ostenderet adnatum eodem tempore teterrimo veneno præsentissimum remedium. Nempè Theatinorum Patrum, qui primæuos Clericorum Regularium mores induerunt, ea potissimùm mens fuit, vt collapsum sacrorum cultum Religionemque instaurarent, pugnarentque ea Clericorum Reformatorum legione in seculi vitia, quemadmodùm Regulares illi Augustini Clerici, & Augustinus ipse in pestilentissimas suorum temporum Hæresum phalanges decertauerat.—Quod & Lutherus ipse intellexit, testatusque est conceptis verbis. Nam cùm excitatam Romæ per ea tempora ad Apostolicæ Paupertatis, vitæque normam, eam Clericorum Sodalitatẽ rescisuisset, inclamasse suis fertur: Magnum nobis Romæ paratur Bellum.* Ios. Sylos in histor. par. 1. lib. 2. fol. 42. & 43.

DISQVISITIO NONA.

Quale fuit quatuor illis Viris in condenda Congregatione propositum? Quaue Nomina, Cognomina, & Patriæ ipsorum?

P. Antonius Spinellus è Soc. Iesu de Virg. Deip. laud. cap. 40. n. 11. fol. 587.

2 QVI OMNIVM PRIMI HAC TEMPESTATE CLERICORVM REGVLARIVM ORDINEM EXCITARVNT, VT

VT SVO EXEMPLO ATQVE OPERA CLERVM SÆCVLAREM AD SANCTIOREM VIVENDI RATIONEM, IVXTA SACRORVM CANONVM NORMAM, EXCITARENT; HI FVERE B. CAIETANVS Thienæus Vicentinus, Protonotarius Apostolicus, qui vitæ merito miraculis etiam claruit: Bonifacius à Colle ab Alexandria, Galliæ Cisalpinæ Vrbe: Paulus Consiliarius Romanus: & Ioannes-Petrus Carafa Neapolitanus, Episcopus Theatinus.

---

1 *Exaltatæ S. Crucis die, in Basilica Principis Apostolorum, supra Aram Maximam, vbi glorioſiſſima Corpora ſanctiſſimorum Apostolorum Petri & Pauli condita ſunt, magna populi atque totius Aulæ frequentia, quæ hunc Præſulem & Socios plurimi faciebat, Votorum profeſſio emiſſa eſt.* D. Petrus Recordatus, Monachus Casinensis in hostor. monast. die 2. fol. 219.

DISQVISITIO DECIMA.

Quonam in loco, & priuato ne, an ſolemni & celeberrimo cultu, prima hæc Clericorum Regularium Congregatio eſt inſtituta?

P. Hieronymus Platus è Soc. Iesu de bono ſtat. Relig. lib. 2. cap. 28. fol. 404.

2 PAulus IV. Religioſam formam inſtituit; quam etiam ROMÆ, PVBLICE, IN SANCTI PETRI ÆDE, ADSTANTE EIVS TEMPLI CLERO, MAGNA OMNINO CELEBRITATE, AD APOSTOLORVM CORPORA, vnà cum---ſocijs profeſſus eſt, editis ijs Votis, quæ ſolennia ſunt omnibus Religioſis. Contigit hoc, Anno 1524. ipſa die, quæ Sanctæ CRVCIS EXALTATIONI dicata eſt: eaque fuere initia eius, quem dixi, Ordinis; qui deindè quotidianis incrementis non ſuo tantùm, ſed aliorum etiam mortalium bono auctus eſt, & in dies augetur.

---

1 *Secularis Clerus eò ſub Leonis X. Adriani VI. & Clementis VII. Pontificatu deuenerat, vt planè illud Oraculum verum eſſet: Sicut populus ſic Sacerdos. Deus tamen benedictus ſpeciali pietate ac prouidentia, vt tanto defectui Miniſtrorum proſpiceret, impulit quatuor ſeruos ſuos, vt in Clero primæuum illud Apoſtolicum Inſtitutum Clericorum Regularium inſtaurarent. Et hi primi Religioſi homines è Clero fuerunt, antiquæ Obſeruantiæ Diſcipulorum Chriſti primi Reſtitutores. Ideòque facultatem obtinuerunt, vt abſolute & antonomaſticè Clericorum Regularium Cognomento appellentur. Nam qui poſt ipſos Presbyteri Religioſi ſequu-*

Digitized by Google

sequuti sunt, veluti RR.PP. Barnabitæ, RR.PP. Societatis Iesu, RR.PP. Congregationis Somaschæ, ac RR.PP. Minores, absolutè, tùm sine addito Regulares Clerici appellari non possunt. D. Siluester Maurolicus Abbas Cisternensis in Mari Oceano Religionum fol. 367.

DISQVISITIO VNDECIMA.

Ioanni-Petro Clemens VII. in Ordinis Fundatione, quam facultatem indulsit? Qui post eius Ordinem sunt sequuti, quomodò ab illo discriminantur? Num ex Priuilegio acceptum, vt Theatinus Ordo, Clericorum Regularium Congregatio diceretur? S. Ignatius cur, Societatem Iesu, suam ipse amplissimum Ordinem nuncupauit?

P. Iulius Nigronus in Regul. Comm. Soc. Iesu comment. tit. par. 3. num. 20. edit. Mediol. fol. 86. & Colon. Agripp. fol. 77.

ANno 1524. Clemens Septimus Pont. Max. dedit facultatem Ioanni-Petro Carafę Episcopo Theatino, & Socijs, ac posteris eorum, vt emissis publicè ac solenniter tribus vitæ Religiosæ substantialibus Votis, sub solito & communi habitu Clericorum, subque nomine & nuncupatione CLERICORVM REGVLARIVM in communi viuerent. Per eadem tempora in Oppido Bergomensis agri, cui nomen est Sommascha, Hieronymus Æmilianus, Patricius Venetus, Congregationem Presbyterorum instituit, cui pauperum Orphanorum educationem commendauit; quam nonnisi post multos annos Pius V. in Ordinẽ Regularem erexit. Anno 1533. Clemens VII. concessit Bartholomæo Ferrario, & Antonio M. Zachariæ, tribusque socijs Mediolani degentibus, vt Religiosorũ Vota profiteri possent, & sub Ordinarij obedientia viuerent: biennio post à Paulo III. sub Sedis Apostolicæ protectionem recipiuntur ad quinquennium: & Clerici Regulares nominantur. Demum à Iulio III. sub quo profiteri cœperunt, appellati sunt Clerici Regulares Sancti Pauli; quanquam vulgus Barnabitas appellat, quòd ad Ecclesiam S. Barnabæ nata sit eorum Congregatio. Quæ omnia ex ipsis Pontificijs Constitutionibus decerpsi, per quæ Typographorum error apud Rutilium Benzonum corrigendus est. Rauennæ quoque Anno 1537. Margarita, fœmina sanctitate, miraculis, & dono Prophetię clara, Congregationem Presbyterorum instituit, sub nomine boni Iesu, quæ adhuc viget, non inde egressura. Meminerunt eius Franciscus Turrianus noster, Paulus Morigia Ordinis Iesuatorum, & Basilius Serenus Canonicus Regularis Lateranensis; qui tradit, iuuisse ad eius erectionem Seraphinum Firmanum, Canonicum Regularem. Obtinuisse facultatem

profi-

profitendi multò post à Pio IV. prodit Carolus Tapia Iurisconsultus: Mitto dicere de alijs Clericorum Ordinibus, qui post Societatem nostram constitutam secuti sunt. Clerici Doctrinæ Christianæ, Romæ Anno 1560. sub Pio IV. Clerici Minores Neapoli, & Clerici Ministri infirmorum Romæ sub Sixto V. congregati, atque à sequentibus Pontificibus in cœtũ regularem instituti, quorum mẽtionem facit idem Rutilius. *His ita explicatis subdit P. Nigronus:* Mihi satis fuit demonstrasse, COACTVM FVISSE B. IGNATIVM COGITARE DE PECVLIARI NOMINE, QVANDO CONGREGATIO, QVÆ DICITVR THEATINORVM, A SEDE APOSTOLICA IAM OBTINVERAT, VT IPSI NVNCVPARENTVR CLERICI REGVLARES SINE ADDITIONE VLLA: & aliæ Congregationes, quæ vel tunc nascebantur, vel paulò ante (*Societatem*) erant inchoatæ, per aliquod additamentum à PRIMIS CLERICIS REGVLARIBVS differebant; qualia sunt, S. Pauli, De Somascha, Boni Iesu. Propterea appellatus est hic noster Ordo Clericorum Regularium, Societas Iesu: qua appellatione, tùm ab antiquioribus (*hoc est, PP. Theatinis*) tùm ab æqualibus tempore, tùm ab ijs, qui posteà sunt secuti, distinguitur. *Hactenus Nigronus. Ideòque Anno 1573. Gregorius XIII. etiam suo Diplomate comprobat* Institutum Clericorum Regularium Societatis Iesu; *& P. Philippus Alegãbe suæ Bibliothecæ Societatis fauste auspicatus est initium, hunc in modum*: S. P. Ignatius Loyola, Parens, atque Institutor Ordinis Clericorum Regularium Societatis Iesu. *Quem loquendi morem pluries apud ipsos Patres & exteros obseruabis.*

---

1 *Hi quidem egregij Viri dilapsam cùm cernerent communem, regularemque Clericorum vitam, atque eximiam eam Paupertatem, quam Apostoli ipsi, ac succedentes deindè florentis Ecclesiæ Clerici seruauerant, hoc est, quæ neque annuis proventibus nititur, neque emendicatò viuit: instaurare illam, ac simul Ecclesiasticorum mores formare, cultumque Diuini Numinis expolire, in animum induxere suum. Successitque egregiè consilium: atque omnium primi Clericorum Regularium institutum, ad Apostolorum omninò normam ac ritum, inuexere iterum in Orbem: vt de ijs Cæsar Cardinalis Baronius in suis ad Martyrologium Notis die Iunij 29. pronuntiauerit: Clerici Regulares pristinam illam Apostolicam viuendi formã ex integro redditam piè sanctèque colunt.* Laur. Beyerlinc. in Theat. V. Religio fol. 260.

DISQVI-

Digitized by Google

DISQVISITIO DVODECIMA.

Clericorum Regularium Ordinum series, ab Apostolorum æuo deducta, vsque ad Carafæ, & Thienæi tempus, qui Apostolicum institutum restituêre, iterum ac prolixiùs explicetur.

P. Iulius Nigronus è Soc. Iesu in Reg. comm. tit. par. 3. n. 5.

NON est (*Clericorum Regularium Ordo*) inuentum huius seculi, neque appellatio nouitia. Nàm præteritis quoque seculis reperti sunt--Gofridus Monachus in vita S. Bernardi *lib. 4. cap. 4.* narrat ab eo, in Monasterio trium fontium, quod ad Vrbem est, illuminatum fuisse cœcum & Clericum ex ijs, qui Regulares nominantur. Ipse S. Bernardus (*in Apol. ad Guill. Abb.*) explicans varietatem, qua circumdata est Regina in vestitu deaurato, commemorat Ordines Religiosorum diuersos; qui varietatem illam iucũdissimam efficiũt: atque inter eos, post Cluniacenses & Cistercienses, numerat Clericos Regulares. Iuo Carnotensis Episcopus, sanctitate doctrinaque præclarus (*in Epist. 213. ad Ioan. Aurel. Episc.*) scribit se consultum: Vtrum Clerici regulariter viuentes Parochias regere possint, & animarum habere custodiam. Ac respõdisse: Nullum in primitiua Ecclesia rectorem animarum constitutum, nisi de communi vita assumptum; atque id multis canonibus probat. Petrus Blesensis (*ser. 32.*) de S. Augustino: Ordinauit etiam regulam Clericorum canonicè degentium; lineam canonicè mediocritatis extendens, vt sapiens architectus, iuxta quam communiter viuerent Apostolicam vitam agẽtes. His verbis declarat illos Dei seruos, quibuscum viuere cœpit secundùm Regulam Apostolicam in Monasterio intra Ecclesiam, vt narrat Possidius (*in vita cap. 5.*) non Monachos fuisse sed Clericos. Atq; hi loci non ab alio notati, præter vltimum, sint satis ad probandum Clericorum Regularium nomen ac genus non esse rem nouam in Ecclesia. Nàm plura huc producere supersedeo, quòd ea reseruem ad integram ac plenam huius rei tractationem, quæ Clericorum Regularium Ordinem ad Apostolos refert. Interim legantur Hieronymus Platus (*lib. 2. de bono statu Religionis cap. 23.*) ac Petrus Ribadeneira nostri Ordinis: nec nõ Basilius Serenus Canonicus Regularis Lateranensis amicus meus in Christo (*lib. de priuileg. Canonicorum Regularium*) & Antonius Caracciolus Clericus Regularis in notis ad præfationem constitutionum Ordinis sui; qui non ieiunè tractat hoc ipsum argumentum. *Et quãquam prolixa admodùm narratio est: quia tamen omnibus ob insignem Viri eruditionem accepta, ad Apo-*

 stolicam

Digitized by Google

ſtolicam dignitatem noſtro Ordini aſſerendam plurimùm facit; ſicuti non grauabor illam exſcribere, ita benignè lector inſpicere, aut ſaltem præterire nõ dedignabitur.

3 Igitur poſt Apoſtolos, quos noſtri inſtituti Principes, primoſque, ſecundùm Chriſtum, autores extitiſſe monſtrauimus, Clericorum Regularium Ordo à Petro ad Vrbanum vſque I. inuiolatus, & propoſiti ſui tenax perſtitit. Patet id eiuſdem Vrbani teſtimonio, in epiſtola ad omnes fideles; *Scimus*, inquit, *vos non ignorare, quia hactenus vita communis inter bonos Chriſtianos viguit, & adhuc gratia Dei viget, maximè inter eos qui in ſortem Domini ſunt electi.* Hæc ille. Interea verò multa claruerunt per Apoſtolicos viros eo primo Chriſti ſæculo fundata Clericorum Regularium collegia, quorum illud inprimis quod Alexãdriæ, Marco inſtitutore, floruit, reticere non debeo: Therapeutas intelligo, de quorũ ſancta, & penè cœleſti conuerſatione, officijs, gradibus, ſacriſque miniſterijs, proprio volumine tractauit Philo (*de uita contempl.*) & poſt eum Euſebius (*lib. 2. cap. 17.*) Hieronymus (*Catal. Script. Eccl.*) Caſſianus (*coll. 8. c. 5.*) Epiphanius (*hær. 29.*) Nilus (*in Aſcet. fol. 1.*) Io. Diaconus (*l. 2. vit. S. Greg.*) Nicephorus (*l. 2. cap. 16. fol. 9.*) & recentiores alij, quorũ verba hoc loco ponere non eſt neceſſe. Sat fuerit ſcire, per hos Clericos fundatam fuiſſe Alexandrinam illam celebrem ſcholam, cui poſteriore tempore præfuerunt eruditiſſimi viri, Pantenus, Clemens, Origenes, Pierius, alijque inſequẽtes. Igitur poſt Therapeutas, eodem primo ſeculo recenſendi mihi ſunt Ignatius, Barnabas, Polycarpus, horumq; ſocij, atque ſectatores, qui regularem ſanè vitam obſeruaſſe videntur. Nàm præter illa verba generalia Vrbani Papæ à nobis paulò antè recitata, eiuſdem Ignatij epiſtolæ non obſcurè id ſignificant: inquit enim, Polycarpum alloquens, veluti Cleri Smyrnenſis Principem (*ep. 8.*) *Collaborate vobis mutuò, vnà certate, concurrite, compatimini: vnà ad quietem vos componite, vnà exſurgite, vt Dei diſpenſatores, aſſeſſores, & miniſtri. Placete illi, cui militatis, à quo ſtipendia referetis: Nemo veſtrum defertor inueniatur.* Hæc certè verba, *Vnà ad quietem vos componite, vnà exſurgite, mutuò collaborate*, regularis vitæ diſciplinam indicant. Rurſus cùm monet eos, ne ſint defertores, tametſi videri poſſit dictum, ne Chriſti fidem abnegent, nihilominùs rectè exponi poteſt, ne religioſæ vitæ, & votæ Deo fidei ſacramentum abijciant; nàm eodem ferè modo loquitur Paulus, de Religioſis viduis adoleſcentioribus Timotheo ſcribens (1. *Tim. c. 5.*) *Adoleſcentiores autem viduas deuita: cùm enim luxuriatæ fuerint in Chriſto, nubere volunt, habentes damnationem, quia primam fidem irritam fecerunt.* Quod de Smyrnenſi dico, idipſum autumo de Clero, & Preſbyterio Antiocheno ſub Ignatio Epiſcopo: quam rem eiuſdem Ignatij verba ſignificant *ep. 9. Saluto ſanctum Presbyterorum collegium, ſaluto ſacros diaconos.* Et ad Heronem, ſuum in ea ſede ſucceſſorem; *Saluto*, inquit (*ep. 10.*) *diuinis ornatum moribus Presbyterium, ſaluto ſanctos Condiaconos, quibuſcum ego*

ſum

Digitized by Google

ſum & corpore, & ſpiritu. Inculcat item ſæpiſſimè Ignatius obedientiam, & ſubiectionem, quam inferiorum ordinum Clerici debent Epiſcopis, adducitq; exemplum Apoſtolicorum Diaconorum. *Quid verò*, ait (*ep.* 2.) *Diaconi? imitatores Angelicarum virtutum, qui purum, & inculpatum miniſterium Epiſcopis exhibent, vt S. Stephanus, B. Iacobo; Timotheus, & Linus, Paulo; Anacletus & Clemens, Petro.* Vt ſcilicet ex ijs verbis intelligat lector, obedientiam, quam hodièque ſacrorum ordinum ſuſceptores, ad præſcriptam in libris Pontificalibus formam, ſpondent ſuo quiſque Epiſcopo, veſtigium eſſe regularis illius obedientiæ, quam vnà cum ceteris votis, Caſtitatis ſcilicet, Paupertatis, primis Eccleſiæ ſeculis, Clerici nuncupabant. Præerant enim Epiſcopi ſuis Clericis, vt religioſis contubernalibus. Cuius antiquæ conſuetudinis extitit, diu pòſt, inſigne exemplum S. Cuthberti Lindisfarnenſis Epiſcopi, eiuſdemque ſui Cleri regularis Præpoſiti; apud Bedam; & S. Auguſtini Cantuarienſis Epiſcopi, ſuum itidem Anglicum Clerum iure Præpoſiti regentis, apud S. Gregorium Magnum; de quibus mox dicemus. Neque huic noſtræ aſſertioni de illius primi Eccleſiæ ſeculi regularibus Clericis obeſt, quòd Dionyſius (*Eccl. Hier. cap.* 6.) Chriſtianam aciem ſuæ ætatis, in Pontifices, Sacerdotes, Miniſtros, Therapeutas, & plebem ſanctam partiés, videatur ſecernere Therapeutas, hoc eſt, Aſcetas, ſiue Religioſos, à Clericis. Nam, ſicut non negamus extitiſſe eo ſeculo quamplurimos ſimplices Therapeutas, hoc eſt, Religioſos viros, nullo inſignitos ordine Eccleſiaſtico, qui proculdubio à Clericis erãt diſtincti; atque de his locutum Dionyſium non imus inficias: ita, extitiſſe etiam eodem ſeculo, Clericos planè religioſos, qui ſimul Thrapeutæ eſſent, & Clerici, id tàm certum eſſe arbitramur, quàm certum eſt, Apoſtolos (quod ſuperiùs probatum eſt) & Barnabam, quem ſuorum bonorum ſolemnis illa apud Lucam (*actor.* 4.) abrenuntiatio, paupertatis votum euincit nuncupaſſe, alioſque innumeros eius ævi Clericos, verè fuiſſe Religioſos. Denique quidquid ſit de Dionyſianis Therapeutis, certè Alexandrinos illos, à Marco Epiſcopo inſtitutos, Clericos extitiſſe, & Philo (*de vita contempl.*) ſignificat, & Euſebius, atque Nicephorus, Philonis interpretes, euidenter affirmant. *Præterea ſcribit Philo*, inquit Euſebius (*lib.* 2. *cap.* 17.) *quo pacto præſideant inter eos ij quibus Eccleſiaſtica commiſſa ſunt miniſteria: diaconatus etiam, & quæ ſupra cũctos eminent, Epiſcopatus præſidentiæ.* His ſimilia habet Nicephorus. Sed & Clemens, Petri diſcipulus ac ſucceſſor, Regulares Clericos, ſuo, hoc eſt, primo Euangelij ſeculo, extitiſſe, confirmat (*ep.* 4.) his verbis, à Gratiano relatis: *Communis vita*, fratres, *omnibus neceſſaria eſt, & maximè his qui Deo irreprehenſibiliter militare cupiunt*, (hoc eſt, Clericis,) *& vitam Apoſtolorum, eorumque diſcipulorum imitari volunt.* Et inferiùs: *Veſtram prudentiam hortamur, vt ab Apoſtolicis regulis non recedatis, ſed communem vitam ducentes, & ſcripturas ſacras rectè intelligen-*

tes,quæ Domino vouistis,adimplere satagatis. Itaque ab Apostolicis regulis, quas Clemente teste primi illi ex voto seruabant Clerici, dicti sunt Regulares,quotquot deinceps vestigia illorum, nuncupatis Deo votis, institerunt.Seriem igitur cœptam prosequamur.

4 B.Crescens,Pauli discipulus,Gallorum Apostolus, vitæ regularis formam in Gallicanum Clerum primus inuexit:videlicet,vt ex sacro Altari,ministri altaris viuerent,neque aliud quispiam eorum haberet,diceretue suum. Huius religiosi,ac verè Apostolici instituti, vitio succedentium temporum miserè violati, meminit Synodus Moguntina (*can. 9.*) ante 800. annos habita.Vide Turrianum contra Nouatores scribentem, & hanc rem memorantem (*de iur.Ord.lib.2.*) Itidem feciſſe ceteros Apostolorum discipulos, ab ijs in diuersas orbis oras fundandis Ecclesijs amandatos,pro comperto habeo,tum quòd eo tempore, vt acutè notat Sotus *lib.10.de iust.q.4. art.3.* vna omnibus fuerit disciplina, vt quod de Ignatio,Barnaba,Polycarpo,Crescente probatum est,idem dici iurè debeat & de ceteris: tùm etiam quòd Clementis & Vrbani Pontificum testimonijs nuper allatis id religiosi moris, bona omnia relinquendi, & paupertate vota, de communi Ecclesiæ substantia vitam Episcopo subiectam transigendi,ijs esset seculis in vsu omnibus Clericis. Pergo igitur vlteriùs,& reperio S.Cyprianum Carthaginiensem Episcopum idem institutum fuisse sectatum.Nàm vt Pontius (*in vita*) scribit,is primùm Neophytus, per omnia Ecclesiastica munia magno suo merito ad sacerdotium peruenit.Sed priusquam eos gradus ascenderet,cùm,diuinas litteras peruolutando,didicisset paupertatis,& castitatis præconia,statim vir beatus in earum virtutum amorem exarsit.Ita factum,vt & continentiam tueretur,& distracto patrimonio,facultates omnes in pauperes erogaret: idque teste Pontio adhuc Catechumenus: scilicet vt ante penè cœperit perfectus esse,quàm didicerit. Hinc Cypriano floridæ illæ laudes virginitatis,pudicitiæ,ac voluntariæ paupertatis. Hinc cùm ob longam Ecclesiæ pacem Apostolicæ disciplinæ neglectus, Clericos potissimùm infregisset,à Cypriano (*lib.de lapsis*) his verbis correpti sunt:*Studebant augendo patrimonio singuli, & obliti quid credentes aut sub Apostolis antè fecissent,aut semper facere deberent, insatiabili cupiditatis ardore ampliandis facultatibus inhiabant. Non in sacerdotibus Religio deuota,non in ministris fides integra,non in operibus misericordia,non in moribus disciplina.*Hæc ille.Atque adeò ætate Cypriani,feruore Clericorum paulatim remittente,eò peruentum est(quod notat Pamelius *in ep.Cypr.36.*& Sotus lo.cit.)vt non sicut antè, omnis Clerus communem & religiosam ageret vitam,sed in duas classes dispertitus;alijs in communi viuentibus,alijs priuato victu cultuque degentibus;è quibus illi,communi mensa ab Episcopo sustentabantur,his verò singulis,pro cuiusque merito,certa nummorum quantitas,alijs maior,

Digitized by Google

ior,alijs minor,distribuebatur,vel ciborum demẽsum quotidiè per sportulantes patres (vt Cyprianus loquitur) mittebatur. Huiusce duplicis Clericorum Ordinis,qui sequenti etiam æuo in Ecclesia perdurauit, testis est in Africa S. Augustinus, sermonibus duobus de communi vita Clericorum:in Gallijs S.Prosper Aquitanicus (*de vita contempl.l.2.c.9.*) & in Italia S. Hieronymus, de posteriori Clericorum genere loquens, dum Clericorum luxum suius epistolis exagitat.Sed de his posteà. Interim post S.Cyprianum occurrit S.Lucianus Martyr,Antiochenus,quem D.Basilius vocat *Ascetam & Presbyterum*,hoc est,religiosum Sacerdotem, atque adeò regularem Clericum:illa scilicet inter Clericos Monachosque distinctione,quam antiquitus vsurpatam docebimus.

5 Sylvester Papa sanctissimus,quem describit Damasus,Clericis copiosis egentes coniunxit,vtique in conuictu, & contubernio regulari, iuxtà primæuam Ecclesiæ formam:qua diuisis facultatibus,prout cuique opus esset,nemo egens erat inter Christi discipulos,ministrosque.Non multò post vixit S.Eusebius,Episcopus Vercellensis,& Martyr inclytus; ad cuius,pro fide catholica exulis, glorioſum reditum, lugubres vestes, teste B.Hieronymo (*adu. Luc.*) Italia fermè tota deposuit.Is in Ecclesia sua Vercellensi (Clericorum Regularium Monasterium tanta religionis obseruatione constituit,vt proindè à B.Ambrosio (*lib.10.ep.82.*) his verbis meruerit commendari: *Primus in Occidentis partibus diuersa inter se Eusebius,sanctæ memoria,coniunxit, vt & in Ciuitate positus instituta Monachorum teneret,& Ecclesiam regeret ieiunij sobrietate.* Et post aliquot verba: *Hæc igitur patientia,in S.Eusebio coaluit vsu monasterij,& durioris obseruationis consuetudine hausit laborum tolerantiam.Nam hæc duo in attentiore Christianorum deuotione præstantiora esse quis ambigat,Clericorum officia, & Monachorum instituta?* Clariùs autem S.Maximus Taurinensis (*ser.de S.Euseb.*)eius institutum exponit,laudatque hoc modo:*Nam vt cetera taceam,illud quàm admirabile est, quòd in hac sancta Ecclesia* (Vercellensi) *eosdem monachos instituit, quos Clericos? atque ijsdem penetralibus sacerdotalia officia contineri, quibus & singularis castimonia conseruatur?ut esset in ipsis uiris contemptus rerum, & accuratio Leuitarum:ut si uideris monasterij lectulos,instar Orientis propositi,iudices;si deuotionem Cleri perspexeris,Angelici ordinis obseruatione gaudeas.* Eadem fermè ætate S. Basilius in epistola ad Amphilochium memorat Τοὺς Κανονικοὺς, quos fuisse Clericos declarat Balsamo Scholiastes. Id verò nomen ad nos potiùs pertinere,quàm ad Canonicos Regulares, clarum est, si verba Balsamonis Κανωνικῶν Κανονικῶν Latinè vertantur:sonabunt enim,non,*Clericorum Canonicorum*,sed *Clericorum Regularium*. Idem notatum velim in alij Basilij locis,vbi eorundem meminit. Erant igitur in Cappadocia, Basilij æuo,Clerici Regulares,quos idem Sanctus nõ semel instruit monasticis regulis:atque ob id Græcis Κανονικοὶ, hoc est, Regulares nuncupati sunt.

6 Ex

6 Ex Oriente ad Gallias conuertamur: quam Prouinciam Clericali monachatu B.Martinum Turonenſem Epiſcopum exornaſſe, præter teſtimonium Matthæi Galeni (*lib.de orig. mon. p.*186.) eruditiſſimi viri, & Cardinalis Baronij (*ad An.*328.) Scriptoris Ampliſſimi, ſunt argumenta, quæ probent. Primùm, multorum nomina Monachorum de Martini ſchola, quos Clericos fuiſſe teſtatur Sulpitius, dum memorat, Clarum, & Euſebium Presbyteros, Aurelium Diaconum; rurſus Refrigerium Preſbyterum; alium item ſacerdotem Martini ſodalem, & apud Cæſarem Maximum, conuiuam. Et niſi me coniectura fallit, Clerici fuerunt illi, quos funus B. Martini proſecutos Sulpitius refert: *Agebat*, inquit, (*ep. ad Baſſul.*) *nimirum ante ſe paſtor extinctus greges ſuos, ſanctæ illius multitudinis pallidas turbas, agmina palliata: & aut emeritorum laborum ſenes* (Presbyteros intelligit) *aut iuratos Chriſti in ſacramenta tyrones*, hoc eſt, iuniores Clericos, Votis tamen adſtrictos. Denique pergit Seuerus, monaſterij à Martino fundati Clericos, Presbyteroſque ſeriatim prodeuntes, deſcribere. Conſtabat enim è Clericis, vt vidimus, & Presbyteris, cùm alioquin inuſitatum fuerit in cœnobijs ſimplicium Monachorum aliquem habitare Sacerdotem præter vnicum, qui monachis ſacramenta miniſtraret. Vndè in Monaſterio Scythico apud Caſſianum (*coll.*3. *c.*1.) vnus Paphnutius Presbyter legitur, cui in officio Abbatis, ſimul & Presbyteri, vnus Daniel ſucceſſurus ordinatur. Et apud eundem (*coll.* 10. *c.*1.) ſcriptum reperio, quatuor Presbyteros, quatuor Eccleſijs monachorum, ſingulos ſingulis præſediſſe; ceteris omnibus vtique, neque ſacerdotio, neque minorum Ordinum gradu pollentibus, vtpotè qui merè Laici eſſent. Imò adeò verum eſt monachos illius æui fuiſſe clericatu immunes, vt monaſteria plerunque neque vnum Presbyterum intra ſepta Clauſtri ſecum cohabitãtem habuerint, ſed dominico die è ciuitate proxima aliquem liturgum accerſere ſoliti fuerint: quod à B.Epiphanio ſcriptum, (*tom.*2.*oper.Hier. ep.*60.) tradidit gloſſa Decreti (*in cap. Hinc eſt.*16.*q.*1.) Sanctus etenim Epiphanius excuſat ſe apud Ioannem Epiſcopum Hieroſolymitanum, quòd in monaſterio eius diœceſis, ipſo inconſulto, Presbyterum ordinaſſet, aſſerens illud ipſum Monaſterium diu anteà caruiſſe ſacerdote: & adeò refugere ſolitos Aſcetas eius loci, ſacerdotij gradum, vt opus fuerit per vim ordinare vnum ex eis qui tali miniſterio aptus iudicatus fuerat à ceteris fratribus. Itaque nulli dubium eſse debet, ea ætate diuerſa extitiſſe Monachorum & Clericorum officia. Quod etiam Hieronymus ad Pammachium, & ad Heliodorum, & ad Riparium ſcribens apertè teſtatur. Hæc omnia, quæ huc congeſſimus teſtimonia, eò tendunt, vt exploratum compertumque ſit Lectoribus, ea monaſteria, quæ complures Sacerdotes, altariſque miniſtros haberent, fuiſſe Clericorum Regularium collegia, eoſque vocatos alicubi Monachos, non quòd à Clericis, vti hodie

Digitized by Google

die fit, distinguerentur; sed quòd (vti ex Augustino discimus) communẽ vitam ducerent, & in vnum concordi voluntate conuenirent. Olim quippè longè aliter atque hodie Regulares Clerici à Monachis distinguebãtur. Nàm apud priscos ex viris religiosis ij omnes Clerici dicti reperiũtur, qui ad religiosa vota sacros ordines adiũgebant, ac proindè ἱερομοναχοί, Græcè sunt appellati, hoc est, *in sacram militiam adlecti Monachi*: Nunc verò id non est satis, sed opus est præterea, vt non cucullati, sed Clericali habitu induti procedant. Itaque olim non habitu, sed ordine atque Officio dispescebantur; nunc verò contrà, non Ordine, aut Officio, sed habitu, atque vocabulo distinguuntur. Passim enim tùm Clerici tùm Monachi propemodùm omnes, docent, prædicant, & Sacerdotio insigniti, Sacramenta Eucharistiæ & Pœnitentiæ administrant. At verò Monachi Officium antiquitùs erat luctus, oratio, silẽtium, & manuum labor; ijdem autem, quòd nullo insigniti ordine erant, sed merè laici, infimum inter Ecclesiæ ministros locum habebant, vti post Dionysium Areopagitam (*Hier. Eccl. c. 7.*) qui eos extra cancellos statuit, clarè ostendit ex Concilio Romano, à Syluestro Pontifice celebrato, Greg. (*dist. cap. A Subdiacono*) his verbis: *Pontifici Presbyter, Presbytero Diaconus, Diacono Subdiaconus, Subdiacono Acolythus, Acolytho Exorcista, Exorcistæ Lector, Lectori Ostiarius, Ostiario Abbas, Abbati Monachus in omnibus præstet obsequium, siue in publicis, siue in gremio Ecclesiæ.* Super quæ verba scribit Glossator: Loquitur hic Canon secundùm ea tempora, cùm Monachi non erant Clerici, vt infra 16. q. 1. Generaliter. Denique B. Hieronymus, quodnam olim esset inter Clericum Monachumque discrimen, breuiter comprehendit, contra Vigilantium scribens: *Monachus non docentis sed plangentis habet officium, qui vel se vel mundum lugeat, & Domini pauidus præstoletur aduentum.* Indè cœpta est olim migratio è Monachismo ad Clericatum. Vndè ortum est prouerbiũ, cuius meminit S. Augustinus *Epist. 76.* ad Aurelium: Qui non fuit bonus Monachus, non erit bonus Clericus. Itaque qui ex Monachis in Clerum adsciscebantur, ijs quidem vtriusque vitæ munia coniungere licebat, vti Vercellenses Clericos fecisse, testatur Ambrosius, & ijdem, vt dixi, ἱερομοναχοί, siue, vt Gregorius loquitur, *Monachi Presbyteri* appellabantur, ac proindè Regulares Clerici dici possunt: Clerici quidem, quòd sacris ordinibus essent insigniti; Regulares autem, quòd non secus ac Monachi, districtam religiosis regulis vitam agerent. Eiusmodi igitur, Martini monasterium extitisse ex his quæ diximus, palam est; ac proindè B. Petrus Damianus meritò (*to. 2. ser. 57.*) appellat B. Martinum Clericorum & Monachorum speculum, vtpotè qui vtriusque vitæ munia, laudesque coniunxerit. His adiungendi sunt, ex Hieronymi Chronico, Aquileienses Clerici, de quibus sic ille scribit: *Aquileienses Clerici quasi Chorus Beatorum habentur.* Hi nimirum, S. Valeriani Episcopi, quem tanto-

perè

perè idem Hieronymus laudat,exemplo,atque doctrina, & S.Chromatij itidem Episcopi confirmati vigili rectione, tantùm profecerunt in stadio religiosæ virtutis,vt adeò insigni elogio promeruerint commendari.

7 Nec præterire debeo Antiochenæ, & Constantinopolitanæ Ecclesiæ Clericos,qui Chrysostomi auctoritate,atque exemplo,è Monasterijs prodierunt,& initiati sacris,magnum ijs Religionibus Christianis incremẽtum attulerũt. Quocirca Antonius Agellius,vt sacræ Antiquitatis consultissimus, meritò existimabat, Ioannem Chrysostomum inter Regulares Clericos,& Regularium Clericorum Patres,esse adnumerãdum. Ipse enim è Monasterio prope Antiochiam ab Hilarione fundato, diuinitùs per Flauianum Episcopum euocatus, Ecclesiæ Antiochenæ quatuor annos Diaconus,& duodecim Sacerdos,idest,è Monacho, Regularis Clericus,mirificè administrauit,vti Theodoretus,Georgius Alexandrinus,alijque scriptores vitæ eius fusè scripserunt.Formam verò,Regulamque Clericalis vitæ,ex eiusdem Homilia IX. in Epistolam ad Philippenses,elicere possumus:nempè, vt eius ætatis Clericis ab eo institutis, domos sibi proprias exstruere;prẽter necessaria alimenta,atque indumẽta,res superfluas procurare, stipem victumue ostiatim emendicare, nequaquàm liceret;sed ex vltrò datis muneribus spes illis esset, Deo prouidente,tolerare vitam,vt seruos Christi decet,frugalem,& moderatam. Venio ad B.Hieronymum Presbyterum,quem & Regularis Ordinis extitisse,& eius ætate in Vrbe potissimùm Roma,Clericos aliquot in communi,& ad religiosam formam vixisse,testãtur eiusdem Hieronymi aliorumque veterum scripta.Et de sua quidem ipsius regulari professione tradit in epistola 60.ad Pammachium,sic se à Paulino Antiochię Episcopo Presbyterum accepisse,vt Monachismus,hoc est, Deo votis dicata vita,non auferretur. Epiphanius verò (*ep.* 61.) scribens ad Io. Ierosolymitanum, id ipsum significat:asserit enim nullo modo se ab Hieronymo obtinere potuisse,vt publicè sacrificaret,& animarum curæ intenderet. Hæc de Regulari B. Hieronymi Presbyterio . De alijs autem eius æui Regularibus Clericis,Presbyterisque,satis,opinor, clarè patet ex regularis vitæ institutione,ab Hieronymo scripta ad Nepotianum Clericum, & ex eiusdem defuncti Epitaphio:quibus locis Continentiam,Pauperta-tem,& Obedientiam,ceteraque clericalis religionis officia, idem Hieronymus miris commendat modis.Nempè (vt aliqua hic adscribam) Obedientiam , quam Episcopo Clerici præstabant ijs verbis *ep.* 2. *ad Nepot. Esto subiectus, Pontifici tuo,& quasi animæ parentem suscipe* . Paupertatem verò dum narrat,Sacerdotes alienis facultatibus veluti pauperes, sustentari;*Turpe est*,ait,*ante fores Sacerdotis, Christo crucifixi, & pauperis, & qui cibo quoque vescitur alieno,lictores Consulum,& milites excubare.*Et rursus: *Si autẽ ego pars Domini sum,& funiculus hæreditatis eius,nec accipio partem inter ceteras*

tribus,

tribus, ſed quaſi Leuita, & Sacerdos viuo de decimis, & altari ſeruiens, altaris oblatione ſuſtentor: habens victum & veſtitum, his contentus ero, & nudam crucẽ nudus ſequar. Super quæ verba bene notat Scholiaſtes Victorius, Nepotianum doceri à Hieronymo ea quæ perfecti ſunt Clerici; propterea decimis, & oblationibus (quarum loco Sacerdotia, quæ *Beneficia* vulgus appellat, ſucceſſerunt) contentum eſse debere. Itaque cùm iuxtà Canones Apoſtolorum, quos Gratianus (*cap. Epiſcopus & præ.* 12. *q.* 1.) recitat, Epiſcopis data fuerit poteſtas diſpenſandi bona Eccleſiaſtica Clericis, ceteriſque pauperibus, ſecundùm cuiuſque neceſſitatem, & gradum; veriſimile eſt, hunc communis vitæ morem, qui Hieronymi quoque ætate, apud quædam ſaltem Clericorum collegia, deuotiſſimè ſeruabatur, ijs verbis ſignificaſse, maximè cùm in eadem epiſtola legatur; *Gloria Epiſcopi eſt, pauperum inopiæ prouidere: Ignominia Sacerdotis eſt, proprijs ſtudere diuitijs.* Damnat igitur in Religioſo Sacerdote proprietatis vitium. Denique caſtitatis præclara eodem loco dat Clericis documenta: *Ne feminam quampiam abſque honeſto comite viſitent: Ne ſoli cum eis ſedeant: Ne munuſcula recipiant: Ne ijs familiariter ſeſe inſinuent: Vt ſuſpiciones caueant, & quidquid probabiliter fingi poteſt, ne fingatur, antè deuitent. Tenui victu, & aſpero cultu vtantur, delicias, lepôres, riſum, vrbanitates fugiant:* hiſque ſimilia alia pleraque ſcribit, quæ continentiæ theſaurum apta ſunt cuſtodire. Vota autem religioſa his verbis non obſcurè declarat: *Quantô magis delicias, & lepores, quæ in ſeculi hominibus deteſtamur, in Monachis, & in Clericis erubeſcemus, quorum & Sacerdotium propoſito, & propoſitum ornatur Sacerdotio?* Vocabulo *propoſiti*, firmam mẽtem, ab eo ſignificatam intellige, iuxtà illud Ciceronis *offic. lib.* 1. *Cato grauitatem ſuam perpetua conſtantia roborauit, ſemperque in propoſito ſuſceptoque conſilio permanſit.* Vnam item Clericis domum communem B. Hieronymus fuiſse ſignificat, cùm inquit: *Audi fratrem collegio, patrem ſenio.* Et clariùs: *Inter Presbyteros, & coæquales primus in opere, extremus in ordine.* Idem: *Tales habeto ſocios, quorum contubernio nõ infameris. Si lector, ſi acolythus, ſi Pſaltes te ſequitur, non exornentur veſte, ſed moribus.* Hæc omnia paulò diligentiùs excerpſi, vt planè cognoſci queat, quis fuerit ſtatus, quæ religio bonorum illius ſeculi Clericorum; Bonorum, inquam: iam enim ætate Hieronymi plurimi Romæ, & per Italiam erant Clerici, vix religionis leue veſtigium retinentes, ſeorſum ſinguli degentes, prædiorum ac Sacerdotiorum redditibus bene nummati, in viduarum hereditates auidiſſimè inhiantes, pompas, & ceteras ſeculi vanitates miſerè conſectãtes: in quorum deprauatiſſimos mores B. Hieronymus religioſiſſimus, & verè Regularis Presbyter, non vno loco validè intorquet ſtylum *to.* 1. *ep.* 17. 18. 22. 42. 43. & *l.* 1. *in Iouin.*

8 Atque id cauſſæ extitit, cur Auguſtinus, Hieronymo non admodũ poſterior, de reformanda Clericorum vita ſeriò cogitauerit. Ergo in hãc

Digitized by Google

rem intendens vir beatus,primùm,ſtatuit nullum ordinare Clericum,niſi ſecum vellet habitare,& regulariter conuiuere:ei verò, qui vellet à propoſito recedere,Clericatum adimere.At cùm poſtmodùm experimento didiciſſet,tantam Clericorum Hipponenſis diœceſis multitudinem,communem vitam ægrè tolerare poſſe,ab ea ſententia diſceſſit. *Ecce*, inquit, *apud Gratian.c.certè* 12.*q.*1.*in conſpectu Dei & veſtro muto conſilium. Qui volent habere aliquid proprium,quibus non ſufficit Deus,& Eccleſia eius,maneant, vbi volunt,& vbi poſſunt:non eis aufero Clericatum:nolo habere hypocritas.* Itaque ijs quos propoſitum vitæ ſanctioris illexerat,cœperunt, Auguſtino duce,in vnum congregari,vnanimes habitare in domo Domini, atque (vt Auguſtini verbis vtar) *paſci ex vno cellario, & indui ex vno veſtiario.* Proindè ij,ex his alijſque ſanctis regulis,quas ſeruabant,dicti ſunt Regulares:ceteri verò,ſeculares,veluti regulis ſoluti,& ſeculi fluctibus, non abſque periculo,propiores,vti ex doctrina S.Iſidori notat Concilium Aquiſgranenſe (*cap.* 101.) Hanc Clericorum nuncupationem & diſtinctionem tradunt etiam recentiores Canonum Doctores, videlicet Præpoſitus,Abbas,alijque.Auguſtini propoſitum,Clericos ſuos ad Apoſtolicæ vitæ cultum reuocantis, imitati ſunt in Africa primùm, deindè per omnem ferè terræ ambitum multi:adeò eius regula Clericis lata, ſancta & probabilis viſa eſt.Peperit autem hæc ſanctiſſimi Patris Clericorum reformatio,vel ipſo adhuc viuente,plurimos ſanctos viros,quorum geſta præclara alibi cùm Dei auxilio fuſiùs enarrabimus. Hîc aliquorum nomina tantummodò recẽſemus,videlicet,Alipium, Nebridium,Eutropiũ, Poſſidium,Euodium,Paulinum,Fulgentium,Hilarium,Vincentium,Proſperum------Contigit itaque primi Auguſtiniani Monaſterij ædificatio, atque adeò Apoſtolici Ordinis reſtitutio,anno ſalutis CCCXCI.Siricij Papæ VII.Theodoſij Imp.xiij.& vt Sigebertus adnotat (*ep.Maced. apud Trullum fol.* 10.) poſt feſtum Pentecoſtes.

9 Poſt quartum Chriſti ſeculum floruit in ſede Petri S.Innocentius Pontifex,cuius inter cetera,quæ ſanctiſſimè ſtatuit,huiuſmodi extat de Regularibus Clericis decretum *ep.*7.*Monachis,qui diu morantes in monaſterio poſteà ad Clericatus ordinem pernenerint,non debere eos à priore propoſito deuiare.* Iubet videlicet ſummus hic Pontifex perſeuerare eos in voto,ac propoſito monaſticæ profeſſionis:quod eſt,eſſe Clericos Regulares, Eccleſiaſticis munijs,prædicationi ſcilicet, Sacrorum adminiſtrationi, & animarum plerunque curæ illigatos. Poſt pluſculos eiuſdem ſeculi annos vixit,ſcripſitque S.Proſper Aquitanicus, Rhegienſis Epiſcopus, & Auguſtinianæ doctrinæ eruditiſſimus propugnator.Is libro 2.De Vita Contemplatiua(*cap.* 10.)meminit Clericorum Regularium ſuo æuo ex oblatis viuentium;*De Clericis quidem*,inquit (*cap.* 16.) *dicit Spiritus Sanctus: Peccata populi mei comedunt:ſed nihil habentes proprium,non peccata ſed alimenta, quibus*

indi-

Digitized by Google

indigere, videntur, accipiunt. Et infra: *Deo consecratis vtuntur ad necessaria Sacerdotes, vt illis omnibus qui se perfectionis amore, sub vno constituunt, & sua sibi non vendicant, Ecclesiæ facultates ad hoc ipsum collectæ sufficiant: vt quicquid omnibus occupationibus soluti perficiunt, fructus illius qui vnus pro multis occupatus est, fiat. Atque ita ille: qui solicitudines omnium sub se viuentium portat, in Congregatione sua proficiente proficiat, vt sicut illius occupatio facta est omnium suorũ fructuosa vacatio; sita omnium discipulorum perfectio glorioſa, magistri honor habeatur, & gloria.* Et cap. sequ. *Hæc itaque virtus, quæ abstinentia non solùm delicatorum ciborum, sed etiam malorum omnium nuncupatur, cùm omnibus omninò necessaria sit, tùm maximè illis familiarior, atque coniunctior esse credenda est, quibus, iuxtà illud quod in Actibus Apostolorum legitur, factum cor vnum est, & anima una, diuinæ charitatis igne conflata: & quibus sub vnius ordinatione viuentibus, omnium communia fiunt. Si tamen ita eis una sit vita, sicut sit una substantia: & nulla sit eis diuersitas animorum, quibus fit unio facultatum: quia ut fieret, & esset animorum sancta coniunctio, necessaria est facultatum iudicata communio. Ceterùm quid eis prodest, quòd facultates suas abijciunt, qui voluntates proprias non relinquunt? Cùm sit longè præstantius voluntatibus proprijs abrenuntiare, quàm rebus?* His verbis S. Prosper, Clericorum communem vitam, & religiosam eorundem paupertatem, castitatem, & obedientiam describit, vti ante nos doctissimus Pamelius obseruauit (*in ep. Cy. 66.*) Sequitur S. Fulgentius, religiosus & ipse Clericus ex Augustini regula, atque Clericorum Regularium Restitutor eximius, vt ex eius vita, graui & vetere stylo descripta patet, vbi hæc habentur: *Comitantibus ergo Monachis, simul & Clericis, Fulgentius ad exilij locum migraturus, magister egregias utriusque professionis, exit, flentibus omnibus laicis, de cathedra honoris ad locum beati certaminis.* Et infrà: *Similitudinem magni cuiusdam monasterij, Monachis, & Clericis adunatis, sapienter effecit: erat quippè eis communis mensa, commune cellarium, communis oratio simul & lectio.* Apparent & alia ibi vestigia veteris Clericorum religionis; nempè, obedientia sub Præposito & Abbate, ca. 25. Studiosorum schola, ibid. Clericalis ordinatio, cap. 29. Mutatio habitus per aliquot dies ab ingressu religionis, cap. 4. Cœmeterium commune extrà Ecclesiam, cap. vlt. & huiusmodi alia, quæ apud nos per Dei gratiam vigent. Quòd si ibidem legas, S. Fulgentium monastico habitu cultuque vtentẽ, & Monachum item appellatum: ne ob id eum à Clericis secernas velim; sed in memoriam reuoca, mi lector, id quod superiùs non semel dixi, priscos Monachos, non habitu aut nuncupatione distinctos à Clericis, vti hodie distinguuntur, sed ordine, & munere. Itaque ij omnes, qui regularem vitam professi, & ob id etiam Monachi appellati, sacros Ordines suscipiebant, inter Clericos Regulares adnumerandi sunt. Monachi enim vocabulum nihil Clericis officere debere, quin à Monachis propriè dictis, & qui merè laici erant, distinguantur, patet ex Augustino, qui expo-

nens cur ipsemet Regularis Clericus, & Clericorum Restitutor, Monachus tamen appellaretur, inquit, ad Clericos suos scribens (*ser. 1. de vita Cler.*) *Quare nos non appellamus Monachos, cùm dicat Psal. Ecce quàm bonum, & quàm iucundum, habitare fratres in unum?* μόνος *enim* vnus *dicitur.* Hæc ille. Dionysius autem Areopagita (*Eccl. Hier. cap. 6.*) idem vocabulum deductum ait, ab vnione cum Deo; quæ quidem Clericis etiam aptissimè conuenit: *Vnde factum est*, inquit, *vt Diuini nostri Cathegemones* (id est Apostoli) *sacris eos qui Monasticen sunt amplexi, dignati sint cognominibus; dùm partim Therapeutas, partim Monachos appellandos censuerunt, eò quod Deo purè ministrarent, & indiuisi vnitique cum eo viuerent.* Non ignoro, τοὺς μοναχοὺς, ab alijs quibusdam nominatos, quòd vitæ vacent solitariæ, ac proindè Philonē (*de vita suppl.*) scripsisse velle, Monasteria dicta esse, quòd ἐν ᾧ μονούμενοι τὰ τῆς σεμνῆς βίου μυστήρια τελεῖται, hoc est, *vbi solitarij sanctæ vitæ mysteriis datis operā*; sed ex hoc ipso satis patere arbitror, vocabulum, τῷ μοναχῷ, indiscriminatim tribui posse, tùm Clericis, qui in vnum habitent, & indiuisi vnitique eum Deo viuant, tùm solitarijs illis Religiosis, qui à mundo seiuncti, diuinis contemplationibus vacant; atque adeò, mirum non esse quòd S. Augustinus se, suosque Clericos Regulares, appellauit *Monachos*. Posteris verò sæculis paulatim factum est (quod & hodie perdurat) vt Clerici Regulares à Monachis, fermè non nisi habitu, & nuncupatione distinguantur: quippè cùm & Monachi ferè omnes altari ministrent, & sacramenta non secus ac Clerici Christiano populo dispensent, neque minùs à se ipsis monastici Ordines habitu & regulis discrepent, quàm à Clericis Regularibus. Circa hæc S. Fulgentij tempora scripsit in hæc verba Sozomenus (*l. 6. c. 31.*) *Ecclesiam Rhinocurensem eiusmodi ab initio nactam Antistites, Nigri, Diouysij, & Solonis, Episcoporum institutis uti, eamque bonos ac pios uiros proferre non desistere; quia etiam Clericis*, inquit, *illius Ecclesiæ ædes sūt communes, communis mensa, alia denique communia omnia*. Lego item in Synodo Constantinopolitana II. sub Menna (*act. 3.*) Apamææ Ecclesiam, quæ in Syria posita est, habuisse eo sæculo monasterium Regularium, videlicet Clericorum. Ita enim eam vocem explicare solet Theodorus Balsamon, vt supra dictum est. Iustus Orgelitanus Episcopus, Iustiniano Cęsari synchronos, inter Religiosorum congregationes admiscet Clericos. Dùm illud Canticorum edisserit; *Vineæ florentes dederunt odorem suum*; ait; *Congregationes Clericorum, Monachorum quoque, ac Virginum, in Ecclesia proficiunt, & per bonam famam, & conuersationem insonuerunt*. Porrò complura huius & posteri sæculi Clericorum Regularium instituta Collegia possē hoc loco proferre. Parco autem, & de nostro iure cedere malo, quàm odiosam disputationem aduersus quemquam inire: ne quis Religiosus è suo nos Ordine ad nostrum trahere conqueratur.

10 Sequenti item sæculo Gregorius Magnus cùm Apostolicam

Cle-

Digitized by Google

Clericorum vitam,qui magno Eccleſiæ malo à vetere diſciplina defecerant,inſtaurare pro virili ſua percuperet,ſcribit ad Angliæ Epiſcopum Auguſtinum,in hæc verba *lib.*10.*ep.*31.*Quia*,inquit,*tua fraternitas Monaſterij Regulis erudita,ſeorſum uiuere non debet à Clericis ſuis,in Eccleſia Anglorũ, quæ autore Deo nuper ad fidem perducta eſt,hanc debet inſtituere conuerſationem, quæ initio naſcentis Eccleſiæ fuit Patribus noſtris,in quibus nullus eorum,ex hiſquæ poſſidebant,aliquid ſuum eſſe dicebat,ſed erant illis omnia communia.*Hæc ille. Quæ & exemplo ſuo egregiè in Vrbe præſtitit:nàm eo Pontifice, obſeruantiſſimos Clericos in ſuam familiam adſciſcente*talis erat* (Io Diacono teſte) *penes Vrbem Romam Eccleſia, qualem fuiſſe ſub Apoſtolis, Lucas; & ſub Marco Euangeliſta,penes Alexandriam,Philo commemorat.*S.Clarus,Viẽnenſis Abbas,eadem ætate vixit & inclaruit.Eius vitam vetus autor grauiter,& ſincerè conſcripſit.De Clericis verò regularibus hæc habet(*c.*2. *to.*2.) *Sur. Porrò in domo maiori SS. Martyrum Apoſtolicam uitam tenentes, in vnumque viuentes plurimi Clerici erant,ita vt turmis diſpoſitis myſteria perage-rent.Apud S.Seuerum quoque cœtus Clericorum venerabilis.* Concluditque: *Sic tunc temporis ad gloriam omnipotentis Dei Viennenſis Eccleſia florebat.*Octauo autem ſeculo,Carolo Magno Imperante,plura ſunt habita Concilia, quibus de Clericis ad priſtinam communem vitam reducendis ſeriò egerunt Patres:vti videre eſt in Concilio Turonenſi,& Moguntiaco. Proindè in ſuis Conſtitutionibus idem Carolus ſic ſanxit: *capitul. fol.*254. *Qui ad Clericatum veniunt,quod nos nominamus Canonicam vitam, volumus, ut illi canonicè,ſecundùm ſuam regulam omni modo uiuant,& Epiſcopus illorum regat vitam,ſicut Abbas,Monachorum.*Sed eodem Carolo regnante vixit Ledradus Lugdunenſis Epiſcopus,qui ad eundem Carolum ita de ſe ſuiſque Regularibus Clericis ſcribit: *Clauſtrum quoque Clericorum conſtruxi, in quo omnes nunc ſub uno conclaui manere noſcuntur.*Neque verò hi Clerici,ſeculares,vt vocant,erant:Nam ex iam citatis Concilijs conſtitutionibuſque patet,illo æuo in id incubuiſſe Eccleſiarum Præſules, & Regem ipſum pijſſimum Carolum,vt Clerici Religioſis regulis adſtringerentur,quemadmodum priſcis Eccleſiæ ſæculis adſtrictos vixiſſe ſciebant:vt patet ex Concilijs Aquiſgr.Francofurt.atque alijs ijs temporibus celebratis. His conſentanea poſtmodùm ſtatuere Patres Aquiſgranenſis Concilij Ludouico Pio celebrati (*can.*94.) Præterea in Ticinenſe,& Pontigorenſe, ſub Ioanne Bononienſe Epiſcopo (*ap.Sigo.de Epiſc.Bononiæ*) & in Romano,ſub Nicolao primo,idem decretum legitur emanaſſe.Synodus item Auguſtana,Othone Auguſto coacta, circa anuum 952. decreuit, Clericos religionem profiteri cupientes,ab Epiſcopis ſuis,vt in ea mente perſiſtant,firmandos potiùs, quàm dehortandos: optantibus ſcilicet illius Concilij Patribus, vt Clerici ad regularem formam viuerent, Apoſtolico more.

Digitized by Google

11 Sequenti ſeculo floruit B.Iuo Carnotenſis,quî Clericorum Regularium Ordinis,quem S.Ioannis Baptiſtæ Ordinem nuncupauit,inſtiſtitutor fuit.De huius viri ſanctitate,eruditione,& præclara in S.Euchariſtiam deuotione,vide quæ habet Poſſeuinus in ſuo Apparatu.De Origine autem prædicto vide Thomam Vualdenſem (*to.3. tit.10. c.14.*) & Valentiam (*contr.de indulg.*) Sed pergamus ad poſteriora tempora. Vixit Innocentio II.Pont.S.Epiſcopus Malachias.In eius verò præclariſſima vita,quam S.Bernardus luculenter enarrat,hæc reperio:*Malachias factus Dunenſis Epiſcopus,confeſtim more ſuo curauit adſciſcere ad ſolatium ſibi de filijs ſuis conuẽtum Regularium Clericorum.Et ecce rurſus accingitur,quaſi nouus Chriſti tyro,ad ſpirituale certamen:rurſus induitur arma potentia Deo, ſanctæ paupertatis humilitatem,rigorem diſciplinæ cœnobialis,ocium contemplandi, orandi aſſiduitatem*. Et obſeruo ab eodẽ Bernardo in Apologia ad Gulielmum Abbatem,crebrò fieri mentionem Regularium, eoſque non Canonicos,ſed Clericos appellari,& à Monachis diſtingui:*Monachi*,inquit,*& Regulares Clerici ſibi inuicem derogare dicantur, quia proprijs ab inuicem obſeruantijs ſeparantur*.Et non multò poſt:*Itaque diuerſi diuerſa accipientes dona, alius quidem ſic,alius verò ſic:ſiue Cluniacenſes,ſiue Ciſtercienſes,ſiue Clerici Regulares, ſiue etiam laici fideles.*

12 Circa annum verò Domini 1380. Gerardus celebris Doctor Pariſienſis,re & cognomine Magnus, Ioannis Rusbrochij pijs cohortationibus incitatus, contempto nominis & generis ſui ſplendore, abiectiſque diuitijs,primus eo ſeculo Dauentriæ inſtituit Ordinem, quem appellauit Clericorum Regularium.Quo non diu ſuperuiuente,Florentius Traiectenſis eius diſcipulus,vir nobilis, & eruditus, ſecundùm formam,quam à Gerardo didicerat,eis viuendi Regulã præſcripſit:*Statuitque* (inquit Iodocus Aſcenſius in *vita Thomæ Camp.c.9.*) *vt quàmproximè poſſent,ad Apoſtolorum,& primæ Chriſti Eccleſiæ vitam accederent:ita vt in tota Congregatione eſſet cor vnum,& nullus quidquam haberet proprium,nemo Sacerdotia,aut dignitates ambiret:omnes autem caſtè, & in paupertate viuerent, in eo habitu quem Gerardus inſtituerat:nempè picea tunica,pallio craſſiore,capitio nigro.Nullus ſtipem emendicatò cogeret:ſcriptioni & ſcholis incumberent*: *Primario Patri ex animo promptèque obedirent* : & huiuſmodi alia, quæ eo loco Iodocus narrat. Itaque cùm ij nihil proprium poſſiderent, atque, libello apologetico in Concilio Conſtantienſi edito,Io.Gerſon diſertè pronũtiauerit,eos non minùs eſſe religioſos,alijs qui religionis nomine nuncuparentur, proculdubio tàm diuerſi cenſendi ſunt à recentioribus quibuſdam Sodalibus, quàm noſtratibus Clericis vocabulo & inſtituto propiores.Neque verò mihi quiſquam dicat,eos fuiſſe Canonicos Regulares.Nàm Thomas ipſe à Kempis apertiſſimè tradit non Canonicos ſed Clericos Regulares extitiſſe: imò verò idem ipſe Thomas cùm pluſculos

Digitized by Google

ſculos annos inter hos Clericos Regulares verſatus fuiſſet, ab eis poſtmodùm diſcedens, inſtitutum Canonicorum Regularium profeſſus eſt, vti de eo Iodocus narrat. Quàm verò egregiam frugem iam dictus Ordo Clericorum Regularium protulerit, geſta virorum ex eo Ordine inſignium, quæ memoratus Thomas Kempenſis literis mandauit, præclarè teſtantur. Sed & literarum ſtudijs, ſcriptiſque, plurimi inter eos nomen ſuum, ſuique ordinis famam, ad poſteros tranſmiſerunt: videlicet (vt aliquot recenſeam) Gerardus Sutphanius, ſcriptor Aſceticus: Gabriel Biel, Theologus Tubigenſis: Chriſtianus Maſſæus, inſignis Chronographus: Georgius Macropædius, philologus: alijque, quos Autbertus Miræus in ſuo Chronico cum laude memorat.

13 Denique ſuperiore ſeculo, cùm Adrianus VI. Pont. Max. eiuſque ſucceſſor Clemens VII. Orbem Chriſtianum, Vrbemq; ipſam Romam, inſcitia luxuque ea ætate contaminatam, probis Clericorum moribus, atque exemplis inſtructam iri cuperent; neque tamen reperire eſset inter Eccleſiaſticos viros, qui Chriſtianis populis viam ad pietatem, verbo & opere, quaſi protenſo digito, demonſtrarent; grauis proindè eorum animos coquebat cura. Sed tempori ſuccurrit Deus Eccleſiæ ſuæ. Nam cùm tantam Cleri populique iacturam IV. Viri, ſcilicet Io. Petrus, Caietanus, Bonifacius, & Paulus imò corde commiſerarentur, atque identidem reputarent, quo pacto, quaue ratione Eccleſiæ miniſtri, qui piè purèque Deum colerent, & humanas mentes virtutibus imbuerent, formari, atque ad cœleſtem militiam accenturiari poſſent, de Clericorum religioſa ſodalitate ſubijt eorum animos cogitatio. Itaque ad Clerum omnẽ redintegrandum, & Apoſtolico ſpiritu imbuendum Theatinus Ordo inſtitutus eſt, non quidem vt aliqui putarunt, ſub Auguſtini Regula: non enim Auguſtino religioſa promiſſa facit, ſed Petrum, poſt Chriſtum primum Præſidem ac Parentem agnoſcit.----Habes nunc itaque, lector, antiquitatis pleraq; monumenta, quibus librata Theatina Religio firma ſiſtit. Ea, vt vides, recto deduximus narrationis filo, non quidem pauca, ſed neque omnia. Crebra enim rerum iſtarum in hiſtorijs occurrit mentio. Mihi verò cuncta diligenter excutere neque animus, neque otium fuit. Aliàs fortaſſe impenſiùs exquiram, atque proferam. Interim, pro inſtituta breuitate, ſat erit proferre quæ Ioannes Mauburnus, Religioſiſſimus Roſeti Auctor (*pag.* 767.) doctè & ſolidè ſcribit: *Non ex incertis auctoritatibus reperimus, quòd Ordo Cl. Reg. ſub ſanctis Apoſtolis eſt inſtitutus, à B. Marco apud Alexandriam dilatatus, à B. Iacobo Ieroſolymitano, & Clemente Pont. Romano, ac cæteris Apoſtolicis viris obſeruatus; ab Vrbano Papa & inſigni Martyre decreto reformatus.* Hæc ille: & alia quæ addit complura, à nobis breuitatis ſtudio omittenda. *Hos verò Clericorum Regularium Patriarchas P. D. Carolus de Thomaſi baſilicè Arbore comprehendit.*

DISQVI-

Digitized by Google

DISQVISITIONVM HISTORICARVM DE SANCTISSIMI PAVLI PAPAE IV. INCVLPATA VITA,

CLARORVM SCRIPTORVM E SOCIETATE IESV TESTIMONIIS AC ELOGIIS EXPLICATA,

AVCTORE D. FRANCISCO MARIA MAGGIO C.R.

PARS TERTIA.

SIVE

Qualis fuerit Io.Petrus, in THEATINA, quam à vulgo habuit, Agnominatione; & in Stemmate, Schemateue Habitus, quod assumpsit.

---

1 *Clericorum Regularium Ordo, qui Theatini vulgò audiunt &c.* Laur. Beyerlinc.in Theatro V.Religio fol.259.

DISQVISITIO PRIMA.

Num præter Clericorum Regularium Nomen, ab Sede Apostolica ex priuilegio acceptum, Nomen aliud huic Ioannis-Petri Ordini inhæsit?

P. Sfortia Card.Palauicinus è Soc.Iesu in Histor. Concil. Trident. par.2.lib.14. cap.9.num.5.

2 Aulus MAGNI EXEMPLI ORDINEM in matura ætate fundauit; cui, non à proprio Nomine quod habebat, sed à rectæ ab eo Metropolis, quod illum amplectendo dimiserat, Nomen hæsit. *Hæc Cardinalis Palauicinus. Quod autem Theatinum hoc nomen vulgus indiderit, adducta inferiùs testimonia iam ostendunt.*

1 *A Thea-*

Digitized by Google

1 *A Theatinis Caraſæ Infulis inhæſit Clericorum Regulariũ Sodalitio Theatinorum cognomentum, arbitrio profectò vſuque vulgi, nomina perſæpè ſuo nutu inſcribentis, non quidem ipſius Caraſæ conſentione, vt falsò quidem exiſtimarunt. Nunquam enim Vir modeſtiſſimus eam ſibi celebritatem indulſiſſet: ut qui Infulas ipſas, ac Sacerdotia abdicauerat; Infularum deindè titulos, vmbramque nominis adfectaret retinere, atque in ſuo Ordine æternari. Verùm, etſi de ſolo hoc Clericorũ Regulariũ nomine, ſatis ſuperq; noti ſint noſtri homines, eoque nos Scriptores paſſim vpellent, ceu per antonomaſiam Clerici Regulares: tamen, cùm ad quamdam dicriminis teſſeram, tùm ad magni potiſſimùm Patris memoriam, admiſimus vltrò Theatinorum appellationem.* Ioſ. Sylos par. 1. lib. 1. fol. 45.

DISQVISITIO SECVNDA.

Si, ex S. Sedis facultate, Ioannis-Petri Religioſi dicti ſunt Clerici Regulares; cur alio Nomine nuncupantur?

P. Iulius Nigronus in Reg. Commun. Societ. Ieſu par. 3. tit. num. 58. fol. 117.

2 CLERICI REGVLARES, qui primi ſic appellari permiſſi ſunt ab Apoſtolica Sede, breuioris ſermonis gratia, dicuntur vulgò THEATINI, ex Ioanne-Petro Carafa, Epiſcopo Theatino.

---

1 *Clerici Regulares Theatini nuncupati, cùm primi Presbyterorum Reformatorum fuiſſent, occaſionem dederunt, vt qui poſt ipſos ſequuti & inſtituti ſunt, omnes vulgò Presbyterorum Theatinorum Nomine appellitentur.* Aloyſius Contarinus Crucifer in Viridario tit. de origine Religion.

DISQVISITIO TERTIA.

Paucà illa Clericorum Regularium capita, quæ tunc Romæ (vti nonnulli putant) Pinciano in Monte latebant, obſcura ne erant, an adeò in luce laudeque omnium, ut Theatinum ipſorum Nomen etiã alijs Religioſis Viris adhæſerit, qui numero multitudineque longè præſtabant? Quomodò id Romæ fieri potuit, vbi clariſſimè diſcrimina hominum & Ordinũ à cunctis agnoſcebantur?

P. Horatius Torſellinus è Soc. Ieſu in Epit. Hiſtor. lib. 10. fol. 574.

1 PAucis antè annis, Clericorum Regularium Ordo ab Epiſcopo Theatino, qui deindè Paulus IV. Pontifex fuit, inſtitutus: ab eo-

Digitized by Google

que Theatini appellati. Similitudo habitus fecit, vt SOCIETATIS IESV HOMINES vulgò THEATINORVM NOMINE APPELLARENTVR.

---

1 *Vita (Ioannis-Petri Carafæ) & consuetudo quam habuit, exemplaris & reformata adeò fuit, vt quoties aliquis Clericus sui exemplo inter ceteros emineret, is antonomasticè Theatinns in Vrbe atque etiam alibi diceretur.* Consaluus Illescas Abbas S. Frontonij in Vitis Rom. Pontif. in Paulo IV. fol. 413.

DISQVISITIO QVARTA.

Sed si Theatini Romæ tunc erant, aut Venetijs, aut Neapoli, & iam fines Italiæ non excesserant; tanta ne erat ipsorum laus, vt Theatinum ipsorum Nomen, vel extrà Italiam, vbi adhuc ipsi visi non fuerant, audiretur?

P. Iulius Nigronus in Reg. Comm. Soc. Iesu. p. 3. tit. n. 20. fol. 86.

2 HOS (*Clericos Regulares*) vulgus, ab Episcopo Theatino prædicto, vocare cœpit Theatinos: QVÆ APPELLATIO IPSIS IN ITALIA ADHÆSIT, NOBIS IN HISPANIA.

---

1 *Vsus manauit in vulgum, quemque castigatiùs seueriùsque viuentem nõ aliter appellandi, quàm Theatinum.* Lucius Camerra de Teate antiquo fol. 43.

DISQVISITIO QVINTA.

In Hispania solùm Patres Societatis Theatini sunt dicti, an etiam in alijs Regionibus?

P. Franciscus Suarez è Soc. Iesu to. 4. de Relig. tr. 10. lib. 1. cap. 1. n. 4.

2 RELIGIOSI SOCIETATIS IN VARIIS REGIONIBVS A MVLTIS SVNT VOCATI THEATINI.

---

1 *Nostro Hispano homini Ignatio, eiusque Sodalibus, Theatinum Nomen attributum est.* Consaluus Illescas in Vit. Rom. Pontif. lo. cit.

DISQVI-

Digitized by Google

DISQVISITIO SEXTA.

In paucis aliquot locis, an in multis etiam contigit, Theatinos, Societatis Iesu homines appellari?

P. Nicolaus Orlandinus in Histor. Soc. Iesu lib. 1. n. 122. fol. 134.

2 FActum est, vt SOCIETATI quoque NOSTRÆ, quæ itidem Clericorum Ordo est, nec vestium magno discrimine distinguitur, NOMEN idem THEATINORVM MVLTIS LOCIS ADHÆSERIT.

---

1 *Theatinorum Cognomentum ab Episcopatu, quem administrauit, acceptũ; ipsis eius sectatoribus, ac multis alijs Religiosis Viris inhæsit.* Anonymus in Vita Pauli IV.

DISQVISITIO SEPTIMA.

Quamuis ergo aliter se se ipsi appellari dicerent, Theatinũ tamen hoc Nomen passim Societatis Patres à rudibus & pertinacibus populis audiebant: at id in propinquisne solùm Italiæ Regionibus accidit, an etiam in longè remotis? Quomodò fieri potuit, vt tantilli Ordinis Nomen, qui pauca, vti iam innui, solùm capita numerabat, tot Sociorum millibus, hic indè dispersis in tot Mundi Partibus, inhæreret?

P. Petrus Ribadineira è Soc. Iesu in Vita P. Ignatij lib. 2. cap. 5. fol. 134.

2 CVM Ordo vterque, noster & illorum, Clericorum Regularium sint, eodemque fermè tempore nati, neque habitu valdè dissimiles, populus rudis, externa specie deceptus, ALIORVM NOMEN NOSTRIS IMPOSVIT, ROMÆ PRIMVM, VNDE IN ALIAS DEINDE VRBES INFLVXIT, ET IN REMOTAS ETIAM PROVINCIAS PENETRAVIT.

---

1 *Vsus manauit in vulgum, vnumquemque castigatiùs seueriùsque viuentem non aliter appellandi quàm Theatinum.* M. Abrahamus Bzouius Ordinis Præd. sub ann. 1524. n. LXIV.

DISQVISITIO OCTAVA.

Forsitan huius Nominis causa, non tàm populi deceptio fuit, qui dedoceri à multis & à Societate ipsa facillimè potuisset; quàm vulgi vsus, ob Theatini scilicet Episcopi eiusque Ordinis sanctitatem, Quemlibet castigatiùs seueriùsque viuentem, vt dictum est, non aliter appellandi quàm Theatinum? Hæsitas? At qui Mysteria diuina frequentant, quomodò uel hodie, sine ulla deceptione, á populo alicubi nuncupantur?

P. Fuluius Androtius è Soc. Iesu in Oper. Spirit. fol. 51.

2 PRimum impedimentum: quo perplures quàm maximè ab hoc sãcto exercitio remouentur, est respectus humanus; qui crudeli ad hoc tyranno vtitur, quem vocant, Quid dicent? AT (*si sæpe Cælesti mensa reficiar*) THEATINVM ME DEINCEPS APPELLITABVNT. *Hæc P. Androtius; qui id ipsum affirmat in fol. 53. Vis id exemplo etiam vt ostendam: & non homines modò, sed illud ipsum Nomen uel Cacodæmones usurpasse, superna tamen Dei uirtute ab Sacerdote coactos?*

P. Scipio Sgambatus è Soc. Iesu in relat. Vitæ S. Francisci Borgiæ in additione fol. 327.

3 Illa (*Christi é Cruce pendentis*) effigies (dixit à dæmone obsessus) aliquoties est loquuta. Et cui nàm loquuta esset, cùm peteret Exorcista; Vni Theatino, respondit dæmon. Tunc ille reprehensum, quòd ita respondisset, coegit, vt disertè illius Nomen exprimeret, quem appellauerat Theatinum. Et habitat in Cœlo, respondit. Rursumque à Sacerdote coactus, Borgia, dixit. Et compulsus etiam nomen proprium edicere, Franciscus, subiunxit.

---

1 *Vocabulum Theatinorum uulgus illis imposuit, siue ab altero è Conditoribus, Episcopo Theatino, siue á spectando seu contemplando, uel à spectabilitate, siue etiam spectaculo, uel theatro. Enimuerò* θεατὸς *Græcis, Latinis spectatu dignus, clarus, illustris, spectabilis:* θεατὴς, *Spectator; præcipuè ut Paulus in Amphit. Iouis summi. Vel ut Cicero lib. 1. de Natura Deorum, Rerum Supernarum atque Cælestium Contemplator: vel* θεατὴς, *Probator & Iudex. Inde Theatini cognominati, quia id habitu, motu, gestu, incessu astricti moris, ostenderent quod essent: facti simul theatrum & spectaculum mundo & Angelis: facti speculatores illius imaginis, in quam utinam omnes transformemur: spectabiles sanctitate, clari innocentia, illu-*

illustres doctrina: Probatores eorum, quæ potiora: Iudices & Censores morum: olim etiam Iudices Orbis, & Assessores omnibus illis, qui omnibus pro Christo relictis, Christum secuti, Iesu Christo supremo Iudici assidebunt. M.F. Abrahamus Bzouis Ord. Prædic. in histor. Eccl. sub ann. 1524. n. LXIV.

DISQVISITIO NONA.

Theatina hæc agnominatio, Caraffæ Ordini, in gloriam num in probrum euasit? Et quid nàm illa significat?

P. Iulius Nigronus è Soc. Iesu in tit. Reg. comm. par. 3. num. 58. editionis Mediolanensis fol. 117. Coloniæ Agrippinæ 104.

Dicuntur vulgò Theatini ex Ioanne-Petro Carafa, Episcopo Theatino. Quæ Appellatio vulgaris eis cessit in Gloriam, eò quia hæc vox à Græca ducta videtur, siue θεός, qua Deus signatur, siue θεατής, qua Contemplator. Proindè dici videntur quasi DIVINI seu Contemplatores: nec aliena est vtraque à primis eorum sanctis cogitationibus & verbis, quibus contemplantes cælestia, Diuinum Amorem commendabant. *Hæc candidè ac diserte P. Nigronius, cui Lucius Camerra fol. 42. in Teate antiquo sic accinit: Vulgaris certè appellatio, sed appositissima, bone Nigroni, nec minùs in Illorum gratiam, quàm in Tuorum: vtrosque sub eorum infantiam, felici vocis æquivocatione confundens, vulgo (ut in Hispanijs hodièque confundit) uel ex habitu, qui ferè similis; uel ex natali, qui penè idem; uel, ut reor potiùs, ex sanctè uiuendi norma, quæ utrisque communis, utrosque reddidit Christiano Orbi uerè spectandos---Appositissima igitur, immò consultissima, si me uetera monumenta non fallant. Quippè magnus ille Præsul, summus deindè Catholicæ Ecclesiæ Pontifex, puriss imam vitæ formam hauserat à Theatina Ecclesia: in qua, suo adhuc æuo, primigeniæ Ecclesiæ instituti uestigium permanserat. Quod autem Nigronius, ipse sibi plaudens, ad Theatinorum nomenclationem expresserat; ante eum bellè nimis ad Patriæ expressisse mihi uidetur Lucius Patruus, cùm ad Patriam conuersus, alicubi sic fermè pangebat:*

Viue diù THETIDOS Proles, tres namque Sorores
Centum conuoluunt operosis orbibus orbes,
Nobilibus pensis longa vertigine fusum
Contorquunt, numerosa trahunt per lustra senectam,
Et fortunatos producunt fila per annos:
DIVINVMQVE tuum viuet per sæcula Nomen.

Tùm ad etymum & scribendi Theatini Nominis rationem illustrandam subiungit: Plures etymi causas esse potuisse satis constat: factumque indè nos putamus, vt alij nostram Vrbem nominauerint Tegeate, alij Theate, idque adspiratum; siue nostratium Marrucinorum pronunciatione, Tiate; nonnulli Theatem; atque alij demum,

„ mũ, quemadmodùm Antoninus, Tee. Ex qua voce, siue abbreuiata, siue vitiosa, vt
„ Ortelius, & ante eũ Sigonius aduertit, inductam Tetim, siue Tictim, ex ijs, quæ Ni-
„ ger inter recentiores scripsit, sub barbarissima sæcula coniectamus. Hactenus ille.

---

1 *Cùm inuentæ Crucis festo die res agitari cœptæ esset, in Crucis itidem exaltatæ solenni luce feliciter confecta est: vt proindè non immeritò Crucis insigne pro Stemmate Theatini Patres assumpserint.* P.M. Abrahamus Bzouius Ord. Prædic. sub ann. 1524.

DISQVISITIO DECIMA.

Si tale obtigit Clericorum Regularium Ordini uel à vulgo inditũ fortunatissimum Nomen, an etiam aliquod ipsi Stemma auspicatissimum assumpserunt? Pro sigillo ac tessera Theatinorum Ordo quid habet?

P. Iulius Nigronus in Reg. comm. Soc. Iesu p. 3. tit. n. 54.

2 COngregationi Casinensi, est pro Sigillo Pax; Ordini Minimorum, Caritas; Fratribus Minoribus, Brachia S. Francisci decussata, & plagis insignia; duæ Columbæ bibentes ex eodem calice simul & semel, Camaldulensibus; & CRVX, CLERICIS REGVLARIBVS.

---

1 *Christum ipsum, Apostolos, & antiquos pleroſque Clericos tunicatos & palliatos veteres picturæ & literæ referunt. Euthymius certè in illud Ioannis 13.* Surgit à cœna, & ponit vestimẽta sua: *hoc est, inquit, pallium; nàm eo solemus exui aliquid operis facturi. Eusebius item* lib. 7. cap. 14. *& Sozomenus* lib. 5. *testantur apud Cæsaream Philippi, vsque ad suam ætatem stetisse æream statuam, quæ præferebat Christum Dominum tunica & pallio indutum: eaque posita credebatur à muliere sanguinis profluuio ab Iesu liberata.* Anton. Caracciolus in not. ad cõstit. par. 2. cap. 2. §. forma siue genus.

DISQVISITIO VNDECIMA.

Præter Vestium Colorem, de quo nos infra par. 4. disqu. 2. *ex Societatis homine disputabimus: & Barbam, quam Dominus Iesus Christus (vti Theatinorum mos est,* Non admodùm longam *) teste Nicephoro, ex P. Vincentio Bruno è Iesu Societate, gestabat: Christi Habitus in latioribus manicis, & in tunica non aperta; cui nàm similior & conformior Ordini, dici posset? Quid accidit hac de re fortasse dignum, quod à nobis hìc audiatur?*

P. Paũ-

Digitized by Google

P.Paulus Sherlogus è Soc.Ieſu to.3.in Cant.ſub ipſum Operis initium.

2 NOueris,Pinciæ veteri in Caſtello Vrbis clariſſimæ,floruiſſe per multos annos,eximiæ ſanctitudinis celebri cum rumore & peregregijs argumentis,deuotam conſpicuam Virginem, Dominam Marinam de Eſcouar,quæ hanc vitam cum perenni illa & beata commutauit Anno Redemptionis 1633.nona Iunij luce, cùm nouem & ſeptuaginta cum quatuor menſibus numeraſſet annos. Venerabilis igitur hæc fœmina,cùm erga Chriſti Humanitatem ſacroſanctam, Religioſo arderet ſtudio,exoptabat noſſe,quibuſnàm indueretur indumentis, quo habitu decentiſſimi ornatus grauis & perhoneſti,dùm apud mortales verſatus:tandemque votorum compos facta, quam tibi hìc exhibemus Effigiem depingi fecit-----Porrò ornatus ſingularis viſus eſt nonnullis,tùm quòd camiſia ex lino adſcribitur, tum quòd calcei pedes integrè velent -------tùm denique, quòd A REGVLARIVM CLERICORVM VESTITV PRORSVS NON DIFFERAT---Quos ob ſcrupulos ad iuſtiſſimum Valliſoletanę Inquiſitionis Tribunal delata eſt;quę doctiſſimorum Theologorum auditis ſententijs, cùm nihil venerandæ antiquitati animaddertiſſet diſſonum, indulſit publicè in Templorum altaribus collocari,& ab Orthodoxis maxima cum obſeruantia coli.Quo extempore in Hiſpania ſolennis reddita eſt cum ſancta Effigie deuotio. *Hæc ille.Inſpice apud eundem Authorem Effigiem;in qua videtur laneus Chriſti Cingulus, & Tunica cum latioribus manicis* contexa per totum;*de qua, vt P. Iulius Cæſar Bulengerus obſeruat,to.1.lib.1.cap.1.fol.4.S.Ioannes ait*,eam fuiſſe à ſumma parte ad imam textam.*Et iterum*,Chriſti Domini tunicam *eo modo textam fuiſſe tradit*, cuiuſmodi hodie apud nos texuntur tibialia, quæ à ſtamine vocitantur.*Ita Bulengerus, & addit*, Cum tunica & pallio Apoſtolos orbem peragraſſe,vt Chriſti Domini fidem diſſeminarent.*Quæ nos alibi vberiùs explicabimus.*

---

1 *Hanc Regulam Apoſtolicam [quam nos ſcripto traditam Conſtitutiones vocamus] Theatinis ſuis præſcripſere D.Ioannes-Petrus Caraſa,& D.Caietanus, primi Religionis Clericorum Regularium Conditores, ſeu Patriarchæ, imò primi Cleri Reformatores, ſeu primi Apoſtolici Ordinis Reſtitutores, & primi hoc ſeculo Presbyteri Regulares:quos,tanquam Duces Regularis Cleri, imitati ſunt alij Ordines Regularium,Societatis Ieſu,Barnabitæ,Somaſcheni,Miniſtri infirmorum,Clerici Minores,Scholæ Piæ,Congregationis Oratorij,& alij.*M.F.Abrahamus Bzouius Ordinis PP.Prædic.ſub.ann.1524.lo.cit.

DISQVI-

Digitized by Google

DISQVISITIO DVODECIMA.

Theatinas Leges, à B. Caietano & Ioanne-Petro institutas, humanone ductui, an diuino, adscribere ac referre debemus? Et num verè dicendi sumus habere nos Regulam approbatam?

P. Nicolaus Lancicius è Soc. Iesu in Opusc. 17. n. 161. fol. 162. & 163.

2 EXtat Reuelatio facta S. Birgittæ lib. 7. Reu. cap. 20. à Christo Domino, in qua in primis de Regula S. Francisci à se inspirata, deindè de omnibus alijs Ordinibus sic ait: Ita etiam omnes aliæ Regulę, „ quas amici mei incœperunt, & ipsi personaliter tenuerũt, & seruauerunt „ aliosque eas efficaciter docuerunt, & porrexerunt, non fuerunt dictatæ „ & compositæ ab ipsorum intellectu, & humana sapientia, sed aspiratione „ Spiritus sancti------Quamobrem etiam grato animo colere debemus hunc Dei fauorem. Nam vt ait S. Chrysostomus *s. 8. in Gen.* magnus honor est, dùm Deus legem dat non per aliquem famulum, non per Angelum & Archangelum, sed per se ipsum, duplici honore hominẽ afficiẽs, & quia legem dederit, & quia dederit per se ipsum. *Hactenus Lancicius; eademque de re disserit*

P. Nicolaus Orlandinus è Soc. Iesu in hist. Soc. p. 1. lib. 10. n. 62. fol. 234.

3 Rogauit (*Ignatius*) Lainium cùm constitutiones scriberet (à quo non ignorabat Sanctorum vitas, & eorum qui Religiosas aliquando familias disciplinasque fundarunt, studiosè peruolutatas) censeret ne diuinitùs earum Auctoribus omnia, quæ ad instituta cuiusque familiæ pertinent, indicata, an præcipua potiùs aliqua & grauiora dùmtaxat, relictis cæteris non tàm intimis, nec tàm grauibus, Patriarcharum Fundatorumque prudentiæ. Cui Lainius sibi videri dixit, Deum Optimum Maximum, vt primum familiarum omnium procreatorem atque parentem, quos ad eas excitandas tanquam administros & famulos delegisset, ijs grauissima quæque, & cuique disciplinæ intima præmonstrasse. Nàm cũ Religiosorum Ordinum institutio non hominum sit inuentum, sed Dei, qui quidem proprium quemdam ab vnoquoue Ordine cultum ac famulatum exigit; relinquitur, vt is etiam hominibus præsignificet atque prę-monstret, quæ ab quoque obseruari curarique velit: vt quò sua homines coniectura ac suspicione non possunt, illuc Dei admonitu significationeque perueniãt. Cætera verò, quæ non tàm vim naturamque cuiusque

Ordi-

Digitized by Google

Ordinis,quàm adiuncta quædam, & quasi circumstantias attingunt, eademque pro varietate temporum ac locorum variari mutarique possunt, ea putabat Fundatorum permitti iudicio atque prudentiæ.Quemadmodùm in Ecclesia Catholica animaduerti licet,in qua regenda ac temperanda multa huiusmodi Deus suorum Ministrorum Vicariorumque prudentiæ libera atque integra esse voluit: cùm tamen ea, quæ sunt præcipua,iam tùm ab initio suis Apostolis, & primis illis Ecclesiæ Pastoribus indicarit.Hæc censuit Lainius,cui & se subscribens Ignatius;Sic,inquit, & ego sentio. *Hactenus Orlandinus. Quomodò verò dicendi simus habere nos quoque Regulam à sancta Sede Apostolica comprobatam,perdoctè disertèque Ioannes-Petrus docuit in literis,ad Gibertum Veronæ Episcopum datis;quæ* in 1.tom. Farrag.fol.52.*videri possunt. Qua de re hìc audiendus*

P.Iulius Nigronus in tit. Reg.comm. Soc.Iesu par.1.n.5.

4 Præmittenda est nõ ignota doctrina.Per regulã numero singulàri sumptam,à priscis vsque sæculis,significari præcipuè institutum,seù formam viuendi religiosam: non tàm à reliquis Christianis Religiosos distinguentem, à quibus per tria vota substantialia satis superque omnes secernuntur; quàm ab alijs Ordinibus Religiosorum seiparantem: qui omnes in trium votorum Paupertatis,Castitatis,& Obedientiæ obseruatione conueniunt.Itaque religiosè viuendi præcepta S.Pachomio tradita ab Angelo S.Hieronymus interpretans,regulam nominauit.Formam à S.Basilio Monachis præscriptam S.Benedictus *cap.*73. regulam appellauit.Quam S.Benedictus postea prescripsit suis,regulam item S.Gregorius Papa *lib.*2.*dial.cap.*36.& S.Bernardus *ser.de S. Benedicto* nuncuparũt. Eodem nomine notarunt formulas à se compositas S. Isidorus, S. Fructuosus,& alij multi,quos referam deinceps. Eadem est significatio in Canonico Iure,cùm Innocentius II.regulam S.Benedicti, Basilij, & Augustini nominat:cùm Innocentius III.nouas Religiones fieri prohibens, iubet accipi regulam de probatis,ab ijs, qui de nouo religiosam domum erigunt:& Concilium Tridentinum *sess.*25.*cap.*2.*de regular.*cùm præcipit puniri proprietarios iuxtà suæ regulæ constitutiones. Regulæ sub hac notione conueniunt illæ definitiones,quas ex S. Isidoro *lib.6. orig. cap. 6.* Gratianus *c.regulæ d.*3.colligit: quarum optima mihi cum Vgone Victorino *in reg.S.August.princ.*videtur illa,qua dicitur esse, quæ normam rectè viuendi præbeat.Cui si addas,hominibus Religiosis, erit magis propria, hoc modo:Est præceptio,quæ modum rectè viuendi præbet hominibus Religiosis. Quæ non procul abest à descriptione Guillelmi Parisiensis *l. de virtut.cap.*12.cui dicitur vel doctrina, vel ars, vel prudentia, qua scitur vel docetur,qualiter sit viuendum professoribus ipsius. Nisi fortè mauis breuiorem Innocentij VII. descriptionem *in confirmat. tertij Ord.*

Digitized by Google

S.Dom.Forma religiosè viuẽdi.Ex eadẽ notione Regulæ denominantur Regulares; quemadmodùm à Canone Canonici (vt obſeruat Vgo Vict. *lo.cit.*) Religioſi,qui in Monaſterio conſtituti,iuxtà regularia præcepta SS.Patrum canonicè atque Apoſtolicè viuunt.De hac ipſa regula ſic accepta,vera eſt doctrina Ioannis Andreæ Iuris Canonici conſultiſſimi relata,probataque à S.Antonino *par.3.tit.16.c.1.§.4.5.*quam cum alijs multis ſequitur Ioannes Azor noſter *to.1.lib.13.c.11.*ſolere Regulam à Papa probari:proindè hoc à conſtitutionibus diſtingui,quòd illæ mutari poſſunt ab illis,qui parem cum primis conſtituentibus auctoritatem habẽt: Regula verò mutari non poteſt,niſi per Papam.Quæ diſtinctio verum habet in illis Ordinibus,qui poſt Regulam probatam à Papa, Conſtitutiones condiderunt; non autem in illis, quibus Conſtitutiones ſunt pro Regula:vt docent poſt S.Antoninum,Angelus de Clauaſio *V. Religioſus.* Petrus Sutor *lib.2.de vita Cartuſ.to.3.cap.3.*& alij communiter.Quæ limitatio facta eſt potiſſimùm propter Ordinem Cartuſienſem, qui ſtatutis pro Regula vtitur,vt multi probat idem Petrus Sutor. His poſitis dico, Nos quoque Regulam habere ab Sede Apoſtolica, per plures Pontifices ſummos approbatam----Hìc obijciat aliquis,qua ratione dixerim, habere nos Regulam approbatam;quando certum eſt, vt poſt Aluarum Pelagium.*lib.2.de planctu Eccl.cap.23.* S. Antoninus docuit *par.3.tit.16.c.3.§.4.5.*& communiter Doctores, quatuor tantùm eſſe Regulas ab Eccleſia probatas,Baſilij,Auguſtini,Benedicti,Franciſci : nec inter eas noſtram numerari,nec vllam ex illis enumeratis eſſe.Petrus Sutor *lib.2.tr.3.c.3.* ſui Ordinis Cartuſienſis defendendi ſtudioſus reſpondit multis ab hinc annis,id commentum eſse ſine fundamento ſolido ſparſum in vulgus.Tradit enim viuendi formam Cartuſianorum à S.Brunone ex doctrina religioſa S.Hieronymi,Caſſiani,& S.Benedicti collectam,ore atque vſu traditam diſcipulis ſine ſcripto,multos annos in Ordine obſeruatam, tandem in ſtatutis,quibus pro Regula vtuntur, deſcriptam,fuiſſe probatam cum toto eorum viuendi modo ab Alexandro III. & Cæleſtino III. Pontificibus.Proindè non poſſe dici tãtùm quatuor eſſe Regulas approbatas : quia eorum forma viuendi primæua cum alijs conſtitutionibus aggregata,ſub appellatione ſtatutorum approbata eſt. Equidem neque recedendum exiſtimo à communi modo loquẽdi Doctorum: neque poſſum negare plures quàm quatuor eſſe regulas approbatas.Video Regulam S.Trinitatis ab Innocentio III.probatam fuiſſe;quod apparet in regiſtro Epiſtolarum Decretalium ipſius: Regulam Carmelitarum ab Alberto Patriarcha Ieroſolymorum compoſitam,ab Innocentio IV. confirmatam proprio Diplomate-----Nec dubito quin aliæ multæ ſint Regulæ probatæ, cùm videam in Eccleſia Dei Religioſos Ordines planè diuerſos ab illis quatuor,quorum Regulæ probatæ fuerunt,non habitu ſolùm,

Digitized by Google

lùm, ſed etiàm inſtitutis: Neque verò poſt Decretum Concilij Lateranenſis ſub Innocentio III. de non inſtituendis nouis Ordinibus Religioſorum, ſine permiſſu & approbatione Sedis Apoſtolicæ, reuocatum à Concilio Lugdunenſi ſub Gregorio X. credibile eſt nouas Regulas ſine approbatione fuiſſe toleratas. Itaque vera eſt doctrina S. Antonini de quatuor Regulis hoc ſenſu: Quatuor eſſe tantùm Regulas approbatas iure communi; ſiue quarum vel mentio, vel confirmatio, in corpore Iuris Canonici reperitur. Etenim ex Regula S. Baſilij Latinè à Ruffino reddita Gratianus non vno in loco decreta collegit, tanquam ex octaua Synodo: quod arguit in ea vel approbatam fuiſſe vel inſertam. E Regula S. Auguſtini multa item excerpſit, & in cauſam XII. & in alias tranſtulit. Adde videri probatã à Gelaſio, vbi approbat opuſcula S. Auguſtini, inter quæ Regula numeratur: vt in controuerſia cum Caſinenſibus coram Pio IV. fuit allegatum. Quod pro Regula S. Baſilij valere quoque poteſt, cuius opuſcula probantur ab eodem Gelaſio. Regulam S. Benedicti, manu ipſius ſcriptam legiſſe, laudaſſe, confirmaſſe in Synodo quadam S. Gregorius Papa traditur à Caſinenſibus, ex quodam Priuilegio Monaſterij Sublacenſis. Eandem approbaſſe viſus eſt, cùm diſcretione præcipuam, & ſermone luculentam vocauit. Meminit eiuſdem Honorius III. in Decretalibus de ſtatu Monachorum. Trium ſimul S. Baſilij, Auguſtini, Benedicti mentio fit ab Innocentio II. in *c. pernicioſam* in decretis. Regulæ Quartæ S. Franciſci quanuis approbatio facta per Diploma ab Honorio III non inueniatur in Iure; tamen eius mentio eſt in conſtitutione Nicolai III. in libro ſexto decretalium, & Clementis V. in Clementinis. Itaque Regula noſtra licet nulla de ea ſit in Iure Canonico mentio, quia recentior eſt illo; tamen æquè probata eſt à Sede Apoſtolica, atque illæ quatuor, ſi non magis: quoniam à multis Pontificibus æqualis auctoritatis cum illis antiquis, probata eſt, & confirmata, præuia conſultatione, re benè perpenſa, verbis expreſſis, & inſuper commẽdata luculenter. *Ita P. Nigronius: & tàm de Societate Ieſu, quàm de Noſtro Clericorum Regularium Ordine, aliiſque recentioribus, dicta omnia intelligantur.*

Laudetur Sanctiſſimum SACRAMENTVM; & benedicta ſit ſemper ab omnibus B. MARIÆ Virginis PVRITAS, & immaculata CONCEPTIO.

Digitized by Google

DISQVISITIONVM HISTORICARVM DE SANCTISSIMI PAVLI PAPAE IV. INCVLPATA VITA,

CLARORVM SCRIPTORVM E SOCIETATE IESV TESTIMONIIS AC ELOGIIS EXPLICATA,

AVCTORE D. FRANCISCO MARIA MAGGIO C. R.

PARS QVARTA.

SIVE

Qualis fuerit Io. Petrus in præcipuis aliquot Institutis, quæ vnà cum S. Patriarcha Caietano Clericorum Regularium Congregationi præscripsit.

---

1 *Apponam hìc solummodò sacrum quoddam studium, quod illis & sermonum argumentum, & piarum commentationum materiam, & imitationi exempla, & scriptioni stylum sufficiebat. Is erat sacrorum Euangeliorum vsus, & continua quædam legendi series, ac ordo. Proposuerant namque sibi, vel ab ipso Religionis exordio, diurna inter pensa, aliquid ex Euangelijs quotidiè legere: factaque ab Episcopo Theatino quotidiani operis partitione, qua singulis quidem hebdomadis vnum ex ijs integrum percurrebant, singulis verò mensibus absoluebant quatergeminum, id impigrè perficiebãt. Diuisionem hanc scriptam B. Andreæ Auellini manu, qui hoc fortè Maiorum institutum moremque, successionis quodam iure, continuabat, inter eiusdem Auellini Commentarios habemus: quam quòd intercidere piaculum sanè esset, illam exscribere decreuimus, quæ sic habet:*

MATTHÆVS.	*LVCAS.*
Dominica. *cap.* 1.2.3.4.5.6.7.	Dominica. *cap.* 1.2.3.4.
Fer. II. *cap.* 8.9.10.11.12.	Fer. II. *cap.* 5.6.7.8.
Fer. III. *cap.* 13.14.15.16.17.	Fer. III. *cap.* 9.10.11.
Fer. IV. *cap.* 18.19.20.21.	Fer. IV. *cap.* 12.13.14.15.16.
Fer. V. *cap.* 22.23.24.25.	Fer. V. *cap.* 17.18.19.20.21.

Fer.

Digitized by Google

Fer.VI.*cap.*26.27.
Sabb.*cap.*28.

MARCVS.

Dominica.*cap.*1.2.3.
Fer.II.*cap.*4.5.
Fer.III.*cap.*6.7.8.
Fer.IV.*cap.*9.10.
Fer.V.*cap.*11.12.13.
Fer.VI.*cap.*14.15.
Sabb.*cap.*16.

Fer.VI.*cap.*22.23.
Sabb.*cap.*24.

IOANNES.

Dominica.*cap.*1.2.3.
Fer.II.*cap.*4.5.6.
Fer.III.*cap.*7.8.9.
Fer.IV.*cap.*10.11.12.
Fer.V.*cap.*13.14.15.16.17.
Fer.VI.*cap.*18.19.
Sabb.*cap.*20.21.

Hanc igitur sacrorum Euangeliorum diuisionem Nostrorum Patrum pietas instituit, tùm vt instituti ac propositi sui quotidiè admonerentur; tùm etiam vt spirantem quandam Saluatoris imaginem ob oculos ad imitandum semper haberent: tùm denique, vt qui Crucis asperitatem, ac paupertatem, Christumque imitandum susceperant, qua veneratione ac studio Euangelia, quæ Crucis Christique mysteria continent, prosequebantur, demonstrarent. Et Caraffa quidem ad Gibertum scribẽs, hoc de se quàm candidissimè testatur: Singulari, inquit, erga Dei mei Euangelium deuotione afficior: quod quidem, quæ Dei est in me indulgentia, quoties aut legere contingit, aut audire, intimè corda colliquescere necesse est. Hæc Antonius Caracciolus in Vita M.S. lib.2. cap.4. & ex eo Castaldus in Vita typis excusa cap.2. tùm ex ijs Iosephus Sylos in hostor.par.1.lib.3.pag.112.

DISQVISITIO PRIMA.

Cur sodalium paucitatem Io. Petrus Ordini suo tantoperè commendauit? Et cur præsertim instituit, vnumquemque Christi Domini Euangelia apud se habere, ac ea quotidiè meditari?

P. Franciscus Ribera è Soc. Iesu in Osea cap. 2.

2 MVltum ad incolumitatem omnium Religionum pertinet, præsertimque earum, quæ non suam modò, sed omnium etiam salutem propositam habent, vt pauci in eas admittantur, ijque eiusmodi sint, vt certis argumentis constet, vocari à Deo ad illam Religionem. Indicauit etiam longi temporis vsus, nullã esse certiorem ac præsentiorem Religionibus pestem, quàm multitudinem. Nàm, quæ dicuntur pestes, & sunt, ambitiones, auaritiæ, voluptates, contentiones, & æmulationes, ex multitudine oriuntur. Ac si quis putat, in magna hominum multitudine, mortificationem,

Digitized by Google

nem,& humilitatem,& pacem, concordiamque animorum, conseruari posse diu, id putat,quod neque in hunc diem vsque factum est, neque vnquam fiet----Ac nunc earum (*Religionum*) Moderatores nulla de re magis soliciti esse videntur,quàm de sua quisque Religione augenda, & propaganda,deque nouis domibus exstruendis: nec quotidiana malorum experientia vnquam admonentur. *Hactenus ex Ribera. Nunc quanta fuerit,erga Christi Domini Euangelia,Io.Petri,& omnium nostrorum Patrum pietas, audiamus.*

P.Ioannes Rhò è Soc.Iesu de variis Virt.histor.lib.3.cap.12.fol.380.

3 Paulus ita venerabatur diuinos illos Codices, vt ea continenter ipse legeret,totisque commoueretur medullis, quasi loquentem audiret Deum,& sodales suos Theatinos,particulis per singulos dies descriptis, diurna versare atque nocturna voluerit manu. Opinor,vt sicut olim Serapion interroganti,Quid ita nudus ageret? Sublato Euangeliorum Codice,respondisse fertur:Hic liber me spoliauit.Ita ipsi quærentibus,Quòd ita humana omnia insuper haberent? ad Codicem cui assueuerant,digitum intendentes,dicerent:Hic nos docuit. *Ita P.Ioannes Rhò. Et sanè de lucris,quæ inde sibi Theatini Patres haurirent,hæc diserte Syllos adiecit: Factum porrò est,vt assidua illa,ac in orbem redeunte Euangeliorum vice, non modò historiæ, ac res ipsæ hæterent animo ac memoriæ,verùm etiam dictio ipsa,sententiæ,ac verba,quibus posteà siue loquerentur,siue scriberent,intermicare eorum sermo,aut scripta,quibusdam veluti gemmis videbantur: vt videre est in Thienæi & Carafæ aliorumque Patrum litteris,& commentarijs. Tùm quòd illa quotidiè penè manu gestarent,ita subiungit:Vt designatam eam Euangeliorum partem omninò Patres illi perlegerent,nouum Testamentum assiduò ferè terebant, ac gestabant manibus. Proindeque in antiquioribus è nostris domibus,hoc est,Venetijs,Romæ,Neapoli,pleraque Euangeliorum volumina,parua quidem vsuque,ac sanctissimorum Senum manu detrita reperta fuere: quorũ quod B.Caietani fuit, ac quæ subindè ad Marcũ Pasqualinum,Marcellum Maioranam, & Vincentium Massam, Viros in omni virtutum genere laudatissimos, successione quadam hæreditaria peruenere, Neapoli in Paulinis ædibus,ad posteritatis documentum seruantur.Vis hac in re veterũ Christianorum, & Sanctorum exempla?*

P.Ludouicus Cresolius è Soc.Iesu in Mystagogo de Sacrorum hominum disciplina lib.3. cap.18.sect.2.fol.548.

4 Progressi eò Christiani sunt,vt Euangelia,tanquam Verbi Diuini oracula,sibi adoranda ducerent.Id enim illos piè religioseque fecisse, notat Ioannes Damascenus (*de fid.orthd.4.c.17.*) Quemadmodùm,inquit, nec Euangelici codicis materiam,nec Crucis materiam adoramus,verùm id quod per ea exprimitur. Ita Synodi Generales VII. & VIII. docent Euan-

Euangeliorum librum esse adorandum,ea ratione,quod sacratissimas res nobis proponit,vt notat Serarius in Iosue (*l.* 1. *c.* 2. *q.* 15.) Hinc Lucius Episcopus in Concilio Carthaginiensi vocat sancta & adorabilia Scripturarum verba. Est eã de re Anastasij Romani Pontificis eximiè sancti Decretum,quod lubet hìc apponere.Sacerdotes,inquit, & ceteri omnes præsentes,non sedentes,sed venerabiliter curui,in conspectu S.Euangelij stantes,Dominica verba intentè audiant; & fideliter adorent &c. Accedit ad veteris obseruantiæ commendationem, quòd pro comite fidoque præsidio, terra marique Euangelium habere voluerint. S. Paulinus (*carm.ad Cyther.*) ait,Martinum nauigantem habuisse Nouum Testamẽtum,cuius vi & veluti numine à naufragio liberatus fuit. Perpetuò ferebat D.Cæcilia,vt est in eius vita apud Simonem Metaphrasten(*Sur.22. Nou.to.6.*) Etiam in recreatione honesta,ad mensam lusoriam habuit D. Augustinus Euangelium, vndè quantum vtilitatis perceperit, ex illius narratione potest intelligi. Antiqui Rhetores forensium rerum præcepta breuia circumferebant,siue libellos,quos,vt Paulus Ægineta prodit (*in præfat.*) nominare consueuerunt suos coambulones: vulgus nostrum, Veni-mecum solet dicere.Illis autem sæpe vtebantur libellis, in magnis rebus & difficultatibus expediendis,neque minimùm in eis præsidium esse collocatum Pragmatici illi putabant. Sed volumen Euangeliorum longè in omnem partem vtilius esse duxerunt pij viri,vndè & præsidium peterent, & salutarium rerum cognitionem. Ea Theodosius Orbis terræ imperio dignissimus (*ex Niceph.l.*14.*c.*3.) tanta veneratione & amore prosecutus est,vt propria manu literis aureis exquisitè elaboratis descripserit,cũ nõ modò animi pietate,sed pingẽdi quoque artificio polleret. Aureis illis Dei monumentis libens vtebatur pro torque & viriolis ad collum,pro armillis ad manus, pro gemmea & radiata corona. Multi sanè Euangelia in sinu,& ad pectus,religionis causa ferebant.Quod prouidisse in sacris Symbolis videtur Sapiens,qui (*prou.* 3.) de sanctissimis Dei legibus ita monet: Circunda eas gutturi tuo. In Hæbreo propriè, Liga eas super colla tua,videlicet ad instar colligantis pẽdulum aliquod ex vtraque colli parte,ante pectus,vt semper habeantur præ oculis,quæ verba sunt Caietani locum illum illustrantis. Ita Virgo speciosissima & sanctissima Theophila, semper in gremio diuinam illã Seruatoris historiam gerebat. Quæ cùm fuisset in contumeliam Christianæ Religionis ducta in prostibulum,vt eius pudor impiorum hominum libidine violaretur,è sinu eduxit Euangelium,& spe cælestis præsidij corroborata cœpit legere, legendo autem flagitiosorum iuuenum petulantiam arcebat, trophæa pangebat. Sed præsertim pueri ac mulieres pro amuletis Euangelium ad collum suspendebant. Qua de re ita S.Ioannes Chrysostomus (*hom.*19.*ad pop.*) Non cernis, vt mulieres & parui pueri, pro magna custodia,

ſtodia,collo Euangelia ſuſpendunt,& vbique circunferunt, quocunque abierint? Tu Euangelij mandata & leges mente deſcribas.

---

1 *Fidenter aſſeuero,Clericorum veſtes olim atras fuiſſe. Non deſunt veterũ loca,quæ id firment.Profectò nemo inficiari poteſt, olim perfectiori Chriſtianorum vitæ deditos,& maximè Clericos,pallio vſos;& exempla authoritateſque ſuppetunt paſſim apud Scriptores harum rerum,quas iam ſuperiùs recenſui. At pallium philoſophicum & Chriſtianum præſertim nigrũ erat &c.* Antonius Caracciol. in conſtit.par.2.cap.2.§.color.

DISQVISITIO SECVNDA.

Cur ſancitum in noſtro Ordine, vt nigris veſtibus uteremur; quo uel hodie colore,à Venerabili M. N. D. Vrſula Benincaſa inſtituta,Virgines Theatinæ Congregationis operiuntur.

P.Nicolaus Lancicius è Soc.Ieſu in Opuſc.Spirit.to.2.opuſc.17. cap.5.accuſat.2. num.255. pag.579. col.2.

2. SOli non ſumus:tot myriades Monachorum pullo veſtiri colore videmus,viros doctiſſimos ſanctiſſimoſque,& Eccleſiæ Dei vtiliſſimos,& omnes ferè per totum Orbem terrarum Clericos,eundem colorem amplexos ſcimus: ipſi quoque è Clericorum numero licet Regularium.Olim etiam Clerici & Monachi & Moniales,nigris veſtiebantur, teſte S.Athanaſio *lib.de Virgin.*Et S.Auguſtinus *ep. 199.ad Edicium* indicat fuſcam veſtem,quam nigellam vocat, fuiſſe inſigne continentiam profitẽtium.Hinc S.Ioannes Climacus *gr.7.col.2.*Religioſum alloquens, ait: [Ipſum quoque indumẽtum tuum,te ad exercitium luctus hortetur. Omnes enim,qui mortuos lugent, nigris veſtibus operiuntur.] Nigra enim veſtis,inquit S.Bernardus *l.ad Soror.* inſinuat humilitatem mentis. Et Petrus Cluniacenſis ad S.Bernardum ſcribens:Viſum eſt,inquit, magnis Patribus illis,nigrum hũc,de quo agitur,colorem,magis humilitati, magis pœnitentiæ,magis luctui conuenire. Quibus ſtudijs quia totam Monachi vitam inuigilare oportet,decreuerunt, vt color moribus, veſtes virtutibus, qua poſſent cognatione, iungerentur. Non coruis ſed Angelis ſimiles (*ex Sur. to.6. c.9. in eorum Vita*) putabant eſſe nigris indutos S.Gallaction & S.Epiſtæmus Martyres ſub Decio Imperatore occiſi.Eos,inquit,qui ſunt nigro pallio induti,dixit ſimiles Angelis, nimirum,quia ſe à Mundo ſeparant,& ab his quæ ſunt mundi:& ſeruant Virginitatem,& delegerunt habere vitam Chriſto cõſimilem. Similiter pullam

Digitized by Google

lam ac fuſcam veſtem in vſu fuiſſe Sanctimonialium, ſcribit S. Hieronymus non vno in loco. Nàm *epiſt.* 23. ad Marcellam ſic habet: [Scandalizat quempiam veſtis fuſcior (ideſt, nigra) ſcandalizet Ioannes, quo inter natos mulierum maior nullus fuit: qui Angelus dictus, ipſum quoque Dominum baptizauit: qui camelorum veſtitus tegmine zona pellicea cingebatur. Et infra laudans Bræſillam, quæ amiſſo viro Monachæ vitam profiteri cœperat, Pulla tunica vſam aſſerit. Et *ep.* 15. ad Marcellã, Tunicam, inquit, fuſciorem induta (Virgo Acella) ſe Domino conſecrauit. Et S. Aſteriua in ſecundo Cõcilio Generali Nicæno, de S. Euphemia Martyre Chalcedonenſi, coram Iudice ſtante dixit: Adſtabat Virgo pulla veſte, & pallio philoſophiam profeſsa. Quali veſte indutum fuiſſe S. Anaſtaſium Martyrem, apparet ex eius picta imagine, ab eodem Concilio celebrata, multiſque illuſtrata miraculis: quæ ad hũc diem Romæ, ad aquas Saluias, vnà cum eius Reliquijs, populi venerationi quotannis exponitur videnda. Sanè cùm Diuus Paulus Apoſtolus, iuſſu Beatiſſimæ V. Mariæ, traderet Regulam S. Franciſcæ Romanæ *l.* 4. *c.* 4. pro eius Monialibus, iuſſit vt veſtem ſuperiorem portarent ex panno nigro, ſicut ad hunc diem portant. *&c.*

3 Sed cur peculiarem, vt alij Monachorum & Mendicantium Ordines, Habitum & cucullas non habemus? Reſpondeo, quia Clerici ſumus, pro talibus à Sede Apoſtolica recepti, & approbati, & appellati &c. Ideò communem toti Clero vbique gentium elegimus, à quo cucullas geſtari non decet, & vetitum eſt in Eccleſiaſticis Canonibus. Audi Concilium Aquiſgranenſe ſub Stephano Papa S. & Ludouico Pio Imperatore I. celebratum, id vetans quibuſdam Clericis, & cauſam prohibitionis iuſtam adferens: Reprehenſibilem, & Eccleſiaſtica emendatione dignũ apud pleroſque inoleuiſſe comperimus vſum eò quòd, contra morem Eccleſiaſticum cucullas, quibus ſolis Monachis vtendum eſt, induant: cũ vtique illorum habitus penitùs vſurpare non debeant, à quorum propoſito quodammodò diſtant. Quia ſicut indecens eſt, vt arma militaria more Laicorum geſtẽt: ita nimirum inhoneſtum eſt, & valdè indecorum, vt alterius propoſiti indumenta ſibi imponant. Habitus namque ſingulorum Ordinum idcircò in Eccleſia ab inuicem diſcreti ſunt, vt his viſis, cuius propoſiti ſit geſtans, vel in qua profeſſione Domino militet, liquidò cognoſcatur. Et quia huiuſcemodi vſus nulla authoritate approbatus, ſed potiùs ab his, qui ſanum ſapiunt, meritò reprehenditur, & repudiatur, oportet; vt ab hinc ne fiat, penitùs inhibitum ſit. Quocircà meritò etiam Vrbanus Secundus Papa *cap. mandamus* 19. *q.* 3. ſtatuit pœnam, quã ſubire debet Clericus habitum Monachalem geſtans.

Digitized by Google

1 *Domni titulum Abbati tribuendum S. Legislator (Benedictus) ait. Abbas, inquit cap. 63. quia vices Christi agere creditur, Domnus, & Abbas vocetur: non sua assumptione, sed honore & amore Christi*——*Ennodius* lib. 3. ep. 4. *Cum vestris, inquit, ad Domnum Faustum commendatitijs. Repetitque* lib. 9. ep. 929. & ep. 30. *Domnus Rhodianus. Etiã in femininoː Bene feciſti Domna Agnella. Venãtius Fortunatus Domnum Martinum extulit. Gregorius Magnus* lib. 1. regiſt. ep. 6. *Domnum Alexandrum, Domnum Theodorum, Domnam Euſtriam, Domnam Eudochiam, & Domnam Dominicam, mea peto vice ſalutari. In precibus Eccleſiaſticis, ſummus Pontifex vocatur Domnus Apoſtolicus. Lector in Diuino Officio benedictionem petens, dicit: Iube Domne benedicere. Eadem vox occurrit apud Gregorium Turonenſem, S. Ododonem, Goffridum Vindocinenſem, Petrum Bleſenſem, aliosque. Rectè proindè Molanus* lib. 3. de cano. c. 15, *Abbatiſſæ non Dominæ ſed Domnæ dici ſolent*——*Obſeruat autem Franciſcus Iuretus* not. ad ep. 28. Iuonis, *eius ætate Domni prænomen Eccleſiaſticis ferè tribui: Domini, ſæcularibus. In Religioſorum familijs idem titulus non tantùm Superioribus, ſed & alijs aſſignatur. Vndè Smaragdus* ad cap. 63. Reg. *Nunc apud nos, inquit, exigitur hodie, vt ipſa paterna reuerentia priores noſtri à nobis vocentur Domni. Et Caſinenſes in declaratorio: Ex antiqua noſtra conſuetudine, ad differentiam mendicantium, Monachos noſtros appellamus Domnos*——*Clerici Regulares Theatini, alijque Ordinis S. Pauli, Sacerdotes ſuos eadem appellatione honorant: ſiue vt Hiſpani & Itali dicunt* Don, *Luſitani* Dom. *Græci quoque in eadem hac voce Syncopen amant.* D. Benedictus Haeftenus Ord. S. Ben. Præp. diſq. monaſt. lib. 3. diſ. 4. fol. 303.

DISQVISITIO TERTIA.

Cur in noſtra Congregatione ſtatutum fuerit, vt Sacerdotes Domni Prænomine honeſtarentur. Eundemque tur titulum, Theatinis hodiè Virginibus, ac Eremitis Sanctimonialibus, impertimur?

P. Iulius Nigronus è Soc. Ieſu in Reg. 22. comm. Soc. n. 14. fol. 466.

2 S. Gregorius honoratos viros ac fœminas, Domnos ac Domnas vocat. S. Martinum Domnum honoris gratia dicunt S. Gregorius Turonenſis, Venantius Fortunatus, & alios alij, vt ex emendatis codicibus obſeruat Nicolaus Serarius. Ipſum S. Benedictum Petrus Bleſenſis Domni prænomine decorat: quod in viris dignitate conſpicuis eodẽ ſeculo nominandis faciebant Iuo Carnotenſis, & Goffridus Vindocinẽſis. Denique in Officio Eccleſiaſtico, Cantor, quotieſcunque Benedictionem

Digitized by Google

nem petit ab Sacerdote,qui Choro per hebdomadam præsidet; Iube, inquit,Domne benedicere----Obseruat Franciscus Iuretus,Iuonis ætate, Domni prænomen Ecclesiasticis ferè tribui;Domini,sæcularibus----Placuit eadem appellatio Clericis Regularibus;qui,vt tradit Antonius Caracciolus, cùm Sacerdotibus scribunt,hoc titulo illos honorant. *Hæc P. Nigronius. Vide eodem de prænomine plura apud Eminentissimum ac doctissimũ & amicissimum Cardinalem D. Ioannem de Bona* de diuina psalmodia cap. 16.§.12.n.5.fol.385.*editionis Parisiensis,sed Romanæ fol.*405.

---

1 *Quod ad præscriptum regiminis tempus attinet, haud satis profectò compertum,quisnam sit in sacris Ordinibus potior ac congruentior Magistratus, perpetuus,an temporarius? In profanis etiam officijs ac præfecturis, nihil inter politicos hac controuersia frequentius. Qui perpetui moderatoris causam tuentur, nihil,aiũt, rei communi infestius, quàm mutare identidem habenas. Tot videlicet induere, equos vitia,quot insessores mutant. Ad hæc,cùm adhibita curandis malis remedia tempus iuuet, certè aut manus numquam morbo admouerit, qui precariò regit,aut minimè persanando sufficiet breuis curatio. Quod etiam in causa est,ne temporarius rector aut magna concipiat,aut cæptis strenuò insistat: quando facturum se aliquod operæ pretium à temporis angustia desperet. Quid si longo tandem vsu,ac perenni suorum tractatione,singulorum indolem, mores, virtutes probè noscat Princeps,ac proindè ordinare pulcherrimè ab exacta ea notitia Rempublicam possit? Iuuat item non parum ad subditorum obsequium sui Capitis veneratio,quæ sanè non proindè magna in illum, quem cohonestat breuis insula. At enim verò, cùm vna aut altera excepta,Religiosæ familiæ plereque omnes supremum Magistratum identidem mutent,haud leue quidem argumentum est, istiusmodi religioso corpori perpetuum caput minus congruere. Planè in Regularium cœtibus,vbi perpetua est schola virtutum,atque eruditionis; quædam semper est excellentium hominũ copia,ac veluti autumnitas: cur igitur vnus perpetuò præsit vbi multos procurãdo muneri egregia virtus idoneos facit? Dant prætereà animos vices,erigitque atque amplificat maximè virtutem distributus,collatusque in orbem honor. Adde quòd segnior plerumque fit diuturnitate Magistratus. Adrepit nanque vt fastidium, ita quidam etiam cum fastidio desidia: à quo malo immunis est circumscripta à tempore ac succedanea hæc præfectura: vegeta nimirum semper virtute, viribusque recentibus. Sed neque verendum,ne quæ sensim adnascitur dominationi mentis elatio,ac supercilium,ciusmodi Rectorem afflet: cùm satis modestiæ maneat temporaria ea dignitas, & quòd redigi tandem in ordinem Magistratus debeat. Postremò fauet prisci æui, magnorumque Principatuum experientia &c.*P.D.Ioseph Sylos in histor.par.2.lib.1.pag.30.

DISQVISITIO QVARTA.

Facilé ne an difficile eſt iudicare, qui nam Religioſis Ordinibus magis congruus ac vtilis ſit, ſupremus Magiſtratus (qualis eſt in Soc. Ieſu) perpetuus, an temporarius qualis eſt Patrum Theatinorum? Num in uno ac in altero aliquid ſemper incommodi ſuſtinendum? Cur tertio quoque Anno in Theatino Ordine Generalia Comitia celebrantur? Quis illis inchoandis indictus locus ac dies?

P. Paulus Layman è Soc. Ieſu in quæſt. canon. cap. 17. quæſt. 235.

2 NON deſunt qui expedire magis exiſtiment, vt Ordinum Prælati in perpetuum inſtituantur. Sed hanc rem difficile eſt definire: cùm ex vtraque parte tàm commoda quàm incommoda exiſtant.

P. Franciſcus Pellizzarius in manuali Regularium to. 2. par. 1. tract. 9. cap. 8. ſect. 2. num. 57. fol. 724.

3 In multis Ordinibus ſtatutum eſt, Capitulum Generale celebrari de triennio in triennium: idque ad ſimilitudinem Conciliorum Prouincialium, quæ in Concilio Lateranenſi ſub Leone X. *ſeſſ. 10. cap. 10.* & Tridentino *ſeſſ. 24. cap. 2.* iubentur celebrari vnoquoq; triennio: quare quoad hoc, ſeruandum eſt in vnoquoque Ordine, quod præſcribunt ipſius Conſtitutiones, maximè Apoſtolica auctoritate confirmatę: quæ pro diuerſitate formæ regiminis poſſunt præſcribere frequentiorem, aut minùs frequentiorem vſum Capituli Generalis. Quin etiam Innocentius X. conſtitutione decreuit, vt in Societate Ieſu, quolibet Nouennio, cogatur Congregatio Generalis. *Et num. 55. de loco & tempore hæc ait:* Sic in conſtitutionibus Patrum Theatinorum *par. 3. cap. 2. nu. 1.* habetur: Tertio quoque anno, & quotieſcunque Patrem Generalem mori, vel quauis alia ratione munus eius contingat deficere, Capitulum Generale, Romæ, in Domo S. Silueſtri in Monte Quirinali, celebretur: dies inſtituta pro eo inchoando eſt Feria Quinta Hebdomadæ ſecundæ poſt feſtum ſanctiſſimi Paſchatis, ſi tertiò vertente anno fiat: vel quam ſenior Conſultorum, ſuique Collegæ præſcripſerint, ſi mors Patris Generalis, aut eius muneris acciderit abdicatio.

Digitized by Google

1 *Quæ si sic habent (vt ille docet to. 3. Theol. art. vlt.) profectò Dominicus & Augustinus minùs considerate in suam uterque familiam psallendi ritum (rem videlicet si Valentiæ creditur, concionandi, docendique muneri repugnantem) firmis legibus inuexit. Et imprudens Chrysostomus, quem refert Georg. Alexan.* in vita, *ceteris omnibus negotijs diuinas prætulisse laudes, quibus assiduè intererat ad vsque diluculum. Et Ignatius ferè dixerim inertissimus, qui* (ex Socr. hist. lib. 6. cap. 8.) *raptus in ecstasim Hymnos nobis Antiphonos ex Angelica uisione contradidit. Et primigenia illa* (ex Plin. in ep. ad Traianum 97.) *Christianorum cohors ignauissima, quã nulla persecutionis procella ac metus ab canẽdi instituto potuit absterrere. Quin & Hierarchia Dionysij perperam ordinata* cap. 3. *qua Choro Clerici sacrisque concentibus cernuntur addicti. Et Therapeutæ futiles, ac immeritò à Philone laudati* de vita contempl. par. 3. *qui hymnos à se compositos inter sacra mysteria stantes intentique promebant. Denique & Apostoli ipsi nimiùm inconsulti, qui Mundo Euangelij præceptis imbuendo destinati psalmos tamen, & liturgicas preces prolixè promptèque cauebant. Hæsitas? authorem aduoco & cito vetustum, magnum, & quem tu velis nolis magnifacias. Is est Proclus Augustæ Vrbis Patriarcha, Chrysostomi Anagnostes & successor* de tradit. diuinæ Missæ to. 4. Biblioth. SS. Patrum vet. edit. *Postquam, inquit, Saluator noster in Cælum assũptus est, Apostoli priusquam per omnem terram dispergerentur, conspirantibus animis, conuenientes, ad totũ diem orandi causa conuertebantur: & cùm multam consolationem, in mystico illo Dominici Corporis Sacrificio positam inuenissent, fusissimè & longa oratione Missam decantabant.* Ant. Caracciol. in not. ad constitutiones pag. 55. tertiæ editionis Parisiensis.

DISQVISITIO QVINTA.

Cur diurnæ nocturnæque Psalmodiæ pensum Clericorum Regularium Ordinis Conditores instituêre? Apostoli Psalmorum Cantum an præscripserunt? Quæ in Religionibus instituti Cantus est causa?

P. Ioannes Azor è Soc. Iesu in 1. par. instit. moral. lib. 10. cap. 1. quæst. 6.

2 EX Historijs Ecclesiasticis constat, iam indè ab Apostolorum temporibus, Clericos, certis diei noctisque temporibus, in Ecclesiã venire consueuisse, vt psalmos, preces, hymnosque Deo cantarent.

P. Franciscus Turrianus è Soc. Iesu in not. ad S. Clementem Rom. lib. 1. cap. 14.

3 Cantus psalmorum in Ecclesia est secũdùm Apostolicam doctrinam.

P. Fran-

P.Franciſcus Suarez è Soc.Ieſu to.2.de Relig.lib.4.cap.1.

4 Fuit hæc conſuetudo ab initio naſcentis Eccleſiæ, tàm in Oriente, quàm in Occidente. Nàm *in can.43. & 69.* Apoſtolorum huius Ritus canendi in Eccleſia mentio fit. Et Clemens Romanus *lib.8. conſtitut. cap.* 34. eiuſdem conſuetudinis meminit.

Card.Robertus Bellarminus è Soc.Ieſu to.3.de Orat.lib.1.cap.13.

5 Nunquam in Eccleſia Chriſtiana non fuit laudandi, precandique Deum nocturno tempore: & prætereà mane, Hora Tertia, Sexta, & Nona, & ad Veſperam conſuetudo.

P.Leonardus Leſſius è Soc.Ieſu lib.2.cap.37.dub.8.num.47.

6 Fide tenendum eſt, hanc formam precandi eſſe piam & ſalutarẽ, ac proindè in Eccleſia retinendam: quia iam indè ab exordio Eccleſiæ ſemper fuit---& Clemens *lib.8.* conſtitutionum Apoſtolicarum *cap.* 34. inter traditiones Apoſtolicas Epiſcopo & Clero ſeruandas refert hanc.

P.Iacobus Aluarez è Soc.Ieſu to.3. de inquiſ.pacis lib.1. p.2.c.7.

7 Vſus canendi ſicut vtiliſſimus, ita & vetuſtiſſimus eſt, & ab antiquo illo Dei populo ſumpſit exordium---In lege autem noua CHRISTVS IPSE CANENDI MOREM INVEXIT.

P.Paulus Sherlogus è Soc.Ieſu in Cant. ſub ipſum Operis initium.

8 Ad PSALLENDVM IN ECCLESIIS BEATISSIMI CHRISTIANÆ PROFESSIONIS ANTISTITES ADHORTANTVR: QVOD EX SERVATORIS SCHOLA DIDICERVNT. *Vis plura? & tibi demonſtrem adhuc populum Chriſtianum in Eccleſijs ex inſtitutione Apoſtolica ceciniſſe?*

P.Cornelius à Lapide è Soc. Ieſu in illud Pauli: Cùm conuenitis in Eccleſia vnuſquiſque veſtrum pſalmum doctrinam habet.

9 Ex hoc Pauli lòco, nota, quòd in Eccleſia primæua HIC ERAT RITVS, ET ORDO SACRORVM, IN SACRIS CHRISTIANORVM CONVENTIBVS, A PAVLO ET APOSTOLIS INSTITVTVS: CANEBANT PSALMOS ETIAM POPVLVS: ſecundò legebantur Prophetiæ: tertiò quidam pſalmos & hymnos in laudem Dei canebant varijs linguis. *Vin' clariùs vt oſtendam de pſallendi ritu à Chriſto Apoſtolos inſtructos & eruditos?*

P.Endouicus Creſolius è Soc.Ieſu in Myſtag.lib.3.cap.27.

10 ILLAM IN CANTV COELESTIVM IMITATIONEM DEI

DEI FILIVS, *vt aiebam*, ET DOCTI AB EODEM PRIMI ECCLESIÆ HEROES IN VSVM INDVXERVNT. Nam post illam mirificam cœnam, & vltimam Seruatoris, præeunte Domino, sacrum Hymnum cecinerunt——Deindè verò post suscitationem à mortuis, cũ Pontifex confessionis nostræ Iesus Ecclesiæ politiam monitis suis præceptisque formaret, NON OMISIT DE CANTV DICERE, deque Symphonia ad iustam laudem & Numinis cultum adhibenda. Quare S. Augustinus, cùm de cærimonijs Ecclesiæ disputat; DE HYMNIS quidem ET PSALMIS CANENDIS, ait, HABERE NOS A CHRISTO ET APOSTOLIS DOCVMENTA, ET EXEMPLA, ET PRÆCEPTA. *Vin' vt probem Apostolos etiam in custodia cecinisse?*

P. Franciscus de Mendoza è Soc. Iesu in lib. 1. Reg. cap. 2. num. 10. annot. 15. sect. 1. fol. 367.

11 Certè D. Paulus, & Sylas in carcerem coniecti compedum & vinculorum stridore, tanquam fistularum & organorum sono præeunte, diuinas laudes concinebant: nihil ad suam miseriam leuandam, nihil ad diuinam misericordiam obtinendam accomodatius facturi, quàm si diuinas laudes modularentur. *Et cap. 7. num. 14. annot. 28. circa lit. sect. 3.* Psalmi, *inquit*, vt appellat D. Ambrosius sua in eos præfatione, sunt Arma & Scuta, quibus milites proteguntur; Arma, quibus Hostes impugnantur. Testis sit Rex Iosaphat, qui aduersus triplicem exercitum progressus, nõ hastas torquendo, sed Psalmos cantando, ita suos hostes labefecit, vt ne vnus quidem euaderet; ita suos milites seruauit, & ne vnus quidem periret. *2. par. 20. à num. 21. Vis lucra & causas introducti psalmorum cantus enumeremus?*

P. Ludouicus Cressolius è Soc. Iesu in mystag. lib. 3. cap. 27. sect. 2. plura habet, sed hæc carptim excerpsi.

12 Athanasius cùm inuestigat rationes cur Cantus in Ecclesiam Catholicam sit inductus, hanc primam adfert: vt pro viribus omnique ope Deum amemus, atque veneremur. Deindè vt moneamur, quemadmodùm è varietate vocum atq; fidium grata & consentiens oritur symphonia, ita omnes animi motus & actiones in dulcem harmoniam diuinę legis conuenire oportere, nec debere quemquam esse dissonum sibi, atq; à se dissidere. Sed Dionysius Areopagita adiungit, Templorum cantu, animales habitus vt futiliter gesticentes, & rationi contrarios aptè & cõcinnè componere. Doctissimus Pater Chrysostomus tria quatuorue lucra memorat, quæ ex pio Cantu oriuntur. I. Animam expurgare. II. Cogitationem in altum extollere. III. Dogmata vera, præcipuaque discere, & de præsentibus ac futuris philosophari. Pergo aliud emolumentum adiungere ex S. Ambrosio, qui animaduertit, Cantu pio & expelli malum

spiri-

Digitized by Google

ſpiritum, bonum verò atque diuinum euocari. Neque verò contemnendum & illud eſt, quòd rerum diuinarum concentus mœrentem animum, & communium velut miſeriarum vndis fluctibuſque oppreſſum, iucunda quadam lætitia perfundere & recreare ſolet. Itaque Alexandrinus Clemens aſserit, pſalmorum Cantum, & ſalutare melos, eſſe veluti quendam rithmum ad pugnam videlicet ineundam accommodatum: & Iuſtinus Martyr ait, efficere ſtrenuos bellatores. *Ita Creſolius. Vide Mendoz. to. 2. fol.* 195.

13 *Ob id refert P. Ioannes Bollandus è Soc. Ieſu in actis Sanctorum* 17. *Ianuarij pag.* 122. *S. Antonium ſpiritum fornicationis pia pſalmodia depuliſſe.* Et ſtatim, *inquit*, ad vocem cantantis, phantaſma quod videbatur euanuit. *Idemque Antonius (vt idem narrat pag.* 129.) *dicere ſolitus erat:* Quoties minitantes *dæmones* vt milites armati ſcorpionibus, equis, belluis, & varijs ſerpentibus circumdederunt me, & domum in qua eram repleuerunt; cùm ego è contra pſallerem, ſtatim miſericordia Chriſti fugabantur. *Sed & Pſalmorum cantum iuuare, vt Dei Prouidentiam facilè experiamur, ex S. Marci Eremitæ vita* 29. *Martij, apud eundem P. Bollandum fol.* 780. *intelliges, vbi ſic ait:* Cùm autem veſpera facta eſſet, dixit: Frater Serapion, numquid nõ tempus eſt, vt gratiarum actionem, & caritatem conſuetam faciamus? Ego autem non reſpondi ei verbum. Qui continuò ſurgens, & manum in Cælum eleuans recitauit pſalmum, *Dominus regit me, & nihil mihi deerit.* Tunc conuerſus ſurſum, voce magna dixit: Præpara menſam, fili. Et ait ad me: Ingrediamur fili, & ſuſcipiamus cibum, quem Deus miſit nobis. Ego verò admiratus obſtupui, quia vſque id nihil videram in ſpelunca. Ingreſſis autem nobis, vidi menſam, & duas ſellas poſitas, & panem recentem, delicatum & candidum inſtar niuis, aut floris formoſi; & duos piſces coctos, & lagana pulcherrima, & oliuas, & dactylos, & ſalẽ, & poculum plenum aqua dulciſſima, ac ſuper mel ſuaui &c. *Sed hæc diuinæ Prouidentiæ blandimenta in vltima diſquiſitione videbimus. Redeo ad pſalmodiam. Et ſi petas cur nos ſtando, & non ſedendo in Choro pſallamus; pro me reſpondet*

P. Iacobus Alvarez è Soc. Ieſu to. 2. lib. 9. p. 5. ſect. 1. cap. 5. §. ſitus.

14 Spiritui Eccleſiæ id conformius eſt.

Et P. Henricus Sommalius è Societ. Ieſu in Operib. Thomæ à Kempis ab ſe editis lib. 5. de diſciplina clauſtral. cap. 5.

15 Ibi eſt Operatio bona & perfecta, cùm corpore ſtamus, & ore cantamus. *Vide ex eadem Societate Iacobum Sirmond.* in not. ad Ennod. *Serar.* in 1. Reg. 1. & in cap. 3. Iudic. *Suarium* to. 2. de Relig. tr. 4. cap. 7. n. 2. *Pinedam* de rebus Salom. lib. 5. cap. 5. pag. 360. *Et Theophilum Raynaudum* in Acathiſto §. 8. *ubi ait:* Per tempus quo pſalmi concinuntur, inualuit vſus

ſeden-

Digitized by Google

ſedendi ſuffragante Lorino in pſalmorum proœmio, qui cõflixit cum Caracciolo, certante proalio paucorum (*ſcilicet Clericorum Regularium*) vſu. *Sed reuera cui aſſentiendum? Patri ne Ioanni Lorino, qui ſeſſionem in Choro docet atque ſuadet, Theatinorum Patrum morem impugnans, an P. D. Antonio Caracciolo, qui Theatinum ſtandi in Odeo ritum multis rationibus & Sanctorum Patrum teſtimonijs probat?*

P. Theophilus Raynaudus è Soc. Ieſu lo. cit.

16 Hoc non eget longa probatione----Si ergo is qui orat, agit cum Deo, & illum affatur, perſpicuum eſt (non tàm benè) congruere, vt in eo opere ſedeat. Nàm ruſticitatis notatur, qui virum honoratum affatur ſedens. Et vrbanus quiſque ad viri honorati occurſum aſsurgit, nec ſuſtinet cum eo ex ſella differere. Quantò magis ea obſeruantia decet illum, qui Deum affatur? Succedit præſentia Angelorum, qui precantibus comprecantur. Vndè S. Bernardus *ſer. 7. in cant.* increpans quoſdam è ſuis in Dei opere (quod eſt oratio) negligentibus, vrget præter cetera præſentiam Angelorum: Attendite, inquit, Principes veſtros, cùm ſtatis ad orandum, vel pſallendum: & ſtate cum reuerentia & diſciplina: & gloriamini, quia Angeli veſtri quotidiè vident faciem Patris. *Ita P. Raynaudus.*

---

1 *Cantus primitiuæ Eccleſiæ modico flexu vocis pronuntianti Pſalmos quã canenti vicinior erat. Renouauerunt hunc Cantum Clerici Regulares.* Barth. Gauantus C.R.S. Pauli in Rubr. Breu. ſect. 5. cap. 8. num. 14.

DISQVISITIO SEXTA.

Simplex cantio, qua nos Theatini vtimur in Odeo, num Societatis Patribus eſt in vſu? Scilicet, in Eccleſijs, cùm aliquando pſallunt, an ipſi Theatinum morem ſectantur?

P. Franciſcus Sacchinus è Soc. Ieſu in hiſt. par. 2. lib. 2. n. 84. fol. 55.

2 ROmæ, quæ ad Chorum neceſſaria erant paratis (anno 1558.) III. Kalendas Octobris, luce S. Michaeli ſacra, initium fit cantandi. Dùm diſputabatur, quo modorum genere vtendum eſſet, ipſemet Pontifex, quod anteà innuerat, fore ſibi gratum ſignificauit, ſi ABSQ; VARIETATE VOCVM MVSICOQVE CONCENTV, PIE DISTINCTEQVE PRONVNTIANTIBVS, QVAM CANENTIBVS PROPIORES, SIMILITER AC THEATINI, ſimplicem &

Digitized by Google

aptum ad intelligentiam ac motum populi, Cantum inirent: talisque est initus. *Ità P. Sacchinus, qui dicere etiam potuisset, quòd tunc Societatis Patres simplici eo vocis tono cecinerint, similiter ac* Primitiua Ecclesia; quæ (*ex S. Isidoro de Eccl. Offic. lib. 5. cap. 5.*) ita psallebat, vt modico flexu vocis faceret psallentem resonare, ita vt pronuntianti vicinior esset quàm canenti. *Et de Alexandrino Patriarcho, lib. 10. confess. cap. 33. ita scribit S. Augustinus:* Tutius mihi videtur, quod de Alexandrino Episcopo Athanasio sæpe mihi dictum commemini; qui tàm modico flexu vocis faciebat sonare lectorem, vt pronuntianti similior esset quàm canenti. *Verèque inuenies varios canẽdi modos tunc demum introductos fuisse;* Cùm iam (*ex Nicephoro lib. 9. cap. 16.*) per tria à Christo nato secula, Simplex Cantus, seù potiùs Recitatio, nullo modulationis fuco permixta, Christi populos nutriuisset. *Quocircà, vt à P. Ioanne Bollando ex Societate Iesu habes, in actis Sanctorum Ianuarij fol. 43. S. Fulgentius, Ruspensis Episcopus,* summam diligentiam præbuit, ne quis Clericus ambitiosis vestibus ornaretur, ac negotijs secularibus occupatus ab Officio Ecclesiastico diutiùs vageretur; iubens omnes non longè ab Ecclesia domos habere, manibus proprijs hortum colere, psallendique suauiter aut pronuntiandi curam maximam gerere. *Hunc verò cantãdi modum, quomodò Societas ipsa non una sanctione ritè firmauerit, ostendamus.*

S. Ignatius in constitutionum Societatis Iesu par. 6. cap. 3. lit. B.

3 Ordinariè Dominicis & festis diebus (*Vespertinum Officium dici permittitur*) sine Cantu figurato vel firmo, vt vocant, sed tono quodam deuoto, suaui, & simplici: & id in hunc finem, & quatenùs iudicaretur, quòd populus ad magis frequentandas Confessiones, Conciones, & Lectiones moueretur, & non aliter. Eodem tono Officium, quod tenebrarũ dici solet, cum suis cærimonijs, in Hebdomada sancta fieri posset.

Et I. Congregatio Soc. Iesu Decr. XL. in M. S. Tit. 2. d. 26.

4 Cùm dicatur in Constitutionibus eodem capite de Cantu Vesperarum, quòd ne Gregorianus quidem esse debeat; an id immutari oporteat nec ne, licèt aliquo in loco dispensetur, vt cum cantu prædicto vel alio dicantur, cùm expedire iudicabitur, vt hactenus Romæ factum est. Responsum est, Constitutiones obseruandas esse in hac parte, nec per Constitutionem nouam ab illis quid diuersum statuendum esse.

Et III. Congregatio in Decreto XXXVI. M. S. 58.

5 Cantus in Ecclesijs Societatis inductus talis sit deinceps, qualem Decl. III. cap. 6. P. §. 4. B. præscribit: nempè deuotus, suauis, & simplex, non figuratus vel firmus &c.

Et Regulæ Præfecti Ecclesiæ num. 28.

6 Officia Hebdomadæ sanctæ, & Vesperæ (si hæ dicentur) fiant tono simplici, more Societatis, sine cantu etiam firmo, nisi vbi Generalis

Præ-

Digitized by Google

Præpositus dispensauerit. Id autem, quod de Vesperis dictum est, de Benedictione candelarum, & ramorum intelligatur. *Hæc ibi. Cur uerò ipsi aliquando canant, ac Deum in Odeo similiter laudent, institutæque psalmodiæ causas quas superiùs indicauimus, nunc iterum à disertissimo Viro uis uberiùs atque prolixiùs explicari?*

P. Matthias Fabrus è Soc. Iesu in Opere Conc. tripart. in parte æstiuali conc. 8. Dom. XIII. post Pent. fol. 1049.

7 Primo *(inquit)* vt toti & modis omnibus, quibus possumus, Deũ laudemus. Cùm enim constemus spiritu & corpore, (vt S. Damascenus ait *l. 4. de fide orthod. c. 5.*) decet adorare & laudare Deum non tantùm affectibus, sed verbis etiam ac vocibus, vt corpus & spiritus, siue vt Dauid ait *Psalm. 83. Cor & caro nostra exultent in Deum uiuum*. Et licet nobis ora centum, linguæ totidem & ferrea vox essent, non possemus satis laudare Deum. Vndè *Eccles. 43.* dicitur: *Qui benedicitis Dominum, exaltate illum, quãtum potestis, maior enim est omni laude.* Pulchra igitur hæc harmonia est, cùm ore simul & mente Dei laudes canimus; sicut Apostolus *1. Corint. 14.* ait: *Psallam spiritu* (voce) *psallam & mente*. Multò magis adhuc requiritur consonantia morum, vt sine peccato canamus; iuxtà id S. Augustini ad *Psal. 148. Cùm laudatis Deum*, inquit, *toti laudate: cãtet uox, cantet uita, cantẽt facta*; quo modo scilicet debet cantus tactui seù mensuræ congruere. Alioquì tuum ipsius cantum destruis raucedine peccati, vt habet Origenes *homil. 6. in lib. Iud.* ac sicut luscinia frustrà canit, cùm ei coruus crocitans obstrepit: ita & qui cum peccato adeòque obstrepente sibi conscientia canit. De tali enim Cantore dixit Deus Amos *6. Aufer à me tumultum carminum tuorum, & cantica lyræ tuæ non audiam.* q. d. Cantus tuus non nisi tumultus est & strepitus in auribus meis: non delector cantu lyræ vel lyripipij, &c. Obstrepunt etiam cantui sacro, qui sub illo profana cogitant, & desiderant, vti coruus crocitans cadauer. Denique cantus noster esse debet, qualis est cicadæ, quæ, cùm ore caret, pectore canit: *Vnum hoc ex ijs, quæ uiuunt*, inquit Plinius lib. 11. cap. 26. *sine ore est. Pro eo quiddam aculeatum, linguis simile & hoc in pectore, quo rorem lambunt. Pectus ipsum fistulosum; hoc canunt.* Pectore igitur canere, non solo ore debemus, eoque cœlestem rorem excipere. Et si ore quis cantare nescit, pectore saltem canat. Sic clamabat & cantabat Moyses ad Dominum, tametsi vox eius non audiebatur, *Exod. 14.* dicente Domino: *Quid clamas ad me?* Sic orabat Anna, cuius labia quidem mouebantur, vox verò non audiebatur; *1. Reg. 1.*

8 Secundò, Vt reddamus orationem Deo gratiorem, eique viam ad cor nostrum præparemus; tum quia hilarem datorem diligit Deus, cantus autem hilaritatem orationis & laudis diuinæ indicat; tùm quia

Digitized by Google

qui cantat, vt dicit quidam, *bis orat*, quamobrem & mẽdici, qui præ foribus noſtris cantant, plus impetrant communiter, quàm qui nuda voce mendicant. Itaque tali laude & oratione, quæ hymno exornatur, Deus quoq; citiùs placabitur. Vndè dixit S. Gregorius *homil. 1. in Ezech. Cùm uox Pſalmodiæ per intentionem cordis agitur omnipotenti Deo, iter ad cor præparatur*, iuxtà *pſal. 49. Sacrificium laudis honorificabit me, & illic iter, quo oſtendam illi ſalutare Dei.* Et Pſalm. 67. *Cantate Deo, pſalmum dicite nomini eius: iter facite ei, qui aſcẽdit ſuper occaſum.* q.d. per pſalmum diſponitur homo ad excipiendum Deũ in cor ſuum. Sanè Eliſæus iuſſit ſibi adduci pſalten ad excipiendum ſpiritum prophetiæ, & tunc *facta eſt ſuper eum manus Domini*, 4. *Reg.* 3. per cantum enim illuminatur animus à Deo, liquefit ad contritionem & amorẽ Dei. Potuit hoc cantus ſacer efficere apud homines, cur non etiam apud Deum? Abbas Floriacenſis, nomine Thodulphus, cùm ob ſuſpicionem coniurationis in Ludouicum Imperatorem in carcerem coniectus eſſet, obſeruabat Imperatoris tranſitum, & tùm per feneſtram carceris canere cœpit hymnum illum, quem in carcere compoſuerat, & Eccleſia in die Palmarum canit: *Gloria laus & honor tibi ſit Rex Chriſte redemptor.* Qui cantus adeò placuit Imperatori, vt mox educi eum è carcere iuſſerit & Epiſcopum Aurelianenſem fecerit. Baronius anno 835.

9 De Imperatore Theodoſio ſcribit Sozomenus *l. 7. c. 23.* cùm is in Antiochenos vehementem iram concepiſſet: Flauianum Epiſcopum ſtipatum aliquot elegantibus pueris, quos accuratè docuerat cantionem quandam lamentabilem, ipſum adijſſe. Mox Flauianus inuitatus ad prandium ab Imperatore, cauſam ſuſcepti itineris exponit, & pro Antiochenis veniam humiliter precatur: ſed Imperator tetrico vultu, de hoc ne cogitandum quidem ait, manere in Antiochenos ſententiam. Quare vt ſaltem pueros ſuos cantantes audire dignetur orat, moxque impetrat. Qui cùm lugubrem & ſumma arte præparatum cantum voce depromerent, totus immutatur Imperator & lacrymas vix continens, accepta patera Epiſcopo ait: *Ecce Antiochenis propino in ſignum beneuolentiæ, pacis, & gratiæ.* Quòd ſi igitur ex animo & deuotè cantus Eccleſiaſticus orationi iungatur, nõ dubium quin Deũ quoque, pronum ad miſericordiam, efficaciùs emolliat, (vt ſic loquar) quàm ſola & nuda oratio.

10 Tertiò, vt mentem ad Deum faciliùs eleuemus, & triſtitiam pellamus. Vndè Iſidorus *l. 2. de offic.* ait cantum Eccleſiaſticum introductum, vt maior in eo eſſet ad Deum attentio, ſolemnitas, & reuerentia diuinæ laudis: & vt excitet animos fidelium in ſinceriorem deuotionem & pium affectum. *Et lib. 3. de ſummo bono cap. 7.* ait: *Quamuis dura ſint carnalium corda, ſtatim vt pſalmi dulcedo inſonuerit, ad affectum pietatis animum eorum inflectit.* Et S. Auguſtinus *l. 10. Confeſſ. cap. 33.* ait approbare ſe in Eccleſia cantandi conſuetudinem, vt per oblectamenta aurium infirmior animus ad affectum

Digitized by Google

ctum pietatis assurgat. Et *l.9.cap.6.* ait: *Quantum fleui in hymnis & canticis tuis suaue sonantis Ecclesiæ tuæ vocibus commotus acriter? voces illæ influebant auribus meis & eliquabatur ueritas tua in cor meum, & ex ea æstuabat inde affectus pietatis, & currebant lacrymæ, & bene mihi erat cum eis.* Facit etiam ad tædium in oratione depellendum. Remiges canere solent teste Cælio Rhodig. *l.9.cap.*10. ad remigandi laborem temperandum. Similiter & qui arãt rustici, vt sese ad laborem excitent; facit igitur idipsum Ecclesia. Vndè chori alternatim canunt, vt se mutuò ad Dei laudem exhortentur: iuxtà quod exponit Haymo id Apostoli ad *Ephes.* 5. *Loquentes uobismetipsis in hymnis*, &c. Ob hanc causam 1. *Esd.* 3. inter Hebræos Babylone redeuntes fuerunt cantores & cantatrices ducenti, ad itineris molestiam subleuandam & reducum captiuorum animos exhilarandos. Quin & philomela, vt scribit S. Ambrosius in Hexam. longæ noctis laborem cantus sui suauitate subleuat. Sic Dauid cùm adhuc pastor esset in solitudine, paruo psalterio, laudes diuinas decantans, melancholiam pellebat, vt notat S. Hilarius in principio exposit. psalmor. Igitur vt etiam nos exilij nostri mœrorem subindè temperaremus, Ecclesia instituit cantum sacrum.

11 Quartò, vt triumphantem Ecclesiam, modo quo possumus, imitemur & repræsentemus. Quare S. Hieronymus in *psalm.* 115. ait: *Sicut martyres laudant Dominum in regione viuorum: ita monachi, qui die ac nocte psallunt Domino debent habere eandem pietatem Martyrum, siquidem ipsi martyres sunt.* Hæc Hieron. sanctus verò Bernardus super Cantica scribit. *Nihil in terris ita proprie rrpræsentat cælestis habitationis statum, sicut alacritas Deũ laudantium.* Etenim Isaias c.6. vidit Angelos cantãtes, qui *clamabant alter ad alterum, sanctus, sanctus, sanctus*, &c. cantu videlicet reciproco; qualis S. Ignatius martyr, tertius post S. Petrum Antiochiæ Episcopus, aliquando ad vitam beatorum raptus audiuit Deum laudari; qui posteà eandem instituit in Ecclesia Antiochena canendi formulam, teste Socrate *l.6.hist.*8. Similiter & S. Ioannes *Apoc.* 5. vidit sanctos in cœlo habentes cytharas qui cantabant canticum nouum. Vt igitur indicemus nos eorum conciues esse, eosdem imitamur: & hic eorum cantica quasi in schola addiscimus, vti bis sciamus; quo modo futuræ moniales priùs docentur cantum, quàm religionem ingrediantur, vt in religione sciant, quod tota vita exerceant. Vndè in hymno Angelico sub Missa canimus: *Cum quibus & nostras uoces ut admitti iubeas deprecamur*, &c. Cantare igitur in Ecclesia est officium Angelorum; & propterea non erubuere etiam viri Principes cantu Ecclesiastico Deum venerari. Theodosius iunior Imperator primo diluculo cum fororibus suis hymnos decantare solitus erat, vt refert Socrates *l.7. cap.* 22. Robertus Francorum Rex, festis diebus in monasterijs commorari solebat, choro assistere & cum monachis cantare, vt refert Martinus in Chron. anno 951. Hono-

ri sibi

ri ſibi ducebant Imperatores iſti,quòd ſanctos in Cœlo imitari, ſeque ipſis iungere & Deum ſuum laudare poſſent. Porrò ſicut in cantu plures licet & diuerſę voces ſint,aliæ alijs ſemper altiores,omnes tamen optimè conſonant,eandemque menſuram obſeruant; ita & inter beatos etſi varij ſunt gradus meritorum & præmiorum, omnes tamen Deum ſumma vnanimitate ſine inuidia pro ſuo quiſque modulo laudant.Et vt varietas illa vocum, cantum reddit ſuauiorem: ita varietas meritorum in Cœlo Dei laudem.Quà in re cantus ille nos monet, vt quemadmodùm canendo in Eccleſia concordamus,ſic etiam mutuò nos diligendo in vnum cõſpiremus;etſi ingenia, officia & ſtatus valdè ſint diuerſi. Voces, fides & fiſtulæ temperantur vt conſonent: ſic temperare quilibet & mortificare paſſiones ſuas debet, vt in Eccleſia muſicam charitatis Deo & Angelis exhibere poſſit.

12 Quintò, vt beneficia diuina debita cum laude & lætitia decantemus.Patet enim ex ſacra Scriptura,celebriora Dei beneficia cum cantu & inſtrumentis muſicis ſolemniter decantata fuiſſe.Sic Maria poſt trãſitum maris rubri & demerſum Pharaonem:ſic Debora, poſt proſtratum Siſaram:ſic Iudith poſt deuictum Holofernem:Zacharias, B. Virgo, Simeon beneficia Dei hymnis decantarunt.Nos igitur Chriſtiani quia prę omnibus nationibus maxima & frequentiſſima accepimus Dei beneficia, ideò iure merito ea cantu quotidiano & perpetuo celebramus. Peculiariter religioſi & Canonici ſepties in die laudem Deo dicunt,veluti à laude,quæ ſepties id die canere perhibentur;vndè Ægyptij diuinam laudẽ deſignabant per alaudæ caput ſepties in tabula depictum:vt ſcribit Ioãnes Steph.Durant.de ritibus Eccleſiæ *l.*3.*c.*3.*&* 5. Dauid etiam de ſe ait:*Pſal* 118.*Septies in die laudem dixi tibi.*de quo S.Ambroſ.l.3.de virginibus ait:*Si Propheta dicit:Septies in die laudem dixi tibi,qui regni erat neceſſitatibus occupatus,quid nos facere oportet qui legimus:Vigilate & orate ne intretis intẽtationem?Certè ſolemnes orationes cum gratiarum actione ſunt deferendæ, cùm à ſomno ſurgimus,cùm prodimus,cùm cibum paramus ſumere,cùm ſumpſerimus,& hora incenſi,cùm denique cubitum imus;ſed etiam in ipſo cubili,*&c. Hæc ille.Sanè antiqui Chriſtiani etiam partem noctis orationi & pſalmis tribuebãt. De illis enim ſcribit Plinius Secundus *l.*10.*ep.*97.ad Traianum Imp. eos ſolitos ſtato die ante lucem conuenire carmenque ſecum Chriſto dicere inuicem,hoc eſt,in choros diſcretos:Et hinc cantatur Matutinum in memoriam tùm Natiuitatis Chriſti,qui media nocte natus:tùm captiuitatis, qui ſub noctem captus & ingentes ſuſtinuit cruciatus:tùm reſurrectionis eiuſdem,propter quam peculiariter inſtitutæ ſunt laudes. Prima in memoriam deductionis Chriſti,ad Iudices,& accuſationis.Tertia in memoriam cõdemnationis Chriſti,flagellationis & coronationis. Sexta in memoriam Crucifixionis eius.Nona in memoriam expirationis Chriſti.Veſperæ

ſperæ in memoriam depoſitionis de Cruce. Completorium in memoriam Dominicæ Sepulturæ.

13 Sextò, vt Eccleſiam Catholicam etiam hoc decore ornemus. Si enim Salomon ad ornatum templi & ſacrificiorum ſuorum tot tamque varios inſtituit Cantores Inſtrumentiſtas: quantò magis id pertinet ad Eccleſiæ noſtræ decorem? Et ſi Regiæ domus & aulæ Principum decorãtur Muſicis, cur non item Baſilica & Regia Dei Templum? Decet autem cantus Eccleſiam noſtram ſingulariter, quia in ea Chriſtum in altari prę-ſentem habemus. Si Apes Regum ſuum ſonitu circumdant & bombos ac cantum ei cient, teſte Ariſtotele *lib.* 10. *de animal.* quantò æquiùs nos Deo & regi noſtro carmina accinimus? Quòd ſi coram Arca Dauid ipſemet luſit in omnibus lignis fabrefactis: quantò rectiùs id facimus nos, præſertim coram S. Euchariſtia? Confundit haud dubiè hic Eccleſiæ decor hæreticos: ſicut cantus & laus Dauidis coram arca, vxorem Michol: Sicut cantus ſacer Publiæ & ſociarum virginum Iulianum Imperatorem Apoſtatam, vt narrat Euſebius *lib.* 6. *hiſtor. tripart. cap.* 36. quæ tantò magis eo prætereunte pſallebant, quò magis ille id vetabat: præſertim verſus illos: *Simulachra gẽtium, argẽtum & aurum, opera manum hominum.* Et: *Exurgat Deus & diſſipentur omnes inimici eius.* De Valente Imp. Ariano refert Baron. in Annal. anno D. 370. quòd cùm is Cæſareæ Cappodociæ Eccleſiam, cui S. Baſilius præerat, vexaturus ingrederetur, ob populi multitudinem, ordinem & diuinam pſalmodiam & Baſilij venerandam præſẽtiam obſtupefactus ſit, ita vt cor eius prorſus emolliretur, & ipſe perſecutionem remitteret.

14 Septimò, vt hac quaſi ſancta eſca populus alliciatur ad diuinorum officiorum & Eccleſiæ frequentationem. Quia enim ſenſibus maximè trahimur: eſcam nobis proportionatam Eccleſia propoſuit, qua alliceremur ad frequentanda diuina officia. Sanè ad profanam Muſicam, ad fidicines & tibicines multi longam viam currunt: & cur non potiùs ad ſacram Muſicam venire deberemus? Verùm heu diabolus longè plures habet auditores, quàm Chriſtus, qui tibicines & profanos cantores, vtpotè indignos qui audiantur, eiecit è domo. Nimirum vti Iſraelitæ faſtidiebant manna ideò tantùm, quia quotidianum erat & abundans: cæpe contrà & allia Ægypti deſiderabant: ita quia iſtis ſæcularibus hominibus ſtomachus eſt deſtructus, non ſapit niſi tibia & lyra, quæ vocem ad clamores & pedes ad choreas excitant. Qui muſicæ cenſores, aſino illi ſimiles videntur, qui cantum philomelæ improbauit vtpotè intricatum & difficilem intellectu: cantum verò cuculi prætulit, velut planum & intelligibilem. Sed quid de his ſcriptum eſt? *Eſa.* 5. *Cithara & lyra & tympanum & tibia & vinum in conuiuijs veſtris & opus Domini non reſpicitis. &c. Propterea dilatauit infernus animam ſuam & aperuit os ſuum abſque vllo termino, & deſcendent fortes eius & populus eius ſublimes glorioſiq; eius ad eum.*

1 *Mul-*

1 *Multæ ſuppetunt ratiònes, ob quas in Templo potiùs, quàm in priuata cellula, aut alibi orandum videtur. Et prima attingitur à Tertulliano: quòd videlicet in Templo Deus habitet peculiari modo: hoc eſt, Chriſtus Dominus in auguſtiſſimo Euchariſtiæ Sacramento.* Ant. Caracc. par. 1. conſt. cap. 8. num. 3.

DISQVISITIO SEPTIMA.

Vbi nàm fructuoſiùs mente orare debemus: ſeorſim in cubiculis, num omnes ſimul in Tẽplo? Cellula ne, an Templum, ardorem animi, precandi ſtudium, ac voluntatis affectum, acuent nobis & excitabunt?

P. Ludouicus Creſolius è Soc. Ieſu in Myſtag. lib. 3. cap. 26.

2 IN locis Deo dicatis multa ſunt, quæ ardorem animi Religioſorum, & precandi ſtudium poſſint acuere. In primis aliorum exemplum, quod plurimùm in omnem partem valet: locus ipſe clariſſimis inſignibus ornatus, & Religionibus conſecratus: Diuorum honoratæ exuuiæ: Cęrimoniæ auguſtæ: Beatorum mentium communio, & glorianda hominibus ſocietas, ipſa Dei miranda præſentia, maximè in illis venerandis Eccleſijs, vbi Euchariſtia ſeruatur.

P. Ioannes Azor è Soc. Ieſu par. 1. inſtit. moral. lib. 9. cap. 34.

3 Vt oſtendit S. Thomas 2. 2. *qu.* 8. *art.* 3. propter Pontificiam conſecrationem, & veram Chriſti in ſacroſancto Euchariſtiæ Sacramento præſentiam, ſacrarum Reliquiarum, & Angelorum præſidium, & certam Dei promiſſionem credimus, qua dixit *Matth.* 21. Domus mea domus orationis vocabitur. Denique ob imitationem, exemplum, & communem orationem, publica Templa multò ad orandum, & animi & voluntatis affectum excitandum, ſunt aptiora, & ad impetrandum quod petitur efficaciora, quàm alia quælibet loca priuata.

P. Franciſcus Labata è Soc. Ieſu in apparatu Concionator. to. 1. V. Oratio prop. 13.

4 Te decipis, & in magno errore verſaris. Nàm & ſi domi orandi facultas datur, fieri tamen non poteſt, vt domi tàm bene ores, quàm in Eccleſia, vbi tot Patres, vbi clamor felici ſocietate excitatus ad Deum refertur. Nec pariter exoras, cùm ſolus Deum obſecras, atque cum Fratribus tuis. Eſt enim in hoc plus aliquid, nempè concordia, conſpiratio, & vnio charitatis.

P. Ioan-

Digitized by Google

P.Ioannes Lorinus è Soc.Iesu in Actor.cap.3.ver.1.§.ad Horam Orationis.

5 Sufficiat Chrysostomi testimonium, qui in magno errore versari eum affirmat,qui se dicat æquè bene orare extra templum,atque in ipso. *Et Ignatij ad Magnesianos adhortationẽ adducit,ita scribentis:* Omnes ad orandum in idem loci conuenite:sit vna communis precatio,vna mens,vna spes in charitate & fide inculpata in Christum Iesum, quo nihil præstãtius est:omnes velut vnus quispiam in Templum Dei conuenite; velut ad vnum altare, ad vnum Sacerdotem, summum Dei ingeniti Iesum Christum.

P.Iacobus Aluarez è Soc.Iesu to.3. de inquis.pacis lib.2. p.2.c.1.

6 Multi ex Religiosis, & quidem sapienter, & cum magno fructu animarum suarum,solent ante auroram, aut paulò post, ac vesperi post occasum Solis,cellas proprias relinquere, & ad Templum vt mentaliter orent accurrere:quia tunc Templum non minùs quietum est,quàm cella:& propter realem præsentiam Domini in Sacramento Eucharistiæ existentis, & propter Sanctorum Reliquias & Imagines, & propterea quòd ad orandum deputatur, dignius est & sacratius, vt in eo quæuis Oratio deferatur.Aduersarij quoque nostri multò magis Templum,quã cellam reformidant,adeòque orantes in eo minùs inquietant. *Tùm Saluatoris exemplum afferens,ait:* Christus cùm esset annorum duodecim cum parentibus,orationis & adorationis gratia,ascendit in Templum:ac posteà sæpissimè ex eadem causa ad Templum accurrit: & bis ementes & vendentes in Templo,tanquam orationes aliorum turbantes,eiecit. Et Anna Prophetissa,filia Phanuel, per totum tempus viduitatis suæ non discedebat de Templo;ieiunijs & obsecrationibus seruiens nocte & die. Et Petrus & Ioannes ad orandum ascenderunt in Templum.

P.Ioannes Busæus è Soc.Iesu in Viridario Christ.Virt.V.Oratio cap.6.

7 Dices:Christus apud Matthæum iussit nos ingredi cubiculũ dùm orandum est,& claudere ostium? Respondeo, quòd nõ iubet re vera nos ingredi cubiculum,sed tantùm vanam hominum laudem fugere. *Imò per* cubicula *Templi Capellas intelligi,quò ad orandum fideles ex naui se recipere soliti erant,vbi populus frequentissimè aderat,Antonius Caracciolus ne dùm ex S. Paulino,& Cardinali Baronio,sed ex P.Lorino Societatis Theologo in Actor. 10. num.9.etiam probat.At S.Franciscus Xauerius vbi nàm libentiùs,in Templo, an in suo cubiculo orabat?*

P.Horatius Torsellinus è Soc.Iesu in vita S.Franc. lib.6.cap.5.

8 Haud dubius quin Deus in sacris locis,vbi sanctiùs colitur, beni-

Digitized by Google

gniùs audiret orantes, quotieſcunque copia erat, haud paulò libentiùs in ſacris orabat ædibus. Itaque vbicunque res ferret, cubiculum ſibi quærebat proximum Templo, eò ſe de nocte clam, ſupplicandi cauſa, recepturus. *Vide P. Suarium to. 3. de Relig. lib. 3. cap. 7. P. Ludouicum Pontanum in prolog. ad medit. P. Alphonſum Roder. à Caracciolo citatum, ac paſſim alios.*

---

1 *Ieiunia ab Eccleſia indicta accuratè cuſtodiamus. Addimus Ieiunium Aduentus Domini: & ob præcipuam reuerentiam erga Saluatoris noſtri ſacratiſſimã Paſſionem, ieiunium ſextæ cuiuſque feriæ---Ieiunamus præterea in Vigilia Epiphaniæ, Aſcensionis, Pentecoſtes, & ſanctiſſimi Corporis Chriſti: in Vigilia Exaltationis S. Crucis, quòd ea die noſtra Congregatio ſumpſerit initium: in Vigilia Natiuitatis & Purificationis ſanctiſſimæ Virginis: in ſecunda & tertia feria ante Cineres. Quarta quaque feria, quia tùm Dominus à Iuda proditus eſſe perhibetur à carnibus abſtinemus.* Conſt. Cler: Regg. par. 2. cap. 3.

DISQVISITIO OCTAVA.

Cur præſcriptum noſtro Ordini Ieiunium in Chriſti Domini Aduentu? Cur vt quarta ſemper abſtineamus à carnibus, & ſexta feria ieiunemus?

Card. Robertus Bellarminus è Soc. Ieſu in controu. to. 4. lib. 2. cap. 20.

2 ADuentum Domini ieiunio celebrari conſueuiſſe in Romana Eccleſia perſpicuum eſt: tùm ex Innocentio III. *Cap. Conſiliũ de obſeruatione ieiuniorum:* tùm ex ipſo ritu Romani Breuiarij, in quo preces illæ ad ſingulas Horas ponuntur legendæ in ferijs Aduentus, quæ propriæ ſunt eorum dierum, qui ieiunantur. *Nũc quartæ & ſextæ feriæ abſtinentiæ à carnibus, atque ieiunij cauſam prolixiùs audiamus.*

P. Iulius Nigronus è Soc. Ieſu in reg. comm. 5. num. 4.

3 Paſſionis Chriſti memoria cauſa fuit huius ſanctæ inſtitutionis, per quam & animus gratus erga Redemptorem oſtenditur, & amor excitatur diuinus: & quodammodò Paſſionis meritum Ieiunantibus applicatur. Docent nos id ex Græcis *lib. 5. conſt. cap. 14.* Clemens Romanus: *Quarta verò & ſexta feria iuſſit nos ieiunare: illa quidem propter proditionem, hac verò propter paſſionem.* Abbas Apollo apud Palladium *hiſt. Lauſ. cap. 52.* & refertur à Gratiano inter decreta (*de conſecr. d. 3. c. ieiunia:*) *Catholica & generalia ieiunia non licet ſoluere ſine ingenti neceſſitate. In quarta enim feria traditur Saluator, & in Paraſceue crucifigitur: qui ergo ea ſoluit, Saluatorem*

vnà

Digitized by Google

vnà tradit & crucifigit. E Latinis S. Augustinus *ep. 86. ad Casulanum* clarissimè: *Cur autem quarta & sexta maximè ieiunet Ecclesia; illa ratio redditur, quòd considerato Euangelio, ipsa quarta Sabbati, quam vulgò quartam feriam vocant, concilium reperiuntur ad occidendum Dominum fecisse Iudæi: intermisso autẽ vno die, cuius vespera Dominus Pascha cum discipulis manducauit, qui finis est eius diei, quem vocamus quintam Sabbati: deindè traditus est ea nocte, quæ iam ad sextam Sabbati, qui dies Passionis eius est manifestus, pertinebat.* Et paulò post: *Passus est Dominus, quod nullus ambigit, sexta Sabbati: quapropter ea ipsa sexta rectè ieiunio deputatur: ieiunia quippè humilitatem significant; vndè psal. 34. 13. dictum est: In ieiunio humiliabam animam meam.* Innocentius Papa 1. *ep. 1. ad Decent. cap. 4. At si sexta feria propter Passionem Domini ieiunamus; Sabbatum prætermittere non debemus, quod inter tristitiam & lætitiam temporis illius videtur inclusum.* Ex his ceteri recentiores. Neque verò contemnenda est alia causa, quæ referri potest eòdem, à Nicolao primo significata, cùm ait, *Mœstitiam quoque Apostolorum recoli.* Quasi verò coniungamus, cũ Apostolorum mœrore ac dolore, nostras afflictiones ac mœrorem; & vnà Passionem Christi, Saluatori compatientes, defleamus.------Primùm inuitamentum est, exemplum veterum Religiosorum, qui feria sexta ieiunabant. De Monachis institutis à B. Pachomio in Ægypto, *præf. in Reg. B. Pach.* Hieronymus: *Bis in hebdomadâ die quarta & sexta Sabbati ab omnibus ieiunatur, excepto Pentecoste.* Palladius idem facere Monachos Abbatis Apollo, significat loco supra citato. In Regula S. Benedicti *cap. 41.* scriptum est: *A sancto Pascha vsque Pentecosten ad sextam reficiant Fratres, & ad seram cœnent: à Pentecoste autem tota æstate, si labores agrorum non habent Monachi, aut nimietas æstatis non perturbat, quarta & sexta feria ieiunent vsq; ad nonam.* Secundum (*& tertium*) inuitamentum sit exemplum recẽtium Religiosorum------Monachis Fontis-Auellanæ B. Petrus Damiani auctor fuit id faciendi. *Sed & sextam omni tempore feriam,* scribit auctor vitę cap. 13. *præter paschales, & alios dies solemnes sub eadem iàm disciplinæ, quàm abstinentiæ norma, ob reuerentiam Crucis, illis obseruandam adhibuit.* Idem in Monasterium Casinense consuetudinem eandem introduxit ex eodem Scriptore: *Denique omnis illius exhortatio adeò cooperante Domino fructificasse dignoscitur, vt insigne illud Casini Montis Cœnobium tanto eam feruore sumpsisset, quo præfata omnia inter regularia mandata conseruanda statuisset.* Qui in recentissimis constitutionibus habent hoc decretum: *Nostræ Congregationis Monachi & Commissi ieiunent per totum annum omnibus diebus Veneris, ob reuerentiam eius diei, in quo Redemptor passus est.* Camaldulenses ieiunare feria sexta toto anno scribit Andreas Magnosius *lib. 1. de Erem. Camald.* Et habetur in eorum constitutionibus *lib. 1. cap. 41.* Cartusianenses in nouis statutis *par. 2. cap. 10. num. 1.* liberam relinquentes abstinentiam feriæ secundæ & quartæ, obligant suos feria sexta ad abstinentiam, quæ est co-

meſtio pànis cum ſale & aquæ potu. Præmonſtratēſes (*ex Seruatio in Opt. ſpec.* 15. §. *ſicco quinto*) feriæ ſextæ ieiunium inter ſubſtantialia computant. S. Franciſcus cùm multa alia ieiunia præſcribit ſuis in regula *cap.* 3. tùm verò, *Vt feria VI. ieiunare teneãtur.* Quod vim pręcepti obtinere, ex vi verbi colligit, & definit Clemens V. in eiuſdem Regulæ declaratione. Prædicatorum Ordo eandem habet legem *conſt. d.* 1. *c.* 4. §. 1. 2. *Vt etiam tempore Paſchali ſextis ferijs ieiunetur: vt eo die fratres quadrageſimali cibo veſcantur: ut non omittatur ieiunium hoc ab iter agentibus tàm intùs quàm extra. Declaratur item ieiunium ſextæ feria ſtrictioris eſſe iuris, quàm vigiliæ B. Dominici: ſi feſtum de præcepto ceciderit in ſextam feriam, poſſit Superior diſpenſare vt ouis & lacte veſcantur, non vt bis reficiantur.* Denique declarant, eos qui ſextis ferijs nolunt abſtinere, & nulla obtenta facultate ieiunium ſoluunt ex gula cum animo perſeuerandi, *Non excuſari à damnabili contemptu.* Regula S. Birgittæ (*cap.* 9.) quæ dicitur à Chriſto dictata: *In ſextis ferijs totius anni ieiunabunt in cibis quadrageſimalibus.* Nec dubito quin reliquæ omnes religioſæ familiæ ſextam feriam, vel in ea Paſſionem Chriſti, genere aliquo ieiunij venerentur. Quartum inuitamentum ab exemplo ſumitur laicorum tàm priorum quàm poſteriorum ſeculorum, qui feria ſexta ciborum aliqua ſe affligunt abſtinentia in Paſſionis Chriſti honorem. Cùm in Eccleſia primæua generale erat illud, ſiue præceptum, ſiue conſilium ieiunandi feria quarta & ſexta, quis non intelligit, quàm multos Laicorum vtriuſq; ſexus ea ſancta conſuetudo comprehenderet? Perſpicuè *lib.* 1. *de off. Eccleſ. cap.* 42. S. Iſidorus, & *l. de off. c. vlt.* & *in vita Cuthb. Epiſ.* Beda: *Præter hæc autem legitima tempora ieiuniorum, omni ſexta feria, propter Paſſionem Domini, à quibuſdam ieiunatur.* Quam conſuetudinem conuertit in legem in Hiſpania Synodus Coyacenſis anno 1050. quam refert Cardinalis Baronius ex codice peruetuſto Eccleſiæ Cordubenſis *to.* 11. *an.* 1050. Verba ſunt hæc: *Mandamus vt Chriſtiani per omnes ſextas ferias ieiunent, & hora congrua ciboreficiantur.* Theodoſius iunior Imperator (*ex Niceph. l.* 14. *c.* 3.) feria quarta & ſexta, quot hebdomadibus ieiunio corpus domabat? B. Petrus Damiani (*ex ep.* 89. *ad Mon. Caſ.*) in magnã Italiæ partem, *ſacram inediam*, vt loquitur Hieronymus Rubeus lib. 5. Hiſt. Rau. *& ciborum ieiunitatem die Veneris in honorem Crucis indixit; ac potiùs antiquitùs inſtitutam,* & *iam ferè obliteratam renocauit.* Qua de re ſcribentem ipſum Petrum videamus: *Obſeruatio ſextæ feriæ, dilectiſſimi, cui veſtra ſancta deuotio dedicauit,* & *ieiunij ſalutaris inediam, & Apoſtolicorum verberum diſciplinam, quot hominum multitudines ad exemplum ſalutis attraxerit: & tanquam nouella diuinæ plantationis oliua in exuberantium germinum propagines pullulauerit, teſtes ſunt non modò monaſteria veſtra, hoc eſt, quæ ſuorum gaudent imitari veſtigia magiſtrorum, ſed* & *multitudines Vrbium, atque Villarum, quæ ſe communiter ingerentes atque lætantes, id ipſum plauſibiliter arripiunt inſtitutum. Adeò vt plerique, præ deuotionis*

ardo-

Digitized by Google

ardore concepto, nisi quantocyùs huius obseruantiæ suscipiant regulam, non leuem se reputent propriæ salutis perferre iacturam &c. De S. Elzeario (*apud Sur. cap. 10. 27. Septemb.*) vitæ Scriptor: *Nec contentus erat ieiunijs ab Ecclesia institutis, sed sua sponte sextis ferijs, totoque Dominici Aduentus tempore, & multis alijs diebus, qui festos dies proximè antecedunt, ieiunauit.* S. Antoninus ex Ordine Prædicatorum, Archiepiscopus Florentiæ, non ipse modò sexta feria Religionis suæ consuetudinem retinens; *Sed familia quoque*, scribit Mainardus, *in necis Christi memoriam abstinebat*. S. Carolus Cardinalis nostris temporibus præscripsit quoque toti familiæ suæ (*Ex Gloss. lib. 2. vitæ cap. 3.*) ieiunium sextæ feriæ: seruabaturque à cunctis non inuitis. Quin etiã hoc ipso tempore in Regno Poloniæ, & Angliæ, sexta quoque feria ieiunatur ab omnibus Catholicis, ex antiqua consuetudine, & in aliquot Italiæ Prouincijs religio est vulgo eo die lac & oua comedere.

4 Quintum inuitamentum sumetur à miraculis, per quæ Deus sextę feriæ ieiunium videtur comprobasse tempore Beati Petri Damiani per Italiam illud introducentis. Duas visiones narrant eius vitæ scriptores. Prioris summa hæc est. Pridiè quam decretum de ieiunio sextæ feriæ promulgandum esset in monasterio, Leo Senex Monachus vidit in somnis Monachorum cœtum in albis vestibus cantantem suauissimè, *Dulce lignum, dulces clauos*; panes item nitidissimos mensis appositos in cœnaculo, quos vir quidam venerabilis dixit esse panes, quibus alti sunt in deserto filij Israel, idemque mensam ab Occidente transtulit ad Orientem, vbi erat imago Crucifixi. Quo viso significabatur, Petro ipso interprete, fore vt in honorem Crucis ieiunium institueretur, quod veluti panis suauis esset in Triclinio Monachorum; quod Triclinium quoque esset Crucifixo dedicandum. Posterioris verò hæc. Petrus Monachus aberat, cùm ieiunium hoc institutum est: rediens feria quadam quinta, ignarus rei vidit per somnium se ad prandium à Beato Petro inuitari, & excipi conuiuam. Postero die veniens in capitulum, & disciplinam noui ritus accepit, & sic allacer factus dixit, *Ecce, Deo gratias, prandium, ad quod me Dominus Petrus Damianus vocauerat.* Narrat aliud visum ipse Beatus Petrus pluribus in locis, (*epist. 21. & 123.*) in quibus cum ieiunio Sabbati, ieiunium sextæ feriæ commendatur. Senex Eremita Beato Petro irascebatur, quòd adeò Sabbati ieiunium prædicaret: cupiduisque Ierosolymitanæ profectionis, in somnis raptus est Dominico die in illud templũ, & post Sanctorum sepulchra ductus est ad sepulchrum Christi à splendido quodam Clerico, qui dixit illi hæc verba: *Tu nudius tertius viuificam crucem, hesterno quoque die sepulturam Dominicam dùm ieiunasti, adorasti: ex hoc remoto omni scrupulo dubitatis agnosce, quia & sexta feria crucem, & Sabbato sepulchrum Christi veriſſimè celebras, & adoras, si prædictos dies orando, & psallendo ieiunas.*

5 Sex-

Digitized by Google

5 Sextum inuitamentum est ex vtilitate, quam animæ & corpori tribuit; illi quidem spiritualem, huic verò corporalem. Nàm quod attinet ad priorem, hæc abstinentia meritoria est, cùm sit actus multarum virtutum à radice charitatis surgentium. Est siquidem actus elicitus temperãtiæ, sed imperatus à Religione, cùm referatur in Crucis, & Passionis Domini honorem, ac reuerentiam, ac proindè quidam est actus adorationis, & cultus: quod optimè declaratum fuit Eremitæ seni in illa visione ad sepulchrum Saluatoris, quam proximè narraui, cùm illi dictum fuit, *Dum ieiunasti adorasti.* Deindè satisfactoria est pro peccatis, cùm sit carnis afflictiua, & per imitationem passionis Redemptoris applicat abstinenti quodammodò satisfactionem Christi, redditque participem ieiunantem Saluatoris cruciatuum, & dolorum. Hac imbuti spe videbantur illi populi, de quibus B. Petus Dam. *ep. 89. ad Casin. Mon.*) *Adeò vt plerique piæ deuotionis ardore concepto, nisi quantocyùs huius obseruantiæ susciplant regulam, non leuem se reputent propriæ salutis perferre iacturam: nullatenus ambigentes, quia dum die crucis per corporalem alimentorum se continentiam mactant, passione Redemptoris in veritate communicant, atque ad Dominicæ resurrectionis gloriam se peruenire non inaniter credunt, dùm Christo in Cruce pendente, ipsi quoque suæ carnis illecebras per abnegatæ refectionis patibulum crucifigunt.* Clarissimè Sãctus Bernardus (*ser. 66. in Cant.*) de satisfactione: *Nàm & ego interdum abstineo: sed abstinentia mea satisfactio est pro peccatis, non superstitio pro impietate.* Cæterum quod ciborum abstinentia & ieiunium meritum habeant, & satisfactionem, si ritè fiant, multis & benè docet Cardinalis Bellarminus noster, ad quem lectorem mitto. Salubris est etiam corpori, ac bonam valetudinem tuetur. Sanctus Athanasius (*l. de Virgin.*) id me docet his verbis: *Vides quid faciat ieiunium: morbos sanat, distillationes exsiccat, dæmones fugat, malasque cogitationes expellit, & mentem nitidiorem reddit, & cor purgatius, & corpus salubrius;* atque id probat ex trium puerorum abstinentia apud Danielem. Post Sanctum Athanasium Beatus Chrysostomus (*hom. 1. de ieiun.*) inter alias multas laudes ad animum moresque spectantes: *Excitat*, inquit, *rationem, claram reddit mentem, alleuiat carnem, fugat nocturnas fæditates, capitis dolores tollit, claros affert & colores & aspectus.* Ratio positionis est, quia per quinque dies (*nos per quatuor,*) quibus carne vescimur, etsi moderatissimè atque ex regula temperantiæ, tamen quia plerique nostrum vitã traducunt in otio sanctæ contemplationis, & litterario, hoc est, in sellis, in cubiculis, corpus minimè fatigantes exercitatione laboriosa, quæ malos humores concoquat, & excernat; cruditates gignuntur in stomacho, quæ feriæ sextæ abstinentia decoquuntur, & euanescunt. Quam ob causã viris principibus accepi persuasũ à medicis, vt semel, bisve singulis hebdomadibus abstineant à cœna, conseruandæ valetudinis gratia. *Sacerdotes Aegypti, Chæremone Stoico auctore,* apud Hieron. *l. 2. adu. Iou. c. 9. quamquã abstinen-*

ſtinentiſſimi,bidui,triduiq;inediam ſuſtinentes, humores corporis, qui naſcuntur ex otio,& ex manſione vnius loci,nimia victus caſtigatione ſiccabant. Qui Hieronymus eo libro,poſt Clementem Alexandrinum (*l.2.Pædag.c.1.*) pluribus docet, etiam medicorum teſtimonio, quantum proſit corpori caſtigata victus ratio.Cæſar Auguſtus,vt eſt auctor Petrus Damiani (*ep.55. ad Deſider.*) conſilio medicorum vſus, *Vno ſemper abſtinebat per hebdomadã die, vt alleuiato corpore poſſet vegetus & incolumis permanere*. Galenus ipſe inter medicorum principes numeratus, *decima quaq; die vice medicinalis auxilij,legitur ſibi abſtinentiam indixiſſe*,quod refert Petrus Bleſenſis (*ep.85. ad R.Sarisb.*)doctus ac vetus ſcriptor.Erant L.Senecæ (*ep.69.*)tempore, *Qui ieiunio interpoſito,corpus exhaurirent ac purgarent*. Quod ſi corporis amore tantùm id illi faciunt,cur non & nos idem libentiſſimè faciamus commodis animæ,& corporis illecti?

5 Septimum inuitamentum eſſe poteſt ſanctitas quædam feriæ ſextæ,quæ requirit à nobis,vt eam celebremus, atque honoremus ea ratione,quæ diei congruat;non lætitia,vt diem Dominicum,ſed mærore,humilitate,corporis afflictatione. B. Petrus Damiani (*ep.21. ad erem. Gamugn.*) feriæ ſextæ cultor egregius,hoc vtitur argumento. Tres iſti dies, tres per myſterium continent temporum diuerſitates,ſexta feria,Sabbatum,& Dominicus dies:ideoque iſtos inter cæteros dies præcipuè obſeruare debemus:duos in carnis caſtigatione, tertium in ſpiritualis lætitiæ iucunditate.*Sextaquippè feria Dominus in cruce pependit, Sabbato in ſepulchro quieuit,die verò Dominica reſurrexit*. Quaſi enim ſexta feria eſt tota hæc vita, in qua nunc tanquam morientes viuimus, & in qua crucem quotidiè poſt Iesvm portare iubemur. Subdit poſteà Sabbato ſignificari tempus illud,quod intercurrit mortem,& iudicium vniuerſale;Dominica,vitæ futuræ æternitatem. Sanctitas porrò feriæ ſextæ colligitur ex multis capitibus.Primum ex eo,quòd Sanctæ Cruci ſacra fuerit hæc dies,non modò vetuſtiſſima Eccleſiæ conſuetudine, quam multis probat allatis Patrum teſtimonijs,Iacobus Gretſerus noſter (*t.1. de cruce l.1. c.68.*) ſed etiam voluntate & conſtitutione Conſtantini Magni, qui diem Sabbato præcedentem feſtum & feriatum omnibus eſſe ſtatuit, vna cum die Dominico,vt Nicephorus *lib.7.cap.46.*prodidit,& ſignificauit Euſebius *l.4. de vita Conſt.c.18.*Quamquam abſtinentiam ab opere ſeruili non indixit Eccleſia pauperes miſerata: retinuit tamen in ea crucis memoriam & paſſionis;cùm toto anno, tùm verò potiſſimum feria ſexta hebdomadis maioris.Deindè colligitur ex ieiunio atque abſtinentia carnium inſtituta priſcis ſæculis à Sanctis Apoſtolis eo die,quemadmodùm docuimus: necnon ex verberatione,quam ieiunio coniungi cupiebat B.Petrus Damiani *ep.89.ad Caſin.*apud quem *Obſeruatio ſextæ feriæ, ieiunij ſalutaris inediam,& Apoſtolicorum verberum diſciplinam continebat*.Hac ipſa ætate videmus

Digitized by Google

mus à pijs viris,feminiſque non paucis,nec non à Religioſis,& verò etiâ à multis Noſtrorum, ieiunium cum verberatione conſociari. Cur Sanctus Nicolaus Epiſcopus,cùm adhuc eſſet infans in faſcijs, non lactebat feria ſexta,diuino,vt arbitror,inſtinctu, niſi propter diei huius ſanctitatem? Tertiò, ſanctitas eadem innoteſcit ex eo, quòd hoc ipſo die Saluator ſpiritualia quædam beneficia largitur deuotis ſuis; quaſi verò ſit illi dies hic æquè charus,ac ſolent eſſe Regibus dies anniuerſarij natiuitatis & inaugurationis,in quibus exhibent conuiuia, & munera diſpertiunt. Hinc eſt,quod tradit Iacobus à Vitriaco Cardinalis in Occidentali hiſtoria *c.* 5. viſam à ſe puellam iu cella recluſam in finibus Franciæ & Normanniæ,cilicio tectam ex pellibus aſperrimis herinaciorum, nihil prorſus per multos annos comedentem, nihil bibentem; recipientem tamen *Corpus Domini ſexta feria ex ore columbæ dicentis ſibi : Accipe vitam æternam*. Ludouicus Bloſius (*monilis ſpir. cap.* 2.) de ſanctiſſima Virgine Elizabeth de Spalbeek Dominicam paſſionem ingenti deuotione quotidie recolente: *Vnde*, inquit, *& Chriſtus ſtigmata quinq; vulnerum ſuorum manibus ac pedibus, & lateri eius veriſſimè impreſſit, adeò vt ex ipſis, tamquam à recentibus plagis copioſus ſanguis plerumq; efflueret, idq; potiſſimũ ſextis ferijs.* Hoc item die S. Borbiniano Epiſcopo Friſingenſi per Tuſciã proficiſcenti ad limina Apoſtolorum, Aquila diuinitùs piſcem detulit in cibum,quo carebat. Atque hac ſanctitate permotus B. Franciſcus plagis ſuis à Deo impreſſis ſolita non adhibebat lenimenta ſexta feria, vt plus doloris pateretur.

---

1 *Clerici Regulares-----ſacrum Montem Pietatis, quaſi ærarium mortuorũ, reperêre: vbi ſibi quiuis poſt hanc vitam mendico futuro in flammis purgantibus eleemoſynam largitur: & leuiſſima ſtipe, quam pro ſe quiſque deſtinatò confert, ea ſacrificiorum procuratur multitudo, vt morientibus infinita propemodùm ſuffragia comparentur. Qui ſanctiſſimæ erga mortuos pietatis Mons ſecundas quaſq; ferias (velut conſtitutum tempus, in quo recordemur illarum) Pontificijs etiam dicatas indulgentijs, habet ſacras: quibus ſtante in omnium oculos propalam ſanctiſſimæ Euchariſtiæ ferculo, quaſi ad propitiatorium ſtans illic Chriſtus vocat omnes, publicam, vt aiũt, audientiam daturus.* Author anni morientium & mortuorum Tyrnariæ liberalitate Adami Szalckouichs Canonici Strigonienſis editi in hebd. 1. num. 2. fol. 4.

DISQVI-

Digitized by Google

DISQVISITIO NONA.

Erga fidelium defunctorum Animas, quæ purgatorio igne torquentur, Clerici Regulares quid opis, multis in locis, insigni pietate procurant?

P. Ioannes Rho è Soc. Iesu de variis virt. histor. lib. 1. cap. 4. num. 1. fol. 64.

2 HOrum (*Theatinorum Patrum*) inuentum fuit, Montem, quod Mortuorum ærarium iurè dici potest, constituere, tàm magna laude pietatis, quàm multa in egentes Animas ex illo bona redundabũt. Cùm enim pauperum illa æraria quæ Pietatis Montes appellamus, in magna sint fama, cur non immortalem hic mereatur, ex quo suffragiorũ, vt Ecclesiæ loqui placuit, velut aquarum arcanis flammis extinguendis, deriuantur perennitates? Leuissima enim stipe, quam pro se quisque destinatò confert, ea sacrificiorum procuratur multitudo, vt morientibus infinita propemodùm suffragia comparentur. Ijdem augendæ huic pietati secundas quasque ferias sacras habent, proposita palam diuinissima Eucharistia, breuique ad confluentes sermone: quam exercitationem, vt magis esset frugifera, summi Pontificis solenni indulgentia ornandam censuerunt.

P. Nicolaus Zucchius è Soc. Iesu in praxi veræ deuotionis in subsidium animarum, quæ in purgatorio igne versantur fol. 140.

3 Cum directione RR. PP. Clericorum Regularium D. Constantia Magalotti Barberina, speculum omnis virtutis Christianæ Nobilitatis, inter alia illustria pietatis hæroicæ monumenta, fundatam cum perpetuo censu reliquit, in ædicula propria Barbarinæ Domus in S. Andreæ de Valle, expositionem Diuinissimæ Eucharistiæ, per tres horas, singulis secundis ferijs post prandium: vt coram ea, pro animabus Purgatorij, fiat oratio: cùm à Papæ Vrbani VIII. fel. mem. Sanctitate plenariam indulgẽtiam pro persona qualibet impetrasset: quæ confessa, & vel die Dominica præcedenti, vel eadem secunda feria Communionis Sacramento munita, Sanctissimum expositum in dicta ædicula visitauerit, pro illis benedictis animabus exorans; cum facultate dictam indulgentiam, iuxtà propriam intentionem, ad ipsarum quamlibet applicãdi. Dicti Patres ob suã ipsorum insignem pietatem, ac iuuandi studium animas cùm viuorum, tùm mortuorum, Romæ tàm pium opus continuò prouexerunt, Templi ornatu, concionibus, & sacramentis administrandis: innumera cuiusuis

conditionis hominum multitudine eò confluente, cum modestia, studioque deuotionis, vt se se ibi viuorum atque mortuorum Domino sistant: ac si ob vtrosque in sanctissimo expositus publicam audientiam & gratiæ signaturam exhibeat. Eandem ij postmodùm ad præcipuas Italiæ Vrbes deduxere: & exoptabile esset, iuxtà locorum proportionem, in vniuersam Christianam rempublicam propagari.

---

1 *Excellentissimus Dux Segorbiæ á Beatissimo Patre Nostro Clemente benignissimè obtinuit, vt Theatini Patres vbique gentium Immaculatæ Conceptionis Scapulare cæruleum, quod clam primùm ac priuatim tradebant, nunc palam ac publicè omnibus vtriusque sexus Christi fidelibus in Ecclesia distribuere possint: rē planè insignem ac singularem.* Relatio Legationis Obedientiæ Ducis Segorbiæ &c.

DISQVISITIO DECIMA.

Quale hodie Clericorum Regularium Ordo IMMACVLATÆ CONCEPTIONIS CÆRVLEVM SCAPVLARIVM habeat, ac toto planè terrarum Orbe ritè distribuat, ex gratia & facultate à sanctissimo Patre CLEMENTE X. eisdem Theatinis Patribus attributa.

P. Vincentius Fassari è Soc. Iesu in lit. ad P. D. Fr. M. M. Panormi datis ex Tyrocinio eiusdem Societatis An. 1663.

2 AVdio sacrum Reuerentiæ Vestræ Ordinem, ex Venerabilis V. M. Vrsulæ Benincasæ institutionibus accepisse, vt Christi fidelibus immaculatæ Conceptionis Scapularium tradat. Rogo Reuerentiam Vestram, vt me dictæ Matris quàm maximè studiosum, & de immaculata Conceptione fusè scribentem edoceat, quid rei nàm sit Scapularium istud? Cur ab illa adinuentum? vel quomodò cælitùs fortasse illi præscriptum fuerit? Nùm priuatim an publicè cuilibet Christi fideli petenti illud distribuatur? Quid piè illud gestantes adipiscatur? Et num de eo Diploma aliquod Pontificium habeatis? &c. *Ita mihi olim amicissimum caput, nostræ Matris institutis & asceterijs promouendis ac excitandis tàm flagrāti animo addictum, vt me maximè omnium ad scribendum ac luci dandum admirabilem eius vitam impuleritsnon vno à se quidem Elogio commendatam. Cui nunc in Cælum, vti spero, recepto, cùm id sanctissimè acta vita suadeat; ad lectorum meorum documentum, ita respondeo.*

3 *De immaculatæ Conceptionis hoc Scapulario planè loquitur Vir è Clericis Regularibus Dei Matris eruditissimus, P. Hippolytus Morracius: quem* P. Theophilus

philus Raynaudus è Societate Iesu doctissimum, & verè Marianum *appellat; &* P. Ioannes-Antonius Velazquez ex eadem Societate *de Maria immaculatè concepta lib. 4. diss. 6. adnot. 1. fol. 345.* Virum inter omnes eximia doctrina & pietate in Deiparam excellentem; *qui nimirum in vindic. S. Cathar. cap. 9. de V. Vrsula Benincasa sic ait:* Fuit ex familia S. Catharinæ, atque ex vna & eadem cum S. Catharina stirpe, ac domo, Venerabilis Mater Vrsula Benincasa probatissimæ virtutis, ac notissimæ sanctitatis Virgo, in qua Deus maxima suæ Omnipotentiæ ac bonitatis indicia partim superiori & partim etiam nostro sæculo ostendit: cuius ortum & sanctitatem ipsa Diua Catharina Senensis longè antè prænuntiauit; dùm aliquando prophetiæ spiritu correpta prædixit, ex sua Domo magnæ Sanctitatis Virginem prodituram, quæ ipsa hæc Vrsula existimatur-----Hæc autem Vrsula quanto pietatis ardore erga immaculatam Deiparæ Conceptionem exarserit, vix explicet stylus. Hæc templum à fundamentis ex diuina reuelatione in honorem Deiparæ immaculatè Conceptę ædificauit: & Theatinam Virginum Congregationem ac Eremum sub sanctissimę Conceptionis titulo instituit. Hæc ex cælesti monitu intellexit, sigillum suæ Congregationis, & Monasterij, sculpendum cum B. Mariæ Virginis imagine, vt hæc eam immaculatè Conceptam repræsentat; sed cum Puero Iesu in vlnis, ne vnquam sine Iesu Maria esset: atque supernè monita fuit; statuam eiusdem B. Virginis cum ijsdem Conceptionis insignibus esse fabricandam; quæ (*hodiè in Neapolitanæ Vrbis principem Patronã & Tutelarem adscita*) in grauioribus necessitatibus per Neapolitanam Vrbem, vti iam accidit, in supplicatione circumferretur. HÆC PARVVLVM ET CÆRVLEVM SCAPVLARE; TANQVAM IMMACVLATÆ CONCEPTIONIS TESSERAM, DEVOTIONIS ERGO, MVLTIS SVA MANV DEDIT PROPRIA SVB VESTE GESTANDVM; IISQVE, QVI ILLVD DEVOTE HABERENT, AC FERRENT, FORE PROMISIT, VT IN VITA ET IN MORTE INSIGNEM DEIPARÆ OPEM EXPERIRENTVR. *Hæc vir ille, digno planè titulo atque Ordine Marianus.*

4 *Sed quòd à Christo Domino, Virgineque Deipara, Theatinarum Sanctimonialium Mater Scapularium hoc acceperit, toto terrarum olim Orbe distribuendum; in eius vita disquisitionibus explicata fusè narratur* par. 4. disq. 10. *vbi inter alia legitur à Christo promissum:* Vt quicunque seculares, aut Religiosi Viri ac planè mulieres, paruum idem ac cæruleum Scapularium ferrent, Bonorum illorum omnium compotes atque participes essent, quæ, in honorem immaculatæ Conceptionis Beatæ Virginis: Theatinis Sanctimonialibus Eremicolis, se se Dominus collaturum esse promiserat. Et tunc Dei serua inexputabilem Angelorum multitudinem vndique circumspexit, Scapularijs eisdem amictam, itemque mortalium beneficio onu-

Digitized by Google

ſtam,vniuerſum terrarum Orbem excurrere, vt ijs promiſſa munera largerentur, qui iſtiuſmodi Monaſteriorum conſtructionem iuuarent, aut parua illa cærulea Scapularia deuotè ſuſciperent,ac induerẽt,& ad mortem vſque geſtarent;porrò ingens à Deo in vita,& in Purgatorio igne leuamen,ſi piè cum eodem decederent,accepturi. *Quamobrem ijs, qui piè illud efflagitant ac induere volunt,hæc Chriſti ac B.Virginis verba à Sacerdote denuntiantur:* Ecce Salutis Signum,Munimentum in periculis,& Arrha fœderis ſempiterni! Accipe fili &c.

5 *Itaque vbi Theatina Mater viuis exceſſit,Theatinæ Virgines,eius alumnæ,eundem ipſæ morem ac inſtitutum ſequutæ, parua & cærulea Scapularia,poſt Sacerdotis benedictionem, ijs qui ſtudioſiſſimè peterent, ac inſtanter efflagitarent, dono diſtribuebant;ac multi illa Proreges,ac Proreginæ, & viri Principes acceperunt,à quibus inſignis hæc pietas (vt in Diplomate,quod inferiùs referemus, innuitur) delata & introducta eſt in Hiſpanias. Quocircà ab erudito olim, & magnæ expectationis adoleſcente,D.Carolo Loffredo,nunc Melfictæ Epiſcopo,ſtudioſè cõeinnatus eſt Codex,vt in eum quotquot in poſterum Scapularia induerent,ex ordine referrentur.Vbi qui mea manu ſuſceperint,inter alios, recenſiti ferè ſunt hunc in modum:* Maio mẽſe Anni 1648. D.Didacus Garzias de Traſmiera,Quæſitor Apoſtolicus in Sicilia contra prauitatem Hæreticam.Aprili menſe Anni 1649. D. Marius Loffredus, Carditi Princeps, & D. Sigiſmundus eiuſdem filius;*qui tunc Marchio Montis-fortis,mox Carditi Princeps euaſit,inſignem Patris prudentiam aſſequutus.* Purificatæ Virginis die,ipſe D. Carolus Loftredus, D.Marij Principis filius natu maior, Clericus Regularis, *ob doctrinæ & virtutum merita, in ſacram Rituum Congregationem adſcitus, ac mox (vt dixi) ad Melfictæ Epiſcopatum euectus.* Eodem Anno, die vigeſima Menſis Iunij,D.Leonora Capycia,Princeps femina. Tertia Nouembris in Oratorio RR. Patrum Clericorum Regularium Scholarum Piarum,D.Bernardinus Panicola Scaleæ & Rauelli Epiſcopus,19.Nouembris D.Iulius Caracciolus.Die ſecunda Menſis Auguſti A.1653.Romæ in Cœnobio S. Petri in vinculis Canonicorum Regularium S. Saluatoris, Eminentiſſ.Petrus Aloyſius Cardinalis Carafa.Vigeſima octaua mẽſis Aprilis A.1656.in Eccleſia S. Andreæ D. Camilla Vrſina & Burgheſia Sulmonæ Princeps. Tertia menſis Maij, D.Io. Baptiſta Burgheſius, eius Nepos & Princeps, ac huius Soror D. Maria Verginia, *quæ Principi Farneſio nupſit.* Tertia decima eiuſdem menſis,D.Conſtantia Pamphilia ac Ludouiſia, Populoniæ Princeps. Die quarta menſis Septembris, D. Didacus Aragonius,Terrenouæ Dux,Philippi IV.Catholici Hiſpaniarũ Regis Orator: qui multis cum lacrymis, poſt Confeſſionis & Communionis Sacramentum,Oblationem hanc edidit: *Ego D. Didacus Aragonius me offero & dedo ſanctiſſimæ Trinitati,Patri, Filio, & Spiritui ſancto: & recipio Scapulare immaculatæ Conceptionis B.Virginis, & B.Patriarchæ Caietani,*

cum

Digitized by Google

cum proposito vitam meam emendandi, & Domino Deo impensiùs inseruiendi: ut sub patrocinio eiusdem B. Mariæ semper Virginis, & B. Caietani, in posterum viuam. Et sicut humiliter peto in Theatinum Ordinem cooptari, ita nunc (tametsi in seculari statu & habitu degam) me studio animoque Theatinum esse declaro &c. sperans fore, hunc in modum, vt per intercessionem B. Virginis, & B. Caietani, peccatorum meorum exorem veniam: & in Beatorum Patria intra numerum filiorũ eiusdem Theatinæ Religionis adsciscar. Et die 28. mensis Septembris Anno 1659. D. Franciscus Turricellus Denalius Eminentissimi Domini Bernardini S.R.E. Card. Spadæ, Episcopi Prænestini, Generalis Vicarius. *Eandemque tesseram alijs alij subindè è nostris impertierunt: ac præsertim P. D. Ioannes-Baptista Lanfranchi, nunc Abellinarum Episcopus, 1655. Februario mense tradidit insigni Viro, ac lectissimo planè Principi; Eminentissimo, inquam, Francisco-Mariæ Cardinali Brancacio; ne dùm purpuræ ac natalium luce, sed & doctrina & morum elegantia, ac vitæ integritate clarissimo. Et die 19. mensis Septembris Anni 1659. D. Iulio Sauelli Principi Albani ac Venafri: D. Paulo item eius filio: germanoque eius fratri D. Bernardino, tunc Abbati Clareuallensi, deindè S.R.E. Cardinali. Qui omnes in codicem, quem dixi, relati sunt: tùm his Abellinarũ Episcopum pluries subscriptum obseruo. Mitto quamplurimos sæculares viros, atque Religiosos multorum Ordinum: ex quorum numero Sanctimonialis in Vrbe fuit, cui Nomen Ioanna, in Monasterio S. Iacobi, ex Ordine D. Augustini: quæ, salute à Medicis desperata, cùm stomachi dissolutione vomitioneque plurimum laboraret; remedijs, quæ nihil sibi profuerant, ablegatis; vix Scapularium popposcit & induit, cùm cibo refecta vomitum inhibuit ac compressit, & euasit incolumis. Admiratione dignius fuit, quod D. Ioanni-Francisco Spezza, Canonico Prænestino, Commendatori deindè Ordinis S. Spiritus accidit; & hìc cum fide Deum ipsum in testimonium aduocans enarrabo. Filia illi erat, quæ Romam venire, & Deo se dedere flagrantissimè gestiebat. Cùmque illi Pater obstaret, mihi venit in mentem nihil aptius esse, ad illum extimulandum, quàm si Scapularium hoc cæruleum & Theatinum indueret. Itaque ab eo euocatus ad ianuam, Scapularium mecum attuli, quod illi tradere cupiebam. Sed in via mutaui sententiam, quòd indignum putarem, Scapularium illi dare, quod ipse antè non petijsset. Quamobrem quod mecum ferebam statim occului, nec de eo verbum feci. Sed proh mirum! Canonicus vt me vidit, vtrumque humi genu deflexit, Conceptæ Virginis aliquod Scapularium à me poscens, quod super se deuotè gestaret; eique ex templo tradidi quod habebam: quo ipse amictus filiæ quod optabat statim indulsit. Cur uerò illud petierit, ex literis Prænestinum ad Vicarium datis, cui ego cogitatum meum aperueram, audiamus:* Verissimum est, quod Pater M. de Habitu immaculatæ Conceptionis, & B. P. Caietani, dicit. Et cogor ad confusionem meam aperire quod eadem illa die mihi antè contigerat, cùm in B. P. Caietani ara Missæ sacrificium facerem. Post susceptum sacratissimum Christi Corpus, viscera mea persẽsi omnia veluti liquefieri: sudoreque perfusus oculos clausi. Tunc intùs

in cor-

Digitized by Google

in corde perſpicuè ſcapulare cæruleum ac nigrum perſpexi (*tale, vt dixi, mecum habebam, & illi tunc optaueram impertire*) cum Imagine Cõceptæ B. Virginis, & B. Caietani. Expleto ſacro verebar ne vel imaginatio vehemens, vel imbecillitas capitis ſudorem illum ingeneraſſent. Tùm ſacris exutus veſtibus, deflexis genibus in ſacrario me ad gratias Deo agẽdum compoſui: & eam animi defectionem expertus ſum, vt me omninò è viuis abiturum putarem. Sed intimè eam dulcedinem habui, qualem in mea vita nunquam perceperam. Conabar illud quicquid rei eſſet à me repellere: ſed repellendo lædebar, & eam voluptatem habebam, quam vt dixi nunquam expertus fueram. Et intimè ſuauiſſimam interim vocẽ audire mihi videbar, ita loquentem: Ne dubites, tuas ſpes & cogitationes repone ſub pallio cæleſti & funeſto, nàm ego tibi ero propitia in cunctis actionibus tuis &c.

6 *Nec prætermittere debeo P. F. Placidum à S. Tereſia Carmelitam Excalceatum, doctrina ac fama probitatis inſignem; qui Latinè Noſtræ Matris Vrſulæ Vitam in Belgio luci dedit; ac Teutonicè & Gallicè etiam curabat excudi. Et die nona Auguſti menſis 1659. Bruxellis Scapulare à me popoſcit, his verbis:* Maximi beneficij loco reputabo, ſi mihi Scapulare cæruleum mittet immaculatæ Conceptionis, quod vſque ad mortem geſtare propono maxima cum animi mei conſolatione. Idem ardenter exoptat Dominus Michael &c. *Et cùm reſponſum non accepiſſet, ſub anni 1660. initium, ita ſcripſit:* Poſt vltimas, quas ad Veſtram Reuerentiam dedi, petebam cum Domino Michaele Ineerts regiſtrari in Confraternitatem Conceptionis immaculatæ: & exigebam vt mitterentur nobis duo Scapularia eiuſdem Confraternitatis; & hactenus nihil recepi reſponſi. Suſpicor, Veſtram Paternitatem infirmari, vel tot occupari negotijs, vt rem hanc fuerit oblitus. Rogo iterum, & enixè rogo, vt mittere dignetur; & idẽ enixè poſtulat etiã Dominus Michael. *His acceptis literis Scapularia ſtatim miſi; quæ ille ſummo animi gaudio & accepit & induit. Mihi enim P. D. Auguſtinus Bozomus, Præpoſitus Generalis, tertia die Februarij menſis A. 1659. facultatem conceſſerat, vt quotquot à me Scapularia ſuſcepiſſent, ſpiritualium Bonorum noſtri Ordinis participatione gauderent. Extant literæ huius facultatis in libro Confraternitatis immaculatæ Conceptionis, & inter alia hæc habent:* Quapropter per has noſtro ſigillo ſignatas literas, quotquot Habitum quem dixi, per aliquem noſtræ Congregationis Præpoſitum, vel per te D. Franciſce Maria, qui id à nobis exquiris, vel per alium quemcunque à te deſignatum, piè deuotèque ſuſceperint, ac geſtauerint, & cum eo curauerint ſepeliri, omnes in cariſſimorum noſtrorum Fratrum numerum cooptamus: & tàm in vita quàm in morte, omnium noſtrorum ſacrificiorum, precum, &c. conſortes eſſe volumus & participes. *Per me etiam eandem facultatem accepit Olyſipone P. D. Antonius Ardizzonius die ſextadecima Februarij Menſis, & P. D. Michael*

del

del Pozzo Mediolani,ac deindè Bruxellis F.Placidus à S.Teresia,qui suis literis ita mihi gratiæs egit: Duas à Vestra Reuerentia recepi,vnam die 8.Februarij,qua mihi scribit,Reuerendiss. P.V.Generalem mihi ad vestram instantiam licentiam concessisse, vt quotquot à me Scapularijs vestri Ordinis donati fuerint (quæ benedicere potero) omnium bonorum operum participatione fruantur, ac si in vestrum ipsi Ordinem adscripti essent. de quo maximæ beneuolentiæ signo,& Reuerendiss.D.V.Generali gratias ago quàm maximas corde genuflexus,ab eo sanctam Benedictionem expostulans:& V.Paternitati gratias etiam ago pro tanti beneficij munere impetrato. Quotquot reperiam huius sacri Scapularij immaculatæ Conceptionis desiderio accensos,illos libenter donabo, nomine Reuerendissimi V.Generalis &c. *Idem mea manu Scapularium induerunt nostrarũ Theatinarum Virginum Protectrices. Nimirum Panormi D.Ioanna Aragonia vnius Terrenouæ Ducis filia, & alterius Coniux,D.Catherina Brancifortia Princeps Petrepretiæ, & D.Anna Caietana & Moncada Eminentissimi S.R.E.Cardinalis Moncadæ Glos.Tùm Neapoli Excellentiss.Prorex, qui oblationem edidit hunc in modum:* Ego D.Petrus-Antonius Ramon Folch olim Aragonius, Segorbiæ & Cardonæ Dux,ac Neapolis Prorex,anteactæ vitæ meæ peccatorum pertæsus, me dico ac dedico,ex toto corde, sanctissimæ & indiuiduæ Trinitati,Patri,Filio,& Spiritui sãcto:sãctissimo ac diuinissimo sacratissimæ Eucharistiæ Sacramento: sanctissimæ Virgini Mariæ Magnæ Dominæ Nostræ,ad honorem eius purissimæ & immaculatæ Cõceptionis.Et infinitis beneficijs obstrictum me recognoscens, quæ è benignis Dei manibus accepi in singulos dies,debitas eidem gratias ago: præsertim,quòd sua Diuina Maiestas dignata sit me deligere,veluti instrumentum fundandi stabiliẽdique Neapoli Theatinarum Eremicolarum Cœnobium, ac Theatinorum Patrum Recessum sub titulo Purissimæ & Immaculatæ Conceptionis B.Virginis:quam credere & profiteri polliceor; paratus,si oporteat,pro ea profundere sanguinem,vitam & omnes facultates meas elargiri.Et donorum illorum memor, quæ sua Diuina Maiestas omnibus ijs se collaturam esse promisit,qui Scapularium immaculatæ conceptionis induerent,illud à meo Confessario benedictum accipio perpetuò gestaturus,& retenturus apud me vsque ad obitum meum: vt ita orationum Virginum Eremitarum, & totius Theatini Ordinis veluti vnus ex ipsis,& deuotus B.Caietani filius particeps fiam.Vt per Dei misericordiam infinitam,& propter preces & merita tot Dei famulorum, accepta peccatorum meorum venia,& dignè semper Sacramentum Cõmunionis percipiens, cuncta eius promissa merear assequi, tùm in eius gratia viuere & mori,reddere eius manibus animam meam, & æternùm cantare:Laudetur sanctissimum Sacramentum, & benedicta sit Puritas, & immaculata Conceptio sanctissimæ Mariæ Virginis.Amen. *Cui sua se*

manu

Digitized by Google

manu subscripsit:ac similem Oblationem Proregina edidit eius Coniux, quam huc quoque subijcio.

7 Ego D. Anna à Cruce Fernandez de Corduba me dico hodiè & dedico,toto studio cordis mei,sanctissimæ Trinitati,Patri, Filio, & Spiritui sancto:sanctissimo & diuinissimo Sacramento Altaris,& Beatissimæ Mariæ Vrigini,Magnę Dominę meæ.Et humillimè efflagitans peccatorũ meorum veniam,offero æterno Patri pretiosissimum Sanguinem Domini mei Iesu Christi,tùm Puritatem & immaculatam Conceptionem eius sanctissimæ Matris:quam firmiter credo,& in omni vita mea profitebor; parata millies, si oporteat,pro ea vitam meam & omnes facultates profundere: & infinitas Deo gratias ago pro innumeris beneficijs, quæ ab Diuina Maiestate suscepi:præsertim quòd dignata sit deligere Ducem & Primum meum vt instrumentum fundandi Neapoli Locum sanctum Eremi, & Theatinorum Patrum Recessum sub titulo sanctissimi Sacramenti,& immaculatæ Conceptionis B.Virginis: sub qua cupiens militare in cuncta vita mea Deo dicata,pluries instiri,vt Conceptionis Scapularium cæruleum Eremicolarum cum tessera Cõgregationis acciperem, vt ita viuere ac mori deberem filia B.Caietani,& V.M. Vrsulę.Et cùm illud ab Theatinis Patribus benedictũ acceperim,humillimè posco,veluti vna ex ipsis,habitu,pietate,ac studio Theatina, dictis Sãctimonialibus Eremicolis,& Congregationis Virginibus aggregari, ac cuncto Ordini Theatino subesse:deprecans glorioſum B.Caietanum, B.Andream, & omnes alios huius Ordinis Cælites, vnà cum meis alijs omnibus Aduocatis, præsertim cum meo S. Angelo Tutelari, vt hodiè exhibere velint Oblationem hanc meam,Sanctissimæ Trinitati,ac Beatissimæ Virgini:& mihi suis precibus impetrent,ita dirigere valeam vitam meam, vt singulis momentis ratam volens hanc meam declarationem, præsertim cùm Christi Corporis Sacramentum percipio,viuam & moriar, & in manibus Domini mei Iesu Christi, & sanctissimæ Matris eius, reddam animam meam,& æternùm canam in Cęlis:Laudetur sãctissimum Sacramentum, ac benedicta sit Puritas & immaculata Conceptio sanctissimæ Mariæ Virginis.Hac die 25.mensis Augusti 1670.Ego D.Anna de Corduba totam hanc scripturam confirmo.

8 *Eximia autem hac pietate Dux Segorbiæ non contentus,cùm ad præstandam Obedientiam sanctissimo Domino Nostro Clementi Decimo, Caroli Secundi, Catholici Regis Hispaniarum Orator, magna pompa & comitatu Romam se contulisset;mihi Confessario iniunxit,vt re cum P.Præposito Generali D. Petro-Paolo Nobiliono,viro quidem acri iudicio prædito primùm communicata,supplicem libellum perscriberem: quem deindè per illustrissimum D. Alexandrum Crescentium, Patriarcham Alexandrinum,Pontificio Cubiculo præfectum, ac Romanum Patricium,non natalium modò luce, sed & omni virtutum laude in Vrbe & Aula floren-*

Digitized by Google

rentem, statim exhibuit: eoque petijt, benigneque impetrauit, vt nostræ Sanctimoniales Eremi ijsdem fauoribus gratijs & indulgentijs vterentur, quibus Conceptionistæ Toletani Monasterij perfruuntur: tùm vt singulis quintis ferijs, & Sabbatis, duplici vel semiduplici festo non impeditis, Officia Christi Corporis & Conceptionis obirent: & quod Patres Conceptionis Scapularium, priuatim impertiebant, nunc Pontificia auctoritate munirent, cunctis Christi fidelibus publicè, quocunque in loco libêret, illud distribuere possent. Et Diploma quidem hoc fuit:

CLEMENS PAPA DECIMVS.

9 Ad perpetuam rei memoriam. Exponi nobis nuper fecit dilectus filius Nobilis Vir Petrus de Aragonia, Dux Segorbiæ & Cardonæ, Regni Neapolis Prorex, ac Cariſſimi in Chriſto filij Noſtri, Caroli Hiſpaniarum Regis Catholici, apud Nos & Sedem Apoſtolicam Orator, ad præſtandam Nobis eiuſdem Caroli Regis nomine Obedientiam miſſus: quòd cùm in Ciuitate Neapolitana reperiantur duo Monialium Monaſteria Conceptionis B. Mariæ Virginis Immaculatæ, Curæ & Gubernio Congregationis Clericorum Regularium Theatinorum nuncupatorum (vt aſſeritur) ſubiecta, quorum Moniales pietatis alijſquæ religioſæ vitæ ſtudijs eximiè florent, bonoque Chriſti odore de bona conuerſatione fragrant, & ex peculiari eorum inſtituto profelici Sedis Apoſtolicæ ſtatu, & ſanctæ Matris Eccleſiæ exaltatione, pias ad Deum preces aſſiduè fundunt: dictæ verò Moniales fauoribus, & gratijs, ac præſertim facultate recitandi ſingulis quintis ferijs Corporis Chriſti, & ſingulis Sabbathis Conceptionis eiuſdem B. Mariæ Virginis Immaculatæ Officia reſpectiuè, quibus Moniales Monaſterij Conceptionis huiuſmodi Ciuitatis Toletanæ, dudum à quõdam Beatrice de Silua fundati (vt pariter aſſeritur) gaudent, & pariformiter frui, & gaudere poſſe ſummoperè cupiant. Ipſe verò Dux Prorex, & Orator eiſdem Monialibus opportunè in præmiſſis à Nobis prouideri, nec non prædictis Clericis Regularibus facultatem benedicendi Scapularia parua cærulei coloris, illaque multis Chriſti fidelibus pro deuotionis erga Myſterium Conceptionis prædictæ affectu ea geſtare cupientibus, quemadmodùm in Hiſpania iam dudum fieri cõſueuit, diſtribuendi concedi plurimùm deſiderat. Nos igitur pijs eiuſdẽ Petri Ducis, Proregis, & Oratoris votis hac in re quantum cum Domino poſſumus fauorabiliter annuere volentes, & tàm ipſius, quàm Monialiũ, & Clericorum Regularium prædictorum ſingulares perſonas à quibuſuis Excommunicationis, Suſpenſionis, & Interdicti, alijſque Eccleſiaſticis ſententijs, cenſuris, & pœnis, à Iure vel ab homine, quauis occaſione vel cauſa latis, ſi quibus quomodolibet innodatæ exiſtunt, ad effectum præſentium dumtaxat conſequendum, harum ſeriè abſoluentes, & abſolutas fore cenſentes, ſupplicationibus dicti Petri Proregis & Oratoris nomine Nobis ſuper hoc humiliter porrectis inclinati, memoratorum

duorum Monaſteriorum Neapolitanorum Monialibus præſentibus & futuris, vt ipſæ Officium de Corpore Chriſti ſingulis quintis ferijs, & Officium de Conceptione B. Mariæ Virginis immaculatæ ſingulis Sabbathis cuiuslibet hebdomadæ reſpectiuè, quæ tamen aliquo feſto ritus duplicis vel ſemiduplicis impeditæ ſeù impedita non fuerint, iuxtà Rubricas Breuiarij Romani, & prout Officia huiuſmodi in eodem Breuiario continentur, recitare, nec non alijs omnibus & ſingulis priuilegijs, prærogatiuis, facultatibus, fauoribus, indultis, indulgẽtijs, & alijs gratijs quibuſcunque, tàm ſpiritualibus, quàm temporalibus, quibus prædictæ Moniales Monaſterij Conceptionis Toletanæ ex conceſſione Apoſtolica, ac de Iure, vſu, vel conſuetudine, ſeu aliàs quomodolibet vtuntur, fruuntur, & gaudent, ac vti, frui, & gaudere poſſunt, & poterunt in futurum, dummodò tamen ſint in vſu, nec reuocata, aut ſub aliqua reuocatione comprehenſa, neque Concilij Tridentini decretis, aut Conſtitutionibus Apoſtolicis, vel Regularibus primò dictorum duorum Monaſteriorum Inſtitutis aduerſentur, pari modo, & abſque vlla prorſus differentia, vti, frui, & gaudere liberè & licitè poſſint & valeant in omnibus & per omnia, perindè ac ſi illa eis nominatim & expreſsè conceſsa reperirentur, auctoritate Apoſtolica tenore præſentium concedimus, & indulgemus. Prætereà prædictis Clericis Regularibus Theatinis nũcupatis Scapularia parua cærulei coloris huiuſmodi benedicendi, illaque Chriſti fidelibus, ſicut præmittitur, diſtribuendi licentiam & facultatem auctoritate & tenore præſentis tribuimus & impertimur. Decernentes eaſdem præſentes literas ſemper firmas, validas, & efficaces exiſtere & fore, ſuoſque plenarios & integros effectus ſortiri & obtinere, ac illis ad quos & ad quas ſpectant, & pro tempore quandocumque ſpectabũt, in omnibus & per omnia pleniſſimè ſuffragari: ſicque in præmiſſis per quoſcunque Iudices ordinarios & delegatos, etiam cauſarum Palatij Apoſtolici Auditores, iudicari & definiri debere, ac irritum & inane ſi ſecus ſuper his à quoquam quauis auctoritate ſcienter vel ignoranter contigerit attentari. Non obſtantibus præmiſſis ac conſtitutionibus & ordinationibus Apoſtolicis, nec non quatenus opus ſit Monaſteriorum & Congregationis prædictorum, alijſque quibuſuis, etiam Iuramento confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis ſtatutis, & conſuetudinibus; Priuilegijs quoque, indultis, & literis Apoſtolicis in contrarium præmiſſorum quomodolibet conceſſis, confirmatis, & innouatis. Quibus omnibus & ſingulis illorum tenores præſentibus pro plenè & ſufficienter expreſſis, & ad verbum inſertis habentes, illis aliàs in ſuo robore permanſuris ad præmiſsorum effectum hac vice dumtaxat ſpecialiter & expreſsè derogamus, ceteriſque contrarijs quibuſcunque. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem ſub Annulo Piſcatoris die XXX. Ianuarij MDC.

Digitized by Google

MDCLXXI. Pontificatus Nostri Anno Primo.

I. G. Sluſius.

10 *Post Diploma ſuſceptum, & Obedientiæ munus cum inſigni munificentia præſtitum, cùm Prorex ad Regni adminiſtrationem iterum Neapolim rediſſet, inter S. Caietani ſolemnia, & publicos honores atque lætitias, quibus Neapolitanæ Vrbis Patronus adſcitus eſt; mandauit Excellentiſſimus Dux, in Baſilica S. Pauli, Regiam (vt inquiunt) Capellam inſtitui, & cunctos Vrbis Magiſtratus adeſſe: vbi P. D. Greg. Reyna, illarum ædium Præpoſitus, ſacris ſolemniter operatus (cùm ego Pontificij Diplomatis ſummam, & quid cuique præſtãdum foret, vt bonorum omnium noſtri Ordinis participatione gauderet, alta voce vt potui in tanta hominum frequentia prælegiſſem) cærulea Scapularia benedixit: & ipſi primùm Proregi, mox vno eodemque tempore, pò noſtri Ordinis Sacerdotes, Regio Collaterali eius Magiſtratui, ac Ciuitatis Septem-Viris, aliiſque Dynaſtis atque Proceribus impertiuit. Quod in Diuæ Mariæ Angelorum, Aſſumptæ in Cælum Virginis die, adſtante ipſo Prorege, Proregina eius Coniux, & magna nobilium Matronarum multitudo, à P. D. Vincentio del Iudice, illarum ædium Præpoſito, accepit. Ne verò Noſtri, quam aliis paſſim impertiebant, ea Conceptæ Virginis teſſera & deuotione carerent; P. D. Petrus-Paulus Nobilionus, qui pridem (vt dixi) Præpoſitus Generalis, Eremum ipſam atque Receſſum magna animi contentione inſtituerat, indicta die nona Septembris, poſt Natæ B. Virginis feſtũ, in Eremi Eccleſia, ad quam impedito Prorege, Proregina & magna Nobilium multitudo conuenerat, Scapularia benedixit: quorum ipſe primùm ab alio è noſtris, eius loci (vt vocant) Ordinario accepit: mox cunctis noſtrarum ædium Præpoſitis, Viſitatoribus, Patribus, Sacerdotibus, Clericis, Nouitiis, ac Laicis impoſuit. Quod Patrum exemplum adeò ſeculares ipſos incendit, vt vel Scapularium ipſi peterent; vel ſi primùm induerant, ueluti præſentiſſimum atque pretioſiſſimum amuletum omnes in poſterum æſtimarent. Multæque aliorum Ordinum Sanctimoniales ac Virgines Scapularium hoc accipere vel à me vel ab aliis ſtudioſiſſimè efflagitarunt.*

11 *Sed quia tanta cuiuſque ordinis hòminum pietas diaboli inuidia carere non poterat; nonnemo cui noua hæc Theatini Ordinis decora & incrementa non arridebant, Scapularium hoc putauit & ſparſit, non á Deo vel à Dei Matre conceſſum, ſed à noſtris Patribus adinuentum, ac perbellè opportunèque nuper excogitatum, vt S. Caietani honores ac celebritatem augerent; eoque inuento ad noſtri Ordinis ædes ſacras ſolito frequentiùs ſubeundas vbique fideles allicerentur. Quod tamen ex Codice, quem habemus, & ex his, quæ hactenus diximus, ac in lucem edidimus, facilè concidit & euanuit: nec leue ei planè dedecus intulit, qui rem ſerebat & adornauerat. Si quis verò adhuc animo hæreat: & vt dubitationem abijciat, præter noſtræ Matris hiſtorias, clariora exigat argumenta, quæ hoc Scapularium Theatinum antiquius hac tempeſtate, & multis ab hinc annis in vſu ac traditum probent, celeberrimum Monaſterium nobilium Monialium Franciſcani Ordinis in teſtimonium aduocamus; vnde noſtrarum Theatinarũ Antiſtita ſumpta eſt, æquè*

Digitized by Google

genere,ac virtutibus inclyta,quæ sic habet:Ego D.Maria Magdalena Vrsina, Præposita Venerabilis Monasterij Theatinarum Eremitarum immaculatæ Conceptionis,à meis Superioribus iussa, vt fidem facerem cum iuramento de Habitu seu Scapulari Immaculatæ Conceptionis, quod indui Anno 1648.missum ad me ab R.M.D.Anna Battinella,Virgine Nostræ Theatinæ Congregationis;his literis omnibus attestor,quòd cùm in Venerabili Monasterio sanctissimæ Trinitatis ex Ordine P.S.Francisci essem:& mutua necessitudo ac beneuolentia nobis cum dictis nostræ Congregationis Matribus intercederet ; audita deuotione,quæ erga dictum sacrum Scapulare,nostræ Venerabili Matri Vrsulæ diuinitùs traditum habebatur, vehementi tunc desiderio exarsi illud omninò suscipiendi:quod deindè continuò cum omni studio & deuotione gestaui.Et quòd id verissimum sit,Beatissimam Virginem,ac ipsum Dominum Deũ meũ in testimoniũ voco. Hac die decima mensis Aprilis A.1671.in nostro Venerabili Monasterio sacræ Theatinæ Eremi Immaculatæ Conceptionis.Ego D.Maria Magdalena Vrsina supradicta confirmo vt supra. *Cui lectissimæ Virgini,parem genere, virtuteque Moderatricem subiungam, quæ totius Cœnobij nomine,has literas sua subscriptione ac etiam sigillo firmauit*: Ego Soror Beatrix de Sangro, Abbatissa Monasterij Sanctissimæ Trinitatis Tertij Ordinis S.Francisci Assisiatis huius Vrbis,declaro meis hisce literis & attestor,quòd cùm nostrum hoc Monasterium, insigne olim studiũ ac deuotionem erga Venerabilis Matris Vrsulæ Benincasæ Congregationem haberet : essetque nobis D. Anna Battinella,illi olim à secretis, carissima,ab ea relationem accepimus tàm de fundãda Eremo , quàm de Scapulari præscripto Sanctimonialibus Eremitis; & quòd ad honorem immaculatæ Conceptionis Beatæ Virginis,idipsum Scapularium, paruũ tamen,alijs tradebatur. Quamobrem nos eadem deuotione permotæ illud efflagitauimus, missumque suscepimus ab eadem Matre D. Anna, Christi Anno 1648.ipsumque gestauimus:quod & hodie à nostris Monialibus multo in pretio habetur.Et cùm ipsa rei veritas ita sit, præsentes literas feci,propria mea manu subscriptas, ac sigillo nostro obsignatas. Neapoli die 3. Mensis Septembris Anni 1671. Ego Soror Maria Baatrix de Sangro Abbatissa Monasterij Sanctissimæ Trinitatis affirmo vt supra.*Cæterùm nostri Ordinis bonorum omnium participatio quid importet,fusè quidem ac doctè ex eo,quem huc subijcimus, quamquam de alio Scapulario loquitur audiendum.*

P. Theophilus Raynaudus è Soc. Iesu in Scapulari Mariano illustrato & defenso cap.4. to.7.fol.257.

12 Ex nàtura rei quisquis sacro Cœtui------inseritur , vt Domesticus,vel in eorum ascisciturper adoptionem,gaudet participatione meritorum omnium,& bonorum spiritualium eiusdem Ordinis. Nàm de Domesti-

Digitized by Google

mesticis res est per se euidens. Sunt enim membra veluti natiua, atque cõgenita mystici huius Corporis, quibus succus in Corporis nutrimentum prouisus, per se primò cedit: eiusq; communi sanguine & spiritibus rigantur. De externis autem idem proportione suadetur, ex cooptatione in idem mysticum Corpus; sin minus substantialiter, & quasi per naturã: at per gratiam eorum ad quos attinet consortionis huius accidentariè Beneficium conferre, allegando externos in sacrum Cœtum. Propterea enim literæ quibus hoc beneficium communicatur à quibusdam dicuntur literæ gratiosæ, ab alijs verò literæ filiationis: eò quòd Religio veluti Mater Externũ aliquem in filiũ adoptet. Qua de re plenè in Hæteroclitis spiritualibus post Thomam Vualdensem. Cooptatio ergo in Cœtũ Religiosum infert prærogatiuam insignem participationis bonorum Ordinis, quæ quanuis ex natura rei consequatur adoptionem in hunc sacrum Cœtum, & transcriptionem in filium & fratrem specialem Deiparæ, de qua proximè superiori capite, hìc tamen seorsim euoluenda est, addita interpretatione iuris humani ab Ordinis legislatoribus constituti per ea (*aut similia*) verba formulæ cooptationis in sodalem: Recipio te ad Confraternitatem nostræ sacræ Religionis, & inuestio, ac participem te facio omnium bonorum spiritualium eiusdem Ordinis; in Nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti &c.

14 Participatio meritorum alicuius Ordinis Religiosi vel spectatur formaliter, vel obiectiuè. Dicuntur merita spectari formaliter, cùm considerantur prout sunt actiones quædam vel perpessiones præsentes, quas operans vel patiens, aut is cui iste subest applicat, annuens vt alteri prosint, eo modo, quo sub eius beneplacito possunt prodesse. Certum autem est non posse prodesse per modum meriti condigni, ac propriè & simpliciter dicti. Est enim solius Christi, mereri alteri condignè. De quouis autem puro Viatore, est illud veluti effatum Theologicum: Gratia no fructificat, nisi in proprio solo. Et rogantibus: (vt scitè in hanc rẽ ait Bunderius *in concertat. tit. 34. art. 21.*) Date nobis de oleo vestro; respõdendum est: Emite vobis, ne fortè non sufficiat nobis & vobis. Ita passim & absque ambiguitate tradunt Theologi, siue cum Magistro *in 3. dist. 20.* siue cum D. Thoma *3. p. qu. 19.* Quare merita sacri Cœtus formaliter considerata non possunt ab alio participari, sine interuentu meriti de congruo; quo Iustus vnus vel plures (quales vel multi, vel omnes in sacra familia esse supponuntur) aliquid alteri mereatur, tantùm ex quadã decentia, absque pacto, vel promissione vlla diuina; cui tale præmium sit rependendum. Agnoscunt hoc puri hominis meritum pro alio Guliel-mus Parisiensis *tract. de merit. sub finem.* & Scholastici cum Magistro *in 2. dist. 27. & 28.* & cum S. Thoma *1. 2. qu. 11. art. 6.* beneque Suarez *12. de grat. c. 35. n. 2.* Præiuere autem Patres, tribuentes meritis vnius Iusti salu-

tem

Digitized by Google

tem alterius. V. G. meritis ac precibus S. Stephani, conuersionem S. Pauli: & meritis S. Stephani Grandimontensis, conuersionem peccatoris adeò obdurati, vt conteſtaretur ſe nolle conuerti, & preces pro ſe in eum finem fuſas reſpueret: id quod eo loco notat Gulielmus Pariſiensis. Hunc modum exponendi participationem meritorum Cœtus Religioſi iniuerunt S. Anſelmus, atque Suares *to. 4. 3. par. diſp. 55. ſect. 5. n. 11.* Admiſſa porrò hac interpretatione participationis meritorum .... per Sodales Scapularis; dubitare non licet, quin hæc participatio ſit inſignis prærogatiua. Perpendendum enim quantas fruges bonorum Operum tàm cultus tàmque pinguis Ager ferat; per tàm multos & tàm ſanctos Dei ſeruos vtrique Cœtui (*Theatinorum Patrum & Virginum Theatinarum*) conſertos. Quæ quidem bona Opera quatenus alijs applicata ab ijs, ad quos attinet, non poſſunt non eſse eximiæ coram Deo vtilitatis. Orationes quoque, in quibus hi Sacri Cœtus ſunt aſſidui, frequenter diriguntur expreſsè ad bonum Amicorum; in quibus eminent Sodales, & Congreges Ordinis. Nec eſt prætereundus fructus ſatisfactorius multorum Operum pœnalium, qui eſt abdicabilis ab operante, & poteſt in alium tranſferri. Et quidem iuſta ſententiam valdè probabilem, ſatisfactio vnius Iuſti pro alio valet de condigno: & acceptatur à Deo ex pacto, atque adeò ex iuſtitia. Quanuis autem aliud ſit ſatisfactio, aliud meritum; tamen hæc ſatisfactionum applicatio inuoluitur in beneficio participationis meritorum Cœtus Religioſi: quia ea eſt mens, & poteſtas concedentium huiuſmodi beneficium. Intendunt enim prodeſse quantum poſſunt ijs, quibus eam gratiam præſtant. Atquì poſſunt præſertim illis commodare, hac ratione. Facillimum quippè eſt diſſoluere nomine talium Amicorũ, extergendo reatum pœnæ per annumeratam pro eis ſolutionem: exhibita Deo portione aliqua tot operum pœnalium & maximè ſatisfactoriorum, quæ aſſiduè obeunt. Quem enim latet, quanta ſit vbertas ſanctarum perpeſſionum, & operum laborioſorum, virtute ſatisfactiua refertorum, in his ſacris Cœtibus? Attendantur vel perfunctoriè, veſtitus aſperitas, chameuniæ, potus cibique parcitas, cilicia, flagellationes-----vigiliæ: & id genus imbonitates, corporis maximè afflictiuæ, atque adeò valdè ſatisfactoriæ. Indirectè quoque, frequens meditatio, carnis afflictio eſt: quia per meditationem contentam atque diuturnam, exſuguntur puriſſimi quique ſpiritus. Vndè macies, & ſenſim ſine ſenſu conſequens redactio Corporis in ſeruitutem; nec rarò acciſio vitæ, & ſaltem eius traductio in labore & ærumna. Præ quibus obeſitas, & craſſitudo (quam exlegis Monachi notam ſtatuit Philippus Abbas *l. de continent. cap. 93. & 94.*) exulat ab his ſacris Cœtibus, æquè ac cura carnis in deſiderijs. Cùm ergo in beneficio participationis meritorum tàm illuſtrium Cœtuum, cõprehendantur meritum congruum, & impetratio, ac exſolutio reatus per

ſatiſ-

Digitized by Google

satisfactiones pro alijs, quis adeò cœcutiat, vt non videat, quantis bonis fœta sit prærogatiua hæc Scapularis Mariani, in qua excutienda versamur: etiam si quæ dicuntur *Merita*, non nisi formaliter spectentur, vt hactenus fecimus.

14 Sed est, præter istam, alia ratio exponendi participationem meritorum Religiosi Ordinis: quæ mihi videtur, & opportunior, & vberior; vt planè exposui in Heteroclitis Spiritualibus *par.* 2. tractans anomalias literarum filiationis. Dicebam huius capitis initio, in hac participatione, *Merita* spectari obiectiuè: quia hìc non habetur ratio applicationis meritorum factæ nunc pro alio ab operante, qui nõ nisi suas præsentes operationes actu applicare alteri potest. Sed habetur ratio internæ earum bonitatis, mouentis Deum ad benefaciendum, etiam si vel iam sint transactæ, vel nondum aduenerint, aut cum aduenerunt, non applicentur alteri per operantem. Sic enim Scriptura sæpè memorat, Deum propter Abraham, Isaac, & Iacob, aut propter Dauid seruum suum, idest recolentẽ eorum sancta opera pridem transacta, misertum esse populo suo. Ac etiã immeritis contulisse vltrò aliquod bonum, intuitu antiquorum illorum Famulorum suorum, quorum pia opera habet obiectiuè præsentia, & digna agnoscit à quibus permoueatur ad benefaciendum ijs, qui nexi sunt necessitudine cum Seruis illis suis. Eadem ex causa, Philo *l. de migr. Abrah. & de sacrif. Abelis.* & post eum S. Ambrosius *l. 2. de Cain. c. 3. & l. 1. de Abrah. c. 5.* aiunt, multùm prodesse Reipublicæ, quòd sit in ea insignis aliquis Iustus. Et esse valdè dignum luctus argumentum, cùm Iustus de terra tollitur. Quia boni Ciues per suam præsentiam in aliqua vrbe aut regione, etiam silentes, & nihil tale cogitantes, plurimùm commodant oræ, ac regioni in qua versantur, quatenus Deus qui medullas cordium penètrat, & nouit quanto sint erga eam oram affectu, talium amicorum suorum intuitu, indulget aliqua eidem oræ aut ciuitati, quæ alioquì non indulgeret. Eòque spectabat Stilico Comes, cùm tanto studio tẽtabat, S. Ambrosij iacentis obitum, per ipsum S. Ambrosium, auertere. Nõ ignarus, quãto publico damno esset migraturus: & quantæ vtilitatis foret Reipublicæ, si exoraret incolatum suum ad tempus aliquod prolongari. Proportione ergo philosophor de meritis Ordinum---Cùm enim tanta sint, & iampridem fuerint, postque etiam futura sint vera & propriè dicta merita-----vtriusque instituti-----apud Deum; non est dubium, quin Deus ab illis sanctis operibus obiectiuè sibi semper præsentibus, moueatur ad benè volendum eiusmodi sacris Cœtibus; & ad auertenda ab eis pleraque mala ingruentia, beneuolus inclinetur; ac denique feratur ad opportunã protectionem ijsdem impendendam, etiam cùm ad id non interpellatur per actu adhibitas superstitum preces; quibus tale bonum aut talis mali auerrũcatio, formaliter & in actu signato expetatur. Eo ipso porrò quod

quis

quis sacro Cœtui per adoptionem conferitur, ius accipit participandi diuinam largitatem toti mystico Corpori collatam, intuitu totius sacri Cœtus, ac meritorum eius.

15 Aiebam autem, hanc obiectiuam participationem meritorum, non esse fructuosiorem, & uberiorem formali: quia participatio meritorum formaliter spectatorum, longè minùs patet. Nàm neq; ad eum pertinent anteriora merita. Nemo quippè de eis potest disponere ex quo transacta sunt, quandoquidem nemo habet thesaurum priuatum satisfactionum suarum penes se asseruatum, & multò minùs meritorum propriè dictorum, quæ in alterum transferri non possunt. Neque etiam pertinēt ad eam participationem bona opera futura, quæ non possunt de facto applicari tanquam fructuosa in præsenti; etiam per modum satisfactionis possint applicari antecedenter, vt profutura quo tempore erunt. Imò de satisfactionibus quoque dubium est, an quando sunt actu subsint plenæ dispositioni alterius quàm operantis; ità vt eo renitente, vel non cōsentiente, positiuè, validè fiat translatio valoris satisfactorij in tertium, per Superiorem Operantis, impertientem tertio participationem meritorum; ideſt satisfactionem subditi, sumptorum formaliter. Quæ omnia secùs se habent, in participatione obiectiua sanctorum operum, ad quā pertinent & opera præterita, & præsentia, & futura; quæ Deo æquè obijciunt in omni temporis differentia, & illum mouent, vt benè velit Ordini tàm benè de se merito tamque feraci sanctorum operum. Et quia is qui donatur beneficio participationis meritorum sacri Cœtus transit aliquatenus in membrum Ordinis, eo ipso id beneficij assequitur vt respergatur rore Hermon descendente in montem Sion. Ideſt, vt fiat particeps protectionis, ac beneficientiæ, quam Deus dignatur Ordini conferre; intuitu meritorum pro quibus se velut in ære illius Ordinis esse profitetur, quæ est immensa tanti Domini bonitas, & in nos indulgentia.

16 *Quomodo autē hoc Scapulare B. Virginis sit salutis æternæ signū, idē P. Raynaudus c. 7. fol. 270. explicat, hunc in modum:* Nunc attingenda obiter sunt spiritualia bona, præ quibus illa alia inferioris ordinis beneficia, vix aliquo sunt loco. Nàm vt S. Augustinus, *in Psal. 155. ad v. 1.* pulchrè differit, qualecunque aurum, ac vel si sordens, & plurima excrementia fuligine obsitum, præstantius est plumbo quantumvis defœcato, & perpurgato. Similiter ergo spiritualia Bona ad animæ salutem spectantia, etiamsi minuta & tenuia, cùm spectent ad gradum superiorem sunt inadæquabiliter præcellentiora quibusuis bonis temporarijs quantumuis in suo genere pretiosis.

17 Pono porrò, vt exploratum, totam Scapularis efficacitatem ad bonorum spiritualium deuocationem ex eo prodire; quòd si tessera pignus beneuolentiæ, qua B. Virgo piè gestantes huiusmodi vestem comple-

plectitur. Hæc autem beneuolentia quantorum ſpiritualium munerum ſit ferax, S. Bernardus *Serm.* 1. *de Aſſumpt.* mellitiſſimè attigit, ſpectato honore, quem Filius Matri debet. Itaque quid non poteſt apud gratiſſimũ Filium optima Mater? Nihil proindè non exorabit, quod ad ſalutem hominis pertineat, ſi beneuolum oculum in aliquem adiecerit. Adijciet autem ſi qui ſint quibus hoc veſtimentum ſalutis curauerit. Vt hoc ſummæ conſolationis argumentum Sodalibus Marianis innoteſcat, aperienda eſt radix prima omnium ſpiritualium bonorum; & huic negotio accõmodanda. Docente igitur Apoſtolo, conſtat primam radicem boni cuiuſuis ſpiritualis fructuoſi ad optatum æternæ gloriæ finem, eſſe Diuinã prædeſtinationem. Indè enim vocatio, ex qua iuſtificatio; ac denique glorificatio, iuſtificationem, & vocationem obſignãs. Quare ſi conſtiterit, ſacri Scapularis pium vſum, eſſe ſignum prædeſtinationis, eo ipſo liquebit Scapulare eſſe ſignum ſalutis, & viuam ſcatebram ſpiritualis cuiuſuis boni, atque adeò verè ſignum in bonum. Quatenus autem Scapulare Marianum ſtatui poſſit ſignum prædeſtinationis, non omninò liquet. Sed illud eſt extrà controuerſiam, nemini Viatori extra ſpecialem reuelationem, notam eſſe poſſe prædeſtinationem ſuam, iuxtà illud à S. Gregorio 30. *Mor. c.* 32. expoſitum, in hunc ſenſum. *Numquid noſti ordinem cæli, & pones rationem eius in terra?* Idem tradit alibi *lib.* 6. 1. *Reg.* expendens illud Ioan. 3. *Spiritus vbi vult ſpirat: & neſcis vnde veniat, aut quò vadat.* Nimirùm in tanto per hanc viam lubrico, & pugnis aſſiduis, ac tàm multorum conſpicua deiectione, omnia in futurum ſeruantur incerta, vt benè conſiderat non vno loco ſanctus Bernardus. *Ser.* 1. *Sept. ſerm.* 2. *in octau. Paſchæ ſerm.* 5. *in dedic. Eccl.* Nihilominus ſana doctrina ex Patribus, ipſiſque Scripturis hauſta, agnoſcit, ſalua regulari prædeſtinationis incertitudine, dari quædam veriſimilia eius Signa. Eiuſmodi præſertim ſunt, quæ octo vulgatis beatitudinibus continentur; vt fusè proſequitur Andreas à Vega *lib.* 12. *in Conc. à cap.* 11. *ad* 19. His addunt alij, perſeuerantiã in ſemel inito Religioſo ſtatu, vt benè monſtrant Laurentius Iuſtinianus *l. de perf. Monaſt. conuerſ. c.* 7. ac Hieronymus Platus *l.* 1. *de bono ſtat. Relig. c.* 32. Eòdem pertinet, auditio Verbi Dei, cum interiori affectu coniuncta; quod ſignum ex multis Scripturis, & Patribus illuſtrat Michaël Medina *l.* 3. *paren. c. item* 3. Sed vnum aliud, nemini cæterorum Signorum de aliquali euidentia concedens, cenſetur eſſe pietas ſingularis erga B. Virginem. In quam rem latè, ac benè differit Pelbartus, *in ſtellario.* & ex eo Spinellus *in Throno Deip. n.* 17. & eruditè (vt omnia) Recupitus *tract. de ſign. prædeſt.* Sanè ex affectu quo quis fertur in B. Virginem, inferre licet reciprocum Deiparæ affectum erga addictum ſibi clientem: quia Filij imitatione, diligentes ſe diligit, nec grauatur, imò gaudet, amantes ſe redamare. Quin etiam ſicut Deus ita diligit diligentes ſe, vt præueniens eorum

Digitized by Google

dilectionem,anteoccupet voluntatem humanam,& immittat semina,vndè dilectio progerminet:ita B.Virgo Amatores suos beneuolentia indebita præuenit & anteoccupat, inserens per impetrationem sancta lumina,& pios afflatus,ac benedictiones dulcedinis, sapore vitali (vt Ennodius *Epist.ad Constant.*appellat) perfundentes hominis voluntatem; quo sic permota,velit diligere.Et eo modo se gerit B.Virgo,erga Populum honorificatum; in quo propterea *radicare* dicitur,& *in electis Dei, radices mittere.*Ferunt hoc insignes plerique tituli à nobis digesti in Nomenclatore Mariano-----In ea ergo opella nostra B.Virgo, dicta à Patribus refertur,*ianua* aut *porta Cæli.*Ita Petrus Damiani,Epiphanius Iunior,& Damascenus.Dicta item legitur *fenestra*,apud Chrysostomum atque Fulgẽtium.Ab alijs,denominata est *Columna flammea,deducens ad alteram: corona sanctorum omnium,Diarium vnicum creaturæ Domini.*Illius,inquam, *creaturæ* cuius primi Christiani erant initium; hoc est, creaturæ ad gloriam æternam,ante tempora secularia,præelectæ. Aliqua quidem huiusmodi illustrium nominum,delata interdùm sunt B.Virgini propter Filium; ita vt dicta sit,v.g.*Ianua cæli*;quia edidit Christum, qui cœli aditũ reserauit. Non frequenter tamen ijdem tituli iuxtà Patres,immediatè cadunt in B. Virginem.Nàm qui eos deferunt,satis insinuant ex mente sua;aditum ad gloriam, & conscriptionem cuiuscumque Electi in Libro vitæ, in suo gradu & ordine,pertinere ad B.Virginem.Ac proindè ratum esse debet, agnosci à Patribus influxum aliquem moralem B. Virginis in executionem prædestinationis æternæ;nexam cum ipso dilectu ad gloriam,vt executionem cum intentione.Statuendum item est vt ratam, ipsam quoque esse,quæ suo modo, id est impetrando ac exorando, subministrat suppetias omnes quibus Electi deducuntur ad vbertatem domus Dei; ibi inebriandi fonte vitæ,& pane intellectus saginandi. Non dubitauit sanè S. Germanus *Orat.de Zona B.V.*præ ea subministratione assidua, Deiparam denominare *Spiritum & vitam Christianorum.* Quomodò enim corpus
„ nostrum,vitalis signum operationis habet respirationem:ita sanctissimũ
„ Virginis nomen,quod in suorum ore assiduè versatur;vitæ,lætitiæ, auxi-
„ lij,non solùm est signum,sed etiam ea curat. Idipsum ferunt quod aliqui Patres tradunt,perire non posse, qui benè affectus fuerit erga Matrem salutis.Adduxi nonnullos ita locutos,in Dypticis Marianis *parte* 2. *p.*10. *n.*37. quibus nunc addo Laurentium Iustinianum;qui glossans verba illa Christi in Cruce suffixi,ad Matrem,*Mulier ecce Filius tuus*, sic inducit colloquentem Matri Christum: Volo vt illam (Ecclesiam) de cetero in filium habeas,illam tuis orationibus protegas, atque virtutibus auctam ad me perducas.Eidem quoque mandabo,vt te tanquam matrem veneretur,te diligat,ad te confugiat:te inter Deum & se, mediatricem faciat. Te aduocabit in periculis,in dubijs consulet, in necessitatibus implorabit.

Digitized by Google

bit. Non minùs de te, quàm de me captabit fiduciam. Faciam prorsus vt omnes concurrant ad te, eritque nomen tuum honorabile in omni generatione & progenie. Nemo in tui inuocatione spernetur: nullusque deuotus tibi, à me efficietur alienus. Indissolubili charitatis fœdere te illi, & ipsam copulabo tibi.] Totus locus, sonat quod proposui. Sed expendãtur nominatim verba illa. *Nullus tibi deuotus, à me efficietur alienus*. Atquì *non esse à Christo alienum*, est esse cum eo; & accenseri prædestinatis, ad æternam sortem beatitatis. Quare habere fauentem atque beneuolã hanc diuini ærarij Erogatricem, à qua subsidia electa ad potiẽdum æterna fœlicitate suppeditentur ad modum prædictum; habere inquam amicam hanc cœlestem thesaurariam, quæ sumptus in cœli Viaticum necessarios liberaliter subministret, hanc cœli ianitricem per quam pateant portæ æternales, signum est prædestinationis. Nec verò qualecunque, sed admodùm verisimile. Quod autem Sodales Mariani potiantur speciali beneuolentia B. Virginis, conijcere licet ex hoc pignore per ipsammet Deiparam delecto: & ex tot argumentis, quibus iam à multo tẽpore prodidit placere sibi huius Religiosæ Obseruantiæ tesseram, & qui eam vsurpant pro specialibus Filijs à se haberi. Itaque perspicuum videtur Scapulare Marianum insigni illa prærogatiua exornari, quòd sit prædestinationis nota: quia cùm sit tessera incensi affectus erga Deiparam, ex seminio per ipsammet iacto excitati, est etiam signum reciprocæ specialis beneuolentiæ, tantæ, matris curaturæ media electa ad salutis æternæ adeptionem, qua est apud Filium gratia, & in dilectos suos benignitate.

18 *Sed & f. 293. cõtra Hæreticos idẽ explicans, ait:* In obiecto eius hoc est signo gratiæ & prædestinationis, est præcipuus nodus huius negotij, qui tamen haud difficilè expediendus videtur, dicendo Scapulare Marianũ, esse ex Deiparæ instituto signum salutis, & notam prædestinationis, quatenus gestatio Scapularis eiusmodi, tessera est singularis protectionis B. Virginis, affuturæ Sodalibus, & conciliaturæ media gratiæ singularia, quibus & securiùs seruentur mandata, & tutiùs ad optatum finem beatitudinis pertingatur. Non plus dicitur cùm asseritur gestationem Scapularis esse *Signum salutis, & pignus vel notam prædestinationis*. Quid verò solidæ difficultatis circa hoc proferri possit, pluſquam aduersus alia signa salutis, & prædestinationis, equidem non video.

19 Octonarius beatitudinum ab Andrea Vega *lib.* 12. *in Conc. c.* 11. assumitur pro octuplici nota prædestinationis, & æternæ salutis à Christo proposita. Itaque pauper spiritu, ac mitis, & persecutionem patiens propter iustitiam, pronuntiantur futuri in fine compotes gratiæ, & immunes ab æterno incendio; supponendo semper, quòd communia omnibus mandata seruauerint. Et cùm hoc sensu talia dicuntur esse signa salutis, & prædestinationis, nemo succenset. Quàm multa verò alia dicuntur

Digitized by Google

iuxtà Scripturas habere vim iuſtificandi, & ſaluandi, quæ tamen ſubintelliguntur vim illam ſuam exertura, ſi cætera adſint ex natura rei, vel ex diuino inſtituto neceſſaria? Sic Rom. 3. dicitur *Arbitramur hominem iuſtificari per fidem.* Rom. 8. *Spe ſalui facti ſumus.* Tob. 12. *Eleemoſyna à morte liberat, & ipſa eſt quæ purgat peccata.* Iacobi 1. *Inſitum verbum poteſt ſaluare animas veſtras.* Hæc & alia id genus, paſſim in ſcripturis leguntur, neque tamen (vt benè notauit Bellarm. *l. 2. de pœnit. c. 7. ad 5.*) vllus eſt qui indè colligat, ſolam fidem, aut ſpem, aut eleemoſynam, vel ſolum verbum, iuſtificare aut ſaluare, aut à morte æterna eripere, abſque alijs ad eundem finẽ requiſitis. Sed Scriptura ſic loquens, vult tantùm ſignificare, prædicta habere vim ſuam ad illum finem: & eum (quod ad ſe attinet) aduehere, ſi cætera non deſint. Vt quid ergo aliter ſtatuitur de geſtatione Scapularis, cùm dicitur illud eſſe ſignum ſalutis, & prædeſtinationis. Tantùm enim ſignificatur, eam geſtationem piè factam, habere vim ſuam, vt quis ſalutem adipiſcatur & fiat in eo executio prædeſtinationis; vt refert Deiparæ promiſſio, binis reuelationibus patefacta. At nihil ſingularis Priuilegij habebunt Sodales Mariani, ſi promiſſio tantùm ferat, eos potituros ſalute, ſi ſeruent mandata, & piè vitam exigant. Æquè enim Chriſtiani omnes, etiamſi Scapulare non geſtauerint, ſi ſeruent mandata, & piè vitam exigant, ſaluabuntur: & tanquam verè prædeſtinati, deducentur ad montem ſanctum vitæ æternæ. Quæ ergo vtilitas Scapularis ad eũ finem? Magna planè per omnem modum. Eſt enim Scapularis geſtatio, teſſera, & pignus vberis gratiæ auxiliatricis, à Deipara Sodalibus ſuis exoratæ, cuius interuentu ſeruabunt mandata, & vitam ſancto fine concludent. Et hæc eſt vis illa ſpecialis, quam agnoſci volumus in geſtatione Scapularis, iuxtà Deiparæ ſponſionem.

19 Fateor me verſantem in hoc loco, qui, præ ceteris huius negotij, ſalebroſus, & impeditus cenſetur; non poſſe ſatis mirari, fuiſſe & eſſe qui cenſere viderentur, hunc modum eſſe inexpedibilem; cum tamen eius extricatio, ingenijs non anteoccupatis, videatur facillima: nec plus propoſitis argumentationibus (veriùs argutationibus) quatiatur; quàm alia quædam ſanctorum hominum enunciata, de quibus nemo litem mouet, nemo ſcandalum patitur. V. G. Sanctus Anſelmus *l. de excel. Virg. c. 4. in fine.* negat periturum qui in B. Virginem fuerit benè animatus. Et ſimilia habent alij quos adducit Franciſcus Mendoça *in virid. l. 2. flor. ſacr. cap. 9.* quibus plures addidi in Diptychis Marianis *parte 2. punc. 10. n. 37.* Hæc, intellecta cum eo condimento quod adhibui circa geſtationem Scapularis, à nemine reſpuuntur: quia tantùm ſignificatur vis alicuius medij ad obtinenda ſubſidia, quibus quis, à fine ſuo non aberret. At nihil aliud dicitur de geſtatione Scapularis. Eam item S. Onuphrio factam ſponſionẽ, quam Pachomius in eius actis his verbis conſignatam reliquit, à nemine

dam-

Digitized by Google

damnari videmus: [Hæc est postulatio mea,quam impetraui à Domino. Si quis oblationem ob amorem nominis mei,ante conspectum D.N.Iesu Christi,& ad laudem eius immolat:ab omni tentatione Diaboli,& à vinculo prauitatis humanę,liber existet;atque cum sanctis Angelis,in regno cœlorum æternæ hæreditatis capax fiet.] Nimirum per subsidia quæ ei exorabo, quibus si obicem non apponat, pollicitationis meæ effectum percipiet.Mutentur pauculæ voces in promissione Deiparæ pro gestantibus Scapulare,& loco *Oblationis ob amorẽ B.Onuphrij*; dicatur, *Gestatio pia Scapularis,ad honorem Deiparæ*;non erit gutta guttæ similior.Vndè sicut illa B.Onuphrij promissio,innoxia habetur,& à nemine allatratur, sed piè exponitur:ita par est de promissione Deiparæ,quam excutimus, pronũtiare.

20 Attexto Corollarium ac superpondium ex Libello, cui titulus doctrina S.Bernardi;qui Libellus etiamsi non videtur ipsius S.Bernardi, ex eius tamen dictis studiosè annotatis coagmentatus est, atque adeò sua authoritate non vacat. In eo ergo Libello sic præscribens inducitur S.Bernardus. [Cogita Monachum illum,Girardum nomine, qui cùm de Dei misericordia vltra modum desperaret; infirmus ad mortem, iacuit per triduum oculis clausis in mentis excessu:& visitatus ab Abbate, oculis apertis ait:Bona est obedientia. Ad tribunal Christi fui, animas Sanctorum vidi,ipsumque facie ad faciem audiui dicentem mihi:Ecce locus tuus,inter Fratres tuos. Nullus tui Ordinis peribit,si ordinem amauerit: aut in morte purgabitur,aut breui post mortem. Salui autem qui de Ordine tuo sunt,aut in Ordine Apostolorum,aut Martyrum, aut Confessorum,sortem accipient. Et hæc dicens, Communione accepta discessit.] 1 Quæ glosa,verbis Christi ad hunc Monachum in vitę margine positum, atque adeò veracem, accommodabitur, erit in rem præsentem opportuna.

---

1 *Ista (PP.Theatinorum) Congregatio habet quamplurima & grandissima Priuilegia summorum Pontificum,quæ vix credidissem, nisi ea legissem.* Martinus Nauarrus lib.3.consil.tit.de consecr.Eccl.edit.Romanę Ann.1590. vel to.1.lib.1.tit.de maiorit.& obed.conf.9.edit.Venetæ an.1601.

DISQVISITIO VNDECIMA.

Clerici Regulares num aliquod Priuilegium habent? Recitentur si quæ à summis Pontificibus acceperunt? Ipso fundatæ Congregationis initio Diuini Verbi prædicationi, & Sacræ Theologiæ ac Canonum studijs incumbebant? Cur Palla illa particulari pro Hostia in Missæ sacrificio vtuntur?

P.Fran-

Digitized by Google

P.Franciſcus Pellizzarius è Soc.Ieſu in Manuali Regularium to.2. par.1. tract.9. cap. 3. num. 128.

2 A Pio V. PP. Theatinis anno 1567. 13.Februarij in Bulla *ad immarceſcib.* conceditur, vt quicunque ingrediuntur eorum Ordinem animo profitendi in eo,ante Profeſſionis emiſſionem, diſpenſari poſſint ſuper irregularitate ex quocunque eorum defectu & impedimento,non tamen ex homicidio voluntario proueniente,aut aliàs quomodolibet contracta.*Quod ipſe priuilegium explicat. Et tract.8.cap.6.ſect.2. num.98.fol.452.* Ex Paſqualigo *to.2. reſol.96.nu.2.* Hoſpites *inquit*, Theatinorum,qui intra Conuentum ante ſuſceptionem Habitus Religioſi degunt in via ad Religioſum Habitum ſuſcipiendum; & ſi iuxtà ipſum Paſqualigum non gaudeant eo tempore Priuilegio Canonis, tamen gaudent Priuilegio Fori:cùm pertineant ad perſonas exemptas, vtpotè deſtinati ad Habitum Religioſum,& exiſtentes in via ad illum recipiendũ, & velut in ſtatu præparationis neceſſariò prȩmittendæ iuxtà Ordinis cõſtitutiones:ſicque ſint veluti acceſſorium reſpectu Religionis, ſine quo Religio more conſueto nequit conſeruari : & alioquì Priuilegium principalis trahitur ad acceſſorium (v.g. à Domino ad ſeruum) *cap.quanto de priuil.&c.licet,eod.tit.in 6.* quando perſona attenditur vt res perſonæ priuilegiatæ.Præterquamquòd, ſi Iudices ſeculares, aut Epiſcopi exercerent Iuriſdictionem in dictos Hoſpites, inferrent grauamen Ordini, eiuſque ſtatum turbarent.Quæ ratio ſufficit,vt priuilegium fori perſonę exemptæ extendatur ad perſonas,in quas ſi exerceatur Iuriſdictio,turbatur ſtatus perſonæ exemptæ,eique infertur grauamen: vt notant Gratianus *to.2.diſcept.forenſ.cap.348.num.4.&* 5.Menoch.*de arbitr. cent. vlt. caſu 562.num.12.* Carolus de Graſſ.*de effect.Cleric.eff.1.num.150. Item Pellizzarius tract.8.cap.1.num.131.* Gregorius XV.*inquit*, die 16. Octobris in Bulla *in Apoſtolicæ*, Theatinorum Priuilegia per quoſcunque Romanos Pontifices ipſis conceſſa principaliter,aut per communicationem aliarũ Religionum ex certa ſcientia, & de plenitudine poteſtatis ſimpliciter confirmauit:ſicque reualidauit etiam Priuilegia aliàs reuocata, tàm illorum propria,quàm aliorum ijs communicata; conſequenter etiam ea, quæ modo ſupradicto cùm fuiſſent viuæ vocis oraculo conceſſa, facta ſunt bullata.Siquidem confirmatio hæc fuit facta ſine ijs clauſulis : Quatenus tamen ſint in vſu,& non ſint reuocata ſeu ſub aliquibus reuocationibus comprehenſa,ac ſacris Canonibus,& Concilij Tridentini decretis non aduerſentur.*Sed tamen aliter hodie ſe res habet.Item to.1.tract.5.nu.125. fol.621.* Priuilegium,*inquit*,Clementis VII.extat in Bullario tom.1.conſt. Clem.VII.in ordine 8. & ita habet : Nos, vt ſuperiores veſtri (loquitur de Patribus Theatinis) cum Clericis & ſocijs ſuis, qui ſupradictis pietatis

Digitized by Google

tis operibus (intellige de prædicatione Verbi Dei, audientia Confessionum, & sacræ Theologiæ, ac sacrorum Canonum studijs, de quibus superiùs mentionem fecerat) in studio literarum sacrarum occuparentur, seù infirmitate, aut infirmorum, visitatione & ministerio pro tẽpore præpedirentur, super recitatione diuinorum Officiorum, ad hoc vt ipsi occupati vel impediti certum psalmorum per ipsos superiores eis assignãdorum numerum, non minus 7. aut 6. cum diuisione, ac orationem Dominicam septies, Symbolum Apostolicum bis; grauiter autem ægrotantes Orationẽ Dominicã semel, & Salutationẽ Angelicã septies in die recitãdo, septẽ Horis Canonicis, & toti Diuino Officio satisfeciſſe cẽsentur: & cũ quibusuis Clericis ac socijs vestris in præueniẽdo, vel postponendo, vel decidẽdo in cõmuni vel speciali Horas Canonicas, ac in breuiãdis ac protelãdis lectionibus. Hæc Clemens. Vbi noto hoc Indultũ, quo ad occupatos in studijs & pijs operibus non debere restringi, sicuti restringit Peyrin. *tom. 1. Priuileg. Constit. 28. Leonis X. n. 9.* ideſt, ad casum particularẽ, in quo, iudicio Superioris, agatur de bono iure præferendo recitationi Diuini Officij, & quo aliàs simpliciter aut vix potest aliter aptè cõsuli bono proprio, vel proximi; quanuis enim Priuilegium datum contra ius commune (quale est hoc indultum Clementis) regulariter reputandum sit odiosum in ordine ad interpretationem, adeòque potiùs restringi debeat, quàm ampliari, vt fusiùs ostendit Suar. *lib. 8. de leg. cap. 27. num. 5.* & eiusmodi Indulta concedantur Regularibus, non ad laxamen, sed ad solamen, & tollendos scrupulos (vt loquitur Peyrin.) & sic iuxtà *cap. porro de priuilegijs*, videantur strictè interpretanda; Nihilominus præsens Priuilegium Clementis paulò latiorem videtur admittere interpretationem, ita vt deseruire possit, non solùm in casu grauissimæ necessitatis, cui aliter vix occurri possit (quod videtur innuere Peyrin.) sed etiam in necessitate graui, quæ iudicio prudentis censeatur sufficiens ad dispẽsandum (quanquam Prælati non debeant hac in re esse nimis faciles, ne alioquì potestas concessa in ædificationem, cedat in destructionem.) Ducor, quòd vrgente necessitate grauissima, in qua solùm videtur Peyrin. concedere vsum huius Priuilegij, licita est omissio Diuini Officij, etiã secluso quocunque Priuilegio, cùm tamen Priuilegia quantumuis derogantia iuri communi ita semper debeant interpretari, vt admittant aliquem fauorem, adeòque non sint inutilia. Præterquamquod Priuilegium derogans iuri communi si sit concessum in fauorem Religionis (quo pacto est concessum hoc indultum Clementis VII.) latè potest & debet interpretari, vt concedit ipsemet Peyrinus *super const. 10. Clem. VII. num. 12.* ex Suario *lo. cit.* & colligitur *ex leg. sunt personæ, ff. de relig. & sumpt. fund.* vbi dicitur: Summa ratio est, quæ pro Religione facit. *Hac Pellizzarius; qui alia itẽ Priuilegia adducit, à Rom. Pontificibus hodie reuocata. Constat itaq;*

nostros

Digitized by Google

noſtros Patres, ipſo Religionis initio, Prædicationi Diuini Verbi, ac ſacræ Theologiæ & Canonum ſtudijs, diligenter incubuiſſe: quod clariſſimè alibi demonſtrabimus. Ideòque notat Archiepiſcopus Tarentinus in S. Caietani vita fol. 178. *de Clericis Regularibus à vulgo etiam vſurpatum, quod á P. Franciſco Sacchino in Societatis hiſtoria* par. 2. lib. 2. num. 125. *traditum eſt:* Qui doctrinam---noſſe cuperet, Theatinos adiret. *Sed & alios audiamus.*

P. Gabriel de Heneo è Societate Ieſu de diuino Miſſæ ſacrificio par. 3. diſp. 28. ſect. 36. num. 616.

3 Vtuntur autem (Clerici Regulares) ea Palla (ſuper quam ponitur Hoſtia) ad faciliùs & ſecuriùs colligenda fragmenta. *De qua legendus eſt Antonius Caracciolus in peculiari libello, Andreas Molfeſius* in ſum. mor. tract. 9. c. 11. n. 62. *& Ioſephus Syl.* in hiſt. to. 2. lib. 9. f. 389. *qui eãdem introductam oſtendunt ex Priuilegio Papæ Clementis VII. qui illam noſtris primis Patribus approbauit. Multi deindè viri ſummi eandem adhibuerunt. Paulus IV. eius Pallæ auctor, illam & ſummus Pontifex & Cardinalis adhibuit. Gregorius XV. & Clemens VIII. illam probarunt & vſurparunt: & Vrbanus VIII. vti refert Andreas Caſtaldus* in praxi lib. 2. ſect. 7. cap. 1. *admodùm commendauit. Inter Auguſtos Patres Bernardinus Cardinalis Schottus, Paulus Cardinalis Aretius, ex noſtris, Cardinalis item Antonianus, ex ijs qui ſacræ Rituum Congregationi præerant, alijque quàmplurimi Præſules & Epiſcopi in diuinorum ſtudio verſatiſſimi paſſim vſurpare ſolebant. Neque diſſimulandum quòd Ioannes Baptiſta Tufus, Epiſcopus Acerrenſis teſtatus perſæpe eſt: Proſperum nempè Vitalianum, Biſiniani Epiſcopũ ſumma doctrina virum à ſanctiſſimo Pio V. laudatum quòd hac Palla Clericorum Regularium vteretur. Sed & Turiaſone, quæ Vrbs eſt in Aragonia (vt Sylos ait) ſacra adminiſtrabat Didacus Teſpes, Antiſtes quà doctrinis quà probitate conſpicuus. Torquebat hunc ea maximè cura, ne quid fragmentorum è ſacrificio Miſſæ deperiret. Videbantur nanque ſibi haud ita accuratè colligi ea poſſe, quin diligentiam aliqua effugerent. Cùmque creſceret in dies ſtimulus, atque acriter vellicaret; perſcribere ad Cæſarem Cardinalem Baronium rem ſtatuit: ratus fore vt vir ſapientiſſimus, aut præſenti aliquo remedio fragmentorum iacturæ occurreret, aut ſaltem animum componeret plus nimio auxium. Et Baronius quidem cùm alia quædam in rem opportunè Epiſcopo ſignificauit; tùm illud addidit per commodam nempè forè Pallam, quam ex laudabili inſtituto Regulares Clerici uterentur. Quod vbi Antiſtes re ipſa comprobauit, & adhibuit ipſe ritum, & in morem ſua in Eccleſia ſubindè induxit, qui hodieque perdurat. Huius verò Pallæ opportunitatem atque decentiam, atque Græcorum morem ſimillimum, & alias item cauſas huius inſtituti ritus vide apud Caracciolum, Molfeſium, & Sylum; qui Bartholomæum Gauantum refellit* comm. in rubr. par. 2. tit. 1. *docentem hac Palla ſolos Clericos Regulares, non verò extraneos, vti poſſe. Ceterùm num aliud Priuilegium Theatinorum Ordini datum fuit?*

P. Ioan-

Digitized by Google

P. Ioannes Rhò è Societate Iesu in progress. Cleric. Regg. post interrog. 13. fol. 232. num. 55.

4 Priuilegia Societatis (Clericorum Regularium) Ordini communicantur. *Porrò ita est. Sed si omnia colligere summa fide profitebaris, ac propria Theatinorum Priuilegia recensere tibi tædium ingerebat: solaque externorum communicatione contentus eras, cur vir docte non innuisti, Theatinorum Ordini à Clemente VII. in primo ipso Diplomate indultum esse, vel antequam Vaticana in Basilica totius Cleri & omnium prope Ordinum frequentia conderetur:* Vt omnibus & singulis Priuilegijs, Exemptionibus, Immunitatibus, Indulgentijs, Facultatibus, Libertatibus, Auctoritatibus, Indultis, Fauoribus, Concessionibus, & Gratijs spiritualibus & temporalibus *vti possint*, quibus potiuntur & gaudent, aut in futurum potientur & gaudebunt Canonici Regulares Lateranenses. *Quæ idcò rotundis characteribus hìc exhibeo, quod id ipsum Diploma supra recitatum* in fol. 74. *diligentissimè legeras & accusas* interrog. XV. pag. 265. n. 3. *At nec Priuilegia solùm, sed & præclara Patrum gesta amice dimiseras, vt vacuis illis paginis, quas satis si libuisset implere poteras, ludibrio haberes, non quidem Theatinam Congregationem (vt reor) sed pacifici certaminis Auctorem, quem planè acerbiùs impugnabas.*

---

1 *Hoc dubium mouet Caietanus (num Christus vixerit ex mendicatis) & quia non vacat rem disputare, ad verbum ponam eius sententiam. Dicendum, ait, quod Iesus non fuit mendicus, quia nunquam legitur petijsse nisi à Samaritana potũ aquæ, quod constat non propriè esse mendicare: sed fuit in panpertate mendicorum, quia nihil habebat proprium nisi vestes, ex quo cæpit prædicare, iuxtà illud: Vulpes foueas habent. Viuebat autem non ex mendicatis, sed ex oblatis à deuotis personis, iuxtà illud* Io. 13. *Iudas loculos habebat, & ea quæ mittebantur tollebat.* Et Lucæ 8. *quòd Christo mulieres ministrabant discurrenti prædicando de facultatibus suis. Nec hìc beatificat mendicos, vt nominantur, ab actu mendicandi: sed à paupertate mendicorum, quòd scilicet non habent vndè viuant de suo. Vndè nec Apostolos instituit viuere ex mendicatis, sed ex oblatis. Hactenus ex Caietano. Hæc sententia bene intellecta summam & augustam continet perfectionem, dùm sic pauperem hominem constituit: sic à curis amandatum, vt etiam ipsam tenuntiet diligentiam humanam mendicandi. Sed totum in Deum translatus, quasi pactione cum illo firmata, ipse tantùm curat de diuinis, ac de illis quæ ad Deum pertinent: Deus autem de humanis, & quæ illi sunt necessaria. Hoc profitetur institutum præclara Clericorũ Regularium Theatinorum nuncupata Religio: in qua vsque ad stuporem miraculumque est videre, quantùm sanctissimi illi Patres sui curam abijciunt, quantùmque de eis Deus curet: vt si Domos, si Ecclesias, si Sacraria seù Sacristias eorum inspicias, nulla diuissima ac sancta altera Religio plus illis abundet; sic vt nec maio-*

Digitized by Google

res possideat Domos, nec præstantiores Ecclesias, nec ditiora Sacraria: vt videat & confundatur Hæreticus, qui de Prouidentia Dei diffidens eam negat; aut Paupertatem sanctissimam abhorrens contra eam latrat. P. Laurentius de Ponte ex Clericis Regularibus Minoribus in cap. 5. Matth. annot. moral. 63. num. 34. & 35.

DISQVISITIO DVODECIMA.

Cur ab Diuo Caietano & Ioanne-Petro, Theatinis, iniunctum Apostolicum institutum: nimirum vt censibus prædijsque proscriptis, nihil à quoquam emendicarent? An verè ijs, si Regnum Dei primùm quærant, omnia adijcientur? Sacrarum Scripturarum Loca illustrentur, & insigniora aliquot recitentur exempla, quæ promptam Dei Prouidentiam cuilibet homini loco & tempori ac facilè repræsentent.

Card. Sfortia Palauicinus in Vindic. Soc. Iesu cap. 40. fol. 317.

2 CArtusiani summum silẽtium adsciuere, Franciscani Paupertatẽ, ne commune quidem dominium supellectilis ac ciborum admittentem: Clerici Regulares, quibus Theatinorum est cognomentum, aliam Paupertatis excellentiam, vetitam certi aliquid petere: quò firmior ibi sit vnius Diuinæ Prouidentiæ fiducia.

P. Franciscus Pellizzarius è Societate Iesu in Manuali Regul. tom. 1. tract. 4. cap. 2. sect. 1. num. 2. fol. 261.

3 Addo extare in Ecclesia aliquot Ordines, qui licet neque per sacros Canones sint incapaces ad succedendum Hæreditatibus, Legatis, Donationibus, & Annuis Redditibus; de facto tamen neque in communi neque in particulari possident Annuos Redditus, nec Bona Immobilia, præter Domum, in qua habitant, & locum in quo recreantur: cuiusmodi sunt Clerici Regulares dicti Theatini. *Sic Pellizzarius. Vin, Diui Caietani dictum, & ex Euangelio sumptum monitum illustremus?*

P. Paulus Sherlogus è Soc. Iesu in Cant. Vol. 2. vers. 1. expl. moral. sect. 4. fol. 55. nu. 94. in illud: Osculetur me osculo oris sui.

4 Cur non osculum manuum potiùs affectat Sponsa? nempè in manibus Dei secularia sunt, & quæ elabuntur. *Longitudo dierum* (inquit Prouerbiorum Author cap. 3. vers. 16.) *in dextera eius, & in sinistra illius diuitiæ & gloria.* At verò, osculum oris, cùm Filius sit, & Filius Sapientia Patris, ipsum quoque osculum sapientia & illuminatio est. Postulet igitur priùs,

Digitized by Google

priùs,quod ſpiritale eſt,ſciens quoniam ſi æterna caducis præferat, nec etiam perituris fraudandam iri. Nouerat quid huius Epithalamij Poetæ accideret. Obſecraturus Numen, petijt ante opes intelligentiam dictumque ad eum Reg. 3. cap. 3. verſ. 11. *Quia poſtulaſti uerbum hoc & non petiſti tibi dies multos,nec diuitias, aut animas inimicorum tuorum: ſed poſtulaſti tibi ſapientiam ad diſcernendum iudicium,ecce feci tibi ſecundùm ſermones tuos: ſed & hæc,quæ non poſtulaſti,dedi tibi, diuitias ſcilicet, & gloriam.* Cùm igitur ſciret oris eſſe proloqui atque erudire;manuum dona conferre (nàm rectè Bernardus in præſentem verſum ſer. 4. in Cant. *Sed enim & os habet Deus,quo docet hominem ſcientiam,& manum qua dat eſcam omni carni*) antepoſuit muneribus ſenſum,ac primùm concupiuit mentem. Sed nunquid ideò terrena defuere?haud quaquam ſanè: quid enim aut venuſtum, aut delectabile,quo non abundet Sponſa? nàm eius in gratiam & murenulę, & torques,& byſſina,& auro intexta,& laquearia cypreſſina, & vnguenta & horti,& vineta,&,vt ſummatim dicam,omnes delitiæ filiorũ hominum.Sic locupletata eſt,cui Regni cæleſtis prior cura.

5 Significaturus Chriſtus,qua morte eſſet moriturus: *Et ego,* inquit, *ſi exaltatus fuero à terra,omnia traham ad me ipſum.* Ioan. cap. 12. verſ. 32. Quid eſt,*traham ad me ipsũ*? Ergo mouebuntur fundamenta terræ,& exurgent,vt Chriſtum eleuatum aſſequantur? Sequantur à ligno pendentem & flumina & montes, & quæ in his paſcuntur, nec non & Olympus, & ipſe etiam Tartarus, quando omnia ſanè? Equidem vniuerſa Crucifixũ adorauerunt,quando ad eius Nomen omne genu procumbit cæleſtium, terreſtrium, infernorũ. *Philip. 2. verſ. 10.* Sed tamen modò exaltari à terra ſpiritaliter concipiamus pro eo quod ſit,terrenorum curam exuere: itaque ſermo futurus ſit de ijs,quorum in Cælis conuerſatio eſt,qui Animi agriculturæ intendunt; qui ad diuina aſpirant tantùm: Ergo iſti humana amittent ob curam de ſupernis, & non finiendis? Imò præter Regni æterni poſſeſſionem, centuplum quoque accipient, & à fructu frumenti,vini,& olei replebuntur: plus eſt,trahent ad ſe met hęc vniuerſa. Bernardus ſerm. 21. in Cantica: *Vndè arbitror illum ſermonem, quem dixit de ſe Vnigenitus,videlicet,ſi exaltatus à terra, omnia traheret ad ſe ipſum, cunctis quoque eius fratribus poſſe eſſe communem,his utique quos Pater præſciuit, & prædeſtinauit conformes fieri Imagini filij ſui, ut ſit ipſe Primogenitus in multis fratribus. Et ego igitur ſi exaltatus fuero à terra (audacter dico) omnia traham ad me ipſum. Nec enim temerariè uſurpo mihi,fratres mei,uocem,cuius me induo ſimilitudinem: quod ſi ita eſt,non putent diuites huius ſeculi,fratres Chriſti ſola poſſidere cæleſtia,quia audiunt dicentes: Beati pauperes ſpiritu, quoniam ipſorum eſt Regnũ Cælorum. Non eos,inquam,æſtiment ſola Cæleſtia poſſidere,quia ea ſola audiunt in promiſſione: poſſident & terrena: & quidem tanquam nihil habentes ſed omnia poſſidentes.*

6 Tribus anni vicibus, vt appareret omne masculinum in conspectu Omnipotentis Dei Israel, iussum ab eodem cap. 34. *Exod. vers.* 23. At quid si interim potens irrumpat hostis, & omnia gladio, flammis, rapina depopuletur? Cur non domi relicta pars, quæ latrocinia depellere valeat? Esto manserint cum fœminea turba pueri, & effœti senes, vt monet Bonfrerius ad *vers.* 17. *cap.* 23. Exodi; sed quantum adiuuamentum est tàm fractæ ætatis? Sed vide quid polliceatur statim *ver.* 24. bonum Numen: *Nullus insidiabitur terræ tuæ ascendente te, & apparente in conspectu Domini Dei tui ter in anno.* Præclarè quidem *Nullus*, ideſt neque domesticus, neque ignotus aliquis, omninò nullus; nec tantùm ab aperta violentia abstinebit, sed neque dolos aut insidias struet: Habe tu curam diuinorum, Gubernatorem rerum sacrificijs & precibus cole. Cæterùm vbi humana velut contempseris, in gratiam Cælestium, & spiritalia caducis prætuleris; ne timeas, neue formides de laribus, de semente, de vtensilibus, quæ reliqueris velut absque custode: scuto circumdabit te veritas eius: scapulis suis obumbrabit tibi: non erit, qui conturbet domus quietē; non supellectilem dissipabit quisquam, aut agros vastauerit; nam fortis armatus custodit ea, te custodiente mandatum illius, & propterea exeunte de domo tua, & de cognatione tua. Aptè Hieronymus ab Oleastro in præfata Exodi verba: *Ne timeas, ô homo pusilli animi, aliquid tibi sinistri accidere, cùm te in operibus occupaueris pietatis: qui enim solicitus est in his quæ sunt Dei sui; arbitretur Deum erga se & sua solicitum: itaut nihil sibi defuturum putet, cùm curauerit, quæ sunt Dei sui.* Ac mihi hoc loco suppliciter exorandi videātur Religiosarum Familiarum Antistites, vti subditis iuxtà sanctam Paupertatis dispensationem, de requisitis ad vitam in Domino sobriè transigendam prouideant, quò sic omni liberati Temporalium solicitudine, integrè vacare possint, & videre quàm suauis est Deus, & quò Prælati audaciùs cohibere valeant, ne seculi oneribus se premāt, & spiritum suffocent. Expediret autem supra modum hoc obseruari in sacrarum Virginum Gynæceis; quibus cùm ad victum & vestitum necessaria suppeditarentur, interdicendæ erant mundanæ alloquutiones omnes; quæ si negarentur, magnis iteneribus ad supernum brauium tenderent.

7 Missus Elias in Sareptam Sidoniorum, vt pasceretur à muliere vidua, petijt ab ea primùm calicem aquæ frigidæ, deindè & buccellam panis. Illa cùm sincerè protestaretur non superesse, nisi quantum pugillus capere possit farinæ, & filium cum Matre alendum esse, subintulit Vates: *Vade & fac sicut dixisti, verumtamen mihi primùm fac de ipsa farinula subcinericium paruulum panem, & affer ad me; tibi autem & filio tuo facies postea.* Reg. 3. cap. 17. vers. 13. Quid est primùm mihi, ô Elia? Nonne vides, tàm modicum esse farinæ, vt vix etiam primo satis sit? Atque vt diuisio fiat, num postulabat gratia humanitatis incipiendum esse à possidente?

In tan-

Digitized by Google

In tanta egestate peregrinis vel secunda tribuisse, laus est, atque magna quidem. Intuere Prophetæ ingenium. Volebat bene esse Viduæ, atque domui eius: sciebat illis, qui principem conatum in Cœlestium diligentia ponunt, superaddi quæ ad corpus spectant: monet igitur vel sub tanta rerum inopia, eleemosynæ, & charitati prima deferenda; velut pronunciet: Quod mihi factura fis, Deo noueris te facturam, nàm ego Deum repræsento: Quod si tu anteponas Deum hamanæ necessitati, & priùs de de eius Prophetæ victu cogites, quàm de tuo, filijue; consequens proculdubio, vt quanquam egestas omnia opprimat, tibi tamen haud defutura sint, quibus famem abigas. Concinnè Rupertus lib. 5. Commẽtariorum in Reges cap. 7. *Verumtamen vt timere non debeas, vt meritò spem habeas, mihi primum fac subcineritium panem, parvulum.* Bene apposuit, *vt timere non debeas*: quoniam si à Propheta Dei vices gerente, atque idcircò à Deo incipiat, non erit vt metuere debeat: quamobrem subiunxit continuò Vates: *Hoc autem dicit Dominus Deus Israel: Hydria farinæ non deficiet, nec lecythus olei minuetur vsque ad diem, in qua Dominus daturus est pluuiam super faciem terræ.*

8 Benedicebat Iacob caligans Isaae, & dicebat: *Det tibi de rore Cæli, & de pinguedine terræ abundantiam frumenti & vini Gen. cap. 27. uer. 28.* Cur ab Olympo initium benedictionis? Num quia nobiliora superna? At quę de tetra, super ætheris dono vtilia: nàm vini & frumenti maior commoditas, quàm roris, quæ vt plurimùm mella parit——Cur non igitur Benedictionis exordium ab ijs, quæ iuuent magis? Sanè, propterea à Cœlo Benedictionem auspicatur Isaac, vt quæ beneficia tellus præstitura sit, ea cumulatissima offerat: nàm si continget Olympum prima sibi rapere, & hunc exquiri ante temporalia, denique regnum Dei in principio appeti; adijcientur corporalia abundanter, & torcularia redundabunt, ex hoc in illud. Strenuè Tertullianus lib. 3. cõtra Marcionem prope finem. *Denique*, ait, *animaduertenda est hìc etiam structura benedictionis ipsius; nam circa Iacob, qui quidem posterioris, & prælatioris populi figura est, ideſt, nostri prima promissio cælestis est roris; secunda, terrenæ opimitatis: nos enim primò ad cælestia inuitamur, cùm à sæculo auellimur, & ita posteà inuenimur etiam terrena cõsequuturi: & Euangelium quoque vestrum habet, Quærite primùm Regnum Dei, & hæc adijcientur.* At cur nominatim filio rorem Cœli optat, potiùs quàm grandinem, niuem, spiritum procellarum; nàm & hæc quoque glebæ salutaria sunt? Nempè rore designatur Christus: ideò Ecclesia ab Isaiæ vaticinio erudita *cap. 45. vers. 8.* inclamat: *Rorate Cæli desuper & nubes pluant Iustum.* Quo dicendi genere Concilium Hispalense *can. 13.* (vt eum in locum obseruarunt Leo Castrius, & Sanchez) velari Christi diuinitatem exposuit: igitur à Christo, à Deo benedicendi initium; præunte Christo, eoque sibi principalia vindicante, replebuntur vbertate campi, atque

erunt

erunt gloria & diuitiæ in domo sic facientis.

9 Basilius Magnus in illud Psal.29.*Domine Deus meus clamaui ad te* &c.*Domine*,inquit,*Deus meus. Non omnium Deus est Deus, sed eorum propriè, qui caritate sunt ei coniuncti,vt Deus Abraham,Deus Isaac, Deus Iacob: si enim omnium esset Deus,non vtique seiũctim illis testimonium reddidisset quasi aliquid eximium:est itaque vox ista,Domine Deus meus,plena affectu fiduciæ, & conueniens statui Prophetico*. At quomodò Basilius asserat: *Non omnium Deus est Deus*.Ergo aliqui fuerint, qui sub Deo non sint, vel erant plures Dij, ad quos pertinuerint creaturæ,neque omnes ad vnum?An non ipsius genus sunt,quæcunque existunt,& in ipso mouentur,ab ipso pendent,sicut in prima emanatione,ita in eiusdem continuatione? Equidem Dei nomen Prouidentiæ vocabulum est, & quomodo prouidens sic & Deus.Ita concipiamus:sed alia est Prouidentia Dei lata,alia specialis, & amicabilis: prima illa contenta est subministrasse,quod sufficiens est tantùm: secunda ad vbertatem & delitias largitur. Cùm igitur Basilius affirmat, non omnium esse Deum, loquitur de specialiter prouidente Numine, sic vt subindicet,non in omnes effundere dona sua,siue quæ spiritalia,siue quæ corporea,prodiga munificentia,sed in illos,qui Abrahæ, Isaaco, Iacob similes extitêre.Sed in hoc cur tamen? nimirùm hi primùm attendebant ad diuina, auspicabantur à Cælo, quærebant Ciuitatem manentem. Creator autem videns primùm de æthereis solicitos, adiunxit liberaliter temporalia;& propterea eorum, sed non omnium singulariter Deus. *Hactenus Sherlogus.Vide hoc ipsum argumentum apud P.Didacum de Celada in Iudith* cap.12.num.31.§.8.*egregiè pertractatum.Sed quia Diuinum hoc institutum plurimùm interest explicare, & lectores meos ad spem omnem in Deum ritè concipiendam incendi,quem subijcio,quoniam basilicè, ac disertissimè disserit, audiendus.*

P.Henricus Engelgraue è Societate Iesu in Luce Euangelica par.1.Dominica XIV. post Pentec.fol.540.

Nolite soliciti esse dicentes: Quid manducabimus? Matth.6.

10 Exercitum sexcentorum millium virorum,in locum desertum, in sterile ericetum,deductum, illicque per totos quadraginta annos, castrametatos, omni bellico apparatu, omni militari annona, omni commeatu destitutos,nec quidquam tam numerosis militum copijs, in summa humani omnis subsidij inopia defuisse, *à sæculo non est auditum*: ac prima fronte commenta censeri possent,quæ sacris literis consignata sunt.Etenim Numerorum 1.Moyses ait:*Fueruntque omnis numerus filiorum Israel,qui poterant ad bella procedere,sexcenta tria millia virorum,quingẽti quinquaginta*;quibus si mulieres cum parvulis annumeres, conficiet populus Hebraicus,vt Salianus *an.Mundi* 2545.*n.*165. supputat,facilè tricies cẽtena

tena millia hominum. Quis tantæ hominum multitudini, per annos complures de commeatu prospiciet? *Numquid poterit Deus parare mensam in deserto?* Psal. 77. Quo regius Psaltes profusa Dei in Israelitas beneficia complexus, appositè ab hoc verbo, *Attendite*, auspicatus est. *Attendite* porrò hic mecum diuinam in mortales prouidentiam, & verissimum illud comprobabitis, quia *Psal. 39. Dominus solicitus est* nostri. Hæc argumento esse possunt: *Pluit illis manna ad manducandum, & panem cæli dedit eis.* Quis vnquam, aut vspiam panes pluisse accepit? quod Exodi 16. factitatum legimus. *Psal. 77. Ecce ego pluam vobis panes de cælo*; qua via nullus hostium incursus, commeatum valeat intercipere. At cùm flumina desiderarentur & fontes, vndè potus suffecit? Hebræi apud Genebrardum, dicunt hunc panem offæ instar, vna potui seruisse; quod non simile vero, cum disertè Propheta asserat: *Et eduxit aquam de petra & deduxit tanquã flumina aquas.* Tenuis hic videri posset commeatus, milites sustentari solo pane & frigida, nullo alio condimento adhibito. Sed rursus *attendite*, cujusmodi hic panis fuisse tradatur: *Sap. 16. Angelorum esca nutriuisti populum tuum, & paratum panem de cælo præstitisti illis, sine labore, omne delectamentum in se habentem, & omnis saporis suauitatem.*

11 Quod si in hoc vno edulio, cuius suis obsonij sapor, pro voto respondit palato, certè nec his aquis, mellis dulcedinem abfuisse, credendũ est. *Salian. an. Mundi 2545. n. 165.* Quid? cùm iam cupedias cælestes nauseantes, carnes exposcerent, ait Moyses, coturnices, non solùm demissas in castra fatigatas, ne longiùs auferrentur, sed vndequaque in circuitu castrorum, itinere vnius diei diffusas, adeò vt quacumque ex parte castrorum, quis iter facere vellet, spatio dicti vnius conferta coturnicum agmina reperiret: quarum immensam multitudinem expressit Dauid, cùm has auiculas pluuiæ guttis, & pulueri terræ, & arenæ maris comparauit: *Pluit super eos sicut puluerem carnes, & sicut arenam maris volatilia pennata: & ceciderunt in medio castrorum eorum, circa tabernacula eorum*; adeò vt si singulis familijs attribuas decem coros, in vnius mensis cibum, cuadet summa ad quatuor millia millionum coturnicum. *Attendite* hìc præter illam copiam, testem diuinæ liberalitatis & potestatis; multiplicem Dei benignitatem in populum querulum, & peruicacem; non dedit pisces, sed carnes quas petierant: *non* (enim) *sunt fraudati à desiderio suo*. Nec dedit oues aut boues, vt Moyses suspicabatur, sed aues pingues, & delicijs idoneas, saporis noui ac iucundissimi: nec in vnum diem, ad vnicam cœnam, vt in deserto Sin; sed ad integrum mẽsem, donec verterentur ingurgitatis in nauseam: boni autem ijs affatim delectarentur. Denique aucupium dedit non laborioſum, sed facile ac iucundum: volabant enim in aere duobus cubitis altitudine super terram, vt pueruli hac venatione recrearentur. Ita Salianus. Sed parum hoc, de victu abundè prospectum fuisse; insuper omnia

neces-

Digitized by Google

neceſſaria ſuppeditauit. Non opus, vt per familiam hìc fieri aſſolet, in longas hyemes proſpicere de candelis, aut facibus: *Deduxit eos in nube diei, & tota nocte illuminatione ignis.* Ad cæleſtem hanc facem noctu incedere, legere, ſcribere valebant. Nulla ſecum hic copioſiſſimus exercitus impedimenta trahebat: non currus, non pontes, non cymbas, aliaue adminicula, quibus foſſas aut flumina traijcere poſſent; at vbi eò ventum eſset, *interrupit mare, & perduxit eos, & ſtatuit aquas quaſi in vtre*: ſicco pede omnes tranſierunt.

12 Si quis militares copias luſtret, quæ ad 40. annos in campo, ſub dio nunquam veſtes ponẽdo, pernoctarunt, vix, dum centone: aut lacinia tectos, nudos humeris capite, pedibus, Adamitas dixerit; aliter benigniſſimus parens filijs ſuis proſpexit, quorum non veſtimenta modò, ſed ne pilus conſumptus eſt. Deuter. 39. *Adduxit vos quadraginta annis per deſertum: non ſunt attrita veſtimenta veſtra, nec calceamenta pedum veſtrorum vetuſtate conſumpta ſunt.* Quid? quod amplius eſt, accreſcebant veſtes & calcei cum illis, & cum paruulis eorum. Addit Hieronymus, capillos & barbam in deſerto non creuiſſe, lib. 2. ad Iouin. *Gomor*, inquit, *manna vniuerſis ætatibus, vna in cibo menſura eſt. Veſtitus pariter non deteruntur: capilli ſimul non augentur, barba in commune non creſcit.* Vndè nullis opus tonſoribus, imò nec chirurgis aut medicis aut medicamentis, quia *non erat in tribubus eorũ infirmus.* Vbi hæc tanta, tamqua luculenta diuinæ prouidentiæ ac munificentiæ in contumacem populum teſtimonia ſpectamus, etiamnum anxij hærebimus, quibus vitam & ſanguinem dedit, quos corpore ſuo paſcit, tot ſacros gratiarum fontes aperuit, ne forte aliquid deeſſe patiatur? poſt hæc tàm larga inexhauſtæ bonitatis in nos flumina, nonne iure meritiſſimo commonẽt: *Ne ſoliciti ſitis animæ veſtræ, quid manducetis: neque corpori veſtro, quid induamini: omnem ſolicitudinem proijcientes in eum, quoniam ipſi eſt cura de vobis?* Etenim ſi argumentum à minori rectè concludat, cùm de bobus, de coruis & paſseribus, cura ſit ei; quomodò eos, quibus hæc omnia ſeruiunt, quoſque vita ſua chariores habet, deſtituere velle formidamus? *Si volatilia* (inquit Hieronymus hìc) *Dei prouidentia aluntur, quæ hodie ſunt, & cras non erunt; quantò magis homines, quibus æternitas promittitur?* Quibus anima immortalis eſt, quos ad imaginem ſuam cõdidit, quos capaces fecit gloriæ ſuæ, quos tàm carò redemit. Cuius vim argumenti expendamus.

Reſpicite volatilia cæli, quoniam non ſerunt, neque metunt, neque congregant in horrea: & pater veſter cæleſtis paſcit illa.

13 P. Balthazar Aluarez-----omnem ſolicitudinem in Deum conieccerat hac nixus ratiocinatione: Si quem fidum nactus eſses neceſsariũ, qui eo te amore complecteretur, vt tuos omnes famulos ac familiares, byſso & holoſerico pretiosè conueſtiret; non modo de neceſsarijs proſpi-

ſpiceret,ſed ſplendidè,indulgenterque eos haberet,idque in tui gratiã quia tui ſunt.Etiamnum aliqua ſuboriri poſſet dubitatio, quin maiora beneuolentiæ argumẽta,amicus ille vbi potuerit,potiſſimùm neceſſitate quapiam vrgente, tibi exhibiturus eſſet. Deus non modo integerrimus amicus, ſed & benigniſſimus pater, in noſtri gratiam candore ſuo veſtit lilia,hortos floribus,arbores fructibus,feras pellibus, volucres plumis: quæ omnia in ſeruitium noſtrum condita ſunt: & dubitamus adhuc de paterna Dei cura in nos,ne fortè deſtituamur?ipſa Sapientia æterna hoc quemuis,niſi à ratione alienum,argumento conuincit: *Reſpicite volatilia cæli.*Quæ aureè illuſtrat Antiochenus Antiſtes: *Si illorum, quæ propter nos creſcunt,tantam Deus curam gerit,quantò potiùs noſtri,quos dominos fecit?* Quod vt manifeſtius fiat, iuuat ſingularem, in ipſas volucres cœli, Dei Prouidentiam penitus rimari,& admirari. Nidulos ſuos in deſerto, in ſiluis,in caua arbore,in exeſis rupibus,loco vt maximè arcano, & ab omni hominum cœtu remoto,defigere conſueuere:quis illic nudo palumbi, aut implumi paſſerculo ita proſpectum arbitretur,vt nihil angoris aut ſolicitudinis eos teneat?pluit,grandinat,tonat,fulminat; pulli tuti ſunt. Nulla ſolis ſiccitas,nulla ſoli ſterilitas, nulla frumenti calamitas, volatilia cœli ſuo alimento deſtituit,*quia Pater veſter cæleſtis paſcis ea.* vndè nec famem, nec vllam temporum iniquitatem queri norunt.Et populum electum ac prædilectum,in deſerto velut volatilia, à paterna Dei manu educatum fuiſſe,demirabimur?Elias fugiens perſecutionem Ieſabelis, errabat per deſertum, longè à ciuitatibus & conſpectu hominum: quis illi de victu proſpexit? Quæro & ego cum Propheta: *Quis præparat coruo eſcam ſuam, quando pulli eius clamant ad Deum,vagantes eò quòd non habeant cibum?* Peculiare quid eſt in pullis coruorum,quòd à parentibus ſuis deſtituantur.S. Thomas docet,*ſeptem diebus negligi à parentibus.* Ex mente Chryſoſtomi, *dicitur coruus propter ingluuiem ſuos non alere filios;illos verò penuria oppreſſos,naturali quadam apud Deum voce vti.* Aliam cauſam adlegat Gregorius,quòd ouo excluſos,cum nigredine careant,eos pro ſuis non agnoſcant: *Editis pullis,*inquit,*eſcam plenè præbere diſſimulant,priuſquam plumeſcendo nigreſcant.* Quis ergo deſertos à parentibus paſcit pullos coruorum?aut vnde viuũt? S.Hieronymus:*Philoſophi dicunt,quòd rore viuant pulli coruorum.* S. Chryſoſtomus dicit, *paruis quibuſdam, quæ intra nidum procreantur, beſtiolis nutriri.* Vel vt alibi:*Expoſitis ad aerem pullis, obuolitant animalcula quædam, diuina prouidentia ſuppeditata, quæ captantes illi, creſcunt & aluntur.* Vt vt ſit, conſtat eos nutriri, creſcere, plumeſcere, non alia, quam munifica Dei Prouidentia, *qui dat eſcam pullis coruorum, inuocantibus eum.* Vnde hanc D. Lucas concluſionem infert: *Conſiderate coruos, quia non ſeminant, neque metunt: quibus non eſt cellarium, neque horreum, & Deus paſcit illos;quantò magis vos?*Quare nemo quidquam demirabitur, ſi Eliæ in

deſerto exiſtenti, dixerit Deus: *Præcepi coruis vt paſcant te.* Cuius imperio *corui* quoque deferebãt ei panem, & carnes mane: ſimiliter panem & carnes veſperi. Hæ rapaciſſimæ aues omnem hunc commeatum dubio procul abſumpſiſſent in via, niſi illi eſset cura de nobis.

14 Parum hoc, per volucres hominem paſci; adijciam & maiora; ipſos cælites ad miniſterium noſtrum deſtinauit: etenim dùm Elias egeſtatem ſuam ſecuro ſomno ſolaretur, adfuit Angelus è cælo dapifer, panem & fontem adferẽs. Nunc è ſiluis in vrbem principem Babylonem, pedem referamus, ibique Danielem in lacu ferocium ac famelicorum leonum reuiſamus, quorum vt potens Dei manus ora frænarit, potuiſſet vel ſolo metu, vel etiam inedia emori, niſi omnem ſolicitudinem ſuam conieciſſet in eum, cui Daniel curæ ac cordi erat, vt cælites adminiſtrum miſerit, qui Abacuc portantem cibos meſſoribus, arrepto vertice Danieli ſtitit; quod diuinæ munificentiæ prodigium, ne animo excideret, Philippus Boncompagnus Bononienſis, Cardinalis S. Xiſti, pro ſymbolo adlegit, hoc lemmate adiecto: *Si Deus nobiſcum, quis contra nos?* Vndè S. Cyprianus hoc diuinæ Prouidentiæ ſingulari prodigio ſic incredulos confirmat: *Quando factum eſt vt iuſto poſſent deeſſe ſubſidia vitæ, cùm ſcriptum ſit: Non occidet Dominus fame animam iuſti. Elias in ſolitudine coruis miniſtrantibus paſcitur, & Danieli in lacu ad leonum prædam iuſſu Regis incluſo prandium diuinitùs apparatur; & tu metuis ne operanti tibi & Dominum promerenti deſit alimẽtum? vndè hæc incredula cogitatio?*

15 Libro iudicum capite 15. vbi Sampſon mandibula aſini mille viros trucidaſſet, defeſſus, *ſitiensq; valde, clamauit ad Dominum, & ait: Tu dediſti in manu ſerui tui ſalutem hanc maximam, atq; victoriam; en ſiti morior.* Vnde illi, vbi *ſitis, ardor, arenæ*, hauſtum frigidæ ad manum fuiſſe arbitramini? *Aperuit itaque Dominus molarem dentem in maxilla aſini & egreſſæ ſunt ex eo aquæ. Quibus hauſtis, refocillauit ſpiritum, & vires recepit.* Vnde & loco nomen fontis, ſtupendo ſanè prodigio, opportunè ſalientis, inditum eſt. Hæc dùm in Iſraelitis, in Sampſone, in Elia, in Daniele obſtupeſcimus, occurrat animo, quia non eſt abbreuiata manus Domini; non pauciora, nec minus illuſtria, in lege noua Redemptor noſter Prouidentiæ ſuæ ſigna monſtrauit. Marci 8. *Cùm turba multa*, quinque millium hominum, citra paruulos, *nec haberent quid manducarent*, procul ab vrbibus, *in deſerto*, vbi nihil ſuppetebat; *nec habent quod manducent hi*: iamque ad extremam famem redacti, *quia ecce iam triduo ſuſtinent me, & ſi dimiſero eos ieiunos, deficient in via.* Quin vt olim Iſraelitæ: *Nunquid poterit nobis parare menſam in deſerto?* Ita in præſenti: *Vnde illos quis poterit hìc ſaturare panibus in ſolitudine?* Et Philippus Ioannis 6. *Ducentorum denariorum panes non ſufficiunt eis, vt vnuſquiſque modicum quid accipiat.* Eiuſmodi anxia ſolicitudo, hodierna die complurium animos ſubit, quorum hac miſera bellorum tempeſtate, fami-

familiares querelæ ſunt: Quid confert me talis loci toparcham, tot prædiorum dominum nũcupari, tot iugera terræ numerare, cùm ex ijs nullus, aut certè exiguus cenſus redundet: cùm ex viginti, ex quadraginta millibus annuis, vix centum recipiam? & quid hæc inter tantos? inter tot liberos? inter tot famulos? inter familiam adeò copioſam? ſi ciues, ſi mercatores audieris, hi miſeriarum Iliadem pertexunt: commercia vltrò citroque intercidi, aut certè merces militum direptioni proſtitui: debita in annos plurimos produci, à paucis perſolui, iacturam maximam, emolumentum minimum: numeroſam prolem, parum in ſpe, nihil in re, nihil in penu, nihil in ſolario, nihil in cauea, niſi forte lecythus olei, pauxillum farinæ: & quid hæc inter tantos? ita anxiè exagitentur, qui ignorant, quàm prodigè, quàm prodigialiter Redemptor noſter miſertus ſuper turbam, in deſerto omnes affatim refecerit, pauerit ad ſaturitatem. Hinc rectè Chryſoſtomus commonet: *Niſi voluiſſet conſeruare, quod erat, nõ creaßet; quod autẽ ſic creauit, vt per eſcam ſeruetur, neceſsè eſt, ut det ei eſcam, quamdiù vult eſſe, quod fecit.*

16 Maria illa Ægyptiaca poſt admirabilem conuerſionem, cùm vocem hanc cæleſtem obaudiuiſſet: *Si tranſieris Iordanem, inuenies requiem:* quinque panes ſecum in deſertum aſportauit, vbi quadraginta ſeptem annis, hoc exiguo pabulo, vt Abbati Zoſimæ ipſa ingenuè faſſa eſt, vitam tolerauit; non tam gulæ illecebris, quàm animæ delicijs. Quid mirum? inquit Hugo: *Qui dedit animam quæ magis eſt, dabit eſcam quæ minus eſt. Anima enim plus eſt, quàm eſca.* Qui volet rariſſimi portenti inſtar habeat, Eliam olim à voraci volucri paſtum, quaſi non talia ac vberiora in lege gratiæ beneficia Paulo præſtita: ad quem dum coruus 60. annos dimidium panẽ attuliſſet, vbi Antonius Paulum conueniſset, integrũ attulit; & vt Hieronymus, *militibus ſuis Deus duplicauit annonam.* Iam verò quis diuinæ Prouidentiæ diffidat, qui Ioannem præcurſorem Domini locuſtis & melle ſilueſtri: qui alterum Ioannem ſolitudinis inquilinum, quatuordecim omninò annos, à nemine mortalium viſum, ceruæ lacte (quod & Ægidio accidit) educatum, S. Rochum quotidie à cane panem excepiſſe, attendat. Hæc & ſimilia expendens Theophylactus: Chriſtus *potuiſſet afferre in exẽplum Eliam, & Ioannem, & meminit auium; vt admoneret nos etiam illis magis brutos eße,* ſi adhuc de Prouidentia Dei erga nos, anxij ſuſpicari velimus; qui fide, eaque diuina qua nulla certior, aſſeuerat, quia ſolicitus eſt noſtri. Et irrefragabili veritati fidem denegamus; cuius rei indignitatem, vt Deo iniuriam, hiſce verbis exaggerat Saluianus: *O perueſitas! homini ab homine creditur, & non creditur Deo; omnia in rebus humanis ſpes futurorum agũt: ideò terris frumenta credimus, &c. ſolus Deus eſt, de quo deſperatur.* Homo committit litem ſuam cauſidico, ſanitatem & vitam medico, munus obtinendum potenti aulico; cœcus ſe finit regi à puero, à catello, & homo non

Digitized by Google

fidit,nec ſinit ſe regi à Deo: enimuerò dubitabit an recte dirigatur, an decipiatur, an à benigniſſimo Patre deſtituatur . Valet hìc illud Petri Chryſologi: *Homo homini exiguæ chartulæ obligatione conſtringitur : Deus tot ac tantis voluminibus* (ſacrarum literarum) *cauet, & tamen debitor non tenebitur?* ne quis authenticas eius ſyngraphas requirat.

17 Varia ſacrarum literarum teſtimonia congerit D. Auguſtinus, *de orat. Domin.* expendens illud , *Panem noſtrum quotidianum : Non poteſt* , inquit , *quotidianus cibus deeſſe iuſto , cùm ſcriptum ſit : Non occidet Dominus fame animam iuſti* . Et iterum : *Iunior fui, etenim ſenui, & nõ vidi iuſtum derelictum,nec ſemen eius quærens panem.* Et iterum: Quærentibus regnum Dei & iuſtitiam eius omnia promittit apponi; & cùm ſint Dei omnia,habenti Deum nihil deerit,ſi Deo ipſe non deſit.Et Chriſtus ipſe veritatis teſtimonium à diſcipulis ſuis perhiberi vult, dùm eos percunctatur: *Quando miſi vos ſine ſacculo,& pera,& calceamentis , numquid aliquid defuit uobis? At illi dixerunt: Nihil* . In his vos ad interpretes remitto.Vni Iſaiæ loco paululùm inhærebo: *Numquid obliuiſci poteſt mulier infãtem ſuum,ut non miſereatur filio uteri ſui? Etſi illa oblita fuerit,ego tamen non obliuiſcar tui.* Arctiſſimum naturæ vinculum , quo proli parentes adſtringuntur,quod ſumma illa Dei benignitas ſæpius in captis etiamnum auium pullis oſtendit:experientia enim non ſemel deprehenſum eſt , paſſerculos nido ſubductos,vimineæ caueæ incluſos,à parentibus eſcam accipere & enutriri,nec in vinculis derelinqui . *Multis paſſeribus pluris eſtis vos.* Et quoniam vult nos Redemptor noſter volatilia cæli reſpicere, inauditum matris in prolem,amoris exemplum capite: An. 1580. Francofurti cũ incendium ortum eſſet,flamma afflauit nidum ciconiæ: mater cum eſca reuerſa,vt nidum ardere cõſpexit,illicò ad flumen vicinum ſe proripuit: roſtrum aqua oppletum in flammas euomit;ſed cùm nil efficeret , ſuperuolitare,vnguibus ac roſtro ligna decerpere,tandem alis ſuper expanſis, vt vel ſic flammas ſuffocaret,ſe illo & amoris igne,vna cum pullis,tumulauit.Is animus,is amor brutis animantibus , eo affectu ſuis ſuccurrere proprio ſuæ vitæ diſpendio ſatagunt:temerarius ſit qui ab his benegniſſimum Redemptorem noſtrum,qui animam pro nobis poſuit,vllo modo vinci poſſe in animum inducat. Incendium paupertas eſt , incendium omnium bonorum vaſtatio eſt, & dubitabimus fonti miſericordiæ aquas deeſſe,quibus illud largiſſimè reſtinguat ? Fuit non ita pridem vnus aliquis captiuus inter Angliæ Martyres,qui ardentiſſima ſiti vrebatur,iamque exſtinguendus erat,ni qua potus ſubueniret.Humana ſpe omni reciſa, Pater miſericordiarum,qui dat omnibus affluenter, in vinculis non dereliquit eum:ſed de repente vſque eò denſus cœlo imber ingruit , vt eum per clathros,galero excipiens , abundè ſitim leuarit.Certè viſcera parentum commouentur, vt neceſſitati filiorum ſubueniant , & vt mali

ſint,

Digitized by Google

sint, *norunt bona data dare filijs suis; quanto magis Pater vester cælestis?* Vndè solerter obseruat Chrysost. *Scit enim pater uester, quia his omnibus indigetis; non autem dixit, Scit Deus, sed, Scit pater vester, ut eos in maiorem spem ducat: si enim pater est, non poterit despicere filios, cùm nec homines patres hoc sustineant. Dicit autem quoniam his omnibus indigetis: qualis enim est pater, qui sustinet etiam necessaria filijs deesse?* Hanc paternam in se misericordiam expertus regius Psaltes, exclamat: *Quomodò miseretur pater filiorum, misertus est Dominus timentibus se.* Tandem vt pater, imò & mater, in quibus affectus tenerior, obliuisci possit infantem suum, *ego tamen*, inquit Dominus, *tui non obliuiscar*. In parentibus hoc accidere posse, Propheta testatur, dicens: *Quoniam pater meus & mater mea dereliquerunt me: Dominus autem assumpsit me.* Et manifesto patet in Agar, quæ puerum in deserto deseruit: *Cùmque consumpta esset aqua*, omni humano auxilio Ismaël destitutus videbatur, sed minimè diuino; *exaudiuit autem Deus vocem pueri*; quam assumens Chrysostomus: *Nullam*, inquit, *salutis spem iam habenti, suam misericordiam exhibuit, pueri curam gerens.* Quid puero à parentibus inter lustra ac feras depositò, subsidij sperãdum erat? nisi fortè patris fidem hìc profuisse, & promisso suo Deũ teneri velimus. Sed quid de subulco illo sentietis, de quo mirum illud exstat prodigium. Comates opilio in Sicilia pecora pascens, ab hero cauæ arbori includitur; qui exacto iam anno reuersus, arborem rimatur, Comatem viuum ac validum reperit, atque vna aduertit ex arbore fauum mellis supernè stillare, quo ille id temporis victitarat.

18 Eò necessitatis nemo quisquam vestrum redactus est; vt tamen alicui obtingeret, nec sic de Dei bonitate diffidere, sed rectè sentire deberet: in omni penuria opulentissimum diuinæ prouidentiæ penum fiducia pandit; quantùm speramus, tantùm tenemus, vt rectè Bernardus in illa verba: Omnem locum quem calcauerit pes vester, vester erit. sic ait: *Pes uester, spes uestra est: quantum illa processerit, obtinebit.* Quin imò contra spẽ in spem, & si non habet quod speret, desperet nihil. Illud Maximiliani II. Imp. symbolum sibi vsurpet: *Dominus prouidebit*, qui non deserit sperãtem in se. Quare *iacta super Dominum curam tuam & ipse te enutriet*. Sed dicet aliquis, Quomodo hoc verum, cùm multi è fidissimis Dei amicis, quos inter Paulus, fame & siti miserè diuexati sint? Obiectioni occurrit August. in illa verba: *Quærite primum regnum Dei*, ipsum audite: *Cùm autem legamus in fame & siti Apostolum laborasse, non existimemu hìc Domini promissa titubasse; quandoquidem ista sunt adiutoria, medicus ille cui nos totos commisimus, nouit quando apponat, & quando detrahat, sicut nobis iudicat expedire*. Quod D. Thomas confirmat: *Sicut medicus abstrahit ab infirmo cibum & potum, ut curet eum, sic Dominus, qui habet prouidere, permittit hominem pati, ut curetur*. Quã rerum humanarum inopiam, quis non videat vberrimam cælestium donorum copiam? *Hactenus Engelgrauo. Sed alium demum adjciamus.*

P. Hie-

Digitized by Google

P.Hieremias Drexellius è Soc.Iesu in Heliotrop.lib.5.cap.7.

19 Omnia quidem in manu Dei sunt,non malè tamen quispiam dixit,tres claues Deum penes se habere, quas nemini committat : vnam quidem clauem ad promendas pluuias, ventos, niues,& alios eiusmodi partus aeris;clauem alteram ad reseranda sepulchra , & reuocandos in vitam mortuos,tertiam ad penu & omne genus alimoniæ.Quòd si Deus has promptuarias cellas occludat, quis aperiet? Ergo Deus rerum omnium promus condus: ab ipso impetrandum, quicquid ducendæ vitæ necessarium est.Marcus anachoreta dicere solebat:Qui Deo non fidit in his caducis,quantò minus fidet in alijs æternitatem spectantibus.Et primum argumentum quo Christus in nostram diffidentiam vsus, hoc est: Nonne anima plus est,quàm esca,& corpus plus quàm vestimentum? Hîc validissimis argumentis eximit animo solicitudinem illam pessimã circa vestitum & victum, docetque in alma Dei Prouidentia vnicè confidendum.Si enim Deus tàm prouidens & liberalis est in ijs, quæ videntur operosiora,cur Deum obliuionis arguimus aut incuriæ in ceteris minùs operosis? Si corpus dedit, cur vestem neget? qui donat equum, cur subtrahat frenum?Nonne vita pretiosior est quàm id quo alitur vita, & corpus præstantius quàm id quo tegitur corpus? vtique. Qui ergo nihil solicitis, imò nec quidem existentibus nobis in rerum natura,vitam corpusque dedit, dabit procul dubio & ea quibus vita & corpus sunt sustẽtanda,præsertim cùm ipse voluerit vitam corpusque his indigere . Si ergo maiora dedit vltro,declarauit se minora etiam & posse,& velle dare. Dabit autem non quidem otiosis nobis, quos non ad otium creauit, sed vacuis solicitudine, hanc enim Deus in se vult reijci.Pulchrè Iobus de coruorum coco interrogans:Quis,inquit,præparat coruo escam suam, quando pulli eius clamant vagantes, eò quòd non habeant cibos. Hoc ipsum ab auibus sumptũ argumẽtum ingerens & Christus: Respicite, inquit,volatilia cæli,quoniam non serunt,neque metunt,neque congregãt in horrea, & pater vester cælestis pascit illa : Nonne vos magis pluris estis illis? Hoc ipsum sępius inculcans hic è cælo magister: Nonne, inquit,duo passeres asse væneunt,& vnus ex illis non cadet super terram sine patre vestro. Vestri autem & capilli capitis omnes numerati sunt. Nolite ergo timere;multis passeribus meliores estis vos.

20 Alterum argumentum sumit à brutis animantibus, quæ citra omnem solicitudinem pascuntur, vt vel in illis discamus amplitudinem diuinæ Prouidentiæ,in quam recumbamus. Hanc enim vt apertissimam faciat, non adducit pastum in deserto Israelem annis quadraginta : non laudat Eliam à coruis nutritum,sed brutas animantes obijcit,idque non leones,vrsos,elephantes,aut alia id genus grandia animalia,quæ & ipsa

diui-

Digitized by Google

diuinitùs paſcuntur,ſed animalium minima,auiculas,quæ & cùm cantui ferè vacent,& veluti obiter ſumant cibum,maximè à ſolicitudine liberę videntur.Et homo qui pluris eſt innumeris auiculis, Deumque non Dominum tantùm,ſed & Patrem agnoſcit,ſic angatur animo?

21 Poſt demõſtratã Dei Prouidentiã in auiculas & capillos,quã circa floſculos gerat oſtendens: Conſiderate, inquit,lilia agri, quomodo creſcunt:non laborant, neque nent: Dico autem vobis, quoniam nec Salomon in omni gloria ſua coopertus eſt, ſicut vnum ex iſtis. Si autem fœnũ agri quod hodie eſt,& cras in clibanum mittitur,Deus ſic veſtit, quantò magis vos minimæ fidei? Videte igitur quàm non ſoliciti ſint agreſtes floſculi,de ſuo,quo triumphant veſtitu, nam omnem decorum ſuum vni Deo referunt acceptum, apertè profeſſi ſe nihil debere humanæ curæ. Rerum naturam,quæ à Dei Prouidentia eſt,hominum induſtria & cura imitari poteſt, aſſequi non poteſt. Adeò vt magnificentiſſimi Regis Salomonis exquiſitus,atque ad miraculum vſque ornatus ac pretioſus cultus,floris contemptiſſimi elegantiam neutiquam exæquet. Vos iam ipſi iudicate,ſi Deus viliſſimas herbas breui demetendas & in furnum rapiẽdas tam pulchrè amicit, quantò magis vos, immortalitati à ſe conditos veſtiet,curabitque neceſſaria, non tegendo tantùm corpori, ſed ſi opus ſit,etiam ornando.His & tertium quoque argumentũ adnectit Chriſtus, Et: Quis autem veſtrum cogitans,inquit, poteſt adijcere ad ſtaturam ſuã cubitum vnum? Imò minuet potiùs ſolicitudine: nihil hic vllius induſtria profecerit.Si ergo, inquit Lucas, neque quod minimum eſt poteſtis,quid de ceteris ſoliciti eſtis? ſi rem tantillam vel maxima ſolicitudo non promouet, vt ſcilicet corporis ſtatura nonnihil augeat, quomodo corpus in vita ſeruare poterit quantauis annonæ opumque congeſta copia,niſi adſpiret Dei Prouidentia? Inanis & irritus eſt omnis labor veſter,niſi Deus illum proſperet.Huic ergo alendi corporis curam permittite,cui & augendi,quia hoc quàm decentiſſimè ac ſuauiſſimè,veſtris curis nil opitulantibus, faciet. Aperit ille manum ſuam & implet omne animal benedictione.

22 Cùm ergo Deus,quæ ad vitã neceſſaria, prouideat omnibus,Nam, æqualiter cura eſt illi de omnibus,qui fit tantam vbique multitudinem eſſe hominum egentiſſimorum;videtur Deus res humanas ſuo fluxui permittere.Mira,mi homo, circa paupertatem hominum, Dei Prouidentia eſt.Verè Chryſoſtomus:Non tantùm pauperes diuitibus, inquit, ſed hi illis indigent,& magis. Et fingamus duas vrbes, quarum illam ſoli diuites, hanc pauperes ſoli habitent, nullum poterit inter has eſſe commercium:in illa nulli erunt opifices,non operæ mercenariæ, nullus illic ſartor, piſtor,ſutor, nullus faber,inſtitor, agricola;has artes opulenti non factitant, nulli hìc ſerui,ancillæ nullæ. qualis igitur hæc vrbs,ſi aliena

ope

ope destituatur? In altera sat erunt eorum qui calceos suant, qui vestes conficiant, qui agros colant, qui sibi denique re modica sufficiant. Si omnibus itaque abundè suppeterent ea quæ vitæ sustentandæ sunt, quid demum sequeretur? Interitus omnium opificiorum, operarum fabrilium, artificiorum. Substructiones, nauigationes, aucupia, piscationes, mercaturæ pessum irent: & qui Domini forent, si nulli essent qui seruos se profiterentur? Ita Paupertas conseruat humanam gentem & ornat: Paupertas industrios facit & laborioſos: Paupertas suscitat artes. Exulet Paupertas penitùs ab Orbe, simul boni mores, & Virtutes penè omnes exulabunt. Edere, bibere, ludere, helluari, græcari & pergræcari, primarium erit negotium: Luxum comitabitur luxuria, Diuitias vitia. Vbi rerum omnium abundantia est, ibi plerunque etiam vitiorum. Testantur hoc vberes anni, quibus plenæ potatorum cauponæ, in omne genus turpitudinis & insaniæ despumant. Testatur hoc Diluuium cuius principia fuerunt luxus & otium, hinc præmortui pudoris & plena libidinibus vita omnium. En, quanta Dei prouidentia, quæ à lasciuia ad laborem trahit homines paupertate; labor optimos citat. Quicquid vspiam pulchri cernimus, ab ijs elaboratum est, qui pecunia non abundarunt, ideò labores suos vendere coacti sunt.

23 In ipsa porrò paupertate quanta Deus Prouidentia succurrit! Non affliget Dominus animam iusti. Beatus Franciscus coram Assisinate Præsule vili duntaxat linteo tectus: Nunc, inquit, liberrimè dixero: Pater noster qui es in cælis. Idem suis in viaticum dare solitus est illud psalte: Iacta super Dominum curam tuam, & ipse te enutriet. Romano autē Pontifici de alimentis sciscitanti respondit: Matrem quidem habemus paupertem, Religionem, sed patrem ditissimum. Ita prorsus est: hic Pater tanta suos cura & prouidentia complectitur, vt cùm humana desunt auxilia, subministret diuina. Vt annonam præstaret Eliæ, suam nobis prouidentiam ingessit. Primò quidem, prophetæ dapiferos iussit esse coruos. *Corui quoque deferebant ei panem & carnes manè, similiter panem & carnes vesperi.* En aues rapacissimæ quæ alioquì commissum sibi commeatum cōsumpsissent in via, nisi obstitisset diuina prouidentia, iam etiam à dapibus sunt, & ad cyathos stant. Deindè hunc ipsum Eliam Deus per pauperculam viduam pauit, cuius omnes facultates erant pugillus farinæ, & parum olei quo vngeretur, non quo vesceretur, & tamen quot farinæ modij, quot libræ olei in paupertino hoc penore latebāt? Tertiò cùm Elias egestatem suam securo somno solaretur, adfuit alius è Cælo dapifer, Angelus, panem & fontem adferens, vti Habacuc Danieli messorum tulit delitias. Eandem hanc singularem beneuolentiam Deus sexcentis alijs suorum amicorum exhibuit, farinam, panes, oleum, vinum, occulta vi augendo, aut cùm hæc penitus deessent, insperata gratia submittēdo. Et quam-

uis

uis hæc talia nos ipsi nonnunquam experiamur, nihilominùs ingens vbique diffidentia est trepidantium, ne desint vitæ necessaria: cum Iudæis etiamnum vociferamus: Numquid poterit Deus parare mensam in deserto? Numquid & panem poterit dare? Adhuc Philippi vox auditur: Sed quid hæc sunt inter tantos? tot hominum fami non sufficient ista. O verè minimæ fidei homines! Scit Pater vester quia his omnibus indigetis. Nũquid Dei liberalitas nunc quàm olim contractior? *His sacrarum Scripturarũ oraculis ab disertissimis hominibus illustratis, vt factis verba commonstrem, illorum mira aliquot exempla subijciam, qui omnibus humanis auxilijs destituti, Deum implorantes, promptam eius Prouidentiam ac beneficentiam habuerunt.*

I. Exemplum S. Francisci ex PP. Soc. Iesu Henrico Engelgraue in Luce Euangel. Dom. 14. post Pent. §. IV. & Hieronymo Plato de bono statu Relig. lib. 3. cap. 27.

24 Illustre diuinæ Prouidentiæ monumentum in S. Francisco ostẽsum est, tùm alias sæpe, tùm maximè in generali conuentu Fratrum, quẽ is primùm Assisij habuit: quo cum ad quinque millia confluxissent, seuerè omnibus interminatus est, ne de rebus ad corpus pertinentibus soliciti essent, illud Psalmi, quod identidem in ore habebat, suis ingerens: *Iacta super Dominum curam tuam, & ipse te enutriet.* Aderat Francisco hæc dicenti S. Dominicus, eique hoc nimio plus visum est, cùm vereretur, ne quodammodò Deus tentari videretur, si non tantæ multitudini alimenta pararentur. Nec multò post, ecce ex omnibus finitimis vrbibus & pagis concursus hominum, & iumentorum, omnis generis commeatum, supellectilem, & vasa deferentium. Quis nunc miretur Seraphicum Patrem, dùm suos peregrinatum mitteret, non alio viatico instruxisse, quàm illo Dauidis versiculo: *Iacta super Dominum auram tuam, & ipse te enutriet?* Nõne hic meritò Pontifici sciscitanti, qui suos aleret, fiducia plenus respondit: *Matrem quidem habemus pauperem* (Religionem,) sed Patrem *diuitem in cælis*, qui ita horum, fratrum dicam an filiorum, curam gerit, vt Cornelius noster obseruarit per vniuersum Orbem facilè cẽtum myriades, siue millionem capitum vtriusque sexus ex Ordine Seraphico censeri; quorũ singulis siue in alimenta & vestes, siue in ædificia, eorumque saltem areã & hortos, minimùm ducentos vel trecentos florenos annuos assignari debere. Qui ad calculum reuocati, conficient ducentos, trecentosue, in annos singulos, florenorum milliones, quibus vbere de cælo, pleno, longè opulentiùs quàm mamilla regum lactentur.

II. Exemplum S. Dominici ex eodem P. Henrico Engelgraue Soc. Iesu lo. cit.

25 Simile quid Dominico accidisse legimus: dum Romæ duo stipẽ emendicassent, nec micam retulissent, iussit nihilominus omnes ad mensam vacuam conuocari: cui vt accubuere, duo iuuenes, panes miri cando-

Digitized by Google

ris singulis apposuere, incipiendo ab eo qui infimo loco consederat, & vacuo è dolio iussit vinum promi. *Itaque dilectissime* (hortor & te cui res angusta domi est, verbis Damiani) *noli diuersorum casuum muliebriter infortunia formidare, sed spera in Domino & fac bonitatem. Sæpe nimirum, vbi magis ex humana ratione diffiditur, illic propensiùs superna clementia subuenitur, & vbi solatium desperamus humanum, diuinum plerumque cernimus adesse præsidium.*

III. Exemplum PP. Prædicatorum, ex P. Hieremia Drexelio Soc. Iesu in Heliotrop. lib. 5. cap. 7. §. 3.

26 Beatus Dominicus sub initium sui Ordinis duos è suis misit, qui alibi locorum concionarentur. Illi sub vesperem & fessi & famelici, sed & tristes gemebant se ignotos ad pauperrimas casas deuenisse, vbi auxilij nihil sperandum. Hic vnus aliquis occurrens & mœroris causas eliciens: Omnia, inquit, Dei causa deseruistis, magna vtique in Deum fiducia, & nunc trepidatis velut omni spe destituti: pecudes Deus pascit, & filios sinet perire fame? Cùm dicto se subduxit. Illi oppidum ingressi, post preces in templo fusas, à Curione inuitati sunt ad cœnam. Sed & alius quispiam interuenit, qui hos ipsos hospitio recipere contendit: hic amica lis inter duos, à tertio demum dirempta est, primæ illic auctoritatis viro, qui & parochum, & alterum hospitij ius offerentem in suas ipse ædes pertraxit, & omnes lautè habuit. Ita Christus suis post toleratos nocte tota labores: Venite, inquit, prandete. Et tamen hæc omnia quandoque nostram nobis diffidentiam non eripiunt. Quicquid rerum suppeditet Deus, egestatem metuimus: inter aquas, aquarum penuriam formidamus: & nisi magna nos rerum abundantia circumfluat, multa nobis defieri credimus. Improba nos identidem cogitatio vellicat: Vbi est quod speras? Cui optimè respondens Augustinus; Spes, inquit, nondum peruenit ad rem; & ouum est aliquid, sed nondum est pullus.

IV. Exemp. B. Petri Regalati Ordinis Minorum ex P. Ioanne Bollando è Soc. Iesu 30. Martij to. 3. fol. 862. num. 54.

27 In Conuentu cùm Vicarium ageret Regalatus, & signum datũ esset conueniendi ad mensam, accessit ad sanctum Præfectus Refectorij: eique indicauit, neque panem neque aliud quidpiam, quod pransuris apponeretur, domi esse. Respondit ille: Quoniam iam datum erat signum, obedirent fratres: fore enim vt prouideret Deus. Dictum factum: iam consuetæ Benedictionis recitabatur formula, cùm dato ad ostium signo, abit Portarius, mulamque panibus, alijsq; opsonijs onustam reperit, ignarus quis eam adduxisset. Nihil autem moratus tulit ad refectorium quidquid erat: indeque reuertens, vt mulæ quoque pabulum suum daret, nec ipsam,

Digitized by Google

ipſam,nec vllum eius veſtigium reperit:quapropter imputatus miraculo ſucceſsus eſt.Anno 1456.ſub initium Quadrageſimæ Beatus noſter in morbum incidit: qua in poſtrema ægritudine multis prodigijs honoratus fuit.Patiebatur moleſtiſſimum ciborum faſtidium: ideòque interrogatus à Medico, num alicuius rei appetentia videretur tangi? Coturnicem,inquit,ſi adeſset,comederem.Abit Medicus,& ante portã Conuentus in equum ſuum conſcenſurus;coturnicem videt, adeò laſsam fatigatamque ab inſequente accipitre, vt nullo negotio capere eam potuerit, eamque lætiſſimus ad B. infirmum attulerit. Ille verò manu apprehenſam blandè demulcens,& plumas multùm vexatas componens:Auicula, inquit,ſuauiſſima:Deus te ab vnguibus inimici eruit,& meis nunc manibus moriere?Minimè verò:vade & lauda eum,qui creauit & liberauit te: Itaque proiectam in aerem permiſit auolare.

V.Exemp.cuiuſdam filij Regis ex P.Hier.Drexelio Soc.Ieſu lo.cit.§.3.

28 Anno Chriſtiano ſexcenteſimo quinquageſimo tertio Iudocus, Britonum Regis Rethaelis filius,ſpreto ſolio in ſacerdotium venit,ſolitarium vitæ genus amplexus, in Brahic loco riuulis cincto cœnobium & templum condidit.Hic in egenos tàm piè effuſus fuit, vt quodam die non niſi panis vnicus familiæ ſupereſset: hunc ipſum tamen in quatuor partes ſecari, & quadram dari mendico iuſſit. At ille idem mendiculus mutata veſte quartùm redijt, & omne penu mendicando abſtulit. Hîc Vlmarus ſocius muſsare & obloqui,atque liberalitati nimiæ indignari. Iudocus hominem ſolatus, è cæleſti penore ſubſidium petere docuit. Paullò poſt quatuor nauiculæ commeatu onuſtæ illic appulerunt,& omnem religioſæ familiæ indigentiam ſubleuarunt.Optimè dixit Auguſtinus:An putas qui Chriſtum paſcit,à Chriſto non paſcitur?

VI. Exemp. S.Brigidæ Virginis ex P. Ioanne Bollando Soc.Ieſu 1.Febr. to.1.fol.130. col.1.num.81.

29 Religioſi quidam viri ad Brigidam venerunt,& prædicauerunt verbum Dei.Poſt hæc dixit Brigida,ad cocam ſuam: Præpara prandium optimum hoſpitibus.Reſpondit Coca dicens:Quale prandium dabo eis? Dixit Brigida:Da eis panem & butyrum,& cepas & fercula multa. Reſpondit ei Coca:Dabo ſic; ſed tu priùs exi ad Eccleſiam.Nihil enim eorum quæ dixit habuit Coca. Dixitque Brigida ad Cocam: Scopa pauimentum coquinæ,& claude eam,& vade ad domum tuam,& ora in ea: & ego ibo in Eccleſiam.Hora autem ſexta vocauit Brigida plauſu,& dixit illi:Adeſt tempus vt reficiantur Hoſpites:vade ad coquinã,& quodcunque inueneris in ea da eis largiter. Tunc illa aperiens coquinam,inuenit omnes eſcas, quas dixit Brigida: & non defecerunt illæ eſcæ per

Digitized by Google

ſeptem dies: & erant ſufficientes tàm Hoſpitibus, quàm omni familiæ Brigidæ: & nemo nouit vndè erant illæ eſcæ, præter Brigidam & Cocam ſuam.

VII. Exempl. Macrinæ Auiæ S. Baſilij cum Marito aliiſque latentes in ſolitudine, ex PP. Ioanne Bollando 14. Ianuarij fol. 953. & Henrico Engel. in Luce Euang. lo. cit.

30 Suauiores quaſdam epulas generoſi homines (Macrina & coniux) expetebant: vt qui temporis loginquitate fracti ac debilitati eſſent, ac neceſſariorum ciborum faſtidium contraxiſſent. Nec idcircò tamen Iſraelitarum ſermonibus vtebantur (non enim queruli & murmurantes erant, vt illi cùm Ægyptum reliquiſſent, fameque in deſerto premerentur) nimirum ſolitudine meliorem, ſibique magis exoptandam Ægyptũ eſſe, vt quæ luculentam ijs ollarum & carnium, aliarumque omnium rerum, quas illic reliquerant, copiam ſubminiſtraret; nec enim iam qua vecordia erant grauis ipſis lateritius labor & argilla videbatur: verùm alia, qui ſanctitatem maiorem fidemque ſapiebant, loquebantur. Quid enim, dicebant, fieri ne hoc nequit, vt Deus ille miraculorum, qui peregrinũ populum & profugum ita copiosè in deſerto aluit, vt & panem plueret, & aues effunderet, non ſolùm neceſsarijs, ſed etiam delicatioribus cibis eum nutriens: qui mare ſcidit, ſolis curſum retardauit, amnem repreſſit; aliaque deindè ſubiungentes quæcunque ab eo olim geſta (ſolet enim in huiuſmodi rebus animus veteres hiſtorias libenter perſequi, Deique gloriam ex multis miraculis celebrare.) Idem etiam inferebãt, nos quoque pietatis athletas hodierno die lautioribus obſonijs paſcat. Feræ multæ, quæ diuitum menſas, quales quondam nobis etiam erant, effugerunt, in his montibus latitant: multæ eſculentæ aues ſupra nos, qui eas expetimus, volitant: quorum quid omninò eſt, quòd te vel ſolùm annuẽte, non facilè capi poſſit? Hæc eorum verba erant; ac præda verborum comes erat, obſonium ſponte oblatum, conuiuium nullo labore inſtructum, cerui è tumulis repente apparentes: quàm magni! quàm pingues! quàm ad cædem prompti & parati! Propemodùm eos conijceres, quòd non citiùs vocati eſſent, moleſtè ferre. Illi capitum nutu trahebant: hi ſequebantur: quo inſectante & cogente? nemine. Quibus equis? quibus canibus? quo latratu & clamore venatico? quibus iuuenibus viarum exitus occupantibus, vt venationis leges poſtulant? orationis tantùm iuſtæque petitionis vinculo conſtricti. Quis vel noſtra vel omnium qui vmquam fuerunt memoria talem venationem capturamque cognouit? O rem admirandam! Ipſi prædæ ſuæ diſpenſatores erant: quantum voluntas ferebat detentum eſt: quod ſupererat, ad ſyluas in ſecundam menſam relegatum eſt.

VIII.

Digitized by Google

VIII. Exemplum B. Rogerij Abbatis ex P. Ioanne Bollando Societatis Iesu 4. Ianuarij fol. 184.

31 Ad visitandum infirmum (B. Rogerius Abbas) longè tamen positum, est misericorditer citatus. Cùm autem pertransiret per quem dã locum desertum, locum horroris & vastæ solitudinis, hora transierat iam refectionis. Cùm verò torqueretur Conuersus pariter & seruus, & ambularent tristes, laborem itineris & famis patienter amplius non ferentes, dicunt Abbati: Dùm pergitis ad visitandos infirmos alienos, vos sanos & domesticos fame perire vultis? Pater autem sanctus nõ iratus, non turbatus, sed compassus eorum angustijs respondit: Confidite & nolite turbari, quoniam citò visitabit nos pius & misericors Dominus. Vix autem verba compleuerat, cùm ecce respicientes à latere dextro, vident domũ non magnam, ibique eum declinare precantur, donec pane saltem reficiantur & aqua. Ipse verò importunis eorum precibus acquiescens, cum ipsis pariter ad eandem domum accessit. Requisiuit autem humiliter à magistro domus illius, si vel pecunia mediãte esset vbi refectionem qualemcumque percipere valerent. Ad cuius vocem cùm responderet Magister nihil esse paratum ad horam, nisi panem hordeaceum & aquam: Pater sanctus cibum Apostolicum gratanter acceptans; Afferte, inquit, quæ habetis in nomine Domini nostri Iesu Christi. Currit igitur ad fontem famulus ipsius Abbatis, vt ad prandium aquam recentem deportet: eo autem in fontem situlam immergente, in eam intrat piscis miræ magnitudinis: qui cùm videret eum in situlam palpitantem, citiùs cucurrit, & omnibus qui in domo erant cum ingenti gaudio demonstrauit. Mirari pariter & gaudere singuli super pisce, dicentes nunquam vidisse se piscem aliàs in fonte. Quid plura? exenteratur, scinditur, coquitur, coctus diuiditur singulis, pro vt cuique opus erat. Interea dũm exultant & epulantur, hospes cum gemitu conqueritur, quia vinum non habet. Ante Abbatem defertur aqua; quæ ad benedictiones eius, vini meri conuertitur in saporem. Bibunt autem ex eo omnes, & cum magna exultatione acclamant: Benedictus Dominus Deus Israel, qui fecit mirabilia magna solus. Benedictus Dominus, qui ad benedictionem serui sui, & glorificandum nomen suum inter nos, hodie miraculum iterauit, quod fecisse legitur in initio seruorum suorum. Surgens igitur à mensa infirmum suum visitauit: & eo per Dei gratiam sanitati restituto, ipse quoque ab ægritudine sua melioratus ad propria remeauit.

IX. Exemplum S. Theodosij Cœnobiarchæ ex P. Ioanne Bollando Societ. Iesu 9. Ianuarij fol. 688.

32 Dies erat festus, & festorum omnium primus & præcipuus: ipsum

ipſum,inquam Paſcha---Sacræ autem noctis aderat quidem yeſpera: ijs autem,qui ad eum ventitabant,nihil erat eorum,quæ ſunt ad veſcendum neceſſaria,non panis,non oleum, non aliquid aliud erat ex ijs, quæ ſunt eſculenta. Atque chorus quidem diſcipulorum ægrè ferebat,vt eſt veriſimile, qui iam erant numero duodecim: ægrè ferebant autem non pro ſe tantùm,ſed quòd cùm iam non adeſſet panis,qui offerretur ad ſacrificium,erat eis futurum Paſcha abſque ſacrificio,& abſque Corpore Chriſti dies feſtus celebrandus. Circumſiſtentes itaque aduerſus Magiſtrum murmurabant,cùm cauſam rationi conſentaneam veluti ex re cepiſſent. Ille verò cùm tantùm dixiſset,Parari oportet ſacram menſam; reliquorũ autem,inquit, nihil vlli curę ſit. Nàm qui olim tot Iſraelis millia in ſolitudine,deindè etiam non paruam multitudinem aluit ad ſatietatem, hic ipſe noſtri quoque curam gerit,nec eſt viribus imbecillior, nec ad prouidendum debilior. Hæc ille quidem dixit: ſed quemadmodùm eius verba effectum ſint quàm primùm conſecuta,nec ſpe fraudauerint diſcipulos,iam iam dicet oratio. Quomodò enim olim ouis in vepribus Sabec adfuit,Abrahæ parata ad holocauſtum;ita etiam huic quoque Beato,ſole iam terram relinquente, accedit quidam par mulorum ducens, per quas afferebatur ſarcina variorum alimentorum, conuenientium hominibus qui ſe exercent: & nec aberat quidam ipſe ſacræ menſæ, qui videtur,& intelligentia percipitur,panis,ſed erat vnà cũ alijs. Propter quod magis lætati ſunt Theodoſij diſcipuli,Chriſti cultores. Et hoc quidem donum, fuit donum illius precum, quod non ex cælo pluerat, vt priùs manna; ſed ex terra ſcaturierat nutibus cæleſtibus, & aluit non ſolùm ſẽſibiliter, ſed etiam ſpiritaliter, quod ad panem quidem attinet, qui fuit oblatus ſanctificationibus. Sic ergo cùm ſimul terreſtribus bonis & cæleſtibus ſe iucundè ſatiaſſent,qui apud ipſum erant, vſque ad ſanctam Pentecoſten, paullatim diſcebant, qualis eſſet illorum Doctor. Et hoc quidem ita ſe habuit. Quod autem conſequitur, illius dico eſſe fraternũ, & ſimilis fidei & ſpei fœtum germaniſſimum. Vir quidam cuius erant magnæ opes,bonis autem operibus laudem aſſequi ſtatuerat,ſuas facultates diſtribuebat in benedictionibus, & pecuniæ materiã efficiebat animæ ſalutarem. Is,inquam,cùm omnibus alijs,& præcipuè ijs,qui viuebãt ex Chriſto,& ſe à mundo remouere,ad Deum autem propè accedere rectè cogitabant,dextera apparuiſſet iucundiſſima,vt diuina dicit Scriptura;aut rurſus,vt cùm Scriptura magis dicam, hortus eius non concluſus, & fons conſpectus eſſet non ſignatus;ſolis Theodoſij diſcipulis,per obliuionem aut ignorationem non impertijt beneficentiam; aut fortè etiam Deo in his Sanctum probante aut glorificante. Atque diſcipuli quidem accedentes,ei exhibebant moleſtiam, vt & ſe & illos manifeſtos redderet diuiſori,& magno ſtudio inſtabant: neque enim ſe habere, quo deinceps

ceps alantur,qui paucas quidem habebant siliquas, & cùm eæ nonnumquàm deficerent,ea quæ restabant ossa coquebant,vt iam dictum est, & eis vtebantur ad famis solatium.Sic ergo illi hominem,qui semper latere studuerat, manifestum fieri cogebant propter pusillum suum & abiectũ animum:& eum,qui ad Deum oculos conuertere consueuerat,vrgebant, vt turpiter manus porrigeret hominibus,relicta manu,quæ est aperta,& implet omne animal benedictione,vt qui eam esse angustam vel parcam ac sordidam iudicasset in præsentia. Atque illi quidem erant tristes. Is verò eos sensim admonens: Quis, aiebat, ex ijs qui in Deo confisi sunt, omninò est derelictus? At quis, qui ipsum ad finem vsque sustinuit, non accepit consolationem? Qui inebriat omnem sitientem animam.Hæc nobiscum dicat diuinus Hieremias:Et omnem esurientem implet animam: Qui præparat coruis cibum,& pullis coruorum;vt Iob quoque & diuinũ Dauid introducam simul loquentes. Cognoscamus quantum interest inter humanum studium & diuinam prouidentiam,quæ pertingit vsque ad extrema:& sciemus,quemadmodùm ijs etiam,quæ propter Christum lubenter reliquimus,diuina rursus prouidentia abundè & copiosè fruimur. Hæc dixit,& paulò pòst apparuit quidam,ducens animal onustum. Ibat autem non ad magni Theodosij monasterium; sed scopus quidem erat ei id transire,onus autem in aliquo alio loco deponere. Postquàm verò fuit iam propè monasterium, vel inuitum virum sistit iumentum: cùmque ei flagello multas plagas incuteret,illud erat immobile,non secus,ac si esset saxum. Cùm homo ergo rectè existimasset id non fieri sine Dei numine, mox conuerso ordine, animali vtebatur tamquàm duce, & laxato fræno ei permittebat ire,quò eum ferret impetus. Cùm homo sic fecisset,animal confestim nusquam quidem aliò, sed perindè ac si aliquis frænum,cùm à nemine videri posset,traheret & dirigeret, rectà vadit ad monasterium.Quò cùm vir esset ingressus, & inopiam,quæ eos vrgebat maxima,didicisset,& Dei Prouidentiæ arcanum esset admiratus, quemadmodùm scilicet effecisset,vt inopiæ molestia eis esset occasio coronarum,& vt ipse eam solueret molestiam; & quòd ea de causa non parebat animal, eum diuina vocante Prouidentia ad alendas animas, quæ Deo quidem ministrabant, ministrantis autem corporis laborabant imbecillitate.Hæc cùm ille didicisset,duplum præbuit eius eleemosynæ,quam primus diuisor dederat. De cetero ergo eius discipuli cessantes ei exhibere molestiam,& esse pusillo & abiecto animo, studebant potiùs eum imitari, beatumque eum ducebant propter firmam spem & fidem in Deum.

Digitized by Google

X. Exemplum S. Alexandri Acoemeti Abb. ex P. Ioanne Bollando Soc. Iesu 15. Ianuarij fol. 1023. col. 1. & 2. num. 18.

33 Sanctus ergo cùm videret omnes fide susceptâ gestientes, Deoque gratias agentes, ait eis: Hactenùs lacte estis nutriti; at si quis solidi cibi esse particeps cupit, & perfectus Christianus fieri, vēdat possessiones suas, & det pauperibus: nec solicitus sit de crastino, & habebit thesaurū in cælis. Sed quærat, iuxtà quod scriptum est, regnum cælorum & iustitiam Dei, & hæc omnia affatim ei adijcientur. Hæc grauia & dura visa sunt quibusdam, qui amplas habebant facultates. At Rabbulus discipulus dixit: Non sum ego perfectus Christianus? at qua ratione possum hęc facere? Quis enim multitudinem domesticorū meorum nutriet, si id egero? Hic mera fraus est. At si vis, ipso facto id mihi persuade, & me liberosq; meos vel die vno sustenta; tùm demum credam quæ dicis. Si id in vrbe præstare haud vales, quid si in solitudinem exierimus? Respondit B. Alexander: Sume liberos tuos, atque alios quot volueris, & in quampiam illos deduc solitudinem; & si vestri curam non gesserit Dominus, ne mihi deinceps fidem habeas. Rabbulus ait: Id si feceris, exequar vniuersa quæ scripta sunt. Assumptis igitur liberis suis, & quot voluit alijs, maximè B. Alexandrum cupiens tentare, in vastam eos solitudinem deducit, numquàm humano, vt videbatur, calcatam vestigio. Cùmque die toto iter egissent, sub horam vndecimam subsistiterunt in medio duorum mōtium. Et Rabbulus quidem vias circumspiciens ridebat. B. Alexander autem iuxtà consuetudinem statim precationi se dedit. Cùmque simul vespertinum hymnum complessent, fiduciæ magnanimi athletæ sui respondit pijssimum numen. Misit enim Angelum rustici specie, iumentum agentē mundis & calidis onustum panibus, & duabus ollis obsoniorum vtrimq; dependentibus, in quibus olera erant & legumina. Tunc B. Alexander Rabbulo dicit: Surge, accipe, & noli incredulus esse. Is verò longo tempore attonitus hæsit, ita secum ratiocinans: Vndè in loco deserto rusticus homo tot & tales habuit panes? Et nos quidem toto die incedentes vix in hunc peruenimus locum: omninò igitur ipsum oportet noctu domo discessisse, vt huc tandem hoc tempore peruenire: necesse proindè est, vt hodie panes illi cocti non sint: vndè ergo calidi sunt? Atque hæc animo voluens, admirabatur Christi virtutem. Dicit autem ei qui aduenerat: Vndè venis? aut quis te huc misit? Angelus verò: Meus me Dominus misit. Sumptis ergo cibis illum qui rusticus videbatur dimisērūt: qui ad exiguum spatium progressus, subitò videri desijt. Suscipientes cum gratiarū actione quæ ijs à Domino Iesu missa erant, manserunt isthic ea nocte. Postridie in vrbem reuersi sunt. Rabbulus autem hoc miraculo in fide confirmatus, volens absque vlla distractione diuinæ vacare contemplationi,

quæ

quæ Reip.erant,ei resignat;vxori,quæ eius erant,restituit, & filiabus atque ancillis.Acquieuit verò vxor viri sui consilio, constructoque monasterio in eo cum filiabus & ancillis Deo toto corde seruiuit. At Rabbulus seruos manu misit, quæ rationi consentanea essent vitæ subsidia ijs largitus;possessiones verò ac vestes diuendens,pretium in pauperes erogauit. Atque in eremum secedens eò assidua exercitatione processit, vt non videretur humano ampliùs corpore circumuestitus,in ieiunijs,vigilijs,precibus perseuerans,& cum Christo indesinenter colloquens,dolés de præterita ignorantia.

Exemplum S. Apollonij Abb. ex PP. Soc. Iesu Ioanne Bollando 25. Ianuar. tom. 2. fol. 626. num. 13. & Heriberto Rosueido de vit. Patr. lib. 2. fol. 463.

34 Erat in montis spelunca S. Apollo cum quinque alijs fratribus, qui primi fuerunt eius discipuli,cùm recenter veniisset è solitudine.Cùm autem aduentasset dies festus Paschæ, & Dei cultum impleisent, erant esuri ea quæ inueniebantur:erant autem aliquot sicci panes, & quædam olera reposita.Eis autem dixit Apollo:Si sumus fideles,ò filij,& germani Christi filij,petat vnusquisque vestrum à Deo id quod eius animo gratũ est ad vescendum.Illi verò ei vniuersum permiserunt,existimantes se esse indignos tali gratia. Cùm læto autem vultu orasset, & omnes dixissent, Amen;protinus noctu venerunt in speluncam quidam viri penitùs incogniti,qui dicebant se venire à loginqua regione:& omnia ferebant, ea etiam,de quibus ne auditione quidem acceperant,& quæ non nascuntur in Ægypto,horti fructus omnis generis,vuas & mala punica,& ficus & nuces, & omnia intempestiuè: quin etiam quosdam inuentos mellis fauos, & vrnam recentis lactis: & nicolaos maximos (*hos placentas interpretantur*) & panes mundos & calidos è regione externa.Ij autem,qui ea attulerant,cùm solummodò tradidissent,tanquam missi à viro magno & diuite,protinùs properè recesserunt. Cùm autem quæ erant esculenta percepissent,ea illis sufficerunt vsque ad Pentecosten:adeò vt ipsi quoque mirarentur, & dicerent, fuisse ea verè à Deo missa——Cùm non multò antè tempore fuisset aliquando fames in Thebaide;qui autem ea loca accolebant populi audissent, quòd qui erant apud eum Monachi, præter spem omnem & opinionem quotidiè alerentur; vno animo apud ipsum accesserunt cum vxoribus & liberis, simul benedictionem petentes,& alimentum.Is autem nihil veritus, ne cibus ei aliquando deesset, dabat omnibus venientibus,vnicuique quod in diem sufficeret. Relictis autem tribus solis magnis sportis cum panibus,& fame inualescente, iubet sportas afferri in medium,quas ipso die erant esuri Monachi: & audientibus omnibus fratribus,& populi multitudine,dixit magna voce: Non potens est manus Domini hæc implere? Hæc autem dicit Spiritus

ſanctus: Non deficiet panis ex his ſportis, donec nouo frumento fuerimus ſatiati. Et affirmarunt omnes, qui tunc aderant, eis panes ſuffeciſſe quatuor menſes. Similiter autem & in oleo & frumento: adeò vt veniret Satanas, & ei diceret: Num tu es Elias, aut alius ex Prophetis & Apoſtolis, quòd hæc facias? Is autem dixit ipſi: Quid enim? non homines, ſancti fuerunt Apoſtoli & Prophetæ, qui hæc nobis tradiderunt? An tùm quidem aderat Deus, nunc autem peregrè eſt profectus? Poteſt autem Deus hæc ſemper facere, & nihil erit quod ipſe nõ poſſit. Si ergo Deus eſt bonus, cur tu malus? Quid verò non oportet nos quoque dicere ea quæ vidimus? nempè quòd fratres ingrediebantur cum ſportis, ad menſas panes afferentes, & cùm comederent quingenti fratres ad ſatietatem, eas rurſus plenas accipiebant.

XII. Exemplum ex P. Hieremia Drexelio è Societate Ieſu in Heliotrop. lib. 5. cap. 7. §. 4.

135. Mendicum aiunt fuiſſe, qui vbi manticam iam oppletam, & vndequaque fartam panibus vidiſſet, dicere ſolebat: *Iàm ſpero*. Huic nos mendico ſimillimi ſumus, tùm ſcilicet ſperamus cùm in annos plurimos lautè proſpectum nobis credimus. Nimirùm tantum ſpei concipimus, quantum rei præſentis cernimus. Longè aliter Ioannes Alexandrinus Patriarcha, qui per veram fiduciam totus à diuina Prouidentia pẽdebat, qua vna re maximis calamitatibus facilem medelam adhibuit. Fuit vt tredecim frumentariæ naues, quarum ſingulæ decem millia modiorum capiebant, mergerentur mari. Media ferè pars ciuium Alexandrinorum ingenti hoc damno affecta eſt: ideò nautæ alijque in Aſylum Alexãdriæ confugerunt. Ad quos mox ſchedulam miſit Ioannes, in qua hoc ſolùm perſcripſit: Dominus dedit, Dominus, vt voluit, abſtulit. Sicut Domino placuit, ita factum eſt: Sit nomen Domini benedictum. Exite filij, nihil ob hoc veriti: Dominus ſolicitus erit de craſtino. Poſtero ab hoc die adfuerunt qui optimum Præſulem ob acceptam cladem ſolarentur: at ille modeſtè præoccupans, & culpam omnem in ſe deriuans; Ego, inquit, liberalem me credebam in danda ſtipe, & forſan ob id elatioris animi fui, iuſtè igitur amantiſſimus Pater, filium vanè intumeſcentem corripuit hac clade. Admonet Deus & reuocat clementer, plagas aliquot infligẽs, vt ijs admoniti ad nos redeamus, imò ad ipſum. Sed eſt prorſus idem ipſe ille Deus, qui Iobi æuo fuit, æquè potens, æquè miſericors, qui non deſeret nos. Ita ipſos conſolatores ſuos integerrimus Antiſtes ſolatus eſt. Nec diù fuit, ait Leontius, cùm grande illud damnum duplicato lucro penſatum eſt, & Ioannes priſtinam in egentes liberalitatem repetijt. Diffidentiam certè ac puſillanimitatem in his talibus exhibere, idem penè eſt, ac dicere: Aut auarus eſt Deus, aut obliuioſus. Sed apa-

Digitized by Google

apage impias has voces . *Hactenus Drexelius , qui §. V. post aliud exemplum penè exclamans sic ait :* Hæc vtique credimus : sexcenta talia contingere non nescimus : similia & ipsi experti sumus . Nihilominùs tàm exigua est sæpe nostra in Diuinam Prouidentiam fiducia , vt nisi marsupia , cistæ , penora , cellæ, horrea, rerum omnium referta sint , animus quoque spe vacuus iaceat . Cùm verò crumenam cernimus numis differtam , hic demum speramus. O malè oculati : *Spes quæ videtur , non est spes . Si autem quod non videmus speramus, per patientiam expectamus. ad Romanos* 8. 24. & 25. Ea demùm vera est in Deum fiducia , quando spes in angusto est, & cum rebus arctissimis colluctatur . *Egregiè P. Sebastianus Barradas è Societate Iesu tom. 3. lib. 3. cap. 2. illa verba* , Nolite timere pusillus grex , *sic interpretatur , vt benè in nostrum Ordinem quadrent :* O parue , *inquit* , grex : ò discipuli mei , ne timueritis egestatem : non deerunt alimenta, aut integumenta ; si solicitudinem quærendi hæc abijciatis : Deo fidite ; dabit ille minima , qui dat maxima. *Ita Barradas.*

36 . *Quæ ideò studiosè collegi, & iam edidi lubenter in lucem, non solùm Nostri Ordinis constitutionem vt illustrarem, sed ut quorundam deceptorum hominũ ignauiam, dictumque refellerem, insipienter existimantium, Theatinum Institutũ tunc optimè processurum, cùm Nostrates in Vrbibus Altari deseruiunt , & Diuini Verbi prædicationem exercent, ac Sacramenta pijs populis administrant; non verò cùm sibi ipsis dumtaxat in solitudine vacant , spiritualibus (vt aiunt) exercitijs occupati. Quod nobis à nonnullis obiectum fuit, qui in hoc Sanctissimi Sacramenti & Immaculatæ Cõceptionis Monasterio, deputato Nostrorum secessui, satagebant; vt vel census nobis attribui , vel à Virginibus Theatinis victum subministrari quotidiè pateremur. O stulta & vana sententia ! Num qui Prouidentiam suam in lilia & in coruos exaggerat; nos Religiosos pascere ea solùm conditione promittit , dùm fidelibus populis per verbi Dei prædicationem & Sacramentorum administrationẽ opitulemur? An nõ satis est, quod ipse docet in Euãgelio, & S.P.N. Caietanus in libro suis manibus appositò scriptum habet: quærere videlicet Dei Regnum , & iustitiam eius, vt omnia victui necessaria affatim nobis adjciantur ?*

Laudetur Sanctissimum SACRAMENTVM ; & benedicta sit semper ab omnibus B. MARIÆ Virginis PVRITAS , & immaculata CONCEPTIO.

(✠✠✠)

Digitized by Google

DISQVISITIONVM HISTORICARVM DE SANCTISSIMI PAVLI PAPAE IV. INCVLPATA VITA,

CLARORVM SCRIPTORVM E SOCIETATE IESV TESTIMONIIS AC ELOGIIS EXPLICATA,

AVCTORE D. FRANCISCO MARIA MAGGIO C.R.

PARS QVINTA.

SIVE

Qualis fuerit Ioannes-Petrus, quidue præclarè gesserit, ipsis duodecim annis, quos Theatino in Ordine ac Habitu vixit.

---

1 *Renatus Chiopinus* lib.3.de sac.Polit.*Episcopum Theatinum, Patrum Capucinorum institutorem & authorem appellat: sed dicere re vera non debuit, nisi directorem atque fautorem.* Ant.Caracciol.in vita Pauli IV.lib.2.cap.4. & ex eo Ioseph Sylos par.1.lib.3.fol.77.

DISQVISITIO PRIMA.

Ioannes-Petrus Capucini Ordinis Fundationem an iuuit, atque prædixit? Cùm vterque Theatinus & Capucinus Ordo conditus est, quot Hæretici ac Perduelles Dei Ecclesiam vndique diuexabant?

P.Ioannes Rhò è Soc.Iesu interrog.6.de Chronotaxi fol.94.num.24.lin.30.

2 VR (*P.Zachariæ*) Bouerio in historia summa fide ac diligentia versanti non credam? Quamquam verò Ludouicus (*inquit eruditissimus Bouerius sub Annum 1526.num.XXXVIII.fol.63.*) de Reformationis propagatione eo tempore nec dùm cogitaret: Dei tamen Sapientia, quæ illum ad Reformationis propagationem, eo nec dùm cogitante, vocauerat; aptum illi

illi ad id consilium administrauit. Ludouicus itaque Romam versus cum Raphaele iter aggressus, cùm in eo tùm propter victus inopiam, tùm ob conceptos vndique terrores, quibus percellebantur, quamplurima perpessi fuissent, tandem ad Vrbem perueniunt: vbi per aliquot dies, primũ Dei opem effusis lacrymis implorant: B. Virginis, ac B. Patris Francisci patrocinium precibus sibi conciliare studeut: Vrbis Ecclesias piè inuisunt: demùm totius rei summam diuinæ pietati velut propriam committunt, eamque impensiùs orant, vt illa actus dirigat, negotium gerat, opus perficiat. Post hæc Ludouicus opportunum tempus obseruans, quo Pontificem adeat: cùm enim tot curis implicitum audiret; vt vix post plurimos dies optato se illius aspectu frui posse speraret; accidit, vt in ipso Vaticani Palatio, Domini Papæ Eleemosynarium, virum egregiè pium, insperato sibi occursu obuium haberet: qui vbi illam habitus asperitatem, ac nouam Caputij formam secum paulisper contemplatus fuit; Eremitam esse arbitratus, cum eo de seculi fuga, & rerum omnium contemptu, agere cœpit, Religiosum maximè institutum commendans, in quo vir ab omni rerũ humanarũ cura solutus, Deo purè ac integrè famulatur. Atque inter hæc de Ioanne-Petro Carafa, Viro ea tempestate pietatis apud omnes commendatissim dicere exorsus: qui paulò antea Theatino Episcopatu, nec non Brunusij Archiepiscopatu constanter recusato; nouum Presbyterorum Collegium, sub Clericorum Regularium nomine, instituerat: & cum ijs sub monte Pincio, longè ab hominum conspectu, priuatis in ædibus, vitam ducebat: CÆLESTEM IPSIVS PRVDENTIAM, PIETATEM, REFORMATIONIS ZELVM, AC CETERAS VIRTVTES, summis laudibus, ad Cælum vsque efferre videbatur. Dùm hæc Eleemosynarius, totus viri illius studio accensus, loqueretur; Ludouicus improuisum sermonem altiùs animo perpendens, quasi is non ex hominis sed ex Angeli potiùs ore flueret, eo sibi velut è Cælo viam aperiri visum fuit, qua suis rebus opportunè consuleret. Quapropter hanc Viri opportunitatem nactus, eidem sui, atque aliorum animi propositum, Reformationis consilium, ac tandem quid à Pontifice expetat, opportunè aperit. Cui ille: Mihi crede, inquit, neminem tàm ad pietatem propensum, tàm reformatæ vitæ studiosũ, tàmque ad huiusmodi Reformationis studia promouenda incẽsum, quàm Carafam reperias: qui cùm & PONTIFICI CARVS, & OMNIVM OCVLIS ADMIRABILIS sit, plurimùm pia animi tui consilia sua ope iuuare potest. Eleemosynarij cõsilium Ludouicus haud passus est animo excidere: statim ad Carafam conuolat: eique vniuersa, quæ ad propositam Reformationem assequendam ab eo hactenus gesta fuerãt, communicat: opem denique ac consilium eius exposcit, quo & ad Pontificem accedere, & optato Diplomate potiri queat, Porrò Carafa;

cùm

cùm vir integerrimæ vitæ esset, ac Regularis Disciplinæ restituendæ studio flagraret: (eam enim ob causam anno 1523. cùm in Hispania, sub Carolo Rege, deindè Imperatore, Magni (vt vocant) Capellani munere fungeretur, ab Adriano VI. Pontifice ad corrigendos hominum mores, & restituèndam Cleri disciplinam, Romam accersitus fuerat) PIVM LVDOVICI PROPOSITVM COMMENDAT, CONSILIO ET OPE IVVAT: tantoque erga Reformationis opus, quod VIR PRVDENS A DEO PROFECTVM, ATQVE ALIQVANDO DILATANDVM PRÆSENTIEBAT, studio accenditur; vt non modò faciliorem illi ad Pontificem accessum redderet, verùm & Religiosum Ludouici, ac aliorum propositum apud illum maximè commendaret, & de iusta illorum postulatione secum ageret. Denique tàm propenso semper in Capucinorum Reformationem deinceps animo fuit, vt cùm eam in Orbe excreuisse cerneret, ipsius incremento mirum in modum lætatus, se illi quoque quodammodò obstetricatum fuisse gloriaretur: atque eò factum est, vt cùm primum sub Pauli Quarti nomine, maximis illi vndique meritis suffragantibus, ad Pontificatum ascendit, singulari semper eam beneuolentia complexus fuerit. *Hactenus ille: qui, si Reipublicæ Christianæ statum nosse desideras, in quo ad Dei Ecclesiam subleuandam Theatinorum quidem ac Capucinorum Ordo conditus fuit; sub annum 1524. quo nostra primùm Congregatio exorta est*, num. 8. fol. 23. *disertissimè hæc ait:*

3 Si quis Ecclesiæ faciem post decimum quintum seculum tanta vitiorum colluuie iterum fœdatam, atque immanibus facinoribus turpē contemplatus fuerit, vt postremo Lateranensi Concilio, quod sub Iulio II. & Leone X. non longè ante hunc annum absolutum fuit, palam ab Ægidio Viterbiensi, Augustiniani Ordinis Generali (*Conc. Lat. sub Iulio II. ante sess.* 1.) in hæc verba declamatum fuerit: *Vidimus Christum in nauicula obdormientem, vidimus ventorum rabiem, Hæreticorum furorem in candida veritatis vela irruentem: vidimus malas cupiditates, diram auri atque habendi sitim: vidimus perditam malorum audaciam, aduersus iura, auctoritatem, maiestatem Ecclesiæ sæuientem. Vidimus, inquam, vim, rapinas, adulteria, incestus, omnem denique scelerum pestem, ita sacra profanaque miscere omnia, ita in sanctam nauiculam impetum facere, vt penè scelerum fluctibus illa latus dederit, ac prope mersa & pessumdata sit.* Cui & alterum Sipontinum Archiepiscopum addere lubet, haud minùs corruptos eorum temporum mores, apud eiusdē Concilij Patres *sess.* 5. oratione insectantem his verbis: *Quod si (vt nonnulli prædicant) finxere quondam Poetæ, post Saturni tempora, cùm sensissent iustitiam à rebus humanis abesse, offensam vitijs hominum recessisse à terra, in Cælumque migrasse, & ad Iouis Regnum se contulisse. Bone Deus, quas nugas, quas fabellas, excogitaturos eos fuisse arbitramur, si nostrorum temporum scelera, si flagitia, si facinora*

Digitized by Google

tinora, si abiectum Christianæ Religionis cultum, si vesanam dominandi libidinẽ, si nefandam rapiendi licentiam; si inauditã in ijs impietatem, sæuitiam, ambitionẽ, quos pietatis, charitatis, integritatisque exempla esse oportebat, conspicarentur? Cui non id maximè horrendum, ne dùm deplorandum videri debeat? Grassabantur eo tempore in toto ferè terrarum Orbe insani bellorum tumultus: Italiam præsertim Galli & Cæsariani, dùm mutuis se ipsos armis discerpunt, miserè deuastant. Verùm, dùm inter Christianos Reges cruenta bella desæuiunt, hac eadem tempestate in Germania, Thomas Muntzerus incredibilem propè Rusticorum turbam, quæ ad centum supra quinquaginta millium hominum numerum excreuerat, ad seditiones aduersus Clerum, Principes, ac Magistratus concitat, qui sacras ædes, ac tẽpla vastant, Monasteria diruunt, Monachos trucidant, sacra pessumdant, atque omnis generis flagitia patrare non verentur. Porrò in tanto Germaniæ luctu, tantaque rerum Italicarum perturbatione; Solymanus Turca rerum opportunitatem nactus, Belgrado Vrbe, Vngariæ propugnaculo, biennio antè expugnata, hoc anno, vt notat Genebrardus *in Chron.* transmisso in Rhodum exercitu, Insula post septimum obsidionis mensẽ potitur: atque ita quæ antiqua Equitum Ierosolymitanorum sedes fuerat, dùm Christianorum Principum inter se digladiantium frustrà auxilia præstolatur; in Turcarum tandem potestatem venit. Denique ita res Christianorum hac tempestate se habebant, vt cædibus ac rapinis omnia plena essent: tantaque proteruorum hominum insolentia percrebuisset, vt apud Italos, Gallos, Germanos, cuncta quotidianis cladibus, bonorum expoliationibus, direptionibus, deprædationibus, sanguine redundarent. At neque his infelicissima hæc Orbis tempestas tot malis contenta fuit: peiora namque ac grauiora Hæresum inuasione accessere. Tàm enim nouarum Hæresum ferax hæc hominum ætas fuit, totque Hæreticorum monstra, velut effractis aspidum ouis Orbi peperit; vt vniuersa tunc Hæresum colluuies ab inferis euocata videretur. Vix enim vnam Christiani Orbis partem offendas, quæ circa hæc tempora, aut suum nouorum dogmatum Parentem non protulerit, aut pestifera hac Hæresum tabe contaminari non cœperit. Prima omnium Germania Martinum Lutherum Saxonem ex Incubo natum, vt ferunt (*Cochl. de act. Luth.*) anno 1517. vel vt alij volunt 1520. Hæresum Auctorem prodidit: qui cùm primùm Vuitembergæ Catholicam Religionem proscribere, ac oppugnare cœpit; mox ex eo tot Hæresum sectæ ebullire, ac velut ex equo Troiano Hæreticorum turmæ prodire visæ sunt, vt totam ferè Germaniam, ac finitimas Regiones mala sobole repleuerint. Post hunc, & Andream Carolstadiũ, priùs Lutheri Achatem, dein iuratum hostem: & Zuuinglium, à quo Zuuinglianorum secta: & Philippum Malanchtonem, à quo Energistæ, ac Lutherani molles: & Flaccum Illiricum, à quo Lutherani rigidi: & Ioannem

Digitized by Google

nem Oecolompadium, & Osiandrum, & Anabaptistas, & Libertinos,& Vuestphalistas,Pacimontanos,& plerosque alios vipereos partus, ad sui & Ecclesiæ exitium fudit,à quibus antiqua Germanię Fides labefactata, ac multis in locis funditùs deleta fuit. Gallia quoque suum non longè post è latebris colubrum eduxit, Ioannem Caluinum, Patria Nouiodunensem:qui ob vitę improbitatem,ac nefanda scelera,lilio inustus,Patria pulsus,atque in exilium actus, vix Geneuensem Ecclesiam, Farello indè exturbato,apud Allobroges occupauit: cùm protinùs tot Hæresum venena,quæ tùm à Luthero, tùm à Zuuinglio hausta, sibi velut peculiaria parauerat, cœpit diffundere; vt non modò Gallia, sed & Germania, & Britãnia,& Scotia,& Hibernia,ac pleræque aliæ Orbis Regiones ea peste computruerint. Ex eo denique,tanquam à venenato Parente, virulẽta de indè Richarianorum apud Gallos,Puritanorum & Protestantium apud Anglos progenies disseminata fuit. Per id tempus Hispania suum quoque Mõstrum passa est, Michaelem Seruetum,à quo Seruetianorum lues propagata,adeò Caluini fasciculis conflagrari non potuit,quin plurima loca sua Hæresum tabe infecerit. Neque his Hæresiarcharum portentis Italia hac tempestate libera fuit: quæ & Petrum Vermillium, & Valentinum Gentilem,à quo Valentiniſtæ;& Franciscum Stankarum, vndè Stankariani originem duxere,in Orbis perniciem fudit: quamquã neque Hispaniæ neque Italiæ Regio horum venenis,hoc tempore, imbuta fuerit. Deniq; vt his finem imponam;si Polonos adeas; Ioannem à Lasco,Alascorum progenitorem offendas;si Belgas,Iacobum Præpositi, & Georgium Dauid: si Allobroges, Petrum Viretum, nouos Hæresum disseminatores obuios habeas, à quibus antiqua Ecclesiæ Fides noua quadam Reformationis specie deformata fuit. Quanquam verò hi Nouatorum & Hæresum duces,quos hactenus recensui,neque simul, neque hoc eodem anno cuncti sua venena propinauerint:sed ex his alij præcesserint,alij hoc anno posteriores fuerint:cùm tamen id ex omnium Historiographorum consensu, certum sit vniuersos non longè ab hoc anno in Orbem emersisse,ac suos errores euomuisse;id nobis ad extremas horum temporum miserias declarandas satis superque esse debet. Quapropter, quæ ex varijs,ac prope innumeris malis,ac calamitatibus, quæ hac tempestate Christianum Orbem diuexarunt, hìc magis indicare, quàm explicare volui,eò tendunt,vt miserrimo ac prope desperato rerum omniũ statu Ecclesiam hoc tempore laborasse,omnibus perspectum sit. Iam verò quis infeliciſſima hæc Orbis tempora tot malis agitata, vel ad supremum rerum diem,ac interitum parari;vel saltem ad maiora ac grauiora mala rapi non existimaret? Porrò hìc ineffabilis illa Dei Sapientia maximè spectanda atque admiranda est,quæ cùm tot in Ecclesiam mala exũdare permitteret, vt Petri nauicula penè eorum fluctibus obruta esse videre-

Digitized by Google

deretur;eò ſpectare videbatur vt celeriùs illi opem & auxilium impenderet.Nàm,vt Chryſoſtomus *ho.* 51.*in c.* 14.*Matth.ad initium* ait: *Hoc Deus ſemper facit,vt quando vrgentia mala expulſurus ſit, tunc grauiora & terribilia inducat.*Quamobrem eo factum eſt,vt cùm rebus penè deſperatis mederi, extremaque Orbis mala amplioribus bonis delere ſtatuiſſet, nouam (*primo omnium Theatinorum &*) Capucinorum Reformationem, (*ac aliorum item Ordinum inſtitutionem*) in Eccleſia excitauerit; qua & vitiorum monſtra à Chriſtiano Orbe expelleret,& antiquam Eccleſiæ faciem ampliori bonorum vſura reſtitueret.

---

1 *Procurat Ioannes-Petrus Caraſa,data ad Paulum Iuſtinianum, Camaldulenſium inſtauratorem,Epiſtola,Eremiticam Domum.* D. Thomas Caracciolus Archiep.Tarentinus in vita B.Caietani lib.2.§.7.fol.194.

DISQVISITIO SECVNDA.

Num inter Camaldulenſes adſcribi petijt Epiſcopus Theatinus? Quonàm conſilio Ioannes-Petrus & Caietanus Domum aliquam Eremiticam exoptarunt? vt perpetuòne in ſolitudine vitam agerent; num vt ſuauiùs aliquando ſpiritualis vitæ exercitijs, ac diuinæ commentationi vacarent? An id demùm in Ordine ex noſtrorum Fundatorum conſilio, & Matris N. D.Vrſulæ Benincaſæ inſtitutione, peractum eſt?

P. Ioannes Rhò è Soc. Ieſu interrog. XV. n. XIII. fol. 261.

2 LVcæ (*Hiſpani Camaldulenſis in ſua Romualdina Hiſtoria libro* 3.*cap.* 15.) aliquam indiligentiam deprehendi: neque enim à Paulo (*Iuſtiniano*) ſuos inter Eremitas adſcribi poſtulat Carafa,ſed de ſolitudinis deſiderio,deque tota ſui conſilij ratione loquitur-----Literas ad eum datas à Paulo Iuſtiniano *audiamus.*

IESVS.

3 Reuerendo Epiſcopo Theatino,& Venerabilium Fratrum Clericorum Regularium Præpoſito,Frater Paulus,dictus Eremita, in Dei ſeruitute proficere, & ad perfectionis apicem anhelare, atque demum ad æternã Beatitudinem peruenire. Frater Bernardinus Eremita,cui ad D. Caietanum noſtrum literas dederam, retulit mihi tecum familiariter alloquutum fuiſſe,& inter cetera hoc illi te mandaſſe,vt tuo vtique nomine mihi iniungeret,vt curarem locum aliquem ſolitarium inuenire, in quo congruè cum fratribus tuis poſſis habitare.Quæ ſi ſeriò, & ex animi propoſito à te dicta fuerint,non ſatis intelligo:mouet enim me multùm

Digitized by Google

ad dubitandum:quia res tanti mòmenti,si hæc erat verè mentis suæ sententia,non pauca hæc verba,sed serioſam epiſtolam exigebat. Si tamen verè ſentis,& hoc eſt mentis tuæ propoſitum,valdè gaudeo,& inæſtimabili afficior iucunditate. Mihi enim ſicut à principio viſum eſt, ita nunc certiſſimè videtur ſolitudinem vobis ad tranquillitatem animi acquirẽdam,& ad perfectionis Religioſæ, & Spiritualis vitæ culmen attingendum,valdè neceſſariam eſſe:& ſi verborum meorum non es oblitus, in hac veſtra conuerſione ad Dominum, tria vobis ſolùm optabam. Religionis votum,ſolitudinis ſeceſsum,& ſeparatas in ſolitudine cellas: quorum primùm multò magis quàm optare potuiſsem,magnificè & fortiter perfeciſtis:reliqua duo,ſi---implere deſideratis, locus vobis deeſse nequaquam poterit.Nàm in primis nos Eremitæ S.Romualdi Camaldulenſis Ordinis in hac Anconitanæ Marchiæ Prouincia, plura ſolitaria loca ſatis commoda his,qui anguſtis cellulis, & humilibus Oratorijs contenti ſunt,habemus.Ex quibus quamcumque vobis magis placuerit,cõcedere parati ſumus:ſiue velitis nobiſcum vnà,ſiue ſoli in vno habitare. Nos enim non loca,ſed ſeruorum Dei profectum amare,quantum poſſumus,inſtituimus:& pro profectu veſtro magnum lucrum exiſtimabimus nos conſequutos,ſi vobis ad ſolitudinem confugere cupientibus, vnum ex locis noſtris cum omnibus tàm mobilibus,quàm immobilibus rebus, quæ ad illum locum pertinent, accommodare & condonare mereri valebimus.Si verò anguſta & humilia ſatis loca noſtra placere vobis non poterunt,ſunt in his partibus,& in tota Italia, & ab omnibus derelicta ſolitaria loca,vt facile ſit,ſi qualem locum deſideratis intellexero, iuxtà cordis veſtri deſiderium,locum vobis ſolitarium inuenire,& præparare, ſi iuſſeritis.Eſt inter alia quidam in Anconitani Montis vertice amœnus & ſatis aptus locus, qui ad Anconitanum RR. Cardinalem pertinebat: ſed ipſe illum R.cuidam D. Nicolao Mauroceno, & ſocijs Eremitis ſine profeſſione conceſserat:qui locus nunc omni carere videtur habitatore. Nàm præfatus D.Nicolaus,ob quandam corporis infirmitatem, ad Patriam reuerſus eſt:nec ſperatur illum ad præfatum locum eſse reuerſurũ: Socij verò eius partim mortui ſunt, partim aliam vitæ inſtitutionem ſuſceperunt:qui ſi vobis placeret,à præfato D.Nicolao,credo,facilè impetraretur;præcipuè ſi pecunia non multa,quam in cellulis, & alijs habitationibus conſtituendis expoſuit, redderetur ei. Id etiam fieri ſine vlla peccati labe poſse,iuris quidam periti,quos conſului,aſſeruerunt. Quare ſi hæc animo veſtro ſedet ſententia, & continuò elongare vos à tumultibus,& fugere ad ſolitudinem,& in ea permanere deſideratis,etiam integri anni experimento didiciſtis,quàm parum alijs proficiat,& quàm multum veſtræ tranquillitati & perfectioni officiat Vrbis commoratio, & propterea ex animo ſolitudinem optatis,de hac veſtra intentione,veſtris

Digitized by Google

ſtris me literis certiorem facite,obſecro,vt & ſolidiùs de hac veſtra intẽtione gaudere velim,& loca veſtra omnia vobis præparare,vel alia & alia inquirere,quæ vobis magis placeant,omni ſtudio & diligentia valeam. Nunc enim quamuis Religioſus ille frater hoc ſine vlla ambiguitate aſſerat,quia tamen res magni momenti eſt,vix credere id poſsum,niſi de ipſa ſententia mentis veſtræ veſtras literas legam.Hæc Paulus. *Ex cuius literis,ſatis patere arbitror,non ſolùm Lucæ Hiſpani,vt Rhò ipſe notat, indiligentiam;ſed & aliter ſe rem habere, quàm noſtri ipſi Scriptores,Caracciolus* in Vita M.S.lib.2.cap.1.*Caſtaldus* in vita cap.2.*& Sylos* par.1. lib.1. pag. 25. *ex Lucæ Hiſpani verbis in Romualdina Hiſtoria,coniectarant. Quos P. Auguſtinus Oldoinus è Societate Ieſu ſequutus,in Vitis Romanorum Pontificum* cit.lo.*ſic habet*: Scio Ioannem-Petrum, antequam de Clericorum Regularium ſodalitio cogitaret,ad Monachos Camaldulenſes animum adieciſſe ſuum.Amiciſſimus cùm eſset Carafa Paulo Iuſtiniano, qui priſcam Camaldulenſium viuendi rationem inſtaurauerat, res humanas faſtidiens,explicare cum illo ineundi inſtituti conſilium per literas cœpit. *Hæc ille. Sed has literas, quas & Sylos & Caracciolus citat,ex Camaldulenſium tabulario,nos ſuperiùs recenſuimus, & Theatinum Ordinem inſtitutum ſupponunt. Et per illud* aliquod maius,*ad quod* à Deo vocatum *Lucas Hiſpanus in ſua Romualdina Carafam dicit,non Ordinem Theatinum mox inſtituendum intelligit,ſed Collegium S.R.E. Cardinalium, in quem poſteà Carafa inter Auguſtos Patres adſcitus fuit. Quem, ante inſtitutum Ordinem,de Camaldulenſi ineundo non eſt veriſimile cogitaſſe, ad Clericalem Ordinem excitandum propenſiori quodam ſtudio diuinitùs euocatũ. Optauit ergo Ioannes-Petrus cum ſuis non inter Camaldulenſes adſcribi, vt Romualdinæ Hiſtoriæ verba ſonant,cùm id ſomniare & adſtruere ridiculam eſſet: ſed locum ſeceſſui deſtinatum opportunum habere: non vt perpetuò in ſolitudine degeret;ſed vt eò,vel ipſe,vel ſocij,cùm liberet,ſe ſe recipere poſſent. Neque enim Romanam Vrbem deſerere cogitabat.* Nàm in literis,à *P.Rhò ipſo Latinè redditis, ita loquitur*:Quamquam nobis neceſſarium videatur,in quemcumque caſum,locum habere in hac terra, in magno nihilominùs deſiderio ſumus habendi ſolitudinem aliquam in hac vicinia.*Scilicet,Vrbi Romæ, in qua cõmorari,& fixum domicilium omninò volebant,vicinæ ſolitudinis,in quam ad tẽpus aliquod expoliendi animi ſtudio ſe reciperent,ſummo omnes deſiderio tenebantur. Quod diſertè oſtendit & probat Archiepiſcopus Tarentinus ex alterius Carafæ Epiſtolæ verbis, in S. Caietani vita* fol.194. *Ab illo verò, quem ſupra citaui Auctore tranſcriptas literas,ac latinitate donatas,* à fol.262.vſque ad 266. *non vno quidem in loco corruptas eſſe, multi grauiſſimè nec vno quidem indicio ſuſpicantur: vt quem Noſtrates ad tempus ſeceſſum inſtituere amabant, perpetuum illis ac in omnem vitam appingeret;quaſi à ſe actuoſæ vitæ exercitia penitùs ablegaſſent.Sed amabo te,ſi ea verè noſtri Ordinis Cõditorum mens fuerat & voluntas, cur demum ad perpetuam ſolitudinem tantoperè concupitam minimè commigra-*

Digitized by Google

runt? Cur non nisi, fundationum initio, ad aliquod tempus, vt dixi, secessum instituêre? Videlicet in Mõte Pincio, Romæ: Venetijs, in Paræcia S. Euphemiæ: Veronæ in Hortis Nazarenis: & extra Portam Ianuariam, hìc Neapoli. Cur longè aliud institutum amplexi, deindè sibi ædes studiosissimè perquirebant, vbi frequentiorem populum opportuniùs excipere possent? Cur toti Congregationi pro instituto omninò mandarunt, vt vbique coactis sodalitatibus sacris, Verbi Dei prædicationi, sacrorũ administrationi, & sacræ Theologiæ, Canonum, ac aliarum facultatum studijs diligenter omnes incumberent? Cur Clericalem vitam, iuxtà sacrorum Canonum normam, sese profiteri velle, vt non vno Diplomate testatus est Clemens VII. exposuerant? Cur ipsi Hæreses acerbè adeò insectabantur, vt lib. 3. ad ann. 1555. *de Ioanne-Petro Carafa, à Cardinali Palauicino laudatus ita scripserit Adrianus?* Nouam humilium ac deuotorum hominum Religionem instituit. Qui sanctè viuebant, atque Hæresum persequutores erant acerrimi: quarum oppugnationem, ac Fidei Catholicæ defensionem susceperant: idque eorum solemnis erat Professio. *De Theatinorum Ordine, hæc Adrianus. Perpetua autem ea solitudo, ac vita merè contemplatiua nostris afficta, à Caraffæ & aliorum Patrum nostrorum mente, quàm fuerit aliena, opportunè in alijs disquisitionibus ostẽdemus. Sed quam secessui temporario deputatam Domum optabant Venerabiles Dei serui D. Clemens Alontius, & D. Franciscus Olympius diuinitùs acceperunt, olim Neapoli & ingenti Ordinis incremento, & Vrbis ac Orbis beneficio, instituendam. Et hanc Mater Nostra, Theatinarum Virginum & Eremicolarum Fundatrix, nostro Ordini, ex Dei iussu, omninò præscripsit: vt tàm in ea degerent, qui Theatinarum Sanctimonialium Monasteria administrarent, quàm qui nauare operam cuperent Spiritualibus Exercitijs. Sed tametsi illam cunctis animi neruis studiosissimè procurarint quamplures PP. Præpositi Generales, nimirùm D. Matthæus Sanctomangus, D. Ioannes Gonzaga, D. Franciscus Carafa, & D. Augustinus Bozomus, solus ad exitum perducere valuit D. Petrus Paulus Nobilionus: qui multis exantlatis laboribus, victisque difficultatibus, vt est promouendi Ordinis cupidissimus, Excellentissimo strenuè Proregi Duci Segorbiæ morem gereus, qui nostratum animos modis omnibus incendebat, contra mille dæmonum oppugnationes ac technas, & Sanctimonialium Eremum absoluit, & nostrorum Patrum secessui deputatam Domum instituit: quam demum Beatissimus Pater Clemens X. ad Excell. D. Petri Aragonij Proregis instãtiã, amplissimè cõprobauit: cũ Proregis libellum videlicet illi supplicem Illustrissimus Dominus Alexander Crescentius Patriarcha Alexandrinus exhibuisset; qui pluries hanc Domum instituẽdam curauit: & Diploma Pontificium obtinuit, quale nos petebamus, editum hunc in modum.*

CLEMENS PAPA X.

4 Ad Perpetuam Rei Memoriam. Exponi Nobis nuper fecit dilectus filius Nobilis Vir, Petrus de Aragonia, Dux Segorbiæ & Cardonæ, Regni Neapolis Prorex, ac Chariſſimi in Christo Filij nostri Caroli, Hispaniarum Regis Catholici, apud Nos & Sedem Apostolicam Orator,

ad præ-

Digitized by Google

ad præſtandam Nobis eiuſdem Caroli Regis nomine Obedientiam miſſus, quod Congregatio Clericorum Regularium Theatinorum nuncupatorum, prope & extrà mœnia Ciuitatis Neapolitanæ, Domum habet cum Oratorio priuato, à duobus Monialium Monaſterijs Eremi & Congregationis Conceptionis B. Mariæ Virginis immaculatæ nuncupatis, Curæ & Gubernio dictorum Clericorum Regularium (vt aſſeritur) ſubiectis, debitè diſtantem: in qua Clerici Regulares Congregationis huiuſmodi Gubernio & Seruitio dictorum Monaſteriorum addicti exemplariter & religiosè, ac in maxima à ſæcularibus ſegregatione viuunt. Cùm autem, ſicut eadem expoſitio ſubiungebat, aliqui alij Clerici Regulares dictæ Congregationis in Domum prædictam, vt ibidem Spiritualia Exercitia quietiùs obire valeant, interdum ſe recipere poſſe plurimũ deſiderent: Nobis propterea prædictus Petrus Dux, Prorex, & Orator, humiliter ſupplicari fecit, vt in præmiſſis opportunè prouidere, & vt infrà indulgere de benignitate Apoſtolica dignaremur. Nos igitur ipſius Petri Ducis, Proregis, & Oratoris deſiderio hac in re quantùm cum Domino poſſumus fauorabiliter annuere volentes, eumque à quibuſuis excommunicationis ſuſpenſionis & interdicti, alijſque eccleſiaſticis ſententijs, cenſuris, & pœnis, à Iure vel ab homine, quauis occaſione vel cauſa latis, ſi quibus quomodolibet innodatus exiſtit, ad effectum præſentium dumtaxat conſequendum, harum ſerie abſoluentes, & abſolutum fore cenſentes, huiuſmodi ſupplicationibus inclinati, vt præter memoratos Clericos Regulares, Gubernio & Seruitio prædictorum duorum Monaſteriorum Monialium nunc & pro tempore reſpectiuè addictos, ſeù aſſignatos, alij dictæ Congregationis Clerici Regulares expreſsè Profeſſi de Superiorum ſuorum licentia, in Domum ſupradictam, Spiritualium Exercitiorum huiuſmodi obeundorum gratia, ſe recipere, ibique ad aliquod tempus commorari liberè & licitè poſſint & valeant, Auctoritate Apoſtolica tenore præſentium concedimus & indulgemus. Decernentes eaſdem præſentes literas firmas, validas, & efficaces exiſtere & fore, ſuoſque plenarios & integros effectus ſortiri & obtinere, ac illis ad quos ſpectat & pro tempore ſpectabit, in omnibus & per omnia pleniſſimè ſuffragari: ſicque in præmiſſis per quoſcunque Iudices ordinarios & delegatos, etiam cauſarum Palatij Apoſtolici Auditores iudicari & definiri debere, ac irritum & inane, ſi ſecus ſuper his à quoquam quauis auctoritate ſcienter vel ignoranter contigerit attentari. Non obſtantibus præmiſſis, ac Conſtitutionibus & Ordinationibus Apoſtolicis, nec non quatenus opus ſit Domus, Congregationis, ac Monaſteriorum prædictorum alijſue quibuſuis etiam iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis ſtatutis, & conſuetudinibus, priuilegijs quoque, indultis, & literis Apoſtolicis in contrarium præmiſſorum quomodolibet

con-

Digitized by Google

conceſſis,confirmatis,& innouatis. Quibus omnibus & ſingulis illorum tenores præſentibus pro plenè & ſufficienter expreſſis,& ad verbum inſertis habentes,illis aliàs in ſuo robore permanſuris,ad præmiſſorum effectum hac vice dumtaxat,ſpecialiter & expreſsè derogamus,ceteriſque contrarijs quibuſcunque.Datum Romæ apud Sanctam Mariam Maioré ſub Annulo Piſcatoris die XXX.Ianuarij MDCLXXI.Pontificatus Noſtri Anno Primo. *I.G.Sluſius.*

5 *Mirari ergo deſinat P.Rhò* in XV.interrog.fol.267.*neq;noſtri actuoſi planè Ordinis iniuriam putet, quòd Caraſa* in Monte Soracte locum optarit; *aut quòd* Eremitarum Sancti Nicolai appellatione *noſtri aliquando homines* Venetijs inclaruerint.*Quin ſummi Dei conſilium,quod ſummopere nos admiramur,expendat:quippè qui Clericos Regulares ſacrorum adminiſtrationi,inxtà Canonum normam & rationem,addictos ita uel ab ipſa Ordinis Fundatione & inſtitutione diſpoſuit,ut non ſolùm actiuæ uitæ exercitijs ex inſtituto uacarent,ſed & quandoque etiam ad expoliendum animum in ſolitudine uerſarentur.Neque abs re, ſed Diuinæ Prouidentiæ ſtimulo,factum fuit,ut* Eremitæ,*uel ab ipſo Ordinis initio,Clerici Regulares audirent; Theatinas nimirum Sanctimoniales Eremitas, & Eremitas aliquot Patres,in Receſſu uerſantes,magno totius Orbis beneficio,ſucceſſu ipſi temporis habituri.Quod hìc ſolùm innuimus,cùm id ipſum in Venerabilis Matris Noſtræ Vrſulæ Beniucaſiæ uita,pluries ac fuſiùs exponamus.*

---

1 *Baculo (Paulus Iuſtinianus) aſſumpto uiam qua iturus erat, Petro ſequẽte, ingreſſus eſt. Cùmque uix triduo Romæ commorati eſſent: ecce derepente furia ille infernalis, Dux (inquam) Borbonius cum exercitu ſuo eandem urbem inuaſit:quæ(ut nota eſt hiſtoria)capta,direpta,& miſerè deprædata extitit.In ea direptione nemini parcitum eſt,nec etiam Papæ.Sed ut alios miſſos faciamus, Patres noſtri per manus Teutonicorum capti captiuatiq; ſunt: & cum eis Vir Clariſſimus Ioannes-Petrus Caraſa, Epiſcopus Theatinus: qui poſteà Cardinalis factus, & in Papam aſſumptus, Paulus IV. dictus fuit. Etenim ij cum alijs multis ad Eccleſiam S. Iacobi, quæ Hiſpanorum dicitur, confugerunt. Sed ut Horatius ait, cantabit uacuus coram latrone uiator. Videbant eos milites in habitu pauperrimo, nihilque habere intelligebant: quo circa eoſdem illæſos dimittere non ſunt diù tergi verſati. Dimiſerunt quoque Caraſam prædictum,pauperrimum tunc tẽporis uirum.Hi tres ſimul* (hîc errat) *ne iterum in manus militum inciderent,ad mare currunt: inde nauicula uecti in Tuſciam deducuntur: hinc denique Venetias terreſtri itinere pergere decreuerunt. Vbi relicto Caraſa, Patres ad ſua feſtini,per adriaticum ſinum,remearunt Eremitoria.* Lucas Hiſpanus Eremita Camaldulenſis in Romualdina hiſt.lib.3.cap.15.fol.135.breui quidem oratione,ſed plura circa noſtrum Ordinem errata complexus: quæ lector tamen facilè animaduertet ex his,quæ hactenus diximus,aut dicemus.

DISQVI-

Digitized by Google

DISQVISITIO TERTIA.

Episcopus Theatinus unà cum socijs in Borbonici Exercitus irruptione, & captæ Vrbis clade quid passus est? Tanta ne eius sanctimoniæ fama & constantia erat, ut nefarij illi milites ad genua accciderent, & is sibi supplices obiurgaret?

P. Ioannes Bollandus è Soc. Iesu 8. Februarij fol. 233.

2 PAulò id altiùs, repetita rei narratione, sed sine fastidio ac molestia aperiendum. Datus fuerat Ioannes-Petrus ab Iulio II. sub initium Pontificatus Theatinæ Ecclesiæ in Marsis Pontifex: & ad Archiepiscopatũ Brundusinum Theatinensi longè opulẽtiorem apud Clementẽ VII. à Carolo Cæsare postulabatur. Sed multò maiora in Dei gloriam & animarum lucra animo moliens Carafa, etiam Theatinensi Episcopatu se sponte exuit, summique Pontificis arbitrio liberè conferendum permisit: tùm lectis notæ Probitatis & Nobilitatis aliquot socijs, ipso Clemente approbante, anno sui Pontificatus primo, eiusque seculi vigesimo quarto, solemnioribus Religionis Votis Romę nũcupatis, Clericorum Regularium primus Auctor extitit: quibuscum, exiguis ædibus ad montem Pincium conductis, religiosam vitam ducebat. Sed mox annus irruptione turbulentissimus externa vigesimus septimus est subsecutus: cùm Borbonij arma Romanæ Ciuitati superfusa, fœda populatione ac direptione, simul vrbi, simul Religioni vastitatem intulere: vt inter Romanæ Vrbis, & sacrorum clades, nulla fortè maior aut turpior numeretur. Erat exercitus penè totus ex Catholicæ Fidei desertoribus, & Pontificię Sedis hostibus infensissimis conflatus, quibus studium desæuiendi per lasciuiam in sacra, & ex Clericorũ iniurijs, ac dehonestamẽtis, voluptas. Vnde sacri homines statim sæuo victori ludibrium, & præcipua materies infestissimæ crudelitatis: Roma in primis miserante cum lachrymis Ecclesiæ Catholicæ Pontificem eiectum, ex sua pulsam Sede vicariam illam veri Numinis maiestatem. Ædes verò sacræ Religiosorumq; Cœnobia militares in casas fœdo spectaculo concessere. Ibi manipulares nulla reuerentia sacri soli, tanquam in ganeo, & fornice, alea, ventre, & omni reliqua fœditate lasciuiebant: atque adeò vniuersa cruento rapacissimoque milite, summa cum sacrorum iniuria, furente, & funestissimè populante, fœdata, direpta. At ne intra vilia quidem & exigua tecta pauperes nouique Religiosi, de quibus agimus, fuere tuti: ad erogandam siquidem pecuniam à direptore milite compelluntur: idque domestica ege-

egeſtate prohibente, indignis probris ac verberibus male accipiuntur, tenui & vili ſupellectili expoliantur. Quare in tàm miſerabili & extrema Vrbis clade, & rerum omnium direptione, ſibi diutiùs Romæ ſubſiſtendum non putarunt. *Ita P. Bollandus: qui de Roma capta agere, obſeruat, Tiliũ, Bellaium, Paradinum, Guicciardinum, Sylos, alioſque, & in Annal. Eccleſiaſticis Spondanum ad hunc annum* 1527. *Vis ea tamen in direptione Theatini Epiſcopi Zelum & intrepidi ac conſtantis eius animi virtutem audire?*

P. Ioannes Rhò è Soc. Ieſu de uarijs virtutum hiſtorijs lib. 1. *cap.* 11. *fol.* 150.

3 Volitabant per Vrbem, quam diripuerant, Borbonij exercitus nefarij latrones: & cùm ſacra omnia atque prophana miſcerent, nulla mortalium, nulla Cælitum reuerentia: qui tamen generis erant Hiſpani, Carafæ cuius celebris erat ſanctimonia, obuiam facti, ad genua procidentes, vt ſibi bene precari vellet, ſupplicabant. At ille contracta fronte, ac ſeuera voce increpitans: Ego ne ſacrilegis atque execratis capitibus fauſta precatione benedicam? Ite maledicti in ignem æternum. Tanta in illa gladiorum licentia, vel inter parricidales ſicas, virtutis conſtantia fuit. *Hæc P. Ioannnes Rhò. Sed & rerum omnium ſeriẽ, quod ad noſtrum Ordinem ſpectat, Caracciolus laudatus citatuſque ab ipſo Ioanne Rhò, vt* in fol. 67. *vidimus, ita narrat.*

4 Scimus quidem vniuersè Ioannem-Petrum Carafam iuuenem & Apoſtolicum Protonotarium, vnà cum Hectore Vernacia B. Baptiſtæ Genuenſis genitore fundaſſe Romæ Noſocomium Inſanabilium, atque inſeruiſſe Theatinos Patres, & Caietanum maximè, frequenter agrotis--- Accepimus item eos non rarò habuiſſe ſermonem ad populum, Carafam præcipuè & Thienæum, quibus promptior inerat dicendi facultas: atq; cùm inſtãte Borbonica irruptione, tùm capta iam Vrbe, cunctos ad conſtantiam tolerantiamque fuiſse cohortatos---In tãta autem rerum acerbitate, qui iam ad duodecim creuerãt, poſteaquàm veluti ad publicum reſtinguendum incendium cum propriæ etiam vitæ periculo accurrentes, ſe parum proficere perſpexerunt, in Pincianam Domunculam ſe ea fini includunt, vt aſſiduis precibus lacrymiſque vel Romæ irata placarent Numina, vel ſibi ſaltem ipſis Lutherianum gladium propediem expectantibus, Martyrij Lauream obtinerẽt: interea verò vitam Martyrio propiorem degere. Nàm improuiſa clade intercepti, nulloque commeatu inſtructi, ægerrimè vitam ducebant: preſſis videlicet infanda calamitate, aut fugatis Vrbe amicis beneficiſque omnibus. Traduntque contigiſse nõ ſemel, vt vnicum cibarium panem inter duodecim Sodales partiri oportuerit. Sæpè quidem in eam domum irruptum eſt à Barbaris: ſed vnica Patres armati pauperie, ſemper hoſtes prædoneſque impauidè repulerunt. Bis tantùm in eos ij, qui auaritiam non poterãt, ſæuitiam exercue-

Digitized by Google

cuêre----Inter Germanos autem erat miles quidam, quem Caietanus cũ diues esset, hoc est, antequam pro Christo se mundo atque opibus abdicasset, inter gregarios famulos diu habuerat. Is verò, vt è domo Thienæa, atq; Vrbe Vicentia discessit, militiæ se dedens, ad suos Germanos Lutheriana hæresi infectos reuersus est: indeque Georgium Franispergium, impijssimum illud hominis monstrum sectatus, in Italiam atque adeò Romam venit. Dum Romæ igitur esset, quam tùm Vrbem, cæde, direptione, vastitate Borbonicus exercitus magis magisque perditum ibat, olfecit nefarius miles Caietanum Thienæum, herum quondam suum locupletũ ad montem Pincium delitescere; ratusque habere eum secum nummos atque opes suas pristinas, spe prædæ illectus, eò vnâ cum aliquot impijs grassatoribus connolauit. Non fuit opus perfringere ianuam aut domum diruere, indeque protrahere abditos. Patuit illicò humilis ea casa prædonibus, & Patres vltrò processere, non diuite ornati infula, sed habitu vti decebat pauperiem ex voto professos. Obstupuerunt Barbari Saxones primo adspectu: mox latibula opum suspicati, extorquere aurum vi tormentorum parant. Caietanum igitur, cuius imaginarias opes iam animo deuorauerant, semotis, reunctisque Sodalibus ceteris, adoriuntur: ex eoque primùm quærunt, quò retruserit suas opes. Instabat reliquis molestioris, qui Caietano olim fuerat famulatus: & moræ impatiens, iniecta in mitissimum senem impia manu, nisi reuelet aurum, sęua supplicia comminatur. Is leniissimis verbis extemplò quod verum erat prodidit; fuisse quondam se, vt vulgò dicunt, diuitem: sed quartum iam annum agi, quòd mutato vitę instituto, abiectisque fortunis omnibus, religiosam inopiam pro Christo amplecti maluerit, quàm incerto diuitiarum stultè niti. Ad hæc illi frementes, furentesque, & prædam sibi præreptam indignantes, diris & infandis illigatum modis Caietanum insontem variè torquent; compressis scilicet artubus inter arcarum labra, totoque corpore funibus in altum sublato----Sed non hic fuit ærumnarum finis. Quippe post aliquot dies, etiam ab alijs illuc vsque irrumpentibus, Patres capti, vexati, ludibrio habiti, vincti, abreptique in diuersos fuere carceres. Insignis autem extitit oris vultusq; habitus, atque ad martyrium apparatio, qua Viri illi prædones teterrimos excepere. Ad sacram Ædiculam omnes vnâ descendunt, eamq; pro temporis opumque angustia diligenter exornant: lampades omnes accendunt tanquam festiuissimum diem celebraturi: ante Aram maximam ad orandum præsens Numen figunt humi genua, & vultu ad pietatem composito, atq; inflexa ceruice (vt victimas crederes) prædonum impetum præstolantur. Mirum dictu! Vidisses eos inter pericula extremi exitij, clamoresque ac gemitus, qui ex immani cæde vndique personabant, corpore immotos, animo impauidos vnam spirantes speranteq; cœlorum beatam sedem, humana hæc interim, bona, mala;

quasi origini suæ,id est,Deo proximos,despicientes.Porrò spectaculum istud adeò præclarum,si non amorem aut reuerentiam, certè admirationem aliquam à nefarijs illis militibus elicuit.Quippè vbi irrupêre in Ædiculam, nemo ipsorum ausus est sacras eas victimas, tametsi neci vltrò expositas,neci dare.Sed posteaquàm aliquantisper attoniti substiterunt, ab vno ex eis præciso fune quo lampades dependebant, lychni pensiles in subiectorum capita deciderunt: ab altero autem iacto in pronam Bonifacij ceruicem lato gladio (quem ille ictum intrepidus excepit) per summum ludibrium diuexati fuere. Ast vbi viderunt impij Sacrorum derisores nihil eos,qui mori pro Christo cupiebant,eiusmodi terricula expauescere, comprehensos vinctosque & fœdis conuitijs oneratos in diuersas custodias rapiunt.Primùm enim ad B.Iacobi,cui attiguas Ædes .....acierum Primores occupauerant , dein verò ad Vaticani Palatij angusta quædam cubicula, supra Horologium sita, pertrahunt, diutino & tetriore carcere macerandos.Ijs locis dum hostiliter haberentur mirè eluxit veluti noctu stellæ excelsa Patrum virtus,& constantia. Nam & Bonifacij tolerantia, & Carafæ magnanimitas,atque incredibilis zelus, & omnium simul non victa aduersitatibus pietas inflexit tandē immanem militum feritatem ad mitiora consilia. Caietanus autem licet longè minore quàm Carafa esset apud illos auctoritate , non desistebat tamen in loco eos admonere,arguere,inque eorum animis religionis igniculos,sceleribus penè iam obrutos,excitare.At nihil aliud consecuti sunt ipse, Carafa,ceteri, nisi vt quos liberè increpantes sustinere non poterant,interiorē in custodiam à se longiùs abegerint.Igitur è Iacobæis Ædibus extractos,in Vaticanum carcerem amandarunt;arbitror,vt tandiu squalore,fameque vexarent,donec ab Episcopo,ceterisque nummorum aliquid exculperent. Ij tamen nihil prorsus, nisi sacrarum precum Breuiarium habebant.Sed faciente Deo,res benè,vtcunq; vertit. Nàm quod diuitibus pecunia conferre solet, id pauperibus Clericis vnicum quod iam dixi Breuiarium egregiè contulit.Res hoc modo gesta est. Inuitauerat aliquando Centurio ille, qui Patres concluſos carcere tenebat, Tribunum militum Hispanorum (vt mutuò muli scabunt) ad lautū conuiuium,quod in Vaticano,supra Horologium apparauerat. Accedit itaq;inuitatus, ad conditam diem atque horam. Et dùm mensa instruitur,ecce audire sibi videtur è proximo cubiculo (id clausum,quia carcer, erat) susurrum quemdam mutuò psallentium hominum,& Diuinum Numen exorantium.Tùm ad hospitem conuersus quærit,quinàm hominum illi sient.Hospes,spernentis in modum:Sunt Clerici, inquit,aliquot,pars nostræ prædæ. Rogat Tribunus,vt secernere eos faciat. Ille morem gessit: & reserato carceris ostio, videt iste matura ætate ac moribus viros adeò compositè & grauiter preces Deo soluentes,vt Sanctorum cœtum

sibi

Digitized by Google

sibi aspicere videretur. Et reuerà Paulum, opinor, atque Sylam referebãt, itidem in custodia Philippensi, laudibus Deum celebrantes. Hoc adeò præclaro spectaculo commotus Tribunus, indignatusque homines eximiè probos in tanta mala proiectos, petijt enixè à Centurione ne eos diutiùs detineat. Videri sibi prorsus innoxios, qui religiosos ritus, pietatemque diuini cultus etiam in carcere tuerentur. Cùm autem Centurio obstinatior rem in tempus aliud differret, multis vltrò citroq; habitis super ea re verbis; Ego, inquit Tribunus, nihil profectò apud te cibi sumã, nisi hos extemplò liberos, quò volunt, abire sinas. Tandem igitur Centurio, partim ne subrusticæ asperitatis notaretur, partim quòd nulla spe lucri, pauperes Christi seruos, vinctos ibi haberet, reseratis foribus, educit atque dimittit. Patres, gratijs Centurioni, & Tribuno in primis actis, è Vaticano ad Tyberinam ripam rectà abeunt. *Hæc ille in collect. à fol.* 201. *vsque ad* 211.

---

1 *Quo tempore alma Vrbe à----militibus Carolo Borbonio duce capta, Pontificeque Maximo in mole Hadriani obsesso, cùm omnia passim ad militum libidinẽ pessum agerentur, placuit Deo, qui suorũ curam nunquam deserit, iuxtà illud Psaltis:* Non vidi iustum derelictum; *Virum sanctissimum quasi Diuinæ Prouidentiæ Nube tectum, & muro vallatum, per medias belli flammas, armatorumque acies ac enses transeuntem, saluum atque incolumem Ostiam perducere: quem etiã ad locum Augustino Amulio, Venetæ Classis Præfecto, paucis post diebus appellente, ab ipso benignè & liberaliter acceptus est tùm ibi, tùm Venetijs.* Ludouicus Donius D'Attichy, Episc. Æduensis in flor. hist. Cardinal. tom. 3. ann. 1536. fol. 131.

DISQVISITIO QVARTA.

Quomodò Episcopus Theatinus vnà cum socijs à Venetæ Classis Præfecto susceptus est? Venetijs quem locum accepit? Quam in suo Ordine vitæ rationem seruabat? Cur Diœcesim Veronensem inuisit?

P. Ioannes Rhò è Soc. Iesu in Apolog. interrog. 9. n. 10. fol. 143. lin. 29.

2 AVdiendus hìc est (*laudatus supra in fol.* 57.) Hieronymus Magius. Accidit, *inquit*, vt Vrbe ab Hispanis militibus capta, Pontificeque Max. in Arce obsesso, omnia Romę ad militum libidinem passim subuerterẽtur, ita vt qui hostium manus effugeret, is Dei beneficio ereptus, non humano consilio diceretur. Qui quidem Deus, propterea quòd Iustorum hominum, suique sine fuco & fallacijs amantium procurationem curamque suscipit, eosque perire nullo modo sinit, Virum sanctissimum,

Digitized by Google

quaſi nube tectum, per medias Vrbis flammas, medioſque crudeliſſimorum atque armatorum oculos tranſeuntem ſaluum atque incolumem Oſtiam perduxit. Quem planè ad locum Auguſtino Amulio Venetę Claſſis Præfecto, paucis poſt diebus appellente, ab ipſo hilari animo liberaliterque exceptus eſt, Venetiaſque deuectus.

3 Qua in Vrbe, datus eſt ei certus ac celebris locus eſt, vbi cum pauculis quibuſdam cùm nobilitate tùm morum elegantia doctrinaque inſignibus ſocijs ſe recepit, ſumpto priùs vno eodemque omnes veſtitu, qui honeſtiſſimus eſſet. Deindè, ſi qui in eorum ſocietatem admitti cuperent, difficulter admittebantur, nec niſi facta priùs diligenti de vita & moribus inquiſitione, deque præcipua cauſa, qua mouebantur hoc vitæ genus expetere. Pueri verò, propter ætatis imbecillitatem, ſtatim excludebantur: neque vllus precibus aut lacrymulis locus erat. Regula autem ijs Sodalibus expoſita eiuſmodi erat, vt erga Deum, tota mente, toto ſpiritu, tota anima colerent pietatem: erga virtutem, diligentia, exercitatione, aſſiduitateque ſanctitudinem ſeruarent: erga proximum, miſericordia, feruore, ſtudioque diligenti charitatem diligerent, caſtè viuerent. A iure iurando omnique mendacio abſtinerent, diuitias negligerent, Paupertatem ex voto profiterentur. Voluptati reſiſterent. Gloriam vni Deo concederent. Beneuolentiam inter ſe maximè colerent. Æqualitatem continuò tenerent. Victum denique & vitam communem haberent. Quodque omnium admirabilius eſt, cùm nihil certi haberent ad vitam alendam (omnis enim eorum ſpes in Deo poſita erat) ſi quid à quoquam eis donaretur, quo famem quotidie pellerent, non plus acciperent, quàm quod ad vitæ vſum neceſſitatemque ſufficeret, reliquum omne in pauperes diſtribuerent. Atque ita ſola ſpe ſuſtentati vitam degebant, quippè qui ex omnibus hominibus pauci & ſoli eſſent, qui diuitias & fundos repudiãtes virtute ditiſſimi haberentur. Omnemque ſuam ſpem & cogitationem in vno Deo ſitam eſſe fixamque volebant. *Hac ille. Sed Epiſcopus Theatinus an Veronam conceſſit?*

P. Auguſtinus Oldoinus è Soc. Ieſu in Paulo III. lo. cit.

4 A Cæſarianis militibus Vrbem diripientibus male habitus Veronam primò deindè Venetias profectus eſt. *Et*

P. Ioannes Rhò è Soc. Ieſu in progreſſ. Ord. fol. 217.

5 Luſtrat (*Io. Matthæo Giberto Epiſcopo abſente, Clementis VII. hortatu*) Diœceſim Veronenſem. *Et Clementis literæ (vti refert Vghellus in Giberto Epiſcopo) ſic habebant.*

CLEMENS VII. &c.

6 Venerabili fratri Ioanni-Petro Epiſcopo Theatino Sal. & Apoſt. be-

Digitized by Google

bened.Quia gratus nobis euenit Venerabilis fratris Io.Matthæi Episcopi Veronen.reditus,piaque in ægritudine nostra visitatio, indè colligimus,quòd eodem tempore alleuari paulatim ad incolumitatem regressi fuimus;quod fraternitati tuæ libenter significamus, quippè quam credimus pro tua in nos beneuolentia tàm esse in nostra conualescentia, quã in infirmitate dolutam, cuius etiam precibus apud Deum adiutos esse confidimus, vt hoc ab eo salutis corporis munus impetrari mereremur. Porrò nos tàm affecti beneficio præter alia innumerabilia, quæ nobis eiusdem Dei clementia concessit,vt si qua in re possumus grati ei esse teneamur. In pristinas cogitationes, & curas relabimur semper animo nostro infixas,pacem inter Christianos Principes conciliandi,quod quãdo Nuncijs & literis parum profecimus,nos ipsi expedire, nulloque aut labori vel personæ nostræ propriæ parcere statuimus, vt nihil intentatũ relinquamus. Qua in re cùm tàm personæ nobis dicti Episcopi Veronẽsis ministerium sit futurum,quantùm tua fraternitas non ignorat, cùmq; suo more nobis inseruiendi cupidum solùm suæ Ecclesiæ deferẽdi rationem nonnihil retrahat;Nos qui eius opera in negotio tàm pio & salutari vti omninò decreuimus,gaudemus nobis oportunam tuæ fraternitatis nunc personæ præsentiam offerri, in cuius DOCTRINA, PRVDENTIA, & RELIGIONE, plurimùm spei & fiduciæ,idem Episcopus meritò reponit;qui sanè,vt scis,ita AVCTORITATE & PROBITATE TVA conquiescit,vt longè meliùs in sua Ecclesia actum iri putet, si per te, quàm si per ipsum regatur. Itaque, nos pro nostro officio vniuersis Ecclesijs debito,nostrisque muneris existimantes,vt idem Episcopus nobis & vniuersali Ecclesiæ inseruiens,non sit interim de sua solicitus,fraternitatem tuam omni amore hortamur, Apostolica etiam auctoritate illam regendi,vt Dei in primis nostraque deindè causa, onus dicti Episcopi te præcipuè colentis,suscipere velis.Nullibi enim, aut gratius nobis præbere obsequium,aut tui amantiori,quàm sit ipse Episcopus,operam dare poteris. Nec dubitamus, quin quod tua sponte facere iam cœpisti,sicut audiuimus,id etiam libentiùs prosequaris nostra hortatione accedente;qui sanè cupidè expectamus, pergratumque à te habituri sumus,vt & tui amantissimi, & nobis carissimi hominis curam subeas Veronensis Ecclesiæ,& Diœcesis habeas in salute animarum commendatarum,Clerum illius regas,mores dirigas, Cultui Diuino studeas, omnia denique SAPIENTER & PRO TVO MORE gubernes verbo, & prædicatione excites salutari, quos opera & exemplo aliàs vitæ prouocasti.Nos intereà erga te, & tuos *&c.* (*Hic quod ad nostrum Ordinem spectat,prætermisit Vghellus.*) qui debemus,nec vnquam à nobis quicquid in Domino poterimus,nostram benignitatem desiderari sinemus,sicut nũc fecimus,quòd ipso Episcopo pro vobis petente, quædam vobis liberalissi-

lissimè concessimus,quæ tamen VESTRIS MERITIS, NOSTROQ; DESIDERIO,LONGE INFERIORA IVDICAMVS. Datum Romæ &c. *At quomodò Episcopus Theatinus contumacem Veronæ Rectorem, cùm Gibertus adesset,ad eius pedes,sua increpatione, ac admirabili oris maiestate,prostrauit?*

P.Iulius Nigronus è Soc.Iesu in Histor.Disp.fol.19.lin.18.

7 Antonius Car.Cardinalis eius Consanguineus veritatẽ bene notat. Cùm aliquando Veronæ,*inquit*,apud Gibertum Episcopum,sibi amicissimum, diuersaretur, Venetus quidam Patritius Vrbis illius Præfectus, Excommunicationis absolutionem, in quam nefarijs actibus inciderat, in domo Episcopi,aut in Æde sacra,petere, & solenni ritu obtinere detrectabat.Immò vix in animum induxerat,vt quocunque loco Episcopo per Vrbem eunti occurrisset,absolutionem flagitaret.Contigit autem vt eo loco publicè occurrerint,quo Carafa rei conscius intererat. Hic igitur aduentanti Prætori obuiam factus,terribili obtutu,voceque,Heus tu, inquit,flecte hìc genua:& ab Episcopo tuo veniam pete.Quibus ille territus verbis extemplò paruit.Solebatq; posteà fateri,se Episcopi Theatini perculsum imperio ad eam demissionem petendæ veniæ deuenisse. *Hæc Card.in coll.fol.*148. *Idemque narrat*

P. Ioannes Rhò è Soc. Iesu de varijs virtutum historijs lib.1.cap.11. nu.1.fol.150.

8 Quum Veronæ Giberti Episcopi latus clauderet, occurrissetque Vrbis Rector,qui ab ingenita superbia Episcopo se sistere, absolutionẽque nescio cuius nexus Christiano more petere abnuebat *(Carafa)* Episcopum Apostolico verbo monuit,Increpa eum durè; mox facto gradu, ea sermonis grauitate hominem obiurgauit,vt dicentis Maiestate victus, ad Giberti pedes,pacem ac veniam precaturus acciderit, liberè posteà confessus, Episcopi Theatini vim se non potuisse sustinere. *Ita Ioannes Rhò à quo laudatus Caracciolus* fol.112.*de fixo Venetijs domicilio hæc habet.*

9 Venetijs autem primò in Æde S.Euphemiæ, mox ad B. Gregorij paulisper substitêre. Hic verò die Exaltatę Crucis eiusdem anni 1527. coactus grex paruus sibi Pastorem Caietanum elegit, dignum vtique Theatini Episcopi successorem.Et strenuè quidem se gessit in eo munere Caietanus,partesque omnes boni Præsulis expleuit. Nàm industria, labore,constantia præire cunctis: suauitate morum,modestia, misericordia nulli non obsequi:contigitque,quod est rarissimum,vt illi nec facilitas auctoritatem,nec seueritas amorem diminuerit.Denique spectatissima viri exempla magnam certè vim habuere ad omne virtutum genus suorum animis instillandum.Accidit autem,dùm essent Venetijs,Pestilitas illa,& quæ perpetua eius est comes,siue subsequa,fames, ex incredi-

bili

Digitized by Google

bili annonæ exorta charitate, quæ anno 28. suprà sesquimillesimum, Italiam atq; Europā penè vniuersam depopulata est. Et ea tempestate, plurima Patrum & Caietani inprimis benignitas in pauperes, qui Venetias miselli & palabūdi turmatim cōfugerāt, enituit. Mirā Theatini PP. vicissim Dei Prouidentiam, & nullo mundi æstu arescentem charitatis fontē sunt experti. Quippè quòd Vrbe Roma extrusos, Venetias petere oportuit, aduersitas visa est, sed beneficium fuit. Venetiæ enim eo anno longè minùs quàm reliquę Italię Vrbes annonę charitatem famemq; senserūt. Itaq; qui nihil à quoquam petendo, nihil ipsi certorum censuum habendo, victitare decreuerant, & magna prōfectò si Romæ perstitissent, premēdi rerum inopia fuerant, ijdem, moderāte rem Numine, Venetias, hoc est, in tutam ab his calamitatibus Ciuitatem destinantur: vt summo Parēti deinceps liberè fiderent, & solicitudinē omnem (vti Princeps eius Ordinis Petrus monet) in Deum proijcerent; quoniam ipsi cura est de nobis.

---

1 *Apud Ædem S. Nicolai Tolentinatis (Ioannes-Petrus Carafa) non sine magna Sanctitatis & Doctrinæ opinione, aliquot annos egit.* Onuphrius Panuinius in Vita Pauli IV.

DISQVISITIO QVINTA.

Somaschensis Congregationis Fundationem Episcopus Theatinus an iuuit? Hieronymo Æmiliano eius Conditori, Viro & nobilitate generis, & vitæ sanctitate clarissimo, nam à Confessionibus fuit? Populorum frequentiam an Venetijs ad se traxit? An morum Reformationem induxit? Quid in eo Æmilianus admirabatur? aut quomodò ex eius nutu omninò pendebat?

P. Augustinus Oldoinus è Societate Iesu in Vit. Romanorum. Pontif. in addit. Andr. Victorel. lo. cit.

2 VT SOMASCHENSIS CONGREGATIO INSTITVERETVR (*Io. Petrus Carafa*) AVXILIO FVIT: & Hieronymū Æmilianum illius Ducem sanctimonia celebrem mirificè dilexit. *Et*

P. Iulius Nigronus è Soc. Iesu in histor. disp. num. 69. fol. 99.

3 Hieronymus Æmilianus, institutor Congregationis Clericorum Regularium de Somascha, Venetijs, in sua conuersione SPIRITVALEM DVCEM ELEGERAT CARAFAM. *Sed rem prolixiùs audiamus.*

P. Ioan-

Digitized by Google

P. Ioannes Bollandus è Soc. Iesu 8. Febr. fol. 233. num. 60.

4 Auctus est Hieronymus per id tempus non ignobili spiritualis vitæ Magistro. Is fuit Ioannes-Petrus Carafa, VIR ET DOCTRINARVM OMNIVM INSIGNI LAVDE FLORENS, ET MAGNÆ INTEGRITATIS, PIETATISQVE FAMA ILLVSTRIS: qui posteà in Cardinalium Collegium à Paulo Tertio lectus, eiusque Ordinis princeps, Marcelli Secundi Pontificatum excipiens, Paulus IV. mutato de more nomine appellari voluit. HVIVS OPERA ET CONSILIO VTEBATVR ASSIDVE HIERONYMVS: EIQVE TANTVM DEFEREBAT, NIHIL VT EO INCONSVLTO MOLIRETVR-----Igitur (*Episcopus Theatinus ac Socij posteaquàm se Romanæ Vrbis cladi subduxerant*) Veneti Oratoris ab Vrbe discedentis benignitatem nacti, anni sub exitum, cum eo Venetias commigrarunt: conductisque ædibus ad S. Nicolai Tolentinatis, anno ineunte vigesimo octauo, domicilium posuerunt; vbi fuit Carafa ad annum ferè trigesimum sextum, quo à Paulo III. sui item Pontificatus anno tertio, Cardinalis honore inauguratus est.

5 Vt primùm Doctrinæ & Pietatis Nouorum Religiosorum Fama latiùs per Vrbem manare cœpit, MVLTORVM AD EOS FACTVS CONCVRSVS, multis Religiosi instituti probata est disciplina, ardẽter etiam expetita, & suscepta: PLVRIMORVM CIVIVM, PATRVM OPERA ET STVDIO, CASTIGATVS VITÆ LVXVS, ET MORVM LICENTIA. (*Non ergo Patres vt Eremitæ perpetuò in solitudine versabantur: sed Verbi Dei Prædicationi, ac sacris Confessionibus incumbebant.*) Nec serò ista ad Hieronymi aures deferuntur: qui vt erat proborum studiosissimus, facilè ad eos se confert, Caraffæque consuetudine maximè delectatus cœpit Religiosas ædes frequentare; nec molestus erat Ioanni-Petro creber Hieronymi accessus, nec inutilis Hieronymo: ille enim hominis nobilitatem tanto cum pietatis ardore coniunctam suspiciebat & admirabatur: Hieronymus vicissim in Caraffa VNIVERSA HVMANÆ DIVINÆQVE SAPIENTIÆ ORNAMENTA CVM SVMMA VITÆ INTEGRITATE NON SINE ADMIRATIONE VBIQVE COMMENDABAT ET PRÆDICABAT: multaque in animæ & salutis suæ commodum spiritualisque profectus vberiorem fructum semper è congressu probatissimi hominis hauriebat. Itaque venit illi in mentem, ad sanctiora maioraque pietatis studia informãdum Ianni-Petro se tradere: quippè nihil in spiritualis vitæ progressu regendarum animarum Moderatore peritissimo antiquiùs habebat; qualis ei Carafa videbatur, è cuius nutibus, veluti certo diuinæ Voluntatis Interprete, totus penderet, seque & sua componeret vniuersa

pro-

Digitized by Google

propterea quòd, certa lege ſibi indixerat iampridem, nihil vt proprio ſtatueret arbitrio, neuè in rerum ſpiritualium vſu, ſuo fallaci ſenſu, & inexperto vteretur doctore, ne hac vna via, occultis dæmonum fraudibus facilis pateret aditus. Quod pium & prudens animi decretum adeò religiosè tota vita ſeruauit, vt ne pietatis quidem opera, inſcio & inconſulto conſcientiæ moderatore, aggrederetur: ſiue quòd adeò illi in omnibus proprij ſenſus eſſet ſuſpecta libertas: ſiue quòd ſciret, quò minus de noſtro imperata res habet, eò cumulatiori mercede meritum compẽſari. Igitur, vel priore Magiſtro deſtitutus, vel quòd vtriuſque operam perutilem ſibi exiſtimaret, è Caraffa quæſiuit, vt ſe ſe rerum ſpiritualium doctrina inſtruendum ſuſciperet; de ſe, & de rebus ſuis, ex Dei Gloria animæque ſalute, liberè ſtatuere vellet: id ſibi pergratum fore. Non grauatè prouinciam ſuſcepit Caraffa, ex eo fertili ſolo vberem frugum copiam ſe breui collecturum (quod poſteà rei euẽtus comprobauit) conijciens; & quod liberaliter ſpoponderat, pari poſteà fide ac religione perſoluit.

6 Sæpius actum eſt inter eos de diuinis rebus, de proximorũ ſalute procuranda, de corruptis eius ætatis moribus ſanandis, de nouo certoq; vitæ genere deligendo; quibus frequentiſſimis colloquijs, ad ſtrenuè in vinea Domini laborandum, quotidie magis inflãmabatur Hieronymus; nec contemnendos in rerum ſpiritualium exercitatione progreſſus oſtẽdebat, quibus in dies eius ſpiritus pietaſque Caraffæ ampliùs probabatur. Nunquam tamen illum ſuo nouo Ordini adiungendum curauit; fortè, quia communicato cum eo animi ſui conſilio, intelligeret hominem ad alia omninò, ſed tamen Chriſtianę Reipublicę proximorumque ſaluti perutilia, à Deo vocari; ac proinde cùm eum maximi faceret, quotidieque ad pietatis progreſſum vrgeret; interiori tamen religione prohibebatur, ne ad ingreſſum recentis Religionis illum ſolicitaret. Quin etiam Caraffæ auſpicijs & conſilijs, Hieronymum ad pauperum derelictorum curam animum applicuiſſe, adeò certa & conſtans eorum opinio fuit, qui ab eodem Hieronymo in partem laboris ſocij electi fuerant; vt anno ab eius obitu decimo à Ioanne-Petro Caraffa Cardinali, hoc vno maximè nomine, cum ſuo Ordine Congregationis vnionem poſtularint, quòd ſcilicet eius auſpicijs, illorum operum eſſent fundamenta iacta, & quòd ad eos Hieronymum ipſe deſtinaſſet---

7 Mirificè autem temporum progreſſu tanta illa Ioannis-Petri & Hieronymi animorum conſenſio, voluntatumque conſpiratio, apud vtriuſque Ordinis alumnos proceſſit, velut à radice mutuæ charitatis vigor ad ramos tranſmiſſus; vt non minoribus beneuolentiæ vinculis, hæ duæ familiæ modò vinciantur, quàm ipſa ambarum Religionum capita fuerint amoris & charitatis neceſſitudine copulata. Qui verò primus Pa-

Digitized by Google

trum Theatinorum locus à Hieronymo Venetijs est frequentatus,is posteà Somaschenis PP. vsui & cõmodo maximè fuit.Nã ad eius Seminarij administrationẽ, quod Ioannes Triuisanus Patriarcha, magno sanè Venetæ Ecclesiæ nõ solùm ornamento,sed fructu excitauerat,Patribus illis ab eodem Veneto Patriarcha vocatis,ad idque amplissimis ædibus apud Sancti Hieremiæ conductis,vbi annos fermè viginti,eoque amplius Seminarium substitit, nullum interim erat publicæ Ecclesiæ, nullum Religiosæ sepulturæ ius, sed domestico Sacello ad quotidiana & priuata Sacrificia vtebantur.Itaq; à Patribus per id tempus,qui decessissent, ad S. Nicolai Patrum Theatinorum Religioso funere efferebantur: vbi longo linteatorum Patrum ordine,cantu,& funalibus occurrente,perhonorificè excepti,sacrisque Ecclesiæ precibus,& cærimonijs expiati, intra domesticum Cœmeterium,eodem sacro vestium & luminum apparatu,cantuque comitante,condebantur.Vt quasi iam tùm videretur Hieronymus filijs deinceps in societate procreandis,sepulturæ locum indicare,& viam aperire,commodissimum sanè locum: vt ijdem vita defuncti apud eos conquiescerent, quibuscum animorum summa coniunctione concordissimè vixerant.Sed de Caraffa non semel mentio redibit. *Itaque nihil Carafa inconsulto peragebat Aemilianus: vt iterum narrat idem P. Bollandus fol.273.hunc in modum.*

7 Cùm posteà in disciplinam etiam Carafæ se tradidisset,ita ab eius nutu pendebat, vt, EO INCONSVLTO NE LEVISSIMA QVIDEM ATTENTARET. Ad tantæ virtutis specimen indicandum, hoc vnum subijciam, ex quo de cæteris prudens lector coniecturam faciat.Cùm Salodij Stephanus Bertazzolus, Hieronymo audiente,aliquot capita ex S.Augustini meditationibus perlegisset,magno pietatis ardore Hieronymum ea lectio compleuerat: vt libellum apprimè vtilem & fructuosum vehementer laudaret commendaretque.Ea res Stephanum impulit, vt librum Hieronymo muneris loco offerret; sed gratum dantis animum multa humanitate collaudans Hieronymus, gratiæ omninò remittebat:verùm cunctantem ad accipiendum cùm alter precibus perpelleret ardentiùs, annuit tandem Hieronymus, seque oblatum munus hac conditione admissurum spopondit, SI DATIS EA DE RE AD CARAFAM LITERIS, ET IPSE CONSENSISSET: ne videlicet quicquam in sanctæ Obedientię iura ea de causa peccasse videretur. *Quocirca accidit quod P.Turtura lib.3.cap.6. & P.Bollandus fol.251.n.23.habet his verbis:*

8 Quàm multa verò & omnium æstimatione maiora in rem communem gesserit eo tempore (*Mediolani*) Hieronymus facilè quæ subijciam testabuntur.Nàm ipse Dux,cùm Ioannes-Petri Carafæ opera,è cuius nutu hominem plurimùm pendere didicerat,existimaret Hieronymũ

ad ea

Digitized by Google

ad ea pietatis ſtudia Mediolanum deſtinatum, datis ad Carafam literis humaniſſimis per ſuum Internuntium apud Rempublicam Venetam tùm commorantem, ei gratias egit quammaximas, quòd hominem Mediolanum allegaſſet, tàm magno totius Ciuitatis bono: quam gratiarum actionem minimè ſibi debitam ingenuè fatetur Carafa. *Vt in literis ad S. Caietanum datis inferiùs eſt videre. Hactenùs ex P. Ioanne Bollando; qui in ſuo commentario de Hieronymo Aemiliano Boſſium citat: qui item in Carafa Hieronymum admiratum fuiſſe narrat;* HONORVM CONTEMPTVM, ZELVM SANCTÆ FIDEI ET ANIMARVM, ET CVM PLERISQVE ALIIS VIRTVTIBVS PRVDENTIAM MAXIMAM: *& ad noſtros Patres terrnatim Venetiarum populos vndique confluxiſſe.*

---

1 *Venetijs cùm priùs eſſet----maximè ſtuduit vt Græcos à Schiſmate, & Hebræos à perfidia reuocaret: cùmque id faceret, cum Græcis Græcè, & cum Hebræis Hebraicè, diſertiſſimè loquebatur; cùm per vniuerſum Orbem integritatis ac doctrinæ ſpecimen omnibus præberet.* Barthol. Chioccarell. de Archiepiſcop. Neapol. fol. 329.

DISQVISITIO SEXTA.

Num S. Caietanus aliquando Venetijs Inſanabilium Xenodochium excitauit? Num ægris in eo S. Franciſcus Xauerius inſeruiuit? Epiſcopus Theatinus Eremiticam ne vitam ducebat, an multorum ſaluti, vt diximus, in magna omnium exiſtimatione, proſpicere videbatur? Xenodochium illud an noſtri Ordinis Authores, Conditores agnoſcit? Quàm bene id ipſum Hieronymus Aemilianus adminiſtrauit?

P. Ioannes Bollandus è Soc. Ieſu 8. Febr. fol. 239. num. 18.

2 VEnetijs inſigne Pietatis Opus excitatum fuerat eius Caietani Thienenſis Vicentini opera, qui poſteà Romę cum Ioãne-Petro Carafa, Clericorum Regularium Parens & Auctor fuit: eoque in Religioſo Ordine non obſcura Sanctitatis laude deceſſit. Noſocomium ſcilicet, in quo potiſſimùm fouerentur inter ægrotos ij, quos vel inſanabilis morborum vexaret iniquitas, vel membrorum debilitas incurabili dehoneſtamẽto notaret. Proindè loco, inſanabilium Valetudinario nomen factum; feruentibusque (vt nouis in operibus ſolet) admodùm initijs, perbellè aliquandò opus proceſſit. *Ita P. Bollandus: notatque, ſub huius capitis finem,* S. Franciſcum Xauerium, in hoc Valetudinario, ægris operam

Digitized by Google

nauasse,atque vlceroſi ſaniem exuxiſſe: *vt ſcribit P. Horatius Turſellinus in eius vita lib.* 1. *cap.* 5. *Sed præterea Venetijs Carafa quid egit?*

P. Ioannes Rhò è Soc. Ieſu interrog. apolog. in progreſſ. Ord. fol. 217. *multis prætermiſſis hæc notat:*

3 Carafa Venetijs in magna celebritate arbiter conſcientiarum.
Sorori Mariæ Author eſt condendi Monaſterium Neapoli.
Cum Epiſcopo Paulano Nuncio apud Venetos diſſidium Reipublicæ, & Archiducis Ferdinandi arbiter componit.
Scribit de modo à Republica in beneficijs tenendo.
Pro Græcis reuocandis à Schiſmate laborat. *Et*
Inſanabilium Noſocomij Caietanus & Carafa ab illius Gubernatoribus *(olim in Vrbe)* Protectores conſtituuntur, *his tabulis.*

4 Quoniam ita à natura comparatum eſt, vt res omnes, quorum cõſilio & imitatione initium habuere, eorundem fauore & protectione maximè gaudeant, augeantur, & conſeruentur; hancque fortunam valdè recipiant res illæ, quæ diuinis vſibus aut miniſterijs addictæ per bonos & verè Chriſtianos homines ſanctiſſima accepere adiumenta; ea propter Nos Gubernatores Hoſpitalis Pauperum vlceratorum incurabilium D. N. Ieſu Chriſti Venetiarum, perſpectam & benè cognitam habentes probitatem humanitatemque RR. in Chriſto Patrum Io. Petri Carafæ Epiſcopi Theatini, & Caietani de Thienęis Clericorum Regularium ad præſens in Romana Curia commorantium, quorum opera, integritate, doctrina, & exemplo ad Chriſti opera fuimus prouocati, nos ſubindè cõmonentium miſeris & valetudinarijs pauperibus nõ deeſse, quò tùm noſtra tùm aliena deuotio per antedictos RR. PP. Apoſtolorum vices in terris gerentes inflammentur; pro comperto habentes, obſequium iſtud, quod in D. N. Ieſum Chriſtum nõ minùs reuerenter quàm fideliter exercemus ne dum protectionis tutelam perpetuam, verùm etiam alacris eiuſdem & ſanctæ defenſionis ſuſcepturum dignitatem, ob illuſtre tàm Chriſtianorum & Sãctiſſimorum Patrum electorum patrocinium, eaq; Protectio augendę fidelium huius Vrbis pietati mirũ in modum ſit profectura: ſpõte & omni meliori modo, quo potuimus, & efficaciùs valere poteſt, elegimus, fecimus, & ſolemniter conſtituimus, ac vigore huius præſentis publici inſtrumenti, eligimus, facimus, & conſtituimus Noſtros & præfati Hoſpitalis ac in eo degentium Procuratores, Defenſores, Cõſeruatores, & Protectores principales & ſpeciales &c. *Hactenùs illi. Sed S. Pater Ignatius cur Theatinos Patres adiuit?*

1 *In-*

Digitized by Google

1 *Insanabilium Nosocomium, quod exactæ temporum calamitates & clades labefactauerant, pristinæ pietati ac splendori perindè (Carafa) restituit, ac si denuò ipse excitasset. Id quod memorat incomparabilis sanctitatis femina, Baptista Vernacia, Hectoris filia, in ea quam ad Gasparem Canonicum Regularem Epistolam dedit---Hoc in Nosocomio vero simile putat Caracciolus Episcopum Theatinũ quadam posteà cum S. Ignatio Loyola, Societatis Iesu institutore amicitia initiatum. Quo item tẽpore & cum alijs è Nostratibus spectatis viris egisse familiariter Venetijs Ignatium pro comperto habemus.* Ioseph Sylos in histor. par. 1. lib. 4. fol. 136.

DISQVISITIO SEPTIMA.

Cur S. Ignatius Venetijs Theatinos Patres est alloquutus? Num ab ijs fortassis hospitio exceptus fuit? Cum Episcopo Theatino an familiariter egit? Quæ animi Dotes ac Dei Dona eundem Episcopum honestarunt?

P. Ioannes Rhò è Soc. Iesu interrog. 4. fol. 66. nu. 1.

2 QVærebat nimirum Ignatius Xenodochium aliquod de more, in quod se reciperet: voluitque in illud ADITVM IMPETRARE AB ALIQVO SCILICET VESTRVM (*PP. Theatinorum*) QVI ID PER EA TEMPORA CVRABAT. Nam hospitem eum apud vos ad Diui Nicolai fuisse, ægrè admodùm animum, vt credam, induco. *Hæc P. Ioannes Rhò. Quanquam hospitio exceptum esse, est qui admittat, imò gratias agat. Scilicet,*

P. Iulius Nigronus è Soc. Iesu in Regul. Comm. tit. par. 3. fol. 11. editionis Colon. Agrip. 1617.

3 Nos omnes illi (*S. Nicolai PP. Theatinorum*) Cœnobio multùm debemus: quòd Parẽtem nostrum in alieno solo peregrinantem tàm benignè humaniterque tractauerit. *Ita P. Nigronus. At de S. Ignatio, cum Theatino (de quo agimus) Episcopo, quid dicendum? Num alter alterum mutuò se viderunt, habuêreque consuetudinem, aut colloquium?*

P. Nicolaus Orlandinus in hist. Soc. Iesu lib. 1. nu. 122. fol. 34. citatus à P. Ioanne Rhò interrog. 21. fol. 350.

4 EGIT INTER ALIOS FAMILIARITER (*Ignatius*) CVM IOANNE-PETRO CARAFA, cui posteà Ecclesiæ Catholicæ gubernacu-

nacula Diuina detulit prouidentia, & Paulus IV. est appellatus. *Mox animi ornamenta subiungens, inquit* : IS ET NOBILITATE GENERIS, ET LITERARVM ERVDITIONE, ET ALIIS DEI MVNERIBVS SPECTATISSIMVS, priusquàm vsu aliquo consuetudineque mores calleret Ignatij, falsis criminationibus adductus, vt erat in his, quę ad Orthodoxam Fidem pertinent, SEVERVS ET ACER IN PRIMIS CENSOR, minùs eius fauere causæ, in ea quam diximus, suspicionis procella visus est. *Cùm verò falsæ illæ criminationes, per summam inuidiam à Diabolo exortæ, Diui Ignatij Sanctitudinem ac Gloriam augeant, non imminuãt; recitẽtur, quæ fuerint, ne quispiam Theatini Episcopi imprudentiæ adscribat, quòd (vt par fuisset) statim ipse, adeò Sancti Viri causæ, non fauerit.*

P. Petrus Ribadineyra è Soc. Iesu in vita P. Ignatij lib. 2. cap. 6. fol. 135.

7 Quidam vel maleuolentia suffusi, vel falsa persuasione decepti, sparserunt, fugitiuum illum esse: in Hispania non semel vinctum in custodia fuisse: igni tradita combustaque ipsius statua profugisse: ne Parisiis quidem licuisse homini viuere: ex qua etiam Vrbe fugiens suæ saluti consuluisset. Demum eò processum est, vt res in iudicium sit adducta; diligenterque in eius vitam atque mores inquisitum. At quoniam mendacio res tota nitebatur, facilè concidit. *Sed ad Caraſæ & aliorum nostrorum Patrum Zelum vt redeamus, huc facit*

P. Mathias Fabrus è Soc. Iesu in Opere conc. tripart. in part. æstiuali in Dom. Pent. conc. 8. fol. 420. editionis Antuerpiensis.

8 Sunt Viri Sancti ac Religiosi Ordines à fundamentis erecti, quos oppposuit Deus nouis Hæresiarchis. Quemadmodùm enim natura serpẽtes è cauernis suis ante prorepere non patitur, quàm Fraxinus eis inimicissima florere incipiat, vt contra venenatos morsus antidotũ inde nobis parare queamus: nec priùs eiusdem arboris florem decutit, quàm illi iam in latibula sua se absconderint; sic Deus nunquam finit prodire ab inferis Hęresin, quin eodem tempore insignem aliquem Sãctum quasi plantam producat, cuius vitę succo contra pestiferum eius venenum præseruare nos possimus. Talis fuit S. Ignatius Loyola Societatis Iesu Fundator, qui octo annis post Lutherum natus annis decem post eundem obiit: arbor fertilissima prędentissimorum remediorum contra toxicum Lutheri---*Talis arbor etiam fuit Io. Petrus Caraſa, & S. Caietanus, qui Luthero proximè adnatus est. Anno videlicet à Virginis partu octuagesimo supra millesimum quadringentesimum: tres scilicet non amplius ante annos, quàm publica illa Religionis fax, vt Sylos ait, malo, quodam austro aurigante, ad morum perniciem luemq; in Orbem est inuectus: qui etiam eodem prorsus anno 1524. Religiosam vestem induit, cùm suam exuit Martinus Lutherus; & vnà cum illo propè vitam finiuit:*

quippè

Digitized by Google

quippè inter vtriusque obitus diem sex solum mensium spatium interceſsit. Sed de S.Caietano in duodecima parte prima disquisitione dicemus. Fertilissima itaq; vnà cum Societate Iesu, aliisque Religiosis Familijs, arbor fuit (vt Fabrus sicco tamen ore subiungit) Ordo Clericorum Regularium, quos Theatinos vocant, institutus Anno 1524. *Hactenus ille. Vin' de Ioannis-Petri Carafæ Zelo contra Hæreticos longiorem tamen orationem audire?*

P. Iulius Nigronus è Soc. Iesu in Histor. Disputat. fol. 17. lin. 18.

9 Antonius Carafa Card. eius consanguineus veritatem bene notat. Zelo, *inquit*, fidei permotus *(non solũ)* in Hęreticos quoſq; vehementiùs eferebatur, sed etiam in tria alia hominum genera, Hebræos, Apostatas, Simoniacos: suique sancti odij in eiusmodi pestes atque pernicies Christiani Orbis egregia, quoad vixit, edidit exempla; quippè qui vel tunc cùm priuatam vitam Venetijs ageret, Hæreticos insectatus est acerrimè; monuitque Venetæ Reip. Moderatores, nulla propemodùm alia ratione, posse eam Remp. ruere, quàm prouocata in se Dei ira, si ad Hæreses conniuérent. Itaq; cùm cuiuspiam Hæresis detegeretur, protinus ad Carafam, priuatum licet hominem, accurrebatur; nimirum, vt in Hæresis postulatum inquireret, puniendumque Magistratibus traderet. Et cùm aliquando Patauij degeret, sua auctoritate effecit, obtinuitque, vt Hæreticus quidam insignis è Ciuitate pelleretur. *Hæc ille.* * *Sed illud ipsum Nosocomium, à S. Caietano conditum, Hieronymus Æmilianus, cùm eius curæ ac studio demandatum fuisset; quàm egregiè ac diligenter, quoue exercitationum corporalium atque spiritualium ordine administrauit?*

* *Quod hoc loco num. 10. per Typographi erratũ impressum est, supra in Disquisitione 6. ponẽdũ erat.*

P. Ioannes Bollandus è Soc. Iesu loc. cit. fol. 239. nn. 18. & 19.

10 Igitur qui valetudinario præerant, viri & pietate & genere planè nobiles tot animarũ periculis, & ęgrorũ incõmodis maximè anxij, egregiè etiam Hieronymi charitate & vitæ ratione perspecta, nihil habuere antiquius, quàm vt salutaris loci procurationem ad eum deferrẽt. Hominẽ itaq; enixè obsecrãt, vt conductis orbis in Valetudinarij ædes satis amplas, eo in loco, & pauperibus simul, & ægris operam suam nauet----Non irrita fuere nobilium virorum vota. Hieronymus quippè in omnem de proximo bene merendi occasionem imminens, prouinciam nõ detrectauit: sed postulatis cumulatè satisfacturus quò inuitabatur, breui se contulit: ac veluti optatam à Deo charitatis palęstram adeptus, laxatis ardori habenis, ad ægros sanosque iuuandos, suas curas vigiliasque, studiosiùs quàm anteà, contendit. Orphanis eo in loco eadem erat, quæ anteà viuendi disciplina, idem opificiorum labor, orationum ardor, numerus autem multis capitibus auctior. Cum infirmis & miserè iacentibus multus erat Hieronymus: singulos inuisebat, humanissimè solabatur, cibos appo-

apponebat & miniſtrabat: nec illos è ſtrato tollere, brachijs geſtare, tetrumque fœtorem perferre grauabatur. Eratq; hoc ferè quotidianę charitatis penſum, ægrorum lectos ſternere, corporum ſordes purgare, quiſquilias è pauimento verrere, abiectiora munera obire. Nec corporum modò, ſed animarum curationi maximè inſtabat: vt enim miſerrimo cuique aſſidebat, ita illum ſuæ ſalutis admonebat; pijs colloquijs ægritudinis moleſtiã leuabat: in ſupremo vitę diſcrimine Chriſtianis adhortationibus viam munire ſtudebat; quò ęgrotantis animus paratior venienti Domino occurreret: maximè ſolicitus ne quem ſacra Cõfeſſione inexpiatũ aduentãtis mortis horror inuaderet: ijſq; in extremo iam agone laborantibus ita aſſiduus erat, vt ſorbitiunculas, & pharmaca ſua manu pręberet, comminutum cibum in os inſereret, apud eoſdem nocturnas duceret excubias, quò ſingulis momentis ingruentibus periculis præſenti celeritate ſubueniret. Quæ omnia quàm eximio ægrorum bono, & totius Venetæ Ciuitatis admiratione ab Hieronymo pręſtarentur, teſtes illi ipſi grauiſſimi viri Valetudinarij Curatores, qui tàm multa, & tàm honorifica cum laude de Hieronymi virtute (ſed haudquaquam vero maiora) vbique prędicabant, vt Hieronymum vehementer tæderet, puderetque.

---

1 *Cùm nihil certi (Theatini Patres) haberent, ad vitam alendam, ſi quid à quoquam eis donaretur, quo famem quotidiè pellerent, non plus acciperent, quàm quod ad vitæ vſum neceſſitatemque ſufficeret; reliquum omne in pauperes diſtribuerent: atque ita ſolâ ſpe ſuſtentati vitam degebant: quippè qui ex omnibus hominibus pauci & ſoli eſſent, qui diuitias & fundos repudiantes, virtute ditiſſimi haberentur; omnemq; ſuam ſpem & cogitationem in vno Deo ſitam eſſe fixamq; volebant. Ex quibus percipere poteris, Lector, quæ cunabula, qui ſpiritus, quanta circa Dei cultum primorum illorum virorum extiterit, Theatino Duce, Religio: quàm viuida ac feruens ad inuicem charitas, puritatiſq; ac paupertatis Zelus.* Ludouicus Donius d'Attichy Epiſc. Æduenſis in flor. Card. to. 3. fol. 131. n. VI.

DISQVISITIO OCTAVA.

Epiſcopus Theatinus quam vitæ rationem ducebat, voluptuoſam an aſperam? Quid ipſe aliud Venetijs per ea tempora præſtitit? S. Ignatius qui Prophetiæ certè dono non caruit, quid de noſtro Ordine prædicere potuiſſet?

P. Adamus Contzen è Soc. Ieſu in Euang. cap. 6. Matth. verſ. 16. quæſt. 1. §. 3. fol. 128.

2 VIXIT ILLE, ante Pontificatum, SANCTE; ET VT PAVLVS APOSTOLVS, IN IEIVNIIS MVLTIS--VIXERAT PAV-

PAVLVS (*siue Ioannes-Petrus, Episcopus Theatinus*) ante Pontificatum PARCE, ET DVRE, MORE PAVLI EREMITÆ. *Sed & de aliorum gestis hæc*

P. Ioannes Rhò è Soc. Iesu in progress. Ord. fol. 217.

3 Benignè Caietanus fouet famelicos Venetijs. Caietanus Veronã excurrit: summa paupertate vitam tolerat: Capituli & Episcopi dissidia componit. Euocantur (*Patres*) Neapolim. *Laudatusque à P. Ioanne Rhò Caracciolus* lib. 2. cap. 7. *& ex eo* par. 1. lib. 4. *Sylos (omnia carptim refero) hæc habent. Excitauerat Venetijs turbas Græcorum gens, visumque adeò ingens, ac dignũ non perfunctorio remedio malum, vt consuli Pontificem oportuerit, atque à suprema ea potentia ac vi telum impetrare, quo monstra conficerentur. Etenim pro concione scriptisque corruptæ scissæque fidei dogmata publicè impudenterque disseminabant. Idque Theatini Episcopi Zelo à Clemente VII. demandatum: qui integro eo temporis spatio, quo Venetijs egit ijs fidei quæstionibus, malisque resecandis, si quæ adnasci cerneret, incumbebat. Concionatores præsertim, qui facilè aut orationis illecebra, cultuque, aut inconditis clamoribus vulgus occupant, admirabili quodam Zelo, curaque intentiore audiebat: quorum eloquentia vbi clandestini quid veneni instillare sibi videbatur, mirum qua ope nitebatur, vt aut ab ea caueret populus, aut longè lues illa ablegaretur. Accidit hoc sub id tempus non semel: illud præcipuè, quod in Apologia ad Nauagerium narrat Antonius Cardinalis Carafa. Nàm cùm Hæreticus quidam declamator Patauij, magna quidem hominum frequentia plausuq; sermocinaretur, cognouit illicò corruptam hominis facũdiam Episcopus Theatinus, qui eò fortè excurrerat; fucumque imperitis ac catholicis auribus teterrima ab ea dictione fieri: eòque grauiorem fidei morumque iacturam pertimescebat, quòd ab ea Patauini Gymnasij, ingeniorumque celebritate, cresceret doctrinæ existimatio, & robur. Ergò re ad inclytum Venetorum Senatum delata, tùm apud ipsos Patauinos Ciues, egregio ardore animi perorata, eo nisu adlaborauit, desudauitque, vt expulsus tandem ille Lutheri admissarius ab ea Ciuitate ac Prouincia fuerit. Hoc item anno alteram imposuit prouinciam Carafæ Pontifex, quæ vt honorificam de eo, eiusque in agendis rebus prudentia Pontificis opinionem confirmauit; sita non minimum addidit Theatinæ sodalitati nominis, quòd vix dùm nata, ceu matura iam æui ac disciplinæ ad aliorum Religiosorum cætus cõponendos ac temperandos adhiberetur. Instituerat Iacobus Pauonus, vir quidem egregij Spiritus, Eremitarum Sodalitium, à Dalmatia nuncupatum, sub Regula tutelaque S. Hieronymi, Christi anno post seculum quintumdecimum quarto & vigesimo. Sed extincto citiùs optimo Parente, vt qui integras suasque non dùm vires diuturnitate vsuque Ordo acquisiuerat, timeri illi casus cæpit: & iam remitti rigor, neruique obseruantiæ, & quædam obtentæ imbecillitati permitti videbantur. Quare supplicatum Pontifici, vt præsenti ope consuleret: qui quòd omnia sibi de Carafæ studio ac labore pollicebatur, datis ad eum literis iussit, vt hanc sibi destitutam à Patre sobolem adoptaret; com-*

Digitized by Google

plexuſque ex animo negotium, figat ipſe, refigatque leges ad nutum, ac ſuæ prudentiæ normam. Ad hæc Clemens Epiſcopo Theatino, Caietano ac ſocijs iniunxit, vt decentiorem in formam Miſſalem librum, Breuiarium, ac B. Virginis Officium cõcinnarent. Quod Diploma habes ſupra in fol. 75. *Anno item* 1530. *Epiſcopus P. D. Bonifacium à Colle Neapolim allegauit, germanæ Sorori, Mariæ Caraſæ, præſentem opem laturum, vt ritè illa Sapientiæ Monaſterium, ad Theatini Epiſcopi amuſſim ac normam, inſtituere poſſet. Anno item* 1531. *quendam fratrem Baptiſtam acri quidem epiſtola aſperiùs obiurgauit atque perſtrinxit: quòd qui diù cum laude vixerat, & aſceticos quoſdam libros ediderat, & Vicentinæ illius Sodalitatis alumnos ad pia opera extimulauerat, ſuæ deindè profeſſionis oblitus, non ſine graui piorum mærore uitã ducebat Religioſo homine indignã. Hactenus uel ex Caracciolo, uel ex Sylo; qui quod nos paucis innuimus prolixè ac multis exponũt. Sed S. Ignatius, Diuini Numinis fulgoribus illuſtratus, quid de noſtro Venetijs Ordine vaticinari tunc potuiſſet?*

P. Ioannes Rhò è Soc. Ieſu interrog. XI. fol. 129. num. XIII.

4 Altricem Epiſcoporum familiam futuram---amplificãdam multa alumnorum celebritate per Italas Vrbes, magno earum emolumento: claros habituram Oratores, Viroſque doctos, qui libris in lucem editis Rempublicam literariam illuſtrarent. Potuit de Caraſæ Purpura, & Pontificatu, deque rebus eius è Repub. geſtis. Potuit de Scoti, & Arezij Cardinalium laudatiſſimorum dignitatibus, ac virtutibus. Potuit de Ioannis Marinoni, atque Andreæ Auellini duorum abſolutiſſimorum domeſticę ac frugiferæ alijs ſanctimoniæ exemplorum claritate. Potuit de Templorum magnificentia, & cultu mundiſſimo: de ſuffragiorum, quibus defunctorum animis, ſecunda quaque feria, vtilem opem fertis, celebritate: de Colchica, ſiue Mingreliana (*& Indica item*) expeditione, ad reuocandas ad Petri caulas errantes ouiculas paucis ante annis ſuſcepta. Potuit de Collegij propagandæ Fidei adminiſtratione recens ſuſcepta-----Potuit de Antonino Diana, celeberrimę famę Theologo: de Agellio, & Ghislerio, illuſtribus Diuinarum literarum interpretibus: de Tolofis, Pontanis, Myrthis, Iuſtinianis, Filingerijs, Gilibertis, Paſſerinis, Denticis, Caſertis; qui ſuperiore, aut etiam noſtra ætate, eloquentiæ gloria floruerunt: de Guindacijs, Antinorijs, Baldellijs, Marinis, qui nunc apud vos dominantur in ſuggeſtibus: deque Bozomo mihi amiciſſimo, qui quintum iam annum, Mediolani, in ſumma ampliſſima Æde, iubente Cæſare Montio, Cardinale Archiepiſcopo, cui gratiſſimus eſt, cõcionem frequentiſſimã, per æſtiuas ferias, beata quadã detinet facũdia. Potuit de Stephano Mediceo, ciue meo, ac Patriæ ornamento ſingulari, quem proximis Comitijs ob perſpectam virtutem prudentiamque iterũ Prępoſitum Generalem feciſtis----Potuit de Aloyſio Nouarino, veſtri Ordinis eruditiſſimo, ac

totius

Digitized by Google

totius sacræ atque prophanæ antiquitatis scientissimo. Potuit de Paulo Aresio, Ciue meo, Episcopo Derthonensi, viro extra inuidiæ iactum, virtutum magnitudine, atque multiplici sapientia collocato, multa prædicere. *Ita P. Ioannes Rhò. Sed mitto ego S. Caietani Patris mei Vaticinium, quod P. Andreas Mendus* in Crisi de Societate Iesu §. 12. num. 134. *innuit: & Caraffæ Vaticinium addo, quod* in par. 1. lib. 4. pag. 132. *Sylos edidit hunc in modum. Quo tempore Venetijs agebat Carafa, Contarenis quàm familiarissimus, eorumque à Confessionibus, natam in ipsorum domo puellam, atque impetrasse ab eo Parentes, vt è sacro illam fonte susciperet: cùmque de Nomine ageretur, ac iam animo auita quædam appellatio sedisset, rogasse ceu futurorum priscium Carafam, vt Concordiã nominarent: futurum namque, vt numerosior ab ea Soboles, ac Nepotum series existeret, qui singulari quodam concordiæ exemplo, opum, domus, & quod caput est, animorum communione, nexuque, diù viuerent. Id quod perinde accidit, enatis à Concordia Contarena filijs ac subindè nepotibus; qui insigni cum germanitatis laude, communi diutiùs patrimonio, eademque in domo, vnanimes habitarunt. Et commemorare hæc de Carafa sine magnæ virtutis admiratione Franciscus Contarenus non potuit; addiditque plura cùm in Rempubl. Venetam, tùm in suam domum eius merita. Hactenus Sylos.*

---

1 *Etenim temporum illorum corruptela, quod proprium fuisse constat Episcoporum & Clericorum, vt Prædicationis munus exercerent, Monachis, & Fratribus Religiosorum Ordinum relictũ ferè erat, ita vt à Clericis id existimaretur alienum: & prout audiuisse me puerum à meo recolo Magistro, propè, ad miraculum uisi sunt (Theatini Patres) qui primi ex Clericis in pulpitis, eòque magis, quòd peculiare ipsorum super caput in Clericali birreto Crucis gestarẽt signum, & superpelliceo essent induti, quod item proprium Clericorum est indumentum, in sanguine Agni ad Crucis Christi signum dealbatum; quoue significarent, se quidem enixos vt indutos se exhiberent Dominum Iesum Christum, quem prædicabant.* Mich. Ghisler. in prælud. docr. sac. lib. 6. part. 2. cap. 15.

DISQVISITIO NONA.

Num sacris administrãdis, ac Verbi Dei Prædicationi Episc. Theatinus ex instituto vacabat? Eius Ordinem Neapolitana Ciuitas quomodò exoptauit ac petijt? S. Mariæ Sapientiæ Moniales, à Maria Carafa institutæ, acceptis ab Theatino Episcopo legibus, an fuere primæ omnium Neapoli, quæ vultum velarent?

P. Iulius Nigronus è Soc. Iesu in hist. disput. nu. 72. fol. 196.

2 QVoniam nihil est simul factum, & perfectum, Anno 1533. ijdem (*Theatini Patres*) Pontifici Clementi VII. qui Ordinem confir-

Digitized by Google

marat, significant se decreuisse VACARE PRÆDICATIONI VERBI DEI, AVDIENTIÆ CONFESSIONVM, SACRÆ THEOLOGIÆ, ET SACRORVM CANONVM STVDIIS, AD SVARVM, ET ALIORVM CHRISTI FIDELIVM ANIMARVM PROFECTVM. Pontifex annuit eorum Votis, per Diploma relatum à Cherubino Laertio. *Hæc Nigronus. Et tamen quod à Clemente priuilegium impetrarunt, non prima eius facultatis cõcessio, sed concessæ olim confirmatio fuit. Propterea inquit*

P. Ioannes Rhò è Soc. Iesu in progress. Ord. fol. 217.

3 Anno Seculi 29. (*Theatini Patres*) Priuilegia duo à Clemente Septimo *obtinuerunt. Neque tamen explicat, quæ nam fuerint, fortasse quòd in* XV. interrog. fol. 269. *tradit Nostros ex instituto audiendis olim Confessionibus non vacasse. Et tamen in primo illo Diplomate dato die 21. Ianuarij Mẽsis Anno* 1529. *ita asserit Clemens VII.* Vobis Clericis Regularibus Authoritate Apostolica tenore prẽsentium cõcedimus & indulgemus, vt Superiores vestri, Prẽpositi nuncupati, pro tempore existentes, cum Clericis Socijs vestris dispensare possint super recitatione Diuinorum Officiorum. *Cuius dispensationis causam assignat, quòd nimirùm occuparẽtur,* In prædicatione Verbi Dei, audientia Confessionum, Sacræ Theologiæ, & Canonum studijs. *Ita Clemens. Vide Caracciolum, Tufum, Sylum, Peregrinum, & alios. Neapolitanam expeditionem, mox audiamus.*

P. Iulius Nigronus è Soc. Iesu in Histor. Disput. nu. 33. fol. 61.

4 Anno 1532. (*Ioannes-Petrus Carafa*) rogatur à Ciuitate Neapolitana per literas, vt Socios mittat Neapolim. *Et literæ quidem, vt Sylos habet, ita fuere:* Ioanni-Petro Carafæ, Episcopo Theatino. Erecti à præclara, quam adornasti, Seculi fuga, atque ab ea, quam instituisti, vitæ ratione, perspè ad te scribere animus fuit, vt ad Dei primùm Gloriam, tùm ad huius Vrbis solatium fructumque, quæ, ceu mater amantissima, tantum sibi filium magnificè gratulatur, ea hìc virtutum exempla disseminares, quæ sparsa alibi pulchrè iam soboleſcunt. Nunc verò quia Oppidi Comes ardore animi, ingentique in sodalitatem vestram zelo excitatus, opportunum quendam locum, vbi Diuina procurari, atque vrgeri insignis vestra disciplina possit, extruendum curauit: impẽsiùs precamur, vt Ciuitati huic tuæ eo te beneficio beneuolum, pronumque exhibeas; quod ad proximorum vtilitatem, diuinumque honorem, efflagitamus: nec abnuerit profectò quisquam vestrum suæ hìc probitatis vestigia consignare, vbi Apostolorum Princeps Petrus monumenta suæ dignitatis ac nominis relinquere, non est dedignatus. Locus quidem propè mœnia percommodus, amplus, salubri Cœlo, longè à fori vulgique strepitu,

Digitized by Google

pitu,vt quibus est veræ sapientiæ cultus ad cor, sectari hìc illam atque excolere pulcherrimè possitis.Nostrę te deuotioni propitiũ pollicemur. Cum Titionio,quem nuper spectatæ quidem probitatis virum inter vos excepistis,adlegare huc libeat saltem duos,succedentque mox alij, Deo dante,vt possit Vrbs hęc Thesauros suos in Cælo collocare, ac in vestra inopia Christum pascere. Interim dum nos tuis,tuorumque precibus ex animo commendamus, hæc nostrum omnium vota minùs frustatum iri speramus. Neapoli die 4. Octobris 1532. *Sic illi. Nunc de Sapientiæ Monasterio à Maria Carafa (vt Theatinus Episcopus iusserat) instituto,aliquid audiamus.*

P. Ioannes Rhò è Soc.Iesu in var.virt.histor.lib.7.cap.3.fol.749.

5 Non vnius capitis,sed vniuersi Virginum Collegij, cui Neapoli à Sapientia præcipuè fama disciplinæ nomen est,laus ista iam erit; sanctum enim apud illas;quoties Medicus cellam intrat,toties veluti pudori nuptas,demisso in oculos atque ora peplo,se clepere,ne grauiori, quã decumbant periculo,aspici possint.Existimauere huius principes Instituti,virorum oculis, quamquam senio frigidis atque caligantibus, quales plerumque Medicorum sunt, qui intra Virginum claustra admittuntur, malè nihilominus committi Virginitatem,tantùm illis inest iaculorum, vt non nisi morte finiantur.*Et n.6.*

6 Et quidem tantus illas apud Virgines pudicitiæ honos est, vt nimia in eius custodia Magdalena Caraffa,màtrona clarissima, quæ apud eas viro soluta secessit,mihi minimè fuisse videatur.Decumbenti epistola erat exaranda,nec vires scribendo sufficiebant; obtulit ergo libentissimè operam,virgo ei assidua,& perquam familiaris:sed abnuit Magdalena,caussata iniuriam esse Virginitatis,si Virginis manu ducti characteres virilibus oculis veluti violarentur.*Et lib.1.num.8.fol.6.*

7 At Magdalena Caraffa, si fortè inter colloquendum violatam ab impijs hominibus adamati Numinis Maiestatem, audisset, turbari primùm,ac veluti improuiso attonitam malo pallere,vt amantem non negares;tùm subducere se ab aliorum consortio atque abditum in conclaue secedere, accuratisque precibus ac supplicijs diuinam iram diligentissimè criminosis deprecari.Nouerat Deum optimè amari,si eius charitati, vel inimicos ipsos commendamus, quibus dùm ignoscit,suo in amore triumphat Deus.*Vide lib.3.cap.2.n.7.fol.272. eiusdem industriam vt Christi Cruciatuum memoriam continuò retineret. Sed eius vitam ac gesta abundè fusèq; alij conscripsere.Mariæ verò Carafæ quæ celeberrimum illud Monasterium condidit, nos in lucem uitam edidimus.*

Digitized by Google

1 *Persæpè quidem & diu petierant à Carafa Neapolitani Proceres, vt Neapolim, hoc est, in Patriam suam ipse reuerteretur; ibique vti Venetijs fecerat, Clericorum Regularium Ordini à se recens fundato domicilium figeret. Sed Carafa, vel quòd à Patriâ libenter abesset; vel quòd Campaniæ regionem, & Neapolim ipsam Lautrechi obsidione, & insequentibus ærumnis miserè afflictam sciret, eiusmodi petitioni ægrè assentiebatur. Interea Ioannes Antonius Caracciolus Comes Oppidi, Vir munificentia & ceteris virtutibus ea ætate clarus, cellulas quasdam ad Monasterij formam sumptu ædificatas propè Ædem S. Mariæ de Misericordia, Benedicto Titionio, eiusq; Sodalibus, qui religiosam vitam meditabantur, iam concesserat incolendas. Contigit autem vt Benedictus adhuc anceps quodnàm institutum sibi ac suis seruandum præfigeret, excitus sanctitatis nostrorum Patrum fama, quæ Neapolim usque peruenerat, Venetias ire, & paucis diebus (vt quondam S. Hilarion apud B. Antonium fecisse legitur, omnem eorum vitæ rationem discere, eamque postmodùm Neapoli in iam dicta Æde Misericordiæ seruare statuerit. Sed Benedicto, postquam Venetias peruenit, adeò placuit Tolentinatis domus secessus, & nostri Ordinis institutio, vt mutato repente consilio, non iam Neapolim redire, sed Venetijs cum nostris Patribus degere, & Clericus Regularis fieri optauerit atq; impetrauerit. Hic est ille Benedictus Titionius, qui postea Seuerus vocatus est, à seueritate scilicet vitæ ratione, quam, in se piè sæuiens, ad obitum vsque tenuit. Comes itaque Oppidanus, spe sua quam de Titionio eiusque socijs conceperat frustratus, enixè petijt à Carafa, vt aliquot è suo Ordine Neapolim mitteret. Sed cùm ille rem longiùs differret, Caracciolus, Primoresque alij Neapolitani, à Clemente VII. Pont. Max. quod cupiebant obtinuêre. Opportunè enim accidit, vt per idem tempus, Patres de abeundo Neapolim ancipites, Christi Vicariũ super ea re consuluerint; vt quid facto expediret, ipse perscriberet. Itaq; supremi Pastoris sacri Diplomate iussi sunt Patres Neapolim proficisci.* Ant. Caracc. in coll. fol. 214.

DISQVISITIO DECIMA.

Quomodò Theatinus Episcopus ac S. Caietanus à Pontifice Clemente non sine animo præsagiente iussi fuere, vt Neapolim socios allegarent; & non vnum sed plura etiam domicilia figerent in hac Vrbe?

P. Ioannes Rhò è Soc. Iesu in Apolog. inter. 15. n. 32. fol. 269. lin. 15.

2 CLemens quidem in illa Breui Epistola, qua Neapolitanam expeditionem laudat imperatque, ita cũ Carafa, Caietano, cæterisq; loquitur:

CLE-

CLEMENS PAPA VII.

Venerabili Fratri Ioanni-Petro Episcopo Theatino, & dilectis filijs Caietano Presbytero Vicentino, ac eorum socijs Clericis Regularibus nuncupatis.

3 Venerabilis Frater,& dilecti filij, Salutem & Apostolicam benedictionem.Exponi nobis nuper feciſtis,vos per hoc fermè quadrienniũ, à nonnullis deuotis,etiam nobilibus laicis ex Ciuitate Neapolitana crebris pulsatos precibus, ac demum ab ipsa Ciuitate publicis literis vehementiùs fuisse rogatos, vt illuc aliquot ex vestris Clericis mitteretis, qui Locum (*hìc unum nominat*) in eadem Ciuitate iam nomini vestro cõstructum recipere,atque inibi Domino famulari valerent: Vosque itineris longinquitate ac difficultate deterritos,simul & de vobis ipsis humiliter sentientes,nec ad satisfaciendum illorum expectationi vos idoneos cognoscentes,hactenùs,illorum precibus acquiescere distuliſſe:sed cùm hinc tàm deuotæ Ciuitatis vel preces contemnere, vel deuotionem fraudare,vel certè liberalitatem aspernari,durum & inhumanum; illinc tanto vos itineri credere,tàm longè posita Loca recipere, & quod maius est,tantam opinionem expectationemque sustinere,audax nimiùm & supra vires vestras vobis esse videatur hæretis in ancipiti, nec omninò vel quid statuatis, vel quod petentibus responsum detis inuenire potestis. Quapropter,diuino auxilio assiduis orationibus inuocato, ad nos tãdem confugiendum putastis,nobisque pro vestra in nos, & in hanc sanctam Sedem pietate,humiliter supplicare feciſtis,vt quodcunque nobis super eo videretur,vobis paternè consulere, de solita Sedis Apostolicæ benignitate dignaremur.Nos igitur deuotioni vestræ satisfacere, quantum cum Domino possumus,cupientes,consultationi ac petitioni vestræ taliter respondemus.Quòd cùm ex Domini præcepto, nos omni petenti tribuere, atque angarianti mille passus alia duo simul pergere debeamus: Cùmque nos Paulus Apostolus nõ quæ nostra,sed quæ Iesu Christi sunt, quærere doceat:quemadmodùm ipse non quod sibi esset vtile,sed quod multis vt salui fierent,se quæsisse testatur, debetis & vos aliquid laboris assumere,vt iuxtà Domini præceptum valeatis proximorum vtilitatibus inseruire.Quòd si qua vobis exponi contigerit,quæ vires grauare videãtur,non debetis in virtute vestra confidere,sed in eo,qui diues est in misericordia,& qui dat omnibus affluenter,& non improperat, & dat verbum Euangelizantibus virtute multa. Quare ne vlteriùs sub ambiguitatis velamine latitantes perplexæ cogitationis æstuetis anguſtijs,vobis in virtute sanctæ Obedientiæ præcipiendo mandamus,vt aliquos ex vestris Clericis ad eandem Ciuitatem Neapolitanam quàmcitiùs distinetis,qui Loca quæcunque oblata recipere, atque in ijs Diuino cultui & humanæ saluti seruiendo, iuxtà Clericalia Instituta & vestras laudabiles consuetudi-

tudines, Altissimo valeant in virtutum exercitio famulari; (*Viden' hìc iussisse Pontificem, vt plura etiam Cœnobia conderentur*) ne illius fidelissimæ Ciuitatis, quæ fidem Catholicam ab ipso Beatissimo Petro Apostolorum Principe, vt piè ibi creditur, acceptam semper constantissimè fideliſſimèque seruauit, deuota desideria diutiùs differantur; nec tu frater Episcope, Patriæ tuæ te amanti & roganti, defuisse videaris. Volumus autem, vt ibi omnibus ijs Priuilegijs, & gratijs gaudeatis, quibus alibi vobis per hanc Sanctam Sedem & per nos aut concessum est, aut concedetur in posterum, vti & potiri, & gaudere, contrarijs non obstantibus quibuscunque. Datum in Ciuitate nostra Bononiæ sub Annulo Piscatoris, die XI. Februarij MDXXXIII. Pontificatus nostri Anno decimo.

Blosius.

---

1 *Decora autem & memoranda extitit in procinctu eius expeditionis Caietani responsio: cui cùm à Carafa dictum esset, vt ipse sibi Socium quem cuperet eligeret; Egone, inquit, Socium eligam quem malim? Immò oro atque obsecro hunc quem cernitis Christum confixum Cruci, (aderat quippè Crucifixi imago) vobis vt inspiret, illum mihi iungere Socium, qui meæ maximè omnium aduersus sit voluntati. Hæc ille digna prorsus quæ posteri animo imprimant. Verumtamen contrà quàm precatus est tunc semel euenit: faciente nimirum Deo, vt is eligeretur, non qui eius aduersaretur placitis, sed qui omnium promptissimus obediret: nam illi à Patribus datus est socius, Ioannes Marinonius Venetus, vir adeò virtutum omnium ornatus insignibus, vt neminem profectò eo præstantiorem Neapolim mittere potuissent. Anno igitur MDXXXIII. iv. Non. sextiles Caietanus & Ioannes Venetijs discesserunt. Romam cùm peruenissent, illicò Clementem Pontificem adeunt, qui vt eos vidit Solis ardore torridos; Quò, inquit, abitis filij cum tanto vitæ discrimine in rabido hoc Caniculæ æstu? At satius nobis est, Caietanus respondit, vitam hanc negligere, quàm tua iussa vel momento, Pater sancte, morari. Miratus simul & delectatus obsequelæ promptitudine Pontifex, ac benignè eos contuitus, dimisit, Crucis signo abeuntibus benè precatus.* Antonius Caracciolus in collectan. histor. fol. 219.

DISQVISITIO VNDECIMA

S. Caietanus, à Theatino Episcopo missus, qua nàm animi demissione se gessit? Quomodò Neapoli exceptus est? Qualem se Io. Antonio Caracciolo, Oppidano Comiti, opum & reddituum contemptorem ac osorem ostendit? In hac præclara Vrbe quid gessit? Capucinarum Monialium, quarum institutionem suaserat, an Confessiones audiuit? Conciones an ipse ad populum habuit?

P. Iu-

Digitized by Google

P. Iulius Nigronus è Soc. Iesu in Histor. Disputat. nu. 33. fol. 61.

2 IN discessu B. Caietanus edidit memorabile illud exemplum humilitatis & indifferentiæ, recusans eligere socium pro suo arbitratu, quanuis illi à Carafa facta esset potestas.

Idemque P. Iulius Nigronus è Soc. Iesu in Reg. 43. comm. Soc. Iesu nu. 29. fol. 748.

3 Nonnulli soli esse cupiunt in itinere, vt nulli subsint, cuius arbitratu viuant; vt socio, si sit senior, ne loco cedere, in hospitio, in rheda, in naui cogantur; optima quæque appetentes. At hos sine dubio superbiæ spiritus inflat, & amor nimius commodorum; quorum illum cõprimere, hunc moderari est necesse. Contrario prorsus ducebatur spiritu bonus ille Vir Caietanus Thienæus, ex primis quatuor Conditoribus Ordinis Theatinorum: qui cùm ei facta esset potestas socium eligendi Neapolim Venetijs profecturo; Egone, inquit ad Præpositum, socium eligam quem malim? Oro atque obsecro hunc quem cernitis Crucifixum, vobis vt inspiret, illum mihi iungere socium, qui meæ maximè omnium aduersus sit voluntati. *Quamobrem, B. Caietano, eximia sanctitate præditus Ioannes datus est comes. Sed mox, ille quid Neapoli egregiè præstiterit, audiendum.*

P. Ioannes Rhò è Soc. Iesu de var. virt. histor. lib. 7. cap. 11. n. 12. fol. 858.

4 Ordiamur ab altero eius familiæ Principe, qui Pauperiem sibi nec immeritò putat esse glorioſissimam. Positis in Vrbe Venetiarũ noui Ordinis principijs, quæ reiectis in Deum curis bellissimè se dederant, iubetur à Carafa Thienæus Neapolim proficisci, atque in ea nouam stirpem pangere. Rapuit ad se animos ciuium ac Principum Thienæi virtus, quẽ cùm egentissimum rerum omnium videret Oppidi Comes, & virtutem hominis suspiceret, census & fundos, quibus recentem familiam aleret; liberalissimè obtulit. Renuentem atque obijcientem bellè sibi in ea, quã profitebatur, rerum omnium nuditate, rem Venetijs processisse, monebat Comes, non eadem omnium locorum esse ingenia; ad quæ succlamans Thienæus, At ego, inquit, alterum Neapolitanæ Vrbis, Venetiarum alterum Ducem esse nesciebam. Verùm, quum obtrudendi, quæ non accipiebantur, nullum finem faceret Comes; veritus Thienæus, ne contentio illa paupertatis luminibus officeret; ea, quæ consecuta est, die, summo mane, quos secum habebat socios, cum suis talaribus, ac precum breuiario, domo, quam idem commodauerat Comes, exire iussit, clauesque remisit, multa cum gratiarum actione, iubens renunciari; velle Thienæum experiri, an Deus alius Neapoli esset, qui fidem suam liliorum ac volucrum fidei iussione obligatam pauperibus suis non seruaret. Hinc Thienæi

Digitized by Google

imaginibus addita lilia, vt quæ alijs candoris atque intaminatæ Virginitatis sunt ornamenta, spei in Deum reiectæ, nec falsæ, eidem (*vltra Virginitatem, quam satis in Thienæo compertam habemus*) sint argumenta. *Sed quid aliud præclarè gessit, ac egregiè præstitit Neapoli Thienæus?*

P. Ioannes Rhò è Soc. Iesu in progress. Ord. pag. 218.

5 Nosocomijs (*Thienæus & Marinonius cum socijs*) Neapoli inseruiũt; atque moribundis operam nauant----Ochinum Neapoli concionantem audit, ac detegit Caietanus----Migrant Neapoli ad D. Pauli. *Magna est omnium* pietas ad D. Pauli adeuntium; & concursus ibi mysteria vsurpãtium; *& sacras, adde, audientium Conciones.* Ochinum deprehensum ad Cafafam Cardinalem defert Caietanus. *Cùm verò constet, Thienæum Mariæ Longæ spiritualem Patrem atque Directorem fuisse, eidemque persuasisse vt Capucinarum Sanctimonialium Cœnobium institueret, ac Dei iussis obtemperaret; quod præter Theatinos Scriptores, diserte narrant Cæsar Deengenius* in Neapoli sacra pag. 161. *& Fridericus Malaperius* in vita M. Laurentiæ pag. 86. *quæro hic an verè S. Caietanus, qui Capucinarum institutionem suaserat, Capucinarum Monialium Confessiones audiuit?*

P. Ioannes Rhò è Soc. Iesu interrog. 6. fol. 94. num. 24.

6 Cur Bouerio in----historia, summa fide ac diligentia versanti non credam? *qui sub ann.* 1538. *num.* 15. *ait:* Maria---Monasterium Virginum Tertij Ordinis S. Francisci----Apostolica auctoritate instituit: cuius à principio Clerici Regulares Congregationis Theatinorum, quos ipsa hospitio exceperat, ac domo quadam iuxtà Hospitale donauerat, administrationi vacarunt. *Et sub ann.* 1542. *num.* 59. Tantam, *inquit*, è Cælo lucem hauriebat (*Maria*) vt cùm mulier inerudita esset, nec vllis vnquam literarijs studijs vacasset, scripturas tamen tàm profundo ac catholico sensu intelligeret, ac interpretaretur, vt B. CAIETANVS, qui inter Clericorum Regularium, qui Theatini nuncupantur, Ordinis Fundatores adnumeratur, VIR THEOLOGVS, AC DE DIVINIS LITERIS BENEMERITVS, dùm Neapoli degeret, SPIRITVALEMQVE IPSIVS CVRAM AGERET, ex ipsius sermonibus, ad scripturas intelligendas plurimum se lucis hausisse fateretur. *Et num.* 63. Inter alios, *inquit*, huius Congregationis Patres, B. CAIETANVS THIENES, qui inter præclaros illius Institutores adnumeratur; PER QVATVOR CIRCITER ANNOS, MARIÆ, AC CETERIS MONIALIBVS SACRAMENTA ADMINISTRAVIT. *Et num.* 64. Maria, *inquit*, simul atque Religiosam vitam Professa, atque Apostolico Diplomate perpetua illius Monasterij Abbatissa constituta fuit, cùm Theatinos Patres ab illius SE CVRA ABDICASSE CERNERET,

NERET, Capucinos in hanc operis solicitudinem vocat. *Ita Bouerius. Neque interim Caietanus, vt dixi, & in Vita Mariæ Carafæ clarissimè demonstraui, Sanctimonialium Sapientiæ sacras Confessiones audire prætermittebat. Nō ergo P. Ioannes Rhò constanter ac confidentissimè dicat* in fol. 269. num. 35. *nostris olim Patribus, ac Neapoli S. Caietani æuo*, horum ministeriorum caussa pedem efferre domo non licuisse. *Sed quid laudatus citatusque à P. Rhò Auctor habeat*, in fol. 228. *& deinceps, adijciamus*.

7. Ex eo autem die, quo (*Maria*) Ioannem-Petrum Carafam, & Bonifacium à Colle viderat, magno desiderio capta est, vt Neapoli domicilium figerent. Quocircà illi Carafa scripsit in hæc verba: Literæ tuæ, Domina, satis viriū habere potuissent, ad nos hinc permouendos, vt istuc veniendo, Diuinæ voluntati per te nobis ostēsæ obsequeremur. Sed quoniam id equidem nunc præstare non potui, visum est ad Septembrem vsque differre, & videre interim, an DEVS mihi istuc veniendi vires & facultatem tribuat. Porrò de mea in hac re voluntate debes tu quidem esse extra omnem dubitationem, nòn solùm ob Patriæ meæ beneficium, cui seruire debeo, sed etiam vt tuo desiderio per nos satisfiat. Inde ortū est, vt exigentibus id à nobis Vrbis istius Rectoribus, coacti simus mittere fratres nostros Caietanum & Ioannem, quos ab initio tuæ potissimùm fidei commisimus, tibique vni præcipuè commendauimus, nulla aliorum amicorum aut propinquorum facta mentione. Quapropter ex ea re cognoscere potuisti, quàm egregiè erga te affecti simus, & quàm fidenter in te vna, DEO id nobis inspirante, spem habeamus. Ego vicissim apertissimè cognoui, non frustra nos in te fidem collocasse: quia non excepisti iā dictos meos fratres, vt homines missos ab hominibus, sed vt Angelos sāctos à Diuino Numine delegatos: & pergis insuper fouere eos eximia charitate, nostrumque meritum & opinionem longè superante. Itaque cùm nihil ambigere debeas de meo, in hac atque in omni alia re quam tibi gratam nouero, prompto animo, illud solummodò est reliquum, vt assiduis orationibus à Deo impetretur lumen, quo diuinam eius voluntatem dispicere atque exequi valeamus. Venetijs IV. Non. Maias. M. D. XXXIV.--------Intereà Maria in sui ipsius mundique contemptu magis magisque proficiens, quemadmodùm diù antè nempè anno sal. 1506. adiuuante Concionatore quodam Monopolitano è Dominicana familia, Insanabilium Nosocomium construere cœperat, ita nūc hortatu Caietani, qui eius Cōfessiones excipere solitus erat, Monasteriū sacris Virginibus, ex instituto S. Clāræ, quæ Capucinæ dicuntur, exædificare, eoque constructo, se ipsam ex Voto, Diuinis Obsequijs perpetuò tradere meditabatur. Id consilium, quod Diuinitùs (vti par est credere) afflata conceperat, cùm Caietanus modis omnibus cuperet vt operi mandaretur, ab hac etiam Æde stabuli, eique attigua Domo abscedere constituit, vt Pa-

Digitized by Google

tribus indè abeuntibus, Mariæ Longæ inibi Monaſterium conſtruendi daretur opportunitas. Nàm iam diù anteà, eo fine, ſtipe piorum aliquot hominum, qui Patrum erant amantiſſimi, coempta illa domus fuerat, & ea conditione Clericis Regularibus tradita, vt quandocunque, aut ad aliud domicilium intra Neapolim migrare, aut Neapoli prorſus abſcedere contingeret, ea Domus Mariæ Longæ, & Sacris Virginibus extemplò cederet. Dùm diſceſſionem igitur ex ea Æde parui ſtabuli adornarẽt Patres, Neapolitani Proceres, multa animo deſignare loca, è quibus aliquod Noſtris incolendum traderetur. Sed dùm conſultando, & exortas difficultates expediendo tempus extrahitur, Caietanus, vt erat celſo Vir animo, & nulli addictus loco, potiùs Neapoli cum tota familia penitùs abire, & Venetias reuerti decernit, quàm eam parui Stabuli domum, in qua Sacrarum Virginum Monaſterium ædificandum erat diutiùs incolere. Itaque ipſe & Petrus Veronenſis, Præpoſitus, certi iam ſe Neapoli diſceſſuros, Petrum Toletanum, Proregem, qui tùm Puteolis erat, adeũt, cùm vt illum, qui aliquid iam de hac Patrum cognitione audiuerat, de cauſſis diſceſſus certiorem facerent, tùm etiam, vt tãto Proceri, qui multa ſibi atque reliquis Clericis Regularibus beneuolentiæ ſigna oſtenderat, gratias ſaltem agerent, qui referre non poterãt. Exponũt igitur Prorẽgi cauſsam ſuæ diſceſſionis. Quòd, inquiunt, iam quatuor totos annos Neapoli manſimus, & ter mutatis ſedibus, nullum adhuc certum aptumque locum nacti ſumus, id, niſi fallimur, indicium non obſcurum eſt, Deũ nolle, hìc nos diutiùs permanere. Tuo itaque conceſſu, Præſtantiſſime Princeps, ſtatuimus, propediem his regionibus emigrare. Prorex hęc audiens ægrè tulit, religioſos adeò viros, quorum virtute multa præclarè geſta inaudiuerat, Neapoli, eo potiſſimùm tempore, abſcedere, quo eiuſmodi hominum, non minùs vitæ exemplo, pollentium, quàm eloquio, ea Ciuitas maximè indigeret. Proindè explicatè reſpondet: Si Deus, vobis, Patres, videtur oſtendiſſe hinc debere diſcedere, is ipſe mihi ſuggerere videtur, me nulla ratione debere vos dimittere. Conſiſtite igitur; nàm certè loca non deerunt. Ite autem & incolite Sancti Pauli Ædem. Curabimus nos interim, vt aduerſa omnia, quæ obſtare poterunt, quã primùm expediantur. Hoc accepto humaniſſimo reſponſo, Patres, gratijs actis, Neapolim redeunt; admirati ſummam Dei Prouidẽtiam in eos maximè, qui rerum ſuarum minimè anxij, curam omnem ſolicitudinemq; in ipsũ proijciunt. Prorex verò iam mandauerat Ioanni Mariæ Tolfio, Sanualentiniano Comiti, iuberet ſuo nomine Laicis Sodalibus Fratriæ S. Pauli, qui Sacellum in eo Templo & cubicula aliquot habebant, vt ea Patribus inhabitanda cederent. Poſt aliquot verò dies, anxius fortaſſe ne Caietanus alijque de obtinenda Paulina Æde ambigerent, neue iterum de diſceſſu cogitarent, binas ad Patres, è Summa Veſeui Municipio Montis,

litte-

Digitized by Google

litteras dedit, rogans ne discederent, pollicensque se breui facturum, vt ea Ædes liberè ipsis traderetur. Quod profectò præstitum est egregiè. Nam Sacello Fratriæ extemplò potiti sunt Patres, & non multò post totius Templi, atque attiguæ domus, Vincentio Carafa S. R. E. Cardinali Neapolitano, & Scipione Tarracina, Abbate concedentibus, possessionem inierunt; Prorege, & Ciuitatis Magistratibus summa lætitia affectis; nàm & hi, vt desiderium, quod retinendorum Neapoli Patrum habebãt, re ipsa ostenderent, publico Ciuitatis nomine miserant Romam Ioannẽ Baptistam Perezium, qui cum Cardinalibus Neapolitano, & Theatino, de hac re diligentissimè ageret. Reuerso igitur Roma Perezio cum prospera rei expeditione, Patres Apostoli Pauli Basilicam libera & certa iam possessione adepti sunt XIV. Kal. Iunij M.D.XXXVIII. Est verò ea Basilica, Neapoli valdè insignis, ac frequenti populorum cõcursu à prima eius structura apprimè celebris, vtpotè ex publico Ciuitatis voto, eo prorsus loco, super euersum Dioscurorum Fanum à Christianis condita, vbi anno Salutis DCCIIC. Carolo Magno Rege, de Saracænis, qui illuc vsque irruperant, nobilem victoriam consecuta fuerat, die Conuersionis S. Pauli; vti Vaticanus M.S. Codex disertè docet. Hæc aliquantò fusiùs narrare libuit, vt Proregis, & Neapolitanorum Procerum erga Nostros singulare studium, & Caietani atque aliorum Patrum insignis virtus, quos vt ij in ea Vrbe retinerent, tantoperè laborauerint, palàm fieret. Et verò conceptæ ab his opinioni, Nostrorum probitas, eruditio, diligentia, reipsa optimè respondit. Nàm sub idem ferè tempus immanis morum atque animorum pestilitas Neapolim inuasit, quæ Paulinorum (sic enim à iam dicta Æde S. Pauli ibi deinceps vocati sunt) & Caietani cumprimis, zelum Catholicæ fidei, virtutemq; declarauit. Rem altiusculè repetam, vt quanto in discrimine ea vrbs, adeòque finitima ora fuerit, cognoscatur. Campania (vt & reliqua Italia) variè his annis quassata est bellis, adscitis ad vastitudinem, quasi non sola sibi exitium inferre sufficisset, exteris etiam & efferis nationibus. Verùm (quod deterius multò est) Hæretici homines Regiam Vrbem Neapolim, à Petro ipso Apostolorum Principe fidei documentis institutam, Lutheriana labe inficere studuerunt. Nàm primo Germani equites ad duo mille, & sex millia peditum, qui post direptam Romam eò conuolauerant, vt Lauthrecum obsidentem repellerent, impij dogmatis, quod Luthero propinante imbiberant, multa & nefaria exempla passim ediderunt. His posteà aliò amandatis, vnus Ioannes Valdesius Hispanus, qui anno M. D. X X X V. Neapolim venit, longè maiorem mentium stragem dedit, quàm multa illa Hæreticorum militum millia. Hic enim litteris tinctus ijs, quæ ad cõparandam eruditi opinionem satis vulgò essent; placido aspectu, quique innocentiam præ se ferret, comitate, suauitateque sermonis, teterrimam

impie-

impietatẽ,incredibili vaframẽto occultabat.Itaq;breui ad se traxit multos,his artibus illectos deceptosq;In his duo fuere,ceteris omnibus insigniores,& digna Coruo oua,Bernardinus Occhinus,& Petrus Mart.Vermilius,ambo Hæreticorũ postea Antesignani.Bernardinus,magni cõcionator nominis,ostẽtatione asperrimi victus atq;indumẽti,egregiæ sãctitatis famã sibi conciliauerat.Petrus verò Linguarũ peritia excultus, in Cœnobio Sãcti Petri cui prẽerat,Epistolas Pauli Apostoli publicè exponendo,ad sensum hæreticorum dexterè peruertebat. Initium detegendæ impietatis à Nostris factum.Quippè Caietanus,perspicaci vir ingenio, rem odorari cœpit.Aduertit enim dogmata, quæ illi Satanicæ Reipub. Triumuiri,de Purgatorijs pœnis,de Summi Pontificis potestate,de libero hominum arbitrio,de reorum iustificatione,passim inspergebant, sapere nouitatem temerariam,atque adeò detestabilem impietatem. Obseruaueratque Occhinum ab vsque anno M.D.XXXVI. quo in Æde S.Ioannis Maioris concionatus fuerat,ambiguis quibusdam dilemmatis, & obtrectatione in Ecclesiasticos Magistratus, cœpisse Auditores nequissimis persuasionibus inescare. Hoc verò Anno M.D.XXXIX. nempè paulò post quàm Nostri Paulinam Ædem adepti sunt,is ipse Occhinus cilicino indumento,& raucis declamationibus,hoc est, instrumentis ad concitandam multitudinem,instructissimus, è Metropolitani Templi pulpito, multò liberiùs apertiùsque Lutheriana ferebat dogmata. Caietanus igitur,qui ad hos audiendos,obseruandosque,& ipse ire, & alios dedita opera mittere solitus erat,nihil jam cunctandum ratus,Cardinalem Theatinum,qui tùm Romæ,Paulum III.P.M.ad instituendum in ea Vrbe supremum Inquisitionis Magistratum magis magisq; solicitabat, de ijs rebus atque hominibus impijs certiorem fecit; & Neapolitanos interim ipse monuit,vt porrò sibi cauerent. Denique conatus est modis omnibus Hypocrisis illis Laruam detrahere.Quocirca etsi illi sub ouina pelle Lupi,aliquot annos,cum magna Campaniæ pernicie,latitauerunt; tamen aliquando tandem,crescente nimirum in dies nequitiæ suspicione,& patefactis promiscuis,& pudibundis virorum ac feminarum cœtibus,quos clanculum cogebant, omnes,vt periculo præuerterent, quod sibi ab Vrbe imminebat,alius aliò aufugerunt.Ad fugæ istorum nunciũ, Cardinalis Theatinus,missa ad Occhinum,è solis sacræ scripturæ verbis contexta Epistola,qua demulcendo, qua increpando, conatus est reducere errantem ad Catholicas caulas. Sed frustrà id fuit. Nàm ille paulò post, relicta Italia, Tigurum Heluetiorum vnâ cum Cacomartyre conuolauit.Porrò Caietanus alijque nostrates,fugatis iam hostibus, magnã apud pios quoslibet gratiam inierunt:confluebatque ad B.Pauli Ædem è præcipua Nobilitate atque è popularibus innumera multitudo, vt inibi salutaria Pœnitentiæ atque Eucharistiæ Sacramenta perciperent, &

Caie-

Digitized by Google

Caietani ac Ioannis Marinonij fermones auſcultarent, quos illi viciſſim de rebus cœleſtibus abſque pompa quidem verborum, ſed cum eximio prouentu virtutum habebant. Iamque Patres, cùm ſpectata in dies vitæ morumque ſanctimonia, tùm ſtudio humanæ ſalutis, quam dies noctesq; nullis parcentes laboribus, procurabant, tantam ſibi potentiorum ac tenuiorum beneuolẽtiam conciliauerunt, vt tametſi rariſſimè eos per Vrbem cernerent, nihil tamen aut crebrius in ore, aut fixius in animo quàm Paulinos Patres haberent. Ii verò qui turmatim S. Pauli Templum adibant, adeò ſacri loci, & incolarum veneratione perfundebantur, vt veluti Numine tacti, non dico ſtrepere, aut petulantiùs fabulari, ſed ne hiſcere quidem auderent. Itaque in maxima multitudine maximum ſilentium ſeruabatur. Admirabantur autem Templi decorem, & ſacri Inſtrumenti munditiem diligentiſſimè procuratam: Ritus Cerimoniaſq; compoſitè, & ordinatè peractas: Nouum ſed à veteri æuo deductum ſacras preces canendi modum: Patrum innocentiam, modeſtiam, grauitatem, quam fixis humi obtutibus, paucis verbis, ſedato vultu, exporrecta ad omnia Religionis & charitatis officia voluntate, conſtantiſſimè, exhibebant. *Hæc ille; qui itẽ notat in conſt.* par. 1. cap. 7. n. 3. *ligneum illud ſepimentum inter viros atque mulieres, à noſtris Patribus in ſacris ædibus erigi ſolitum, ac iuxtà normã veterum adinuentũ fuiſſe, vt honeſtiùs Dei verbum audirent ac ſacris omnes myſterijs intereſſent. Vis rationem?*

P. Franciſcus de Mendoza è Soc. Ieſu in lib. 1. Reg. cap. 2. num. 17. annot. 19. ſect. 1. fol. 408. col. 2. num. 10. edit. Lugd. fol. 426.

8 In primis Philo de vita contemplatiua narrat, ſolenne fuiſſe apud Eſſenos, qui viros ac mulieres in templo ſeparabãt, & interiecto pariete tribus quatuorue cubitis in modum loriculæ aſſurgente diſtinguebant: vndè gemina ſequebatur commoditas, vt omnes verbum Dei audirent; & ſe inuicem viri ac mulieres non viderent. Addit Clem. Rom. *lib. 2. conſtit. cap. 61.* non ſolùm ſedendi loca viris ac fœminis in templis diuerſa fuiſſe, ſed etiam diuerſas ingrediendi portas; vt mutuò ingredientium, egredientiumque occurſu penitùs ſublato, vtriuſque ſexus pudori meliùs conſuleretur. D. Ambroſius ad Virginem lapſam *c. 6.* obijcit eidem virgini illum locum tabulis ſeptum, & à virorum conſortio ſeparatum, quem in templo obtinebat: cuius ſi illa meminiſſet, virgineum à ſe pudorem non abdicaſſet. D. Greg. Nazianz. in ſomnio de Anaſtaſiæ templo, quod ipſe Conſtantinopoli fixerat, ſignificare videtur, fœminis in eo templo ſuperiorem aliquem locum conſtitutum, ex quo audiendis concionibus vacarent. Sic enim ille canit:

Denique virginei cætus, matronæ & honeſtæ
E tectis aures ad mea verba dabant.

9 Le-

Digitized by Google

9 Legi in D.Chryſoſtomo,quamuis locum, cùm hæc ſcribo, neſcio qua incuria perdiderim;ſua fœminis ac viris loca,ligneis diſtincta metis, in templis attributa, vt & vtriuſque ſexus modeſtia, & ipſius templi reuerentia ſeruaretur. Quæ conſuetudo iam olim in templo Hieroſolymitano, imò & antequam templum extrueretur, in tabernaculo floruit; vt paulò inferiùs ad n.22.inculcabo.Qua de re plura Baron. tom.1. Annal. anno Chriſti 57.§.228.*Puto locum quem perdidit,hunc fuiſſe:* Oportet in interiore pariete viros à mulieribus ſeparari. Verùm,quoniam non vultis, neceſſarium eſſe Patres noſtri putauerunt, ligneis parietibus ſeparari. *Ita D.Chryſoſtomus in Matth.hom.74.Mox aliquot Venetijs datas Theatini Epiſcopi Epiſtolas colligamus.*

---

1 *Patent (Theatinorum Patrum illorũ Religio,cultus, & paupertatis Zelus) ex Epiſtola,quam ab anno ſuperioris ſeculi 34. hoc eſt ab inſtituta Theatina ſodalitate decimo, Carafa Venetijs ad B.Caietanum Thienæum, Collegam & Adiutorem in moderanda haſce naſcente Familia Neapolim ſcripſit: quam huc inſerere opere pretium duximus, vt Carafæ virtus ac pietas ampliùs eluceſcat. Habebat ſiquidem hoc in more,ut Sanctorũ Patrum imitatus exẽpla,res ſacras, haud profano eloquio,ſed Spiritus Sancti, ſi dicere fas eſt,lingua, hoc eſt, ipſiſmet ſacri Bibliorum textus verbis explicaret,ac veluti totidem ſtellis & gemmis infixis diſtingueret,exornaretque.*Lud.Don.lo.cit.pag.131.& 132.

DISQVISITIO DVODECIMA.

Quantæ fuit Epiſcopus Theatinus auctoritatis apud S.P.N.Caietanum, qui eum per literas aſſiduè conſulebat? Aliquot aliæ eius Epiſtolæ recitentur.

P.Iulius Nigronus è Soc.Ieſu in hiſt.diſput.nu.34.fol.62.

2 ERuitur *(Theatini Epiſcopi auctoritas)* ex epiſtola valdè luculenta Venetijs data 1534. 18. Ianuarij ad Caietanum & ſocios Neapoli commorantes.*Et*

P.Auguſtinus Oldoinus è Soc.Ieſu in Vitis Rom.Pontif.loc.cit.

3 Venetijs (*Carafa*) cùm eſſet,iubente Rom. Pontifice maximè ſtuduit,vt Græcos à Schiſmate,& Hebræos à perfidia reuocaret:cùmque id faceret,cum Græcis Græcè,& cum Hebræis Hebraicè ac diſertiſſimè loquebatur.*Et ſupra*;Cœtu virorum,*inquit*,ſui Ordinis adaucto,ſeueriorem cum ijs vitam agens,Literas B.Caietano Thienæo Collegæ, & Adiutori in mo-

Digitized by Google

in moderanda nascente familia Neapolim scripsit: *Eandemque laudat citatque P. Ioannes Rho* fol. 260.

Caietano Thienæo & Cæteris Fratribus Neapoli commorantibus Salutem.

4 Fratres dilectissimi: Gratia vobis, & pax à Deo Patre, & à D. Nostro Iesu Christo cum omnibus, qui diligunt aduentum eius. Literas vestras ad XIV. primò, deindè ad XXII. Nouemb. datas, cum ijs, quas anteà vos dedisse scribitis, diuersis temporibus accepimus; & respondere vobis non casu, aut negligentia, sed consultò distulimus, quòd in hac familiolæ nostræ diuisione, præsertim in tàm longa distantia, multa nobis necessariò prouidenda viderentur, quæ nisi assiduis precibus Domino commendata, & diuturna meditatione digesta, nec non frequenti ac diligenti examinatione discussa, effundenda non fuerant. Adde, quòd ne illud quidem breuissimum literarum genus, hoc est: si valetis, nos valemus, ad vos scribendum fuisse, exitus, ipse demonstrat: contigisset enim vos à nobis etiam nolentibus decipi; quandoquidem his diebus charissimus frater noster Bartholomæus Presbyter sanctissimè ac religiosissimè migrauit ad Dominum. Nunc autem dicimus illum, vnum ex omnibus nobis, verè in Domino bene valere, quòd ita recessit à nobis, vt nos illum præmisisse, non amisisse putemus: reliquit enim nobis incredibile sui desiderium, & sanctæ ædificationis exemplum. Primùm, quòd apud nos irreprehensibiliter vixit, iugumq; Domini vsque ad mortem constantissimè, libentissimèque portauit; tùm quòd in exitu, longè maior apparuit, quàm quisquam illum existimare potuisset. Decessit enim ex non longa, licet graui ægritudine, catharro scilicet illo, quo, vt nostis, iugiter infestabatur, sed tunc longè quidem acriùs quàm vnquam anteà. Nàm post intolerabilem dentium dolorem, & vnius molaris euulsionem, vis morbi vehementer inualuit, ita vt febres ardentissimæ, atque omnia vicinæ mortis inditia spem omnem corporeæ salutis auferrent: tùm verò Christi miles, non tristis effectus est, sed quasi rediturus in patriam, totus ad Dei laudes, ad psalmos, ad hymnos, precesq; conuertitur; à quibus os illud sacrum vsque ad vltimum spiritum nũquam cessare visum est, nisi aut psallentibus circa eum nobis, aut aliquid ex diuina lectione recitantibus, quibus tamen ipse respondebat, aut præueniebat interdùm. Quid illo sancto viro in tanto corporis, atque omnium membrorum cruciatu, atq; in ipso mortis agone, patientius? quid constantius? quid sapientius? quid deuotius? Voluuntur per ora lacrymæ, dùm ista scribimus, & dicere de illo, quæ institueramus, fletu interrumpente, non possumus. Quid vltra quæritis? in sacratissima Dominicæ Natiuitatis nocte, venit ad Ecclesiã, accepit sanctum Viaticum, in cuius fortitudine vsque ad Dei montem intrepidus pergeret: & brachijs fidei, complexus cum Symeone Puerum,

dixit:Nunc dimittis ſeruum tuum Domine ſecundùm verbum tuum in pace. Et reuera factus eſt in pace locus eius, & conſummatus in breui, expleuit tempora multa;raptus eſt ne malitia mutaret mentem eius, & ita raptus,vt poſtquam lecto decubuit,vix tribus noctibus circa eum, diſpoſitis ſtationibus,vigilatum ſit:& tandem Dominico die in feſto ſanctorum Innocentium, poſt veſperas Chriſti pugil, & athleta, extremi certaminis vnctione perfuſus eſt; qui Sacramentum illud ſumma cum deuotione, & alacritate,quaſi futurę Victoriæ inſigne ſuſcipiens,eadem nocte,hora circiter decima, inter choros ſanctorum Angelorũ, Patriarcharum, & Apoſtolorum, victor abſceſſit. Mane autem facto, corpus Sacerdotalibus indumentis ornatum, in Eccleſia poſitum eſt, omneſque pro eo Hoſtiam ſalutarem obtulimus,illud Amos Prophetæ interim dicentes: Feſtiuitates noſtræ conuerſæ ſunt in luctum, & cantica noſtra in planctum. Deindè poſt veſperas, defunctorum Vigiliæ celebrantur, nec funus effertur, vſque ad diluculum ſequentis diei, quo poſt Victimã ſalutis oblatam iuſtaque facta, reuerſus eſt puluis in terram ſuam,vndè erat,& Spiritus ad Deum,qui dedit illum. Ergo & vos, fratres amantiſſimi, celebrate frequentes exequias, cumulate Altaria donis, plenoſque calathos odoratis ſanctarum precum floribus, ſuper fratris tumulum, ſpargite; numquam illius apud nos intermoriatur memoria,qui viuit in Chriſto. Sed abſterſis parumper lacrymis, ad veſtras literas redeundum eſt;nec tamen ordinem exigite ab afflicto ſene, mœrore, & fletibus conſternato;cùm quidquid in buccam venerit,nunc ſatis eſſe oporteat: poſt autem,ſi vitam Dominus dederit,quod defuerit, repenſabitur. Scribitis multa de Eccleſia,deq; loci iſtius qualitate & diſpoſitione; ad quæ omnia dicimus,placere nobis ea, quæ de ipſius Eccleſiæ honeſtate pariter, & libertate ſcripſiſtis;quodq; nulla ſit in ea ſuperſtitio, nulla ſæculariũ ſeruitus; quòd placida in ea ſolitudinis quiete fruamini; quòd procul ab aura populari,procul à vulgi rumoribus latenter,ſilenterque viuatis; quòd à paucis tantummodò deuotis amicis viſitemini,nulluſque ad vos profanus arbiter,nullus curioſus interpellator accedat. Item quòd nulla vobis hypocritarum, nulla muliercularum blandimenta ſurrepant. Hæc verò nobis ſummoperè placere teſtamur, atque vtinam Dominus Ieſus ſic nos ſibi viuere, ſic ſibi cohærere faciat,vt mundus nos vixiſſe non ſentiat. De ædificio autem dicimus placere nobis, vt ea quæ ad neceſſitatem pertinent,requiratis; vt ſcilicet ſarta tecta habere poſitis, vt cellulam quiſque ſuam habeat, quò ſe tanquam in portum recipiat, ſimul vt reliquæ officinę ad communia miniſteria peragenda pro loci exiguitate non deſint. Nam de Eccleſia nihil aliud dicimus, quàm vt moleſtiſſimum illud prę foribus operarum emporium,& publicus per Eccleſiam tranſitus, ſi fieri poterit,auertatur, quod nobis Seuerus noſter non

diffi-

Digitized by Google

difficile factu esse monstrauit. Hæc autem omnia sic accipienda esse dicimus,vt quamquam totus hic Mundus nobis exilium sit, specialiter tamen in ista Ciuitate vos aduenas, & peregrinos esse noueritis, & idcircò operæ pretium esse ducimus (quod & fieri cum Dei auxilio potest) vt sic in omnibus,& cum omnibus conuersemini,tamquam istinc propediem migraturi; nondum enim portas Ciuitatis intrastis:nec adhuc scire possumus,quid crastina die iussurus sit Dominus;quamquam ista non dicimus,vt pro locis intra Ciuitatem eligendis, vos debeatis esse soliciti. Scimus enim, si vos istic Dominus esse voluerit,loca opportuna nobis intra mœnia,Dei benignitate, & ipsius Ciuitatis liberalitate,non defutura.Nam de ijs locis,quæ vobis dicebatis offerri,valde adhuc hæsitamus;quod in altero,antiquã illustris familię Domũ dedicare difficile sit. In altero verò,Ecclesiã ab harpijs auferre,nec illarum contractu fœdari, multò quidem difficilius. quamquam præter hæc, eadem Ecclesia, & si nobis & Apostolica reuerentia, & veneranda illa vetustate summoperè placeat,tamen in celeberrimo Vrbis loco posita, tanta vndique sæcularium ædificiorum mole cõprimitur, vt locus ibi tolerabilis hospitij esse vix possit,honesti certè nullo modo possit.Quare vox Domini expectãda, & assiduis precibus, atq; intenta cordis aure captanda est: & nihilominus quid interim vobis, de eisdem, vel alijs locis à quoquam dictum fuerit,ad nos diligenter scribendum curabitis.

5 De duobus illis nobilibus Clericis,qui ad nos venire cupiebãt,nũc neque hìc,neque istic nos illorum deuotioni satisfacere posse videmus: multa enim sunt,quæ nos rationabiliter mouent, eaque nunc dicere non est necesse; & tamen vt in aliquem commodioris congregationis portũ se conferant,genusque illud vitæ periculosissimum fugiant; suadendum putamus,ostendumque eis,in hac nostra paupertate,& personarum paucitate,delicatulos iuuenes absque maximis incõmodis,& laboribus non ferendis esse non posse:vt sic & ea,quæ vera sunt,non abscondatis,& eorum saluti meliùs consulere, atque in pace dimittere valeatis. De funestis illis nuptijs est quidem dolendum, sed minimè, in fœminea leuitate mirandum,quod scribitis;& nescio an eis succensendũ sit,apud quas nullus est rationi locus,sed totum furor possidet,nec dignæ,de quibus tot verba fecerimus:digna verò est Venerabilis Ancilla Christi,Mater nostra,de qua loquamur,& quã omni venerationis obsequio in Domino prosequamur;& tibi inprimis gratias agimus charissime frater,pro synceræ charitatis affectu,quem in eam,non modò istìc præsens,sed nobis absens,tam crebris literis,tam diligenter,tam amanter,de ea scriptis ostendisti, sed ad causam illius Monasterij pro voto expediendam, in tempus valdè alienum incidimus,nec tamen destitimus in hac Pontificis absentia tentare si quid effici potuisset; & Veronensis noster,qui nos di-

Digitized by Google

ligit,quiq; veſtras ad nos de eadẽ re literas, cum noſtris habuit,ingenuè faſſus eſt,ſe abſentem etiam in ſuis ipſius expeditionibus vix audiri.Sed cognito Pontificis in Vrbem reditu, iam aliquid tentare decreueram, eramque dubius animi, vtrum tu frater mittendus ad Vrbem eſſes,an literis res agenda. Et certè vt tu accederes, magis ſedebat animo; quod plurima eſſent,quæ nos ad id hortari viderentur,adeò vt iam ad eundem Veronenſem literas dederim,quibus apud eum agerem, vt te ſanctiſſimo D. noſtro per amicos ſuos ſtudioſiùs commendaret, literaſque ſuper eo ad te Neapolim,vel ad Vrbem mitteret,quas tu eiſdem reddendas curares:Verùm in hoc paululum ſubſiſtendum duximus, & in tempus non ita multò longius,ſed certè opportunius differendũ. Te verò mi frater etiã atque etiam rogo,vt in illo monaſterio à ſecularium ſeruitute liberando, eiuſque vicinia purganda, illaque muliere, eiuſdem monaſterij vexatrice,inde abigenda,atque arcenda pro viribus labores;atque vtinam reſipiſcat,antequam iram Dei,quam prouocat,ſuo magno malo experiatur. Supradictam verò matrem noſtram,fidelem Chriſti Seruam conſolare in Domino,& dicito illi,ſi quid velit non à me,ſed à Domino petat;nam & & ipſe veniam ad vos,ſi Dominus iuſſerit, atque omnia faciam,quæ illã, teque, frater,velle intelligam.Et de formula Breuis, tentabo quid, adiuuante Domino,in eo genere valeã, quidùè mihi per occupationes meas liceat,quæ me vix pauca hæc ad te ſinunt ſcribere.Fratrem noſtrum Petrum Presbyterum,intra cordis noſtri penetralia iam pridem recepimus: Sed ne quid eius deuotioni deeſſe videatur, etiam ad expreſsam profeſſionem, quam vt dicitis,inſtanter offert,de communi fratrum conſenſu, noſtro & totius Congregationis nomine admitti libentiſſimè volumus; & formam quam in ſimilibus obſeruare cupimus, donec melius aliquod oſtenderit Dominus,ad vos cum his literis mittimus.De illo autem iuuene,qui de vxoris conſenſu, relinquere ſeculum cupiebat,& poſt ſancta deſideria,auctus eſt filio,quid dicam neſcio, niſi quod multi Prophetæ, & Reges voluerunt videre quæ vos, fratres mei, videtis,& non viderũt, & audire quæ, intima cordis aure, vos auditis, & non audierunt. Non enim eſt in homine via eius.Et à Domino greſsus hominis dirigũtur. Et non volentis,neque currentis;ſed miſerentis eſt Dei. Noſtrum verò in Chriſto Chariſſimum Comitem Oppidi, toto mentis affectu complectimur,& in eo quod pro nobis immeritis facit,Domino fœneratur:& quoniam non ſua,ſed ipſum quærimus,in eo maximè gaudemus,quod nobis de eius fide ac deuotione ſcribitis. Quòd verò Domui ſuæ diſponere dũ viuit & valet,& teſtamentum condere cupiat,nos valdè probamus; ne in mortis articulo, quando de ſola anima cogitandum eſt, ſuperflua & inutili rerum pereuntium ſolicitudine diſtrahatur. Quid verò cui legare debeat,hoc certè nos benè conſulere poſſe diffidimus.Illud dicimus,in hu-

huiuſmodi in primis iuſtitiam eſſe ſeruandam,& neminem,eò quod iure ſibi competat,pietatis obtentu, ſine cauſa, eſſe fraudandum. Si quem læſimus,ſi cui damnum intulimus,ſeu damni cauſam,auxilio,conſilio,fauoreue dedimus, largè reſarciendum eſt; iuxta ſancti illius Publicani exemplum,qui quadruplum reddidit:In ijs verò quę voluntaria ſunt,adhibito religioſæ diſcretionis examine, faciat quod voluerit;tantummodò oculus eius ſimplex,& rectus ſit,vt nec tuba canat, nec hominum rumuſculos aucupetur, nec in aliquo ſiniſtra nouerit quid dextera faciat; nam eorum tantùm operum remunerator eſt Dominus,quæ ſui cauſa facta fuerint;eorum verò quæ ad huiuſmodi gloriam fiunt,non remunerator, ſed vltor eſt.

6 De duabus illis Religioſis mulieribus, idem per omnia ſentimus, quod tu frater ſentis:vt ſcilicet ab illo pauperum infirmorum miniſterio, ad meliora & perfectiora proficiant; & Chriſtum quem in pauperibus ſuſcipere ſtuduerunt,tandem in ſe ipſo ſuſcipiant. Audiant illum de humana ſuperbia,& de fraudulenta ſedulitate dicentem:Vulpes foueas habent,& volucres Cæli nidos,Filius autem hominis non habet,vbi caput ſuum reclinet,&c. *Hìc loquitur de Maria Laurentia Longa, & Maria Ayerba,quibus S.Caietanus à confeſſionibus erat,& ſuaſerat vt in Monaſterium ſe reciperent. Multa tamen addit hìc prætermiſſa,vbi ſuo Zelo conqueritur de Officialibus & Rectoribus;qui Noſocomium illud,eo tempore,haud ritè quidem vt par fuiſſet adminiſtrabant. Et ſubdit*: Dicito itaque tu frater chariſſimè ad eaſdem deuotas in Chriſto Sorores:Quid quæritis viuentem cum mortuis? Sinite mortuos ſepelire mortuos ſuos.Quin potiùs Domini & ſaluatoris noſtri ſapientiſſimis conſilijs acquieſcant; illius ſaluberrimis monitis obtemperent, illius ſacra ſectentur veſtigia, illius imitentur exempla. Egredimur fines Epiſtolæ dum in ſingulis immoramur.

7 Ioannem Bernardinum filium noſtrum in Chriſto chariſſimum nos valdè amamus;& eius in nos amor eſt nobis in veſtro miniſterio iucũdiſſimus: ſed iampridem ex multis officijs perſpectus nobis & cognitus. Ad extremum quod de dirigẽdis literis in calce quęris epiſtolæ &c. *Hìc multa alia prætermittimus,quæ habes* in 1.to.Farrag.fol.100. *Et pergit.*

8 Scito etiam nos omnes,Chriſti gratia, in ſancta pace,& tranquillitate viuere,& mutua charitate connexos, ab inuicem nõ poſſe diſcedere,magnoque omnium veſtrum,ac tui in primis,chariſſime frater,deſiderio nos teneri.Gregorium fratrem noſtrum ad Diaconatus Ordinẽ promouimus,euecturi eum ad Sacerdotium ſi Chriſtus iuſſerit.Iuuenẽ quendam Bergomenſem annorum circiter triginta recepimus,nomine Simonem,quem priuſquam reciperemus,longa dilatione fatigauimus,& vt illius perſeuerantiam ac patientiam probaremus; ſimulque vt de eius natalibus,vita,& moribus,per fideles amicos certiores redderemur. In hoſpita-

ſpitali Sanctorum Ioannis & Pauli, noſtris inibi in Chriſto filijs Gubernatoribus ſtudiosè eum commẽdauimus; ibi cùm diligentiſſimè ſe, fideliſſimèque geſſiſſet, ita vt ab omnibus ibidem conuerſantibus ſummoperè laudaretur, cùmq; ad nos venire vehementiſſimè cuperet, inſtantiſſimèque rogaret, tandem illum hoſpitio recepimus, nec vltra progreſſi ſumus, quanquam & ipſe id aſſiduè flagitat, vt ad habitum admittatur, & nobis certè non indignus videtur, qui exaudiatur; ſed hanc dilationem nihil illi nocituram putamus, eò quòd in omnibus domeſticis laboribus libenter exercetur, & imperata facit, non ſecus atque vnus ex noſtris, nec admiratione ſtupet; nec ſtupore langueſcit; & ſi caret litteris, non caret ad eas addiſcendas ingenio. Theodoro noſtro, paucorum menſium abſẽtia, nonnihil profuiſſe videtur: fert enim aliquantò leuiùs conſueta certamina: ſed vt nihil fuiſſet melius habiturus, certè quo minùs reduceretur à nobis vitari, ſine maxima omnium bonorum offenſione, non potuit: itaque quocunque res verterit, ſatis omnibus factum putamus; nàm ſuis propinquis nihil poteſt eſſe modeſtius. Vos igitur illum ſpecialiter iuuate precibus: dignus eſt enim, qui ab omnibus nobis ametur. Quid dicam de ceteris fratribus? quid de ipſo Præpoſito? Dici non poteſt, quantum me per illum ſeruum ſuum, perq; reliquos Dominus conſoletur. Vidiſſes in obitu fratris noſtri ad miniſteriorum obſequia omnes certatim ruere, ſatagere, trepidare, diſcurrere; vt ſingulorum ſalus in eo periclitari videretur: poſt obitum verò præ lacrymis (pijs illis quidem & religioſis) omnium triſtes ac tumentes oculos, nec poſſe quenquam alterum conſolari; Itaque vt verum fatear, vulnerauerunt cor meum iaculo dulciſſimæ charitatis.

9 De rerum autem diuinarum, & aliorum operum aſſiduitate quid referam? certè non multa in hac paucitate requireres, ex ijs quæ à maiori fratrum numero fieri conſueuerunt. Portant enim ſtrenuè pondus diurni, nocturnique laboris, præſertim cùm à me parum admodùm adiuuentur, quoniam iam ingraueſcente ætate, non modò corpus, ſed animus ipſe me deficit. De amicis verò tam Venetis, quam exteris, nihil noui, quod magnoperè ſcire cupiatis, habemus. Soror noſtra Capella cum tota illa Chriſti familia rectè valet. Prior Sanctæ Trinitatis Chriſto miniſtrare non ceſſat. Auguſtinus Amulius magno nos amore proſequitur: Venerius & Contareni non deſunt; Maurocænus ſe ſibi furatur interdum vt ad nos veniat.

10 De Zambone verò loqui non eſt neceſſe, cùm ita nos diligat, vt ſine nobis vix putet ſe poſſe viuere: Quis verò poterit hoc tacitus præterire? (neque enim id, ne apud vos ambitioſum videatur, verendum eſt; cùm potius id dicendum ſit, ne homines de nobis optimè meritos orationum veſtrarum remuneratione fraudemus.) Princeps Reipublicæ Ve-

cæ Venetæ, qui maximarum rerum occupationibus, curisque distringitur, abiectionis nostræ puluerem obliuisci non potest. Itaque non semel eius beneficio, pauperũ calefacta, ac refecta sunt viscera. Legatus Apostolicus & ipse non deest. Cæsaris Orator in nos humanissimus est. Beltranorum familia, literis, opibus, officijs, nos deuincire non desinit. Bartholinus noster oculos suos, si fieri posset, erueret, vt semper aliquid nobis impenderet. Sed ne panegyricum contexere videamur, omnes in commune Christo commendatos offerimus, & vos, vt pro omnibus oretis, hortamur. Mater Ioannis Presbyteri fratris nostri cum tota Domo sua rectè valet, & soror eius ab eâ quâ detinebatur infirmitate cõualuit. Timotheus Iustus frater noster, vos salutat in Domino. Extra hanc Vrbẽ, primus, Reuerendus Veronensis occurrit, & Capellus, & Scaynus, cum reliquis Salodiensibus amicis, quorum tanta fides est, vt adhuc nos, non modò diligant, sed instanter inuitent, ac contra spem expectare non cessẽt. Vicẽtini nostri nõ desunt: præter paucos, quos mœstos esse audio: Iam enim Bapt. Cremensis extra gremiũ Religionis, apud Castellum Vastallam, ex longa ægritudine mortuus est, primo die mensis huius. Faciat Dominus misericordiam cum illo, & adijciat quod oratio non præsumit: Patauini nostri silent; Stella non lucet. Bergomensis Æmilianus noster, permittente Episcopo, reliquit Bergomum, & ducto secum quinque & triginta militum exercitu, Mediolanum petijt, vbi non dico quanto cum plausu exceptus sit: hoc tandem dicam, gratias mihi Illustriss. Ducem Mediolani egisse per suos, qui hìc sunt, qui cum eius literis ad me venerunt, quasi ego illuc Æmilianum miserim: & certè hic honor mihi sine causa defertur. Res Lauretana refrixit penitùs, nec est amplius cur de illa loquamur. Iam fessus noctem insomnem duxi; vt te literis explerem. Vale in Domino vnâ cum fratribus, cum quibus pro nobis instanter orate. Matrem & Sorores, & omnes nobis in Christo dilectos, & qui in Christo nos diligunt, saluta nostro nomine. Salutant te Præpositus, & cæteri fratres, atque omnes amici. Et si fortè vobis prolixiores fuisse videbimur, scitote nos nihil adhuc attigisse, eorum quæ vobis dicenda promisimus. Dabit Dominus & nobis quod dicamus, & vobis quod audiatis ex eo. Iterum Vale. Venetijs 18. Ian. 1534. *ex Farr. to. 1. fol. 164. Sed & alias duodecim epistolas, tunc temporis à Theatino Episcopo datas, & ex tabulario Neapolitano S. Pauli depromptas, ad aliarum specimen hic exhibeo.*

I. Monachis S. B. In Capitulo congregatis. Ex Farr. to. 1. fol. 164.

11 Reuerendi Patres in Christo honorandi, gratia vobis & pax à Deo Patre & Domino Iesu Christo in Spiritu Sancto amen. Congregetis vobis in vnum ad consulendum saluti filiorũ vestrorũ, oblatus est mihi D. Gratianus Maurocẽnus Venetus filius vester, & item meus; qui rediẽs de Regione longinqua, pij Patris optat amplexus: quem ego vobis nullatenùs

latenus offerre aut commendare præsumerem, nisi spem non exiguam de Domini bonitate conciperem fore, vt hic filius noster, plus vobis, atque adeò bonis omnibus, post lapsum, placiturus sit, quàm vnquam anteà placuisset. Ascendit enim Dominus super occasum, & facit frequenter cum tentatione prouentum: & qui non venit vocare iustos sed peccatores ad pœnitentiam, plus in vnius peccatoris conuersione, quàm in multorum Iustorum conuersatione lætatur. Exemplo nobis esse poterunt tot peccatorum, publicanorum, ac meretricum greges; qui de filijs iræ & tenebrarum, in filios adoptionis ac lucis subita conuersione mutati, sæpè Angelis Dei in Cælo gaudium præbuerunt. Quin etiam ipse Princeps Apostolorum, & Pastor Ecclesiæ, maculam negationis fletibus abluens, & trina illa cõfessione detergens, beatior post felices lacrymas, & maior euasit. Quamobrem rogo vos Patres in Christo carissimi, vt Saluatoris nostri & Sanctorum Patrum vestigijs inhærentes, in suscipiendo, ac in spiritu lenitatis hoc vestro filio corripiẽdo, preces humilitatis nostræ, quas per R.P.D. Augustinum Abbatem sancti Nicolai in littore Veneto, nec vos longioribus literis obtunderem, porrigere malui, misericorditer audiatis, & me filium vestrum deditissimum, qui vobis multis iam nominibus debeam, hoc etiam beneficio cumuletis. Opto vos omnes, vnà cum Christi grege vobis credito semper in Domino bene valere, memores nostri in orationibus uestris. Venetijs 25. Augusti. 1530. R.P.V.

Obsequentissimus filius.

Ioannes-Petrus Episcopus Theatinus.

II. Min. Generali Ord. PP. Minorũ Obseruantium. ex Farr. to. 1. fol. 126.

13 Reuerende in Christo Pater, & Domine Obseruandissime. Redditæ mihi fuerunt literæ tuæ V. Idus datæ, in quibus de aduentu Prouincialis Ordinis Minorum me certiorem faciens hortabaris, vt ipse ad III. idus vel ad xviij. kal. Vincentię adessem: vt iuxta Pontificis, ac Reuerendissimi Cardinalis mandatũ ad componendas res Monasterij Leonici vnà vobiscum accederem. Ego verò mi Reuerende Pater, non modò Pontificis nutui, & illius Reuerendissimi Patris mandato, sed tuæ voluntati, pro tua in me pietate, libentissimè paruissem, nisi cùm honestissimarum occupationum ineuitabilis necessitas, tum corporis diuturno quodam languore contracta imbecillitas multipliciter obstitissent. Adeò vt non dicam, non ad præstitutum diem, qui iam præterijt; sed nec ad longioris quidem temporis maiores inducias de accessu meo certi aliquid audeam polliceri. Vndè necessariò mihi vtendum est ea venia, quam mihi idem sanctissimus Dominus, & Reuerendissimus Pater in suis mandatis indulsisse videtur. Vbi si omnes non potuissemus adesse, duorũ præsentium auctoritatem sufficere voluerunt. Quod cùm iam (Deo volente)

Digitized by Google

lente) factum sit; vt nec ego sine magno meo & multorum incommodo adesse possim; & vos duo iam conueneritis; & ij præsertim, quos maximè conuenisse oportebat; vobis omnem hanc prouinciam relinquimus: ac tibi inprimis, mi Reuerende Pater, qui hanc causam propè desperam, nonnullorum hominum cupiditate atq; improbitate obsessam, & oppugnatam, virtute, ac diligentia tua, cum magna eiusdem Reuerendissimi Cardinalis dignitate, atq; huius inclyti Senatus gratia ab interitu reuocasti. Itaque mihi fortè inchoati, tibi verò perfecti huius operis palma debetur. Tu vocaberis ædificator sepium, auertens semitas iniquitatum. Te enim istic posuit Dominus, vt euellas, & destruas, & dissipes, & ædifices, & plantes. Tuæ igitur prudentiæ fuerit ita rem transigere, vt supradictus Venerabilis Pater Prouincialis illius Reformationis opus per nouæ familiæ introductionem quàm celerrimè aggrediatur: & res perfecta hìc audita supradicti Reuerendissimi Cardinalis humanitatem, & tuam diligentiam, apud hoc illustrissimum Dominium efficiat gratiorem. Vale Venetijs 15. Sept. 1530. *Quòd Carafæ iusserit Pontifex, vt in Patrum Minor. Obseru. Reformationem incumberet, vide apud Sylum* par. 1. lib. 4. pag. 130. *& Caracc. in vita lib. 2. cap. 7.*

III. Sanctissimo Patri Clementi VII. Romam. ex Ferr. tom. 1. fol. 122.

BEATISSIME PATER.

12 Heri vesperi Reu. in Christo Pater Episc. Polensis Sanctitatis V. in hac Vrbe Nũcius literas eiusdẽ Sãctitatis. V. mihi reddidit, plenas humanitatis & officijs, quibus me rei fideliter in causa fidei, & si nõ satis adhuc feliciter gestę, Sãctitas Vestra cõmendandũ putauit. Ego verò, Beatissime Pater, pręclarè mecum agi existimem, si hoc loco illud Euangelicũ in me detorquerem. Scilicet, seruus inutilis sum: quod debui facere, feci. Sed si minùs id feci; certè quod ad me attinet, omnibus viribus elaboraui, vt facerem: & nisi pondus inclinati ac prope labentis Orbis ad casum atque ruinam omnia tàm vehementer vrgeret, res iam ex Vestræ Sãctitatis omniumque fidelium sententia confecta esset. Sed quando ita comparatum ęst, ferimus interim quod est ferendum; & vasa iræ, Dei iudicio reseruamus, qui reddet vnicuique secundùm opera sua. Quòd verò idem Reuerendus Pater, Sanctitatis Vestræ Nuncius, de me frequenter officiosèq; scripserit, sic accipio, vt fidei ac pietatis meæ erga Sanctitatem Vestram, atque istam sanctam Fidem testimonium, non . . . laudes, quas ille sibi ipsi detrahens in me congerit, non agnoscam. Etenim quod in hac causa, diligentia, labore, industria, dexteritate denique, atque auctoritate, fieri potuit, id omne aut ille fecit, aut ego eius consilio auxilioque feci: & quanquam dies mali sint, & instent tempora illa periculosa, quæ prædixit Apostolus; tamen aliquid adhuc futurum spero, vt ab hoc Duce, atque hoc inclyto Dominio, & Diuini honoris & Ecclesiasticæ auctori-

Digitized by Google

tatis aliqua ratio habita esse videatur: id autem cuiusmodi sit, ex literis eiusdem Reuerendissimi Patris, Sanctitas Vestra intelliget. Reliquum est, vt Sanctitas Vestra certum sibi persuadeat, me nec tribulatione, nec angustia, nec fame, nec nuditate, nec persecutione, nec gladio, à sanctæ Catholicæ atque Apostolicæ Ecclesiæ deuotione, pietate, fide, separari aut abduci vllo modo posse; vitamque mihi potiùs, quàm fidem atque obseruantiam erga Sanctitatem Vestram, acque istam sanctam Sedem vnquam defuturam. Opto Sanctitatem Vestram, semper in Domino bene valere, clauumq; tibi creditum ita regere, vt quotquot in eadem Ecclesiæ naui sumus, optatæ tranquillitatis portu, te duce, feliciter potiamur. Venetijs die 13. Februarij 1531. S. V.

Humilis seruus.

Ioannes-Petrus Episcopus Theatinus.

IV. Fratri Bartholomæo de Pisis Ord. PP. Prædic. ex Farr. to. 1. fol. 134.

14 Reuerende Pater, & nobis in Christi amore iunctissime. Superioribus diebus, redditæ mihi fuerunt literæ tuæ, nota quidē eruditionis tuę, & pressi castigatiq; calami tui impressione signatę: meis verò tàm immodicis, quàm immeritis laudibus adeò refertæ & cumulatæ, vt iurè mihi tanquam supposititicæ atque adulterinæ suspectæ esse potuissent, nisi & amor in me tuus excusaret errorem, & agnita secretorum nostrorum colloquia, omne dubietatis ambiguum remouissent. Itaque & illas pro tuis accepi, & Deum in te loquentem veneratus sum: quo inspirāte iam imaginem depinxisti, non quam mihi similem esse noueras, sed cui me similem esse cupiebas: vt scilicet ego illam intuens, non qualis essem, sed qualis non essem, quantumque mihi deesset, videre potuissem: atque vtinam quemadmodùm mihi fœditas mea, illa tua pulcherrima pictura detegitur, sic noster homo precum tuarum interceſſione in Christi imaginem reformetur. Et quoniam vir desideriorum sum, sed te videre, tecumque aliquid pro Christi gloria, proque fratrum salute loqui cupientem itineris longinquitas prohibet, ne dicam occupationes meæ, quibus tamen carere, omnia deserendo, meque ipsum penè fugiendo, non possum; idcircò fratrem nostrū charissimum Caietanum Presbyterum ad te mittendū duximus, quem videns, non me vnum tantùm, sed conseruos meos, & filios tuos, qui mecum sunt, videre atque audire videberis. Vale & labores nostros, atque discrimina, quibus iam assiduò atque ancipiti bello premimur, tuis orationibus subleua. Venetijs 11. Sept. 1532.

Tuus in Christo filius.

Ioannes-Petrus Episcopus Theatinus.

V. Blosio Abbreuiat. Clementi VII. deinde à Secretis. ex Farr. to. 1. fol. 47.

15 Reuerende Pater. Cùm onus illud humeris impar, Domino tenebras meas illuminante, deposui: & omnibus propter nomen Domini dere-

Digitized by Google

derelictis, extraneus factus sum fratribus meis, & peregrinus filijs matris meæ, putaui me non vltra vel tibi, vel cuipiam amicorum meorum molestum futurum. Verùm, vt video, in te vno longè me fefellit opinio. Nam nec ego tibi postmodùm aliqua in re, siue mei, siue amicorum causa, molestus esse desij. Nec tua mihi vnquã humanitas ac beneuolentia defuit: quam & si semper in te non vulgarem perspexerim, nuper tamen in causa Neapolitani Monasterij Sororis meæ tàm perspicuè sum expertus, vt nihil potuerit esse perspectius, nihil illustrius. Itaque tibi in primis pro ista tua rara virtute ac probitate, vt debeo, gratulor, nõ quòd tibi tanquã noua possessio, aut peregrina hæreditas nuper aduenerit, quippè quam semper habuisse, atque ex Matris vtero tecum extulisse videaris: sed quòd in isto agone versari, & cum istiusmodi ingenijs conflictari, nec de virtutis gradu aliquando deijci, magnæ admodùm laudis sit. Deindè pro tuis in me, atque in eãdem Sanctimonialem Sororem meam officijs humanissimè simul ac studiosissimè collatis, ago quas valeo gratias, sperans tibi cumulatissimè Dominum redditurum. Et quoniam multum tibi debere me fateor; pulchrum simul atque iucundum est; cui plurimum debeam, eidẽ quotidiè plurimum velle debere. Itaque ecce tibi rursus nouus negotiator aduenio, auro quidem atq; argento cum Petro vacuus, sed cælestis (vt spero) auxilij protectione suffultus, causam ad te afferens, iustitiæ, honestatis, religionisque pleniſſimam, & cui defuisse piaculum fuerit. Hanc Venerabilis P. Bonauentura Venetus Ordinis Minorum Obseru. Diuini Verbi celeber ac fideliſſimus præco pijſſimis ac religiosiſſimis moribus præditus, propterea q; arctiſſima mihi fraternæ dilectionis necessitudine iunctus, qui tibi reddet has literas, prolixiùs ordinatiùsque narrabit. Pete igitur à te, vt hunc Religiosiſſimũ Virum hìc à me tibi traditum, fideique tuę commendatum existimes, vt ex vniuersa illa B. Francisci familia neminem habeam, quem studiosiùs ac vehementiùs tibi sim cõmendaturus. Et quoniam adueſperascit, & albæ sunt iam regiones ad messem, & securis nobis tanquam infructuosę arbori ponitur ad radicem, nec est tempore hoc aliquis Colonus qui nobis inducias impetret, præueniamus bonis operibus iram Iudicis, & thesaurizemus nobis thesaurũ bonum in futurum, & apprehendamus veram vitam. Nam mundus transit, & concupiscentia eius, qui autem sperat in Domino saluabitur. Vale & me vt facis ama. Venetijs 3. Octobris 1532. Scripseram, & tantùm non obsignaueram: cùm mihi à te redditæ sunt literæ, Romæ ad 24. Septembris datæ, quæ me mirificè delectarunt, vel cõmemoratione amoris erga me tui, vel pollicitatione officij. Et quoniam causa Sororis meæ apud te, vt video, Patrono nõ indiget, & ego prolixiùs aliquãtò quàm ad te abbreuiatorẽ deceat scripsisse iam videor; parcam nunc occupationibus tuis, & communium calamitatum deplorationem in tempus aliquod

opportuniùs differam . Iterum vale . Datum vt supra.

Tuus in Christo frater obsequentissimus.

Ioannes Petrus Episcopus Theatinus.

VI. Fratri Bartholomæo Spin. de Pisis Ord. PP. Prædic. de Obseruant. ex Farrag. tom. 1. fol. 117.

16 Reuerende Pater, salue. Paulus frater tuus, & item noster, tibi Collegio iunctus, & nobis mutua charitate deuinctus, Patris vestri præcepto pariturus venit ad vos: quem ego hominem, nisi scirem tibi esse notissimum, & pro sua in te pietate gratissimum, tibi pluribus commendarem, quòd ita de virtute, de religione, nullatenus deesse possimus: nũc verò agam parciùs, & tantum mihi sumam, quantum, non dicam per te, per quem quid mihi non liceat? sed per Patres vestros mihi licitum fore arbitrabor. Audio hunc ipsum fratrem vestrum, dùm in vestro Veneto Monasterio, sub suaui Christi iugo suauissimè libentissimèque viueret, & à nonnullis oneribus sub quibus aliquandiù viribus imparibus inutiliter laborauerat, eorũdem Patrum vestrorum beneficio interim requiesceret, subito fulmine præcepti, quasi quodam turbine tempestatis abreptum, in Aquilanam Regni Neapolitani Ciuitatem esse relegatum: qui non tàm molestè ferens quietem propriam perturbari, ac se periculis exponi, atque hyeme sæuiente, medijsque aquilonibus fugam suam vrgeri, quàm dolens imbecillitatem suam cuiusdam regiminis pondere prægrauari; venit eiusdem Patris indulgentiam petiturus, vt ne se alijs præficiat, sed sub aliorum imperio ac regimine magis esse patiatur: quòd id & ad salutem aptius, & ad virium suarum mensuram accommodatius esse videatur: quo loco se esse velit minimè referre: esse paratum vbiq; sed sub obedientia viuere: non deesse plurimos in vestro Ordine, qui fortè alijs vtiliùs præesse & velint & valeant: se se vix sibi ipsi satis esse posse: nec in suo ventre aquam illam in vitam æternam salientem adeò exuberanter excrescere, vt in alios deriuetur: quin potiùs timere se, si ante lucem surrexerit, & lumen cæcorum, eruditor insipientium, magister infantium esse voluerit; id ipsum quod de Domini dignatione percepisse, ac de fonte Saluatoris iam peccatis nostris arescente guttatim hausisse videtur, se funditùs perditurum. Hæc ad me, cùm pro nostra familiaritate peruenerint, existimaui, mearum esse partium aliquid uel ad te, cuius fidem exploratam & perspectam habeam, scribere: neque enim fortè ad alios ignotos ipse quoque ignotus scribendo proficerem. Nàm & si nostrorum ueterum officiorum & nostræ in Ordinem uestrum pietatis monumenta non desint; tamen id quod in Exodo scriptum est, quotidie, non solùm in seculi hominibus, sed in Religiosorum quoque Congregationibus experimur: surrexisse uidelicet alium nouum Regẽ in Ægypto, qui non nouerit Ioseph: ita vt de plerisque Religiosorum Collegijs, quę

mihi

Digitized by Google

mihi semper cara, & quibus ipse quondam carus esse consueueram, præsertim ex quo, relictis negotijs secularibus, Domino militare cœpi, iurè possim cum eodē Domino dicere: Extraneus factus sum fratribus meis. Ergo ad te vnum scribendum duximus: teque oramus, obnixius, vt, si quid potes, adiuues nos, & hunc fratrem nostrum sic tua auctoritate tuearis, vt, si fieri potest, citiùs illum ad nos, hoc est ad vestrum vel Venetum vel Muranense Monasterium remittendum cures. Et quoniam illum nec vulgariter diligimus, nec parum in eius fide ac diligētia conquiescimus; quædam illi ad te perferenda mandauimus, in quibus te aliquid efficere posse vehementer optamus; nàm velle te, Christi causa, absque vlla dubitatione confidimus. Vale & nos redama, tuisque orationibus adiuua. Caietanus & alij fratres te salutant in Domino. Venetiis 12. Ianuarij 1533.

Tuus frater in Christo qui te amat plurimùm,

Io. Petrus Episcopus Theatinus.

VII. Clarissimo Domino Gasp. Contareno Patricio Veneto plurimùm Obseruando. ex Farr. to. 1. fol. 108.

17 Clarissime Domine. Superioribus diebus cùm ad nos venisses Bartholomæum Scaynum Salodiensem, Virum optimum, & hominem innocentissimum rectoris sui cupiditate vexatū, per Præpositum nostrū, cui illius literas dederamus, tibi curauimus commendandum: & ne perfunctoria illa commendatio videretur, Magnifici Petri Gentilis tui plenam auctoritatis & gratiæ operam addidimus: qui mihi heri vesperi, suo nomine, vt solet, humanissimè officiosissimèq; respondit. Quod quidem opportunè accidit: nam Magnifico abeunte Petro, literæ ab eodem Bartholomæo venerunt; quibus omninò se vexatum ac perditū, rectoris sui furore & insana cupiditate conqueritur; nec vllum esse remedium, quin ab eo iniquissimè crudelissimèque iactatus, atque in dicta causa inauditus indefensusque damnetur, nisi vos Viri Clarissimi, atque Excellentissimi, quibus totius Reipublicæ summa commissa est, socios, subditos, suppliceſq; vestros, è rapacissimorum luporum rabidissimis faucibus vel iam laceros semesosque eruatis. Iam enim nonnullos videtis, qui Magistratum adepti non ad regimen sibi prouinciam, sed ad prędam traditam putent: qui cùm auro atque diuitiis nihil antiquius, nihil diuinius habeant, pecuniis vndique cumulandis tàm ardenter inhiant, vt ad eorum famem explendam, sitimque sedandam, nulla auri atque argenti vis satis esse posse videatur: sed illo quasi præludio exercitati atque edocti ad vestros thesauros inuadendos, vestrumque ærarium depeculandum expilandumque proficiant. Cui malo pro vestra prouidentia occurrite, quæso uos Viri Excellentissimi, nec finatis hanc pulcherrimam Rempublicam diuinitùs constitutam, præclarèque uobis à Maioribus uestris

ser-

Digitized by Google

seruatam, ac traditam, quorundam perditorum Ciuium audacia ac cupiditate corrumpi. Ipsi enim scitis quot miserorum querimoniæ in auribus vestris assiduè resonent: quot ad vestrum iudicium de pecuniis repetũdis nomina deferantur. Eripite pauperem, & egenum de manu peccatoris liberate: ne si propulsare iniuriam cùm debeamus omittimus, ipsi intulisse videamur. Nàm per Isaiam Dominus Principes populi non tanquam fures, sed tanquam socios furum execratur ac damnat. Et in psalmo, si videbas, inquit, furem, currebas cum eo. Plura scribere me hominis innocentissimi, nec de nobis tantùm, sed de religione, de virtute, de literis, de vestro denique imperio optimè meriti, causa compelleret: sed occupationum tuarum rationem habendam duximus: & Michaeli amico charissimo, qui tibi reddet has literas, omnes in commune mandauimus, vt tibi nostro nomine causam virtutis, probitatis, innocentiæ, prolixiùs obnixiùsque commendet. Vale Venetiis 17. Octobris 1533.

Tuis virtutibus deditissimus.

Io. Petrus Episcopus Theatinus.

VIII. D. Caietano Præposito Neapolim. ex Farrag. to. 1. fol. 91.

18 Charissime frater, scribimus ad Matrem nostram de atrocissimo casu Patruelis nostræ: quæ ex diuite Matre familias, & Coniuge, & Domina, à suo crudelissimo Nepote, nocturnis insidijs in Arcem Mirandulæ ingresso, vno momento, & vidua, & orbata filio, & omnibus opibus denudata, viro ante eius oculos immanissimè trucidato, filio non minori crudelitate necato, post innumeras plagas & acerbitates, & miserrimam captiuitatem, cum Nuru, & paruulis Liberis, saucia & afflicta retrusa est. Vndè vix post dies aliquot illa truculentissima bellua à Cæsaris Legato adduci potuit, vt miserrimam fœminam, hiantibus vulneribus ægram, semiuiuamque dimitteret; quæ in quodam Castello Generi sui excepta, in extrema calamitate, atq; intolerabili dolore versatur. Et recusabimus, quo minùs Omnipotens Deus super generationem hanc pessimam, atq; impijssimam, iram suam effundat, atque eam exterminet deleatque de terra? Nàm de Cælo, ac de libro vitæ iampridem deleta, iamque Omnipotentis Domini sententia iudicata est. Quid enim de nostro infelicissimo seculo dicturi sunt posteri? si tamen de tàm impijs ac sceleratis hominibus posteritas vlla supererit. Heu quæ pantheræ atque immanissimæ tigrides Hominem Clarissimum, Doctissimum, Innocentissimum, ante oculos Vxoris pudicissimæ atque sanctissimæ à proprio Nepote, immò à sæuissimo aspide, nihil læso, sed sola dominandi cupiditate succenso, crudelissimè immolatum, siccis oculis intueri potuissent! Horret animus, tremit manus, vox ipsa succiditur: nec possum vltra, dolore impediente, iam progredi. Oro te, frater, vt postquam fueris cum Matre loquutus, apud illius germanum fratrem, nostrum itidem Patruelem, atque

alios

alios,quos Mater ipſa ſuggeret,cùm per te, tùm per filium noſtrum Ioã-nem-Bernardinum,omnibus modis agere ſtudeas,ne honeſtiſſima,atque integerrima femina, cuius virtutibus omnes ſui plurimùm debent,in tã-ta miſeria deſeratur. Et quanquam noſter germanus frater ab iſta Ciui-tate nunc abſit:tamen & nos ad illum ſcripſimus,& uos ad eum cum no-ſtris literis, eorum omnium, quæ vobis ſcribimus,exempla fideliter mit-tenda curabitis. Venetijs 18. Ianuarj 1534.

IX. N. N. ex Farrag. tom. 1. fol. 79.

19 Chariſſime frater,attulit mihi literas tuas hic portitor inter ipſa Miſſarum ſacra ſolemnia. Vndè ſtatim redeũtes hæc ad te raptim ſcribi-mus. Congreſsũ ſcilicet illius rectiſſimi atq; ornatiſſimi Viri nõ eſſe fugiẽ-dum:præſertim cùm ſe amicum profitens, ipſe id etiam vehementer ex-petat. Et vt noſti,Dominicis atque Apoſtolicis præceptis inſtruimur,di-ligendos eſſe etiam inimicos,& benefaciendum ijs, qui nos oderunt, & pro ijs,qui nos perſequuntur,& calumniantur,orandum: nec malum pro malo reddendum,vel maledictum pro maledicto,& magis benedicendũ, & in bono malum eſſe vincendum. Sed dices, ijs, qui malo ſunt animo, iſthæc omnia,nugas,fabulas,& deliramenta videri. Primùm,qui ſcis illos hoc eſſe animo? deindè fac eſſe etiam peiore,quid? Nonne duodecim ſunt horæ diei? Et tu quis es,qui alienum ſeruum iudices, vtrum ſtet, aut eadat? Sed vt ad vtrumque tibi remedia ſuppetant: fac in iſto congreſſu, fortem te atque conſtantem virum eſse ſentiat,nec vllis blanditijs, vllo-ue artificio labefactandum,aut ab officio deducendum:qui potiùs quàm te benignum in iniuriarum tuarum obliuione experietur,tàm te iratum timeat,ſi poſthac vel apertè tibi negotium fecerit,vel per ſubdolæ pacis fraudulenta commercia,occultè tibi inſidias moliatur. Et quicquid hac in re feceris,quidue de illo Chriſti milite audies,fac vt ſciam. Vale & nos dilige,quia nos te in Chriſto valdè diligimus. Venetijs 25. Iulij 1535.

X. Fratri Bartholomæo de Spin. Ordin. Prædic. Priori Prouinciæ Calabriæ. ex Farrag. tom. 1. fol. 116.

20 R. Pater,ſalus tibi & pax. Cùm hanc acceperis, puto te aliquid iam audiſſe de dormitione Zachariæ fratris noſtri: qui ſuperioribus die-bus ad Pontificem,vel purgandi ſui gratia,& hæreticorum calumnijs re-ſpondẽdi, vel nouo ſuo Monaſterio familiam à ſuis Superioribus impe-trandi cùm acceſſiſſet; & ab eodem Pontifice, clementer auditus,omni-buſq; negotijs ad vota confectis rediret,apud Piſaurum,breui febricula correptus migrauit ad Dominum, magno quidem cum omnium amico-rum deſiderio;quanto verò cum mœrore ſuorum dicere,non eſt neceſſe. ipſe enim noſti,quo nexu fraternæ charitatis deuincti inuicem tenebantur:quamuè concordes & vnanimes fuerint in omnibus laboribus, perи-culiſque ferendis:quàm conſtantes contra omnes mundi ſæuientis impe-

tus,

Digitized by Google

tus, immobileſq; perſtiterint;nec ab inuicem ſeparari vllis minis,aut terroribus vllis,blanditijs ac pollicitationibus aliquando potuerint.Et cùm iam tandem in illam inſulam quaſi in portum aliquem delati eſse viderentur; in ipſo portu naufragium cum omnium mercium iactura fecerunt.Ego verò pro ea neceſſitudine,quę mihi cum illis interceſserit,proque meo veteri ac propenſo in Veſtrum Ordinem ſtudio, pauca hæc ad te ſcribere volui,vt ſcires te hodie vnum eſse, qui tantæ calamitati ſuccurrere, rebuſque prope collapſis ac perditis opem ferre facillimè poſſis,ſi te huc ad nos quàm citò receperis,ac afflictasillorum fortunas tua auctoritate recreandas,atque tuendas,tua prudentia ad optatum & felicem curſum dirigendas, Chriſto adiuuante ſuſceperis. Quod vt ceteris omnibus interim ſepoſitis diligenter ſtudioſèque facias,vehementer etiã rogo.Plura volentem ſcribere nuncij celeritas prohibet.Vale noſtri memor in orationibus tuis.Venetijs XXII.Octobris 1535.

XI. Gaſpari Contareno S.R.E.Cardinali Romam.ex Farr.to.1.fol.198.

Reuerendiſſime in Chriſto Pater,& Domine Obſeruandiſſime.

21 Magiſter Martinus Tauriſienſis Ordinis Minorum Conuentualium,huius Prouincię Miniſter tibi reddet has literas,quas vt in eius cõmendationem ſcriberẽ,illius teſtata virtus, mihi ſummis grauiſſimiſque temporibus perſpecta,me compulit.Fuimus enim vnà, pro defenſione ſacroſanctæ Fidei,ſæpiùs obiecti morſibus impiorum;cùm is haberet Inquiſitionis Officium:ego verò quorundam Hæreticorum cauſas,ex Apoſtolica delegatione,cognoſcerem. Vbi quid narrem, qua fide idem Magiſter Martinus mihi adſtiterit,qua diligentia miniſtrarit, quàm conſtãs ad fauores hominum fuerit,quàm icorruptus ad præmia,inuictus ad preces,intrepidus ad minas,infatigabilis ad laborem? Verè pretioſus labor in conſpectu Domini:tametſi apud mũdi huius amatores vilis habeatur, nec tantùm vilis,ſed parricidialis odij, atque acerbiſſimæ inuidiæ adeò plenus,vt nos qui Chriſtum confeſſi ſumus,ac pro Catholica Fide ceruices noſtras obiecimus,nunc omni auxilio deſtituti venenatis canum noſtrorum dentibus diſcerpendi quotidiè relinquamur. Hoſtes verò Chriſti victores exultant,& habent fiduciam,quòd in os illud impurum etiam Iordanis influat,eò quòd viuificantur plerumque animæ,quæ non viuũt: & propter hoc laceratur lex,& non peruenit vſque ad finem iudicium; quia impius præualet aduerſus iuſtum:& conſolatur nos Dominus, qui nos omnibus hominibus odio futuros eſſe prædixit,nec tamen capillum de noſtro capite periturum. Verumtamen liceat nobis vel apud amplitudinem tuam iſta deflere,& eiuſdem Magiſtri Martini virtutem & probitatem non vulgariter commendare:quem vt ſolita comitate ſuſcipias, ac benignè meo quoque nomine audias,te etiam atque etiam rogo.Aderit & eiuſdẽ Ordinis Magiſter Paduanus Licienſis,huius nunc Prouincię

Inqui-

Digitized by Google

Inquisitor : qui & aliàs sæpiùs , & hoc præsertim anno, non minimum virtutis suæ specimen dedit;cùm in hac Vrbe , in magna hominum frequentia Officium Prædicationis exercuit: vbi & erant docenda quæ recta sunt,& eius Prædicatoris,qui illum immediatè præcesserat,erant abolenda vestigia;quæ ille in hominum leuissimorum cordibus dulcium sermonum præstigijs demonstrata,non leuiter impressa reliquerat. Et hunc igitur amplitudini tuæ suis meritis & meo nomine commendatum velim. Plura me dicere,ac de rebus fortasse non ingratis tecum familiariter colloqui,occupationum tuarum ratio simul,& amplitudinis tuæ reuerentia prohibent. Verumtamen , & quæ nos verecundè reticemus , & longè plura ac meliora , quàm pro nostra tarditate non capimus, ipse Spiritus sanctus tibi suggerat: cuius Numine afflatus, eum te præstes, quem nobis & tuum Genus & ante acta vita pollicetur. Vale memor nostri in orationibus tuis. Venetijs 3. Iulij 1536.

XII. Sanctissimo Pontifici Clementi VII.

BEATISSIME PATER.

21 Optaueram diù compertæ Fdei Nuncium , qui aliqua,mea quidem sententia ponderis non exigui Sanctitati Tuę à me referret. Exoratus nunc frater Bonauentura Ordinis Minor. de Obseru. Minister, qui has literas perfert , operã suam annuit . Vir quidem is est virtutum merito cum paucis mihi carus , & qui præter Verbi Dei disseminandi studium,expiandorum præterea animorum munus summa cum integritatis doctrinæque laude cùm Venetijs,tùm Neapoli,ac præcipuis plerisque in Italiæ Vrbibus obiuit. Plura,quæ Sanctitati Tuæ suggerat , cum ipso communicaui . Ob hanc rem tuis pedibus aduolutus precor , obtestorque,vt qua me olim excipere beneuolentia solitus eras,illum audias faueasque perhumaniter ijs, quę vel suo vel meo ipse nomine significauerit:sciasq;præter honorem Dei,ac Sanctitatis Tuæ decus,famamque,nihil nobis propositum. Demeruisse interim gratiam, ac benedictionem tuam ego ipse,& fratres hi mei percupimus,rogamusque,vt Deus Maximus diù te Ecclesiæ suæ seruet incolumem . *Quæ verò fratri Bonauenturæ rerum capita commendauit , scripsitque ad memoriæ subsidium Italicè, vt habes* in 1. to. Farrag. fol. 1. *Latinèque vertit.* par. 1. hist. lib. 3 . pag. 99. *Iosephus Sylos,hæc sunt.*

22 Romã,Deo auspice,ac Maiorum nutu concedes:vbi post adoratum Principis Apostolorum Templum,fusasque pro nobis preces, effectrices fidei literas Reuerendissimo Antistiti Francisco Vannuccio, Sanctę Mariæ Transtyberinæ Canonico,& Insanabilium Nosocomij Rectori dabis. Vt primùm adeundi Pontificis facultas fuerit , libatis sanctissimis de more osculis,benedictionem nobis impetrabis; habebisque quæsitissimas gratias pro singulari, qua vsus est in Sororis meæ Gynæceum,

Digitized by Google

beneuolentia.Secundùm hæc,aperies, hoc te munere fungi longè anteà debuiſſe,ac pro rerum agendarum grauitate aures poſcere proniores, ac beneuolentiores, cùm rara admodùm tempeſtiua nunciorum fides, nec tutum porrò ſit literis agere.Quocirca prolixè orabis,vt cùm non exigua quidem Catholicæ rei,atq; Orbis pars hæc ſit Venetiarum Vrbs,ac Prouincia,audire in præſens quid neceſſitas,ac tempus poſtulent ad animorum emendationem,fructumque,quæ eſt Sanctitatis ſuæ benignitas,non dedignetur.Et quia,vt ait Apoſtolus, ſine fide impoſſibile eſt placere Deo, à fide auſpicandum:monebiſque labefactari hìc cœptos nonnullorum mores,vitamque,contempta ſolenni quadrageſimalis ieiunij obſeruantia, atque animorum expiatione: inſperſam itidem plurimorum ingenijs, ac animis hæreſum luem, ſermoneſque paſſim ſeri acatholicos: nec non teneri multorum manibus proſcriptos hæreticorum libros.Hoc verò ſciat potiſſimùm Pontifex, hanc ſiue hæreſum, ſiue morum labem gemino ab fonte exiſtere,ac propagari:ab Apoſtatis, ſui videlicet inſtituti deſertoribus,& à Religioſis quibuſdam viris,qui à præclara,quam profitentur,diſciplina,moribus abhorrent.Neque verò puto Beatiſſimũ Patrem latere,flagitioſum illum Religioſorum hominum cœtum, inſigni nuper quorundam pietate,ſtudioque cœptum profligari,qui cùm corruptæ Religionis quendam,defunctum iam vita,ac ſuis malis artibus, præceptorem audiuerint,vt ceu boni auditores,nomen,famamque Magiſtro ſuo cõcilient, hęretici ſunt ad vnum omnes. Horũ è numero eſt Galatęus ille,cuius mihi anno præterito,quæſtio fuit delegata: cùmque reum hæreſis,ac deploratæ omninò ſpei comperiſsem, ſupremo in ipſum ſupplicio decretum fuit:& adhuc carcere detinetur,re infecta: cauſanturque Adminiſtri,Sanctiſſimum Patrem nondum arma in eiuſmodi vitiorum, atque hæreſum portenta contorſiſse; quarè neque ſibi hac de re videri quicquam ſtatuendum.Et quamuis conſtitutam de perditiſſimo homine pœnam ſumere non abnuãt,dilata nihilominùs res adhuc eſt.Huius porrò Socius ille eſt,eiuſdem farinæ,atque Ordinis Bartholomæus,quem ſuperiore item anno Epiſcopus Polenſis,Nuntius Apoſtolicus,ob peſtilentiſſimos,quos pro concione errores proſeminauerat,declamandi munere interdixit in Diui Hieremię Templo:cùmq; adflandi ea lue animos præſtructum ſibi aditum cerneret,Auguſtam diſceſſit,abiectoque turpiter habitu,in Lutheranum impius transfuga euaſit;iactatque magnificè viliſſimum caput,ſe Romano Pontifici timori eſse:præſertim, quòd fama eſt, curaſse Pontificem,vt Iacobus Saluiatus ad illum ſcriberet,ac ipſummet breues litteras,neſcio quas ad illum pariter dediſse.Quod quidem in maximi mœroris cauſa ponunt boni omnes,dolentque vehemẽter, deceptũ ab ijs Pontificem fuiſse,qui ſumma illum fide monere debuerant. Hæreticos hæreticorum more accipiendos. Certè ſupremum Eccleſiæ antiſtitem

tem eò aliquando deueniſſe, vt humaniter illos literis appellarit, ac beneficia interdum conceſſerit, etſi cum paucis ea quandoq; comitas proceſſerit, paſſim tamen cernimus, hanc præcipuam viam eſſe, qua eorum ſcelus, ac numerus gliſcat. Et iam ſuperbè ipſi, ac diſertiſſimè declamant, certam inijſſe rationem, qua ad honores ſibi, exiſtimationemque viam ſternant, Romanumque Pontificem demereantur. Quod enimuerò longè pernicioſiſſimum, atque indigniſſimum. Horum etiam commilito, atque hæreſum fax alia ille eſt frater Alexander, quẽ Antiſtes Patauinus, quòd pleraque euomuerat è ſuperiore loco impia, in carcerem compegit: vbi detinetur quidem adhuc; quæſtionem verò ferunt remiſſiùs haberi. Et quamuis è pleriſque Ordinibus ſatis multi emerſerint, ſuſpectæ libatæ Religionis homines: attamen Anteſignanus, ac ſignifer videtur hic eſſe, quem ipſe noſcis, Archihæreticus, qui longè, latèque, præclariſque in locis malum ſpargit, vt niſi Deus maturè adſit, pigere profectò Pontificem continget ſuæ in illum beneficentiæ, ac impunitatis, quam illemet ſuperbè iactat. Et quidem edoceri omninò Sanctitatem ſuam neceſſe eſt, vt ſibi tandem perſuadeat, tot argumenta beneuolentiæ in proiectæ ſpei hæreticum, id modò tantùm efficere, vt malas ille artes ſuas, doloſq; expoliat, tegatque pulchriùs, atque adeò infenſior reddatur Eccleſiæ hoſtis: & ſibi quidem obſtinationem augeat; Pontifici exiſtimationem, nomenque imminuat; piorum verò lacrymas, ſenſumque doloris cumulet, dùm Sedis Apoſtolicæ obtentu ab hiſce tenebrionibus ſub veſtimẽtis ouium circumuentos vident non paucos.

23 Supplicandus propterea anxiùs Pontifex eſt, ne tantam litterarum Apoſtolicarum copiam indulgeat, modumque imponat adminiſtris, ne faciles adeò, pronique ſint in ijs pro exigua quaque re expediendis. Quod ad Cancellariam ſpectat, ſæpè monitus eius præceptor fuit, nec reſipuit. De pleriſque alijs nullus inclamandi, incuſandique finis. At fruſtra omnia. Demùm, vt rem conficiam, pro Dei gloria, pro ſui muneris officio, afflictæ, diuulſæque Chriſtianæ rei opem aliquam afferat Pontifex, vt excuſatione vti quoquo pacto apud Deum poſſit. Et vt verum fatear, ea eſt hæc temporum ratio, vt aſſuetam premere, vetuſtamque viam, minùs opportunum videatur: verùm, ſicuti graui bello incubãte, nouis ſemper conſilijs, ac munimentis cauetur malum; ita neque ingenti huic animorum diſcrimini, atque exitio indormiendum. Nouit præterea Sanctitas Sua, Quæſitorum in hac Prouincia munus penes huiuſce Ordinis fratres eſse qui rarò quidem in idoneum, ac parem muneri virum offendũt; cuiuſmodi fuit frater Martinus Taruiſinus, diligentia, ac fide, ac optimæ memoriæ Epiſcopi Polenſis commendatione Sanctitati ſuæ notus, quem nunc officio defunctum, excepit neſcio quis inſigniter, vt ferunt, ineptus. Quarè conſulendum opportunè; & è re quidem eſset, tùm locorum Or-

Digitized by Google

dinarios excitare;nàm consopita vbique virtus:tùm gnauos, prudẽtesq; viros hìc designare,aut Legatum aliquem,non auri,honorumque, si fieri potest,cupidum,mittere,qui labefactatum Apostolicæ Sedis decus, nomenque restituat:mulctetque,aut in fugam saltem agat perditos hosce Nouatores,qui quò se cumque recipient, suummet scelus importabunt, ac luculentum Christianæ pietatis testimonium,quæ improbos nunquã, nusquam admittit. At quia concipi solitam impietatis luem nouimus, aut publicis concionibus,aut librorum illecebra,ac scelerum,vitæque laxioris vsu à qua facillimè in hæresim gradus,videtur honestè quidem,ac sanctè,summoque cum animarum compendio cauere his omnibus Pontifex posse,ea certè ratione,quam memini quatuor abhinc annis eidem me innuisse: vt scilicet,cùm huic præcipiat Patriarchæ,tùm aliis alibi locorum Ordinarijs,adscitis præterea quibusdam è Religiosis viris, perspectæ virtutis,doctrinæque laude conspicuis, vt qui sacris concionibus, & confessionibus admoueri debent,vnà simul examinent perquàm diligenter:nec de eruditione tantùm,dicendique gratia,verùm de vitæ etiam ratione, famaque nominis inquirant:quique eo periculo admissi fuerint, ij nullo examinis,acceptæque facultatis pretio,obire id muneris dũtaxat possint. Quòd si qui res haud æqua æstimatione metiuntur,obniti præclaro operi tentauerint,arguere profectò illos Pontificem par est;vt qui consilij præstantiam minimè intelligunt. Nec Religiosorum Ordinum priuilegijs quicquam imminuitur,quando id à Pontifice statuitur, quod temporum necessitas,& pietas poscunt. Quod si dicunt, supremos Ordinum Moderatores curare hoc ipsum posse: ò præclaram opem,ac studium, fortunatosque,qui hæc sibi adiumenta pollicentur! Quid hac ipse de re noueris, Sanctitatem suam edocebis. At,timidiores fortasse alij,vbi non est timor, dicent,illiteratos,improbosque eos fratres, vbi se à concionandi, excipiendique fidelium confessiones munere decidisse,ac proinde præcisam lucri corrogandi spem omnem viderint,fore vt animum despondentes, ab Ordine,ac fide desciscant. Nauseam profectò mouent indigna prorsus hæc,ne dicam stultissima: eadem quippè ratione, siue irrationabili ignauia plura oporteret,quæ Pontificiam curam decẽt,prætermitti. Sed nec illud magni momenti est; Concionatorum nempè,& Confessariorũ numerum ad paucos redactum iri. Nàm vtinam non tot essent,modò boni. Quamuis non hæc summo iure agenda;nec seueriùs,quàm par est,refecanda perindè ad viuum res, quin pro loci, ac temporis conditione aliquos admittant Censores, Catholicos quidem, litteris licet non insigniter imbutos. Hinc nimirum bonorum animi, quòd cernerent, Pontifici curæ esse animorum commoda,mirificè erigerentur:hæreticis obtrectãdi materia,atque argumenta præciderentur:Religiosi cuiusque Ordinis viri repulsæ metu,litterarum studijs incumbentes,mores etiam suos compone-

ponerent. Et verò non exiguum consequetur eam curam fructus: nàm vt Verbi Dei præcones, ceu rem satis compertam præteream; Confessariorum quidem munus, non modò non minoris, sed eò pluris faciendum est, quò res communior, & in qua, ceu clandestina, nõnisi post factum erumpere interdum, ac lucere malum contingit: & ignauus insuper quisq; è vulgo id sibi arrogat, vt planè fabellæ locum non occupet, quod mihi sæpiùs narratum; nempè in plerisque Religiosorum Cœnobijs quosdam, nondum Sacerdotio initiatos, per summam sese confidentiam, vt aliquid pecuniarũ exculperent, audiendis confessionibus insinuasse. Mitto euulgata Sacramenti contemptu crimina: factamq: grauissimis sceleribus, ac Pontificis ipsis excõmunicationibus indormiendi facultatẽ: quæ quidẽ Pontificum arma Confessariorũ præsertim opera iam penè contemptui ac deridiculo sunt. At sciat velim Pontifex, pleroſque hìc melioris notæ viros semel in anno noxas suas confiteri; ac sacram Synaxim adire solitos: monitique ab amicis bonæ mentis, excusant facilitatem, facultatẽque sibi ipsis à Confessarijs factam, ea agendi, quæ probi quique, frugiq; homines horrerent. Neq; verò commaculatam eorum Confessariorum, propter quos blasphematur Verbum Dei, pudicitiam cõmemorem. Sat fuerit meminisse, prauos Vrbis mores illorum maximè exemplo conualescere: ac persuaserit semel sibi Sanctitas sua, hæc Confessariorum momenta maiora quidem esse, quàm vt hæ literę explicent. Ac proindè curet sedulò diuinam gloriam, ac suam, harumque salutem animarum: maturetque hoc rebus remedium, quod certè facillimum, ac obuium, certæque, nec exiguæ vtilitatis.

24 Iam verò, quod Apostatas meminimus, qui tandem exacto æuo fuerint, qui certè semper pessimi, vt affirmet iureiurando Augustinus, scelestius his genus hominum offendisse numquam; hat quidem tempestate hoc passim cernitur, vt nullus Religiosum habitum exuat, quin fidem etiam eieret: nullique hæresim aut ingeniosiùs commentantur, aut propugnant acriùs, aut amplificant studiosiùs; domos quasque ineuntes, adflantes Monialium Cœnobijs impietatem. Ad hæc, cùm nimia Ecclesiæ liberalitate puerorum plerique, ac militum, tres interdum, ac quatuor Parœcias curent, vt quàm ampliſſimos ab ijs fructus decerpant; toti in eo sunt, vt quàm nimium in earum cultu, atque administrorum pensione insumant: cùmque qui minore, quàm Apostatæ, pretio procurationem licitentur, nullus reperiatur, ea illis nullo delectu Sacerdotia commendant. Qui in eam Ecclesiarum, animorumque administrationem ingressi, nimiùm quantùm discerpunt omnia, diuexantque: vt planè Christi sanguinis contemptũ, cladẽ fidei, sacrorumq; nundinationẽ nullus exęquet sermo. Et quia, etsi pietatem omnem, fidemque abdicauerint; longo tamen Religionis vsu, quædam improbis modestiæ imago, & color, leuisq;

rituum,

rituum,ac literarum vmbra adhæserit, cùm horum ostentatione, ac specie,tùm illicio hæresum, quæ nouitate sua, licentiaq; perquàm placent, fauorem vulgi,gratiamque demerentur Apostatæ. Vulgi verò nomine plausores,fautoresque eorum omnes appellauerim,quos enimuerò peccatorum nostrorum merito è vulgo eximunt mortales.

25 At enim, cùm execrandorum Apostatarum numerus adeò excreuerit, vt penè remedium sit desperatum, nulla saltem à Pontifice videtur obtendi posse, quo minùs ingenti huic malo posthac manum admoueat,ac proindè vt Christianæ rei bono,Deique gloriæ, ac suæmet in primis saluti consulat,oratum illum peruelis, vt cupidissimis illis Pœnitentiariæ Administris modum statuat;caueatque, ne eorum compendia Catholicæ rei,animæque Sanctitatis suæ, tanto constent. Profectò indicenda,si fas esset, fidelibus capitatio, quam puto, omnes vltrò exc luturos,modò ablegentur,eliminenturq; tot pestes. Obtulit ille sese probatæ olim Religionis professus, grandæuus,Sacerdos, qui publica etiam munia in Cœnobio decennium obiuerat; & sunt qui ad vicenos etiã annos alijs prę fuere : deindè mali dæmonis instinctu è complexu Religionis diuulsus, in conspectum se fori seculari habitu dedit: interrogatusq; quæ isthæc monstra;respondet,Pœnitentiariam adnuisse;obsignata mox diplomata ostendit, quæ narrent, vi trusum in Monasterium fuisse, nec constante ætate,nec vnquam persistendi propositum adfuisse: tùm insanabili morbo correptum,& id genus nugas: re tamen propiùs,ac studiosiùs explorata,singillatim respondet,inijsse Ordinem maturum quidem æuo,sponte sua vouisse,libenterque in Cœnobio commoratum. Cur igitur desciuerit interrogatus? hic quidem,quòd altercatus cum socio est; alter vt Maiorum inuidiam, hoc est, correctionem tempestiuè declinaret:ille confidentiùs,ac impudentiùs respondet, ea votorum Sacramenta, ac Monachatum mortalium inuentum esse, ac nullo quidem iure ijs adstringi:munitum se porrò ijs literis, vt fori quæstionẽ luderet. Pleriq; autem sunt,ac fortasse innumeri, qui Commissoriales, vt aiunt,ac subreptitias emunt ad habitum eiurandum literas, nec continuò vt executioni mandentur;curant;Deumque interea,ac Sedem Apostolicam rident. Atque hi quidem in Sacrorum,animorumque procuratione vbique dominantur;Monialium conscientijs plerisque in locis admouentur;aperiunt nonnulli ad puerorum rudimenta ludos litterarios;quidam in Magnatũ domo sacrificant:atque ita modis, vijsque omnibus effundere venena sua studeant, quæ porrò dilui vi numinis ac Sedis Apostolicæ manu, curaque dumtaxat possunt. Et tu ipse,Pater,domestica addes satis multa: monebisque Sanctitatem suam, vt executionum huiusmodi nullam probet. Miserrimi namque hi Apostatæ vera iam narrant,fueruntque à Pœnitentiariæ Administris, adulterinis, spurijsque ijs narrationibus lusi;

sed

Digitized by Google

ſed placent modò doli, quòd ijs curta omninò fides,& conſcientia.

26 Sperandum porrò,Pontifici potiùs,quàm alijs,fore à diuina Numinis bonitate accommodatam, vtilemque huic rerum neceſſitati mentem inijciendam;atque adeò ipſe in eam curam incumbat neceſſe eſt, ac meminerit de ſeipſo hìc agi ante alios; nec de rerum ſolummodò æternarum,momentiſque animę, verùm exiſtimationis etiam,ac fortunarum. Videtur namque hoc in primis cum Lutheriana hæreſi conuenire, quæ inter alia quidem monſtra adſtruit,Religioſorum votorum fidem nullam eſſe. Et verò ſi nulla quidem cauſa,delectuque paſſim hæc Religioſi Inſtituti,habituſque abdicandi facultas detur,quid eſt quod hæreſi,ac Luthero faueat magis?Præcludatur igitur facilis hic ſe ſe excucullandi aditus,ſitq;hæc penes Sanctitatem ſuam dumtaxat auctoritas,vt ea è Theologorum ſententia,conſultoque Canonum vtatur:cum illis nempè, quorum vel ætatis defectu,vel iure aliquo vota ſunt abroganda; caueatque vt diligenti cauſæ examine, ac maiori quidem fide, quàm ſit ea adminiſtrorum cupiditas,res peragatur. Quod verò ad eos attinet,qui iam deſciuere; ſtatuat ſaltem Sanctitas ſua, vt ab omni prorsùs animorum procuratione ablegentur;nulla Monialium ſiue in ſpiritualibus, ſiue in temporalibus adminiſtratio commendetur; nec ſacras earum confeſſiones excipiant,nec ſermones habeant. Quo ſanè eorum ſaluti non minimùm conſultum erit. Præciſa ſiquidem lucri, honorumque ſpe omni,ſaltem vexatio intellectum dabit auditui. Nec illis modò, verùm alijs etiam, qui veluti arundo ventis agitata in Cœnobijs commorantur, ea legum ratio prodeſſet;qui quòd facili id negotio, paruoque cenſu obtineri, ac beneficijs inſuper à Sede Apoſtolica, ac proinde à ſecularibus cumulari id genus hominum vident, vehementer ad eorum imitationem, abdicandamq; diſciplinam incitantur. Quando autem ſummũ Pœnitentiarium ſecundùm cor ſuũ nacta modò eſt Sanctitas ſua, certè cur tot illius Officij ſanandis malis non ſedulò incumbat, nullus eſt excuſationi locus. Planè,bonus ille ſenex, cui parcat Deus, ſenectuti plus nimiò indulſit; de qua liceat dicere: Nemo immittit vinum nouum in vtres veteres, ſed purgemus vetus fermentum, & exuamus veterem hominem.At quia rebus maximis impar eſt mens mortalium, ac ſermo; illudque tantummodò nobis licet, vt opem à Deo, qui curare magna hæc poteſt,imploremus, hoc ſaltem Summo Antiſtiti nõ tacendum.Eccleſijs nempè omnibus malè eſſe:idque partim nonnullorum Epiſcoporum indole,haud planè bona,nimiaque eorum cupiditate; partim quòd earum pleræque Paſtoribus ſuis ſunt deſtitutæ;vel quia alijs commendatæ, vel quia Antiſtites ipſi honorum,quàm par eſt,appetentiores,ijs vale dicto, ad Principum Aulas peregrinantur. Et ſunt nonnulli, qui Eccleſiæ procurationẽ inepto credunt fraterculo, Epiſcopi titularis prætextu, quem

nouo

nouo quidem, inusitatoque omnibus retro seculis in ea significatione vocabulo, suffraganeum nominant; cùm suffraganei comprouinciales Episcopi sint, qui à suffragijs in sui Archiepiscopi electione olim ferendis, suffraganei dicebantur. Huiusmodi verò Antistites, sacra quadam fame extimulati è Cœnobijs exilientes, videntur, haud tantùm posse è Sacrorum licitatione auri eradere, quantum pectora, animosque longè cupidissimos expleat: eaque propter vendēdis Ordinibus, quippe qui merces sunt venaliores, impensiùs studeant, & cùm legitimis temporibus, tùm extra tempora non tantùm admittuntur, sed compelluntur etiam, vrgenturque omnes, animis quidem, quandoque & corpore cæci, surdi, muti, claudi; boni minimè, sed mali omnes, & malis artibus; ideſt, per simoniacam hæresim, vt impleatur Domus Domini fœce, ac sordibus: ita vt secularium, ac iam ferè cuiuscumque Ordinis Regularium Sacerdotum conditio in causa sit, vt Missas, sacrorumque officiorum cultum, atque Ecclesiasticam omnem dignitatem homines auersentur, de quibus dici sanè potest, Omnem escam abominata est anima eorum. Atque hinc quidem Nouatores nostra traducendi, irridendique finem nullum faciunt. Nec superbis oblocutionibus respondere, aut reponere quicquam possumus. Eò namque res euasit, vt latere turpitudo, ac lues minùs possit. Et meminisse quidem Sanctitas sua debet, cùm primo sui Pontificatus anno seruū planè fidelem * Ordinibus ritè conferendis imposuisset, cauisset que, ne quis hac se in re immisceret, repertos nihilominùs fuisse istiusmodi Episcopos, qui nulla Pontificis reuerentia, metuq; obuios quosque, ineptosq; Romæ impudentissimè initiarent. Cōiectare hinc facilè ipse potest, quid longinquis in locis accidat, quando media in Vrbe coram Sanctitatis suę maiestate id audeant improbi. Et hìc quidem ingenti cum populorum scandalo de eiusmodi persæpè rebus aliquid noui fert rumor. Notaturq; ante alios Episcopus Velienſis, quem aiunt, venditare se magnificè, factamque sibi à Sancta Sede facultatem præferre, initiandi vbique locorum extra tempora, quod & magno cum lęsi Numinis, violatæque Ecclesiæ crimine impunè facit. Atque adeò istius, aliorumque scelere luxuriare eiusmodi Sacerdotum segetem vbiq; cernimus, quorum sanè ineptiā, inscitiam, stuporemque nec ferre animus, nec scribere calamus valet. Præterquàmquod, vt lucrum festinent suum, ætatem vsque adeò acerbā Ordinibus consecrant, vt Sacerdotum aliquot vix sextum, & decimum annum diceres excessisse; vt videatur planè communis hostis cùm alijs artibus, tùm hac præcipuè catholici nominis cladem, atque exitium molitus. De habitu verò, ac tonsura Clericorum nihil dicendum, cum nullus iam aut leno, aut miles fronte sit adeò perfrictus, ac impudens. Et verò, cùm magna sit Dei longanimitas, non exigua profectò est mortalium patiētia, qui æquo hęc animo ferunt. Nec sanè scio, vt crescentia hæc seculi vi-

* *Hìc de se loquitur.*

Digitized by Google

li vitia tolerare potiſſimùm Pontifex poſſit,quin vt ſuæ ſaltem conſcientiæ conſulat,in illa quoquo pacto animaduertat, quamuis nullum ſperet fructum conſecuturum; at conſequetur profectò magnus. Quarè ſumat vires,animoſque,ac Deo duce rationem ineat aliquam,qua malis hiſce conſultum eat. Et quamquam publica, ac innumera penè alia Eccleſiæ commoda mentem aliò diſtrahant,intelligat nihilominùs neceſſe eſt, vt non minima ea eſt Pontificium curarum, ita neque poſtrema manu tractanda. Abroget Sanctitas ſua facultates omnes,vel à ſe datas,vel ab Anteceſſoribus ad ſacros Ordines promouendi,ac de ijs,qui deinceps contulerint,ſeuerè ſtatuat. Ob innumerabiles verò, qui initiati ea facilitate, delectuque reperiuntur,committat locorum Ordinarijs, vt Sacerdotes omnes ad examen cogant,ſuſpenſiſque ineptis, idoneos admittant. De peregrinis inſuper inquirant:non deſunt quippè,qui Sacerdotium mentiuntur. Quod ſanè quàm maximo,præcipuè hniuſce Ciuitatis emolumẽto cedet. Hac ſiquidem de cauſa reſtituet ſe ſe huic Eccleſiæ Patriarcha, à qua tamdiù cum ſui,ſuique gregis detrimento, omniumque Ordinum oblocutionibus abeſt. Iam quòd hæreticorum libros ſupra memorauimus,Sanctitatem ſuam admonebis,pleriſque hìc in locis venales proſtare;& à multis quidem tàm Religioſis Viris, quàm ſecularibus legi, partim contemptu legum,pœnarumque,partim licentiæ prætextu,quæ ſi vera eſſet,limitanda ſine dubio,aut omninò foret reuocanda. Enimuerò huiuſmodi penes ſe libros habere,aut legere,ſupremum plerumque exitiũ creauiſſe,exploratum ſatis ſuperque eſt. Non quòd inſignis eorum eruditio,aut argumentorum robur id reuerà poſſit; ſed quòd in debiliores, ac proniores eorum animos facilis ea doctrinæ lues illabitur: quippè & moribus etiam,vitæq; conformis,& concolor. Neq; verò ab ea iſtiuſmodi facultates concedendi facilitate fructus promanare aliquis cernitur; niſi cùm ſpectatiſſimis fortaſſe viris,Eccleſiaſticis tantummodò,qui fidẽ, pietatem,doctrinamque ſingularem Sanctitati ſuæ probauerint, conceduntur. Cæterùm,cuiuis fraterculo,ac temeritati in primis, damnabiliq; ſecularium curioſitati, qui humanis litteris intumeſcunt, legendos eos paſſim libros permittere,nulla prorſus animorum fruges indè exiſtit. Ac eorum quidem pars magna, quæ peſtilentiſſima iſthæc incitamenta manibus terunt,in apoſtaſiam denique labuntur:multoque ſatius eſſet Sanctorum Patrum monumenta euoluere, quæ & fidem, & mores docent. Porrò ex ſecularibus ſignificarunt plerique mihi ea ſe legendi facultate fuiſſe donatos:at ipſe,qui gentium indolem apprimè noueram, precatus enixè ſum,ne vterentur. Sed fruſtra omnia:didicique experientia, meliùs illorum ſaluti conſultum fuiſſe, ſi monitis paruiſſent. Quapropter ſcio ego,poſſe me iure omni Pontificem obſecrare,ne facultates haſce indulgeat,conceſsaſque ante hac abroget;nàm reuerà nullum inde, vt ſignificatum

catum est,compendium:cùm horum temporum, ac Nouatorum hæreses peruetustæ omnes sint,ac diù ante ab Ecclesia egregiè profligatę, fuseq; ac si quid porrò esset excutiendum,non est planè omnium.At relinquantur Pontifici, quod ad ipsum, sacrumque Senatum pertinet, vt maiori celebritate pro singulari sua prudentia,rerumque opportunitate,negotium curent:nec periclitetur passim catholicum nomen,ac fides,imperitissimorum tabularum patrocinio; qui quasi tutores Ecclesiæ, ingerunt se se,cùm ipsi curatore indigeant.

27 Dicenda modò res est magni ponderis,in qua videntur quidem omnia,quæ superiùs diximus,comprehendi, cuius gratia,Episcopus Veronẽsis,& ego,vel ab anno præterito optabamus huiusmodi Nũcium Sãctitati suæ allegare.De statu scilicet Religionum agendum,à quibus siue salus,siue exitium Orbis pendet:salus quidem,si vetus illud primæuę disciplinæ institutum floreat:exitium,quòd iam lapsum, deformatumq;sit. Et quamuis prostrati, accisique Ordines propemodùm omnes sint, de tua nihilominùs familia sermonem institues:tùm quia tua, quàm extera, tibi exploratiora:tùm vt Sanctitas sua ab vna discat omnes;tùm denique quòd è re Pontificis,Christianæq; Reipublicæ tua magis Religio,quàm quęuis alia,& ob ingentem Religiosorum hominum numerum,& ob pręclarum Paupertatis Euãgelicæ institutum. Sed heu,heu,quis dabit capiti meo aquam,& oculis meis fontem lacrymarum:infirmata est manus, & clausi quoque defecerunt,residuique consumpti sunt. Vastata est illa vinea Domini quondam electa,destructa est maceria eius, & vindemiãt eam omnes,qui prætergrediuntur viam,non est botrus ad comedendum. At enim,etsi vulnus luculentum,præsentissimum tamen remedium est,& modò Sanctitas sua velit,facillimũ.Proindè suggeras illi velim perquàm potes fideliter,me & fidem pro re hac,& caput oppignorare.Deligat nẽpè bonos,prudentesque tuæ Religionis viros:bonos,inquam,non specie tenus,& nomine,sed qui ad malorum tùm Religiosorum,tùm secularium inuidiam,& sunt reipsa, & habẽtur boni. Viris hisce egregijs remedium, quod à me audiet,proponat:& mendax sim ego,nisi velut optimum, ac paratissimum ad probauerint. Quæ cùm ita sint,intelligat Pontifex,quo se nexu,noxaque implicet, nisi maturè prospiciat:sciatque, rem eò processisse, vt ni prudẽter caueatur,truculentiora sint subindè monstra pertimescenda. Sed vt pauca nunc attingamus, cæteris cùm Pontifici vacauerit,aut adlibuerit,enarrandis,duo pręcipuè cauenda.Alterum ad tuẽdũ totius Congregationis corpus, ne maiore sui damno pessum eat,cùmque ad eam,quæ deceret,pristinam disciplinam eniti minùs possit,saltem ne turpiùs peccet.Alterum, vt ijs consulatur, quibus & genius,& votum est,mores bonos excolere,qui pauciores omninò sunt.Primum quàm potero breuiter,exequar. Administret Sanctitas sua Cõgregationem,salua,

ac in-

Digitized by Google

ac integra eius libertate;illibatis nempè legibus,immutatoque comitiorum,ac cuiuſcumque rei ordine; nec facilè exarentur literæ Apoſtolicæ, quæ comitiorum maximè locum,ac tempus mutent. Sunt namque plerique ambitioſiores, qui quòd videant Prouinciale Capitulum intempeſtiuè cogi,nec fauere ſuis votis,ac ſtudijs tempus,dant operam,vt ementitis cauſis breues literas extorqueant, quibus aut feſtinẽt,aut differant, aut ad ſui commodum Comitia aliquo pacto interuertant. Quæ verò antea per Prouinciam agitentur: vt diſcreti deligantur;vt diuexentur probi homines, mutenturque locorum præfecti, ac concionum,ſiue prælectionum prætextu,extra Prouinciam amandentur, ſi Sanctitas ſua ſcire aueat,ipſe narres. Quo loco,quæ partes tuæ ſunt, de his, quæ ad Prouinciale Capitulum ſpectant, Pontificem rogatum velis. Quod verò ad eos attinet,paucos quidem,ac probos viros, qui quod Deo vouerunt,laudabile inſtitutum ſartum,tectum,ſeorſim viuentes,volunt; planè id Pontifex nunquam negauerit.Quinimò etiamſi id ipſi non efflagitauerint,poſſet,& deberet fortaſſe eos cogere.At quia ignarum vulgus dicet,poſſe quidem inter ipſos vitam quemque in omni virtutum laude ducere,ipſe collato propiùs pede cum omnibus, tam bonis, quàm improbis contendam,huiuſmodi eſſe nunc eius Congregationis ſtatum,vt abſque inſigni quadam reformatione non modò Diui Franciſci Regulam obſeruare, ſed neque de ea loqui quis poſſit: quod gentium omnium teſtimonio, ſenſuque manifeſtiùs longè eſt,quàm vt probari argumentis petat. At, ruet prorſus Ordo,ſi boni ab Sodalitate diuellantur. Certè,qui hæc ſibi perſuaſerit,ſciuerit ille alia quidem multa, huiuſce tamen rei pondus videtur prorsùs ignorare.Etenim poſcit Religionis ratio,vt ſint omnes vnanimes in domo,vt de primæua illa, felicique Religioſorum Sobole dicitur:Erat cor vnum, & anima vna:atque à diſſimili hac mixtura morum ita nihil boni,ſanctique expectandum,vt mali quidem non modò in bonam frugẽ non euadant,verùm deteriores in dies fiãt. Itaq;ad Orbis bonum,ad eorum,quæ memorauimus emẽdationem,ad vberiorem,felicioremq;optimorum Concionatorum, ac Confeſsariorum numerum, ſimul & hunc aditum,& miſericordiæ viſcera aperiat neceſse eſt, Sanctitas ſua egregijs,pijſque viris,qui ſinceriorem diſciplinam, cultumque complecti cupiunt:quorum ſanè voces ad aures Numinis pro Sanctitatis ſuæ incolumitate,ac Sedis Apoſtolicæ dignitate perorabunt. Nec illorum dolos,ac deceptiones audiat,qui non quidem meliora afferũt, ſuadentque; ſed Prædeceſsorum exempla premat,qui cùm corruptam Religioſorum hominum communem rem diuino quodam lumine cernerent, nil priùs habuerunt,quàm vt in illa redintegranda operam ponerent:hoc eſt,paucos illos viros vnà cogerent, qui abſolutam Ordinis diſciplinam, & poſſent,& percuperent obſeruare:quorum poſtea exemplorum luce ad eandem

Digitized by Google

dem laudẽ reliquos inflammabant,vrgebantque. Vtque alios prętéream, recolat Sanctitas ſua,quid in veſtro Ordine optimæ memoriæ Eugenius Pontifex confecit;quid nuper in Hiſpania in Prouincia Angelorum,quid in Luſitania,atque alibi factum. Poſtremò,quod rerum neceſſitate ductũ Capitulum generale efflagitauerit duobus abhinc annis, vt loca quędam in ſingulis Prouincijs deſignentur,vbi veluti in Ciuitates refugij probæ mentis fratres ſeſe reciperent,apertè declarat,in ea hominum multitudine,ac licentia,ſeruari inſtituta,moreſqùe Patrum non poſſe. Et verò quamorum ſimplicitate,diuinæque gloriæ incremento, ac proximorum fructu in paucis, atque exiguis huiuſce Prouinciæ Aſceterijs Religioſorum vita niteat, haud pigeat Sanctitatem ſuam audire, ineatque rationem, qua illi caueat diſciplinę,ne lædatur,exſcindaturque. Et quamuis Eccleſiæ,atque Orbis commodum poſcat, vt non tuæ ſolummodò Congregationi,ſed alijs perindè omnibus optatiſſimum hoc Reformationis beneficium concedatur: vrgebis nihilominùs tua, vtpotè quæ ſtrictiore indigent diſciplina,ob ingentem,vt diximus,numerum. Vtque faciliùs impetres,ſiſtes in tua Prouincia,ac in tua ſaltem hac Vrbe;ac dummodò affulgere aliqua præclari operis ſpes cœperit,libeat ab hac Ciuitate,quę rem optat ardentiùs,auſpicari. Illorum præſertim procerum preces Sanctitati ſuæ denarres,tùm Patris Generalis hac ſuper re conſilia,ac remedia; vt intelligat parua peti, & non niſi matura, ac confecta afferri negotia. Quo quidem in hac tantæ exiſtimationis Prouincia initio, erit deindè Pontifici perfacile ad alios non adeò magni nominis fructum vberrimũ deriuare: nec par eſt,vt egregiam hanc laudem ſinat ſibi ab aliis præripi; ſicuti neque præclara hæc in Deum merita contemnere. Enimuerò perfici iſta omninò oportet: & iam Sanctitas ſua eiuſdem Congregationis, ac Patrum Capucinorum,tùm aliorum in alijs terrarum locis impetus videt,qui vociferantur omnes, tumultuanturq; vna hac ſpe reformationis erecti;qui ſi ſemel votis ſuis ſenſerint excidiſſe,nihil propiùs erit, quàm vt deſperationi permittant ſeſe,quod auertat Deus: ſatis quippè,ſuperque malorũ eſt. Igitur opus Catholicę Religioni perneceſſarium,perquã vtile Clero, populis fructuoſum, Eccleſiæ non inſuetum,quà præſentibus,quà impendentibus propulſandis,arcendiſque calamitatibus opportunum,capeſſere Sanctitas ſua non pertimeſcat. Voluntatem enim timẽtium ſe faciet Dominus,& violenti Regnum Cælorum rapiunt. Deum Maximum precor, mi Pater, vt eam ipſe à Pontifice, à Reuerendiſſimo Protectore,alijſque Patribus gratiam ineas,vt quæ rationum ponderę, ac precibus,quæue tuis,aliorumque bonorum lacrymis petes,obtineas.

28 Cęterùm,qui moleſtiora vſque dum proſecutus ſum,gratioribus finiam. Occurrit mihi, difficillimis quidem temporibus conſueuiſſe Eccleſiam militarem aliquem Ordinem ſcribere,cuius profeſſores pro Catho-

tholici nominis,Eccleſięque dignitate,aliorumque piorum operum propugnatione,ſtrenuè militarent. Cuiuſmodi duo illi Hieroſolymitani Ordines fuere:ſcilicet Sancti Ioannis,& Sanctæ Mariæ Hieroſolymitanæ,ad ſanctiſſimorum Locorum munimentum,tutelamq; peregrinorum, qui ea ſalutatum aduentabant. Tales etiam pleriſque in Hiſpania locis ſacræ ad Maurorum frænum phalanges. Fuere & D. Dominici auſpicijs inſtitutæ, ſcriptæque copiæ,à Chriſto nuncupatæ,in illos præſertim hæreticos,qui ea tempeſtate Eccleſiam diuexabant. Qui quidem militares hominum Cœtus,quamuis diuerſi inter ſeſe moribus,in inſtituti ſui cultum animati omnes,Deo,Sanctæq; Eccleſiæ operam ſuam probauerunt. Et quouſq; ſtetit vitæ inter ipſos innocentia,aderat eorum auſibus Deus; vnus perſequebatur mille,& duo fugabant decem millia;creſcebat bellicæ laudis in dies fama,prælia ſumma felicitate adminiſtrabant,victorijs,ſpolijſque hoſtium aucti,quibus maximo terrori erant. At verò poſteà quàm amplitudo,& opes in luxum,pompamque, ac libidines degenerarunt,dilapſa legum obſeruantia,ac virtus illa militaris; videturque læſi Numinis patientia illos deſeruiſſe,ac permiſiſſe trophæa hoſtium; ſicque extra Rhodum ſumus: cùm alia ex parte præfati Ordinis Sanctæ Mariæ Generalis Magiſter Lutheranis adhæſerit. Porrò noſtrorum temporum ratio,haud quidem ſuperiori æuo eſt diſpar: eædemque fermè nobis calamitates, & clades. Eapropter,ſi Deus bonus eiuſmodi ſubſidia admoueret, non mediocre profectò emolumentum res Chriſtiana demeteret. Cùmq;omnia intuentis Dei prouidentia conclamatis maximè rebus maturè adſit, certiorem Sanctitatem ſuam facimus, adflaſſe iam Cæli Numen generoſo cuidam Viro pręclaram mentem in Vrbe N. qui cum memorato illi Sanctæ Mariæ Ordini nomen dederit, habitumq; ad viginti annos geſtauerit, Antiſtes inſuper eiuſdem Ordinis à Sede Apoſtolica renuciatus, geminæ præſit Eccleſiæ;quarum altera in ea eſt,quam diximus,Vrbe,altera in Ciuitate N. obſtrictum ſe votorum religione videt, nec obſeruare ea poſſe in illo rerum ſtatu;quando corrupta iam Reſpublica præter externam habitus ſpeciem priſcæ obſeruantiæ retinet nihil. Quarè cùm optet impenſiùs quod ſemel vouit inſtitutum,vehementer vrgere,fortunaſque ſuas omnes,ac caput ipſum laborantis Eccleſiæ ſoſpitati offerre; ad hæc, cùm in partem magni operis aggregare & alios optimæ indolis,excellentiſque ſpiritus viros ſibi perſuaſerit, qui hanc potiùs, quàm aliam vitæ rationem malunt,Sanctitatem ſuam obſecrat, vt quæ eius eſt, ſanctæque Sedis prouidentia, ac benignitas, huic deſiderio ad priſtinum ſeſe votorum, ac diſciplinæ cultum reformandi ſuffragetur. Ad quam etiam priſci moris inſtaurationem adoptare eos poſſit, quos Deus excitauerit, Religioſæque militiæ, ac propulſandis Catholicæ fidei aduerſarijs apti fuerint:qui hoſpitalitati inſuper, alijſque Chriſtianis operibus vacent, ſint-

que

Digitized by Google

que Sedi Apoſtolicę ſuis cum Eccleſijs,fortuniſque immediatè obnoxij, eaſque omninò viuendi leges accipiant, quas Pontifex ipſe imperauerit.Cõmuni interim victu cùm è dictarum Eccleſiarum cenſu, tùm à quouis ſtipendio, oblataque fidelium pietate victitantes. Præfatæ verò Eccleſiæ ſint Sodalitati perpetuò adnexæ.Porrò,quod ad primam hanc votorum nuncupationem ſpectat, Antiſtes aliquis, aut quiuis dignitate aliqua præſignis admittere ſupplicantis profeſſionem queat.Habitum, & quæ pectore Crux pendet,hoc eſt, qua eſſe forma,ac colore debeant; tùm precum numerum, ieiunia,moreſq; alios ille idem Antiſtes,nutu eodem Apoſtolico,ſtatuat,temperetque. Poſtmodùm verò hic ipſe,qui rogat,alios ad ſolemnia vota,expleto nimirum probationis anno,admittat, ac deinceps Succeſſores alij poſt ipſum. At ne præfecturarum perpetuitas, ac mora interturbare rem communẽ poſsit, cogi liceat Capitulum generale,quod Oratoris primùm abdicationem excipiat, mox per loca ſingula Priores ſingulos deſignet,ac præcipuè è Prioribus Magiſtrũ,qui Sodalitium in Principe Vrbe moderetur; durentque per annum omnes, vel triennium, vel ſi Sanctitati ſuæ videbitur,eò ampliùs.Hiſce verò Comitijs eligi ante alios poſſit Orator ipſe, ceu temperando,formandoque pulcherrimo operi oppidò opportunus, ac gnauus. Tu verò,mi Pater,da operã, vt intelligat Pontifex, ſperare me, fore vt res quàm maximo Dei honori,ſuoque cedat,ſitque fortiſſimum fidei,huiuſque Prouinciæ munimentum: præſertim quòd Orator,ac Gens eius omnis,ſuæ Sanctitatis,ipſiuſque Domus longè eſt ſtudioſiſſimus: ac plerique Viri nobiles pręclara hac virtute excitati, erectique ad opus, diem hunc præſtolantur, futurum enimuerò omnibus quàm lætiſſimum. Quare libellum ipſe ſuplicem afferes,curabiſque,vt obſignetur;tùm qui rem ſubinde expediat,maturè aderit. Vt autem fidem mihi Sanctitas ſua habeat, roges etiam atque etiam.Res quidem magna, ac ponderis non exigui eſt, & niſi faſtidium pertimeſcerem,adnumerarem hìc plura,ac præclara rei cõmoda,quæ tamen dicentur in tempore,ac cerni etiam poterũt, ſi Pontifex adſpirauerit.Pauca hęc officij, ac fidei plena ſuggeras, mi Pater, implorata iterum benedictione,adoratiſque oſculo pedibus. *Hactenus Epiſcopus Theatinus, cuius verbis citato in loco Sylos hæc addit:Vides eximij cuiuſdam, flagrantiſque animi in hoc Epiſcopi Theatini commentario ſpecimen, ſtudiumque diuini honoris ampliſicandi,tuendæque religionis,atque Eccleſiaſticæ maieſtatis. Atque hæc quidẽ frequenter aliàs,nunc fuſiùs ſcripſit: audiuitque admirabili humanitate, ac pronis auribus Pontifex,eorumque exemplaria efflagitauit,vt tempeſtiuam,ſalutaremq; grauiſſimis malis adhiberet manum,ac commoda promoueret.Qua quidem rei Catholicæ ſolicitudine,ac Zelo ſuæ ipſemet quieti,vt ſupra docuimus, Carafa inſidiabatur,otij alioquì amantiſſimus.Ita Sylos.*

DISQVI-

Digitized by Google

DISQVISITIONVM HISTORICARVM DE SANCTISSIMI PAVLI PAPAE IV. INCVLPATA VITA,

CLARORVM SCRIPTORVM E SOCIETATE IESV TESTIMONIIS AC ELOGIIS EXPLICATA,

AVCTORE D. FRANCISCO MARIA MAGGIO C. R.

PARS SEXTA.

SIVE

Qualis fuerit Ioannes-Petrus Carafa in S.R.E. Cardinalium Collegium cooptatus.

---

1 *Agebat itaque Venetijs cum cariſſimis fratribus Caraſa, ab omni Romanæ Aulæ ac fori ſtrepitu non abſens modò, ſed penitùs etiam alienus: Romanumque ſolum, velut cararum inanium feracem agrum adeò auerſabatur, vt anno Chriſti 1535. reuocami eum ad Vrbem Paulo eius nominis PP. Tertio, gratias quidem egerit, pro vt cũ tanto Principe faciendũ decebat: at reditum nihilominus ad Curiã ſolicitè deprecatus ſit; quin & ad Vannucium amicum, & conſodalem, literas dederit, vt ſe qua erat apud Pontificem gratia excuſatum iret, ne Romam pergeret. Eas verò hìc ſubijcio, quòd ſpiritu Dei, vt & prior illa plenæ ſint, ac etiam quòd cùm noſtrum præcipuè conſilium ſit in hoc Opere Carafam ad imitationem ſibi ſimiliũ, ideſt S.R.E. Pontificum & Cardinalium, Orbi ſpectandum proponere ac exhibere, & ideò eius ingenium ac mores veluti ad viuum depingere, proprijſque coloribus expreſſum perfectè delineare, neminem id meliùs ipſomet per has literas præſtitiſſe putemus. Vt enim dixit Philoſophus, Loquere, vt te videcam; ita ego, & multò libentiùs dicerem: Animi tui ſenſa & cogitationes literis commenda, vt te ex his apicibus, quaſi totidem lineis penicillo ductis cognoſcam, atque dijudicem. Primaigitur Epiſtola ad Paulum III. ſummum Pontificem eſt huiuſmodi: Sanctiſſime ac Beatiſſime Pater. Miſit nuper ad me V. C. Latinus Iuuenalis Sanctitatis Veſtræ humaniſſimas literas: ex quibus intellexi, & quæ de mea in Sanctitatem Veſtrã, atque in iſtam ſanctam Sedem obſeruantia ac pietate memoraſſet, & quæ benignis*

auri-

auribus Vestra Sanctitas paternè statuisset. Ego verò, Beatissime Pater, & omnes fratres mei, qui mecum Domino seruiunt, in primis Omnipotẽti Deo gratias agimus, quòd talem Ecclesiæ suæ Pastorem præfecerit, cuius ipse mentem Spiritu sancto impleat, & suæ imitandæ mansuetudinis amore succendat. Cùm enim de eo scriptum sit, quòd excelsus est,& humilia respicit,& alta à longè cognoscit: *& quòd neminem libentiùs intuetur, quàm* humilem,& quietum,& trementem verba sua; *nos hæc eadem Sanctitatem Vestram fecisse videmus, cùm ex isto fastigio oculos ad tàm ima deflexit, & hominem abiectum, atque in hoc angulo præ confusione latentem, sedentemque in puluere sordium, & testa durioris vitæ radentem saniem peccatorum, non dedignata est tàm benignè respicere, tàm affabiliter alloqui, tàm humaniter ad sua atque istius sanctæ Sedis obsequia inuitare. Itaque literas illas, quanquam serò redditas, cum summo tamen cultu debitæ pietatis accepimus, & vocem in eis legitimi S. Ecclesiæ Pastoris agnouimus. Et quanuis hoc ipsum, cùm per amicos alios, tùm per eundem Latinum iampridem feterimus, & si per imbecillitatem ac valetudinem mei corporis licuisset, ipsi coram id facere maluißemus; tamen vt nunc possumus, iterum proiecti, ad istos Beatissimos pedes, te in Patrem ac Dominum suspicimus, ac veneramur; & Dominum Nostrum Iesum Christum, cuius in terris vicem geris, in te suppliciter adoramus, omnem obedientiam & reuerentiam tibi tãquam vero Christi Vicario, & Beatissimi Petri Apostolorum Principis successori humiliter exhibentes, atque vsque ad mortem fideliter pollicentes. Et ne grauioribus Sanctitatis Vestræ occupationibus improbiùs obstrepere videamur, scribimus ad carissimum fratrem nostrum Franciscum Vannucium, quo nobis nihil potest esse in Christi amore coniunctius, vt ipse omnium nostrûm nomine, ipsos Beatissimos Pedes exosculans, Sanctitatis Vestræ Benedictionem nobis impetret, & quæ his literis desunt, quoad licuerit, suppleat. Optamus Sanctitatem Vestram semper in Domino bene feliciterque valere, & sanctam Sedem Catholicam, omnibus aduersitatibus erroribusque sublatis per vniuersum suis auspicijs latiùs propagari. Datum Venetijs die 24. Aprilis 1535. Et ita quidem ad Paulum III. Carafa de reditu suo Romam nihil pollicitus, imò ne ad illuc redeundum iterato iussu Pontificis adigeretur, cum Vannucio sibi amicissimo diligenter egit.*

Ludouicus Donius d'Attichy
Episcop. Æduensis in flor.
Card. sub ann. 1536.
fol. 136. nu. 19.
& 20.

✠ ✠ ✠

DISQVI-

Digitized by Google

DISQVISITIO PRIMA.

Num Ioannes-Petrus Carafa vnquam ad Dignitatem Cardinalitiam aspirauit? Quomodò se gessit euocatus à Paulo Tertio Romam? Statim iter arripuit, an ire recusauit? Præcepto num perrexit à Pontifice adactus?

Card. Sfortia Pallauicinus è Soc. Iesu in histor. Conc. Trid. lib. 14. cap. 9. num. 5.

2 CVm Tiaram dimisisset, VENIT AD EVM PERQVISITVM NON QVÆSITA PVRPVRA. *Et*

P. Augustinus Oldoinus è Soc. Iesu in Vitis Rom. Pont. in Paulo III. loc. cit.

Paulus Pontifex huius nominis III. TALEM VIRVM *(Carafam)* PIETATE ET DOCTRINA CELEBREM, EIVS CONSILIO IN EMENDANDIS MORIBVS, ET CONCILIO CELEBRANDO VSVRVS, Romam Venetijs accersiri iussit. At ille, à fori atque ab aulæ strepitu alienus, gratijs Paulo primò habitis, deindè ad Vannucium amicum & consodalem literas dedit deprecatus, vt sequa erat apud Pontificem gratia excusatum iret, ne Romam pergeret. Immò ne ad illuc redeundum iteratò iussu Pontificis adigeretur, cum Vannucio sibi amicissimo diligenter egit his verbis: Latino Iuuenali secretario sanctissimi Domini Nostri, dùm Venetijs esset, hortanti nos vt si quando à summo Pontifice Romam inuitaremur recusare nollemus, respondi: Quod pertinet ad meos Sodales, si quando Deus Pontifici inspirabit, vt nostrum hunc Ordinem Romam reuocet, numquam me repugnaturum, aut vlla ratione detrectaturum; immò id quidem me probaturum valdè. Videri namque ORDINEM HVNC ROMANVM, ROMÆ SCILICET INSTITVTVM ATQVE AVCTVM, eò, hoc est, in Patriam debere reuerti, lucisac reparationis tempore; vnde tenebrarum ac turbinum tempestate deturbatus fuit. Verùm quod ad me attinet, mihi crede, carissime frater, me ac vehementia quanta potui maxima iam dicto Iuuenali studuisse persuadere, id neque ad meam tranquillitatem ac pacem, neque ad summi Pontificis obsequia, neque ad Dei cultum aut honorem fore conducibile. Non repetam hoc loco, ne longior sim, quæ in hanc rem rationum momenta attuli------Paulus *tamen* Romam Carafam accersiuit, & in Cardinalium Collegium reluctantem licet adlegit. Dignitatem enim hominibus, non homines dignitatibus exornare semper studuit Paulus. Quare IOANNEM-PETRVM ADVERSANTEM COMPVLIT: quasi DIVINO COMMOTVS SPIRITV, HVNC PONTIFICEM PRÆSAGIRET.

Digitized by Google

Presbyterum igitur Cardinalem titulo S. Clementis, vel vt alij volunt, S.Pancratij creauit.Rem hanc Onuphrius narrat his verbis: In Collegio suorum Clericorum dùm Carafa degeret,à Paulo III. per Pontificias literas BIS ROMAM VOCATVS, BISQVE ILLE CONTRA, VENIRE ABNVENS, excusansque se modestè ac humiliter; tertiò tandem obtemperauit:Vrbemque ac Pontificem adijt, qui eius consilio in morum emendatione,& Concilij Generalis celebratione,quam adornauerat,vti volebat.Primo aditu breuissimè auditus est à Pontifice. Prę-monitus enim hic fuerat à nonnemine, vt si vellet eum retinere apud se, atque augere honoribus,nulla ratione permitteret,vt is pro se diceret,vt. liberet:alioquì si Viri facundiæ locum daret, sentiret vtique sibi persuaderi,ne eum à suscepto vitæ proposito dimoueret.

3 Narrant------rubeum Birretum ægrotanti Carafæ dono à Paulo Pontifice missum, clauo parieti infixo illius iussu impositum. Ex quibus constat,Carafam sacræ ac senatorię Purpuræ accessione,adeò non inflatum,lætatumuè,vt etiam longè deteriùs se deinceps habuerit;nec à solita paupertate, aut humilitatis professione discesserit. Quod Bernardini Fuscani,Bernardini Scotti,Thomę Dardani,Bernardini Scardeonij,Marij Mattesilani,& Cyni Campani scriptis lucubrationibus *constat*:qui disertè tradunt, ILLI INVITO PRORSVS ET RELVCTANTI SVMMVM HONOREM CARDINALATVS FVISSE DELATVM. Idem fatsus est Ianus Vitalis hoc Epigrammate:

Cui radij occultæ radiant Virtutis, & æqui:
Cui forma, & facies cernitur apta Deo.
Ardua qui semper meditatur, & ocia semper,
Ceu pestes animi, desidiamque fugit.
Cui nihil occultum fecit Natura, Deusque s
Seu terræ quæras abdita, siue poli.
Cuius in ore habitat dulcissima suada diserto,
Omnia qui blando mitigat eloquio.
Qui vanas prædiues opes, spinosaque mundi
Mutauit leni commoda pauperie.
Posthabitisque opibus cæci pellacibus orbis
Thesaurum inuenit, diuitiasque Dei.
Mox illi inuidit Princeps Romanus honores,
Quos bona Paupertas integra semper habet.
Inuitoque Caput Tyrium circumtulit Ostrum
Et partem Curæ iussit habere suæ.

4 Idem quoque tradit Onuphrius Panuinus his verbis: Ægrotauit interea Carafa grauissimè: & lethi penè metam attigit. Quocircà cùm Paulus eum Cardinalium numero vellet adscribere,fuere nonnulli, ij videli-

Digitized by Google

delicet,quibus ſancta hominis integritas nõn admodùm cordi erat, qui ab ea mente Pontificem auertere conabantur;non viuenti iam,ſed mortuo eam dignitatem obuenturam dictitantes. At ijs reſpondit Paulus ſibi virtutem illam vel poſt funera decorandam. Itaque ab eo, haud ita multò poſt,auguſta illa generoſi iudicij maturitate,facilè ſuperiores Põtifices antecedente, nobiliſſima illa nouem Cardinalium publicatione, qua,anno ſalutis MDXXXVI. IX. Cal.Ianuarij, Viros egregios & præſtantiſſimos ex Optimatibus Eccleſiæ vndique conquiſitos, in Senatum legit,cùm ægrotaret,habuit inſigne Cardinalis, purpureum pileolum... Cùmque Pontifici,vti par erat,egiſſet gratias,conuerſus ad ſuos; Appẽdite,inquit,pileolum hunc ad illum clauum. Nullum enim ad Purpuram apparatum, niſi arctiſſimæ, & ſuſpiciendæ Paupertatis, quam Theatini Patres obſeruant,in ea domuncula erat cernere. Itaque Presbyter Cardinalis ſancti Clementis creatus eſt:ampliſſimamque dignitatem, nullũ ambitionis aut lætitiæ ne leue quidem indicium promens accepit. *Et ibid.in addit.Andr.Victor.*

5 *Paulus Pontifex, inquit,* HOMINEM SANCTITATE ET DOCTRINA CELEBREM--------IN CARDINALIVM SENATVM RELVCTANTEM ADLEGIT. Eccleſiam olim dimiſſam, Paſtore deſtitutam ei reddidit:& Die Dominico 2.Septembris 1537. in ſacello Palatij S.Marci Pallium dedit.*Hæc ille. Certumq; eſt, Carafam adeò Purpura non lætatum, vt longè deteriùs ſe deinceps habuerit, viſuſque fuerit penè mortuus. Quod Bernardinus Fuſcanus Carafæ vetus fiduſque Cliens Io. Martino Aloyſio ſcribens,ſignificat, hunc in modum------Adeò fui moleſtijs obrutus propter periculoſam ægritudinem Reuerendiſſimi Domini mei, vt nullam penè ſenſerim lætitiam,ob delatum illi purpureum pileum: quippè quòd cùm eum domum vſque Summus Pontifex miſit (rem in Vrbe prorſus inſolitam) Carafa noſter ſepulchro propior quàm vitæ erat. Deindè verò Dominico die, in quem Peruigilium Chriſti Natalis incidit,24.totas horas frigidus,& penè exanimis, deploratuſque à me vt mortuus fuit.Sed (vt Deo placuit) me eum continuò calidis lineis confouente,rurſus incaluit,reuixitque.Itaque renaſci eum Deus voluit ſe naſcente.Rem planè admirandam, & ſupra humanas vires------Vale. Romæ 20. Ianuarij 1537. Ita Fuſcanus.Ad hæc tradunt Caracciolus,Caſtaldus, & Sylos, adfuiſſe tunc quidem Thienæum,cùm ab intimo Pontificis cubiculario allata Theatino Purpura fuit; ac nutu geſtuque,quoad licuit,egiſſe vt recuſaret.Potuit id quidem Caietanus, cuius in animo pompa omnis ac fulgor dignitatis ſorduerat, & eiuſdem Carafæ indolem,ac ſenſus nouerat,ab ampliſſimis etiam honorum appellationibus egregiè abhorrentes. At integrum ipſi Carafæ non erat renuiſſe. Enimuerò, vt ineluctabili adactus vi fuerat,atque ad indignationem vſque, vt inquit Flauius, vt Romam adiret; ita eadem imperij auctoritate adſtrictum,vt delatam inſulam acceptaret, comperta res eſt,multiplici Scriptorum fide firmata.De hac Cardinalium creatione Lazarus*

Digitized by Google

Bonamicus ad Cardinalem Sadoletum scripsit, his verbis: Quid enim post hominũ memoriam, aut cogitatum sapientiùs, aut glorioſiùs in Vrbe factum est? Non enim ex voluntate Principum, vt sæpe in ampliſſimum Ordinem adserti: at sapientiſſimi, innocentiſſimi, clariſſimi, & summa auctoritate præditi viri, euocati, rogati, facti sunt Cardinales. O præclara Comitia, ò his difficiliſſimis temporibus neceſſariam Pauli III. sapientiã, ac bonitatẽ singularẽ! Hæc ille. Vide D. Petrũ Ricordatum Monachum Caſinenſem qui in hiſt. Monaſt. die 2. fol. 220. *ſcribit Ioannem-Petrũ Carafam ſub Obedientiæ præcepto non vno Diplomate à Paulo III. coactum fuiſſe.*

---

1 *Presbyter Cardinalis renuntiatus, ampliſſimam hanc dignitatem, nullum ambitionis, aut lætitiæ, ne leue quidem, indicium promens accepit, incorruptéque geſſit-----Ego ad ante propoſitos eius Virtutum Præcones nunc tranſeo.* Ludouicus Donius loc. cit. fol. 138. num. 26.

DISQVISITIO SECVNDA.

Quomodò Ioannes-Petrus Carafa poſt collatam ei Dignitatem eſt appellatus? Quas ipſe laudes ab omnibus, & quales à ſummis viris ex animo gratulationes accepit?

P. Silueſter Petraſancta è Soc. Ieſu de Symbolis Heroic. in Elog. famil. §. 6. fol. L X X.

2 PRIMVS SVO SECVLO DEPRECATOR PVRPVRÆ; NAM EAM OBLATAM DIV RECVSAVIT.

P. Auguſtinus Oldoinus è Soc. Ieſu loc. cit. in Paulo III.

3 Collato tanto honore Theatinus in obeundis ſenatorijs muneribus intentus, ITA DOCTRINÆ ET SANCTITATIS FAMA FRVEBATVR, vt obloquentium calumnias facilè eludere videretur. Nàm vitæ innocentia, Religionis ſtudio, & optimis moribus, multam eruditionem, præcellentem ſacrarum literarum notitiam, facundiam verò inſignem, in dicenda publicè ſententia, & omni ſermone, libertatem addiderat. Animo verò conſtans ac fortis, vt perſonæ ſuæ vbique bene memor, nec minis, nec precibus à dicta ſemel ſententia recederet. Ad Carafam renunciatum Cardinalem Ioannes-Bernardinus Scotus, Sabinus, Cardinalis Tranenſis ab Archiepiſcopatu dictus, literas dedit ſequentes.

4 Reuerendiſſime in Chriſto Pater & Domine, ſalutem. Qui de te optimè ſentiunt, maximèque animi tui præſtantiam, eruditionem, pietatemque nouerunt, non adeò tibi ob ſplẽdorem dignitatis iſtius, ad quam nuper

nuper vocatus es neſciens,ſignificandam cenſent lætitiam ſuam,quàm ipſi Eccleſiæ Chriſti potiùs gratulandum,quòd tam ſapienter talem ſibi conſiliarium,tantumque adiutorium vltrò elegit. Dici vix poteſt quantùm huic alacritatis ac ſpei bonorum animis adiectum ſit, quòd ad Apoſtolicæ dignitatis gradum,optimi viri noſtris temporibus quæri attrahique incipiant,more Eccleſiæ vetuſtiſſimo,ac ritu planè Apoſtolico;virique non vulgares,neque ambitioſi,vel ex ſæculi fluctibus irruentes; ſed ex portu monaſterij,& in virtutibus exercitati,ac iam perfecti: qui iam olim abdicatis à ſe terrenis opibus,omnique affectu prauo relicto,diu in ſchola religionis ac virtutum gymnaſio humiliter Chriſto ſeruierunt: ac demum à Deo vocati tanquam Aaron,ad religionis ipſius apicem humiliter aſcenderunt, non aliud quidquam verbis aut moribus ſuis ſubiectã plebem docturi,quàm quod ipſi anteà didiciſſent.Speramus itaque te, cùm talis ſis,non tantùm bonis profuturum, ſed vitâ & exemplo cæteris omnibus demonſtraturum,quibus in rebus,quibuſue in ſtudijs potiſſimũ ſplendor Cardinalatus, ac dignitas iſta conſiſtat. Vndè poſteà hæretici carnaleſque homines exemplo tuo plurimùm vel emendentur, vel confundantur,videntes gregem Chriſti habere iam paſtores ſuos, qui non quæ ſua ſunt quærant, ſed quæ Ieſu Chriſti. Ego ſi quid peccatoris oratio valere poteſt,omneſque fratres mei, pro ſalute & gloria tua ſempiterna Dominum orare vix ceſſabo,Pater in Chriſto amabiliſſime, atque ſanctiſſime. 1526. Reuerendiſſimæ Paternitatis tuæ ſeruus in Chriſto Bernardinus Presbyter.

6 Bernardinus quoque Scardeonius Patauinus,doctrina & pietate inſignis, qui epiſtola ſanè luculenta quam in fronte librorum ſeptem quos de Caſtitate conſcripſit, quoſque Carafæ Venetijs commorantis hortatu & conſilio,vtpotè ab eodem authoris rogatu recognitos,ſub eius nomine in vulgus emiſit,ita de ipſius laudibus præfatur: Haud obſcura eſt vis ingenij tui,ſanctitas morum, excellenſque in omni literarum genere præſtantia,& omnium humanarum,diuinarumque rerum,vniuerſalis & abſoluta cognitio. Vnde factum eſt, vt tibi ob Chriſti amorem extremis oris latitanti,diutiùs non licuerit occultari:neque vt cupiebas fas fuerit in ſancta ac diu concupita vitæ tranquillitate cæleſti ac diuinæ contemplationi vacare. Admirabilis illa quidem tua rerum omnium abdicatio,qua te ſpretis publicis muneribus,ad vitam priuatam contuleras; at nunc multò etiam mirabilior euocatio ad tam præcelſum faſtigium dignitatis. Vtrobique ſanè miraculum,& vtrumque (vt credi par eſt) ab vno eodemque Spiritu ſancto diuinitùs procuratum. Dei certè optimi maximi nutu factum eſt, vt quò magis latebras quæreres, honores fugeres,opes ac potentiam ſperneres, eò ad maioris dignitatis gradum euectus fueris: vt in maximo omnium mortalium,ac totius Orbis theatro,velut

lut ſuper candelabrum poſitus,maius virtutis,ac Sanctitatis tuæ lumen oſtenderes.Non ſum equidem neſcius, quæ tua conſtantia ſemper fuit, te qui iampridem Epiſcopatum opeſque ac honores tua ſponte reieceras,non aliter ampliſſimam Cardinalatus dignitatem & delatas tibi vltrò tanti honoris infulas ſuſcepturum fuiſſe,niſi Pauli III.Pont.Max.præceptum,ac pij neceſſarijq;laboris ratio perſuaſiſſet, & Reipublicæ Chriſtianæ cauſa,fideique negotium compuliſſet. Vnde fit,vt ſicut antea non deſerueras opus Epiſcopi, ſed opes:ita modò accitus hac diuina vocatione, non faſtum neque gloriam, aut inane nomen ſuſcipiendum putaſti,ſed moleſtiam,laborem,authoritatem, ac tuendæ Chriſtianæ pietatis officium,cui in tota vita tibi ſemper incumbendum duxiſti. Quare nemo bonus dubitat,id eſſe vrgere religionis propoſitum,non remittere.Quod & olim quàm plurimos ſanctiſſimos ac ſapientiſſimos viros feciſſe ſatis conſtat, quos in omnibus tu tibi iam ab ineunte ætate propoſueras imitandos.Vale diu felix,& beatus in Domino.E Ruſculo noſtro Murellano in Patauinis 4.Nonas Octobris 1538.

7 Eundem ſummis laudibus extulit Marius Matteſilanus ſui temporis Iuriſperitorum facilè princeps,qui libro de Guelphis & Ghibellinis parte 2.ſic ait:Ioannes-Petrus Carafa,vt exactiùs,quod animo agitauerat,reipſa perficeret,nullaque cogitationum aut dignitatum humanarum procella poſſet deinceps mentem ſubuertere,Theatino Epiſcopatu ſe liberè abdicauit, atque adſcitis aliquot viris eiuſdem ſancti propoſiti ſocijs,ad contemplationis arborem extendit manum; indèque ſuaues illos decerpſit fructus,qui vltrò ſeſe ingerunt ijs qui mundanis ſoluti ſolicitudinibus cupiunt eiuſmodi delicijs ſaturari. Teſtantur id, perpetuòq; teſtabuntur remota à rumoribus loca, ac proindè exercendæ perfectæ contemplationi valdè idonea,quæ vir ille, & Veronæ, & Venetijs incoluit,quibus adeò clarum religioſæ vitæ morumque ſpecimen dedit,vt indè quiſque liquidò noſſe potuerit, nihil terrenum quicquam habuiſſe virium ad Carafam ab optimo eo inſtituto quod ſemel cœperat dimouẽdum.Verumtamen cùm diuina prouidentia ſtatuiſſet,lucernæ fulgorem, qui ab æquabili ſublimium eius actionum ſerie promicabat, non diutiùs ſub modio latentem ſinere, ſed ſuper candelabrum illud ſeptiforme ponere,quod in templo Dei altiſſimum habet locum. Idcircò neceſſe fuit, vt ille præcipienti Summo Pontifici obediret,purpuramque ſacram, cõtra quàm ſecum ipſe deliberauerat,à Paulo III.vltrò ſibi delatam indueret.Quæ res bene feliciterque vertit: aliquot enim annorum exacto curriculo,ad Summum Pontificatum euectus eſt,ac ipſo die quo Ieſus Chriſtus Dominus noſter cęlorum faſtigium olim aſcenderat,vt videlicet etiã candelabrum illud de tàm ſublimi loco Eccleſiam ſanctam Orbemque vniuerſum illuminaturum eſſe ſignificaretur: O fauſtam diem, qua nunquam

Digitized by Google

quam feliciorem poterat Christiana religio exoptare? Nàm vt compendio dicam, pietatis ille feruor atque deuotio, quæ Christianos decet, multis iam antea annis aut extincta penitùs fuerat, aut certè refrixerat: inque eius locum, nefaria quæque vitia corruptas hominum mentes occupauerant. At vbi primùm bonus iste Pastor excelsam Petri sedem adeptus est, zelo illo suo, & syncero Dei cultu, morbidos greges curauit, adhibuitque singulis corruptelis ea pharmaca, quæ temporum deprauata conditio requirebat.

8 Cynus verò Campanus, vir eiusdem ætatis eruditissimus ac disertissimus, in Panegyri, quã Paulo III. dixit hæc de Cardinali Carafa habet: O felicia nostra tẽpora, quibus tam fortes, tam graues, tãq; liberales viri prodiere! Alter enim, Carafa scilicet, modestissimus existens, dignitatem tam amplam, à tanto Principe liberalissimè oblatam, cuicunque alij iucundissimam futuram, sibi grauem ob tanti muneris onera, se indignũ, quamuis dignissimus esset, putans, vt eã non acciperet, pro viribus obnixus est. Alter verò, Paulus nempè III. qui dignitates hominibus, non homines dignitatibus exornare semper studuit, ea qua fungebatur authoritate, & potestate, aduersantem compulit, quasi diuino spiritu commotus, futurum hunc Pontificem Maximum præsagiret. Quæ res vti Principis illius felicitatem & nominis immortalitatem adauxit, qui quidem non tantùm bene meritos viros ad summas extolleret dignitates, verùm inuitos, & recusantes compelleret, ita quoque erga Ioannem-Petrum Carafam, omnium quidem prudentum, clarissimorumq; virorum opinionem concitauit, ita ad beneuolentiam omnes accendit, ita ad summam admirationem adduxit, VT AB EO TEMPORE OMNI HONORE, IMPERIO, SVMMO DENIQVE SACERDOTIO, quo nihil inter homines magnificentius excogitari potest, VNO OMNIVM CONSENSV SEMPER FVERIT IVDICATVS. Ecquis enim tempestate nostra inuentus est, qui Episcopatũ & Archiepiscopatum ditissimos cum vita abstinentissima, pauperrima, & humillima commutarit? Ecquis honores & dignitates, quibus ille fulgebat, sponte sua abijciat, & ob Dei charitatem nihil magis faciat, quàm si in quendam hominum cõtemptum veniat, si rebus omnibus ad bene, commodeque viuendum opportunis, quibus maximè affluebat, se suaque diuino cultui addicens, ex lauta & commoda vita, in seueram & difficilem se transferat? Ecquis denique, ad supremum fere dignitatum apicem, ex summa humilitate euectus, honorificum Cardinalatus splendorem à se reiecit? Ecquis inuitus tandem productus? Porrò nisi ad antiquam illam Sanctorum Patrum memoriam recurramus, qui huiusmodi egregium sanctitatis, probitatis, & humilitatis exemplum ediderit, hoc excepto, prætereà inuenienus his tẽporibus neminem. Accepit igitur tandem quod sibi à magno Paulo oblatum

tum est,non ignarus, Principibus obedientem esse oportere, adeòque INGENTEM AMPLISSIMO PATRVM COLLEGIO SPLENDOREM ATTVLIT, VT SOL QVIDAM INTER SYDERA REPENTE ORTVS VIDERETVR. Tũc religionis fũdamẽtis aliquantulũ debilitatis,verũ & solidũ accessit firmamẽtum. Tunc qui de religione,de Republica Christiana,palam vel occultè malè sentirent, langueſcere & detineri. Tunc qui non tàm priuatis quibusdam aduersari, quàm cum Superis ipsis bellum gerere videbãtur,more Gigantum labefactari & impelli. Tunc qui ad sectandam Hussensium, Valdẽsium, & eius generis portentorum impietatem,euertendamque religionem,vel nouarum rerum cupidi,aut delirantes soliciti fuerant,mœrere,dolere,ingemiscere,pallescere. Tunc teterrimarum disputationnm arma recondi. Tunc qui verbum quoduis minimum contra religionem vnquam protulisset, vel quoduis eiusmõdi cogitasset,lingua & ingenio caruisse cupere: verebantur enim id quod posteà feliciſſimè contigit, ne Cardinali Carafæ à Summo Pontifice ad insectandos Fidei Religionisque inimicos cura demandaretur. Qui timor cùm maleficos non fefelliſſet, & huic in crudeles aduersarios fuisset demandatum imperium, is quamprimùm nobilem illam sanctiſſimorum septem Virorum congregationem,more Lacedæmoniorum,& Athenienſium,Principis iussu instituit;ex qua tanquã ex equo Troiano,Doctores illi eximij,improbos,nefarios,religionisque contemptores adorirentur,& corriperent. Quæ quales viros, cuius vitæ, cuius doctrinæ,quàm spectatę probitatis habeat,ex eo perspici liquidò potest, quòd duo inde sanctiſſimi,subindè prouenere Pontifices. *Citatque demum P. Oldoinus Ioannem-Paulum Flauium,qui in oratione de Paulo IV. sic habet:*

8 In Sacrosanctum deindè Collegium cooptatus est à Paulo III. Pont.Max. NON MODO SEMEL, ATQVE ITERVM, VERVM ETIAM ET TERTIO AD INDIGNATIONEM VSQVE VOCATVS: quanuis nonnulli fucata illa ratione id disuadere omninò conarentur,acersitus;Cui quidem maximas is semper gratias agebat; cuique se plurimùm debere, omnemque suam dignitatem acceptam referri oportere planè fatebatur;Idque iurè, ac meritò. Nàm præter alia fermè omnia, quæ ab illo Pontifice feliciſſimæ recordationis, benignè, sapienter, ac piè gesta sunt;cum summa omnium admiratione, ac celebritate,lectiſſimos viros Cardinales creauit. Quodque magnoperè obseruandum,valdeq; mirandum est: Ex ijs,tres summi viri,summi Pontifices cõtinenter euaserunt. Vt hinc magistratũ viris potiùs, quàm viros magistratu ornasse; suæque illius præstantiſſimæ virtutis, quoddam quasi seminarium,posteris reliquisse videatur. Tùm verò hic postremus,quàm diù Cardinalis extitit,quàm plurima grauiter,ac præclarè gessit, pro huiusce S. Sedis dignitate tuenda,& authoritate amplificanda: Ne dilatem ora-

orationem meam,quæ poſset eſse infinita; neue illa longiùs repetam ex inſtituto meo,quæ vel in Britannia, vel in Hiſpania, vel alibi,varijs, magniſque muneribus obeundis,ſingulari integritate, ac prudentia perfecit.Quantũ verò illud eſt?quod in ſummo Pontifice deligendo nihil,aut certè parum de ijs laborans, quæ ad ſe ipſum ſeparatim attinerent, publicæ vtilitatis ſtudioſiſſimus,deterrima quęque conſtanter,ac ſeuerè cõfutauit;optima verò ſyncerè,omnique conatu ſemper comprobauit.Decet profectò in tanto viro incredibilem propè animi firmitudinem, & ſummum quoddam in hanc Sedem ſtudium maximoperè admirari.Hinc enim illud eſt;quòd magnos illi honores tot ſummi Pontifici habuerũt. *Hactenus Flauius. Cùm verò Carafa Romam iret, hæreretque apud Gibertum Veronæ, à quibus eſt ſalutatus? Venerabilis Hieronymus Æmilianus poſt viſum Carafam,quomodò Verona diſceſſit;perrexitque bene comitatus Salodium?*

P.Ioannes Bollandus è Soc.Ieſu in Febr.to.2.fol.258.col.1.

9 Cùm (*Æmilianus*) Verona Salodium diſcedens vix ad Martinianos campos peruenisſet,in nobilem planè comitatum incidit;Diuina ſcilicet Prouidentia illuſtrium virtutum exemplis teſtes ſubmittente. Salodio enim Veronam Stephanus Bertazolus Salodienſis Sacerdos,Bartholomæus, & Ioannes-Baptiſta Scaini fratres paullò ante aduenerant, vt veterem amicum Ioannem-Petrum Carafam, tum apud Matthæum Gibertum, Antiſtitem Veronenſem commorantem, Romamque ſtatim diſceſſurum,officij cauſa conſalutarent, & neſcio quid negotij cum eo trãſigerent:quo mutuæ beneuolentiæ officio perſoluto,Salodienſem Patriã repetebant.

---

1 *Nos ſenſim ad extollendum Carafæ fidei Zelum deducimur:qui non in eius tantummodò ſemper arſit pectore,ſed multò quoque maiores emittere viſus eſt flãmas,ex quo ſe Dei & Eccleſiæ beneficio purpuratum agnouit.Flagrauit itaque Carafa illo igne ſacroſancto,quo accenſus in Apoſtatas,Hæreticos,Schiſmaticos,alioſq; noſtræ Religionis Hoſtes,Primus ac præcipuus Auctor fuit Paulo III.vt violatæ Fidei quæſtionem aduerſus eos inſtitueret,quos tamen vbi reſipiſcerent,ſeueritatem benignitate ac manſuetudine temperans, adeò blandè excipiebat, vt amantiſſimum Patrem inueniſſe mirarentur,atque gauderẽt,quem antè ſeuerum Iudicem, & acerrimum ſcelerum Vltorem expauerant.Solerti quoque prudentia tabidas oues diſtinguebat à lupis,ac tanquam Medicus peritiſſimus,opportuna pro vniuſcuiuſque perſonæ captu adhibebat remedia.* Ludouicus Donius d'Attichy Epiſc.Æduenſis in flor.Card.to.3.fol.141.num.32.

Digitized by Google

DISQVISITIO TERTIA.

Quo Authore S. Inquisitionis Tribunal à Paulo III. est institutum? Carafa ne hodie celebratur, quòd supremum hoc de Hæresibus Iudicium instituerit Cardinalis, & firmauerit Pontifex? Quomodò ob illud est appellandus?

P. Ioannes Rhò è Soc. Iesu in progress. Ord. fol. 220. ad Ann. 42.

2 CARAFA AVCTOR PRÆCIPVVS CONGREGATIONIS INQVISITORVM à Paulo Tertio fundatæ. *Idemque tradit P. Iulius Cæsar Bulengerus è Soc. Iesu* in hist. sui temp. *Et*

P. Augustinus Oldoinus è Soc. Iesu in Vitis Romanorum Pontif. in Paulo III.

3 PAVLO III. *(Card. Carafa)* AVTHOR FVIT, VT ROMÆ SVPREMVM SANCTÆ INQVISITIONIS TRIBVNAL, quod Christianæ Fidei Propugnaculum, & Principis Apostolorum Nauis anchora à nonnullis dictum, CONSTITVERET: quod factum anno 1542. XII. Kal. Augusti. *Cuius* S. Officij Congregationis à Paulo III. institutæ Cardinalis Carafa Princeps fuit: qui ardenti sanctæ Fidei zelo flagrabat: atque Hæreticorum hostis acerrimus illi tuendæ & propugnandæ diligentissimam operam dedit: Pontificiamque potestatem insigni pectoris robore defendit. *Et in addit. And. Vict. in Paulo IV. denuò à se typis impressa narrat*: Cardinalem Theatinum hæretica lue in multis Italiæ Vrbibus locisque grassante, Paulo III. vt Romæ S. Inquisitionis Tribunal, cui omnia alia subijcerentur, erigeret, consiliarium & auctorem fuisse. *Item*, Paulus III. *inquit*, grassantis Hæresis malis, Patribus in Consistorio aliquando patefactis, cuiusque sententiam exquisiuit: ijs auditis, remedium à Cardinali Theatino ante mentis oculos constitutum indicauit; quod omnes sed in primis Io. à Toleto Cardinalis Compostellanus, vir pietate, zelo fidei, rerum vsu, & doctrina clarus, Cardinalis Theatini amicus probauit. *Et initio Panuinium refert ita in Pauli IV. vita scribentem*: Pontifici Paulo III. *(Cardinalis Theatinus)* author in primis fuit, vt sanctæ Inquisitionis admodùm necessarium Tribunal præstantissimis Patrũ ad id munus Iudicibus lectis, Romæ institueretur. *Hæc ille. Sed quàm hodie Ob id ipsum Tribunal Carafa laudetur, tradit*

P. Sfortia Pallauicinus Card. è Soc. Iesu in histor. Conc. Trid. par. 2. lib. 14. cap. 9. n. 5. editionis in fol. anni 1657. pag. 178. editioois in 4. anni 1664. pag. 527.

4 REDDIT *(Paulum IV.)* DIGNVM ÆTERNÆ LAVDIS INQVI-

QVISITIONIS TRIBVNAL: quod ab eius zelo primùm in Consiliarij auctoritate, deindè in potestate Principis præsentem vim in Italia, & à quo Italia suæ fidei integritatem agnoscit. Et ob hoc salutare Opus tantò nunc ipse benemerentior & honorabilior remanet, quantò tunc malemeritus, & contumelia (*ab Hæreticis, hominibusque scelestis*) affectus fuit. *Ob id ergo & si Paulus III. Diploma edidit, & Tribunal erexit, institutionis tamen hæc laus Carafæ tam Cardinali quàm Maximo Pontifici adscribitur. Vnde*

P. Famianus Strada è Soc. Iesu de Bello Belgico dec. 1. lib. 2.

10 Romæ variatum: nàm modò per consuetos vrbanosque Magistratus administrata omnia: Quæsitor extra ordinem nullus: modò plures, sed sub vnius deindè regimine Purpuratorum Patrum: donec Pontifex Paulus Quartus, instituto aliquorum ex ijs Patribus Collegio, quorũ suffragijs hæ controuersiæ finirentur; augustiori sãctiorique iudicio rem in posterum Romæ stabiliuit. Porrò vt firmiùs hæc perstaret, metus qui lictor est legum à principio intentatus, mulctæque ac pœnæ in contumaces indictæ, atque exactæ. *Quomodo ergo appellandus est siue Cardinalis Theatinus, siue Pontifex Paulus IV. aut eius simulacro quid inscribendum?*

P. Siluester Petrasancta è Soc. Iesu de Symbolis Heroic. in Elog. famil. §. 6. fol. L X X.

11 PRIMVS SVPREMI DE HÆRESIBVS IVDICII IN VRBE AVCTOR. *Quod meritò illi elogium dedit Cardinalis Sirletus.*

---

1 *Cùm per vniuersum Orbem integritatis ac doctrinæ specimen omnibus præberet, à Paulo III. in solenni illa ac celebri nouem Cardinalium electione ex toto Orbe conquisitorum die 22. Decemb. 1536. S. R. E. Card. absens creatur tit. S. Pancratij, dein ad titulum S. Mariæ trans Tyberim, mox ab eodem Pontifice ad titulũ S. Clementis, & paulo post Theatinam Ecclesiam, quæ post eius renunciationem iã fuerat Archiepiscopali dignitate decorata, Pontifice iubente recepit: hinc ad Episcopatum Albanensem, & Sabinum translatus: ab Iulio Tertio Episcopus Cardinalis Tusculanus, dein Ostiensis, ac Veliternus, & sacri Collegij Decanus creatus est. Cùmque vacaret Neapolitana Ecclesia, ob resignationem à Raynutio Farnesio factam, eam Paulus III. contulit eidem Ioanni-Petro Cardinali die 9. Nouembris* 1549. Bartholomæus Chioccarellus de Archiepiscopis Neapolitanis fol. 329.

✠ ✠ ✠

Digitized by Google

DISQVISITIO QVARTA.

A quonam Cardinalis Carafa Archiepiſcopus Neapolitanus creatus fuit? Neapolitanæ Eccleſiæ à Carolo V. Cæſare an poſſeſſum humaniſſimè obtinuit? Num Iulij Tertij Summi Pōtificis teſtimonio, conſtitit eſſe fabulas, quæ illi malenoli acſummæ eius integritatis oſores obijciebant?

P. Auguſtinus Oldoinus è Soc. Ieſu in Vitis Rom. Pont. in Paulo III. loc. cit.

2 ECcleſiā olim dimiſſam, Paſtore tunc temporis deſtitutam Paulus Tertius ei reddidit, & die Dominico 2. Septembris anni 1537. in Sacello Palatij S. Marci Pallio eundem ornauit. Ad S. Marię trans Tyberim titulum deindè translatus eſt. Tum Epiſcopatum Albanenſem, mox Sabinenſem, Tuſculanum, ac Oſtiēſem progreſſu temporis obtinuit. Cùmque vacaret Neapolitana Eccleſia, ob reſignationem à Raynutio Farneſio factam, eam Paulus Ioanni-Petro Cardinali Carafæ die 9. Nouembris anno 1549. contulit, vti ex monumentis Neapolitanis, ac Regeſto Sacri Conſiſtorij habemus. Ex illis enim hæc decerpſimus: Apud S. Marcum 1549. die Sabbathi 9. Nouembris electus eſt Archiepiſcopus Neapolitanus, Ioannes-Petrus Carafa, Archiepiſcopus Theatinus, Cardinalis Sabinenſis, per reſignationem Raynutij Cardinalis de S. Angelo Farneſij cum pēſione aureorum mille annuorum. Et Eccleſia Theatina data fuit Cardinali Bernardino Muffeio tit. S. Cyriaci in thermis. Idem quoque Paulus III. illicò Apoſtolicas literas ſequentes ſub eodem die ei dedit:

Venerabili Fratri noſtro Ioanni-Petro Epiſcopo Sabinenſi S.R.E. Cardinali Neapolitano nuncupato.

PAVLVS PAPA TERTIVS.

3 Venerabilis frater noſter ſalutem, & Apoſtolicam benedictionē. Cùm nos hodie Eccleſiæ Neapolitanæ certò tunc expreſſo modo Paſtoris ſolatio deſtitutæ, de perſona tua de fratrum noſtrorum conſilio Apoſtolica auctoritate prouiderimus, teque illi in Archiepiſcopum præfecerimus, & Paſtorem. Nos ne dum litteræ Apoſtolicæ ſuper prouiſione, & prę fectione huiuſmodi expedientur, Eccleſia ipſa in ſpiritualibus, & temporalibus detrimenta aliqua ſuſtineat, prouidere, ac tuorum exigente magnitudine meritorum, commoditati tuæ fauorabiliter conſulere volentes, fraternitati tuæ, vt etiam litteris prædictis non expeditis vigore præſentium poſſeſſionem, ſeu quaſi regiminis, & adminiſtrationis, ac bonorum dictæ Eccleſiæ Neapolitanæ per te, vel alium, ſeu alios tuo nomine

mine apprehendere,& illius mensæ Archiepiscopalis fructus, redditus, & prouentus percipere,nec non quæ iurisdictionis,& ordinis Pontificalis existunt,etiam cum delatione crucis,exercere liberè,& licitè valeas in omnibus,& per omnia, perindè ac si super eisdem prouisione, & præfectione litteræ Apostolicæ expeditæ fuissent, authoritate Apostolica prædicta tenore præsentium de speciali gratia indulgemus. Mandantes venerabilibus fratribus nostris vniuersis suffraganeis,ac dilectis filijs Capitulo,& vassallis ipsius Ecclesiæ,vt suffraganei tibi tanquam capiti obsequentes exhibeant tibi obedientiam,& reuerentiam debitas, & deuotas,ac Capitulum,& vassalli prefati tibi tanquam Patri,& Pastori animarum suarum intendentes,tua salubria monita,& mandata suscipiant humiliter,& efficaciter adimplere, ipsique vassalli consueta seruitia, & iura tibi ab eis debita integrè exhibere procurent,alioquin sententiam, siuè pœnam,quam ritè tuleris,seu statueris in rebelles ratam habebimus, & faciemus auctore Domino vsque ad satisfactionem condignam inuiolabiliter obseruari,non obstantibus felicis recordationis Bonifacij Papæ VIII, prædecessoris nostri,quæ incipit Iniunctæ,& quibusuis alijs constitutionibus,& ordinibus Apostolicis,& dictæ Ecclesiæ iuramento,confirmatione Apostolica,vel quauis firmitate alia roboratis,statutis,& cõsuetudinibus,cæterisque contrarijs quibuscũque. Volumus autem,quod infrà sex menses à data præsentium computandos litteras Apostolicas super prouisione, & præfectione prædictis sub plumbo in totum expedire,& iura Cameræ Apostolicæ,& alijs propterea forsan debitis persoluere omninò tenearis,alioquin semestri huiusmodi elapso, præsentes, ac prouisio,& præfectio prædictæ nullæ sint,& esse censeantur eo ipso. Datum Romæ apud sanctum Marcum sub annulo Piscatoris die 9. Nouembris 1549. Pontificatus nostri anno sextodecimo.

4 At non potuit Cardinalis Archiepiscopus Possessionem adipisci propter oppositionem ei factam à Petro Tolemno Regni Neapolitani pro Carolo V. Prorege. Cùmque paulò post sequutus esset Pauli Sũmi Pontificis obitus; ac in eius locum, & Sedem successerit Iulius Tertius,Cardinalis Pontificium Diploma datum die 21. Septembris 1550. obtinuit. *Sed verè ne Cardinalis Carafa Neapolitanum Regnum, Carolo V. Cæsari ereptum, Paulo III. Pontifici tradere gestiebat? De huius calumniæ falsitate Iulius Pontifex quid Carolo V. Cæsari scripsit?*

P. Sfortia Pallauicinus è Soc. Iesu S. R. E. Cardinalis in hist. Conc. Trid. par. 2. lib. 13. cap. 11. num. 10. Romanæ editionis in 4. pag. 425.

5 Iulius III.------honoratis verborum formis,in suo Diplomate, de ea accusatione apud Carolum,Cardinalem purgauit: nequaquam id credi posse affirmans,de homine adeò sacris rebus applicito,& in lectione, contemplatione,& actione omninò defixo. *Et* *P. Au-*

Digitized by Google

P. Augustinus Oldoinus è Soc. Iesu in Paulo III. loc. cit.

6 Nouus Pontifex (*Iulius III.*) ea de re ad Carolũ V. Regẽ has literas scripsit. *IVLIVS PAPA III.*

Carissime fili salutem, & Apostolicam benedictionem.

7 Non parum admirationis, & molestiæ nuper accepimus, quòd venerabili fratri nostro Io. Petro Cardinali Neapolitano possessio suæ Ecclesiæ Neapolitanæ per tuos denegata fuerit, quãuis ipse OMNI LAVDE, ET VIRTVTE ENITEAT, & per cessionem pacifici possessoris illi Ecclesiæ præfectus sit, & procuratores eius litteras Apostolicas eisdem tuis exhibuerint. Quò fit vt idem Cardinalis, qui in præfectione Ecclesiæ Neapolitanæ priorem suam Ecclesiam Theatinam dimiserat, vtraque nunc frustratus remaneat, & ad extremam redigendus sit egestatem, nisi tua bonitas, & iustitia CONTRA MALEVOLORVM CALVMNIAS ei subuenerit. Qui sicut nobis relatum est, non videntes quomodò in tàm perspicuo iure ei nocere via ordinaria possent, quin eandem Ecclesiam assequeretur, ad maledicentiam se conuertentes, ipsum Cardinalem apud tuos traducere infamiaque aspergere non dubitarunt, tanquam ipse in proximo Neapolitano tumultu illud tuum Regnum nostro Prædecessori tradere cogitauerit, quod falsò ei obiectum esse, euentus docuit. Nec verò nos quid tale de hoc Viro audiuimus, nec si audiuissemus credere potuissemus, nec tanta audacia in S.R.E. Cardinalem sacerdotio præditum, PIETATE EXIMIVM, grauique iam senio confectum cadere poterat, vt QVI SACRÆ, VEL LECTIONI, VEL OPERATIONI, VEL MEDITATIONI FERE SEMPER AFFIXVS EST. Is tantam rem moliri, tãtos motus concire, pertenuibus ipse facultatibus ausus esset? Non putamus fili carissime hæc tibi verisimilia visa esse, si modo audisti. Nihilq; IN TOTA FABVLA HAC te reperturum credimus, præter vanam calũniam hoc ipso tempore à maleuolis ob id confictam, vt ipsum Cardinalẽ à prædicta possessione excluderent. Cuius impij sui voti ne compotes per te fiant, tuæ bonitatis est prouidere; quò error, maior est tuæ benignitatis sublimitas; & eò magis ad magnitudinem animi tui pertinet ora obloquentium, & detrahentium obstruere, & incompertos, ac vanos susurros non admittere, qui ab odijs, & maleuolentia plerumq; oriuntur: semperque maxima fuerunt digni laude Prædecessores tui, Cæsares etiam Ethnici, qui huiusmodi maledicentijs aures in tantum non præbuerunt, vt etiam tota scrinia libellorum, & litterarum comburi iusserint, ne æui pernicies per hæc pararetur. Quæ nos compluribus verbis ideò prosequuti sumus, quòd de protegenda dicti Cardinalis innocentia, & de illius Ecclesiæ vtilitate apud te promouenda laboramus, quàm

TALI

TALI PASTORE priuari vtique nollemus. Quem sanè nos illi Ecclesiæ, & Clero Neapolitano necessarium arbitramur, DOCTRINA, PRVDENTIA, PIETATE, AC MORVM GRAVITATE, ET EXEMPLARI VITA CONSPICVVM. Nec prætereà dubitamus, quin & sua ipse sponte, & hoc à te beneficio possessionis affectus, tibi, suo Regi, sinceram, & solidam fidem omni tempore exhibeat, nec locum vnquam vlli de se suspicioni prębeat, cùm pręsertim nos, nec illius, nec vllius tales motus, vel ausus, nostro tempore pro nostris viribus permissuri simus. Quamobrem fili carissime, cùm huiusmodi possessio sine nostri, ac tui honoris diminutione, diutiùs differri nequeat, per illam, qua tu Deum, & Ecclesiam reuereris, pietatem, perque eam, qua nos te prosequimur beneuolentiam, te & hortamur, & rogamus, vt primò ipsum Cardinalem virum quidem eminentem virtutibus, & omni laude cumulatum, in tuam gratiam recipere, deindè possessionem, quam sine tuo scitu, & voluntate ei denegatam fuisse credimus, ipsi Cardinali tradi facere sine alia mora velis, quòd & illa Ecclesia suo Pastore fruatur, nec diutiùs vacans maiora detrimenta substineat, simulque vt iustitię, quam tibi cordi esse scimus, communique nostro honori consulatur. In quo rem tuæ eximiæ pietati, ac officio consonam, Deoque Omnipotenti maximè gratam facies. Quàm verò etiam nos id à te optatum, & iucundum recepturi sumus, & si ex his litteris potest tua serenitas cognoscere, dicet tamen copiosiùs venerabilis frater Petrus Episcopus Fanensis Nuncius apud te noster, cuius verbis fidem præstare velis indubiam. Datum Romæ, &c.

8 Tandem Cardinalis Carafa Regio impetrato assensu, Archiepiscopatus possessionem accepit, per interpositam personam, scilicet Scipionem Rebibam, Siculum; quem & suum Vicarium nominauit: Eiusque opera, Ecclesiam illam rexit. *Hactenus P. Oldoinus. Sed quibus suam ipse Ecclesiam donarijs exornauerit, tradit diserte Sylos* par. 1. lib. 8. pag. 313. *his verbis: Quannis præcipuâ Cardinalis Theatini cura ea fuerit, vt animos quidem perpurgaret, moresque bonos induceret; nihilo tamen minùs externum Ecclesiæ cultũ ornatumque haud planè visus dissimulasse: tùm quia institutæ à se Religionis morẽ meminerat, ornandi perquàm magnificè Templa, curandique quæsita supellectili, ac instrumento; tùm verò, quòd Antistitem id vel maximè decet, vt suæ sponsæ ad exaugendam formam, conciliandamque populorum venerationem, aurum ac gẽma non desit. Neque enim par est, Regio quidem luxu nitere Præsulum* conclauia, *mensasque premi ac superbire cælato auro, argentoque; at in ipsismet parietibus spirare sumptuosi argutique operis aulea; Ecclesias verò suas, sponsasque sordescere, ac nullis exuuijs ornamentisque squalere sacra. Id quod omni ævo sanctorum Antistitum exemplis, dictisque acriter vindicatum, Cardinalis Theatinus in primis abhorruit, paßusque nunquam est, fulgere tectum, aut abacum, nudis aris. Ergo cùm Neapolitanam Ecclesiam non eo sacri instrumenti, ac vestium cultu, quæ eius*

ampli-

amplitudinem deceret, ornatam resciuisset; munera quidem sumptu, atque opere insignia ex interuallo ad illam misit: quosdam præcipuè solido ex auro Calices excellentis formæ, ac prisco ritu prægrandes; tùm Sacerdotalia indumenta, attalici operis auro prætexta: lampadem item ex crystallo, mole ac pretio spectabilem, quam Respublica olim Veneta dono illi dederat. Hæseratque hic intimè Sponsæ adornandæ affectus, vt etiam in Pontifice purdurauerit. Ipso namque è viuis sublato reperta in secretiore eius cubiculo pleraque ex auro argentoque ingentis ponderis ad sacrorum vsum vasa, quæ Neapolitanæ Ecclesiæ destinauerat: vt in aßertionibus, pro Alphonso Carafa Cardinali Neapolitano, quæ penes nos sunt, habetur. Hactenus Sylos. Eademque tradit Caracciolus in vita lib. 3. cap. 12.

---

1 *Eis (Pontificibus) si quid minùs rectum vellent, malorum hominum, vt fit, arte circumuentis, ipse S. Apostoli Pauli exemplo, etiam in faciem, quoad opus esset, resistebat; seruata semper debita sanctæ Sedi reuerentia. Sic enim Iulio III. Pontifici Maximo assentiri constanter recusauit, ne quidam de Hæresi delatus, & ferè conuictus, vt uadimonio dato dimitteretur è carcere. Iubenteque identidem Pontifice, vt id tanquam supremus violatæ Fidei Censor ac Inquisitor, qua fungebatur autoritate, tandem permitteret Cubiculario, qui sibi eiusmodi mandatum significauerat, ita respondisse fertur: Dic meo nomine Summo Pontifici, nisi sanctum hoc Officium ritè vt par est & legitimè sine vlla personarum acceptione exercendum curet, non impunè id laturum Cæleste Numen, cui magna inde inferretur iniuria: ac de annis, quibus aliàs in Romana Cathedra sessurus esset multos dempturum------ Deindè Neapolitanæ Ecclesiæ ab ipsomet Paulo III. clauum tenere iussus, ex illius agro vitiorum ac Hæresum sentes, Valdesianæ in primis sectæ, quæ Campanis populis præsens animæ exitium allatura non dubitabatur, euulsit radicitùs.* Ludouicus Donius d'Attichy Episc. Æduensis in flor. Card. to. 3. fol. 144.

DISQVISITIO QVINTA.

Post Tribunal sanctæ Inquisitionis erectum, supremus ipse Quæsitor quos habuit Cardinales Collegas? Eius Iudicij domum ac carcerem ipsene primùm ædificauit, ac quibus opus erat instruxit? In Ecclesia Neapolitana quid præstitit? Quomodò ipsis Pontificibus summis, si quid minùs rectè fieri vellent, mira constantia, sed cum debita reuerentia, resistebat? Quomodò se gerere in Conclaui solitus erat?

P. Iulius Nigronus è Soc. Iesu in histor. disp. fol. 19. lin. 18.

2 ANtonius Car. Card. eius Consanguineus veritatem bene notat. Paulo III. P. M. *inquit*, Auctor fuit, vt Tribunal S. Inquisitionis in Vrbe

Vrbe cum ampliſſima poteſtate inſtitueretur. Quæ res quàm fauſtè ac ſalutariter Vrbi Romæ, Italiæ, atque Orbi vniuerſo ceſſerit, nemo non videt. Supremus Inquiſitor is ipſe factus eſt, habuitque Collegas Cardinales quatuor, videlicet S. Iacobi, Carpenſem, Corteſium, & S. Crucis. Quanquam autem pauperrimus Cardinalium erat, ſuo tamen ſumptu, Domum atque inſtrumentum, quod Magiſtratus adminiſtris opus eſſet, comparauit. Adeò ſacram hanc in hoſtes Hæreticos expeditionem accelerabat. Iulio III. Pont. Max. nunquam aſſentiri voluit, vt fraterculus quidam Hæreticus, vel vadimonio dato, carcere dimitteretur. Iubenteque identidem Pontifice, vt id permitteret, Cubiculario qui ſibi eiuſmodi mandatum ſignificauerat, reſpondit: Dic meo nomine Summo Pontifici; niſi Sanctum hoc Officium ritè, vt par eſt, & legitimè exercendum curet, præter iniuriam quæ Deo infertur, non poſſe deinceps ſe, in ea Cathedra ſedere, vbi nunc ſedet. Cùm Neapolitanam Eccleſiam Archiepiſcopus regeret, ſectam illam Valdeſianam, quæ Campanis populis exitium importatura timebatur, funditùs deleuit. *Et n.* 8.

3 Cardinalis tantum habebat auctoritatis atque ponderis, vt Summis ipſis Pontificibus in pretio atque exiſtimatione eſſet maxima. In Conclauibus, quæ Sede vacante acta ſunt, ipſe cæteros Purpuratos adeò auctoritate, & grauitate, maximè cùm Decanus fuit, ſuperabat, vt Pontificem ſe habere, etiam Pontifice orbatis, videretur; tàm liberè & ingenuè redarguebat publicè prauas quorundam artes captandi Pontificatus. Quo circa palam aliquando & prolixè dixit Cardinalibus, ſibi ſignificatũ fuiſſe, quòd inter fratres ſurrexiſſet quidam Simon Magus: illi itaque ſe denunciare iram Dei. Neque verò de dicendi libertate remittebat timore vllo maleuolentiæ inuidiæque, quam in ſe ea ratione concitaret, aut ne ſibi his modis aditum ad Pontificatum Summum præcluderet. Eo enim erat zelo diuini honoris imbutus, vt præ illo quamlibet magnam dignitatem nihil propemodum faceret. *Hæc ille, qui multò plura ſubiungit. Itaque vt ſuis in hiſtorijs* par. 1. lib. 6. pag. 230. *Sylos ait, ex ampliſſimo Senatu ſex Purpurati Patres, vitæ innocentia, doctrinarum fama, atque omnigena virtutum fruge Excellentiſſimi, deſtinati; qui Religionis procurationem, & cauſas, ſupremo iure, nullique obnoxia auctoritate ſibi vendicantes, Orbis vniuerſi Cenſores agerent, illibatæ Fidei cauèrent, impietatem inquirerent, vindicarentque; Eccleſiæ denique perduelles, contemptoreſque ſacrorum omnes emendarent, proſcriberent, mulctarent. Extat penes nos Pontificium Diploma, Romæ datum, in quo inter Collegas, principe quidem loco, ceu Inuentor Operis, honeſtatur Cardinalis Theatinus, reliquorum, eiuſque Congregationis, ac S. Officij Caput. Recenſentur autem alij quinque hoc ordine: Ioannes Toletanus ex Ordine Prædicatorum, Cardinalis S. Sixti; Petrus Paulus Pariſius, Cardinalis S. Balbinæ; Bartholomæus Guidiccionius, Cardinalis S. Cæſarij; Dionyſius Lauretius, ex Ordine Seruorum, Cardinalis S. Marcelli;*

celli; Thomas Badia, Dominicanus, Cardinalis S. Silueſtri. E quorum numero cùm non poſt multò deſiderari tres viderentur, ſuffecti & alij in eorum locum fuere. Nempè Marcellus, Cardinalis Ceruinus, qui poſteà Marcellus Pontifex; Franciſcus, Cardinalis Sfondratus; & Pius Carpenſis, Cardinalis S. Priſcæ. Munus grauiſſimum, vt maiori quadam cum dignitate adminiſtraret Cardinalis Theatinus, ac præcipua ſtatim ſummo Quæſitori auctoritas accederet; attributa illi Pontificia in Domo ſedes. Erectoque inibi Tribunali Fidei iudicium, poteſtatemque exercere cum ſocijs cæpit. Tantus porrò Viro egregio ardor fuit operis inchoandi, vt ſtatim ac fundationem Paulus Pontifex ſanciuerit, nullo Pontificio ære ac ſubſidio expectato, quanquam tenuis illi cenſus; opportunas nihilominus S. Officio Ædes de ſuo ipſe conduxerit; carceres vectibus ſeriſque communierit; compedes, catenas, ac perneceſſaria quæque alia puniendæ impietati inſtrumenta curauerit. Huius verò tam ſalutaris, magnique Conſilij Auctorem apud Pontificem fuiſſe, eiuſque ſubindè adminiſtrationem ſingulari cum animi conſtantia, ac ſupra Eliam Zelo ſuſcepiſſe; pro beneuolētia, quam conciliare laudabile opus debuerat, inuidiam illi conflauit non exiguam. Enimuerò, vt nunquam expediri ſecures ac faſces non timuit criminum conſcientia; metuere ab eo noui grauiſſimique Senatus ſupercilio vehementiùs cæpit improbitas: ac non modò Aulicorum vulgus, quibus, omnis iam penè modeſtia, ac mores boni ſorduerant, verùm præcipua etiam quædam Romanæ Aulæ nomina viſa Theatino quàmmaximè indignari. Quippè quadam ſeculi genijque licentia, ſiue contumelia, vſurpare inter luſus paſſim ſacra, ac veluti deridere aßueuerant: ac proindè poſſe propiore ea cenſura notari ac plecti, haud quidem æquo ferebant animo. Quocirca criminari effusè Auctorem Operis, ceu præpoſtero vſus conſilio, ipſammet Chriſtianam libertatem adimeret; & quòd ſeueriùs, quàm vt præſentes mores ferrent, id eßet inuentum; fore vt plus remedio quàm vulneribus Romana Reſpublica laboraret, deprædicabant. Hactenus Sylos. Quod & ſupra ex Cardinalis Pallauicini verbis innuimus.

---

1 *Ait Orlandinus* (in Soc. hiſt. lib. 15. num. 4.) *indignatum Cardinalem Theatinum ob Neapolitanum quendam adoleſcentem, cui nomen Octauius Cæſar: quem in Societatem admiſſum Pater, qui Hectoris Pignatelli Montis Leonis Duciserat à ſecretis, ceu non ſolido quidem ſpiritu, ſed iuuenili abreptus leuitate id conſilij capeſſiuiſſet, reſtituiſibi ac matri poſtulabat. Accerſitus mox Romam fuit ab Ignatio adoleſcens, nuper authoratus: eòque confeſtim conuolauit Pater, qui compellatum Iulium Tertium Pontificem, rogauit impenſiùs, iuberet rem ad examen reuocari: nempè ſi maturè quidem de ſe ſuæque vitæ rationibus ſtatuiſſet filius, non eò ſe conueniſſe, vt à laudabili inſtituto reuocaret; ſin minùs conſentaneum rationi eſſe, vt non ille detineatur, qui mentem non perindè conſtantem maturamque ad eam diſciplinam attuliſſet. Negotium Cardinali Theatino à Pontifice demandatum, Viro, vt integerrimo, ita in eiuſmodi ſpirituum morumque inſpectione cum paucis ſagaciſ-*

gaciſſimo. Vix ille indolem iuuenis, eiuſque conſilij cauſas ſeriò expendit, cùm ita humano quodam inſtinctu atque impetu ſodalitatem animaduertit: ſtatimque reſtituendum Parentibus pronunciauit. Verùm quòd ab eo adoleſcentiæ flore ſpem cõcepiſſent non exiguam Patres, Pontifice exorato, ne diſcederet Octauius impetrarũt. Perdurauit is aliquãdiù in eo Religionis propoſito: ſed mox grauiore cum ſui damno, nulloque Ordinis fructu diſciplinam exuit: comprobauitque is exitus prudentiſſimi Cardinalis Theatini iudicium; & affectum etiam, quo Sodalitatem proſequebatur, cui nollet aggregatos, quos non ſolida in primis virtus, ac melior impetus ad eam inſtituti laudem non excitaſſet. Ioſeph Sylos in hiſt. 1. par. lib. 4. pag. 137. & 138.

DISQVISITIO SEXTA.

S. Ignatius Ioannem-Petrum Carafam Venetijs an cognouerat? Idemque Caraſa Cardinalis, beneuolo animo, Societatem an iuuit? Num idem Theatinus S. Franciſcum Borgiam, Cardinalem fieri cupiebat? Hæreticum, qui ſubdolis artibus in Collegium ſe Romanũ intruſerat, S. Ignatius Cardinali Theatino detectũ an conſignauit? Romanum ipſum Societatis Ieſu Collegium quonam deindè in loco conſtructũ? num in ædibus, quas idẽ Cardinalis Theatinus inhabitauerat?

P. Petrus Ribadineyra è Soc. Ieſu in Vita P. Ignatii Loyolę lib. 2. cap. 6.

2 VEnetijs (*Ignatius*) cum Ioanne-Petro Carafa, qui poſteà Paulus IV. Pontifex Maximus appellatus eſt, conſuetudinem habuit. Qui Epiſcopatu Theatino relicto ad Caietanum Vicentinum, Bonifacium Pedemõtanum, & Paulum Romanum, homines Nobiles ac pios, ſe ſocium adiunxerat: à quibus originem eorum hominum Ordo traxit, qui Theatini vulgò dicti ſunt; quòd Theatinus, vt diximus, Epiſcopus illius vitæ inſtitutum complexus eſſet. A quibus vulgi errore, falſa Theatinorum in nos eſt appellatio cognomenque transfuſum. *Sed quo enimo Carafa erat erga Societatem?*

P. Franciſcus Sacchinus è Soc. Ieſu par. 2. hiſtor. Soc. Ieſu lib. 1. num. 30. fol. 5. editionis Antuerp.

3 Cõmemorauit (*Paulus IV.*) initio, ſuum perpetuum erga Societatẽ ſtudium ſatis perſpectum inde vſque ab eo tempore, quo eius Conſobrinus, Vincentius Carafa, Cardinalis Neapolitanus, per abſentiam Pauli Tertij Pontificis, fuerat in Vrbe Legatus relictus: ac teſtes huius rei

Digitized by Google

quosdam in Vrbe nominabat. *Et ibid. num. 70. fol. 14.*

4 In Hispaniam (*cùm S. Franciscus*) Cardinalem Theatinum officij causa salutaret; multa is de illo ad Cardinalatum euehendo egerat, si superesset Paulus Tertius; negans profectò permissurum, vt in Hispaniam illo cultu habituque reuerteretur. *Ita Sacchinus. Nunc Hæretici fraudem ac S. Ignatij facinus audiamus.*

P. Nicolaus Orlandinus è Soc. Iesu in histor. Societatis lib. 11. num. 7. fol. 249. edit. Antuerp.

5 Nec ab ipsis Hæreticorum insidijs nascenti Collegio licuit esse securo. Quippè anno insequenti proditus est domesticos intra parietes Hæreticus, qui latebat, à Philippo Malanchtone, alioque Hæreticorum Antesignano, eo Romam consilio summissus, vt res Societatis ac mores curiosis oculis exploraret, ex eaque nonnullos, si consequi posset, ad execrandum suum ac detestabile dogma traduceret. Hunc oris dignitas in robore commendabat iuuentæ (erat enim natus annos tres ac triginta) &, vt erat apprimè versutus, bellè simulabat se esse Catholicum: admirabilique facultate sermonis atque congressus, in Societatem se se nostrã intrusit. Ad tirocinium admissus obeundis suis ritè partibus nemini cedere: sæpe exomologesim inter hebdomadam, sæpe sacram iterare synaxim, voluntarijs suum corpus plagis accipere, colere externa pietatis officia, totum se ad disciplinæ præscriptum, & Moderatorum nutum, vultumque fingere: nihil denique quod ad celandam sectam, & nefaria sua dissimulanda consilia pertineret, omittere. Cœnaculo instruendo præpositus socium sui muneris ac laboris adiunctum Oliuerium Manaræum habuit: quem ille, remotis iam arbitris, testibusque domesticis, vt peregrinis doctrinis abduceret, tentare non semel aggressus, crebrò cum eo de controuersis in Religione quæstionibus agitare: crebros de sacrarum imaginũ vsu, de Potestate Romani Pontificis, de fide & operibus, deque ijs denique rebus, in quibus minimè Catholicis cum Hæreticis conuenit, miscere sermones. Sensit Oliuerius post multa ac varia colloquia fœdis ac pernicioſis imbutum opinionibus Socium, hominemque suspicatus Hæreticum, obseruare eius omnia dicta ac facta dissimulanter instituit: pauciſq; diebus quinque & viginti exitialia dogmata à Catholicis abhorrentia ex imprudentis ore collegit. Admonitus ea de re B. P. IGNATIVS, EVM SINE CVNCTATIONE AD SVMMVM HÆRETICÆ PRAVITATIS INQVISITOREM CARDINALEM IOANNEM-PETRVM CARAFAM, qui summum posteà Pontificatum gessit, DEFERENDVM CVRAVIT. Is comprehensum hominem, & in custodiam inclusum, cùm suis se reus confessionibus indicasset, sententiamque mutasset, ne peccandi licentiam augeret impunitas, perpetuas ad

tri-

Digitized by Google

triremes & probrosa transtra damnauit. *Hoc accidit in Romano Collegio. At Collegium ipsum Societatis quo in loco constructum est, ac mirificè adauctum?*

P. Petrus Ribadineyra è Soc. Iesu in Vita P. Iguatii Loyolæ lib. 4. cap. 3. fol. 446.

6 Creuit hoc anno nostrorum numerus ad sexaginta: sequenti verò ad centum, quos cùm domus capere commodè non posset, in latiores ædes anno 1556. immigrarunt. In ijs per annos fermè quatuor habitarũt, donec anno 1560. nobilissima atq; integerrima femina, Victoria Tolfia, Pauli IIII. Pontificis Maximi Sororis filia, nec expectantibus nobis, nec opinantibus, sedem tamen Collegio certam in Vrbe quærentibus, locum commodum, amplum, salubrem, ac maximè celebrem, præstanti liberalitate donauit. Quem nihil minùs quàm de nobis cogitans, in piũ vsum, ex Viri Camilli Vrsini Guardiæ Marchionis testamento parauerat: multisq; ædibus Pauli IV. Pontificis Maximi imperio ac potestate coniunctis, in insulam omninò redegerat: in quibus & ipsius Victoriæ domus est: & ea quam IPSE PAVLVS IV. EMIT, ET MVLTIS ANNIS CARDINALIS. cùm esset habitauit. Hoc in loco vehementer multiplicatus est nostrorum numerus.

---

1 *Eximiam autem huiusmodi sanandorum hominum artem, atque ad bonam mentem reducendorum, & sæpe aliàs, & tunc maximè ostendit, cùm Flaminium Forocornelien sem, depulso mentis corporisque morbo, saluti veræ, quæ Deus est, restituit.* Ludouicus Donius Episc. Æduẽsis in flor. Card.to. 3. fol. 141. num. 32. & 35.

DISQVISITIO SEPTIMA.

Num Cardinalis Theatinus hominem decumbentem, voceque ac sensibus destitutum, & morti proximum, mirum in modum, orans integræ restituit sanitatis reduxitque deceptum ab Hæreticis ad Catholicam Fidem? Cui nam ille sua statim oratione tantùm beneficium contulit?

P. Augustinus Oldoinus è Soc. Iesu loc. cit. in Paulo III.

2 MArco Antonio Flaminio (*quem pluries Card. Pallauicinus in sua historia laudat*) Febri cum vitę discrimine vexato, precibus sanitatem impetrauit. Quod ille tacere non potuit Hieronymo Turriano *lib. 5. Carminum* ita scribens:

Quid piæ valeant preces, benignas
Vt Dei penetrent supremi ad aures,
Disce Candide Turriane: Febris,

Et

Et ſæuus lateris dolor miſellum
Tuum Flaminium furore tanto
Inuaſere, Magiſtra vt ars medendi,
Et quiſquis leuat ægra membra ſuccus
Cederent: Capiti meo imminebat
Mors nigris tenebris operta: honorem
Supremum mihi funeris parabant.
Infandum veteris ſui Clientis
Cùm caſum miſeratus ILLE NAGNVS
CARAFA, ITALIÆ DECVS CARAFA
AD CÆLVM GEMINAS MANVS TETENDIT
MVLTIS CVM LACRYMIS DEVM SALVTE
ORANS PRO MEA : ET ECCE ACERBA FVGIT
FEBRIS, ET LATERIS DOLOR, REFECTÆ
VIRES, ET TENERI MÆI SODALES
CANTV ET LÆTITIA GRAVES QVERELAS
MVTARVNT, LACRYMASQVE: *amice dulcis,*
Dic laudes Superum benignitati,
Pro vita mihi reſtituta, & aura,
Qua vehor placida; QVOD ALMA PVLCHRI
SOLIS LVMINA CERNO; ID OMNE MAGNI
ACCEPTVM PRECIBVS REFER CARAFÆ.

3 Eminebat inter ſeculi ſui literatos plurium linguarum,& pangẽdi carminis inſigni peritia,ac probis alioquì vir moribus. Amabat eum Carafa ob iſta virtutum ſemina,deceptumque Hæreticorum perſuaſione miſerabatur ex animo. Inſtat,vrget: ille audit,ſed non obaudit: adeò deprauatorum ſodalium contubernium mentem illi corruperat. At is nihilominùs Deum pro ſalute clientis enixiùs orare; ſpem atque animum neutiquam deſpondere. Contigit verò commodum, vt ille ægritudinem incurreret,quam eò dolentiùs Carafa tulit,quò tardiùs reſciuit. Quippè & Flaminium decumbere,& haud procul à fine abeſſe, vno eodemque ſciuit tempore. Adit itaque illicò ad ægrotum,anxius,mœrenſque: & vt vidit hominem ſupremo iam anhelitu palpitantem,imò corde indoluit geminam clientis vitam tanto ſubeſſe diſcrimini. Igitur nihil cunctandum ratus ad diuina confugit præſidia: & fixis humi genibus,valida & fidenti prece, VITAM A DEO ET SALVTEM MORIBVNDO HOMINI IMPETRAVIT. Obſtupuerunt qui adſtabant plurimi. Flaminius autem rem diuinitùs in ſe geſtam,vbi primùm conualuit,ad Hieronymum Turrianum ſcribens præclaro carmine celebrauit.

4 Vixit poſteà Flaminius annos aliquot. Anno verò 1550, cùm iterum ægrotaſſet,ad illum moribundum Carafa,preſsus licet profundo ſenio

Digitized by Google

nio,cum familia pedibus,Sacerdotem Panem Angelorum deferentem prosequi voluit:præmonito Sacerdote,qua se ratione cum Flaminio gereret.Ad eum cùm peruenisset, Carafa se post terga Sacerdotis abscondit,periculum facturus,num ægrotus Fidem Catholicam integrè ac strenuè fateretur.Ergo ante quàm sacro illum Viatico sacer minister instrueret,Fidem poposcit Catholicam.Ille extemplò symbolum recitat liberè professus se cum orthodoxa Romana Ecclesia omninò sentire.Tùm Carafa Sacerdoti ad aurem insusurrat, vt præterea articulum transubstantiationis exposcat: veritus scilicet, ne qui humanioribus literis apprimè delectabatur,vocem ab Ecclesia salubriter institutam,Hæreticorum more,qui putidè sunt elegantuli,paululùm exhorresceret.At ille qui iam dicerat, nihil esse elegãtius quàm quod Christi sponsa probasset, illicò elata,vt poterat voce,Transubstantiationem reiterauit. His auditis exiliens Carafa præ gaudio, se se in conspectum illius dedit, ASSEDITQVE AGENTI ANIMAM AD VLTIMVM VSQVE SPIRITVM. Ad hunc itaque modum bonus senex clientem suum Christo cõciliauit:PLVRIMOSQVE ALIOS FIDEI NAVFRAGIVM PASSOS REDVXIT AD PORTVM.

---

1 *Addita (Carafæ) clarissimi Ordinis Prædicatorum tutela,quam Cardinalis Ioannes Saluiatus,quòd abesse publica legatione Roma diutiùs oporteret, abdicauerat. Peculiari quidem in amplissimam Religionem studio ferebatur Cardinalis Theatinus;ad quam capessendam non vno planè impetu prouocatus olim fuerat in ipso ætatis ac virtutis flore. Quapropter nihil prætermittendum putauit, quo tanti Ordinis,quem vnicè amabat,obseruantiam tueretur, atque amplificaret----Præter insignem hanc Patrum Prædicatorum tutelam;cui admotus curare officium quàm diligentissimè instituit: vt qui in eiusmodi Prouincijs obeundis,eximius opinione omnium haberetur,additum hoc ipso anno & aliud fuit Religiosorum hominum patrocinium. Nempè Eremitarum sancti Hieronymi,qui à B. Petro Gambacurta nuncupantur. Præerat his Cardinalis Sadoletus,qui quòd procurare Carperoctense Sacerdotium coram oporteret,adesse muneri minùs poterat:abdicauitque eò libentiùs,quòd sciret Iam Cardinali Theatino amicissimo, ac Religiosæ disciplinæ longè peritissimo destinatum. Prouinciam haud grauatè susceptit Theatinus, in qua sanè nec suo instituto,neque Ordinis tutelæ vlla ex parte defuit.Sed aggressus diligentiore studio opus,plura confecit,quæ Congregationis ornamento ac fructui fuere.Eimuerò Præfecturas perpetuas,quæ,fraudata eximia aliorum virtute ac zelo, consenescere inter paucos videbantur,statim aboleuit:æquissimum Religiosa in Republica imperandi genus existimans,si non aut torperent, aut insolescerent diuturnitate Moderatores;sed iucunda quadam vicissitudine resumerent vires atque animos, ac sinerent se regi qui rexerant.Tum instaurare Congregationis obseruantiam cæpit, quæ obso-*

obſoleuerat; inductis videlicet, ex ſuarum legum atque conſtitutionum præſcripto, priſcis moribus. Eccleſiarum potiſſimùm cultus vt reſloreſceret, ſedulam planè operam poſuit: conſcripſitque ipſe cærimoniarum Commentariolum, cui in Eccleſiaſticis functionibus adamuſſim conformarentur. Libellum hunc vidit Ant. Caracciolus inter Flaminij Philonardi ſchedas; in quo peculiaris inſuper quædam forma, qua publica Religionis Vota conciperent, ſcripta cernebatur. Vndè luculenter conſtat, illud etiam Cardinalem Theatinum in animum induxiſſe, vt ſuæ Fidei ac tutelæ commendati Religioſi viri illi, qui non dum ſe Votorum ſacramento obſtringebant, ſolenni ritu, reliquarum Regularium Sodalitatum more, profiterentur. Quod obtinere ipſe cùm non potuiſſet, Pius Pontifex V. poſtmodùm iuſſit, confecitque quod ille innuerat. Ioſeph Sylos in hiſt. par. 1. lib. 6. pag. 218.

DISQVISITIO OCTAVA.

An Ordinis Patrum Prædicatorum, tùm Eremitarum S. Hieronymi, atque Germaniæ, Cardinalis Theatinus Protector fuit? Vrbis an viſitator? Vngariæ ne Regnum, ac Friſingenſem Epiſcopatum defendit? An Præfectus fuit ſacræ Pœnitentiariæ & Congregationis Concilij? Præclarè ab eo geſta ſi quæ ſunt alia referantur.

P. Auguſtinus Oldoinus è Soc. Ieſu loc. cit. in Paulo III.

2 DOminicani Ordinis, & Eremitarum ſancti Hieronymi *Cardinalis Theatinus* Protector, Germaniam quoque fideli tutela defendit-------Vrbis Viſitator inſtitutus multa ad Dei Gloriam præſtitit. *De Romanæ Vrbis Viſitatione*, pag. 316. *hæc Sylos ait: Patrum Princeps cùm eſſet, acceſſere ampliſſimæ item curæ, ac penè Pontificium ipſum onus in ipſum incubuit. Enimuerò Pontifex, cui vrgente iam inſenium ætate, moleſtiora eſſe cœperant aulæ negotia, quique ſua etiam ſponte amœnioris quidem erat genij, quàm vt frangi occupationibus pateretur: Theatinum quippè integerrimum, ac maximè adminiſtrationi parem, imponere ſummo iure Vrbanæ rei, ipſumque alterum penè Pontificē conſtituere decreuit. Libet à Pontificijs ijs literis, quibus iſthæc illi tributa authoritas, pauca excerpere, quæ ſit habent:* Nos conſiderantes, quòd tu, qui GENERIS NOBILITATE, LITERARVM SCIENTIA, ET RERVM EXPERIENTIA POLLES, AC INTEGRITATE MORVM, ET SINGVLARI IN DEVM PIETATE CORAM OMNIBVS REFVLGES; INGENIOQVE ET DEXTERITATE PLVRIMVM PRÆSTAS; ſecuritati, quietoque, & pacifico ſtatui dictæ Vrbis, ac bonæ directioni, & Regimini Eccleſiarum, Monaſteriorum, Hoſpitalium, & piorum locorum, nec non ſubleuationi carceratorum, & miſerabilium perſonarum, vt præfertur, oppreſſarum intendere facilè

Digitized by Google

facilè poteris, & eximiè scies, ac studiosè voles: motu simili & ex certa nostra Scientia &c. *Expendere officij sui partes cæpit Cardinalis Theatinus: inductosque in Vrbem prauos mores cùm abolere omnes cogitaret; ab ijs initium sumẽdum sibi persuasit, quos & absoluere publica impunitas, & damnare bonorum Zelus maximè videbatur. Illud planè reprehensibile, ac indecorum, quòd Quadragesimæ, ac reliqua per annum ieiunia pauci iam obseruabant; vt prostare venalia, nulla temporum ratione, metuque legum, vetita vbique edulia cernerentur. Indignam sacra Vrbe consuetudinem delere, quòd edita passim decreta minimè potuissent, publica ipse mulcta aggredi rem voluit. Semel namque, multo stipatus satellitio, sacræque cum Inquisitionis administris circumire ex inopinato cauponas, ac fora cæpit: tùm quidquid inibi carnium, ac volucrum, ciborumque istiusmodi vendebatur, auferri iussit; mulisque clitellarijs, quos inanes plerosque duci curauerat, impositum, per Vrbis nosocomia distribui. Iucundissimum tunc sanè Romæ spectaculum fuit, improuiso eo turbine decuti fora, asportari inter populorum plausus, & cauponum vociferationes præpostera exculenta, ditarique damnata ea copia pauperum Xenodochia.*

3 Sacræ Pœnitentiariæ Præfectus, & Sacræ Congregationis Concilij, eam primus rexit. *Pœnitentiariæ Congregatio, vt Virgilius Rosarius in suis commẽtarijs notat, in ipsius Cardinalis Theatini domo cogebatur. Eò namque conueniebant ex amplissimo Senatu Sanctacrucius, Crescentius, Polus, Ardinghellus, & Antistites quinque, scilicet Episcopus Forosempronianus, Capiferrius, Pontificis Datarius; Fabius Peregrinus, sacræ tum Pœnitentiariæ Regens; Philippus Archintus, Episcopus Biturigensis; & Romanæ Vrbis Vicarius. De Concilij verò Congregatione* par. 1. lib. 7. *Iosephus Sylos hæc habet: Vt quædam Tridentini Concilij cum Romana Sede & Cathedra consensio, concentusque esset; Purpuratorum Patrũ, eorum nempè, qui doctrinarum præsidijs, atque integritate morum excellere maximè videbantur, Congregationem Romæ excitauerat sapientissimus Pontifex: in qua curari ac transigi maturiùs ea negotia Romæ possent, quæ à Tridentino Conuentu in dies nunciabantur; atque hinc ea monita submitterentur, quæ visa quàm opportunissima fuissent. Appellata hæc porrò fuit Congregatio Concilij, conscriptiq; in ea fuere Cardinales omninò nouem: nempè Ioannes-Baptista de Monte, Marcellus Ceruinus, Parisius, Cortesius, Badia, Crescentius, Guidiccionius, Polus, & Carafa; qui aliquandiù eiusdem amplissimi Cœtus Caput fuit: & cùm Pontifex, quo præsenti haberi mos erat, aut valetudine, aut negotiorum mole distinebatur, quò minùs interesset; in ædibus Cardinalis Theatini cogi solitum affirmat Ioannes Baptista Caracciolus, Episcopus Venafranus. Et verò eius Congregationis Præfectura collata Cardinali Theatino iure merito fuit, cùm ob insignia solidiorum literarum studia, ac Patrum omnigenam eruditionem: tùm quia amplificandæ orthodoxæ Religionis, insectandæque Lutherianæ impietatis Zelo incitatissimus planè erat: tùm denique quòd Pontificiarum partium studiosissimus in tuenda Romana auctorita-*

ritate totus aderat. Enimuerò allegati Tridentum, qui Concilio ſummo iure præeſſent, tres ex ea, quam diximus, Congregatione, Auguſti Patres fuere; Viri, qua ſtudiorum ſplendore, quà innocentiæ fama celebratiſſimi: ſcilicet, Marcellus Ceruinus, Ioannes-Baptiſta de Monte, & Reginaldus Polus: quorum vt Ceruinus Pontifici vt æquum erat adhærebat; ita Polus Cæſari: nam tertius prudenti ac fortaſſe intempeſtiua quadam ſolertia vtebatur, vt neque Pontificem læderet, neque Cæſarem. Iam quòd Cardinali Theatino idem cum Ceruino animus ac mens eßet; illum Congregationi Concilij impoſitum, hoc etiam nomine, Pontifex voluit: vt vterque, Tridenti ille, hic Romæ, ſupremæ Infulæ poteſtatem, maieſtatemque Romani Capitis propugnarent. Et verò, quia in Eccleſiæ magnitudinem, ac ſacrorum Principis dignitatem, vſque adeò incumbebat Cardinalis Theatinus, amabatur à Pontifice impenſiùs: qui quæ ad Concilij Patres, Legatoſque, perſcribi oporteret, non alij perſæpe committebat. Hactenus ille. Eademque habes apud Caracciolum lib. 3. cap. 8. *qui item ſcribit* cap. 7. *quanto is labore procurauerit firmatam anno* 1544. *Chriſtianorum Principum Pacem: uti Hercules Sadoletus, Cardinalis Sadoleti Nepos, diſertè in ſuo Poemate narrat.*

4 Vngariæ Regnum in ſuam fidem recepit. *De Vngariæ Regni Patrocinio* ſub an. 1551. pag. 307. *hæc Sylos: Eam ſibi porrò excellentis prudentiæ ſummæque apud Pontificem authoritatis famam, non modò Romæ, uerùm etiam foris, atque apud longè ſerrarum diſſitas gentes comparauerat Cardinalis Theatinus: ut eius ſe ſe fidei, ac patrocinio committere Vngarorum Proceres hoc anno decreuerint. Florentiſſima ea olim Gens, Regni longè clariſſimi opulentia, fortiſſimorum Regum uirtute, Procerum nobilitate ac indole, ſplendore opum, ac ipſa Religione fuit. Perduraſſet profectò ea Regni felicitas ſub Ferdinando Auſtriaco, cuius faſcibus, poſt Ioannis Vaiuodæ Regis fata, pactis cum eo conditionibus, accedere Pannoniæ imperium ritè debuit. At eius vt frænum excuterent, accerſitus Aulicorum potiùs quàm Reginæ conſilijs Solimanus: qui punica vſus fide, aliorum diſſidia ſuos in triumphos vertit: occupatoque dolo ac vi toto penè Regno, pulcherrimam illam Cæli ac ſoli faciem fædauit, mores ac regiones corrupit: inductaque ſtatim cùm barbarorum Imperio tyrannis, ac prælta barbaries. Quæ pars Regni immunis ab ea clade, ac ſeruitute fuit, metuere ab efferatæ Gentis propinquitate, ac luc videbatur: ac præcipuè Catholicæ Religioni cauit; quam vt quæſito inſigni quodam præſidio tuerentur, amplificarentque Vngarorum Proceres, neminem profectò inter Romanos Patres inſpexere, quem Theatini virtus, atque amplitudo non anteiret; ac proindè qui complecti diligentiore quidem ſtudio, maiorique authoritate conuulſam Pannoniam poſſet, nullum eſſe exiſtimarunt. Ergo litteras ad illum ſigillis omninò quatuor, & viginti, ad eius Regni Procerum numerum, obſignatas, conſcripſere: quibus & Gentis calamitatem, & partem felicitatis, ſi in ſuam ipſe reciperet clientelam, explicantes; rem Vngaricam, diſtractæque potiſſimùm apud ipſos Religionis ne-*

go-

Digitized by Google

tium, ac patrocinium commendarunt. Pertulit has illi litteras Paulus Gregoriauecz, Electus Zagabriæ Antistes, Vir quidem egregia virtute, ac præstantia morum insignis; qui quo loco in eo Regno fides, ac sacra essent, & quàm opportuna præstantissimi Viri tutela afflictis adeò rebus accideret, voce etiam diserte docuit: incitauitque Theatinum, vt curas magno operi, manumque adiceret. Neque verò oblata is demetendæ amplissimæ segetis occasione visus labori, ac studio suo peperciſſe. Quanuis enim innumeris penè alijs, grauissimisque Aulæ curis distractus, Procerum nihilominùs, Regnique postulatis, ac votis apprimè respondit; vt nihil omninò prætermiserit, quo augere fidem orthodoxam, cauere populorum incolumitati, ac demereri omni officiorum genere eam gentem posset. Extant verò eius Regni litteræ, quas meminimus, inter ea scriptorum monumenta, quæ Episcopus Philonardus ab illata Carafis clade eripuit, seruauitque, ceu paucas è naufragio tabulas; vt aliàs monuimus.

5 Ac Episcopatum Frisingensem. *De eo Sylos* pag. 310. *hæc habet: Frisingiæ siquidem, quæ ampliſſima in Germania Prouincia est, Episcopatum in suam accepisse clientelam, ac fidem, compertum habemus. Quarè & hoc maximè nomine, & quòd totius etiam Germaniæ patrocinij, vti significauimus, vices Romana in Aula administrabat; Leo, Frisingensis Episcopus, litteras, sequenti anno ineunte, ad illum composuit, quibus eius operam in ampliſſimo eo sacerdotio, Pontificis authoritate, nutuque ineundo, poscit; vtque restitui suis opibus, ac splendori Ecclesiam illam curaret, etiam, atque etiam rogat. Iam, vt qua integritatis, ac iustitiæ fama apud exteros esset Theatinus, lector intelligat; libet hanc epistolam ex parte exscribere, quæ sic habet. [Reuerendiſſime in Christo Pater, & Domine, Domine, & Princeps illustris. Cùm Nuncium meum ad Curiam pro capienda confirmatione electionis, nuper ad Ecclesiam Frisingensem, per obitum prædecessoris vacantem, canonicè, & solenniter de me, licet indigno, factæ ablegaturus essem; ideòque inquirerem, quinam è vestro sacrosancto Senatu laudibus iustitiæ, prudentiæ, atque humanitatis essent cum primis celebres; Reuerendiſſima, & Illustris Paternitas Vestra, vel primo loco est eo mihi nomine indicata. Ad eam igitur, tanquam Aristidem alterum, in prædicto negotio supplex confugio, vt illa causæ summam æquitatem beneuolè considerare, & notiſſimam huius Ecclesia nuditatem, & inopiam salubri suo suffragio subleuare clementer dignetur. Faciet in eo Reuerendiſs. & Illustris Paternitas Vestra rem Deo cum primis gratam, supradictæ Ecclesiæ vtilem iuxtà, & necessariam, & planè suis quoque virtutibus dignam: mequc hoc tàm insigni beneficio ita deuinciet, vt in omni vita nihil sim tanto animi desiderio exoptaturus, quàm referendæ gratiæ qualemcumque occasionem mihi aliquando oblatam iri. Reuc-*

Digitized by Google

rendissimæ,& Illustri Paternitati Vestræ me,vt Cappellanum deuotum, simul cum vniuerso Clero eiusdem Frisingensis Ecclesiæ quàm humillimè commendans.Datum Frisingæ die 16.Martij 1552.Complexus libēter est hæc Leonis Frisingensis Antistitis, eiusque Ecclesiæ negotia, & commoda Cardinalis Theatinus;curauitque apud Pontificem peregregiè.*At Henrici Angliæ Regis causam quibus Augustis Patribus Paulus discutiendā commiserat?*

P.Sfortia Pallauicinus è Soc.Iesu S.R.E.Cardinalis in hist.Conc. Trid. lib.4.cap.7. editionis in fol.pag.369.& editionis in 4.pag.397.

6 Pontifex Henrici (*Angliæ Regis*) infanda adeò scelera in Consistorio retulit----& Cardinales digniores elegit,qui de hoc deliberarent: fuereque Ghinucius---Campegius---Contarenus---& Carafa,ob iudiciū & zelum æstimatissimus,atque Regum in Aulis, Angliæ præsertim, versatus.*Hactenus Card.Pallauicinus.An de Reformatione insigne etiam Opusculum edidit?*

P.Vincentius Fassari è Soc.Iesu in epist.ad Fr.M.M.an.1664.

7 Paulum IV. ante Pontificatum sanctitatis nota insignem fuisse nulli dubium est.Verèque de eo in vita Papirius Massonius habet:Suscepto Cardinalatus honore ita functus est,vt nemo meliùs.Et Marcus Mātua Patau.in Tractatu de Concilio:Est Igitur ex his,inquit, qui laboranti Ecclesiæ succurrêre, Cardinalis Theatinus,vir Sanctissimus,literis cum Græcis,tùm etiam Latinis,& Hebraicis,adeò pariter eruditus,sacrarumque literarum lectione supra modum exercitatus,vt illo ipso satis ornata esse possit Respublica Christiana,etiamsi omnibus alijs esset penitùs destituta. Sic ille. Scio eundem Cardinalem Romam accersitum fuisse, vt inducendæ seuerioris disciplinæ leges accuratè perscriberet. At tunc Opus edidit,de quo Hieronymus Henninges Hæret. to. 4. Theatri Genealogici fol.1085.sic ait:Ioannes-Petrus Carafa ad Paulum III. Papam de emendanda Ecclesia librum scripsit.*Is liber anno 1538.ab Antonio Blando Cameræ Impressore typis editus est:& dein secundo tomo Conciliorum Germanicæ Editionis insertus: habetque vt subdit Caracciolus* in vita lib. 3. cap. 2.& *Sylos* in histor.par.1.lib.6.fol.196.& 197.*hæc capita. I. De Ordinatione Clericorum. II. De collatione Beneficiorum & Episcopatuum.III. De Constitutione Pensionum.IV.De Pactis super Beneficijs. V. De seruanda Clementina super filijs Presbyterorum.VI. De Expectatiuis. VII.De Incompatibilibus.VIII. Quod Cardinalibus non commendentur Episcopatus, sed dentur omnibus æquales redditus. IX. Ne Episcopi & Curati absint à suis Ecclesijs,nisi cum licentia, & breui spatio. X. De reuocandis Cardinalibus ad Curiam. XI. De impedimentis,quæ inferūtur Episcopis,in gubernatione ouium suarum. XII. De Conuent.abolendis,& Prædi-*

dicatoribus,& Confessoribus examinandis. XIII. Ne Legati ac Nuntij lucrentur ex vsu clauium. XIV. De Cura Monialium auferenda à Conuent. XV. De Disputationibus publicis,& librorum impressionibus. XVI. De Colloquijs Erasmi. XVII. De Apostatis repellendis. XVIII. De Quæstionibus sancti Spiritus,& sancti Antonij. XIX. De dispensatione constituti in sacris. XX. Item de alijs dispẽsationibus. XXI. Contra absolutionem Simoniaci. XXII. Contra licentiam testandi. XXIII. De Confessionalibus, Indulgentijs,& Votorum commutationibus. XXIV. Contra commutationes voluntatis Testatorum. XXV. Contra Sacerdotes sordidos celebrantes. XXVI. De honoribus meretricum cohibendis. XXVII. De Inimicitijs componendis. XXVIII. De Hospitalibus, Viduis,& Pupillis. Et verò, inquit Sylos, vt bonis omnibus pergratum, ita flagitiosis, Hæreticis præcipuè, qui sensere illicò, quæ uis, tormentumque superstitioni, corruptisque moribus admoueretur, non minimùm molestiæ ac formidini id emendandæ Ecclesiæ consilium fuit. Quocirca moliri& ipsi machinas ac scriptiones suas. Hi fuere Lutherus ipse, scelerum sentina& fax,& doctor Sturmius. Ille Germanicè, hic Latinè scripsit. Vterque cùm nihil sani doctique haberent, quod funderent, maledictis acrioribus, in Romanam Aulam, ac Sacra, scatere Commentarios suos inurbanè ac impiè voluere: recepto nimirum Hæreticorum vsu, quibus idem pectori ac stylo inest liuor; ac destitutas suo pondere rationes iniuriarum lenocinio subornant, vt suis imponant. Hæc ille. De eo emendationis opere viri docti ex Societate Iesu quid sentiunt?

P. Antonius Possevinus è Soc. Iesu in apparatu sacro §. Editiones Conciliorum fol. 342.

8 Coloniæ iterum studio Laurentij Surij editi sunt tomi quatuor Conciliorum. Posteà Surianæ editioni successit Veneta. Atquì cùm de hac editione sustulissent aliquot Opuscula, inter quæ erat Reformatio quædam tempore Pauli III. Pont. Maximi, quæ in alia editione fuerat, quæue alibi non reperiuntur, id incommodè cecidit. Valent enim ad veritatem& ingenuitatem S. Apostolicæ Sedis indicandam;& ad rationem remediaque cadenti disciplinæ Ecclesiasticæ adhibenda.

---

1 *Magnanimitatis Apostolicæ facinus edidit, cùm sanctæ Sedis honori consulens, eam aduersus primarios quosque-- Principum ministros intrepidè propugnauit. Vbi enim--- cuiusdam Orator nonnulla in Consistorio--- de conuocatione ac celebratione Synodorum generalium, quæ maiestati& potestati Ecclesiasticæ contraria uidebantur, in medium attulisset; Cardinalis Caraffa in medium exurgens, opponensq; se murum pro domo Dei,& resumendum sibi verbum ratus, sic Pontificem affatus est: Non est, inquit, tuum, ò Beatissime Paule, qui Iudex omnium sedes, rei propositæ respondere. Lex enim seu Magistratus non disputat, sed iubet: verum mihi, qui inter hos Patres solam ætatis habeo prærogatiuam, incumbit, pro veritatis& Ecclesiæ causa, quæ impugnatur, dicere. Moxque submisso poplite, subiunxit Pontifici:* Iube me

me Domne benedicere. *Qui elata manu, & signo Crucis facto annuens, Carafæ Cardinali loquendi facultatem tribuit, his verbis:* Dominus sit in corde tuo & in labijs tuis. *Tùm ille, qua erat eximia facundia, nec minore doctrina præditus, Oratoris argumenta, tanquam aranearum telas nullo negotio disrupit: totumque Concilij negotium, qua de re tunc agebatur, ad Romanum Antistitem, summũ Christi Domini in terris Vicarium---pertinere, solidissimè, grauissimè, & efficacissimè, audientibus & stupentibus cunctis probauit-----Sanè tantæ fuit authoritatis apud omnes, tãtamque vim & animi grauitatem præ se tulit in omni vitæ suæ decursu, vt cùm adhuc inter Theatinos, qui ab eo nomen acceperunt, versaretur, dimisso iam Episcopatu, ac Veronæ apud Matthæum Gibertum præstantissimum Episcopum, sibique in primis amicissimum, fortè diuersaretur, Veneto cuidam Patritio illius Vrbis Præfecto, qui Excommunicationis, in quam inciderat, absolutionem in Episcopio aut æde Sacra petere, & solemni ritu obtinere detrectabat, publicè obuius, & rei cõscius, primo hominis aspectu nihil dubitans, terribili obtutu, voceque, illum ita compellarit:* Heus tu, *inquit,* genua flecte, & ab Episcopo tuo veniam pete. *Quibus ille territus verbis extemplò paruit----In conclauibus porrò, seu Cardinalium Comitijs Sede vacante habitis, ipse tanto interuallo ceteros Patrum authoritate superauit, vt Pontificem se habere etiam Pontifice orbatis videretur. Ipse enim contra sanctorum Patrum statuta, & antiquorum Canonum Regulam, grauiter peccantes publicè ac liberè redarguebat: inuehique solebat in prauas quorundam artes captandi Pontificatus, adeò vt aliquandò palàm, frequente ipsorum Cardinalium cœtu, dicere non sit veritus, significatum sibi fuisse, surrexisse inter fratres, hoc est è medio sacri Collegij, quendam Simonem Magum: quod si ita esset, denuntiare se illi ex tunc iram Dei capiti eius proximè impendentem. Neque verò de illa animi sui sensum aperiendi libertate aliquid remittebat vnquam timore vllo maleuolentiæ, aut inuidiæ, quam in se ea ratione concitaret, aut ne sibi his modis aditum ad summum Pontificatum præcluderet. Eo siquidem erat igne diuini honoris accensus, vt præ illo quamlibet magnam dignitatem fastidiret, ac nihili propemodùm faceret.* Ludouicus Donius d'Attichy Episc. Æduensis in flor. Card. to. 3. pag. 143. & 144.

DISQVISITIO NONA.

Quanta fuit Cardinalis Carafæ authoritas apud omnes? Narretur iterum quod Veronæ cum illius Vrbis Rectore ac Episcopo Giberto patrauerat. Oratorem in Consistorio quomodò olim ac disertissimè confutauit? An meruit sudorẽ vt Pontifex propria illi manu detergeret?

P. Augustinus Oldoinus è Soc. Iesu loc. cit. in Paulo III.

2 FVit in eo non modò zelus Fidei, ac Religionis tuendæ propagandæque ardentissimus; sed etiam tantæ authoritatis apud omnes, tan-

Digitized by Google

tantamque oris & animi grauitatem præ se tulit in omni vitæ suæ decursu, vt cùm adhuc inter Theatinos versaretur, ac Veronæ apud Matthæũ Gibertum, præstantissimum Episcopum, sibique in primis amicissimum fortè diuersaretur; Veneto cuidam Patritio, illius Vrbis Præfecto, qui in Excommunicationis laqueum inciderat, absolutionem in Episcopio aut æde Sacra petere, & solemni ritu obtinere detrectabat; publicè obuius, & rei conscius, primo hominis aspectu nihil dubitans, terribili obtutu voceque, illum ita compellarit: HEVS TV, *inquit*, GENVA FLECTE, ET AB EPISCOPO TVO VENIAM PETE. Quibus ille territus verbis extemplò paruit. Solebatque posteà fateri, se Theatini Præsulis perculsum imperio ad eam demissionem Ecclesiasticæ Indulgentiæ implorandæ deuenisse. *Et supra*; Pontificiam, *inquit*, potestatem insigni pectoris robore defendit. Cùm aliquando Orator quidã Magni Principis nonnulla, quæ Ecclesiasticæ Maiestati, & potestati aduersari videbantur, in Consistorio pronunciasset; Pontificem summum huic Oratori respondere par non est, dixit Carafa: id ad me, qui Concilij cœtui præsum pertinet. Et submisso poplite, ijs verbis, Iube Domne benedicere, pronunciatis; cùm Pauli dexteram signum Crucis efficientem aspexisset; & linguam, Dominus sit in corde tuo & in labijs tuis, dicentẽ audiuisset; *Latinè*, doctè ac disertè, magna loquendi libertate Oratoris argumenta confutauit: & Concilij negotium ad Romanum Antistem summum, Christi Vicarium, non autem ad terrenarum ditionum Principes, qui filij non magistri eius sunt, pertinere, MAGNA AVDIENTIVM ADMIRATIONE ostendit. *Hactenus P. Oldoinus. Idemque traditur in additione Andreæ Victorelli ab eo rursus impressa. Et*

P. Ioannes Rhò è Soc. Iesu de varijs virt. histor. lib. 1. cap. 2. num. 1. fol. 150.

3 Quum sacro in Purpuratorum Patrum Conuentu, coram Pontifice, *Magni cuiusdam Principis* Legatus ferociùs, quàm pro sacri Senatus Maiestate, & Pontificis ac Patrum sanctitate, locutus videretur, assurgens (*Cardinalis Carafa*) atque à Pontifice impetrata venia dicendi, liberrima, (*semperque Latina*) oratione, Legati audaciam castigauit, ac ne porrò hiscere auderet, pudorem incussit: MERVITQVE VT FRONTIS SVDOREM PONTIFEX, dimisso Senatu, PROPRIA DETERGERET MANV; grandi si hoc ageretur apud homines mercede: sed altiora Carafa sequebatur. Nimirum, vt lenimentis lenta redeat valetudo, ita præciso abruptoque reprehensionum genere serpentibus grauioribusque morbis, veluti cauterio, obuiam eundum est. *Capita habitæ à Cardinali Theatino disertissimæ orationis narrat Caracciolus* lib. 3. cap. 8. *& Sylos* par. 1. lib. 8. pag. 297. *vbi, Pontifex, ait, vt finem dicendi fecit Cardinalis Theatinus, sua ipse manu manãtem fronte ac vultu sudorem abstersit. Tùm*

ad

Digitized by Google

ad Nepotes ſuos: Mirabilem hunc virum, inquit (hac ab illo appellatione Theatinum nominatum narrat Panuinius) honeſtare pro meritis digniſque honoribus, vt votum eſſet, cumulare ipſe nequeo: vobis eximia hæc virtus, animique magnitudo relinquitur amplificanda. Quo non obſcurè monere eos voluit, vt digniſſimum sũma Infula caput, ad id ipſi faſtigij dignitatiſque poſteà prouocarent.

---

1 *Præclaro ſuo inſtituto, ac ſingulorum profectui conſultum iri putarunt Somaſceni Patres, ſi in Theatinos, eorumque Ordinem abirent; vnumque cum illis, & corpus, & mens eſſet. Cæpta res agitari inter illos ſeriùs: vtque noſtras leges, viuendique rationes propiùs, atque accuratiùs inſpicerent; quandam noſtræ adminiſtrationis, morumque formam anno præterito à Bernardino Schotto, qui Præpoſitum Venetæ Domus agebat, efflagitarunt; qui compoſitis ad eos litteris, quæ penes nos ſunt, pauca illa noſtrarum Conſtitutionum capita, ac veluti ſemina, quæ ſcripta olim ad Epiſcopum Gibertum memorauimus, confeſtim miſit; quibus perlectis, in capeſſendo noſtro Inſtituto animum mirificè obfirmarunt. Quarè, cùm grauiſſimum negotium expediri, niſi à tota Congregatione non poſſet, opportuna rei peragendæ, huius anni Comitia, quæ haberi Venetijs ſciebant, exiſtimarunt; vtque cæpta iam eſſe intellexere, quatuor illicò è primæ notæ ac nominis Patribus coactos vnà Noſtros conuenere: ac propoſito communi ſuæ Congregationis conſilio, votoque, ſummis precibus rogare, vt qui coniuncti iam animo, affectuque erant, necti vna, eademque diſciplina, admittique in noſtram familiam contingeret. Cauſam prolixiùs perorarunt; eo potiſſimùm incitamento, quòd ſicuti cum ingenti ſui ipſorum compendio futuram eã coniunctionem, nexumque pro certo habebant; ita non dubitarent, & in rem etiam Theatinam fore: certè adauctis copijs, iunctiſque vna viribus, atque animis, cùm proximorum ſaluti, tùm diuinæ gloriæ, fructuoſiùs, ac generoſiùs, vtramque diſciplinam militaturam. Pergrata Noſtris ea Patrum religioſiſſimorum uoluntas fuit, & qui negotium non exigui quidem momenti eſſe intelligebant, ac maius profectò, quàm vt poſſet breui, atque à ſolis ipſis confici, reſponderunt, perſuaſum habere ſe, communem, magnamque in vtrumque Ordinem ab ea vnione vtilitatem deriuaturam; ſed rem eſſe diutiùs examinandam, nec ſine Patrum, qui Neapoli commorabantur, conſultatione, quos probè de re Somaſcena certiores reddi oportebat. Permitterent igitur, vt negotium mora, & conſilio explorarent; quicquid ſubindè decreuiſſent, nunciaturos. Res verò, vt luculentiùs, atque ad hiſtoriæ fidem conſtet, libet hìc Venetorum Patrum ad Neapolitanos, quas modò laudauimus, litteras recitare, quarum autographum in Neapolitano Paulinæ Domus Tabulario habetur----- Ergo poſt nonnulla, quæ pertractata inter ipſos memorãtur, hæc ſtatim Patres. [Interea temporis peruenere huc quatuor è primoribus Somaſcenæ Congregationis Patribus, qui ſuorum omnium nomine petiere, atque enixiùs rogarunt, vt eos complecti, atque inter nos ipſos admittere placeret; cauſaſque adnumerarunt quàm plurimas, quibus fore, vt res diuino honori, animorum utilitati, ac utriuſque Sodalitatis adiumento*

mento cederet, nobis ipsi persuaderemus. Decreuere autem ex ijs Sacerdotibus, & Clericis plerique ad omnem regularis instituti amussim vitam, moresque exigere, conceptis publicè Religionis votis: vtque facilius impetrent, modum aliquem, ac temperamentum educationi puerorum statuere: tùm, è suis domicilijs illa retinere, aut deserere, quæ visa nobis fuerint: ea denique præstare omnia pollicentur, quæ nobis sederint: idque tanta animi demissione, quantam enarrare prolixius fuerit. Paucis: responsum: putare & nos, id è re futurum vtriusque Congregationis: sed excuti studiosius oportere, atque ea omnia diligenter inspicere, & curare, quibus confici, ac firmari grauissimum negotium possit. Efflagitandam præterea diximus vestrum omnium sententiam, quos de commodis, fructuque, quem ipsi in rem communem promanaturum prædicant, condocefieri necesse est; quod enimuerò præstari minùs posse existimamus, antequam è Nostratibus aliquis de eorum domicilijs, de instituto, de statu rerum accuratè edoctus, vos posteà moneat. Eapropter statuimus, fratrem nostrum Bernardinum presbyterum, & Ioannem Antonium, vnà cum quibusdam ex ijs Patribus adlegare, vt eius Congregationis loca, præcipuè Ticinensem videant: vbi sacram Ædiculam, ac domicilium excitatum scimus, ita vt exerceri iam Dei cultus, & communis disciplina Nostratum more possit; atque eò iam nonnullos ex ijs Sacerdotibus, & Clericis, qui obstringi votorum sacramento in animũ induxere, conuenisse; & cùm ijs secularem quendam Sacerdotem, prediuitem, qui pijs operibus addictus, de construenda, amplificandaque domo cogitat. Ac proindè sperare se Patres non exigua, affirmant: præsertim cùm plerisque iam relictis domicilijs, in opportunioribus consistant, in educandis, formandisque pueris non admodũ multis, occupati; quorum qui sacris Ordinibus idonei videntur, ad Dei cultum eruditur. Esse porrò ex ijs quàm plurimos præclaræ omninò indolis, præstantisque ingenij, Græcis, Latinisque litteris haud mediocriter initiatos, Theologiæ, sacræque Scripturæ studijs admouendos. Hæc in præsenti habuimus, quæ monere vos duximus; nunciaturi, quæ nobis Bernardinus noster in dies significauerit, vt vnà consulere, ac ferre sententiam vestram possitis.] Ioseph Sylos in hist. par. 1. lib. 7. pag. 250.

DISQVISITIO DECIMA.

Num Cardinalis Caraffa Hieronymum Æmilianum, Venerabilem Somasceni Ordinis Fũdatorem, Romam euocauit, vt Orphanorum & puellarum domicilium institueret? Somascenam deindè Congregationem cur & quomodò cum Theatina coniunxit?

Data ab eo litera recitentur.

P. Ioannes Bollandus è Soc. Iesu 8. Febr. fol. 260. col. 2. num. 63.

2 CVm per eos dies à Ioanne-Petro Caraffa iam Cardinali, cui (*Hieronymus*) se totum, vt anteà dixi, permiserat, litteras accepisset,

quibus Romam perbenignè inuitabatur, vt ea in Vrbe, alijsque Pontificiæ ditionis Ciuitatibus, eadem charitatis officia exequeretur; suoque exemplo multos ad eandem pietatem excitaret (nullum enim adhuc Romæ institutum erat Orphanorum domicilium, nullum puellarum) ille quadam die, communi oratione cum alijs persoluta, ita de Cardinalis Carafæ voluntate ad eos retulit; vt diceret se, eodem tempore, diuersis planè locis, à duobus accersiri, Romam quidem à Carafa, à Domino autem in Cælum. Tùm adiecit: Sed Cæleste iter Romano haud dubiè breui preferetur. Quod ab eo dictum non sine certa futuri euentus præsensione, non multò post res ipsa comprobauit. *Et ibidem fol.* 219. *num.* 10.

3 Postmodùm *cùm Hieronymus Aemilianus sanctè è vita cessisset*, (verba sunt Barbosæ) Ioannes Petrus Carafa, Cardinalis Theatinus vniuit Theatinorum Congregationem cum hac Somaschensi, vt pierum Operum curam suscipiat, eaque omnia pietatis munia peragat: quod Somaschensi in virtute sanctæ Obedientiæ præcipitur, vt in suis literis *est videre* sub Dat. Romæ in proprijs Ædibus VIII. Nouembris MDXLXI.---- Eas literas exhibet Sylos lib. 7. hist. in quibus hac verba leguntur:

4 Venerabiles fratres in Domino æternam salutem. Scripserunt ad nos nûper dilecti nobis in Christo Augustinus, & alij Clerici, ac deuoti Laici, qui in plerisque istius Prouinciæ locis operibus pietatis intenti, curam præcipuè educandorum in Dei timore, & in bonis artibus pauperum orphanorum solicitè susceperunt, nos magna cum instantia requirentes, vt nos illos in nostros agnoscere, ac suscipere vellemus, neq; eorum spem, quam ab exordio inceptionis suæ in nostro præsidio collocassent, frustrari pateremur. Quandoquidem illorum operum fundamenta nostris auspicijs iacta essent, nosque ad eos tùm, cùm Venetijs essemus, bonæ memoriæ Hieronymum Æmilianum, nostrum in Christo dilectissimum fratrem, destinasse; quo Duce eadem opera, & cœpta, & ita, Domino fauente, aucta sint, vt non absque multarum animarum profectu Domum Dei grato odore repleuerint: quin etiam nonnulli ex eis de virtute in virtutẽ ambulantes, eòusque, Domino inspirante, progressi sint, vt ad nostrum regulare Institutum conuolare desiderent, seque penitùs sub iugo eiusdẽ Regulæ diuinis obsequijs mancipare. Accessit ad hæc etiam Venerabilis fratris nostri, presbyteri Bernardini Sabinensis de illorum vita, & moribus, deque studio deuotionis, ac feruore charitatis, nec non etiam de vestro iudicio fida relatio, quæ apud nos meritò plurimùm valuit; & vt magis ex animo huic negotio incumberemus, effecit. Quarè in primis nobis visum fuit, vt idem Presbyter Bernardinus, frater noster, iuxtà præscriptũ vestrum, Neapolim pergeret, & fratrum nostrorum, qui ibi Domino famulantur, super hac re sententiam exploraret: sed cùm intrà paucos dies indè rediens, de vnanimi eorundem fratrum consensu ad nos litteras attulis-

Digitized by Google

tuliſſet; nos omnipotenti Deo gratias agentes, & de eius benignitate ſperantes,de his rebus omnibus Sanctiſſimum D.N. conſulendum duximus,vt qui Dei vices gerit in terris,eiuſdem Dei,& Domini noſtri ſuper hac re voluntatem ſuo nobis oraculo aperiret. Quamobrem idem Sanctiſſimus in Chriſto Pater,& D.N.D. Paulus,diuina prouidentia Papa Tertius,viuæ vocis oraculo nobis hoc negotium demandauit,& vt illud in noſtram fidem reciperemus,iniunxit;atque vt vos hortarer in Domino;& nihilominùs nomine,& auctoritate Sanctitatis ſuæ,vobis in virtute ſanctæ Obedientiæ præcipiendo,mandarem, vt eorundem piorum operum curam pro Dei amore,& pro ſanctæ Sedis reuerentia, vos ſuſcipere deberetis,& illis ita diligenter intendere, vt ex veſtro regimine eadem opera de bono in melius cum ſalute animarum, & cum diuini Nominis honore procedant.Et cùm vos de his omnibus,quæ circa eadem opera experimento didiceritis,nos certiores reddere curabitis,idem Sanctiſſimus D.N.ex noſtra fideli relatione intelligat,quid ſit ſuper toto hoc negotio per Sanctitatem ſuam, & per eãdem ſanctam Sedem Apoſtolicam ſtatuendum. Nos igitur cupientes in omnibus,vt debemus, eiuſdem Sãctiſſimi Domini Noſtri parere mandatis,hoc onus in nos,confiſi de diuini auxilij largitate,ſuſcipimus;& vos omnes, fratres cariſſimi, hortamur in Domino,ſed & vobis,auctoritate nobis tradita,in virtute ſanctę Obedientiæ præcipiendo,mandamus, vt ſupradictorum piorum operum, & perſonarum, in eis quomodolibet pro tempore ſeruientium, curam, & adminiſtrationem ſuſcipere debeatis;& ex eiſdem perſonis, ſi qui Clerici,vel Laici ad veſtram profeſſionem,Domino vocante,aſpirauerint,qui tamen vobis ſecundùm Deum videbuntur idonei,illos ad probationem, & profeſſionem recipere;& tàm ex illis,poſtquàm probati fuerint,quàm ex vobis ipſis idoneos rectores,& gubernatores eligere,qui adminiſtrãdis ſupradictis pijs operibus,& in ſinceritate fidei,& ſanctitate morum educandis,& erudiendis iuuenibus præponantur, ac pro eorundem iuuenum qualitate,& ingeniorum diuerſitate,ſiue in litterarum ſtudijs,ſiue in mechanicis artibus dirigendis,& inſtituendis, viros in primis fideles, & honeſtos,& earum rerum peritos,conſtituere,vel conducere;& tàm illis,quàm cæteris perſonis ſeruientibus ſupradictis curam,& adminiſtrationem in temporalibus,& ſpiritualibus diligentem impendere, & illis omnibus Eccleſiaſtica Sacraméta miniſtrare:& omnibus priuilegijs, tàm vobis,quàm illis hactenùs conceſſis, vel in poſterùm concedendis, vti, potiri,& gaudere,vt liberè,& licitè poſſitis,& valeatis,eadem Apoſtolica auctoritate,nobis ſpecialiter tradita in hac parte, vobis concedimus, & indulgemus, contrarijs non obſtantibus quibuſcumque. Datum Romæ in Ædibus noſtris die octaua Menſis Nouembris MDXLVI. Hæc ibi:quibus à Barboſa ſummatim deſcriptis,ſuccenſet ei Sylos,quòd de

Digitized by Google

hac Ordinum coniunctione, inquit, perindè loquatur, ac si non ipsi Somascheni summis precibus cum nostris egerint, vt reciperentur. Quod Barbosa non negat: sed vt lectori minùs necessarium omittit. *Ita P. Bollandus.*

---

1 *Cardinalis Theatinus corruptam iã Ochini mentem nõ vno, vt innuimus, testimonio didicerat: verùm vt tanti nominis ac dignitatis virum resciuit, à suo tandem Ordine, atque à Fide, ad Hæreticorum partes desciuisse, ac misisse post paulò impiam de fugæ suæ consilio ad Pontificem Apologiam, in qua contumeliarum plaustra in Romanam Fidem, in summum Christi Vicarium, in Catholicum nomen effunderet: commiseratus præcipitem viri casum, mentisque abalienationem epistolam ad ipsum lucubrauit, dignam planè, quam aut ipsemet, aut Chrysostomus exaraſſet. Nàm præter eximium, ardentemque Fidei Zelum, quo reuocare ad suam frugem impium transfugam, ac desertorem Religionis studet, quæsitis è sacra Scriptura verbis, admirando quodam genere eloquentiæ, ac sermone planè diserto acerrimoque, illum prolixiùs increpat monetque. Ne egregia hac lectorem paræneſi fraudemus, illam hìc ex Ioanne-Baptista Tufo exscripsimus.* Ioseph Sylos in histor. par. 1. lib. 6. pag. 213.

DISQVISITIO VNDECIMA.

Ad Bernardinum Ochinum Cardinalis Carafa num epistolam scripsit, vt ad saniorem mentem, Romanamque Fidem, à qua desciuerat, mulcendo ac deterrendo reduceret? An demum Ochinus errores suos eierauit, & in odium fidei interfectus fuit ab Hæreticis?

P. Ioannes Rhò è Soc. Iesu interrog. 6. fol. 94.

2 CVR Bouerio, in Ochiniana historia, summa fide ac diligentia versanti, non credam? *Qui sub ann. 1543. num. 32. fol. 542. de Bernardino sic habet:* Certum est, Hæretico illum Spiritu exagitatum, cùm primùm Catholicę Fidei nuncium remisit, in Geneuensem Vrbem se fuga recepisse: atque indè cùm Apologiam illam, dira conuitia aduersus Romanam Ecclesiam euomentem ad Pontificem misisset: plerosque ex Catholicis Viris compulit, vt in eam stylum perstringerent. Inter quos IOANNES-PETRVS CARAFA, TVNC S. R. E. CARDINALIS, qui deindè Pontifex fuit, Pauli IV. nomine nuncupatus, PARÆNETICAM EPISTOLAM, OMNI PIETATE REFERTAM, STYLO ELEGANTIORI AD EVM SCRIPSIT---his verbis.

3 Quid tibi in mentem venit, ò Bernardine? Quis te Domini malus, velut reprobum olim Israeliticum Regem, arripuit spiritus? Pater mi,

Pater

Digitized by Google

Patermi,currus Iſrael,& auriga,quem paulò ante,quaſi in ſpiritu,& virtute Eliæ aſcendentem mirabamur in Cælum;quid modò cum curribus, & equis Pharaonis deſcendentem dolemus in Infernum?Quomodò cecidiſti Lucifer,qui manè oriebaris?Quomodò obſcuratũ eſt aurum, & mutatus eſt color optimus, argentum tuum verſum eſt in ſcoriam, vinũ tuum mixtum eſt aqua: Vinea Dei electa,vinea delicioſa, vinea fertilis, quæ ſuauiſſimos botros proferebas,quomodò conuerſa es in amaritudinẽ vitis alienæ?Expectatus vt faceres vuas,quid tàm acidas feciſti lambruſcas?Qui dulciſſimos filios tuos inebriabas,quomodò acetum,& amariſſimum fel propinas?Qui nutriebaris in croceis,quomodò amplexatus es ſtercora?Quid orbatum lugemus,& ſterilem,quem innumerabilium videbamus Patrem lætantem filiorum? Totus ad te confluebat Italicus populus,totus inter vbera tua morabatur. Tu terram prodidiſti, tu populum occidiſti. O delire ſenex, quis te faſcinauit, vt alterum tibi confingeres Chriſtum, quem à Catholica Eccleſia non didiciſti? Vt te ad aliud conuerteres Euangelium, quod ab vberibus matris tuæ non ſuxiſti?Tu ſignaculum ſimilitudinis,tu præco Altiſſimi, tu tuba longè latèq; ſonans,tu plenus doctrina,tu decorus ſcientia,tu Cherubin,extinctus,& protegens,tu in delicijs Paradiſi fuiſti;poſuit te Dominus in monte ſancto ſuo,poſuit te in lucernam ſuper candelabrum,poſuit in ſalem populorum,poſuit columnam in templo ſuo,poſuit te cuſtodem in vineis,poſuit te paſcere gregem populi ſui: & eleuatum eſt cor tuum in decore tuo,perdidiſti ſapientiam tuam in altitudine ſuperbiæ tuæ,in multitudine iniquitatum tuarum polluiſti ſanctificationem tuam,proieciſti ſermones eius retrorſum,conuertiſti te ad idola domus Iſrael,libaſti Baalim, factus in laqueum,& in ſcandalum vniuerſo mundo: idcirco proiecit te in terram,& quaſi ſal infatuatum emiſit foras,vt conculceris ab hominibus:omnes,qui viderunt te;omnes,qui te audierunt,obſtupeſcunt ſuper te,quia nihil factus,& nihil eris,morte incircumciſorum morieris in terra aliena.O,inquam,delire ſenex,an non cognoſcis, has omnes propheticas voces in te eſſe completas?Has non ignoras vir doctiſſimus;hæ nõ te latent, virum in ſacris litteris eruditum. Ah quàm magnus eras, Bernardine,in oculis omnium;ſi in oculis tuis paruus eſſe voluiſſes. Ah quã pulcher eras,& ſpecioſus;niſi ſpeciem ipſe tuam adamaſſes,niſi vmbram ipſe tuam captare contendens,veram pulchritudinem, teque ipſum miſerè demerſiſſes.Conſartum illud ſacrum tuum rude,rubentes pileos, & Pontificum mitras ſuperabat;nuditas tua, purpurea, pretioſaque operimenta vincebat;nobile illud ſtratum tuum in crate,ac tabulis,molliſſimis cubilibus delicioſius poterat æſtimari;profunda illa tua, & admiranda paupertas omnes terræ diuitias poſſidebat; exaltata erat in mundo, & vſque ad Cælos gloria tua:modò traditus in reprobum ſenſum,factus es

in

Digitized by Google

in derisum omni populo, canticum eorum tota die. Vt quid tàm malè propter te hodiè audit Euangelicum ministerium? Tàm malè tractatur Monasticum nomen? An non pudet, senem ab infantia Christianum, à pueritia Deo dicatum, ad tantam insaniam deuenisse, vt in graui hac ętate tua ea vel facere, vel dicere, non erubescas, quæ nec Ethnici faciunt, nec Publicani? Tu extremam iam paupertatem semel & secundò profes-sus; modò pecuniam contrectas, modò auro suffarcinaris, modò pauperis pœnitet Christi? Tu antiqua, consuetaque Ordinis tui abstinentia minimè contentus, nouum tibi, ac sectatoribus tuis viuendi rigorem induxeras, longiores vigilias, acriores inedias, asperius indumentum, duriora ieiunia, humilioris corporis nuditatem, arctiorem denique rerum omnium egestatem. Hæc tu Magister induxisti; hæc tu in prouecta iam, & senili ætate probasti; nulla hìc adolescentiæ excusatio, nullus errori relinquitur locus. Modò repentina leuitate, sacrilega mutatione, non dexteræ Excelsi, sed inuidiæ Diaboli, profecta fraude procedis, seculari habitu, nobilibus vestimentis: modò sacra irrides, modò ieiunia abrogas, modò continentiam culpas, modò absque dierum selectu, vel reuerentia, quibuscumque pinguibus saginaris: modò extremam eructas cœnam, & crudum pauonem in balnea portas: toto ætatis tuæ tempore facie liuida, prolixa barba, veste pannosa, seuerã pollicitus vitã; nũc vnguẽta redoles, nũc voluptati indulges, nũc bacchanalia viuis. Multa bona opera mundo ostẽdisti, multos ab erroribus reuocasti, multos cõtinẽter viuere docuisti, multis piã largitionem persuasisti, multos ad melioré vitæ frugem induxisti: nunc quidquid ædificasti, destruis; quicquid parasti, amittis; nunc quantum in te est, malo tuo exemplo, omnes ad vomitum compellis; & qui tàm peruersè, & impudenter peccas, multò sanè deteriùs quod peccas, excusas; & dum ad ea, quæ malè agis, tuæque turpitudini patronus accedis, magis quàm eras peccator, efficeris. Detur timori Romani Pontificis, quòd peccasti; detur sanguini, quòd ad Schismaticas partes commigrasti: certè maledicentiæ tuæ virus, & impium excusationis tuæ venenum, nulla simulatio protegit, nulla causa falsa defendit. Pudet me, (mi Pater, vbi Catholicus esse volueris, semper venerande) pudet omnes candidos Christianæ veritatis cultores, ea de te ipso iactante audire, quæ nullus vnquam aduersarius ausus esset infringere; scribis enim in illis tuis præclaris, quæ vulgò circumferuntur, Apologeticis litteris, hactenus te Christiano populo velatum Christum prædicasse: deinceps verò verum illum, ac liberum producturum te, comminaris. Quid est, quod loqueris, Pater? An non vides, tuis te teneri laqueis? tuis pedicis irretiri? Quæ vnquam saxa, quæ Cruces, quis parricidarum culleus, quæ asinaria mola in caput tuum, in tuam ceruicem, in tuum sufficient supplicium? An putas, te impunè iamdudum Christianum populum illudere potuisse, qui

An-

Digitized by Google

Antichriſtum pro Chriſto prædicaueris? qui Phariſaicum fermentum pro ſacra doctrina, qui pharmacum pro vero lacte propinaueris? Siccine ſimplicem gregem infeciſti? Siccine innocētes oues, carnifex, ſermonum tuorum lenocinio ad lanienam attraxiſti? Et quam fidem tibi poſthac adhibendam ſperare poſſis, qui impiſſimis mendacijs auditores tuos ſeduxeris? qui tamdiù panem pollutum porrexeris? Qui tamdiù diuinum Verbum adulteraueris? Vides ad quod ſaxum impingis? Vides quàm profundam tibi præparas foueam? Vides quàm ex diametro in verticem tuum iniquitas tua deſcendit? Attende, obſecro, quàm malè tibi non conſtas, quàm periculosè teipſum mutas: Si veritatem tibi eſſe conſtabat apud Lutherum; ſi Petrum, & Paulum, eorumque Eccleſiæ ſucceſſores non rectè videbas ambulare in ſinceritate Euangelij; ſi quæ in populis prædicabas, non ſecundùm Catholicam fidem eſſe ſciebas; cur tamdiù ſiluiſti? Cur Dei veritatē in iniuſtitia detinuiſti? Cur in ſtercore ipſo tuo computruiſti? Cur impiè Hieroboam in illis tuis vitulis aureis omnem Iſrael peccare feciſti? An putas, ſtrophis hiſce tuis nobis illudere, & ne veram præuaricationis tuę cauſam agnoſcamus, cornicum, vt veteri dicitur prouerbio, nobis oculos infigere? Quin potiùs cum B. Rege confiteris? quin vociferaris? Hactenus Eccleſiæ vera prædicaui; hactenus in ſana doctrina perſeueraui; hactenùs Catholicum ſenſum guſtaui; hactenus talentum mihi creditum benè diſpenſaui: nunc ſuperbia mutauit cor meum; nunc lumen oculorum meorum non habeo; nunc fœnum agri, vt bos, comedo; nunc rationabilem exutus mentem, cum feris, & beſtijs habito. Quis non videt? quis non intelligit, quo ſpiritu ductus ſis in deſertum, vt tenteris, & vincaris à Diabolo? Dùm magnus haberis in Eccleſia, dùm Principes audiunt, dùm te populi admirantur, dùm nobiles te prædicant, & Italiæ Ciuitates; tua latet hypocriſis incorruptum verbum, quod diſeminas. Vbi ſanctiſſimus Pontifex te citat, vbi conſcientia tua te accuſat, vbi iniquitas pœnam formidat: nunc primùm nudum te agnoſcis, nunc primùm ad aliud Euangelium te conuertis. Vides, in te non hærere mandatum, ſentis malè ſartum figmentum; ſi malè locutus es, pœnitentia teſtimoniū perhibe de malo: aſperge te cinere, accinge te ſacco, induere cilicio, in ieiunio, fletu, & plāctu, teque pœnitentem oſtende. Videat populus, quē ſeduxiſti; videat Eccleſia, quam decepiſti, quòd iniquitates tuas agnoſcis, quòd peccatum tuū contra te eſt ſemper. Hanc pœnitentiæ formam vel tuus ipſe bonorum operum antiquator, Euangelicus Epicurus, Lutherus, negare non poteſt: tàm in Iſraelitico Rege, & Niniuitis, quàm in cæteris omnibus pœnitentiam omnium arbiter Deus approbauit. Nunc verò verè tibi induēdus erat ſaccus, quē vt iactāter fortaſsè aſſumpſeras, ſic proculdubio temerariè dimiſiſti; nunc dura ſubeunda erat eremus, vbi & Pontificis vltionem euitares, & diuinam aduersùs te indignationē pla-

Digitized by Google

placares. Tu verò spreto religioso cultu, diuiso genitricis vtero, confractis sponsæ tuæ vberibus, abrogatis sacris cærimonijs, relictis patrijs legibus, confugisti ad Assyrios, defeciſti ad Babylonios, conuersus es ad Balach, & feciſti tibi præputium iuxtà ritum gentium, vt dimices contra matrem tuam, vt exprobres populum Israel, & maledicas Ecclesiæ Dei, vt summo Pontifici detrahas. Accessisti ad gẽtem Apostatricem, ad Domum exasperantem, ad populum incredulum, ac rebellem, vbi crapulæ, & ventri indulgeas, vbi incestuosa matrimonia iungas, vbi deneges, vbi Christum iterum crucifigas, inconsutilem eius tunicam scindas, & partẽ ex ea cum impijs militibus facias, vbi Euangelicam libertatem, iuxtà quod dixit B. Apostolus, in occasionem carnis conuertas. Matrem, quæ te genuit, reliquisti; ex cius ore mel, & lac suauissimum suscepisti; nunc aperis contra eam os tuum; exaltas, & exacuis contra eam linguam tuam, leuas contra eam calcaneum tuum. Heu, heu, Pater mi, quid feciſti nobis sic? tantum ne potuit indignatio? tantum ne valuit ambitio? verè astra nõ sunt munda in conspectu Dei, & in Angelis suis reperit prauitatem. An non satiùs erat tibi in exilium, & in carcerem ire, quàm Ecclesiam Dei confundere? An non præstabat mortem ipsam oppetere, quàm Dei legẽ derelinquere? quàm sacra vota infringere? quàm solennia instituta violare? Vt quid tanto Orbis totius scandalo, tanta animarum pernicie, tanto existimationis tuæ dedecore, caniciem tuam cum dolore deductis ad inferos? Adhuc in auribus nostris resonant illæ tuæ luculentissimæ concionesde continentiæ bonis, de Sacrorum deuotione, de ieiuniorum obseruantia, de mirificis Sanctorum præconijs, de monasticis laudibus, de paupertatis honore. Adhuc ante oculos nostros appares nudis pedibus, pannosus, & horridus, adhuc algeſ, adhuc esuris, adhuc sitis, adhuc nudus existis; & inter epulas, & comestiones, delicias, & cubilia, inter mollia strata, inter vulgares tabernas, inter ebrios, inter incestuosos, inter blasphemos, inuerecundus Apostata videri sustines? Vbi illæ tuæ voces magnificæ de mundi contemptu, de persecutionum beatitudine, de constãtia in aduersis? Vbi acerrimæ illæ tuæ inuectiones contra bonorum cupiditates, contra ambitionum vanitates, & insanias falsas? Confusa sunt omnia, & cassa sunt omnia. Vbi tu ipse, qui prædicabas non furandum, furaris; qui non mœchandum, mœcharis? qui abominabaris Idolum, & sacrilegium facis? Vbi tu ipse Magister, totum id operis destruis, quod antea docebas. Quis dabit capiti meo aquã, & oculis meis fontẽ lacrymarũ? vt nocte fleam, vt luce plorem baculum Ecclesiæ confractum, magistrum populorum obcæcatum, pastorem in lupum conuersum, sapientem patrẽ in reprobum sensum commutatum, Christi præconem diabolum effectũ. Quis magnum susciteť Samuelem? Quis mansuetum Dauidem exhibeat, qui Absalonem lugeat infelicem? Quis proferat Euangelicum patrem, y

qui

Digitized by Google

qui à meretricibus reuertẽtẽ prodigũ filiũ recipiat? Si fortè surgas, si fortè ad eũ redeas, & dicas: Pater, peccaui in Cælũ, & corã te; iam non sum dignus vocari filius tuus, fac me, sicut vnum de mercenarijs tuis. An non tibi melius existimas reuerti ad Patrem tuum, ad domum genitricis tuæ, vbi abundas panibus, quàm in longinqua adeò regione pascens porcos, mori? Quid tibi in barbaris gentibus? quid tibi cum alienigena nutrice? quid tibi cum nouerca? Quid in externis ædibus? quid cum praua, & adultera? quid cum muliere meretrice, quæ etiam proprium oppressit, & viuentem veræ matris filium conatur diuidere? Agnosce vbera, quæ te lactauerunt; agnosce vocem vocantis, vocem plorantis, uocem in Rhama, vocem ab excelso clamantis: Reuertere, dilecte mi, & assimilare capreæ, hinnuloque ceruorum super montes Bethel, super montes aromatum. Non poterit obliuisci mater infantem suum; non poterit Pater contineri, quin occurrat, quin amplexetur, quin osculetur, quin proferat stolam primam, & occidat vitulum saginatum. Miteſcet super te virga summi Pontificis, vbi miteſcat in te furor sacrilegi erroris. Senties indulgentem Patrem, vbi te Catholicum exhibeas filium: moueat te sanctorum chorus, moueant fratrum tuorum preces, moueant filiorum lacrymæ. Noli ipsos decipere, noli ipsos paruifacere, pro quibus mortuus est Christus. Leua in circuitu oculos tuos, & vide quos in Christo genuisti, quos dulcissimo lacte nutristi, quos solido cibo pauisti: omnes isti congregati sunt, & venerunt tibi, venerunt orationibus, venerunt votis, venerunt obsecrationibus, vt piè suscipiant, vt in humeros suos gaudentes imponant, vt ad dominicum gregem lapsum pastorem reducant; vt visa tua resipiscentia, gratias Altissimo referant, pijssimaque voce decantent: Pater noster perierat, & inuentus est; mortuus fuerat, & reuixit. Oportebat te, ò frater Bernardine, qui veritatem profiteris, ad militiæ tuæ libertatem veritatis testimonio non abuti: & Scripturæ auctoritates ad erroris redargutionẽ assumere, nõ ad firmandã impietatẽ peruertere; ne eius soliditatis leuissimas sermonũ tuorũ nebulas existimares: vt clarissimo Solis iubare facilè dissipari non posse, vana tibi persuasione præsumeres. Quid namque tibi cum pastoris voce, qui iam lupus dignosceris? An non rapinam arbitraris nõstrorum tibi virorum surripere testimonia? Vocat te Romanus Põtifex, vocat te Christi Vicarius, vocat te Caput Ecclesiæ; nihil adhuc cõminatur, vim nullam intentat. Tu ad vocantis vocem, nuditatis tuæ conscius te abscondis? Tu à facie Domini Dei tui fugis? Tu Principi populi Dei maledicis? Tu contumelioſus Semei in Regem tuum saxa conuertis, & super hæc omnia, Euangelicam tibi sententiam arrogare non erubescis? Si me persecuti sunt, & vos persequentur: sic tibi blandiris, ò Bernardine; sic bellè tibi, tuisque decantas, si me persecuti sunt, & vos persequentur? Quasi non idem licet furibus, & homicidis; quasi martyrem fa-

Digitized by Google

ciat pœna,non cauſa? Quid ad perditos,& prauos homines,quod ad magnos Apoſtolos dictum fuit?Quid ad ſicarios,& latrones,quid ad ſacrilegos,& adulteros,quod ad humiles,& Religioſos viros, quod ad fideles, & Deo caros,diuinum promulgauit Oraculum? Si me perſecuti ſunt, & vos perſequentur.Quos vos? Vos diſcipulos meos,vos electos meos, vos imitatores meos,vos Vicarios meos, vos Præpoſitos Eccleſiæ meæ, vos perſequentur;vos inquam,humiles,vos obedientes, vos ſanam doctrinã tenentes,vos à fortiſſima pœna non recedentes. Ecce de quibus Veritas dicit; ecce de quibus bonus Paſtor prædicit, qui me perſequentur. Qui ſic dixit,qui ad tales,ac tantos dixit,non vtique ad vos dixit,non vos deſignauit,vos ſeductores,vos apoſtatas,vos rebelles,vos ebrios, vos inceſtuoſos,vos ſacrilegos,vos Chriſtianos Epicuros: vos, qui meritò à pijs Præſulibus,ac Principibus,perſecutionem patimini,non propter iuſtitiã, ſed propter ſcandala veſtra, propter duritiam veſtram. Vos igitur iuſtè ſalutaris gladius obtruncat,vos iuſtè pia medica manus à ſano corpore reſecat,de quibus nequaquam dictum eſt,& vos perſequentur; alioquin cauendum erit Chriſtianis Principibus, ne ſceleratum quempiam occidant, ne reum aliquem omninò ſua ſententia condemnent: impleantur fora ſceleribus,domus homicidijs,viæ latrocinijs,valeat lex Cornelia, dormiat Iulia,ne Euangelicæ comminationi obnoxij fiant, ne audiantur cum Bernardino acclamantes,ſi me perſecuti ſunt.Cauendum ergò erat ipſi Petro,ne durum quidpiam moliretur in Ananiam, & Saphiram.Cauendum & Paulo, ne Corinthium inceſtuoſum ſathanæ traderet in carnis interitum;ne Magiſtri ſententia eis obijceretur,ſi me perſecuti ſunt? Quas igitur cornicaris,quas obijcis nubes,quas ad populum phaleras,vt de te, tuiſque ſectatoribus credi velis ad ſe non dictum, ſi me peſecuti ſunt. An non fortaſſe non minus te aliquid exiſtimas magnis Apoſtolis? Num ad ſigna tua rugiunt dæmones? Num ad vmbram tuam ſanantur infirmi?Vt verum de te aſſeras dictum,ſi me perſecuti ſunt. Non te perſequitur quæ odit peccata,non homines;quæ omnibus laxat vbera,quæ nulli gremium claudit;non perſequi poteſt Eccleſia in te Chriſtum, qui longè à Chriſto receſſiſti:non te perſequatur ambitio tua, non te perſequatur iniquitas tua,& nullum habebis aduersãtem,nullum ſenties perſequentem.Sit vna fides,& erit vna pax; ſit vna in Eccleſia confeſſio, & vna amicitiæ ratio.Tolle vitulos aureos,tolle excelſa; non ſint Roboam, & Hieroboam;Hieruſalem & Samaria;ſit vnum ouile, vt vnus paſtor: & ſimul tolles,Si me perſecuti ſunt,& vos perſequentur. Hæc Paræneticæ Epiſtola tanta pietate ab Eminentiſſimo Viro conſcripta cùm Ochinum non hominem,ſed ex homine in hæreticam pecudem,omni rationis nedum veræ Religionis ſenſu carentem mutatum offendiſſet; nihil ab eo præter quam riſus atque hæreticæ inſaniæ furores extorſit------Verùm illud

Digitized by Google

illud nobis prætereundum non eſt, quod de extremis ab Ochino geſtis, haud ingrata ſanè memoria, tam ab exteris Scriptoribus, quàm à priſcis Ordinis monumentis, ac fide dignis teſtimonijs traditum accepimus: quę Ochinum in extremo vitæ diſcrimine, Hæreſes omnes Geneuæ recantaſſe, ac tandem pugionibus interfectum, pro Fide occubuiſſe teſtantur. *Rem verò geſtam prolixè narrat* fol. 350. *Bouerius. Ipſum adi. Sed traditæ hactenus Cardinalis Epiſtolæ aliquot alias eius temporis, in lectoris gratiam, ne cum pleriſque alijs intereant, huc adijcimus.*

I. Generali Magiſtro Patrum Prædicatorum. Ex Farr. to. 1. fol. 67.

4 Admodùm Reu. Pater. Poſt reditum Sanctiſſimi Domini Noſtri ex Conuentu Nicæenſi; cui ego corporis infirmitate detentus intereſſe non potui, cum non modica animi mei lætitia intellexi quàm pias & religioſas cogitationes tibi Spiritus ſanctus immiſerit, vt ſaltem te iſto grauiſſimo officij tui faſce leuares ſimul, & pauperculam Beatiſſimi Patris Dominici familiam multis incommodis, propter abſentiam & preſſuram tuam vexatam atque afflictam, ab interitu quodammodò liberares. Hoc certè erat illud vnicum tot ac tam diuturnis malis remedium, quod in primis ipſe ſanctiſſimus Dominus Noſter agnouit, & tibi ex Germania ſuis literis intimauit: hoc eſt, quod Dominus meus Reuerendiſſimus Cardinalis de Saluiatis eiuſdem familię Protector tibi ex Nicæa ſcripſit. Hoc inquam eſt, quod non modo ipſe Prædicatorum Ordo, ſed omnes Religioſi, & omnes boni, atque vniuerſa Chriſti Eccleſia iam pridem à te expectare, atque adeò expoſcere, ac efflagitare videbantur. Quid enim aliud vel ad pietatem religioſius, vel ad hominum opinionem laudabilius, vel ad eiuſdem Ordinis calamitatem ſubleuandam vtilius facere potuiſſes? aut quo alio argumento clariùs oſtenderes, ex iſto tuo Magiſtratu, non quæ tua ſunt, ſed quæ Ieſu Chriſti, omni ratione quæſiſſe? Neque verò iuxta quorùndam hominum impietatem ne lac ipſe comederes, & lanis operireris, voluiſti gregem Domini diſpergere, ſed temet ipſum ſtatuiſti offerre pro ouibus vt vnus moriatur homo pro populo, & non tota gens pereat. Nam cùm omnis Prælatio, non eorum qui præſunt, ſed ſubditorum cauſa à Deo conſtituta ſit, nimis profectò peruersè ac præpoſterè locus ſuperior occupatur, cùm is qui præeſt, quauis ex cauſa officij ſui munus implere, & ſubditis prodeſſe non poteſt. Quamobrem tibi in primis gratulor, qui iſto tuo prudentiſſimo ac religioſiſſimo conſilio, & ætati tuæ & tranquillitati ſimul & ſaluti, nec non Ordinis tui extremæ iam neceſſitati proſpicere decreuiſti. Et eidem Ordini identidem gratulor, quòd tandem in priſtinam libertatem ac dignitatem per te reſtituendus eſſe videatur, ita vt abſque vlla perturbatione & acceptam ignominiam deleat, & ſuo regimini, iuuante Domino, liberè prouidere ſe poſſe confidat. Perge igitur quæſo te, & ea, quæ in tam pio ac Religio-

Digitized by Google

so Opere agenda sunt,magno & volenti animo effice,vt & tua virtus,atq; animi tui moderatio apud sanctissimum Dominum Nostrum,atque apud nos non vulgariter commendetur;& totus Prædicatorum Ordo pro se tibi plurimum debere fateatur. Quæ autem te facere oporteat, & quæ nos in hoc facienda cẽseamus,cùm per literas R.P. Protectoris Ordinis, tum per Venerabilem F. Vincentium Ficcizanum, Priorem Conuentus Perusini de eiusdem Ordinis Obseruantia Regularis huius Romanæ Prouinciæ, quem pro hoc specialiter ad te duximus destinandum, tibi prolixiùs innotescent.Illos itaque audies,& alterius scriptis, atque alterius dictis eam fidem adhibe, quam nobis ipsis, si te præsentes alloqueremur,adhibendam putares.Vale in Domino,& ora pro me. Romæ VII. Augusti 1538. Tuus in Domino fil.Cardinalis S.Xisti. *Meminit de his literis Sylos* in histor. par.1.lib.6. pag.218. *& Caracciolus* in Pauli IV. vita lib.3.cap.3.*Eratque tunc, vt obseruo, Magister Ordinis F.Ioannes de Fenario, cui Carafa persuadebat ut sese Magistratu abdicaret,quòd vt breue eorũdẽ Magi-*
„ *strorum Chronicon ait: Francisco Christianissimo Regi Francorum, vel propter*
„ *verbum (vt dicebatur) liberiùs prolatum & repetitum suspectus,vel propter de-*
„ *positionem Priorissæ Prulliani contra quorundam Procerum Regni voluntatem in-*
„ *fensus, vel ob aliam quæ nos latuit causam, iussus est non exire septa Conuentus Telosani.Sic ibi.Sed fortaße antequam literas Theatini Cardinalis acciperet, vitam cum morte religiosissimè commutauit.*

II. Cardinali Alphonso Lusitaniæ.Ex Farr.to.1.fol.145.

5 Illustrissime ac Reuerendissime Domine Obseruandissime. Erat Officij mei pro mea erga Serenissimum Regem, fratrem tuum, & erga tuam Amplitudinem pietate,de ijs,quæ hìc aguntur,& sæpe ad te & diligenter perscribere.Sed ista rerum omnium perturbatio, in qua nostrorũ peccatorum merito,versamur;& vt video,nisi Dei benignitas occurrat, versabimur,ita deiecit animum meum:ita me ab omni actione non auertit solùm,sed deterruit,vt totus iam conuersus sim ad detestandam industriam meam,qua sub sole studiosissimè laboraui.Vndè cessaui,renunciauitque cor meum vltra laborare sub sole;& dixi cum Propheta:Quis dabit mihi pennas sicut columbæ,& volabo & requiescam? Sed quoniam corpus quod corrumpitur, aggrauat animam; & funes peccatorum circumplexi sunt me; & hoc saxum, quoad Christus voluerit, vel ingratis mihi voluendum est:feremus,eodem Christo adiuuante,quod est ferendum.Et interim chariſſimi Doctoris Fariæ,qui apud nos rerum vestrarũ, magna cum dexteritate ac dignitate,negotia gerit,crebris de te deque fratre tuo colloquijs, nostras ærumnas non mediocriter consolabimur: quodque illi coram de nostro erga vos obsequio pollicemur, etiam tibi hoc.....fidei nostræ chirographo promittimus. Et vt verbis Propheticis dicã, si oblitus fuero vestri,obliuioni detur dextera mea:adhæreat lingua

mea

Digitized by Google

mea faucibus meis;si non meminero veſtri;ſi non propoſuero vos in principio lætitiæ meæ. Vale decus Præſulum: meque Sereniſſimo Fratri tuo addictiſſimum Clientem tuo fauore concilia:ac de ijs,quæ Petrus Dominicus attulit, deque ceteris omnibus, quæ poſtmodùm ſubſecuta ſunt, quod quidem ad me pertineat,eiuſdem chariſſimi Doctoris literis fidem adhibe.Iterum vale.Romæ 26.Octobris 1543.Illuſtriſs.ac Reuerendiſſimæ D.V.Seruus Io.Petrus Carafa Cardinalis Theatinus.

6 *III. Similes de eius ſeculi calamitatibus querelas perſcripſerat ad Iacobũ Sadoletum S.R.E.Cardinalem;qui epiſtolarum* lib.13.fol.568. *diſertiſſimè illi reſpondit his verbis:* Ioanni-Petro Carafa S.R.E.Cardinali &c. Maxima cũ animi mei lætitia legiſſem tuas literas (ſignificabant enim humanitatem, & beneuolentiam erga me tuam, quam in alleuando fidei meæ onere adhibuiſſes,quod ego tuum in primis erga me officium à tua virtute & prudentia poſtulaueram) niſi eædem ad me literæ detuliſſent querelam quandam multarum moleſtiarum,quas ſuſtines,& non obſcurum indiciũ doloris tui, quem video tibi in animo exortum,propter temporum calamitates,quibus & intus & extra ſic premimur & vrgemur, vt conſolationem vllam vix poſſit quiſquam quanuis ſapiens inuenire.Sed ego qui ad dandum tibi conſilium aptus non ſum,tamen confido te,cùm te metipsũ reſpexeris,nec ex ijs quæ extra te,ſed quæ in te ipſo ſunt expenderis,multas reperturum ad te conſolandum vias. Omninò cuncta, & ab impetu hoſtium infeſta,& ſeditionis,ac ſectis,quæ inter nos ipſos ardent,grauiter vexata ſunt:animis præſertim hominum, qui vbique ſunt,his temporibus ac moribus vehementer infenſis. Sed tamen in quo culpa noſtra non eſt, id animo æquo omnes ferre debemus. Sed non ingrediar ad diſputandum,neque tibi meam ſapientiam oſtentabo,quæ prorſus nulla, magiſque ea mihi abs te eſt mutuanda.Quod partium eſt mearum, & mei muneris,id facere conabor:vt tibi agam pro tuo erga me ſingulari merito gratias,quas equidem habeo,agoque maximas:teque obſecro,vt quæ reſtant ad res illius Monachorum Ordinis,qui meæ fidei crediti ſunt,cõſtituendas; eodem quo inſtituiſti conſilio prudentiaque gubernes: quo quidem nihil mihi accidere poteſt gratius. Vale. Carpent. II. Nonas Septembris 1539.

7 *IV. Accidit autem, dum Ioannes-Petrus Cardinalis Theate moraretur, ex Sylo* par.1.fol.198. *vt inter Carolum V. & Galliarum Regem Franciſcum de Inſubriæ Principatu acerrimè dimicantes,cùm quædam eſſent ſancitæ induciæ; Paulus III.in longioris amicitiæ,ſolidæque pacis ſpem erectus,maximos eos Principes,vt ſecum vna in colloquium venirent,adhortaretur:deſtinata conuentui ſede, velut opportuniſſima, Nicia, Prouinciæ in Gallia Vrbe. Ac re quidem conſtituta, Cardinalis Theatinus augere & ipſe eo in itinere Pontificis comitatum,ac pompam ſtatuit.Et adnuit Pontifex, qui perſpecta abundè tanti viri eruditione ac cloquentia,*

Digitized by Google

tia,iuuari non minimùm posse intelligebat in ijs rerum grauissimarum consulationibus;cùm de componendo Catholico Orbe,ac fœderatis iunctisque uiribus de effundenda in communem Christiani nominis hostem armorum ui,agi deberet. Verùm interceptus morbo cùm uiam iam corripuisset,prosequi abeuntem Pontificem minimè potuit:excusauitque mox literis ualetudinem,quas Populi Comiti Nepoti, qui ad Caroli Augusti Aulam adibat, eratque Paulo item Tertio carus, perferendas dedit. Scripsit præterea ad Imperatorem ipsum epistolam planè disertam, qua cum illo agit quàm facundissimè;rogatque vt pronis in pacem auribus, tot bellorum motibus Orbem dirè uerberatum commiseraretur: Italiam potissimùm spectaret,cuius maximè in sinum Potentissimorum Principum odia ac tela impingi,tanta cum pietatis clade,ac præcipui sanguinis impendio,uidebantur. Viæ me commiseram, *inquit*,ingenti quidem desiderio, vt debitum tuæ magnitudini, ac seruitutis meæ Officium Maiestati tuæ persoluerem.At qui me repentè inuasit morbus,reuocare gradum compulit.Verùm cùm in tuę Maiestatis obsequium isthuc se se conferat illustris Populi Comes,Nepos meus;quod ipse coram præstare minùs potui,per illum quidem,ac literis agere constitui.Quocirca officium,quod sui meoque nomine conabitur Comes,rogo vehementiùs,vt gratum acceptumque habeas,ea scilicet beneuolentia,qua sua olim,dum inter seruos tuos in Aula agerem,complecti,atque honestare solitus eras.*Ac paucis interiectis sic pergit:* Et quoniam frui Maiestatis tuæ præsentia,atque vt peroptaueram,alloqui nō est datum,liceat saltem literis precari te,vt reputare tecum ipse velis,in hoc cum sanctissimo Pontifice,Gallorumque Rege congressu, omnium in Maiestatem tuam oculos,animosque intentos iam esse:miserrimam præcipuè, diuulsamque Rempublicam Christianam tot tantisque calamitatibus, quæ ipsam penè confecerunt,exorare à te infimis precibus,obortisque lacrymis,opem,pietatemque.Age Sereniſſime Inuictissime Imperator;subeat aliquando incendatque generosum pectus ingentium malorum commiseratio.Heu,nullibi iam non mortalium cruor exundat:at quorsum isthęc laniena?Deletæ passim Vrbes,excisæ Prouinciæ,polluta Templa,prostituta Matronarum pudicitia:atque inter hæc,conscelerata, ac nouissimis supplicijs digna capita,non impunè modò,sed pretio grassantur. Quodque me angit pulsatque grauiùs,illud porrò est;explicari quotidiè,extollique magnificentiùs,ab cruentissimis hisce nostris prælijs inferni hostis vexilla:atque hinc Hæreticorum confidentiam,& contumaciam,hinc Infidelium perfidiam,Christianorum turbis, ac dissensionibus inualescere in dies magis magisque:ita vt nisi Dei Bonitas,tuæque Maiestatis virtus tempestiuè aderit,nil propiùs est,quàm vt in Turcarum triumphum prędamque concedamus.Nos verò,qui internuncij, Pacisque inter Deum hominesque interpretes sumus,vtinam exarmare iram Numinis,ipsumque ad pietatem flectere valeremus.At pronunciare illud quidem possumus:

mus:Omnes declinauimus,inutiles facti ſumus;non eſt qui faciat bonũ, non eſt vſque ad vnum.Nulla vſquam Religio, nulla Numinis reuerentia,nullus diuinarum humanarumque legum timor. Nam & ſi Romanus Pontifex erigere rem Chriſtianam, ac reſarcire morum damna, indictis quà Reformatione,quà Concilio,quam diligentiſſimè,curauerit: fruſtra nihilominùs omnia; quando ſine Maieſtatis tuæ ope, atque in publicæ ampliſſimæque pacis ſanctionem ſuffragio, ab hac improbitate ac contumacia temporum,honeſti ſanctique aliquid impetrare, actum agere omninò eſt.Sanctitas ſua profunda iam ſenectute,defectiſque penè viribus imbecillior,longum iter cum ſui incommodo, vt acciſis Eccleſiæ rebuscoram auxilium imploret,ſuſcipere non dubitauit.Ades,Clementiſſime mi Domine,faueas,ſis,quæſo te,ſolatio ac præſidio impenſiùs efflagitanti:ita Maieſtatis tuæ vota, ſucceſſuſque omnes,ac tantarum palmarum, omniumque Barbarorum victricem ſtirpem tuam ſecundet ac fortunet Deus,eo nimirum Imperij incremento,ea vitæ diuturnitate, atque incolumitate,qualem optares,voueresq; ipſe, cui me,Gratiæ Maieſtatique tuæ deuotiſſimum ex animo commendo. Populi die 25.Maij 1538.

V. Capucinis Sanctimonialibus Neapolitanis.Ex Tufo in ſuppl.fol.34.

8 Ioannes-Petrus Carafa miſeratione Diuina tituli S. Sixti S.R.E. Presbyter Cardinalis, Venerabilibus & Religioſis Mariæ Longæ Modernæ & pro tempore exiſtenti Abbatiſſæ,nec non Monialibus nunc & pro tempore exiſtentibus Monaſterij cõſtruendi Ordinis S.Claræ Neapolitanæ Ciuitatis ſalutem in Domino ſempiternam.Noueritis,quòd hodie ſanctiſſimus in Chriſto Pater & D.N.Dominus Paulus Diuina Prouidentia Papa III. ad preces noſtras, quas veſtro Nomine Suæ Sanctitati porreximus,vobis & Abbatiſſæ in dicto veſtro Monaſterio pro tempore exiſtenti, ac Monialibus prædictis,vt Confeſſorem vobis poſſitis eligere Presbyterum ſecularem, vel cuiuſuis Ordinis etiam mendicantium Regularem;qui veſtris Confeſſionibus diligenter auditis, vobis abſolutionis beneficium impendere,& pœnitentiam iniungere valeat ſalutarem, ac etiam Sacramenta omnia vobis,tàm in vita,quàm in mortis articulo, miniſtrare:quin etiam Moniales profiteri volentes recipi facere,& velũ Profeſsionis illarum,extra clauſtra benedicere:& intus per te Maria Soror,vel per Abbatiſſam ſupradictam profitentibus imponatur.Sed & Viſitationis officium in vos & veſtrum quamlibet, ad crates tamen abſque ingreſſu eiuſdem Monaſterij,liberè exercere, & omnia alia & ſingula facere, quæ Confeſſores vel Viſitatores Monialium eiuſdem Ordinis S. Claræ ſecundùm Regulam, Conſtitutiones, etiam laudabilem ipſarum conſuetudinem facere poſſunt & valent, de ſolita Sedis Apoſtolicæ benignitate conceſſit pariter & indulſit, Nobiſque viuæ vocis oraculo demandauit,vt de huiuſmodi conceſsionis gratia fidem Vobis per has noſtras

Digitized by Google

ſtras literas faceremus, non obſtantibus in contrarium facientibus quibuſcunque: Et propterea præſentes manu noſtra ſubſcriptas, & noſtri ſigilli appenſione munitas fieri fecimus: per quas omnibus ſupradictis, ad animarum veſtrarum, & aliarum Monialium in dicto Monaſterio pro tẽpore exiſtentium pacem & tranquillitatem teſtimonium perhibemus. Datum Romæ in Palatio Apoſtolico in Domo noſtræ reſidentiæ ſub Anno à Natiuitate Domini Milleſimo quingenteſimo trigeſimo octauo, die verò decima Menſis Decembris, Pontificatus eiuſdem Sanctiſſimi D. N. D. Pauli Diuina Prouidentia Papæ III. anno IV. Ita eſt Ioannes-Petrus Cardinalis qui ſupra manu propria. Ioannes Bernardinus Tuſcarus de mandato.

VI. Thomæ Sanctellæ Clerico Theatino. Ex Farr. to. 1. fol. 165.

9 Ioannes-Petrus Caraſa, miſeratione diuina tit. S. Sixti S. R. E. Presbyter Cardinalis Theatinus nuncupatus, Archiepiſcopus & Comes Theatinenſis dilecto nobis in Chriſto Thomæ Sanctellæ, Clerico Theatino ſalutem in Domino ſempiternam. Vitæ ac morum honeſtas, aliaque laudabilia probitatis, & virtutum merita, quibus perſonam tuam ex fide dignorum teſtimonijs iuuari percepimus, nos inducunt, vt tibi reddamur ad gratiam liberales. Cùm itaque, ſicut accepimus, perpetua Cappellania S. Saluatoris ſita in Eccleſia noſtra Theatina, quæ de iure Patronatus Laicorum Nobilium videlicet dilectorum filiorum, Iacobi ac Ioannis-Baptiſtæ, & Scipionis de Valignano, vt dicitur, exiſtit: quã quondam Stephanus Rauſei, vltimus poſſeſſor, dùm viueret obtinebat, per obitum eiuſdem extra Rom. Curiam vita functi, aut aliàs certo modo vacet ad præſens, & vacare noſcatur, ad quam ſic vacantem Nobis per dictos Patronos infra tempus debitum præſentatus fuiſti. Nos igitur præmiſſorum meritorum tuorum intuitu, tibi ſpecialem gratiam facere volentes, præſentationem eorundem Patronorum in perſonam tuam factã, tanquam idoneam & ſufficientem admittimus, & admittendam duximus &c.

VII.

10 *Illud præcipuè non diſſimulandum*, ex Sylo par. 1. lib. 6. pag. 199. *quòd cùm cognouiſſet, potẽtiores quoſdam Procerum, ſparſoſque per Theatinæ Diæceſis Oppida Dynaſtas-------eò iam licentiæ deueniſſe, vt inferre Clericis contumelias, eorumque bona aut proſcribere, aut vſurpare, libertatique Eccleſiarum detrahere non dubitarent; cauere confeſtim malo, atque opportunè, ſtrenuèque conſulere ſtatuit. Quapropter vt parem crimini timorem incuteret, ac ſolenni quadam pœnarum veluti pompa terreret vehementiùs ſacrilegos; Bullam in die Cœnæ Domini, illi omninò ſimilem, quam maximi Pontifices grandi quodam apparatu rituque hac ipſa die Romæ pronunciant, in id gentes ſacrorum contemptores reoſque euulgauit. Et verò res ſupra Antiſtitum infulas ac dignitatem fuit, digna profectò generoſiore Cardinalis Theatini indole, ac Zelo; quo ſanè adultæ iam Dynaſtarum impoten-*

Digitized by Google

potentiæ mirificè fræni. Extat apud nos Bulla, quæ euulgata Mense Aprilis fuit sequentis anni quo item Carafam reuerti Romam contigit. Hactenus Sylos.

---

1 *Constat plurium Scriptorum testimonio ac fide prænunciatos Carafæ publicæ rei Christianæ fasces: idque non modò paulò ante quàm Pontifex renunciaretur; verùm cùm nondum lucem aspexisset, ac multis etiam retro seculis: vt liceat comprehendere, quàm maturus terrarum Cælique Præfecturæ accesserit, quem tantò ante Maximum Antistitem tempora consignarunt aut præoptarunt. Et quidem assolet Diuinum Numen, quæ maxima in terris sunt, priusquàm eueniant, luce quadã præuia indicare ac polliceri. Regna præsertim cùm Rectores mutant, persæpe Cæli aut hominum linguam prædixisse exploratum est. Pontificum verò historias euoluenti occurret non semel præsignificata plerisque, haud dubijs quidem indicijs, summæ Potestatis insignia. Et prætermissis planè multis, de Gregorio quidem Septimo, Sanctissimo Pontifice, illud compertum habemus, cùm puer adhuc ad Patris pedes, dolantis ligna, fuit nanque fabri lignarij filius, aliquandò luderet; ex ijs, quæ caderent segmentis efformasse casu elementa litterarum, quas nondum nouerat, quibus vna iunctis, redditum illud regij Psaltis: Dominabitur à mari vsque ad mare. Quo visus, si bimet ipse, dictante, siue ductante manum Numine, amplissimæ Dominationis, quam adeptus subindè est, vaticinium conscripsisse. Fuit hic Gregorius natione Tuscus, Cluniacensis primùm Monachus, Hildebrandus nomine, posteà Pontifex, sua vir tempestate ingenio, famaque summus; celebrioris præsertim sanctitatis, quẽ diuino adflatum Numine futura etiam intueri solitum, narrat apud Baronium Guiglielmus Malmesburiensis, eius seculi scriptor. Atque hũc quidem Hildebrandũ, eximia virtute celebratissimum, quem sibi puer Romanum Principatum prædixit, prænunciasse item Ioanni-Petro Carafæ, ac marmori ad posteritatis documentum commendasse, habetur ex Iulij Antonij Sanctorij, amplissimi perindè & grauissimi Cardinalis Sanctæ Seuerinæ litteris, ad amicum datis: quem docet, repertum perantiquum marmor cum hac inscriptione :* QVINQVAGESIMO QVINTO TERTIO A MARTIO I. PETRVS POST CRVCEM SEDEBIT PONT. MAX. PETRI DIES ATTINGENS, DE QVO QVIDEM CVM SECVLI SVI PONTIFICVM GESTA SIT SVPERATVRVS, HILDEBRANDVS DIVINO HOC AFFLATV PRÆSAGIENS, HAC POSTEROS MEMORIA COMMONEFECIT. AN. D. M. L. *Cuius quidem vaticinij ea videtur esse explicatio. Anno Domini supra sesquimillesimum quinquagesimo quinto, Maio mense, qui à Martio est tertius, Ioannes-Petrus Carafa Romanus Pontifex inaugurabitur post Cardinalem Sanctæ Crucis; huius siquidem tituli appellatione Marcellus Secundus vocabatur. Annos Petri attinget, eius videlicet ætatis, quæ etsi minùs constet, scriptoresque variè adnotarint; colligitur nihilominùs intra annum octogesimum sextum excessisse: ac proindè proximè ad illã accessisse Pauli Quarti*

Digitized by Google

æuum, qui annum quartum supra octogesimum vixit. Hunc verò Hildebrandum, eundem illum fuisse, quem paulò ante memorauimus, & prophetiæ spiritus, quo claruit; & qui notatur annus quinquagesimus supra millesimum, quo ille floruit, luculenter declarat. -----*Celeberrimus in Pontificum serie delineanda Abbas Ioachimus fuit, ac de Cardinali Theatino hæc scripsit:* [*Extollet arbor fructus suos, erit mitis, & iustus, schismate laborabit, & vincet.*] *Enimuerò Caprilia natus est Theatinus, quod Oppidum arbores vndique, ac sylvæ circumcingunt. Adeò mitis ingenij, vt habet Antonius Cardinalis Carafa: adeò iustus, vt acerrimus scelerum vindex, atque insectator fuerit. Schismate verò etsi minùs laborauerit; schismatis nihilominùs quoddam genus, ac facies fuit, initum quorundam in eius electionem fœdus. Et quòd Campano bello capta Oppida fidelitatis sacramentum futuro Pontifici dicere cogerentur; id omninò Pontificiæ authoritati dissentaneum videri potuit. Propiùs verò ad Paulum Quartum D. Nicolai Tolentinatis, quod habetur in Bibliotheca Vaticana, præsagium accessit. Ait quippè:* [*Seuerus Iudex in senectute sua, gladio, & carcere disperdet impia.*] *Quid aptius? nam seueritatem quandam ore ipso, ac supercilio præsetulit, in perditissimos Nouatores, scelestosque homines vehemens. Tùm prouecta admodùm ætate, ac propè octogenarius Orbis procurationi admotus, bellum pro tuenda Romanæ Sedis magnitudine gessit, quod ad gladium pertinet: Sacræ Inquisitionis Domum construxit, quod ad carceres &c.* Ioseph Sylos in hist. par. 1. lib. 8. pag. 318. & 319.

DISQVISITIO DVODECIMA.

Num Ioannes-Petrus Cardinalis Carafa prædictus fuit futurus esse Pontifex Summus? Num fore ipse se Pontificem Romanum prædixit? S. Malachiæ Vaticinia, ac de Pontifice Angelico, & duodecim Apostolicis Viris, Vrsulæ Benincasiæ, ac Catharinæ Palmeriæ, Theatinarum Virginum Oracula recitentur. Et num Theatinæ Sanctimoniales aptiori nomine Regulares Clericæ dici debeant?

P. Augustinus Oldoinus è Soc. Iesu in Vitis Romanorum Pontif. in Paulo IV.

2 MVlta de Pauli *(siue Ioannis-Petri Carafæ)* Pontificatu Præsagia numerantur. Ac primum illud est, quod Ioannes-Paulus Flauius in oratione de Paulo IV. narrat his verbis: Quamdiù Cardinalis extitit, *inquit Flauius*, QVAMPLVRIMA GRAVITER AC PRÆCLARE GESSIT, PRO HVIVSCE S. SEDIS DIGNITATE TVENDA, ET AVTHORITATE AMPLIFICANDA.-----Decet profectò in tanto Viro incredibilem prope animi firmitudinem, & summum quoddam in hanc Sedem studium maximoperè admirari. Hinc enim illud est; quòd magnos illi honores tot Summi Pontifices habuerunt

runt. Eundemque quàm libentissimè, quàm sæpissime, quasi diuinum quoddam Oraculum exaudierunt. Quod Marcelli II. sanctissimi Viri, de cuius virtute ac meritis nemo satis digne vnquam loquetur, grauissimo testimonio confirmatum est. Quandoquidem is cùm primùm Pontifex Maximus renunciatus esset, HVNC VNVM PRÆCIPVE IN GRAVISSIMIS REBVS ADMINISTRANDIS CVM HONORIFICENTISSIMA AVTHORITATE SIBI TANQVAM SOCIVM DELEGIT, HVNC CONSVLEBAT, HVNC PLVRIMI FACIEBAT. Cùmque (quod maximè memorandum est) ipsi Marcello iam Pontifici Maximo significatum esset, hunc Cardinalem domicilium (vt fit) non ita commodum sortitum fuisse: CEDEMVS NOS (inquit) EX HOC LOCO, VT NE TANTO VIRO DESIT LOCVS. Quasi ita faturum diuinus ille sanè animus præsagiret. Itaque OMNES, VNO ORE, VNO CONSENSV, ASSEVERABANT, HVNC DECANVM ESSE vestri Ordinis SINGVLARE QVODDAM COLVMEN, ATQVE ORNAMENTVM. Quare vniuerso Cœtu comprobante, propter maxima eius merita, legitimo ritu Pontificia potestate tandem exornatus est. In diuius quidem decursu, nisi fortè in difficillimam, ac turbulentissimam temporum, quæ vix medicinam ferre possent, iniquitatem incidisset, multò sanè plura ac præstantiora suæ summæ virtutis monimenta Orbi Christiano reliquisset. Nullis tamen vnquam conditionibus, nulla temporis angustia, nullo vel vitæ ipsius discrimine, nullo denique humano affectu adduci vnquam potuit, vt quæ ad S.R.E. Catholicæ dignitatem ac Maiestatem pertinere intelligeret, vllo pacto immmui pateretur. Fuit enim ita obfirmato constantique animo in rebus honestis conficiendis, vt neque illum vlla vnquam ambitio, neque libido, neque voluptas à proposito consilio abstraxerit, aut re inchoata, quam ipsemet rectam esse arbitraretur, persequenda euocarit. *Hactenus Flauius. Pergitque P. Oldoinus.*

11 IPSE PRÆTEREA CARAFA SE SVMMVM PONTIFICEM FVTVRVM PRÆDIXISSE VISVS EST, cùm (vt author est Onuphrius) ad suos conuersus, qui Marcello II. quinquagesimũ quartum ætatis annum vix agente, atque adeò longè se iam octogenario iuniore Pontificatum adepto, de Theatini supremo Præsulatu planè desperabant; CONFIDITE, inquit, NON DVM VENIT HORA MEA! Lapsa ea vox in præsagium vertit: nam intra duos menses, & ille sanctè obijt; & iste in eius locum suffectus est. Cùm verò Conclaue Cardinales ingrederentur, monuit Theatinum Mendozius Orator, vt omnem quidẽ cogitationem de Pontificatu adipiscendo desereret, propterea quòd primo loco à Cæsare excluſus esset. Cui is, nihil molestia affectus, & magna animi constantia, voceque ac vultu graui respondit: IMPERATOR

(*de quo semper is summa cum reuerentiâ loquebatur*) IMPEDIMENTO ESSE NON POTEST, QVIN SI ME DEVS VELIT, IN PONTIFICEM MAXIMVM EVADAM. ET ID LVCRO MIHI ERIT, ET BENE VERTET, VT EAM DIGNITATEM TVNC ACCEPTAM REFERAM VNI DEO. *Hactenus P. Augustinus Oldoinus. Et quidem inclytus Cæsar, atque ipse in primis Catholicus Hispaniarum Rex, Philippus Secundus, quanto in pretio Carafam habuerit ac dilexerit, in secundo tomo dicemus. Nunc S. Malachiæ, à quo Ioannes-Petrus noster prædictus fuisse dicitur, cuncta ex ordine Vaticinia adjcientur.*

P. Henricus Engelgraue è Soc. Iesu in lucis Euangelicę par. 3. in Festo Cathedrę S. Petri Editionis Colonienſis fol. 79. col. 1.

12 Succeſſionem hanc vſq; ad ſupremum Orbis diem, ſpiritu Prophetico, obſcuris ſymbolis, de facto luculenter comprobatis, iam inde à quingentis ſeculis poſteris conſignauit S. Malachias Archiepiſcopus Ardinacenſis, qui obijt Anno Chriſti 1148. die 2. Nouembris.

Ex Caſtro Tyberis, Cæleſtinus II. origine Tiphernas, *Inimicus Expulſus*, Lucius II. familia Caccianemica.

Ex magnitudine Montis. Eugenius III. ex Oppido Montis Magni.

Abbas Suburranus. Anaſtaſius IV. ex Abbate S. Rufi, familia Suburna.

De Rore albo. Adrianus IV. Rurali familia, ex Oppido S. Albani.

Ex tetro Carcere. Victor IV. Cardin. in Carcere Tulliano.

Via Tranſtyberina. Calliſtus III. Card. S. Marię Tranſtyberinæ.

De Pannonia Tuſciæ. Paſchalis III. Vngarus, Card. Tuſculanus.

Ex Anſere cuſtode. Alexander III. familia Paparona.

Lux in Oſtio. Lucius III. Card. Oſtienſis.

Sus in Cribro. Vrbanus III. Cribellus, cuius inſignia ſus.

Enſis Laurentij. Gregorius VIII. cuius inſignia enſes, Card. S. Laurentij.

De Schola exiet. Clemens III. Romanus, domo Scholari.

De Rure Bouenſi. Cæleſtinus III. familia Bouenſi.

Comes ſignatus. Innocentius III. Comes Signiæ.

Canonicus de Latere. Honorius III. Canonicus Laterani.

Auis Oſtienſis. Gregorius IX. inſignia Aquila, Cardinalis Oſtienſis.

Leo Sabinus. Cæleſtinus IV. cuius inſignia Leo, Cardinalis Sabinus.

Comes Laurentius. Innocentius IV. Comes Fliſcus, Card. S. Laurentij.

Signum Oſtienſe. Alexander IV. Comes Signiæ, Card. Oſtienſis.

Hieruſalem Campaniæ. Vrbanus IV. Campanus, Patriarcha Hieroſolymitanus.

Draco depreſſus. Clemens IV. cuius inſignia Aquila draconem vnguibus premens.

Angui-

Digitized by Google

Anguinus vir. Gregorius X. Vicecomes; insignia Anguis.

Concionator Gallus. Innocentius V. Gallus Ord. Prædicatorum.

Bonus Comes. Adrianus V. Otobonus Comes Fliscus.

Piscator Tuscus. Ioan. XXI. Petrus Card. Tusculanus.

Rosa composita. Nicolaus III. dictus Compositus, familia Vrsina, cuius insignia Rosa.

Ex Telonio liliacei Martini. Martinus IV. cuius insignia lilia, thesaurarius S. Martini Turonensis.

Ex Rosa Leonina. Honorius IV. Sabellus, cuius insignia rosa à leonibus gestata.

Picus inter escas. Nicolaus IV. Picenus, patria Esculanus.

Ex Eremo celsus. Cælestinus V. ex Eremita Pontifex.

Ex Vndarum benedictione. Bonifacius VIII. Benedictus Caietanus, cuius insignia vndæ.

Concionator Patereus. Benedictus XI. Nicolaus Ord. Prædicatorum.

De Fessis Aquitanicis. Clemens V. Aquitanus, cuius insignia fessæ.

De Simon Osseo. Ioan. XXII. familia Ossa sutoris filius.

Coruus Schismaticus. Nicolaus V. Corbarius Antipapa.

Frigidus Abbas. Benedictus XII. Abbas fontis frigidi.

De Rosa Atrebatensi. Clemens VI. Atrebas, insignia Rosæ.

De Montibus Pammachij. Innocentius VI. Card. tit. Pammachij, cuius insignia sex montes.

Gallus Vicecomes. Vrbanus V. Gallus, ad Vice-Comites Mediolanēses Nūcius &c.

Nouus de Virgine forti. Gregorius XI. Belfortis cognom. Card. tit. S. Mariæ Nouæ.

De Cruce Apostolica. Clemens VII. de Iuna Card. SS. XII. Apostol. cuius insignia Crux.

Luna Cosmedina. Benedictus XIII. de Luna Card. B. M. V. de Cosmedin.

Schisma Barchinonium. Clemens VIII. Antipapa, Canonicus Barchionēsis.

De Inferno pregnanti. Vrbanus VI. Pregnanus, natus in loco qui infernus dicitur.

Cubus de Mixtione. Bonifacius IX. Thomacellus, cuius insignia Cubi.

De Meliore Sydere. Innocentius VII. dictus Cosmatus de Melioratis, cuius insignia Sydus.

Nauta de Ponte nigro. Gregorius XII. Venetus, Præses Ecclesię Nigropontanæ.

Flagellum Solis. Alexander V. Archiepiscopus Mediolani S. Ambrosij; illius insignia sol, qui, vt in nummis antiquis videre est, cum flagello.

Ceruus Sirenæ. Ioannes XXIII. Card. S. Eustachij cum ceruo, Bononiæ Legatus Neapolitanus.

Corona

Digitized by Google

Corona Veli aurei. Martinus V. Colonna, cuius insignia Columna cum Corona, Card. S. Georgij ad velum aureum.

Lupa cæleſtina. Eugenius IV. Canonicus Cæleſtinus, Epiſcopus Senenſis.

Amator Crucis. Felix V. Dux Sabaud. Amadeus, cuius insignia Crux.

De Modicitate Lanæ. Nicolaus V. Lunenſis, humili genere.

Bos paſcens. Calliſtus III. insignia Bos paſcens.

De capra & albergo. Pius II. Secretarius Cardinalium, Capranici & Albergati.

De Ceruo & Leone. Paulus II. Prę ſes Eccleſię Seruienſis, Cardinalis S. Marci, qui leo dicitur.

Piſcator Minorita. Sixtus IV. Piſcatoris filius, Minorita.

Præcurſor Siciliæ. Innocētius VIII. Ioannes-Baptiſta, Aulicus Regis Sicilię.

Bos Albanus in portu. Alexander VI. cuius insignia Bos, Card. Albanus & Portuenſis.

De paruo homine. Pius II. Piccolhomineus.

Fructus Iouis iuuabit. Iulius II. insignia Quercus, arbor Iouis.

De Craticula Politiana. Leo X. Laurentij Medices filius, Pontiani Diſcipulus.

Leo Florentius. Adrianus VI. Florentij filius, insignia Leo.

Flos pilei agri. Clemens VII. Medices Florentinus, cuius insignia Boli & Lilia.

Hyacynthus Medicorum. Paulus III. Farneſius; insigne, Lilia cærulea, Card. SS. Coſmæ & Damiani Medicorum.

De Corona Montana. Iulius III. anteà dictus Ioannes-Maria de Monte.

Frumentum floccidum. Marcellus II. cuius insignia Frumentum floccidum, breui Pontificatu.

De Fide Petri. Paulus IV. anteà dictus Petrus Carafa. *Sed illuſtre hoc Vaticinium pleniùs explicandum. Ne dum enim Ioannis-Petri nomen, ſed & cognominis Caram-Fidem oſtendit. Tum inſignem exprimit Zelum Fidei, obſeruantiã illam in Diuum Petrum, atque in Deum ſingularem fiduciam ab eodem Apoſtolorum Principe commendatam, quæ mirificè in eius pectore exarſit. Pergit Malachias.*

Æſculapij pharmacum. Pius IV. Ioannes-Angelus Medices.

Angelus Nemoroſus. Pius V. Michael ex Oppido Boſchi.

Medium corpus Pilarum. Gregorius XIII. cuius insigne, medius draco geſtans Cardinalis pilas Pij IV. à quo creatus eſt Cardinalis.

Axis in medietate ſigni, Sixtus V. qui axē in medio leonis pro insigni habet.

De Rore cæleſti. Vrbanus VII. Archiepiſcopus Roſſanēſis in Calabria, vbi manna legitur.

Ex Antiquitate Vrbis. Gregorius XIV. vtroque Parente antiquiſſimæ familiæ, ipſe antiquitatum Vrbis reſtaurator.

Pia

Digitized by Google

Pia Ciuitas in Bello. Innocentius IX. Nemo huc vsque explicauit.

Crux Romulea. Clemens VIII. cuius insigne trabs argentea, tribus segmẽtis interstincta ad modum Crucis Pontificis Rom.

Vndosus Vir. Leo XI. Paralysi obnoxius.

Gens Peruersa. Paulus V. Nemo explicauit.

In tribulatione Pacis. Gregorius XV. sub quo Imperium maximè turbatum nunquam huc vsque respirauit.

Lilium & Rosa. Vrbanus VIII. Florentinus, cui Vrbi lilium pro insigni; ipsi & rosis amicissimæ apiculæ. Cæterùm respici ab Octauo videtur Vrbanus IV. cuius insignia lilium & rosa.

Iucunditas Crucis. Innocentius X. cuius insignia Columba suauem pacis oliuam gestans, electus festo S. Crucis.

Montium Custos. Alexander VII. cuius insignia Montes, quibus sydus Cęleste, velut oculus vigil & custos supereminet, iuxta illud: Stellæ dederunt lumen in custodijs suis. *Baruch.* 3.

Sydus Olorum. Clemens IX. *Quod ad eius Patriæ insigne alludere dicunt: ni pro albis ac sydereis Cygnis, cum nonnemine, Theatinas Eremicolas Sanctimoniales tunc temporis institutas intelligas, opertas vestibus candidis ac cæruleis, qui colores in eius tessera gentilitia inspiciuntur.*

De Flumine Magno. Clemens X. *Idque ad Cæleste signum ita nuncupatum alludit, in quo sex sydera inquiunt cæteris præstantiora emicare, quæ insignia illi gẽtilitia effingunt. Cæterùm hæc 27. supersunt.*

I. Bellua Insatiabilis.
II. Pœnitentia Glorioſa.
III. Rastrum in Porta.
IV. Flores circumdati.
V. De Bona Religione.
VI. Miles in Bello.
VII. Columna Excelsa.
VIII. Animal Rurale.
IX. Rosa Vmbriæ.
X. Vrsus Velox.
XI. Peregrinus Apostolicus.
XII. Aquila Rapax.
XIII. Canis & Coluber.
XIV. Vir Religiosus.
XV. De Balneis Etruriæ. *Lucę extant*
XVI. Crux de Cruce.
XVII. Lumen in Cælo.
XVIII. Ignis Ardens.
XIX. Religio Depopulata.
XX. Fides Intrepida.
XXI. PASTOR ANGELICVS.
XXII. Pastor & Nauta.
XXIII. Flos Florum.
XXIV. De Medietate Lunæ.
XXV. De Labore Solis.
XXVI. Gloria Oliuæ.

XXVII. In persecutione extrema S.R.E. sedebit Petrus II. Romanus, qui pascet oues in multis tribulationibus: quibus transactis Ciuitas septicollis diruetur, & Iudex tremendus iudicabit populum suum. Hucusque meritissimus de S.R.E. Archiepiscopus & Primas Hiberniæ S. Malachias, Monachorum gloria, mellisui Doctoris Bernardi amicissimus. *Hactenus Engelgraue ex Arnoldi Vvionis Ordinis S. Benedicti* ligno vitæ pag. 307. &

Ga-

Digitized by Google

Gabrielis Bucolini hiſt. vniuerſ. *Sed his ego Vaticinijs, quanuis id, quod ad Ioannem Petrum Carafam attinet egregium ſit (vt ſincerè fatear) agrè admodùm adducor vt fidem habeam. Vereor enim ne ab aliquo ſint conficta, & ſancto Viro falsò attributa. Nam prima ſunt clariora, & omnia ex nomine, vel cognomine, vel titulo ſumpta. Poſteriora non item. Sed tamen facilè poſt creatum Pontificem aliquid in eius aut vita aut teſſera aut Patria eſt inuenire, quod ad ea verbula aut ſymbola quadret. Vt vt ſit. De Paſtore illo Angelico qua ætate futurus ſit multorum Oracula ac planè vaticinia non concordant. Vis tamen eius virtutes ac conditiones audire?*

P. Cornelius à Lapide è Soc. Ieſu in Apocalyp. cap. 20. fol. 289.

13 Paſtor Angelicus admirandæ humilitatis, ſapientiæ, & ſanctitatis erit: habebitque duodecim Apoſtolos inſtar Chriſti, cum quibus reformabit, & priſtino ſub Apoſtolis ſplendori reſtituet Eccleſiam. *Ita ſe legiſſe Cornelius atteſtatur in Codice B. Amedei, qui in Vaticana Bibliotheca aſſeruatur. Sed de Paſtore hoc Angelico, & duodecim Apoſtolicis viris eius adminiſtris, vir quidam probitate vitæ inſignis me interrogauit, epiſtola quam ſubijcio.*

P. Vincentius Faſſari è Soc. Ieſu ad D. Fr. M. M. Cler. Reg.

14 Gaudio quidem exundo, ac cum Simeone decanto: Nunc dimittis Seruum tuum Domine, quia viderunt oculi mei ſalutare tuum. Nam ſanctæ illius Renouationis oracula iam video plenè omnia comprobari. Sed Paternitatem Tuam etiam atque etiam rogo, vt Venerabilis Matris Veſtræ Vrſulæ Benincaſæ Prædictiones de Pontifice Angelico, de Sanctimonialibus Eremicolis, ac duodecim Apoſtolicis Viris, qui toto Orbe demum diſperſi, in Mundi Renouationem ſtudioſiſſimè procurandam incumbent, diligenter exſcribat ac mihi tradat. Nam viciſſim ego alias cum Tua Paternitate communicabo, quæ quicquid à Veſtra Matre prædictum, mirificè comprobant & confirmant. Sed peto, cur Dei Seruam verè Theatinam appellitetis? &c. *Ita ad me olim P. Vincentius, vir quidem non modò egregiè Scholaſticis diſciplinis imbutus, quæ diu in Collegio Panormitano profeſſus eſt, ſed & ſumma vitæ integritate, ac virtutibus omnibus ornatiſſimus: cuius innumeras epiſtolas vel ex Melita, vel Meſſana, vel Panormi ex tyrocinio Societatis acceptas, in volumen compactas veluti tanti viri inſigne monimentum diligenter aſſeruo. Quidquid tamen illi reſcripſi vt eius petitioni omninò reſpondeat, ſummatim hìc eodem charactere ſubijcio. Et quidem de Pontifice Angelico Mater Noſtra Vrſula Benincaſa multa prædixit, quæ luci danda non arbitramur. Vide à nobis editam eius vitam* par. 1. lib. 3. cap. 2. fol. 317. *De Eremicolis verò Monialibus & Apoſtolicis viris, plura etiam Volumina extant; ſed & vnam tantùm prædictionẽ ſufficiet huc adijcere deſcriptam ab eius Nepti Catharina Palmeria, quæ ſic habet:* 15 Pro-

Digitized by Google

15 Prope Sanctimonialium Eremum,Clericorum Regularium Domus eſt inſtruenda,qui non plures futuri ſunt,quàm duodecim Sacerdotes:eritq;ijs à vulgo inditum Nomen:PADRI TEATINI RITIRATI, *hoc eſt,Patres Theatini in Receſſu verſantes.*Quos,ait Dominus,ego mihi ſeligo Sacerdotes,ſimilite r ac delegi olim Apoſtolos,vt ijs arcana mea patefeciam:ſuper his requieſcam:& ſancto Spiritu replebuntur.Imminentia hi Vrbi mala proſpicient:& à me exorabunt vt parcam : & fructum ingentem ferent : eruntque veluti ærumnarum Vrbis auſcultatores : & tàm Prorex quàm Antiſtes, in rebus arduis conſilijs eorundem vtentur. Quin etiam Summus Pontifex, difficilibus in rebus ſententiam ipſorum exquiret.Me etenim clarè illis oſtendam.Eruntque veluti indigentibus panis,afflictorum conſolatores,& obſcuris in rebus veluti lampades.Ceterùm ipſi veluti tot accenſa funalia coram me & hominibus erunt. Et propter grandia Opera,quæ faciã ego per ipſos, vocari poterunt perfecti Apoſtoli,Doctores,& cari mihi familiares:& omnibus perfugio crũt. Et quanquam peculiari Nomine,*Teatini Ritirati*,dicendi ſunt;vt Animas tamen iuuent,propriæ quietis obliuiſcentur: & petentibus conſilia non negabunt.Immò etiam minimè requiſiti edicent,quod ipſis à meo ſpiritu demonſtrabitur. Et hi duodecim Patres curam ſuſcipient huiuſce Congregationis ac Templi,quod meo iuſſu excitatum eſt,vbi ego meam gloriam indicabo.Et ipſi ac Virgines Eremicolæ quies mea erunt:& eorundem exemplo multi Religioſi Viri congregabuntur: & ab ipſis Chriſtiani Orbis innouatio exorietur.*Hæc in compendio Vitæ Vrſulæ Benincaſæ, quod Italicè luci dedimus* par.1.cap.12.num.74.fol.125.*in Epiſtolis Catharinæ Palm.*die 5.Ianuarij menſis num. 13.fol. 526. *& in ſeceſſu ad Exercitia Spiritualia à me Romæ typis impreſſo* cap.2.§.4.num.37.fol.116.

16 *Cæterùm ille idem P.Vincentius, cur Vrſulam Benincaſam & eius Virgines Theatinas appellitemus,interrogat.Cui reſpondeo, Matrem noſtram Theatinam iurè ac meritò nuncupari,quòd Theatinam Profeſſionem emiſit,quòd à pueritia ſua Theatinum habitum induit, & quòd Theatinam ſe eſſe pluries ex Dei iuſſu teſtata eſt, vt Latinè ac Italicè in eius vita luculenter oſtendimus. Quòd ſi Theatinũ ei nomen in ſacris hiſce Virginibus non arridet; ſciat me Lucæ Holſtenij viri Eruditiſſimi ſententiam approbare;qui vt in compendio vitæ Vrſulæ Benincaſiæ tradidi* par.1.cap.8.n.37.*noſtras Virgines atq; Sanctimoniales appellandas eſſe cẽſebat proprio Nomine* Clericas Regulares. *Admiraris Virgines ac Mulieres dici* Clericas? *An non aliæ,Regulares Canonicæ,nuncupantur? Vis Clericas fuiſſe olim oſtendam? Vide Gabrielem Pennottum Canonicum Regularem in hiſtoria tripartita* lib.3.cap.39.*Vide Ioannem le Paige Præmonſtratenſem in bibliotheca.* lib.1.ſect.16.*vbi fuiſſe olim* Virgines Clericales,*ſiue vt in titulo habet*,Clericas Sanctimoniales *demonſtrat.Vide Sigebertum Gemblacenſem in Chronico* ſub ann.Dom.820. *vbi diſertè tradit* in Concilio Aquiſgranenſi factam fuiſſe reformationem Monachorum, & etiam Clericorum, & Clericaliũ

Digitized by Google

Sanctimonialium regulas quasdam factas. *Et demum Iustinianus Imperator in nonnullis Constitutionibus, inquit:* Si quis rapuerit vel solicitauerit, vel corruperit Ascetriam, vel Diaconissam, vel Monacham, vel mulierē religiosam vitam habentem, bona ipsius & eorum, qui huius sceleris communione contaminati sunt, Religioso loco vindicentur, Monasterio &c. Ascetę verò & Ascetriæ, (*vt citato in loco Præmonstratensium Bibliotheca declarat*) idem prorsus erant cum Clericis & Mulieribus Clericalibus regulariter viuentibus : de quibus Philo in lib. *de vit. suppl.* & Eusebius *lib. 2. histor. Eccl. cap. 16. & 17.* quiq; à B. Marco in primitiua Ecclesia instituti dicuntur. *Sed de his rursus ac opportuniùs alibi Disquisitionem instituemus.*

17 *Et hæc habui, quæ de Io. Petro Car. vel Episcopo, vel Clericorū Regularium Conditore, vel Cardinali, meo labore comperta atq; digesta prælo subiicerem, plerumque omnia bona fide è Clarorum Scriptorum Soc. Iesu libris excerpta; cætera, quæ Pontifex insigniter edidit ac patrauit, in altero Volumine complexurus. An verò hæc lucem laudemq; demereantur, cùm ipse discernere non sufficiam, æquum Iudicem, Censoremq; perquiro: vt animi pendens, eius arbitrio ac iudicio statuam, num præstet meum hoc Volumen celari potiùs & abscondi, an publici iuris fieri, & Augustorum Patrum, sapientia virtuteq; præstantium, perspicacissimis oculis exhiberi. Cùm nihil omninò cupiam, nisi Deo primùm gloriam, Io. Petro nominis claritatem atq; sanctitudinis famam, & pijs lectoribus aliquā vtilitatē afferre. Itaque ex toto terrarum Orbe, illustrissimum Virum & Antistitem deligo, generis nobilitate præclarū, animi ornamentis insignem, sapientia, prudentiaq; ac vitæ adeò integritate cōspicuū, vt Io. Petrū ipsū basilicè repræsentet à sūmis Pontificibus sæpius accersitū: quippè quē cū omniū laude sapientissimus Pontifex Clemēs X. Cubiculo suo præfectū administrū elegit, vt eius opera & fide, horis penè singulis, vti possit, bono totius Reipublicæ Christianæ. Ad illū ergo, hisce meis literis, mitto & dirigo Volumen hoc meū.*

ILLVSTRISSIMO ET REVERENDISSIMO D.
D. ALEXANDRO CRESCENTIO, ROMANO PATRITIO,
Patriarchæ Alexandrino, Cubiculo Pontificio Præfecto &c.
ILLVSTRISSIME AC REVERENDISSIME DOMINE.

MIttro tibi Ioannem-Petrū Carafam, vnà cùm S. Caietano, Theatini planè Ordinis Conditorē, vtcunq; à me hoc Volumine expressū & illustratum, vt tua præsertim manu & authoritate ad Augustos Patres, & ad Beatissimum ipsum Clementem X. cuius Apostolicam Sedē, & vniuersi Orbis Tiaram & Fasces, si dignum, Vir prudentissime ac sapientissime, iudicaueris, iutroducas. Venerabilis quippè Mater Nostra D. Vrsula Benincasa, Congregationis & Eremi Virginum Theatinarum Fundatrix, vt Dei Legationem obiret, istuc olim profecta, & Gregorium XIII. alloquuta, cùm admirabili ter illo mentis excessu correpta esset, ab Diuo Philippo Nerio, cui Pontifex vnicè demandauerat eius curam, in tuam Crescentiorum, antiqua Generis Claritate Virtuteque præstātium Domū inclusa est. Idque adeò bene vertit, vt diligentissimè examinata, honorificèque

norificè ab Vrbe dimissa, & ab Diuo Philippo Clericali etiam Pileo coronata, suæ virtutis ac sanctitudinis famam longè inde latèque in omnem mundi angulum explicauerit. Quòd si id Matri Nostræ tam feliciter accidit apud Tuos; spero fore vt idem obueniat Ioanni-Petro Carafę Cofundatori Nostri Ordinis apud Te; qui legendis eius gestis atq; virtutibus, vt es in sacris literis ac studijs versatissimus, plurimùm oblectaris. Cur verò ad Te illum direxerim, plures causæ, graueſque omnes quidem fuere, & & princeps ac potissima hæc fuit: quòd Religiosi Ordinis Conditorem, cui nam tutiùs ac prudentiùs putem, quàm religiosissimo Antistiti, ac nostri Ordinis amantissimo, commendãdum? & sanctitudine celebrem, obitisq; grauibus muneribus ac legationibus illustrissimũ, ad tãta quidẽ innocentia prędituũ, virtutumque omnium meritis ac fulgoribus Præsulem exornatum, vt in Aulis Principum diu versatus, omnium ad te ora & oculos cum admiratione conuertas. Immo eximium Cardinalem, qui suffragatione omnium in Põtificem Romanum euasit, ad eum mitto, quem totus penè Orbis hodie Christianus flagrantissimè expectat, à tam sapienti & immortalis famæ Pontifice, renunciatum Cardinalem audire. Deindè multis ego nominibus munus hoc qualecunque tibi offerre debebam. Nam cùm istuc elapso anno cum Duce Segorbiæ, huius Regni Prorege, & Catholici Regis Caroli Secundi Oratore, profectus essem; per illum, cui à confessionibus etam, multa Theatinis Sanctimonialibus gratias & priuilegia deposcebam. Domum nostram, sanctissimo Eucharistiæ Sacramento, & immaculatè Conceptæ Virgini sacram, atq; secessui destinatã (cuius tu olim, cùm Neapoli esses, à me & Excellentissima Proregina rogatus initium prouexisti) vehementissimè instabam vt sanctissimus Põtifex approbaret. Tum petebam, nostro Ordini facultatem conferret, vt vbiq; locorum ac gentium, Conceptæ Virginis Scapularium, à nostra Matre Vrsula Benincasa susceptum, & toti terrarum Orbi ex eius oracuio impertiendum, ritè benedicere atq; distribuere posset. Quæ tu omnia, supplicibus libellis benignissimè acceptis, atq; Beatissimo Patri statim exhibitis, facilè vt optaueram impetrasti. Quo circa ingratissimi hominis mihi notam inurerem, si hæc bublicè non faterer, & si tuo Volumen amplissimo Nomini non inscriberem, neque illud tibi meritissimo & ornatissimo Antistiti destinarem, vt subseciuis horis euoluas, & quomodò dignũ censeas, aut supprimendum, aut euulgandum, vt vel prorsùs intereat, vel perpetuùm extet erga te meæ gratitudinis & obseruantiæ Monimẽtum. Moneatque lectores meos, vt continuò Deum laudent, atque Deiparam; ac subindè illi ore ac corde decantent: LAVDETVR SANCTISSIMVM EVCHARISTIÆ SACRAMENTVM; ET SIT BENEDICTA SEMPER AB OMNIBVS B. MARIÆ VIRGINIS PVRITAS, ET IMMACVLATA CONCEPTIO.

Digitized by Google

SYLLABVS RERVM OMNIVM,

QVÆ IN PRIMO HOC VOLVMINE CONTINENTVR.

A

Abrahamus Bzouius confutatur pag. 29. & 30.

Antonius Caracciolus laudatur 40. & 67.

Antonius Card. Carafa extinguit incendium 51. & 42. Mulierculas fugat 43. & 44. Quomodò ad Cardinalatum ascenderit 45. Dei gloriam quàm respiceret 46. Præfectus libellis supplicibus 48. Custos Bibliothecæ Vaticanæ 49. Percarus Principibus Christianis ac Pontificibus 51. Maronitarum Patronus 52. Pijssimè obit 53.

Apostoli an psallerent? 118. An victũ emendicarent 161. Quæ illis tunica ac pallium esset 202.

Apostolicus an sit Clericorum Regularium Ordo 66. 80. 81. & c. S. Augustinus Apostolicum Ordinem instaurauit 65.

Arnoldus Vvion laudatur 30.

Astrologi quam in Carafa genituram obseruent 26.

B

Bartholomæus Chioccarellus errat in Paulo IV. 31.

Benedictus Titianus Venetias abit 222. Clericorum Regularium Ordini nomen dat ibidem.

F. Bonauentura Ordinis Minorum Minister à Carafa ad Clementem VII. allegatur 249.

C

S. Caietanus Venetijs Xenodochium excitat 211. Ab Hæreticis captus suspenditur ac carceri mancipatur 201. Neapolim allegatus recusat eligere sibi Socium 224. & 225. Datur illi comes Ioãnes Marinonius Venetus ib. *Oppidani Comitis Monasteriũ deserit 228. Cur eius imaginibus lilia addantur* ib. *Ochinum concionantem audit ac detegit* ib. *Mariæ Longæ ac Caputinarũ Monialiũ Confessiones excepit* ib. *Laudatur 71. Diui Pauli Monasterio à Prorege donatur 228.*

Cantio simplex à Clericorum Regularium Ordine renouata 121. A Patribus Societatis admissa ib. *Diu olim in vsu fuit 122.*

Carafæorum familia Neapoli primas tenet 1. 4. 65. Ex Vngaria & Russia originem trahit ib. *An descendat ex Sigismundis 3. Quid de ea censuerit Paulus IV. 4.*

Clemens VII. Carafæ & socijs indulget vt trium Votorum Professionem emittant 73. sub immediata Apostolicæ Sedis subiectione 74. Vt Missas & Diuina Officia pro libito sibi condant ib. *Vt Breuiarium & Missalem librum emendent 75. Vt gaudeãt prærogatiuis ac priuilegijs Canonicorũ Reg. Lateranensiũ 74. &*

Digitized by Google

161. *Caraſæ mandat vt abſente Giberto viſitet Veronenſem Eccleſiam* 104. & 105. *Noſtros cogit, vt Neapolim veniant* 223.
Clemens X. noſtris indulget vt parua Conceptionis Scapularia benedicere ac diſtribuere poſſint 145. *Noſtris approbat Eremiticam domum* 195.
Chriſti veſtes an atræ fuerint 112. *Exempla Chriſtum imitantium Monachorum ac Virginum* 113. *An Chriſtus uixerit ex mendicatis* 161. *Apoſtolos quo nàm modo uiuere inſtituit* ib. *Eius tunica & pallium* 102. *Eius barba* ib. *Eius habitus Clericorum Regularium Ordini quàm conformis* 103.
Clericorum Regulariũ Ordo non Apoſtolicus fu 66. 80. 81. & ſeq. *Illi qualia ſint Tẽpla & ſacraria* 162. *Clerici Regulares Prouidentiæ Diuinæ aſſertores* 66. *Quæ ſcripturæ loca eorundem paupertatem ſuadeant.* 162. 163. & ſeq. *Clericos Regulares qui nam Ordines fuerint imitati* 103. *Alij præter Theatinos Clerici Regulares ſine addito appellari non poſſunt* 79. *Clerici Regulares cur Theatini appellati* 96. *Apoſtolorum inſtitutum iterum inuexerunt in Orbem* 80. *Studijs literarum initio an incubuerint* 196. & 220.
Clerici Regulares tempore Apoſtolorum 82. *tempore B. Creſcentis* 84. *S. Cypriani* ib. *S. Proſperi Aquitanici* 85. *S. Silueſtri* ib. *S. Euſebij* ib. *S. Baſilij* ib. *B. Martini* 86. *S. Chryſoſtomi* 88. *S. Hieronymi* 89. *S. Auguſtini* 81. & 89. *S. Innocentij Papæ* 90. *S. Gregorij Magni* 92. *Ledradi Lugdunenſis Epiſcopi* 93. *Iuonis Carnotenſis* 81. & 94. *Gerardi Doctoris Pariſienſis* 94. *S. Caietani & Ioannis-Petri Caraſæ* 95.
Clerus qualis fuerit ante Theatinũ Ordinem conditum 78.
S. Crucis exaltatæ die quomodò noſter Ordo ſit conditus 78. *S. Crucis inſigne cur noſtri Patres aſſumpſerint* 102.
Comitia Generalia cur tertio quoque anno in noſtro Ordine celebrantur 116.
Communicatio Ordinis quid importet 188. & ſeqq.
Compendioſa Chronica conſtitutionibus Patrum Prædicatorum adiecta confutantur 29.
Conſtantinus Caietanus cõfutatur 30. & 31.
Cucullos cur non feramus 113.

D

Dæmones vt pſalmorum cantus expellat 120.
Diomedes Caraſa Pauli IV. Auus laudatur 22.
F. Dominicus Maria Marcheſius confutatur 30.
Domni prænomen cui tribuendum 114. *Cur noſtri Sacerdotes ac Moniales Domni & Domnæ appellentur* ib.

E

Eremitæ cur noſtri Patres Venetijs audirent 198.
Eremiticam domum cogitat Epiſcopus Theatinus 193. & 194. *Sed Romanum Monaſterium non deſerere* 195. *Eandem domum noſtrorum ſeceſſui conſtituram Clemens X. approbauit* 196.
Euangelia noſtri Patres cur manu geſtarent ac quotidie legerent 108.

Quam

Quàm id veteres vſurparint 110. & 111.

F

FVndatorum noſtri Ordinis nomina cognomina & patriæ 77. & 78. *Cur in noſtro Ordine plures ſint* 72. *Cur duo tantùm inſigniores* ib. *Cur alij dicendi ſint Socij* 73. 76. & 77.

G

GErardus Magnus Coinſtitutor Clericorum Regularium 77.

H

Hieronymus Æmilianus ſpiritualem ſibi ducem Carafam eligit 207. & 208. *Obtemperat eius nutui* 209. & 210. *A S. Caietano excitatum Xenodochium adminiſtrat* 215. *Carafam Veronæ ſalutat Romam iturum* 273.

Hieronymus Magius vir eruditiſſimus de Carafa commentariolum edidit 56. *Eius opera* 57. *Inſignis Venetorum Architectus in clade Cypria quã operam nauauit* ib. *Conſtantinopoli à Turcis ſtrangulatus occubuit* ib.

P. Hippolythus Marraccius laudatur 138. & 139.

I

IEiunant Clerici Regulares in Chriſti Domini Aduentu 130. *Cur quarta feria à carnibus abſtinent, & ſexta item ieiunant* 131. 132. & ſeq. *Cur ſecunda & tertia feria ante Cineres* vide in fol. correct.

S. Ignatius ſuum Ordinem cur Societatem Ieſu appellauit 80. *Cur Venetijs cum Clericis Regularibus egit* 213. *Cur Carafa illi non fauit* 211. *Hæreticum in ſuo Collegio deprehenſum ad Cardinalem Theatinum defert ac illi tradit* 284.

S. Inquiſitionis author Carafa apud Paulum III. 273. 274. 275. & 280.

Ioannes-Antonius Caracciolus Oppidi Comes noſtros exoptat 222. *Suos illis cenſus attribuere ſatagit, ſed recuſat Caietanus* 125.

Ioannes-Antonius Pratus laudatur à P. Rhò 68.

Ioannes-Petrus Carafa non dum natus prænunciatur fore Pontifex ſummus 26. & 27. *quo anno editus* 27. & 28. *Natus ſine dolore ac nixu Matris* ib. *Quis ei frater quæue Sorores* 28. *Eius indoles & educatio* 29. *Nũ S. Dominici habitum induerit* ib. *An S. Seuerini Monaſterio nomen dederit* 30. *Quæ nam illi puritas & eruditio literarum* 31. 35. 37. 38. 59. *Eccleſiæ Neapolitanæ Canonicus* 60. *A Cardin. Oliuerio eius Patruo quàm diligeretur* 31. 37. *Iulio II. percarus* 35. *Quàm in verbis prudens & cautus* ib. *Librorum quàm ſtudioſus* 36. *Epiſcopatum cur recuſauit* ib. *Legatur Neapolim ad excipiendum Regem Catholicum* 36. 38. *Romæ Noſocomiũ excitat* 220. *Creatur Epiſcopus Theatinus* 38. & 60. *Legatur in Angliam* 36. 37. & 60. *Regio Sacello præficitur* ib. *De Henrico VIII. Anglorum Rege quid diceret* 36. & 37. *Carolo V. Cæſari gratus* ib. *Cooptatur inter eos, qui à ſecretioribus cõſilijs illi erãt* 37. & 60. *A Margarita Auſtriaca poſtulatus* 38. *Reuocatur ab Hadriano Pontifice Romam* 39. *Incendium quàm mirificè extinxit* ib. & 40. *Idem præſtitit ob eius memoriã Antonius Card. Carafa* 41. *Viſitat*

Thea-

Theatinam Eccleſiam 55. *Cur & quomodò ſeſe infulis abdicarit* 55. 56. 199.

Ioannes-Petrus Caraſa Clericorum Regularium Ordinem excitaturus S. Caietanum cõuenit & ab eo ſupplex excipitur 67. & 68. *Facultates in egenos diſtribuit* 55. *Socios ſibi adſciſcit* 56. *An prudenter hoc egerit* 57. *Cur Clericorum Regularium Ordinem exciiet* 58. 59. *Iuxtà primitiuæ Eccleſiæ rationem viuere cœpit* ib. *Quæ ſibi ac ſuis propoſuit inſtituta* 61. *Cur Theatinum cognomentum noſtris adhæſit* 59. *Cur voluit Deus nouam Religionem inſtitui* 62. & 63. *Eius Ordo ab Apoſtolis originem trahit* 64. *Primus Cleri Reformator & Apoſtolici Ordinis Reſtitutor eſt dictus* 65. & 66. *Laudatur ab Orlandino* 66. *à Lancicio* 67. *à Bouerio* 189. *Vno eodemque tempore ipſe & Caietanus Ordinis fundationem moliebantur* 66. *Ordinis approbationem efflagitat* 69. *Inſtituitur ſolemniter Ordo in Baſilica Vaticana* 55. & 70. 78. *Deligitur ipſe omnium caput* 71. *Cur duo ſint noſtri Ordinis Conditores, quiſue ipſorum maior atque præſtãtior* 72. 73. 76. 77. *Quale illi fuit in condenda Congregatione propoſitũ* 77. *Qualis eſſet ante cõditum noſtrum Ordinem Clerus* 78. *Noſter Ordo ſub S. Auguſtino non militat* 95. *Cur Theatini appellemur* 95. *Non Theatini Epiſcopi conſenſione illud Nomen accepimus* 97. *Ita dicimur breuioris ſermonis gratia* ib. *Qui poſt noſtrum Ordinem ſunt ſequuti Theatini appellãtur* ib. *Etiam Patres Societatis Ieſu* 98. *Cur Chriſti Domini Euangelia quotidie noſtri legerent* 108. *Erga illa Ioannes-Petrus quomodò afficeretur* 110. *Cur noſtri in Ordine vellent ſodalium paucitatem* 109. *Cur nigris vtamur veſtibus* 112. *Cucullos cur non feramus* 113. *Cur Domni vocemur* 114. 115. *Cur ſit nobis tẽporaneus, non perpetuus magiſtratus* 115. *Cur tertio quoque anno Comitia celebremus* 116. *Cur pſallamus in Choro* 117. *Lucra cantus enumerãtur* 119. *Dæmones expelli pſalmorum cantu* 120. *Dei prouidentiã implorari* ib. *Cur ſtando & non ſedendo pſallamus* 120. & 121. *Cur cãtu ſimplici vtamur* ib. *Cur in tẽplo vnà omnes oremus* 128. & 129. *Cur ieiunemus in Chriſti Domini Aduentu* 130. *Cur quarta abſtineamus à carnibus, & ſexta feria ieiunemus* 131. *Mons Pietatis quomodò pro mortuis inſtituus* 136. & 137. *Quale Cõceptionis Scapulariũ habemus* 138. *Quanta ſolemnitate Neapoli benedictum ac diſtributum* 147. *Quæ ſint noſtri Ordinis Priuilegia* 157. 258. *Societatis Ieſu Priuilegia noſtro Ordini conferuntur* 161. *De Palla, qua in Miſſæ Sacrificio vtuntur Clerici Regulares* 160. *Num alij eadem vti poſſint* ib. *Qualis ſit Theatinorum paupertas* 161. *Quænam ſacræ Scripturæ loca Theatinã paupertatem ſuadeant* 162. *Quæ Sanctorum exempla promptam Dei Prouidentiam cuilibet oſtẽdãt* 177. & ſeq. *Etiam ijs qui in ſolitudine vitam agunt* ib.

Ioannes-Petrus Caraſa Capucini Ordinis fundationem quàm iuuit 188. & 189.

Digitized by Google

189. Cogitat Eremiticam domum 193. & 194. sed Romanum Monasterium non deserere 196. Nunc Clericis Regularibus Clemens X. Domum Eremiticã approbat 196. & 197. Carafa in Vrbis clade milites nefarios increpat 200. Vnà cum socijs à militibus captus carceri mancipatur 198. 199. 201. & 202. E carcere dimittitur 203. Veluti nube tectus ib. & 204. Venetijs quã vitæ Regulam obseruaret ib. A Clemente VII. iussus visitat Veronensẽ Ecclesiã 203. Quomodò Vrbis Rectorem suo sermone prostrauit 106. 294. & 295. Spiritualis Dux à Hieronymo Æmiliano deligitur 207. 208. 209. 210. Venetijs quæ ipse præclarè gessit 212. Xenodochiũ à S. Caietano excitatum pristino splendori restituit 213. Quàm Zelo fidei flagraret 215. Quàm vitam asperam duceret 216. 217. Græcos coercet ib. Hæreticum Patauio expellit ib. Rogatur à Neapolitanis Septem-Viris vt huc socios mittat 220. S. Caietanum & Ioannem Marinonium allegat 224. & seq. Eius litcræ ad Mariam Longam 227. An nostri ipso Ordinis initio Diuini Verbi prædicationi & studijs literarum incumberent 159. 160. 220. & 231.

Ioannes-Petrus Carafa purpuram recusat 265. 268. Bis Romam vocatus bis abnuit, tertiò tandem præcepto compulsus obtemperauit 266. 272. Birretum illi domum à Pontifice mittitur 266. Penè mortuus cũ nascente Christo reuixit 267. Primus suo seculo deprecator purpuræ dictus 268. Cardinalis quos Episcopatus habuerit 275. 276. Neapolitanæ Ecclesiæ Antistes renuntiatur à Paulo III. 275. Iulij III. ad eum literæ 276. ad Carolum V. 278. Neapolitanæ Ecclesiæ cultum adauget 279. Missa ab eo donaria 280. Resistit Iulio III. ne Hæreticus è carcere dimittatur ib. & 281. Eius authoritas in cõclauibus ib. Domum S. Inquisitionis, & suo ipse sumptu comperat quidquid est opus 281. & 282. Prædicit cuiusdam Nouitij Societatis Iesu exitum 283. Fauet Societati ib. S. Franciscum Borgiam Cardinalẽ desiderat 284. S. Ignatius Hæreticum in suo Collegio deprehensum ad eum defert ib. Eius domus eidẽ Collegio attributa 285. Marcum Antonium Flaminium miro modo sanitati restituit 285. 286. Agenti animam adstat 287. Ordinis Prædicatorum & Eremitarum S. Hieronymi patrocinium suscipit 287. & 288. Romanæ Vrbis Visitator ib. Summa à Pontifice Iulio authoritate donatur ib. Sacræ Pœnitentiariæ Præfectus 289. & sacræ Congregationis Concilij ib. Is cœtus cogebatur in eius domo 289. Cur ipse non Tridentum à Pontifice missus 290. Vngariæ Regnum in suam fidem recipit ib. Germaniam ac potissimùm Frisingiam protegit 291. Deligitur vt de Henrici Angliæ Regis causa deliberet 292. De emendanda Ecclesia librum edit ib. Eius libri capita recensentur 292. & 293. In consistorio Oratorem cõfutat 293. 294. & 295. Illi suæ manu Pontifex sudorem abstergit ib.

Digitized by Google

ib. *Hieronymum Æmilianum euocat Romam vt Orphanorũ & puellarum domicilium excitet* 297. & 298. *Vnit Theatinorum Congregationem cum Somaſchenſi* 298. *Scribit ad Bernardinum Ochinum Apoſtatam luculentam Epiſtolam* 300. & ſeq. *Hortatur F. Ioannem de Fenario, vt Magiſtratum Ordinis PP. Prædicatorũ deponat* 307. *De temporum iniquitate conqueritur* 308. *Carolum V. Cæſarem adhortatur* 310. *Capucinis Sanctimonialibus impetrat à Paulo III. facultatem, ut quem malint, approbatum ſibi Confeſſarium eligant* 311. *In die Cœnæ Bullam euulgat* 312. *Prænunciatur futurus eſſe Pontifex ſummus* 27. 313. & ſeq.

P. Ioannes Rhò tacet noſtri Ordinis Priuilegia & hiſtorias 161. *Noſtris exprobrat quòd in Monte Soracte locũ optarint* 198.

P. D. Ioſeph Sylos defenditur 30. *confutatur* 28. *et* 40.

L

Literæ Ioannis-Petri Caraſæ ad S. Caietanum & ſocios Neapoli cõmorantes 232. & ſeq. *ad Mariam Laurentiam Longam* 227. *ad Benedictinos Patres in Capitulo congregatos* 239. *ad Miniſtrum Generalem Ordinis Minorum* 240. *ad Clementem VII.* 241. 249. & ſeq. *ad F. Bartholomæum de Piſis Ordinis Prædic.* 242. 244. 247. *ad Bloſium Abbreuiatorem* 242. & 243. *Ad Gaſparem Contarenum* 245. *ad S. Caietanum Præpoſitum* 246. *ad Anonymum* 247. *ad Gaſparẽ Contarenum Cardinalem* 248. *ad Paulum III. & Vannucium* 263.

Literæ Ioannis-Petri Caraſæ Card. ad Clericos Regulares de eorundem cõiunctione cum Somaſchenis 298. *et* 299. *ad Bernardinum Ochinum Apoſtatam* 300. *ad Magiſtrum Ordinis Prædicatorum* 307. *ad Card. Alphonſum Luſitaniæ Regis fratrẽ* 308. *ad Cardinalem Sadoletum* 309. *ad Carolum V. Cæſarẽ* 310. *ad Mariam Laurentiam Longam & Capucinas Sanctimoniales* 311. *ad Thomam Sanctellam* 312.

Literæ ad Caraſam Ciuitatis Neapol. 220. *Bernardini Scotti* 268. *Bernardini Scardeonij* 269. *Friſingenſis Epiſcopi* 291. *Iacobi Card. Sadoleti* 309.

Lutherus audita noſtri Ordinis fundatione quid dixerit 77.

M

Magdalena Caraſa celebratur 221.

Marcellus Gazella Caietanus cũ Caraſa Romam vocatur 39. 60.

Marius Matteſilanus Caraſam laudat 271.

Matthæus Gibertus fundationem noſtri Ordinis iuuit 70.

Mos pietatis pro mortuis à Clericis Reg. inſtitutus laudatur 136. & 137.

N

Neapolitana Ciuitas noſtrates cupit & rogat 220.

O

Oliuerij Card. Caraſæ geſta & merita recenſentur 31. 32. 33. 34. 36. *Vocatur à Iulio II. beatæ memoriæ ac S. Sedis columna* 35.

Onuphrius Panuinius confutatur 28.

Oratio mẽtalis cur fructuoſiùs fũdatur in tẽplo 128.

Digitized by Google

P

PAlla qua in Missæ sacrificio vtuntur Clerici Regulares num alij vti possint 160.

D. Petrus Paulus Nobilionus Præpositus Generalis laudatur.

Priuilegia Patrum Theatinorum 157. 158. 159.

Professionem Monialium Abbatissa suscipiat, & eis velum imponat 311.

Prophetiæ V. Vaticinia.

Prouidentia Dei Sanctorum exempla nobis ostendunt 177. *SS. Francisci & Dominici* ib. & 178. *B. Petri Regalati* ib. *Cuiusdam filij Regis & S. Brigidæ V.* 179. *S. Macrinæ* 180. *B. Rogerij Ab.* 181. *S. Theodosij Cœnobiarchæ* 182. & 183. *S. Alexãdri* 184. *S. Apollonij Abb.* 185. *Ioãnis Alexandrini* 186. *Quæ nobis Christi verba promittant* 187. *etiã in Eremo degentibus* ib.

Prudentia Caraffæ qualis & quanta fuerit 189. 205. 211.

Psalmodia cur in sacris Ordinibus instituta 117. *Num ab Apostolis vsurpata* ib. & 118. 119. *An psalmos etiam populus olim in Ecclesia decantaret* 118. *Cantus Ecclesiastici rationes & causæ* 123. 124. 125. 126. 127.

R

REgulam Theatino Ordini quis impertijt 103.

Regulæ Religiosorum diuinitùs inspiratæ 104. *Regula quid significet, & quibus nominibus appellata* ib. & 106.

Regulæ approbatæ an sint quatuor 107. *An Clerici Regulares habeant Regulam approbatam* 106.

Respublica Christiana qualis esset cùm noster Ordo institutus fuit 190. 191. 192.

S

SAcerdotes ac Moniales Theatinorũ cur Domni & Dõnæ uocẽtur 114.

Sapientiæ Moniales commendantur, quòd coram Medico aut alijs vultũ velent 221.

Scapularium immaculatæ Cõceptionis quid sit 138. *Diuinitùs Vrsulæ Benincasiæ datũ* 139. *Qui nã illud susceperint* 140. 141. 142. 143. 144. *Clerici Reg. illud benedicere & distribuere possunt* 145. *Quanta primùm solemnitate tradiderint* 147.

Societatis Patres Theatini appellati 98. *multis in locis* 99.

Somascenorũ Patrũ instantia ut Theatino cum Ordine coniungantur 296. 297.

T

TEsseræ multorum Ordinum recẽsentur 102.

Theatini nostrates cur appellati 97. *Patres Soc. Iesu* 98. & 99. *Seueriùs castigatiùsque viuentes* 99. *qui diuina Mysteria frequentant* 100.

Theatinus nũcupatur à dæmone. S. Frãciscus Borgia 100.

Theatinorũ nomen quid significet 100. *Theatini quasi diuini* 101. *Theatinæ Religionis laudes* 218.

V

VAticinia de Caraffæ Pontificatu 27. 314. 315.

Vaticinia ipsius Io. Petri Caraffæ 190. 219. 282. & 283. 315. & 316.

Vaticin. S. Malachiæ 316. 317. & seq.

Venetijs nostri PP. quem primò locũ habuerint 104. & 106. *Quã ibi Regulam obseruarint* 104. *Quid in caritate ac pestilitate præstiterint* 106. *Vitæ luxum castigarunt* 208.

AVCTO-

Digitized by Google

AVCTORIS ADMONITIO.

LEctor aduerte, in elogijs Ioannis-Petri Carafæ, aliorumque illustrium Virorum ac Virginum, quæ hoc libro complexus sum, nonnulla me obiter attingere, quæ sanctitatem ipsis videantur adscribere: perstringo nonnunquam aliqua ab ijs gesta, quæ cùm vires humanas superent, miracula videri possunt, præsagia futurorum, arcanorum manifestationes, reuelationes, illustrationes, & si quæ sunt alia huiusmodi; beneficia item in miseros mortales, eorum intercessione, diuinitùs collata: demùm illis sanctimoniæ videor appellationem tribuere. Verùm hæc omnia ita meis lectoribus propono, vt nolim ab illis accipi tanquam ab Apostolica Sede examinata, atque approbata; sed tanquam, quæ à sola suorum Auctorum fide pondus obtineant; atque adeò non aliter quàm humanam historiam. Proindè Apostolicum S.R. & vniuersalis Inquisitionis Decretum An. 1625. editum, & An. 1634. confirmatum integrè atque inuiolatè iuxta declarationem eiusdem Decreti à Sanctiss. D.N.D. Vrbano Papa VIII. An. 1631. factam seruari à me omnes intelligant: nec velle me vel cultum, aut venerationem aliquam per has meas narrationes vlli arrogare, vel famam & opinionem sanctitatis inducere, seu augere, nec quicquam eius existimationi adiungere, nullumque gradum facere ad futuram aliquando vllius Beatificationem & Canonizationem, aut miraculi comprobationem; sed omnia in eo statu à me derelinqui, quem seclusa hac mea lucubratione obtinerent, non obstante quocunque longissimi temporis cursu. Hoc tam sanctè profiteor, quàm decet eum, qui S. Sedis Apostolicæ obedientissimus haberi filius cupit, & ab ea in omni sua scriptione & actione dirigi.

Ego D. Franciscus Maria-Magius C. R.

LAVDETVR SANCTISSIMVM EVCHARISTIÆ SACRAMENTVM; ET SIT BENEDICTA SEMPER AB OMNIBVS B. MARIÆ VIRGINIS PROVIDENTIA, PVRITAS, ET IMMACVLATA CONCEPTIO.

✠

ERRA-

Digitized by Google

ERRATA.	CORRIGE.
Fol. 30. lin. 12. Dominicani	Dominicano
31. l. 6 ædit.	edit.
45 l. 28 quàm	quam
l. 32. quòd	quod
46. l. 6. Eff	eſt
52. l. 9. ſuſtentandis	ſuſtentandis
59. l. 31. *Payuua*	*Payua*
73. l. 24 & communi	& in communi
77 l. 31. *Quaue*	*Quaue*
83. l. 24. Thrapeutæ	Therapentæ
85. l. 7. ſuius	ſuis
l. 39. alij	alijs
86. l. 15. Clericos	Clericos
87. l. 8. labitu	habitu
90. l. 32. *pernenerint*	*peruenerint*
92. l. 16. cum Deo	cum Deo
98. l. 6 *Theatinns*	*Theatinus*
101. l 37. *adſpiratum*	*adſpiratum & inaſpiratũ*
108. l. 16. *commentationnm*	*commentationum*
109. l. 24. *Chriſti*	*Chriſti*
114. in tit. CVS	CVR
116 l. 3 *facile ne ac*	*facile ne an*
127 l 9 Regum	Regem
131. l. 26. inuitamentum	inuitamentum
l. 39. Carruſianenſes	Cartuſienſes
136. l. 23. pareretur.	pateretur. *Hac ille. Vis demum cauſam cur feria II. ante Cineres Quadrageſimale ieiunium ordiamur? Quid S. Pontifex Teleſphorus ſanxit?* P. Auguſtinus Oldoinus è Soc. Ieſu in Teleſphoro Anno D. 139. Hic, vt ſeptem hebdomadibus proximè ante Paſcha ſolẽne ieiunium à cunctis Chriſtianis obſeruaretur, quod Quadrageſimam vocamus, poſt Apoſtolos inũxit. *Itaque ex S. Teleſphoro Quadrageſima ieiunium à Quinquageſima inchoare debemus: quod non cunctis vniuerſè præcripſit, ſed tantùm Clericis.* Cognoſcite, *inquit*, à nobis, & à cunctis Epiſcopis in hac ſancta & Apoſtolica Sede congregatis, ſtatutum, vt ſeptem hebdomadas plenas, ante ſanctum Paſcha, omnes Clerici, in ſortem Domini vocati, à carne ieiunent. *Tùm rationem aſſignans, ait*: Quia ſicut diſcreta debet eſſe vita Clericorum à Laicorum conuerſatione, ita & in ieiunio debet fieri diſcretio: & ſicut hi amplius ſunt applicati diuinis cultibus, & familiares Domini dicuntur Saluatoris; ita moribus & conuerſatione atque ſanctitate debent eſſe diſtincti. Has ergo ſeptem hebdomadas omnes Clerici à carne & delicijs ieiunent: & hymnis, & vigilijs, & orationibus Domino inhærere diu noctuque ſtudeant. *Ad finem epiſt. 10. 3. Epiſt. Decret.*
140. l. 1. & 2. largerentur	largirentur
152. l. 33 excrementia	excrementitia
l. penult. quòd ſi	quòd ſit
156. l. 36. Diptychis	Dyptichis
161. l. 23. *pauperate*	*paupertate*
l. 32. renuntiet	renuntiet
170. l. 12. *Cælites*	Cælitem
l. 31. abbreuiuta	abbreuiata
171. l. 37. *peruoſitas*	*peruerſitas*
173. l. 35. *exiſtimemus*	*exiſtimemus*
180. l. 4. *latentes*	*latentis*
186. l. 13. *exemplum*	*Exemplum Ioannis Alexandrini*
205. l. 18. oportunam	opportunam
212. l. penult. *ante illa verba ſed S. Pater &c. reponi debet quicquid in fol. 213. aſteriſco ſignatum eſt.*	
223. l. 28. paſſus	paſſus
225. l. 27. oſtendumque	oſtendendumque
241. l. 19. *ex Ferr.*	*ex Farr.*
257. l. 14. huiuſce	huiuſce
278. l. 25. affixus eſt. Is	affixus eſt, is
l. 26. auſus eſſet	auſus eſſet
l 31. quò error	quò enim
l. 32. & eò magis	eò magis
283. l. 30. *enimo*	*animo*
291. *linea prima ſecunda tertia quarta & quinta alio charactere imprimenda ſunt.*	
298. *in tit.* AD PP. SOMASCHENSES *cor.* DE RB SOMASCHENSI.	
302. l. 18. extremam	heſternam
308. l. 20. *Teloſuni*	*Teloſani*
309. l. 22. Seditionis	Seditioſis
l. vlt. *abundè*	*abundè*
310. l. 1. & 2. conſulationibus	conſultationibus
l. 19. ſua olim	tua olim
318. l. 22. *Hyacynthus*	*Hyacinthus*
319. l. 16. *Patria*	*neſcio quod*
l. 22. *effingunt.*	*effingunt. Vel quòd Roma in lucem editus fuit, cùm tyber latiùs inundaret.*
322. l. 36. iutroducas.	introducas

LAVDETVR SANCTISSIMVM EVCHARISTIÆ SACRAMENTVM; ET SIT BENEDICTA SEMPER AB OMNIBVS B. MARIÆ VIRGINIS PROVIDENTIA, PVRITAS, ET IMMACVLATA CONCEPTIO.

Digitized by Google

NOTIZIA DELLO SCAPOLARE DELLA CONCEZIONE.

Sia lodato il santissimo Sacramento: e benedetta la Purità, e immaculata Concezione della santissima Vergine.

BREVE NOTIZIA DELL'ABITINO O SCAPOLARE Dell'immaculata Concezione, benedetto da' PP. Cherici Regolari.

1 VNA delle Grazie singolari, concedute dal Signore alla Nostra Città di Napoli, è che S. D. M. l'habbia fatta degna di fondare in essa, a benificio vniuersale del Mondo, il primo e Real Monistero delle Teatine Romite della immaculata Concezione, in quella fortunata Montagna, che riceuè ab antico vn celeste indizio e presagio di questa sant'opera, col nome e titolo di *S. Eremo*: doue salì ad abitare e operar le sue marauiglie la Nostra Venerabil M. Orsola Benincasa, che vi gittò le tre Pietre per le sue tre future Fondazioni, con dire, *Hic Locus*, al luogo della Congregazione; *Sanctus est*, a quello, doue poi fù fondato l'Eremo; *Vbi orat Sacerdos*, doue in questi tempi s'è fatta la Casa de' dodici Sacerdoti.

2 Per queste Teatine Romite, sequestrate affatto dal Mondo col quarto Voto di non parlar mai con persona di fuori, fù dal Signore e dalla santissima Vergine l'anno della nostra salute 1616. manifestata la Regola, e prescritto anche l'Abito: cioè la tonaca bianca, e il mantello e scapolare cilestro, cõ promessa, che chi l'hauesse portato addosso perseuerãdo in quel sãto luogo, sarebbe stata cõ ispezial grazia fauorita da Dio, e aiutata a bẽ morire cõ buona cõtrizione delle sue colpe, e ripiena di amor diuino, cõ tutti i santissimi Sacramenti: e che dirittamente sarebbe volata al Cielo, o liberata in breue dalle pene del Purgatorio. Disse il benedetto Signore molte altre cose di più; dopo le quali soggiunse, che delle medesime grazie sarebbero stati fatti partecipi tutti coloro, o secolari o Religiosi, che sotto gli abiti loro, in forma picciola, a onore della immaculata Concezione, portassero addosso con diuozione infino alla morte il medesimo Scapolare. Onde si vide allora vna gran moltitudine di Angioli, che l'haueuano addosso, e l'andauano distribuendo a' fedeli in ogni luogo, per segno di ciò che douea essere in processo di tempo, aiutando il Mondo con esso. Della qual cosa si fa menzion ne gli elogj della V. M. Orsola Benincasa, stampati in Roma l'anno 1654. e nelle Disquisizioni storiche date a luce l'anno 1668. nella prima parte al fine della decima, con tali parole: *Quicunque seculares, & Religiosi viri, aut planè mulieres, parvum*

Digitized by Google

idem atque cæruleum Scapalarium ferrent, Bonorum illorum omnium participes essent, quæ in honorem immaculatæ Conceptionis B. Mariæ V. se se Dominus collaturum esse promiserat. Et tunc Dei serua circumspexit innumerabiles Angelos Scapularia indutos, & eisdem onustos, vniuersum terrarum Orbem excurrere, vt illum iuuarent, atque omnibus opem ferrent, qui cærulea hæc Scapularia deuotè susciperent; plane ingens à Deo in vita & in morte auxilium, ac in Purgatorio igne leuamen, si piè cum eodem decederent, accepturi. Del che si vede oggi vna bellissima dipintura nel muro del Chiostro dalla parte di fuori, presso alla Chiesa delle Romite. Onde perciò la Nostra Madre, fatti alcuni Scapolari di questa forte, e benedetti prima dal Sacerdote, li dispensò di sua mano a Canalieri e Matrone, che diuotamente li ricetterono e portarono addosso: come ben nota il P. Ippolito Marracci de' Padri Cherici Regolari della Madre d'Iddio nella difesa di S. Caterina al capitolo nono, con dire della medesima nostra Madre, predetta da quella Santa, e nata ancora dal suo legnaggio: *Hæc paruulum ac cæruleum Scapulare, tanquam immaculatæ Conceptionis tesseram, multis sua manu dedit, propria sub veste gestandum: tùm ijs, qui illud deuotè haberent ac ferrent, fore promisit, vt in vita & in morte insignem Deiparæ opem experirentur.*

3 Perciò da quel tempo infino al presente, s'è dato sempre questo santo Abitino a onore della immaculata Concezione, quasi a tutti gli Eccellentissimi Signori Vicerè e Vicereine di Napoli, che hanno portata o introdotta la stessa diuozione in Ispagna: a molti Principi e Principesse, Vescoui, e Prelati d'Italia. In Roma, a D. Diego d'Aragona, Duca di Terranoua, Ambasciadore di Spagna. Al Signor Principe e Principessa Borghesi, Ludouisi, e Sauelli; e a tre grandi ed Eminentissimi Cardinali, per lettere pietà e bontà di vita segnalatissimi: de' quali fù il primo Pierluigi Carafa, che a 2. di Agosto del 1653. co'soliti preghi e cerimonie, il riceuè dall'autore: e tutti gl'altri ordinatamente sono registrati nel rolo con la fede e sottoscrizione del P. D. Giouámbatista Lanfranchi, oggidì Vescouo d'Auellino, che glielo diede. Il qual Rolo e Regiſtro fù incominciato nel 1648. dal P. D. Carlo Loffredo, oggi Vescouo di Molfetta che n'è stato grandemente diuoto Propagatore: e vi è segnato il primo di tutti Monsignor D. Diego Garsia de Trasmiera, Apostolico Inquisitore della Sicilia, venuto allora in Napoli dalla Città di Palermo, per promuouer le fondazioni della M. Orfola.

4 Nè di poco numero sono state le persone Religiose di diuersi Ordini, che hanno instantemente rechiesto, e diuotamente pigliato questo santo Abitino. Tra le quali non è da tacersi il P. Fra Placido di S. Teresa, Scalzo Carmelitano, gran Teologo, e di molta bontà, che diè a luce nel-

Digitized by Google

ce nella Germania vn Compendio Latino della vita e virtù della detta Madre, da lui nomata nel foglio 266. *Sanctitatis admirabile portentum, huic seculo nostro concessum &c.* Il quale a 9. d'Agosto del 1659. ricercò questo Abitino dalla Città di Bruffelles, con vna lettera di questo tenore: *Maximi beneficij loco reputabo, si mihi V. P. immaculatæ Conceptionis Scapularium mittet: quod vsque ad mortem gestare propono, maxima cum animi mei consolatione. Idem ardenter exoptat Dominus Michael &c.* E non hauendo sopra ciò riceuuto risposta, scrisse di nuouo nel principio del 1660. alla maniera che segue: *Post vltimas, quas ad Vestram Reuerentiam dedi, petebam cum Domino Michaele Inneerts, registrari in Confraternitatem Conceptionis Immaculatæ: & exigebam, vt mitterentur nobis duo Scapularia eiusdem Confraternitatis: & hactenùs nihil recepi responsi. Rogo iterum & enixè rogo, vt mittere dignetur &c.* Onde per soddisfare a vn desiderio così pio, e compiacere vn Religioso di tanto merito, che sempre con ardentissime lettere rinnouaua le instanzie, gli si mandò facultà, che benedicendo egli priuatamente gli Scapolari della Concezione, con benedizione simile à quella de gli Scapolari della Madonna del Carmine, tutti coloro che da lui diuotamente li riceuessero, fossero isso fatto aggregati alla Religion Teatina, e partecipi delle sue Opere, e de' suoi Beni. Della qual cosa ci rendè grazie con tali parole: *Duas à Vestra Reuerentia recepi, vnam die 8. Februarij, qua mihi scribit, Reuerendissimum Patrem Vestrum Generalem mihi, ad vestram instantiam, licentiam cõcessisse, vt quotquot à me Scapularijs vestri Ordinis donati fuerint, quæ benedicere potero, omnium bonorum Operum participatione fruantur, ac si in vestrum ipsi Ordinem adscripti essent. De quo maximæ beneuolentiæ signo, & Reuerendissimo D. Vestro Generali gratias ago quàm maximas, corde genuflexus, ab eo sanctam Benedictionem expostulans: & Vestræ Paternitati gratias etiam ago, pro tanti beneficij munere impetrato. Quotquot reperiam huius sacri Scapularij immaculatæ Conceptionis desiderio accensos, illos libenter donabo, nomine Reuerendissimi Vestri Generalis &c.* E per soddisfarsi di più alla diuozione di tutti, si diè con tale occasione la medesima facultà nelle Spagne, in Portogallo, e nell'Indie ad altri Religiosi.

5 E stata però non poca la marauiglia, nè la consolazione leggiera dell'hauer risaputo in questi tempi, che la Madre D. Anna Battinelli, Segretaria della Serua d'Iddio, dopo la morte di lei, mandò di suo ordine vna copia di tutta la manifestazione dell'Eremo alle Madri del Venerabil Monistero della santissima Trinità, preuuedendo, che da quel luogo doueua vscire la prima Superiora delle sue Teatine Romite. Onde letta che l'hebbero, s'accesero in modo tutte quelle Signore Madri alla diuozione di questo sì segnalato Instituto, che vollero da quel tempo medesimo l'Abitino della immaculata Concezione,

Digitized by Google

al modo che si vedrà nelle attestazioni seguenti.

6 *Io D. Maria Maddalena Orsina, Proposta del Venerabil Monistero delle Teatine Romite della immaculata Concezione, essendo comandata da' miei Superiori a far fede con giuramento dell' Abitino ò Scapolare della immaculata Concezione, che riceuei l'anno* 1648. *mandatomi dalla Reuerenda Madre D. Anna Battinella, Vergin della nostra Congregazion Teatina, attesto à tutti con la presente, ch' essendo io nel Venerabil Monistero della santissima Trinità dell' Ordine del P. San Francesco: e tenendo noi affetto e corrispondenza con le dette nostre Madri della Congregazione; e hauendo inteso la diuozione, ch' era al detto santo Scapolare, che fù dato dal Cielo alla nostra Venerabil M. Orsola, hebbi grandissimo gusto di riceuerlo: e l' hò sempre portato con grandissimo affetto e diuozione sopra di me. Il che essendo la verità, ne chiamo Dio e la Beatissima Vergine in testimonio: oggidì dieci d' Aprile dell' Anno* 1671. *nel nostro Venerabil Monistero dell' Eremo Teatino della immaculata Concezione. Io D. Maria Maddalena Orsina sopradetta confermo come sopra.*

7 *Io Suor Maria Beatrice di Sangro, Abadessa del Monistero della santissima Trinità del terz' Ordine di San Francesco d' Assisi di questa Città, dichiaro con la presente fede, come anni sono, hauendo il nostro Monistero affetto e particolar diuozione alla Congregazione della Venerabil M. Orsola Benincasa: e tenendo noi corrispondenza con la Segretaria D. Anna Battinelli, hebbimo da essa relazione della fondazione, che doueua farsi delle Romite, e dell' Abito, ch' era stato loro prescritto: e che a onore della santissima Concezione si daua il medesimo Scapolare in forma piccola. Onde anche noi per diuozione il vollimo riceuere: e l' hebbimo mandato dalla stessa Madre Segretaria nell' anno* 1648. *e l' habbiamo portato: e si tiene con molta diuozion dalle Monache. Il che essendo la verità, hò fatto la presente, sottoscritta di mia propria mano, e sigillata col nostro solito sigillo. Napoli* 3. *di Settembre* 1671. *Io Suor Maria Beatrice di Sangro, Abadessa del Monistero della santissima Trinità affirmo vt supra.*

8 Essendo adunque così dilatata la diuozion di questo santo Abitino, non solamente in questa Città, ma eziandio nelle Spagne; l'Eccellentissimo Signor D. Pietro Antonio Raymondo Folch già d'Aragona, Duca di Segorbe e di Cardona, Vicerè e Capitan Generale di questo Regno, dopo hauer finito di fabbricare il santo Eremo, e introdotto le prime Romite nel Monistero con Cappella Reale, e con Salua ancor Reale di tutte l'artiglierie, insieme col suono a festa di tutte le campane delle Chiese di Napoli, al primo di Febbraio del 1669. acceso della diuozion di questo santo Abitino, volle ancor'egli con molto affetto riceuerlo dalle mani del suo Padre Confessoro della stessa Religion Teatina, nell'Ottaua dell'Assunzione della santissima Vergine l'anno 1670. facendo anche di sua mano scrittura, con cui protesta *di volerlo portare addosso, e ritenere infino alla morte: per esser fatto con esso*

par-

Digitized by Google

partecipe delle ſante Oraʒioni delle Romite, e di tutta la Religion Teatina, come vn di loro, e diuoto figliuolo del B. Gaetano, e della Venerabil M. Orſola Beninca ſa. E lo ſteſso a 25. del Meſe fè l'Eccellentiſſima Signora Vicereina, facendo di ſua man propria vna ſomigliante proteſtazione e ſcrittura. Il che ſtimolò quel Signor Vicerè a ptocurare con tanto affetto e zelo la canonizzazione di S. Gaetano, che all'arriuo del Decreto della ſacra Congregazione de' Riti di poterſi canonizzare, tutto colmo di giubilo intimò Cappella Reale nella Baſilica di San Paolo, a cantare il *Te Deum Laudamus*, con lo ſparo di tutte l'artiglierie. Predicò allora lo ſteſſo Padre: il quale ampiamente ſpiegando gl'inſtituti e prerogatiue della Religion Teatina, trattò del medeſimo Scapolare delle Romite diſtribuito a' fedeli a onore della immaculata Concezione.

9 Ma di ciò il Signor Vicerè non contento: e deſiderando che la diuozione al ſanto Abitino ſi ſpargeſſe con più feruore per ogni luogo: e in particolare ciò che da' Padri ſi faceua priuatamente, che poteſſe anche nell'auuenire farſi da eſſi con autorità della ſãta Sede Appoſtolica nelle pubbliche Chieſe; eſſendo andato in Roma Ambaſciadore di Vbbidienza a nome del noſtro Cattolico Rè delle Spagne Carlo II. diè memoriale alla Santità di Noſtro Signore Clemente X. per mezzo di Monſignor' Aleſſandro Creſcenzio, Patriarca d'Aleſſandria, ſuo Maeſtro di Camera: e con Breue ſpedito a 30. di Gennaio dell'anno 1671. ottenne benignamente, che' Padri Cherici Regolari poteſſero benedire e diſtribuire a tutti i fedeli dell'vno e dell'altro ſeſſo i piccoli Scapolari turchini della Concezione: concedẽdo però prima nel medeſimo Breue alle dette Madri Romite, delle quali è lo Scapolare, tutti i Priuilegj, Grazie, Prerogatiue, e Indulgenze, che godon le Monache della Concezione nella Città di Toledo: e di poter recitare i Giouedì, e Sabati non impediti, gli Vficj del ſantiſſimo Sacramento, e della Concezione. Onde ritornato il Signor Vicerè da quella ſolenniſſima ambaſceria al Gouerno di Napoli: fatta che fù la Canonizzazione de' cinque Santi, e con iſpezial Decreto fatto e confermato di nuouo dalla ſacra Congregazione de' Riti, di San Gaetano nel primo luogo; eccitò gli animi di tutta queſta Città a ratificar di nuouo l'elezione e inſtanza, che in altri tempi haueuano fatta, di chiederlo per lor Protettore. Il che preſtamente fù fatto con tal conſentimento, feruore, e allegrezza di tutti, ch'in tutte le Piazze de' Caualieri, nell'Ottine del Popolo, e nel Capitolo de' Signori Canonici, con ſingolar marauiglia mai non vi fù la diſcrepanza d'vn Voto. Onde dato anche l'aſſenſo dall'Eminentiſſimo Sig. Cardinale Arciueſcouo, Innico Caracciolo, fù San Gaetano dalla ſacra Congregazione e dal Papa con giubilo vniuerſale dichiarato Protettore di Napoli, al modo che dall'an-

no

no 1624.era ſtato dichiarato il B.Andrea della ſteſſa Religione.

10 Fatto adunque vn vago ſtendardo con la gran Signora dipinta,che daua a San Gaetano lo Scapolare della ſua immaculata Concezione, il qual poi ſi tenne ſpiegato nell'aria della piazza della Baſilica di San Paolo,ſi diè principio alle allegrezze e ſolennità della feſta con noue Mercoledì celebrati con ricchi apparati, e con quattro Cori di muſica,e con Prediche di quel medeſimo Padre,che predicò la prima volta dopo la Cappella Reale di San Gaetano: il qual ſempre nel fine de' ſuoi ſermoni trattaua, con molto applauſo del popolo, di queſto ſanto Abitino,e della immaculata Concezione in varie maniere atteſtata e profeſſata dalla Religion Teatina. E fatta poi la ſolenne Proceſſione per la Città,con vn'altra Salua Reale di tutte l'artiglierie; la Domenica tra l'ottaua della feſta di S.Gaetano,il Signor Vicerè tenne vn'altra Cappella Reale nella ſteſſa Baſilica di San Paolo:in cui celebrò ſolennemẽte la Meſsa il P.D.Gregorio Reyna,Preuoſto di quella Caſa:dopo la qual, volle S.E. che ſi faceſse la ſolenne Benedizione de gli Abitini.Onde ſeduto il P.Preuoſto all'altare,lo ſteſso Padre che predicato haueua in tutti i giorni della Nouena, leſse dal Presbitero la facultà concceduta alla Religion Teatina dal ſantiſſimo Padre Clemente X.ciò che dal ſanto Scapolare ſi dinotaua: e che per eſsere incorporati alla Religione di San Gaetano,e fatti partecipi de'ſuoi beni,biſognaua diuotamente riceuerlo, e portarlo infino alla morte: aſtenerſi in tutti i Mercoledì dalla carne ſe non erano infermi,ſecondo l'vſo della Religion Teatina, e il cottidiano inſtituto delle Romite;o confeſsarſi e comunicarſi in quella ſettimana, o fare almeno la comunione ſpirituale:confeſsarſi e comunicarſi nella feſta del ſantiſſimo Sacramento e della immaculata Concezione e Purificazione della sãtiſſima Vergine:e recitare ogni dì alcuna diuozione alla gran Signora;e ſpeſſo pronũziar con diuoto affetto quelle parole:*Sia lodato il ſantiſſimo Sacramento, e benedetta la Purità e immaculata Concezione di Maria Vergine.* Ciò letto che fù,benedì gli abitini il P. Preuoſto: e diè prima il ſuo all'Eccellentiſſimo Signor Vicerè: il qual più fiate con molta edificazione di tutti lo ſtrinſe al petto e alla bocca con grandiſſima tenerezza:e poi ſi diè a tutto il ſuo Real Conſiglio Collaterale,e nel medeſimo tempo a tutti i Signori Eletti della Città,e a tutti i Caualieri di titolo,venuti quella mattina ad aſſiſtere nella Baſilica di San Paolo: nè può baſteuolmente ſpiegarſi l'ardentiſſima brama che ne moſtrauano tutti. E perciocchè la Chieſa di S. Maria de gli Angioli era tutta dentro e fuori ſolennemente apparata di belliſſime dipinture, di vaghe macchine, e di ricche tapezzerie, celebrandoſi in eſsa con nobiliſſime inſcrizioni ed eruditi componimenti la medeſi-

ma

Digitized by Google

ma festa di San Gaetano; nel dì dell'Assunzione della santissima Vergine, celebrò il P. D. Vincenzo del Giudice Preuosto di quella Casa: il qual solennemente ancor'esso, assistendo l'Eccellentissimo Signor Vicerè con molti cori di musica, benedì gli Abitini della immaculata Concezione: e dato il suo primieramente all'Eccellentissima Signora Vicereina, distribuì tutti gli altri a vn gran numero di Signore di Napoli, che in quel dì concorsero alla festa di quella Chiesa.

11 Haueuano molti de' Padri Teatini portato addosso questo santo Abitino per lo spazio di venti e trent'anni: perciocchè nel 1648. l'haueua preso con molto affetto e diuozione tutto il Nouiziato della Casa de' Santi Apostoli: ma parue ora conueniente, ch'essendosi dispensato pubblicamẽte a gli altri fedeli; così ancor'essi tutti i Padri Teatini lo riceuessero con qualche solennità. E toccando per ragioneuolezza la funzione al P. D. Pietro Paolo Nobilione, or Consultore, e già Preuosto Generale di tutto l'Ordine (il qual cooperando al feruore del Signor Vicerè haueua dato principio al santo Eremo delle Monache, e al Ritiramento de' Padri) fù a gloria della santissima Vergine, e della sua immaculata Concezione, questa solenne Benedizione intimata per gli noue di Settembre. Nel qual dì, non potendo ritrouarsi presente il Signor Vicerè per alcune sue graui occupazioni, venne ad assisterui l'Eccellentissima Signora Vicereina, con vn gran numero di Signore. E fatta che fù la benedizione all'altare, prese il P. D. Pietro Paolo, che celebraua, il primo di tutti lo Scapolare dalle mani del P. Ordinario, D. Giouan Damiano: e poi accostandosi a due a due processionalmente all'altare, il riceuerono tutti gli altri, Sacerdoti, Cherici, e Laici, Professi, e Nouizj con molta diuozione; e con tanta edificazione di tutti, che ognindì secolari e religiosi lo bramano, e vengono o mandano a ricercarlo con grandissime instanze.

12 Cõ segnalato però affetto l'hãno richiesto alcune Madri Domenicane di S. Maria della Sapiẽza fondate dalla Venerabil Madre Maria Carafa, Sorella del nostro santissimo Pontefice Paolo Quarto. E di bel nuouo le Madri Francescane della santissima Trinità, alle quali fù dato nella festa della immaculata Concezione a gli otto di Dicembre da vn Padre Teatino, che faceua loro le prediche dell'Auuento. Le Signore anche del Ritiro fondato dalla Principessa di Mondragone, seguendo lo spirito della lor Fondatrice, che fù allieua e figliuola della Religion Theatina, il dì della Purificazione della santissima Vergine di questo anno l'hebbero benedetto, e diuotissimamente il riceuerono, facendo tutte l'Oblazione di lor medesime alla Madonna di Purità con tali parole: *Santissima Vergine Maria; Immaculata Madre dell'altissimo Dio, sourana Imperadrice di tutte le creature,*

e bc-

Digitized by Google

e benigniſſima Auuocata de' peccatori; io N. N. in queſto ſolenne dì, conſecrato alla voſtra glorioſa Purificazione, dinanzi alla ſantiſſima Trinità, Padre, Figliuolo e Spirito ſanto, e di tutta la Corte del Paradiſo, maſſimamente di San Michele Arcangiolo, Principe della celeſte Milizia, di San Pietro Apoſtolo Principe della Chieſa, del diletto Diſcepolo San Giouanni, del voſtro ſpoſo San Giuſeppe, de' voſtri Genitori S. Gioachino e S. Anna, del Santo Padre Gaetano, e del Santo Angiolo mio Cuſtode: pentita con vero dolore delle mie colpe, v'inuoco e adoro, come Madre e gran Signora di Purità: e mi dedico in queſto ſacro Ritiro, a onor voſtro, per ſerua e ſchiaua del voſtro dolciſſimo Figliuolo Giesù: a cui offeriſco e dono il mio Amore, e tutto il Cuor mio: acciocchè rimanga purificata col voſtro aiuto da tutti gli affetti e ſozzure delle coſe terrene. E deſideroſa di viuere e di morire ſotto il manto della voſtra Protezione, riceuo oggi il ſanto Scapolare delle Teatine Romite, a onore della voſtra Immacolata Concezione: acciochè in tal modo aggregata e unita a tutta la Religion Teatina, ſia fatta partecipe di tutti i meriti de' Padri e fratelli, e delle Vergini e Monache di tutt'l'Ordine de' PP. Cherici Regolari; e viua e moia in grazia del voſtro Figliuolo Giesù, e debba cantare in tutta l'eternità: Sia lodato il ſantiſſimo Sacramento, e benedetta la Purità e immaculata Concezione di Maria Vergine. Amen. Alla ſteſsa maniera l'han riceuuto le Signore del Tempio delle Scorziate, e altri Moniſterj e Conſeruatorj. E in vn libro Spagnuolo intitolato, *la Pobreza enriquecida en el Hoſpital de los Pobres mendigos de baxo del titulo di S. Pedro y S. Genaro*, compoſto in Napoli, dal Signor Dottor Giuſeppe Pandolfi Eletto del Popolo, al foglio 83. ſi legge vna concluſione, che tradotta nel noſtro Italiano è di queſta maniera: *A 23. di Nouembre del 1671. Congregati i Signori Gouernatori del Real'Oſpitale de' Poueri mendici di baſſo del titolo di San Pietro e di San Gennaro nella ſolita camera dell'Vdienza ſi propoſe dal Signor Dottor Giuſeppe Pandolfi, Eletto del fedeliſſimo Popolo, e vno de' detti Gouernatori, come la pietà e diuozione dell'Eccellentiſſimo Signor D. Pietro Antonio Ramon Folch de Cardona, già d'Aragona, Duca di Segorbe e di Cardona, Vicerè di queſto Regno di Napoli, hauendo fondata queſta ſant'Opera così grata a Dio, e a gli huomini: doue infino a oggi ſi ſuſtentano ottocento cinquanta poueri: e hauendola arricchita così di beni temporali, come anche di virtù, d'vn teſoro d'indulgenze, e di molte prerogatiue ottenute da Sua Santità con Breui e Bolle. Il medeſimo Eccellentiſſimo Signor deſidera che tutti i poueri preſenti e futuri di qualunque ſorte, ſtato, e condizione, che ſtanno e che ſtaranno in queſta ſanta opera, riceuano anch'eſſi la diuozione dello Scapolare benedetto della immaculata Concezione: nel qual ſia impreſſa la ſantiſſima Vergin noſtra Signora con le inſegne della ſua ſempre immaculatiſſima Concezione, e col Bambin Giesù nelle ſue braccia, nella medeſima forma, che ſi vede la ſua ſtatua fatta dalla Reuerenda Madre Orſola Benincaſa nella ſua Chieſa di baſſo al Monte di San Martino. La quale Statua ogni anno ſi venera con*

molto

Digitized by Google

molto ossequio da questa fedelissima Città, e particolarmẽte dal fedelissimo Popolo e Piazza, per hauersi eletta la detta Gran Signora per particolar Protettrice, e Auuocata, in tutte le sue necessità e pericoli. E ancora nel medesimo Scapolare sia il ritratto di S. Gaetano, che stia inginocchiato a' piedi della Vergine, pregãdo per noi altri. Il che s'è conceduto a tutta la Religione de' Teatini, a instanza del medesimo Eccellentissimo Signor, per la Santità di Papa Clemẽte X. E dopo con molta pompa e apparato con Cappella Reale nella Chiesa di San Paolo Maggiore riceuuto dal detto Eccellentissimo Signore, dalla fedelissima Città, da tutto il Baronaggio, e anche da tutti i Ministri e Tribunali. Col quale Scapolare sta comunicata la partecipazion di tutta la Religion Teatina a chi lo riceue. Intesa la detta proposizione da' detti Signori Gouernatori, tutti han votato senza alcuna difficultà, che si diano grazie a S. E. dal medesimo Signor' Eletto del Popolo della memoria che tiene del continuo in fauorir questa santa e Real Casa così di Ricchezze vmane, come ancora diuine: e che in detta conformità da oggi auanti tutti i poueri riceuuti in questo Reale Ospizio: così le Monache, e le fanciulle del Collegio, come tutte le Donne e fanciulle del Conseruatorio grande, i poueri accasati, gli huomini sciolti, i fanciulli, e tutti quei che da oggi auanti si riceueranno, confessati e comunicati vadano con ripartimento in più d'vna volta, con modestia e diuozione a vna delle Chiese de' Reuerendi Padri Teatini a riceuere il detto santo Scapolare, pregando i molto Reuerendi Padri Superiori, che gliel benedicano e diano con le solite cerimonie d'vna tal funzione. E per le persone che non possono andare in dette Chiese, come son le Monache, o altri che terranno legittimo impedimento, o a coloro che non si permette l'vscire da quell'Ospizio, che si compiacciano i detti molto Reuerendi Padri Superiori di mandare alcuno di loro al detto Ospizio a dare il detto santo Scapolare, acciochè il riceuano tutti: e che si compiacciano ancora darlo a tutti i Signori Gouernatori presenti e futuri. E a' Ministri del detto Real'Ospizio, che terrãno la diuozion di riceuerlo. E che in questa conformità si supplichi a S. E. d'interporre i suoi fauori co' detti molto Reuerendi Padri, acciochè faccian la detta carità di dispensare a' sudetti vna tanto santa diuozione. Imperocchè hauendola impetrato S. E. è douere che si dia a tutti del detto Ospizio, come fondato e stituito da S. E.

In questa medesima conformità S. E. il domandò a' detti Padri Teatini, i quali con molta carità hanno già incominciato a concedere il detto santo Scapolare a' poueri del detto Real'Ospizio, e tutta via proseguono a darlo.

Giuseppe Pandolfi.)
Giuseppe Castaldo.)
Giuseppe d'Ambrosio.) Gouernatori.
Flaminio Spiezie.)
Marco Antonio Tizano.)

Digitized by Google

Allo ſteſſo modo, in molte altre Città del Regno, s'è dato il ſanto Abitino con la maggior ſolennità e pompa che ſi poteua, nel celebrarſi la feſta di San Gaetano, con parati, muſiche, giouchi di fuoco, o Salue Reali di tutte le artiglierie. E lo ſteſſo s'ode che ſi vada facendo in molte altre Prouincie, a onore della immaculata Concezione della Santiſſima Vergine, nel modo che affermaua la noſtra Madre, che doueua eſſere in tutto il Criſtianeſimo.

SIA LODATO IL SANTISSIMO SACRAMENTO:
E BENEDETTA LA PVRITÁ, E IMMACVLATA CONCEZIONE DELLA SANTISSIMA VERGINE.

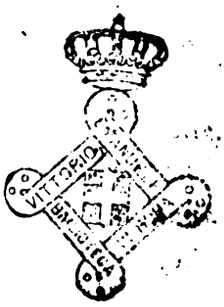

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Laboratorio
Restauro
Pandimiglio
ROMA

1969

Digitized by Google

Digitized by Google